

Ledamöter och ersättare

KOMMUNSTYRELSENS ARBETSUTSKOTT**Tid** måndag 7 april 2025 kl. 08:15**Plats** Stadshuset, våning 9

Upprop

Val av justerare

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Punkt	Rubrik	Ärendenr	Sida
1	Remiss avseende betänkandet Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv (SOU 2024:84)	2025/233	3 - 325
2	Motion (L) om nedtagning av akustikplattorna i COOP Norrbotten arena	2024/893	326 - 328
3	Motion (SD) om kommunbidraget till studieförbundet Ibn Rushd	2024/1459	329 - 331
4	Nämndsinitiativ (L) Krisövning för att stärka Luleås beredskap vid större kriser och krig (KS – Krisledningsnämnden)	2025/441	332 - 335
5	Överförande av projektpott från Luleå Business Region AB till Luleå kommun efter organisationsförändringen	2025/138	336 - 338
6	Revidering av taxa för uteserveringar	2025/549	339 - 340
7	Granskning av Kommunens arbete med målstyrning och budgetprocess	2024/1389	341 - 366
8	KS-kommunstyrelseförvaltningen - konsekvenser av budgetförutsättningar 2026-2028	2025/503	367 - 382
9	Luleå kommuns årsuppföljning av intern kontrollplan 2024	2025/444	383 - 436
10	Luleå kommuns årsredovisning 2024	2025/443	437 - 644
11	Socialnämndens respektive infrastruktur- och servicenämndens resultatutjämningsfond 2024 samt ombudgetering av investeringsmedel till 2025	2025/291	645 - 652

12	Revidering av kommunstyrelsens delegationsordning	2025/222	653 - 666
13	Dispensansökan avseende dygnsvila för räddningstjänsten	2025/507	667 - 678
14	Upphandling av plattform för dokumenthantering	2024/1738	679 - 682
15	Upphandling Profilprodukter och profilkläder	2025/6	683 - 684
16	Information om anslaget för strategiska utvecklingsinsatser	2025/546	685
17	Information om anslaget kommunalt värdskap	2025/547	686

Förslag till beslut avseende remissvar gällande SOU 2024:84 Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv

Ärendenr 2025/233-1.3.1.5

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna remissyttrandet över SOU 2024:84 Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv och avge svaret till Regeringskansliet.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Luleå kommun har givits möjlighet att yttra sig över betänkandet SOU 2024:84 Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv. Betänkandet föreslår införandet av en ny lag om krav på tillstånd vid förvärv av fast egendom i Sverige av utländska aktörer, i syfte att stärka skyddet för totalförsvarsviktig och samhällskritisk infrastruktur.

Kommunen ställer sig positiv till utredningens övergripande förslag och delar bedömningen att en skärpt kontroll är nödvändig mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget. Kommunen menar att lagförslaget utgör ett viktigt komplement till gällande lagstiftning, i synnerhet säkerhetsskyddslagen, och bidrar till att stärka Sveriges försvarsförmåga.

Samtidigt lyfter kommunen ett antal frågor där det krävs förtydliganden, särskilt vad gäller kommunernas framtida roll, resursbehov samt behovet av samordning med andra lagar exempelvis säkerhetsskyddslagen och lagen om granskning av utländska direktinvesteringar.

Beskrivning av ärendet

Luleå kommun välkomnar initiativet till en ny lagstiftning men anser att följande aspekter behöver beaktas och tydliggöras ytterligare:

- Kommunernas roll i tillståndsprocessen behöver definieras tydligt för att skapa rättssäkerhet och undvika administrativ börda.
- De ekonomiska och praktiska konsekvenserna för kommunerna är underskattade i utredningen; staten bör säkerställa tillgång till resurser och expertstöd.
- Det finns risk för dubbelreglering eller överlappning med befintlig lagstiftning, vilket kan skapa osäkerhet i tillämpningen.
- Undantag från tillståndskrav inom vissa infrastruktursektorer, t.ex. hamnverksamhet, bör preciseras ytterligare.

- Kommunen föreslår att även viss lös egendom som har strategisk betydelse bör kunna omfattas av regelverket.

Beslutsunderlag

- Betänkande av Utredningen om kontroll vid överlåtelse och upplåtelse av egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret - Remiss avseende betänkandet Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv (SOU 2024:84)
- Missiv - Remiss avseende betänkandet Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv (SOU 2024:84)
- Remissvar gällande SOU 2024:84 Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv

Markus Wede
Säkerhetsskyddschef

Beslutet skickas till

Regeringskansliet

Remissvar gällande SOU 2024:84 Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv

Ärende KLF 2025/233 – 1.3.1.5

Kommunens ställningstagande

Luleå kommun välkomnar betänkandet *SOU 2024:84 Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv* och ställer sig positiv till utredningens förslag, kommunen delar uppfattningen att en stärkt kontroll över fastighetsförvärv är nödvändig för att skydda samhällsviktig och kritisk infrastruktur av betydelse för totalförsvaret. Bedömningen är att denna lagstiftning stärker Sveriges säkerhet och förmåga att skydda uppbyggnaden av totalförsvaret, särskilt med beaktande av det kraftigt försämrade omvärldsläget och främmande makts kända tillvägagångssätt kring strategiska fastighetsförvärv.

Kommunen ser positivt på att en lag om förvärvstillstånd föreslås med tanke på att den bedöms stärka skyddet av fast egendom av betydelse för totalförsvaret. Lagen kompletterar säkerhetsskyddslagen där det tidigare funnits ett glapp genom att reglera fastighetsförvärv och upplåtelser som kan utgöra säkerhetsrisker, men som idag faller utanför säkerhetsskyddslagens tillämpningsområde. Genom att inkludera strategiska fastigheter som inte omfattas av säkerhetsskyddslagens krav bidrar den föreslagna lagstiftningen till ett mer heltäckande skydd av totalförsvaret.

Samtidigt vill kommunen lyfta några punkter där det krävs förtydliganden eller kompletteringar, detta för att säkerställa att den nya lagstiftningen blir ändamålsenlig och praktiskt genomförbar. Nedan följer kommunens allmänna och sedan specifika synpunkter, där kommunen också hänvisar till relevanta avsnitt i betänkandet.

Allmänna synpunkter

Säkerhetsläge och strategiska fastighetsförvärv, utredningen lyfter fram att säkerhetsläget i Europa har förändrats radikalt till följd av

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Sveriges säkerhetspolitiska situation har blivit mer osäker, och enligt propositionen *Totalförsvaret 2025–2030 (prop. 2024/25:34)* kan ett väpnat angrepp mot Sverige eller våra allierade inte uteslutas (s. 87).

Utöver Ryssland bedöms även Kina och Iran utgöra kvalificerade aktörer med motivation och förmåga att hota Sveriges säkerhet. Säkerhetshoten är mångfacetterade och komplexa vilket medför att nuvarande lagstiftningar och skydd inte är ändamålsenligt. Med detta som bakgrund bedömer Luleå kommun att det är avgörande att kontrollen över strategiska fastighetsförvärv skärps i syfte att minska möjligheten för utländska aktörer att på olika sätt få tillgång till mark och fastigheter i närheten av totalförsvarsviktiga objekt och samhällsviktig infrastruktur.

Luleå kommun noterar också att flera andra EU-länder redan har implementerat liknande lagstiftning, vilket talar för att Sverige bör följa efter och harmonisera sin lagstiftning med andra europeiska länder (s. 89).

En ny lag med krav på förvärvstillstånd (s.103)

Luleå kommun delar utredningens bedömning att ett tillståndsförfarande är en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att stärka kontrollen över fastighetsförvärv med hänsyn avseende säkerhetsmässiga aspekter. Kommunen anser dock att vissa frågor behöver förtydligas för att säkerställa att förfarandet blir rättssäkert och inte administrativt betungande.

- **Risk för administrativ börda:** I utredningen framgår att lagen är avsedd att vara omfattande och inkludera all fast egendom i Sverige. En farhåga är att det kan leda till en hög administrativ belastning för kommuner och andra berörda aktörer (s. 106). Att omfattningen är så bred innebär att kommunerna potentiellt kan behöva hantera ett stort antal ärenden utan att ha den nödvändiga expertisen eller resurser, exempelvis saknas idag kunskap och

resurser att genomföra fördjupade due diligence analyser av externa aktörer.

- **Lagens omfattning:** Lagen omfattar både direkta och indirekta fastighetsförvärv genom bolagsandelar, vilket kan kräva komplexa analyser av ägarstrukturer. Kommuner saknar i dagsläget resurser för att genomföra detta. (s. 114).
- **Även upplåtelser omfattas:** Exempelvis arrenden och tomträtter omfattas av tillståndsplikt (s. 112), vilket kan innebära en administrativ påfrestning för kommuner som hanterar dessa avtal.
- **Tillämpningen av lagen:** I utredningen fastställs att tillämpningen av lagen ska vara förutsebar och rättssäker, men kommunernas roll i detta är ännu inte tydliggjord (s. 104).
- **Lös egendom behöver beaktas:** Luleå kommun vill lyfta frågan om att även lös egendom kan ha strategisk betydelse för totalförsvaret (*jfr. SOU 2019:34*) och borde beaktas. Exempelvis kan mobila reservkraftverk och vattenreningsanläggningar vara av stor vikt för försörjningssäkerheten och därmed utgöra en sårbarhet och säkerhetsbrist vid utländska förvärv.
- **Giltighetstid för tillstånd på sex månader kan vara problematiskt:** Förvärvsprocesser kan sammanfalla med politiskt styrda beslut som tar längre tid än sex månader. Vissa verksamheter, exempelvis inom miljöprovning, kan ha längre processer där ett sexmånadersbeslut blir opraktiskt. Det behöver klargöras hur "särskilda skäl" för förlängning ska definieras.

Specifika synpunkter

Konsekvenser för kommuner och regioner (s. 216–226)

Luleå kommun gör bedömningen att betänkandet underskattar de administrativa och ekonomiska konsekvenserna som förfarandet innebär för kommuner. Betänkandet anger att kostnaderna för kommuner och regioner kan öka, men det framgår inte hur dessa kostnader ska täckas (s. 216).

Viktiga frågor som Luleå kommun anser behöver besvaras:

- Vem står för kostnaderna för utredningar av fastighetsförvärv? Ska kommunerna finansiera detta ur egen budget eller kommer staten att tillföra medel?
- Vilket stöd får kommunerna? Kommunerna behöver tillgång till juridisk expertis för att kunna bedöma komplexa fastighetsaffärer.
- Kommer kommunerna att behöva upprätta en ny organisatorisk förmåga för analys av fastighetsförvärv?

Förhållandet till säkerhetsskyddslagen och annan lagstiftning (s. 134–137)

Luleå kommun noterar att den i betänkandet föreslagna lagstiftningen delvis överlappar med säkerhetsskyddslagen (2018:585) och lagen om granskning av utländska direktinvesteringar (s. 137). Kommunens bedömning är att detta kan leda till rättsliga oklarheter om inte skiljelinjer definieras tydligt.

- **Risk för dubbelreglering:** Risk för att kommuner och fastighetsägare behöver förhålla sig till flera parallella regelverk och att kunskap och expertis inom dessa saknas. Detta kan i sin tur leda till dubbelreglering.
- **Oklarheter vid samverkan mellan olika aktörer:** Hur ska säkerhetsskyddslagen och den nya lagen om krav på förvärvstillstånd hanteras tillsammans? Behövs samordningsmekanismer som mer tydligt pekar ut detta, mer än att lagarna kompletterar varandra?

Sammanfattning

Luleå kommun ställer sig i stort positiv till *SOU 2024:84* och ser behovet av en skärpt kontroll över utländska fastighetsförvärv med beaktande på omvärldsläget och en ökad hotbild mot Sverige där utländska fastighetsförvärv bedöms utgöra ett akut säkerhetshot. Dock bedömer kommunen att det finns flera områden där förslaget behöver förtydligas och utvecklas:

Kommunernas roll i processen: Detta behöver klargöras, vilket ansvar har kommunerna och hur ska de hantera fastighetsförvärv utifrån den nya lagstiftningen?

Ekonomiska och administrativa konsekvenser: Detta behöver beaktas, i vilken omfattning kommer kommuner påverkas av den nya lagen? Staten bör säkerställa att kommunerna får nödvändiga resurser för att hantera de nya kraven.

Lagförslagets samverkan med befintlig lagstiftning: Detta bör förtydligas, säkerhetsskyddslagen och lagen om utländska direktinvesteringar bör harmoniseras med den nya lagen.

Undantagen från tillståndskrav: Detta behöver preciseras, särskilt inom hamnverksamhet och andra infrastruktursektorer.

För Luleå Kommun

Markus Wede
Säkerhetsskyddschef

Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv

*Betänkande av Utredningen om
kontroll vid överlåtelse och upplåtelse av egendom
av väsentlig betydelse för totalförsvaret*

Stockholm 2024

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2024:84

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet

Omslag: Elanders Sverige AB

Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2024

ISBN 978-91-525-1075-9 (tryck)

ISBN 978-91-525-1076-6 (pdf)

ISSN 0375-250X

Innehåll

Sammanfattning	13
1 Författningsförslag.....	23
1.1 Förslag till lag om vissa utländska förvärv av fast egendom.....	23
1.2 Förslag till lag om ändring i jordabalken	30
1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt	35
1.4 Förslag till lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988).....	36
1.5 Förslag till lag om ändring i jordförvärvslagen (1979:230)	38
1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden.....	39
1.7 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	40
1.8 Förslag till lag om ändring i hyresförvärvslagen (0000:000)	41
1.9 Förslag till förordning om ändring i utsökningsförordningen (1981:981).....	44
1.10 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister.....	46
1.11 Förslag till förordning om ändring i jordförvärvsförordningen (2005:522).....	49
1.12 Förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)	50

2	Utredningens uppdrag och arbete	51
2.1	Bakgrund.....	51
2.2	Utredningens uppdrag	53
2.3	Utredningens arbete.....	54
3	Totalförsvaret och fast egendom	57
3.1	Allmänt om totalförsvaret	57
3.1.1	Totalförsvaret består av militärt försvar och civilt försvar.....	57
3.1.2	Totalförsvaret är under uppbyggnad	58
3.1.3	Nuvarande mål för totalförsvaret.....	59
3.1.4	Sveriges medlemskap i Nato.....	60
3.1.5	Inriktningen för totalförsvaret under perioden 2025–2030	60
3.2	Fast egendom som kan vara viktig för totalförsvaret.....	61
3.2.1	Totalförsvarskommitténs kartläggning av egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret	62
3.2.2	Fast egendom som kan utgöra skyddsobjekt enligt skyddslagen	66
3.2.3	Mark- och vattenområden som identifierats som riksintresse eller som område av betydelse för totalförsvaret	69
3.2.4	Fast egendom som är uttagen för totalförsvarets behov	70
3.2.5	Fast egendom som behövs för att Sverige ska kunna uppfylla Natos sju civila förmågekrav	71
3.3	Totalförsvarets intressen vid överlåtelser och upplåtelser av fast egendom.....	72
3.4	Offentlig kontroll vid överlåtelser och upplåtelser av fast egendom	72
3.4.1	Säkerhetsskyddslagen	73
3.4.2	Lagen om granskning av utländska direktinvesteringar	75
3.4.3	Annan lagstiftning.....	76

4	Nordisk utblick	79
4.1	Finland.....	79
4.2	Norge.....	83
4.3	Danmark.....	84
5	Kontrollen över fast egendom behöver stärkas	87
5.1	Säkerhetsläget har försämrats.....	87
5.2	Strategiska förvärv och nyttjanden av fast egendom förekommer i Sverige och i vårt närområde	88
5.3	Tidigare gällande lagstiftning om fast egendom till skydd för totalförsvaret.....	90
5.3.1	Krav på förvärvstillstånd har funnits under lång tid.....	90
5.3.2	Avskaffandet av den offentliga kontrollen av utländska fastighetsförvärv.....	93
5.4	Det finns brister i det rättsliga skyddet för totalförsvaret	94
5.5	Kontrollen över fast egendom behöver stärkas	98
5.5.1	Det behövs en utökad statlig kontroll vid överlåtelser och upplåtelser av fast egendom.....	98
5.5.2	Det går inte att åstadkomma en ändamålsenlig kontroll genom ändringar i befintlig lagstiftning.....	99
5.5.3	Totalförsvarskommitténs förslag bör inte genomföras.....	100
5.5.4	En utökad statlig kontroll bör utformas som ett tillståndsförfarande	102
6	En ny lag med krav på förvärvstillstånd	103
6.1	Allmänna utgångspunkter	103
6.2	Lagens tillämpningsområde.....	104
6.2.1	Förvärv av fast egendom	104
6.2.2	Vissa upplåtelser av fast egendom	108
6.2.3	Vissa förvärv av aktier och andelar	113
6.2.4	Förvärv som görs från det allmänna	116

6.3	Krav på förvärvstillstånd	118
6.3.1	Förvärvare som omfattas av krav på förvärvstillstånd	118
6.3.2	Undantag från kravet på förvärvstillstånd	130
6.4	Lagens förhållande till säkerhetsskyddslagen och lagen om granskning av utländska direktinvesteringar	134
6.4.1	Förhållandet till säkerhetsskyddslagen	134
6.4.2	Förhållandet till lagen om granskning av utländska direktinvesteringar	137
6.5	Förfarandet i ärenden om förvärvstillstånd	138
6.5.1	Ansökan om förvärvstillstånd	138
6.5.2	Tidsfrist för ansökan och förhandstillstånd	140
6.5.3	Ansökans innehåll	143
6.5.4	Hanteringen av en ofullständig ansökan	145
6.5.5	Samverkan och informationsutbyte	145
6.5.6	Tidsfrister för handläggningen	154
6.5.7	Partsinsyn och kommunikation	157
6.5.8	Motivering av beslut	159
6.6	Prövningen av en ansökan om förvärvstillstånd	160
6.6.1	Grunder för avslag och avskrivning	160
6.6.2	Förhållandet till förköpslagarna	166
6.6.3	Rättsverkan av nekat förvärvstillstånd	167
6.7	Administrativa sanktionsavgifter	172
6.8	Särskilda bestämmelser om förvärv på exekutiv auktion ...	177
6.9	Sekretess i ärenden om förvärvstillstånd	180
6.10	Ansökningsavgift	183
6.11	Överklagande	184
6.12	Föreskrifter om verkställighet	187
7	Tillståndsmyndighet	189

8	Ändringar i närliggande lagstiftning.....	193
8.1	Jordabalken.....	193
8.2	Fastighetsbildningslagen	197
8.3	Jordförvärvslagen och jordförvärvsförordningen	202
8.4	Förslaget till ny hyresförvärvslag	204
8.5	Lagen om vissa bulvanförhållanden	205
8.6	Lagen om samäganderätt	206
8.7	Ändringar i andra författningar.....	206
9	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	207
9.1	Ikraftträdande	207
9.2	Övergångsbestämmelser.....	208
10	Konsekvenser av förslagen.....	209
10.1	Inledning.....	209
10.2	Förslagen stärker skyddet för Sverige	209
10.3	Aktörer som berörs av förslagen.....	211
10.4	Offentligfinansiella konsekvenser	212
10.4.1	Antalet fastighetsaffärer som kommer att omfattas av den föreslagna förvärvslagen.....	212
10.4.2	Intäkter för staten.....	216
10.4.3	Kostnader för staten, kommuner och regioner ...	216
10.5	Samhällsekonomiska konsekvenser	221
10.5.1	Konsekvenser för fastighetsmarknaden i stort	222
10.5.2	Konsekvenser för enskilda fastighetsägare och tillståndspliktiga förvärvare.....	223
10.5.3	Konsekvenser för andra privata aktörer	224
10.6	Andra lagförslag kan påverka konsekvenserna för det allmänna och för enskilda.....	225
10.7	Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen	226

10.8	Konsekvenser för jämställdheten	226
10.9	Förslagets förenlighet med regeringsformen, EU-rätten och Europakonventionen	227
10.9.1	Inledning.....	227
10.9.2	Egendomsskyddet.....	227
10.9.3	Näringsfriheten	232
10.9.4	EU-rättsliga aspekter	233
10.10	Förslagets förenlighet med regleringen kring behandling av personuppgifter	241
10.10.1	Lagförslagen innebär en behandling av personuppgifter	241
10.10.2	Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen ..	241
10.10.3	Det behövs ingen ytterligare personuppgiftsreglering.....	243
11	Författningskommentar	245
11.1	Förslaget till lag om vissa utländska förvärv av fast egendom	245
11.2	Förslaget till lag om ändring i jordabalken	268
11.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt.....	273
11.4	Förslaget till lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)	274
11.5	Förslaget till lag om ändring i jordförvärvslagen (1979:230)	276
11.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden.....	277
11.7	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	278
11.8	Förslaget till lag om ändring i hyresförvärvslagen (0000:000)	279
11.9	Förslaget till förordning om ändring i utsökingsförordningen (1981:981)	282

11.10 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister.....	283
11.11 Förslaget till förordning om ändring i jordförvärvsförordningen (2005:522).....	285
11.12 Förslaget till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).....	286

Bilagor

Bilaga 1	Kommittédirektiv 2022:121	287
Bilaga 2	Kommittédirektiv 2023:172	303

Sammanfattning

Inledning

Vem som äger och därmed kan disponera över en fast egendom har betydelse från ett totalförsvarsperspektiv. Fastigheter kan vara viktiga för totalförsvaret med hänsyn till den verksamhet som bedrivs där. Rådigheten över områden som är belägna i anslutning till exempelvis militära eller civila försvarsanläggningar, kritisk infrastruktur och viktiga geografiska platser såsom gränsövergångsställen, farleder och hamninlopp kan också innebära strategiska fördelar i händelse av krig.

Genom att förvärva eller ingå avtal om nyttjande av fast egendom likt den beskrivna kan främmande makt försöka skaffa sig kontroll över geografien och på olika sätt försvåra för svenska myndigheter att bedriva sin verksamhet. Strategiska förvärv av fast egendom kan också ske i syfte att skapa förutsättningar för exempelvis olovlig underrättelseverksamhet eller för att underlätta sabotage och andra skadegörande handlingar mot verksamheter och objekt som är viktiga för totalförsvaret.

I dag har staten endast begränsade möjligheter att ingripa mot sådana överlåtelser och upplåtelser av fast egendom som kan skada totalförsvaret. Det rättsliga skyddet för totalförsvaret i angivna situationer består huvudsakligen av lagstiftning som begränsar rätten att överlåta och förvärva svenska företag som bedriver säkerhetskänslig och annan skyddsvärd verksamhet där fast egendom ingår. Det är inte möjligt för staten att förhindra direkta försäljningar och andra överlåtelser av fastigheter som riskerar att skada svenska totalförsvarsintressen.

Utredningens uppdrag

Utredningens uppdrag har varit att ta ställning till om statlig kontroll bör införas vid överlåtelse och upplåtelse av viss fast egendom som är av väsentlig betydelse för totalförsvaret, och hur en sådan kontroll i förekommande fall bör utformas. Närliggande frågor har för ett par år sedan utretts av Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet. Kommittén redovisade i maj 2019 slutbetänkandet *Förbättrat skydd för totalförsvaret* (SOU 2019:34). I betänkandet föreslog kommittén bland annat att ett statligt kontrollsystem skulle införas vid överlåtelse och upplåtelse av viss fast och lös egendom som enligt kommitténs bedömning var av väsentligt intresse för totalförsvaret. I utredningens uppdrag har ingått att särskilt överväga om det av kommittén föreslagna kontrollsystemet bör genomföras.

Kontrollen över fast egendom behöver stärkas

Det förekommer att totalförsvarsviktiga fastigheter förvärvas av aktörer med koppling till främmande makt. Som berörts inledningsvis kan sådana förvärv vara förenade med risker utifrån ett totalförsvarsperspektiv. Detta gäller framför allt när förvärvet sker i syfte att främja utländska intressen.

I betänkandet gör utredningen bedömningen mot bakgrund av bland annat det försämrade säkerhetsläget i Sverige och i Europa, att befintlig lagstiftning inte i tillräcklig utsträckning tillgodoser totalförsvarets intressen när fast egendom byter ägare eller nyttjare och att den statliga kontrollen över fast egendom behöver stärkas. Utredningens slutsats är att det inte går att åstadkomma en ändamålsenlig statlig kontroll genom ändringar i befintlig eller nyligen föreslagen lagstiftning, inkluderat det av Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet föreslagna kontrollsystemet. Kommitténs förslag bör därför inte genomföras. I stället bör ny lagstiftning som möjliggör statlig kontroll vid överlåtelse och upplåtelse av fast egendom till skydd för totalförsvaret införas. Utredningens bedömning är att den nya regleringen lämpligen bör utformas som ett tillståndsförfarande.

Tidigare förvärvslagstiftning och erfarenheter från Finland

I Sverige fanns det under lång tid lagstiftning som begränsade utländska och vissa svenska rättssubjekts rätt att förvärva fast egendom i landet. Regleringen syftade bland annat till att värna svenska försvars- och säkerhetsintressen.

Den senaste lagstiftningen på området var lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m. Enligt lagen fick den som var kontrollsobjekt enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. som huvudregel inte utan särskilt tillstånd förvärva fast egendom, tomträtt eller bostadsarrende här i landet. Kontrollsobjekt enligt den sistnämnda lagen var utländska medborgare och andra utländska rättssubjekt samt vissa svenska juridiska personer. Tillstånd kunde vägras om förvärvet mötte hinder med hänsyn till bland annat landets försvar eller säkerhet. I Finland fanns liknande lagstiftning.

Såväl den svenska som den finska regleringen på området upphävdes i början av 1990-talet i samband med att Sverige och Finland blev medlemmar i Europeiska unionen (EU). I Finland återinfördes för ett par år sedan lagstiftning som innebär att vissa utländska och finska rättssubjekt får förvärva fastigheter inom finska statens territorium endast om de fått tillstånd för förvärvet. Den finska lagen om tillståndspflicht för vissa fastighetsförvärv (470/2019) syftar till att stärka den nationella säkerheten.

En ny lag med krav på förvärvstillstånd

I betänkandet föreslår utredningen att en ny lag med krav på förvärvstillstånd vid vissa överlåtelser och upplåtelser av fast egendom ska införas. Lagen innebär att vissa utländska och svenska rättssubjekt behöver tillstånd för att förvärva ägande- och viss nyttjanderätt till svenska fastigheter och vissa svenska företag som äger fast egendom. Tillståndspflichten har utformats för att möjliggöra granskning av förvärv som typiskt sett är de mest riskfyllda ur ett totalförsvarsperspektiv.

Fastigheter som omfattas av lagen

Fast egendom kan vara av väsentlig betydelse för totalförsvaret av flera olika anledningar. En fastighet kan vara strategiskt viktig för försvaret av Sverige till exempel på grund av sitt geografiska läge eller för att totalförsvarsviktig verksamhet bedrivs på fastigheten. Fast egendom kan också vara särskilt betydelsefull ur ett totalförsvarsperspektiv för att den är belägen i närheten av objekt och verksamheter som är viktiga för det militära och/eller civila försvaret. Vad som i praktiken utgör fast egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret förändras med tiden och är ytterst en bedömningsfråga. Utredningens bedömning är att det inte låter sig göras att i lag ange vilken fast egendom som vid var tid är mest skyddsvärd från totalförvarssynpunkt. I den utsträckning det går att identifiera sådan egendom lär det beträffande flertalet fastigheter inte heller vara möjligt att i lag peka ut egendomen utan att samtidigt röja känsliga förhållanden som omfattas av sekretess. Lagen har därför utformats så att den omfattar samtliga fastigheter i Sverige.

Förvärv som omfattas av lagen

Fast egendom kan överlåtas på olika sätt. Utgångspunkten har varit att formen för förvärvet inte ska vara avgörande för om förvärvet är tillståndspliktigt. Lagen har därför utformats så att den omfattar förvärv av äganderätt till såväl hela som delar av en fastighet. Bland annat omfattas förvärv av fast egendom som görs genom köp, byte eller gåva samt förvärv av mark som sker inom ramen för en fastighetsbildningsförrättning av lagens tillämpningsområde.

I kommersiella förhållanden är det vanligt att fastigheter säljs genom att de paketeras i ett bolag eller en förening som sedan överlåts till köparen. För att lagen ska fånga upp sådana indirekta överlåtelser av fast egendom har den utformats så att den också är tillämplig på förvärv av aktier i privata aktiebolag eller andelar i handelsbolag eller förening vars tillgångar i allt väsentligt utgörs av fast egendom, om förvärvaren genom förvärvet direkt eller indirekt får ett bestämmande inflytande över bolaget eller föreningen.

Utredningen har vidare bedömt att lagen bör vara tillämplig på förvärv av sådan nyttjanderätt till fast egendom som är att jämställa med, eller har stora likheter med, förvärv av äganderätt till fast

egendom. Tillståndskravet gäller därför även vid upplåtelse av tomt-rätt, bostadsarrende, jordbruksarrende, anläggningsarrende och lägenhetsarrende. Lagen är också tillämplig vid överlåtelse av en upplåten tomt rätt eller arrenderätt.

Tillståndspliktiga aktörer

Utredningens bedömning är att behovet av statlig kontroll i dag främst gör sig gällande i fall där förvärvaren är en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller en fysisk eller juridisk person med medborgarskap respektive säte i en sådan stat. Lagen har därför utformats så att den omfattar förvärv som görs av sådana aktörer. För att tillståndskravet inte ska kunna kringgåas genom utnyttjande av juridiska personer som har sitt säte i en stat inom EES omfattar lagen även förvärv som görs av sådana juridiska personer, om en aktör som nämns ovan direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen. Kretsen av tillståndspliktiga aktörer motsvarar i stort vad som gäller enligt den finska lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv.

Undantag från kravet på förvärvstillstånd

Från lagens tillämpningsområde undantas ett antal situationer där statlig kontroll bedömts mindre behövlig. Förvärv som sker genom bland annat bodelning, arv eller testamente är inte underkastat krav på förvärvstillstånd. Detsamma gäller förvärv som sker genom absorption av helägt dotterbolag eller dotterförening. Även förvärv som sker genom inrop på exekutiv auktion är undantaget från tillämpningsområdet. För sådana förvärv gäller dock särskilda bestämmelser.

Lagens förhållande till annan lagstiftning

Lagens tillämpningsområde motsvarar till viss del tillämpningsområdet för säkerhetsskyddslagen (2018:585), lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar och jordförvärvslagen (1979:230). Utredningen har bedömt att lagen inte ska gälla paral-

lellt med de två förstnämnda lagarna. Lagen är därför inte tillämplig på förvärv som medför en skyldighet för överlåtaren eller upplåtaren att samråda med tillsynsmyndighet enligt 4 kap. 7 eller 13 §§ säkerhetsskyddslagen eller som är anmälningspliktigt enligt 7 § lagen om granskning av utländska direktinvesteringar. Lagen gäller dock parallellt med jordförvärvslagen.

Tillståndsmyndighet

Den myndighet som regeringen bestämmer ska pröva frågor om förvärvstillstånd. Utredningens förslag är att de länsstyrelser som är civilområdesansvariga länsstyrelser enligt 7 a § förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion ska vara tillståndsmyndighet.

Närmare om förfarandet

Utländska och svenska rättssubjekt som omfattas av tillståndsplikten ska ansöka om förvärvstillstånd hos tillståndsmyndigheten. I samband med att ansökan görs ska en ansökningsavgift betalas. Ansökan ska göras senast en månad efter förvärvet. En ansökan kan också avse tillstånd till ett framtida förvärv. Tillståndsmyndigheten ska inom tre månader från det att en ansökan är fullständig besluta att antingen ge tillstånd till förvärvet eller att avslå ansökan. Om det finns särskilda skäl, får tillståndsmyndigheten dock meddela beslutet inom sex månader.

En ansökan om förvärvstillstånd ska avslås om förvärvet kan inverka skadligt på väsentliga totalförvarsintressen. Om ansökan avser tillstånd till ett framtida förvärv ska den också avslås, om den befintliga ägaren eller nyttjanderättshavaren av fastigheten inte har samtyckt till ansökan. I annat fall ska tillstånd till förvärvet meddelas.

Tillståndsmyndighetens prövning ska grundas på en sammanvägd bedömning av samtliga relevanta omständigheter i det enskilda fallet. Vid prövningen kommer fastighetens skyddsvärde utifrån dess egenskaper, läge och funktion samt omständigheterna kring förvärvaren att vara av central betydelse.

För att säkerställa att tillståndsmyndigheten har ett fullgott underlag för sina ställningstaganden ska den som utgångspunkt samverka med Försvarsmakten och Säkerhetspolisen i ett ärende

om förvärvstillstånd. Om ansökan avser en fastighet som är belägen inom flera civilområden, ska samverkan som utgångspunkt även ske med berörda civilområdesansvariga länsstyrelser. Samverkan med nämnda myndigheter kan underlåtas om det bedöms obehövligt i det enskilda fallet. Tillståndsmyndigheten får i samband med sin granskning även begära information från andra statliga myndigheter samt från kommuner och regioner. Kommuner och regioner och de statliga myndigheter som regeringen bestämmer ska lämna en uppgift till tillståndsmyndigheten som denna efterfrågat i ett ärende om förvärvstillstånd, om det behövs för att tillståndsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Ett beslut om tillstånd till ett framtida förvärv gäller i sex månader. Om det finns särskilda skäl, kan tillståndsmyndigheten efter ansökan från förvärvaren besluta att förlänga beslutets giltighetstid med högst sex månader.

Om en ansökan om förvärvstillstånd inte görs i rätt tid eller om tillståndsmyndigheten beslutar att avvisa eller avslå ansökan, är förvärvet som huvudregel ogiltigt.

För att öka efterlevnaden av lagen och motverka att lagens bestämmelser kringgås, kan tillståndsmyndigheten besluta att ta ut en sanktionsavgift av en förvärvare som underlåtit att ansöka om förvärvstillstånd eller som lämnat oriktiga uppgifter under handläggningen av en ansökan.

Överklagande

Beslut om att avslå en ansökan om förvärvstillstånd eller en ansökan om förlängning av ett redan beviljat tillstånd till ett framtida förvärv kan överklagas till regeringen. Detsamma gäller beslut om att avvisa en ansökan, som innebär att förvärvet blir ogiltigt, samt beslut i ärenden om offentlig auktion. Beslut om sanktionsavgift kan överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm. Prövningstillstånd krävs vid ett överklagande till kammarrätten. Andra beslut enligt lagen kan inte överklagas.

Ändringar i annan lagstiftning

Utredningens förslag om införande av en ny förvävslag medför behov av ändringar i annan lagstiftning.

Utredningen föreslår att tillämpningsområdet för lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden ska utvidgas så att lagen även omfattar kringgåenden av tillståndskravet i den nya förvärvslagen. Därmed blir det möjligt att bland annat lagföra personer som agerat som bulvan åt en aktör vars rätt att förvärva svenska fastigheter är underkastat krav på förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen.

Utredningen föreslår vidare skärpta krav för lagfart, inskrivning av tomträtt och vissa fastighetsbildningsåtgärder. Förslagen ska säkerställa att nämnda åtgärder inte beslutas i fall där en tillståndspliktig förvärvare inte har beviljats förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen.

Sökanden i ärenden om lagfart, inskrivning av tomträtt och sådan fastighetsbildning som innebär att mark kommer i ny ägares hand, ska vara skyldig att uppge förvärvarens medborgarskap, om denne är en fysisk person. Om förvärvaren är en juridisk person ska i stället förvärvarens säte uppges. Om sätet är i en stat inom EES ska sökanden dessutom uppge huruvida en aktör som är tillståndspliktig enligt den nya förvärvslagen direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen. Genom att sökanden lämnar dessa uppgifter får inskrivnings- respektive lantmäterimyndigheten underlag för att bedöma om förvärvet som ligger till grund för eller innefattas av den sökta åtgärden är tillståndspliktigt enligt den nya förvärvslagen. En ansökan om lagfart eller om inskrivning av tomträtt som inte innehåller nämnda uppgifter ska vidareförklaras. Vidare ska fastighetsbildning som innebär att mark kommer i ny ägares hand endast få ske om en tillståndspliktig förvärvare har ett giltigt förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen.

Ett förvärv som är tillståndspliktigt enligt den nya förvärvslagen kan vara underkastat krav på förvärvstillstånd även enligt jordförvärvslagen. För att motverka att tillstånd enligt jordförvärvslagen beviljas i fall där förvärvet riskerar att skada väsentliga totalförvarsintressen, föreslår utredningen att jordförvärvstillstånd ska vägras om det för sökandens rätt att förvärva fastigheten krävs tillstånd enligt den nya förvärvslagen och i lag föreskriven tid för sökande av

sådant tillstånd har gått ut eller ansökan om tillstånd har avvisats eller avslagits.

Utredningen föreslår även ändringar i vissa andra författningar.

Ikraftträdande

Utredningens förslag är att den nya förvärvslagen och de föreslagna ändringarna i annan lagstiftning ska träda i kraft den 1 juli 2026. Lagförslagen ska inte tillämpas på förvärv som sker före ikraftträdandet.

Konsekvenser

Den föreslagna förvärvslagen innebär att staten får möjlighet att granska och vid behov hindra vissa utländska förvärv av svenska fastigheter som kan skada väsentliga totalförsvarsintressen. Genom förslaget och de föreslagna ändringarna i befintlig lagstiftning stärks det rättsliga skyddet för totalförsvaret och Sveriges yttre säkerhet vid överlåtelser och vissa upplåtelser av fast egendom. Förslagets påverkan på fastighetsmarknaden och dess aktörer, liksom på den kommunala självstyrelsen, bedöms godtagbar och proportionerlig sett till förslagets syfte. Förslagen bedöms vidare vara förenliga med regeringsformen, EU-rätten och Europakonventionen. Införandet av den nya förvärvslagen och de föreslagna ändringarna i befintlig lagstiftning kommer att innebära såväl intäkter som utgifter för det allmänna. I den utsträckning utgifterna inte ryms inom befintliga anslag till statliga myndigheter föreslår utredningen att kostnaderna ska finansieras genom ökade anslag.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om vissa utländska förvärv av fast egendom

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens innehåll och tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om att vissa utländska och svenska rättssubjekt behöver tillstånd (förvärvstillstånd) för att få förvärva fast egendom här i landet.

2 § Lagen tillämpas på förvärv av fastighet. Lagen tillämpas också på förvärv av andel i fastighet, om förvärvaren inte tidigare är ägare av en andel i fastigheten.

3 § Lagen tillämpas även på förvärv av

1. tomträtt,
2. arrende enligt 8–11 kap. jordabalken och
3. aktier i privata aktiebolag eller andelar i handelsbolag eller förening vars tillgångar i allt väsentligt utgörs av fast egendom, om förvärvaren genom förvärvet direkt eller indirekt får ett bestämmande inflytande över bolaget eller föreningen.

4 § Vid bedömningen av om ett bestämmande inflytande uppkommer genom ett förvärv enligt 3 § 3 ska röster som en närstående till förvärvaren eller någon i dennes ägarstruktur direkt eller indirekt förfogar över i bolaget eller föreningen räknas med.

Med närstående avses make, registrerad partner, sambo, föräldrar och barn samt barns make.

5 § Lagen tillämpas inte på förvärv som medför skyldighet för överlåtare eller upplåtaren att samråda med en tillsynsmyndighet enligt 4 kap. 7 eller 13 §§ säkerhetsskyddslagen (2018:585). Lagen tillämpas inte heller på förvärv som är anmälningspliktigt enligt 7 § lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar.

Krav på förvärvstillstånd

6 § Förvärvstillstånd krävs om förvärvaren är

1. en fysisk person med medborgarskap endast i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),
2. en fysisk person som saknar medborgarskap, vars medborgarskap är okänt eller vars medborgarskap inte har verifierats på ett tillförlitligt sätt,
3. en stat utanför EES eller en juridisk person med säte i en sådan stat eller
4. en juridisk person med säte i en stat inom EES, om en aktör som avses i 1–3 direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen.

7 § Förvärvstillstånd behövs inte för förvärv som sker

1. genom bodelning, arv eller testamente,
  2. genom absorption av helägt dotterbolag eller dotterförening,
  3. genom inrop på exekutiv auktion,
  4. när efterlevande make inträder som arrendator enligt 8 kap. 6 § jordabalken eller
  5. när arrendator förvärvar arrendestället enligt lagen (1985:658) om arrendatorers rätt att förvärva arrendestället.
- Särskilda bestämmelser om förvärv på exekutiv auktion finns i 20–23 §§.

Tillståndsmyndighet

8 § Den myndighet som regeringen bestämmer är tillståndsmyndighet enligt denna lag.

Ansökan om förvärvstillstånd

9 § Förvärvstillstånd ska sökas senast en månad efter förvärvet.

En ansökan om förvärvstillstånd kan även avse tillstånd till ett framtida förvärv.

En ansökan som inte görs i rätt tid ska avvisas av tillståndsmyndigheten.

10 § Om ansökan inte innehåller föreskrivna uppgifter, ska sökanden föreläggas att komplettera den. I föreläggandet ska sökanden upplysas om det som föreskrivs om ogiltighet i 18 §. Följs inte föreläggandet, får ansökan avvisas.

Om det behövs ytterligare utredning får sökanden föreläggas att komma in med sådan utredning.

Samverkan och informationsutbyte

11 § Tillståndsmyndigheten ska i ärenden om förvärvstillstånd samverka med Försvarmakten och Säkerhetspolisen, om det inte är obehövligt.

Om ansökan avser en fastighet som är belägen inom flera civilområden ska samverkan även ske med berörda civilområdesansvariga länsstyrelser, om det inte är obehövligt.

Tillståndsmyndigheten ska även samverka med de övriga statliga myndigheter som regeringen bestämmer.

12 § Tillståndsmyndigheten får i samband med sin prövning begära information från kommuner och regioner och statliga myndigheter.

Kommuner, regioner och de statliga myndigheter som regeringen bestämmer ska lämna en uppgift till tillståndsmyndigheten efter en begäran enligt första stycket, om det behövs för att tillståndsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt denna lag.

Tidsfrister för handläggningen

13 § Tillståndsmyndigheten ska inom tre månader från det att en ansökan är fullständig besluta att antingen ge tillstånd till förvärvet eller att avslå ansökan. Om det finns särskilda skäl, får tillståndsmyndigheten dock meddela beslutet inom sex månader.

Om ansökan avser ett förvärv som är anmälningspliktigt enligt lagen (0000:000) om statlig förköpsrätt eller lagen (0000:000) om kommunal förköpsrätt, och det vid tidpunkten då ansökan är fullständig pågår ett ärende om förköp enligt någon av dessa lagar, räknas tidsfristen i första stycket från det att förköpsfrågan blivit slutligt avgjord.

Prövningen av en ansökan om förvärvstillstånd

14 § En ansökan om förvärvstillstånd ska avslås, om förvärvet kan inverka skadligt på väsentliga totalförsvarsintressen. I annat fall ska tillstånd till förvärvet ges.

15 § Utöver vad som framgår av 14 § ska en ansökan om tillstånd till ett framtida förvärv avslås, om ägaren eller upplåtaren inte har lämnat samtycke till ansökan.

16 § Ett beslut om tillstånd till framtida förvärv gäller sex månader från det att beslutet meddelades. I beslutet om tillstånd ska tas in en upplysning om detta.

Om det finns särskilda skäl, får tillståndsmyndigheten på begäran av sökanden besluta att förlänga tillståndet med högst sex månader.

17 § En ansökan om förvärvstillstånd enligt denna lag får inte prövas innan det blivit slutligt avgjort om förköp enligt lagen (0000:000) om statlig förköpsrätt eller lagen (0000:000) om kommunal förköpsrätt äger rum. Det nu sagda gäller inte ansökningar om tillstånd till ett framtida förvärv.

Ogiltighet

18 § Om ansökan om förvärvstillstånd inte görs inom den tid som anges i 9 § första stycket är förvärvet ogiltigt. Detsamma gäller om ansökan avvisas eller om förvärvstillstånd vägras.

Första stycket gäller inte om lagfart eller inskrivning av tomträtt har meddelats i strid med 20 kap. 6 § 8 eller 21 kap. 2 § 6 jordabalken eller om fastighetsbildning har beslutats i strid med 3 kap. 4 a § fastighetsbildningslagen (1970:988). Första stycket gäller inte heller om ansökan avvisas på grund av att föreskriven ansökningsavgift inte har betalats och tiden för att ansöka om förvärvstillstånd enligt 9 § första stycket fortfarande löper.

Administrativa sanktionsavgifter

19 § Tillståndsmyndigheten får besluta att ta ut en sanktionsavgift av den som inte har ansökt om förvärvstillstånd trots att krav på sådant tillstånd har förelegat. Sanktionsavgift får även tas ut av en sökande som har lämnat oriktiga uppgifter i samband med tillståndsmyndighetens handläggning av ansökan.

En sanktionsavgift ska bestämmas till lägst 25 000 kronor och högst 25 000 000 kronor.

Vid bedömningen av om en sanktionsavgift ska tas ut och när storleken på avgiften bestäms ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är och om den varit uppsåtlig eller berott på oaktsamhet.

För avgiften gäller också bestämmelserna i 34 och 36–38 §§ lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar, varvid det som sägs i den lagen om granskningsmyndigheten i stället ska gälla tillståndsmyndigheten enligt denna lag.

Särskilda bestämmelser om förvärv på exekutiv auktion

20 § Om en fastighet eller egendom som avses i 3 § 3 har förvärvats genom inrop på exekutiv auktion och det vid ett vanligt köp skulle ha krävts förvärvstillstånd, ska inroparen överlåta egendomen inom sex månader från det att auktionen fått laga kraft. Detta gäller dock inte, om

1. inroparen har fått tillstånd till förvärvet eller
2. förhållandena inte längre är sådana att förvärvet om det hade varit ett vanligt köp skulle ha krävt tillstånd.

Har inrop av en fastighet skett för att skydda en fordran, för vilken inroparen har panträtt i fastigheten eller annan rättighet som är inskriven i fastigheten, får tillståndsmyndigheten medge skäligt anstånd med avyttrandet, om det är sannolikt att förlust annars skulle uppkomma för inroparen.

Om inroparen inte överlåter egendomen inom den tid som anges i första stycket, ska tillståndsmyndigheten besluta att Kronofogdemyndigheten ska sälja den på offentlig auktion.

Anteckning om bestämmelserna i första–tredje styckena ska göras i den köpehandling som utfärdas med anledning av den exekutiva auktionen. När lagfart söks ska upplysningarna antecknas i fastighetsregistrets inskrivningsdel, om inte sökanden visar att skyldigheten att överlåta fastigheten har upphört.

Bestämmelserna i 14 § gäller för tillstånd att behålla egendomen.

21 § Om tillståndsmyndigheten inte bestämmer något annat, ska beslutet om auktion enligt 20 § tredje stycket verkställas även om inroparen före eller efter det har överlåtit egendomen.

22 § Vid offentlig auktion enligt 20 § tredje stycket gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om exekutiv försäljning av fast respektive lös egendom i tillämpliga delar, om inte annat följer av denna lag.

Egendomen ska vid försäljningen anses utmätt för fordran med bästa förmånsrätt efter sådana rättigheter som besvärade egendomen redan vid den exekutiva auktionen och som har företräde framför alla befintliga fordringar.

Försäljning av en fastighet får endast ske om den köpeskilling som bjuds uppfyller de villkor som följer av 12 kap. 40 § utsökningsbalken.

Egendomen får säljas till den som omfattas av 6 § endast om denne har fått förvärvstillstånd.

Om det vid auktionen avges bud som får antas enligt vad som sägs ovan ska egendomen säljas, även om innehavare av fordran motsätter sig det.

23 § Kommer försäljning inte till stånd vid auktionen, får tillståndsmyndigheten inom ett år efter det att auktionen har fått laga kraft besluta om en ny auktion. Meddelas inte något sådant beslut inom föreskriven tid eller avges inte heller vid den senare auktionen bud som får antas, är frågan om försäljning av egendomen förfallen.

Kostnad i samband med auktion som inte har lett till försäljning betalas av staten.

Ansökningsavgift

24 § Den som ansöker om förvärvstillstånd ska betala en ansökningsavgift. Regeringen får meddela föreskrifter om avgiftens storlek.

Tillståndsmyndigheten ska avvisa en ansökan om förvärvstillstånd om föreskriven ansökningsavgift inte betalas.

Överklagande

25 § Följande beslut får överklagas till regeringen:

1. beslut om att avvisa eller avslå en ansökan om förvärvstillstånd enligt 9, 10, 14 och 15 §§,

2. beslut om att avslå en ansökan om förlängning av tillstånd till ett framtida förvärv enligt 16 §, och

3. beslut om offentlig auktion enligt 20–23 §§.

Beslut om sanktionsavgift enligt 19 § får överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Föreskrifter om verkställighet

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om verkställigheten av denna lag.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2. Lagen ska inte tillämpas på förvärv före ikraftträdandet.

1.2 Förslag till lag om ändring i jordabalken

Härigenom föreskrivs i fråga om jordabalken¹

dels att 19 kap. 11 §, 20 kap. 7 § och 21 kap. 3 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 20 kap. 15 § och 21 kap. 8 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap.

11 §²

En ansökan *skall* innehålla uppgifter om sökandens namn, personnummer och postadress. Ansökan *skall* också innehålla uppgift om sökandens telefonnummer till bostaden eller arbetsplatsen. Om sökanden företräds av ställföreträdare eller ombud, behöver telefonnummer dock inte anges. Nummer som avser ett hemligt telefonabonnemang behöver anges endast om inskrivningsmyndigheten begär det.

Om sökanden har en ställföreträdare, *skall* motsvarande uppgifter lämnas även om ställföreträdaren. Har sökanden utsett ombud, *skall* ombudets namn, postadress och telefonnummer anges.

Avser en ansökan något annat än in-teckning, *skall* den även innehålla uppgift om överlåtarens, upp-låtarens eller förvärvarens namn

En ansökan *ska* innehålla uppgifter om sökandens namn, personnummer och postadress. Ansökan *ska* också innehålla uppgift om sökandens telefonnummer till bostaden eller arbetsplatsen. Om sökanden företräds av ställföreträdare eller ombud, behöver telefonnummer dock inte anges. Nummer som avser ett hemligt telefonabonnemang behöver anges endast om inskrivningsmyndigheten begär det.

Om sökanden har en ställföreträdare, *ska* motsvarande uppgifter lämnas även om ställföreträdaren. Har sökanden utsett ombud, *ska* ombudets namn, postadress och telefonnummer anges.

Avser en ansökan något annat än in-teckning, *ska* den även innehålla uppgift om överlåtarens, upp-låtarens eller förvärvarens namn och, där sådant finns, person-

¹ Balken omtryckt 1971:1209.

² Senaste lydelse 2000:226.

och, där sådant finns, person- eller organisationsnummer.

eller organisationsnummer. *En ansökan om lagfart eller om inskrivning av tomträtt ska dock alltid innehålla uppgift om förvärvarens medborgarskap eller säte. Om förvärvaren är en juridisk person med säte i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och en aktör som avses i 6 § 1–3 lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen, ska en ansökan om lagfart eller om inskrivning av tomträtt även innehålla uppgift om detta.*

20 kap.

7 §³

Förekommer inte omständigheter som avses i 6 §, ska lagfartsansökan förklaras vilande, om

1. vid köp, byte eller gåva överlåtarens underskrift på fångeshandlingen inte är styrkt av två vittnen och överlåtelsen inte skett genom statlig myndighet,

2. fångesmannen inte har lagfart och fall som avses i 9 § inte föreligger,

3. rättegång pågår om hävning eller återgång av förvärv av fastigheten eller om bättre rätt till denna,

4. lagfart söks på grund av testamente, dom eller förrättning som ännu inte vunnit laga kraft,

5. vid förvärv genom legat detta inte utgivits,

6. vid förvärv på exekutiv försäljning köpebrev inte utfärdats eller vid expropriation eller liknande tvångsförvärv inlösen inte fullbordats,

7. vid överlåtelse överlåtaren är gift och förvärvet enligt äktenskapsbalkens bestämmelser är beroende av den andre makens samtycke,

³ Senaste lydelse 2010:2048.

8. vid överlåtelse överlåtaren är sambo och förvärvet enligt bestämmelserna i sambolagen (2003:376) är beroende av den andra sambons samtycke, dock endast om ärende om anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel av anmälan enligt 5 § andra stycket den lagen var upptaget på inskrivningsdag när överlåtelsen skedde,
9. vid överlåtelse genom boutredningsman förvärvet enligt ärvdabalkens bestämmelser är beroende av dödsbodelägares samtycke,
10. förvärvet har skett genom en sådan gåva mellan makar som inte har registrerats enligt 16 kap. äktenskapsbalken,
11. förvärvet avser del av fastighet och är beroende av fastighetsbildning,
12. förvärvet i annat fall enligt lag är beroende av domstols eller annan myndighets tillstånd, *eller*
13. förvärvet är beroende av villkor och, i fråga om gåva, villkoret avser viss tid som inte överstiger två år från den dag då gåvohandlingen upprättades.

14. ansökan i fråga om fysisk person inte innehåller uppgift om dennes medborgarskap, eller

15. ansökan i fråga om juridisk person inte innehåller uppgift om dennes säte samt, om sätet är i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, uppgift om huruvida en aktör som avses i 6 § 1–3 lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen.

15 §

Inskrivningsmyndigheten får inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom, om det behövs för att myndigheten ska

kunna ta ställning till om sökanden är en person som avses i 6 § 2 eller 4 samma lag.

21 kap.

3 §⁴

Förekommer *icke* omständighet som avses i 2 §, *skall* ansökan om inskrivning förklaras vilande, om

1. ansökan om lagfart för upplåtaren är vilandeförklarad,
2. rättegång pågår om upplåtelsens giltighet eller om hävning eller återgång av förvärv av fastigheten eller om bättre rätt till denna *eller*
3. upplåtelsens giltighet enligt lag är beroende av myndighets tillstånd.

Förekommer *inte* omständighet som avses i 2 §, *ska* ansökan om inskrivning förklaras vilande, om

1. ansökan om lagfart för upplåtaren är vilandeförklarad,
2. rättegång pågår om upplåtelsens giltighet eller om hävning eller återgång av förvärv av fastigheten eller om bättre rätt till denna,
3. upplåtelsens giltighet enligt lag är beroende av myndighets tillstånd,

4. ansökan i fråga om fysisk person inte innehåller uppgift om förvärvarens medborgarskap, eller

5. ansökan i fråga om juridisk person inte innehåller uppgift om dennes säte samt, om sätet är i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, uppgift om huruvida en aktör som avses i 6 § 1–3 lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen.

⁴ Senaste lydelse 1975:367.

8 §

Inskrivningsmyndigheten får inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom, om det behövs för att myndigheten ska kunna ta ställning till om förvärvaren av tomträtten är en person som avses i 6 § 2 eller 4 samma lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
  2. För förvärv som skett före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Den gode mannen ska på lämpligt sätt kungöra försäljningsvillkoren samt tid och plats för auktionen. Avser auktionen en jordbruksfastighet, ska den gode mannen vid auktionen upplysa om reglerna i jordförvärvslagen (1979:230).

11 §¹

Den gode mannen ska på lämpligt sätt kungöra försäljningsvillkoren samt tid och plats för auktionen. *Vid auktionen ska den gode mannen upplysa om reglerna i lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom.* Avser auktionen en jordbruksfastighet ska den gode mannen vid auktionen *även* upplysa om reglerna i jordförvärvslagen (1979:230).

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
  2. Lagen tillämpas även på offentliga auktioner som inlets före ikraftträdandet.

---

¹ Senaste lydelse 2010:26.

1.4 Förslag till lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)

Härigenom föreskrivs i fråga om fastighetsbildningslagen (1970:98)¹
dels att 4 kap. 8 a § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas två nya paragrafer, 3 kap. 4 a § och 4 kap.
11 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

4 a §

Fastighetsbildning som innebär att mark kommer i ny ägares hand får ske endast om en tillståndspliktig förvärvare har ett giltigt förvärvstillstånd enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom.

4 kap.

8 a §²

En ansökan som ges in av en enskild sökande ska innehålla uppgifter om sökandens

1. personnummer eller organisationsnummer,
2. postadress och adress till arbetsplats samt i förekommande fall annan adress där sökanden kan anträffas för delgivning genom stämningsman,
3. telefonnummer till bostaden och arbetsplatsen samt mobiltelefonnummer, med undantag för nummer som avser ett hemligt telefonabonnemang som behöver uppges endast om lantmäterimyndigheten begär det,
4. e-postadress, och
5. förhållanden i övrigt av betydelse för delgivning med honom eller henne.

En ansökan om fastighetsbildning som innebär att mark kommer

¹ Lagen omtryckt 1992:1212.

² Senaste lydelse 2014:1342.

i ny ägares hand ska vidare innehålla uppgifter om förvärvarens medborgarskap eller säte. Om förvärvaren är en juridisk person med säte i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och en aktör som avses i 6 § 1–3 lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen, ska ansökan även innehålla uppgift om detta.

Om sökandens talan förs av en ställföreträdare, ska motsvarande uppgifter lämnas även om honom eller henne. Om sökanden har ett ombud, ska ombudets namn, postadress, telefonnummer till arbetsplatsen, mobiltelefonnummer och e-postadress anges.

11 b §

Lantmäterimyndigheten får inhämta yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom, om det behövs för att myndigheten ska kunna ta ställning till om förvärvaren är en person som avses i 6 § 2 eller 4 samma lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
  2. För förvärv som skett före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

1.5 Förslag till lag om ändring i jordförvärvslagen (1979:230)

Härigenom föreskrivs att det i jordförvärvslagen (1979:230)¹ ska införas en ny paragraf, 10 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 a §

Förvärvstillstånd ska vägras om det för sökandens rätt att förvärva fastigheten krävs tillstånd enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd har gått ut eller ansökan om tillstånd har avvisats eller avslagits.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

---

¹ Lagen omtryckt 2005:423.

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden

Härigenom föreskrivs att 1 och 7 §§ lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller när ett bulvanförhållande används för att kringgå ett sådant hinder mot att förvärva eller behålla viss egendom som uppställs i jordförvärvslagen (1979:230).

Denna lag gäller när ett bulvanförhållande används för att kringgå ett sådant hinder mot att förvärva eller behålla viss egendom som uppställs i jordförvärvslagen (1979:230) och lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom.

Med ett bulvanförhållande avses i lagen att någon (bulvanen) utåt framstår som ägare av viss egendom men i verkligheten innehar egendomen huvudsakligen för annans (huvudmannens) räkning.

7 §²

De myndigheter som prövar frågor om tillstånd enligt jordförvärvslagen (1979:230) ska underrätta åklagarmyndigheten, om det skäligen kan antas att det föreligger ett bulvanförhållande som rör jordförvärvslagen.

De myndigheter som prövar frågor om tillstånd enligt jordförvärvslagen (1979:230) och lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom ska underrätta åklagarmyndigheten, om det skäligen kan antas att det föreligger ett bulvanförhållande som rör jordförvärvslagen eller lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

---

¹ Senaste lydelse 2010:28.

² Senaste lydelse 2010:28.

1.7 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska införas en ny paragraf, 15 kap. 3 c §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

3 c §

Sekretessen enligt 1 a § hindrar inte att Säkerhetspolisen eller Försvarsmakten lämnar en uppgift som avses där till tillståndsmyndigheten om uppgiften behövs för att tillståndsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

1.8 Förslag till lag om ändring i hyresförvärvslagen (0000:000)

Härigenom föreskrivs i fråga om hyresförvärvslagen (0000:000)

dels att nuvarande 7 § ska betecknas 7 a § och att 13 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 7 §, av följande lydelse.

Lydelse enligt SOU 2023:55

Föreslagen lydelse

7 §

Kommunen ska så snart som möjligt och senast inom 25 arbetsdagar från det att en anmälan är fullständig besluta att antingen lämna anmälan utan åtgärd eller överlämna anmälan till hyresnämnden för granskning. Om det är nödvändigt, får kommunen meddela beslutet efter utgången av denna frist, dock senast inom tre månader.

7 a §

Kommunen ska så snart som möjligt och senast inom 25 arbetsdagar från det att en anmälan är fullständig besluta att antingen lämna anmälan utan åtgärd eller överlämna anmälan till hyresnämnden för granskning. Om det är nödvändigt, får kommunen meddela beslutet efter utgången av denna frist, dock senast inom tre månader. *Om förvärvet är tillståndspliktigt enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom och en prövning enligt den lagen pågår, får kommunen avvakta ärendets avgörande innan den meddelar beslut i frågan.*

När en anmälan överlämnas till hyresnämnden ska kommunen ange varför det finns skäl för en granskning.

Förvärvaren ska underrättas om kommunens beslut enligt denna paragraf.

Ett beslut att lämna en anmälan om ett framtida förvärv utan åtgärd gäller i ett år från dagen för beslutet.

7 §

Om förvärvet är tillståndspliktigt enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom, får ansökan lämnas utan åtgärd endast om förvärvaren har ett giltigt förvärvstillstånd enligt den lagen.

Kommunen får inhämta yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom, om det behövs för att kommunen ska kunna ta ställning till om förvärvaren är en person som avses i 6 § 2 eller 4 samma lag.

13 §

Hyresnämnden ska besluta att avslå en ansökan om förvärvstillstånd om

1. förvärvaren inte visar att förvärvaren har ekonomiska och praktiska förutsättningar att förvalta fastigheten,

2. förvärvaren inte gör sannolikt att syftet med förvärvet är att förvalta fastigheten och hålla den i ett sådant skick att den motsvarar de anspråk som de boende enligt lag har rätt att ställa,

3. det kan antas att förvärvaren i något annat avseende inte kommer att iaktta god sed i hyresförhållanden, *eller*

4. det kan antas att förvärvaren med hänsyn till sina personliga eller ekonomiska förhållanden är olämplig att inneha fastigheten.

3. det kan antas att förvärvaren i något annat avseende inte kommer att iaktta god sed i hyresförhållanden,

4. det kan antas att förvärvaren med hänsyn till sina personliga eller ekonomiska förhållanden är olämplig att inneha fastigheten, *eller*

5. om det för förvärvarens rätt att förvärva fastigheten krävs tillstånd enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom och i lag föreskriven tid för

*sökande av sådant tillstånd har gått
ut eller ansökan om tillstånd har av-
visats eller avslagits.*

I annat fall ska hyresnämnden besluta att ge tillstånd till förvärvet. Ett tillstånd till ett framtida förvärv gäller i ett år från dagen för hyresnämndens beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

1.9 Förslag till förordning om ändring i utsökningsförordningen (1981:981)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 12 § och 12 kap. 25 § i utsökningsförordningen (1981:981)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

12 §²

När försäljning ska ske av andel i ett registrerat skepp, i ett registrerat skeppsbygge, i ett registrerat luftfartyg eller i in-tecknade reservdelar till luftfartyg, ska Kronofogdemyndigheten innan auktionen påbörjas redogöra för de fordringar som är förenade med panträtt eller annan särskild förmånsrätt i skeppet, skeppsbygget, luftfartyget eller reservdelarna och upplysa om att försäljningen inte rubbar en sådan rätt. Detsamma gäller vid försäljning av villkorlig rätt till egen-domen eller andel i den.

Avser försäljningen aktier eller andelar i ett bolag eller en förening som äger fast egendom, ska Kronofogdemyndigheten innan auktionen påbörjas upplysa om bestämmelserna i 20–23 §§ lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom.

12 kap.

25 §³

I anslutning till att redogörelse för innehållet i sakägarförteckningen och andra uppgifter lämnas enligt 12 kap. 38 § utsökningsbalken ska ordningen vid utrop på auktionen och vad som gäller om handpenning anges.

Avser auktionen jordbruksfastighet ska vidare upplysas om bestämmelserna i 13–16 §§ jordförvärvslagen (1979:230).

Vid auktionen ska upplysas om bestämmelserna i 20–23 §§ lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom. Avser auk-

¹ Förordningen omtryckt 2000:1.

² Senaste lydelse 2014:789.

³ Senaste lydelse 2010:37.

tionen jordbruksfastighet ska vidare upplysas om bestämmelserna i 13–16 §§ jordförvärvslagen (1979:230).

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

1.10 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 11 § förordningen (1999:1134) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §⁴

Uppgifter ur belastningsregistret om brott som lett till någon annan påföljd än penningböter ska lämnas ut om det begärs av

1. Justitiekanslern, i fråga om den som ansöker om ersättning enligt lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder,

2. Högskolans avskiljandenämnd, i fråga om den som nämnden vid prövning enligt högskolelagen (1992:1434) överväger att avskilja från utbildningen,

3. Arbetsförmedlingen, för utredning i ärenden om kallelse till ny tjänstgöring av vapenfri tjänst, i fråga om den som ärendet gäller,

4. Riksbanken, i fråga om den som banken avser att anställa som bevaknings- eller transportpersonal,

5. en statlig eller kommunal myndighet som beslutar om anställning av personal inom psykiatrisk sjukvård, vård av utvecklingsstörda, vård av barn och ungdom eller tvångsvård av missbrukare, i fråga om den som myndigheten avser att anställa eller anlita som uppdragsstagare,

6. Spelinspektionen, i fråga om den som omfattas av myndighetens prövning vid licens- och tillståndsgivning enligt spellagen (2018:1138),

7. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap eller en kommun, i fråga om den som myndigheten eller kommunen lämplighetsprövar enligt 19 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor,

8. en socialnämnd, i ärenden om

a) att utse kontaktperson eller kontaktfamilj enligt 3 kap. 6 b § socialtjänstlagen (2001:453) för en person som inte har fyllt 21 år,

b) vårdnad om barn, barns boende, umgänge med barn, medgivande att ta emot barn m.m. enligt 5 kap. 2 §, 6 kap. 6, 6 a och 8–10 §§ socialtjänstlagen,

---

⁴ Senaste lydelse 2024:93.

- c) adoption enligt 6 kap. 12–16 §§ socialtjänstlagen,
  - d) åtgärder enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende, eller
  - e) att utse särskild handläggare enligt 9 § lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning,
9. Transportstyrelsen, i fråga om den som myndigheten vid lämplighetsprövning
- a) enligt luftfartslagen (2010:500) och luftfartsförordningen (2010:770) överväger att ge certifikat eller tillstånd, eller
  - b) enligt 4 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, 2 kap. 2 § järnvägsmarknadslagen (2022:365), 3 kap. 3 och 7 §§ järnvägssäkerhetslagen (2022:367) eller 4 kap. 2 och 5 §§ lagen (2022:368) om nationella järnvägssystem överväger att ge tillstånd,
10. en kommunal myndighet, i ärenden om serveringstillstånd enligt alkohollagen (2010:1622) och i ärenden om tillstånd för försäljning av tobaksvaror enligt lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, i fråga om den som ärendet gäller,
11. Läke-medelsverket, i fråga om den som myndigheten överväger att ge tillstånd enligt 2 kap. 1 § lagen (2009:366) om handel med läkemedel eller lagen (1992:860) om kontroll av narkotika,
12. Kronofogdemyndigheten, för utredning i ärenden enligt skuldsaneringslagen (2016:675) eller lagen (2016:676) om skuldsanering för företagare, i fråga om den som ärendet gäller,
13. Brottsoffermyndigheten, för utredning i ärenden enligt brottskadlagen (2014:322),
14. en överförmyndare eller överförmyndarnämnd, i ärenden där en lämplighetsprövning ska göras, i fråga om
- a) den som överförmyndaren eller nämnden avser att utse eller avser att föreslå att rätten utser till förmyndare, god man eller förvaltare, eller
  - b) den som är förmyndare, god man eller förvaltare,
15. Inspektionen för strategiska produkter, i fråga om
- a) tillståndsärenden enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 av den 14 mars 2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen), och om införande av export-

tillstånd, import- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition, i fråga om den som prövningen gäller, eller

b) ärenden där en investering granskas enligt lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar,

16. Rättsmedicinalverket, i fråga om den som myndigheten avser att anställa eller anlita som uppdragstagare i den rättspsykiatriska undersökningsverksamheten, *och*

17. Socialstyrelsen, om uppgifterna behövs i utredning enligt lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall.

16. Rättsmedicinalverket, i fråga om den som myndigheten avser att anställa eller anlita som uppdragstagare i den rättspsykiatriska undersökningsverksamheten,

17. Socialstyrelsen, om uppgifterna behövs i utredning enligt lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall, *och*

18. en civilområdesansvarig länsstyrelse för utredning i ärenden enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom.

Sådana uppgifter som avses i 3 § 3–5 lagen (1998:620) om belastningsregister får inte lämnas till en myndighet som har rätt att få uppgifter enligt denna paragraf. En socialnämnd och Socialstyrelsen har dock rätt till uppgift om åklagares beslut om åtalsunderlåtelse, straffvarning, kontaktförbud och förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

1.11 Förslag till förordning om ändring i jordförvärvsförordningen (2005:522)

Härigenom föreskrivs i fråga om jordförvärvsförordningen (2005:522) dels att nuvarande 5 § ska betecknas 5 a § och ha följande lydelse, dels att det ska införas en ny paragraf, 5 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

5 §

Vägras tillstånd till ett förvärv, *skall* även överlåtaren underrättas om beslutet.

Kan säljaren begära inlösen enligt 12 § jordförvärvslagen (1979:230), *skall* säljaren delges beslutet, som skall innehålla vad han eller hon därvid skall iaktta.

Föreslagen lydelse

5 a §

Vägras tillstånd till ett förvärv, *ska* även överlåtaren underrättas om beslutet.

Kan säljaren begära inlösen enligt 12 § jordförvärvslagen (1979:230), *ska* säljaren delges beslutet, som skall innehålla vad han eller hon därvid skall iaktta.

5 §

Länsstyrelsen och Jordbruksverket får i ärenden om förvärvstillstånd inhämta yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom, om det behövs för att myndigheten ska kunna ta ställning till om sökanden är en sådan person som avses i 6 § 2 eller 4 samma lag.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

1.12 Förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)

Härigenom föreskrivs att bilagan till offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) ska ha följande lydelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

Föreslagen lydelse

Bilaga¹

Verksamheten består i	Särskilda begränsningar i sekretessen
-----------------------	---------------------------------------

173. utredning i ärenden enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom.

¹ Senaste lydelse 2024:1033.

2 Utredningens uppdrag och arbete

2.1 Bakgrund

Totalförsvarets behov och förutsättningar har under senare år utretts och utreds fortsatt i olika sammanhang. Ett sådant initiativ till utredning togs i mars 2017, då den dåvarande regeringen beslutade att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att granska flera totalförvarsfrågor. Kommittén skulle bland annat bedöma om åtgärder behöver vidtas för att åstadkomma ett ökat skydd för totalförsvaret vid överlåtelse och upplåtelse av viktigare infrastruktur som bedöms vara av väsentligt intresse för totalförsvaret. Kommittén skulle även analysera om lagstiftning om statlig förköpsrätt av fastigheter som är centrala med tanke på landets försvar och försörjningstrygghet bör införas i Sverige (dir. 2017:31). Kommittén, som tog namnet Kommittén för förbättrat skydd för totalförvarsverksamhet (Totalförsvarskommittén), redovisade i maj 2019 uppdraget i nämnda delar i slutbetänkandet *Förbättrat skydd för totalförsvaret* (SOU 2019:34).

I betänkandet föreslog Totalförsvarskommittén att ett statligt kontrollsystem ska införas med möjlighet för staten att granska och vid behov villkora eller förbjuda överlåtelser och upplåtelser av viss egendom som kommittén bedömer är av väsentligt intresse för totalförsvaret. Systemet föreslogs omfatta hamnar, flygplatser och fastigheter i områden med geografiska förhållanden av väsentlig betydelse för det militära försvaret. Kommittén föreslog också att det ska införas ett krav på att fysiskt skyddade anläggningar som med hjälp av staten inrättats för behov inom civilt försvar endast får avvecklas, överlätas eller upplåtas av en kommun eller en region efter medgivande från staten. Kontrollsystemet föreslogs omfatta överlåtelse av aktier eller andel i bolag som äger egendom som pekas ut i lagen,

dock inte aktier i publika aktiebolag och inte heller statligt ägd egendom.

Det föreslagna kontrollsystemet innebär för kommuners och regioners del att en överlåtelse, upplåtelse eller avveckling som omfattas av lagen ska föregås av ett obligatoriskt samrådsförfarande med en granskningsmyndighet. För enskilda fysiska och juridiska personer föreslås regleringen skilja sig åt beroende på vilken typ av egendom som det handlar om. Vid överlåtelser och upplåtelser av en hamn eller en flygplats föreslås bestämmelserna om samrådsförfarande gälla. När det gäller fastigheter i skyddsvärda geografiska områden föreslås att en tilltänkt överlåtelse eller upplåtelse som omfattas av lagen ska föregås av ett obligatoriskt anmälningsförfarande, varefter granskningsmyndigheten ska göra en inledande granskning och bedöma den tilltänkta affärens lämplighet från totalförsvars synpunkt. Om granskningsmyndigheten bedömer att det är uppenbart att den tilltänkta överlåtelser, upplåtelsen eller avvecklingen kan ske utan att det strider mot väsentliga totalförsvarsintressen, ska myndigheten utan onödigt dröjsmål besluta att ärendet inte ger skäl för ytterligare åtgärd. I annat fall ska myndigheten besluta om en fördjupad granskning och därvid inhämta yttranden från Försvarmakten, Säkerhetspolisen och vid behov från andra berörda myndigheter.

Kontrollsystemet är utformat som en förhandskontroll. Granskningsmyndigheten ska dock även kunna förbjuda en redan genomförd överlåtelse eller upplåtelse, om samråd eller anmälan uteblivit och myndigheten har fått kännedom om en överlåtelse eller upplåtelse först i efterhand. Myndighetens rätt att ingripa i efterhand föreslås vara begränsad till ett år från det att överlåtelser eller upplåtelsen fullföljdes. Ett förbud mot en försäljning av en fastighet belägen inom ett skyddsvärt geografiskt område ska medföra rätt till statlig inlösen för en enskild ägare. Någon kompensationsrätt föreslås däremot inte i förhållande till andra av lagen berörda ägare och förfaranden. Länsstyrelserna i Skåne län, Stockholms län, Västra Götalands län och Norrbottens län föreslås vara granskningsmyndigheter.

Totalförsvarskommitténs förslag om införande av ett statligt kontrollsystem vid överlåtelse och upplåtelse av viss egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret remissbehandlades under år 2019. Huvuddelen av remissinstanserna välkomnade att åtgärder

vidtas för att stärka skyddet för egendom som är av väsentligt intresse för totalförsvaret. Ett flertal remissinstanser ansåg dock att förslaget var otydligt i fråga om vilken egendom som skulle omfattas av kontrollsystemet. Från flera håll framfördes att de av kommittén föreslagna definitionerna av hamn och flygplats inte svarar mot verkliga förhållanden och att kontrollsystemet även borde vara tillämpligt på överlåtelse och upplåtelse av annan egendom som är viktig för totalförsvaret. Bland annat framfördes att kontrollsystemet borde omfatta kritiska anläggningar inom elförsörjningen, anläggningar som tidigare använts av det militära och civila försvaret samt fastigheter i närheten av skyddsobjekt, säkerhetskänsliga verksamheter och samhällsviktiga verksamheter. Ett antal remissinstanser riktade kritik mot förslaget och pekade på otydligheter i hur kontrollsystemet ska fungera, olika sätt att kringgå systemet samt framförde att vissa ersättningsfrågor och förslagets förenlighet med EU-rätten behövde ses över.

2.2 Utredningens uppdrag

Den dåvarande regeringen beslutade den 14 juli 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att ta ställning till om och i så fall hur statlig kontroll bör införas vid överlåtelse och upplåtelse av viss fast egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret (dir. nr 2022:121). Regeringens direktiv finns i *bilaga 1*.

I direktiven anförs att det i syfte att åstadkomma ett stärkt skydd för totalförsvaret är angeläget att nu, i ljuset av den säkerhetspolitiska och lagstiftningsmässiga utveckling som ägt rum och de remissynpunkter som lämnats på Totalförsvarskommitténs förslag, närmare överväga behovet av statliga kontrollmöjligheter vid överlåtelse och upplåtelse av viss fast egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret.

Enligt direktiven är det ett antal frågeställningar som ska övervägas. Utredarens övergripande uppdrag är att ta ställning till om statlig kontroll bör införas vid överlåtelse och upplåtelse av viss fast egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret. Om utredaren bedömer att det finns behov av ny lagstiftning ska utredaren ta ställning till om den statliga kontrollen kan åstadkommas genom ändringar i befintlig eller i närtid planerad lagstiftning. Om utreda-

ren anser att det inte är möjligt eller ändamålsenligt att åstadkomma en kontroll inom ramen för befintlig eller i närtid planerad lagstiftning, ska utredaren bedöma om ett sådant kontrollsystem som Totalförsvarskommittén föreslagit bör införas och vilka ändringar som då behöver göras.

Utredaren ska särskilt analysera och ta ställning till vad en utvidgad statlig kontroll vid överlåtelse och upplåtelse av viss fast egendom bör omfatta. Vid genomförandet av uppdraget ska utredaren vidare särskilt förhålla sig till de remissynpunkter som har lämnats med anledning av Totalförsvarskommitténs förslag, bland annat i fråga om huruvida det av fastighetsregistret ska framgå om en fastighet omfattas av kontrollsystemet.

Utredaren ska lämna de förslag till författningsändringar som bedöms motiverade och redovisa hur förslaget förhåller sig till Europakonventionen, regeringsformen, EU-rätten, säkerhetsskyddslagen (2018:585) och lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar. Utredaren ska vidare redovisa huruvida förslaget är proportionerligt.

Enligt direktiven skulle uppdraget redovisas senast den 1 februari 2024. Den 14 december 2023 beslutade regeringen att förlänga utredningstiden till den 2 december 2024 (dir. 2023:172). Regeringens direktiv om förlängd utredningstid finns i *bilaga 2*.

2.3 Utredningens arbete

Utredningen har haft elva sammanträden med experter och sakkunniga. Utredningen har också sammanträtt med enbart sakkunniga vid ett tillfälle.

För att inhämta kunskap och erfarenheter från andra länder har utredningen haft möten och dialog med företrädare för det finländska försvarsministeriet samt det norska justitie- och beredskapsdepartementet och den norska nationella säkerhetsmyndigheten (NSM). Utredningen har även haft dialog med företrädare för det danska försvarsministeriet.

Utredningen har vidare haft möten och dialog med företrädare för ett antal andra utredningar, bland annat Utredningen om förbättrade möjligheter att skydda Sveriges säkerhet (Ju 2023:23), Utredningen om en ny förköpslag (Fi 2022:07), Fastighetsregister-

lagsutredningen (Ju 2022:09), samt Utredningen om en bättre organisering av fastighetsbildningsverksamheten (LI 2024:03).

Som ett led i kunskapsinhämtningen när det gäller de frågeställningar som behandlas i detta betänkande har möten ägt rum med företrädare för Försvarmakten, Säkerhetspolisen, Svenska kraftnät, Post- och telestyrelsen, Statens energimyndighet och Transportstyrelsen. Utredningen har även haft ett möte med företrädare för Fastighetsägarna Sverige.

3 Totalförsvaret och fast egendom

Utredningens övergripande uppdrag enligt kommittédirektiven är att ta ställning till om statlig kontroll bör införas vid överlåtelser och upplåtelser av viss fast egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret. Uppdraget kräver en grundläggande förståelse för vad totalförsvaret är och vilka totalförsvarsintressen som aktualiseras vid förändringar i ägandet och nyttjandet av fast egendom. I detta kapitel redogörs därför kortfattat för totalförsvaret. Vidare beskrivs vilken fast egendom som kan vara viktig för totalförsvaret samt vissa risker som en överlåtelse eller upplåtelse av fast egendom kan innebära ur ett totalförsvarsperspektiv. Kapitlet avslutas med en beskrivning av det rättsliga skyddet för totalförsvaret vid överlåtelser och upplåtelser av fast egendom i dag.

3.1 Allmänt om totalförsvaret

3.1.1 Totalförsvaret består av militärt försvar och civilt försvar

I fredstid är totalförsvaret den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig.¹ Totalförsvaret består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar). Det militära försvaret utgörs i huvudsak av den verksamhet som bedrivs av Försvarsmakten. Försvarsmakten ska med militära medel försvara Sverige och främja svensk säkerhet. Därutöver har myndigheter som Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Totalförsvarets forskningsinstitut och Totalförsvarets plikt- och provningsverk viktiga uppgifter inom det militära försvaret. Det militära försvarets verksamhet bedrivs vidare med stöd av andra statliga myndigheter, bland annat Försvarshögskolan,

---

¹Se 1 § lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap.

näringsliv, frivilliga försvarsorganisationer samt allierade samarbetspartners. Det civila försvaret omfattar hela samhället och utgörs av den verksamhet som beredskapsmyndigheter och andra statliga myndigheter, kommuner, regioner, företag, privatpersoner och civilsamhället i övrigt vidtar för att förbereda Sverige för krig. Här kan nämnas bland annat Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Myndigheten för psykologiskt försvar, som har viktiga uppgifter inom det civila försvaret. I fredstid består verksamheten av förberedande planering och förmågehöjande åtgärder.

För att stärka Sveriges försvarsförmåga kan beredskapen höjas. Höjd beredskap är antingen skärpt beredskap eller högsta beredskap. Under högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som då ska bedrivas.²

3.1.2 Totalförsvaret är under uppbyggnad

Det svenska totalförsvaret i modern tid byggdes upp och utvecklades successivt under decennierna efter andra världskriget. Det bestod av ett system av samverkande militära och civila försvarsförberedelser på alla nivåer i samhället och stöddes av en omfattande författningsreglering. Efter att det kalla kriget upphörde omkring år 1990 kom totalförsvaret gradvis att nedprioriteras. Det militära försvaret omvandlades från en krigsorganisation till ett insatsförsvaret, anpassad för deltagande i internationella fredsfrämjande insatser i samverkan med andra länders styrkor inom ramen för FN, Nato och EU, medan det civila försvaret monterades ner till förmån för fredstida krisberedskap.

I och med försvarsbeslutet år 2015 inleddes återupptagandet av en sammanhängande planering för totalförsvaret.³ Sverige bygger på nytt en samlad militär och civil förmåga enligt ett motsvarande koncept som under det kalla kriget. Det sker emellertid under väsentligt förändrade förutsättningar jämfört med förhållandena då. Den vapenteknologiska och tekniska utvecklingen i övrigt har ändrat förutsättningarna för krigföringen. Det svenska samhället har också genomgått grundläggande förändringar genom bland annat en omfattande

---

² Se 1 § lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap.

³ Se prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251.

privatisering av verksamheter som tidigare bedrevs i offentlig regi, kopplat till ett ökat beroende av internationella flöden för försörjningen med många av de mest väsentliga förnödenheterna. De olika delarna av totalförsvaret är i dag än mer sammanflätade av ömsesidiga beroenden än förr. Sverige är numera också militärt allierad genom medlemskapet i Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato).

3.1.3 Nuvarande mål för totalförsvaret

Den 15 december 2020 beslutade riksdagen om inriktningen för totalförsvaret under perioden 2021–2025.⁴ Riksdagen beslutade samtidigt om mål för totalförsvaret, det militära försvaret och det civila försvaret.

I propositionen som ligger till grund för riksdagens beslut anges att totalförsvaret ska utformas och dimensioneras för att kunna möta ett väpnat angrepp mot Sverige, inbegripet krigshandlingar på svenskt territorium. Totalförsvaret ska vara krigsavhållande genom att ha en sådan styrka, sammansättning, ledning, beredskap och uthållighet att det avhåller från försök att anfälla, kontrollera eller på annat sätt utnyttja svenskt territorium. Utgångspunkten för planeringen av totalförsvaret ska vara att under minst tre månader kunna hantera en säkerhetspolitisk kris i Europa och Sveriges närområde som innebär allvarliga störningar i samhällets funktionalitet samt krig under del av denna tid.⁵

Det övergripande målet för totalförsvaret från år 2021 är att ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet. Verksamhet inom totalförsvaret ska kunna bedrivas enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet.

Målet för det militära försvaret är att ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp, hävda Sveriges territoriella integritet samt värna suveräna rättigheter och nationella intressen i Sverige och utanför svenskt territorium i enlighet med internationell rätt. Det militära försvaret ska vidare främja vår säkerhet samt förebygga och hantera konflikter och krig genom att i fredstid genomföra operationer på vårt eget territorium och i närområdet samt delta i inter-

---

⁴ Prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:135–136.

⁵ Se prop. 2020/21:30 s. 27.

nationella fredsfrämjande insatser. Slutligen ska det militära försvaret skydda samhället och dess funktionalitet genom att med befintlig förmåga och resurser bistå övriga samhället såväl i fred som vid höjd beredskap.

Målet för det civila försvaret är att ha förmåga att värna om civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och upprätthålla en nödvändig försörjning. Det civila försvaret ska vidare bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld, upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan. Slutligen ska det civila försvaret bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred och med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

3.1.4 Sveriges medlemskap i Nato

Efter att det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde försämrades till följd av Rysslands invasion av Ukraina ansökte Sverige den 18 maj 2022 om medlemskap i Nato. Den 7 mars 2024 inträdde Sverige som fullvärdig medlem. Medlemskapet får flera konsekvenser och påverkar den fortsatta uppbyggnaden och utvecklingen av totalförsvaret. Bland annat ska Sverige både kunna ta emot och bistå med militärt stöd till andra medlemsstater i enlighet med artikel 5 i nordatlantiska fördraget. Sverige ska också bidra till att stärka alliansens kollektiva motståndskraft genom att upprätthålla och utveckla sin egen förmåga att stå emot väpnade angrepp i enlighet med fördragets artikel 3.

3.1.5 Inriktningen för totalförsvaret under perioden 2025–2030

I propositionen *Totalförsvaret 2025–2030* (prop. 2024/25:30) lämnar regeringen förslag på inriktningen för totalförsvaret under de kommande fem åren. Regeringen anger att Sveriges totalförsvaret ska utformas och dimensioneras för att försvara landet mot ett väpnat angrepp och medverka till försvaret av allierade. Det inkluderar planering för att möta krigshandlingar på svenskt territorium men

även för svenska förbands deltagande i operationer på allierades territorium enligt den planering som finns inom Nato. Förmågan att delta i och stödja Natos militära operationer enligt Natos operationsplaner behöver utvecklas i nära samarbete med Nato och våra grannländer, framför allt Norge, Finland och Danmark och med andra förbandsbidragande allierade. Det kommer att ställa krav på bland annat sammanhängande ledning och logistik. Det civila försvaret kommer att ha viktiga uppgifter i stödjandet av de militära operationerna.

Regeringen föreslår mot bland annat denna bakgrund nya mål för totalförsvaret samt för det militära och det civila försvaret, som återspelar Sveriges åtaganden som Natomedlem. Det övergripande målet för totalförsvaret föreslås vara att totalförsvaret ska ha förmåga att försvara Sverige och vår befolkning mot väpnat angrepp, hävda vårt lands självständighet, suveränitet och territoriella integritet samt medverka till försvaret av allierade. Verksamhet inom totalförsvaret ska kunna bedrivas enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet och i enlighet med Sveriges åtaganden som medlem i Nato. Vidare föreslås att det militära försvaret ska ha förmåga att bland annat uppfylla Sveriges åtaganden som medlem i Nato, samt att det civila försvaret ska ha förmåga att bland annat bidra till det militära försvarets förmåga inom ramen för Natosamarbetet.

Propositionen förväntas behandlas av riksdagen i december 2024.

3.2 Fast egendom som kan vara viktig för totalförsvaret

Fast egendom kan vara viktig för totalförsvaret av olika anledningar. Ett geografiskt område eller en enskild fastighet, byggnad eller annan anläggning kan vara betydelsefull utifrån ett totalförsvarsperspektiv exempelvis för att egendomen ingår i en totalförsvarsviktig aktörs verksamhet eller för att egendomen på ett centralt sätt bidrar till samhällets funktionalitet, har ett skyddsvärt geografiskt läge eller utgör en potentiell tillgång inom ramen för den återupptagna totalförsvarsplaneringen.

I det följande redogörs för ett antal sammanhang där fast egendom antingen pekas ut som viktig för totalförsvaret eller är föremål för särskild reglering med hänsyn till sin betydelse utifrån bland

annat ett totalförsvarsperspektiv. Redogörelsen är inte fullständig, utan urvalet har gjorts med utgångspunkt i de mest centrala arbetena och regleringarna på området i syfte att ge en bild av vilken slags fast egendom som kan vara av väsentlig betydelse för totalförsvaret. Avsnittet avslutas med en beskrivning av fast egendom som kan vara viktig för totalförsvaret med hänsyn till Sveriges medlemskap i Nato.

3.2.1 Totalförsvarskommitténs kartläggning av egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret

Totalförsvarskommittén skulle enligt sina direktiv bland annat bedöma om åtgärder behöver vidtas för att åstadkomma ett ökat skydd för totalförsvaret vid överlåtelse och upplåtelse av viktigare infrastruktur som bedöms vara av väsentligt intresse för totalförsvaret. I kommitténs uppdrag ingick vidare att analysera om en lagstiftning om statlig förköpsrätt av fastigheter som är centrala med tanke på landets försvar och försörjningstrygghet bör införas i Sverige. Kommittén valde att inte separera de i direktiven ställda frågorna om viktigare fastigheter och infrastruktur, utan övervägde behovet av ett statligt kontrollsystem för överlåtelser och upplåtelser av fastigheter och infrastruktur av väsentligt intresse för totalförsvaret i ett sammanhang.

Totalförsvarskommittén gör i sitt slutbetänkande bedömningen att följande egendom kan vara av väsentligt intresse för totalförsvaret:

- infrastruktur inom samhällsviktiga områden,
- fastigheter där sådan infrastruktur är belägen och
- fastigheter som på grund av sitt geografiska läge är av väsentlig betydelse för totalförsvaret.

När det gäller sistnämnda fastigheter kan det enligt kommittén röra sig om

- fastigheter som är belägna i närheten av totalförsvarsviktiga anläggningar eller verksamheter, såväl sådana som disponeras av försvarsmyndigheterna som inom den civila sektorn, och
- fastigheter i andra skyddsvärda geografiska områden, till exempel vid viktiga farleder.

Kommittén bedömer vidare att skyddade anläggningar som inrättats för behov inom civilt försvar kan vara av väsentligt intresse för totalförsvaret.

Närmare om infrastruktur inom samhällsviktiga områden

I Totalförsvarskommitténs uppdrag ingick att översiktligt beskriva den infrastruktur som kan vara av väsentligt intresse för totalförsvaret. MSB hade år 2011 gjort en indelning av samhället i elva sektorer inom vilka flertalet viktiga samhällsfunktioner hade identifierats.⁶ Av dessa elva sektorer hade sju pekats ut som prioriterade, nämligen

- energiförsörjning,
- transporter,
- information och kommunikation,
- hälso-, sjukvård och omsorg,
- finansiella tjänster,
- livsmedel samt
- skydd och säkerhet.

Totalförsvarskommittén valde att beskriva den infrastruktur som ingår i dessa sju prioriterade samhällsområden.⁷ I tabellen nedan återges exempel på infrastruktur som nämns i redogörelsen och som enligt kommittén alltså kan vara av väsentligt intresse för totalförsvaret.

---

⁶ Se MSB:s publikation *Ett fungerande samhälle i en föränderlig värld. Nationell strategi för samhällsviktig verksamhet* (MSB266 – december 2011), s. 21. Sedan publikationen publicerades har flertalet indelningar av samhället efter bland annat viktiga samhällsfunktioner gjorts inom ramen för arbetet med civilt försvar. I betänkandet *Struktur för ökad motståndskraft* (SOU 2021:25) redovisas flera av dessa arbeten, se s. 195–200. Ytterligare indelningar av samhället som kan nämnas i sammanhanget är sektorsindelningen i lagen (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster samt indelningen av samhället i beredskapssektorer, se förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap.

⁷ Se kapitel 9 i SOU 2019:34.

Tabell 3.1 Infrastruktur inom samhällsviktiga områden

Område	Exempel på funktion	Exempel på infrastruktur
Energiförsörjning	Produktion och distribution av el, fjärrvärme, bränsle och drivmedel	Elnät, ställverk, kraftverksanläggningar, kraftvärmeverk, kraftvärmenät, drivmedelsraffinaderier, bränsledepåer, gasnät
Transporter	Sjötransport, flygtransport, järnvägstransport, vägtransport, kollektivtrafik	Hamnar, flygplatser, vägar, järnvägar
Information och kommunikation	Telefoni, internet, radio-kommunikation, distribution av post	Fibernet, radiolänknät, mobilnät, noder, brevtidningar
Hälsa-, sjukvård och omsorg	Akutsjukvård, primärvård, läkemedels- och materielförsörjning, smittskydd, omsorg om barn, funktionshindrade och äldre	Centrala sjukhus, laboratorium, fabriker samt lager för läkemedel, sjukhusmateriel och medicintekniska produkter
Finansiella tjänster	Betalning, tillgång till kontanter, centrala betalningssystem och värdepappershandel	Lager för hållning av sedlar och mynt
Livsmedel	Primärproduktion, distribution, kontroll och tillverkning av livsmedel samt produktion av dricksvatten	Slakterier, mejerier, kvarnar, vattenverk, lager för hållning av livsmedel och dricksvatten
Skydd och säkerhet	Militärt försvar, brottsbekämpning, gränsskydd, immigrationskontroll, räddningstjänst, alarm-, bevaknings- och säkerhetsverksamhet	Blåljusmyndigheters anläggningar, anläggningar för gränskontroll

Totalförsvarskommittén ansåg att det inte var möjligt att peka ut eller rangordna enskilda fysiska anläggningar eller objekt utifrån anläggningens eller objektets betydelse för totalförsvaret. Enligt kommittén hade detta att göra med att den sammanhängande totalförsvarsplaneringen hade återupptagits relativt nyligen och med delvis nya förutsättningar i förhållande till tidigare totalförsvarsplanering. I sammanhanget anförde kommittén bland annat följande.

Medan man tidigare till stor del kunde utgå från beständiga statsägda resurser, måste dagens totalförsvarsplanering ta hänsyn till en snabb teknikutveckling och en till stor del privatägd resursmassa. Numera kan t.ex. en hög grad av redundans mellan inbördes likvärdiga objekt vara viktigare än tillgång till ett litet antal viktiga primära objekt och underordnade objekt.

Vidare är de olika samhällsfunktionerna i hög grad beroende av varandra, på så sätt att en störning eller ett bortfall av ett system påverkar andra. Även detta gör att det är svårt att peka ut eller rangordna enskilda anläggningars betydelse utifrån ett totalförsvarsintresse. Energiförsörjning och elektroniska kommunikationer fyller en avgörande roll i att upprätthålla övriga samhällsfunktioner. Störningar i elförsörjning eller elektroniska kommunikationer påverkar bl.a. livsmedelsförsörjningen, betalningssystemen, VA-systemen, fjärr-

värmen och transportlogistiksystemen, som i sin tur får ytterligare spridningseffekter. Det är ur det perspektivet naturligt att energianläggningar och förmedlingsstationer för telekommunikation nämns i våra direktiv som exempel på infrastruktur av väsentligt intresse för totalförsvaret. Vilka enskilda anläggningar/objekt bland energianläggningarna och förmedlingsstationerna som ska anses väsentliga ur ett totalförsvarsperspektiv är dock svårt att säga.⁸

Närmare om fastigheter i vissa utpekade områden

Totalförsvarskommittén bedömde att det finns områden inom vilka det finns anledning att utöva en kontroll över fastigheters ägarskap och användning, utan att området behöver kopplas till någon särskild infrastruktur. Det handlar om fastigheter i andra känsliga områden, till exempel i anslutning till viktiga farleder eller omkring totalförsvarsviktiga anläggningar och verksamheter generellt. Denna typ av fastigheter tillhör inte någon särskild verksamhet eller funktion. Fastigheternas geografiska belägenhet innebär dock att överlåtelser eller upplåtelser av dem kan medföra allvarliga totalförsvarsrisker.

Närmare om skyddade anläggningar som inrättats för behov inom civilt förvar

Under kalla kriget inrättades inom ramen för den dåvarande statliga civilförsvarsorganisationen anläggningar med förstärkt fysiskt skydd runt om i landet. Anläggningarna var avsedda för ledning inom civilt försvar och för befolkningens behov av skydd och vård under höjd beredskap. Det rörde sig bland annat om berg- och betonganläggningar under och, i det senare fallet, även ovan jord i olika utföranden, samt sjukhus med akutmottagningar som försetts med fortifikatoriskt skydd. Totalförsvarskommittén bedömde att de skyddade anläggningar som finns kvar i kommunal eller regional ägo utgör potentiellt väsentliga tillgångar i det återupptagna totalförsvarsarbetet.

---

⁸ SOU 2019:34 s. 130.

Egendom som lyfts fram i remissvaren på Totalförsvarskommitténs slutbetänkande

Totalförsvarskommitténs slutbetänkande remissbehandlades under 2019. Ett antal remissinstanser tar i sina remissvar upp egendom som de menar är eller bör kunna anses vara av väsentligt intresse för totalförsvaret. Bland annat nämns fastigheter som är belägna i närheten av skyddsobjekt, säkerhetskänsliga verksamheter och kritisk infrastruktur. Vidare nämns bland annat icke statligt ägda järnvägar, nedlagda icke statliga flygplatser, nedlagda krigsflygbaser och fysiskt skyddade anläggningar som inrättats för behov inom civilt eller militärt försvar och som i dag finns i privat ägo.

3.2.2 Fast egendom som kan utgöra skyddsobjekt enligt skyddslagen

I skyddslagen (2010:305) finns bestämmelser om vissa åtgärder till förstärkt skydd för byggnader, andra anläggningar, områden och andra objekt mot sabotage, terroristbrott enligt 4 § terroristbrottslagen (2022:666), spioneri, röjande i andra fall av hemliga uppgifter som rör totalförsvaret, och grovt rån. För att tillgodose behovet av skydd för bland annat totalförsvarsviktig egendom kan med stöd av lagen beslutas att något ska vara skyddsobjekt. Ett beslut om skyddsobjekt innebär att obehöriga inte har tillträde till skyddsobjektet. Tillträdesförbudet kan förenas med ett förbud mot att göra avbildningar, beskrivningar eller mätningar av eller inom skyddsobjektet.

Sådana byggnader, anläggningar och områden som i huvudsak används för civila ändamål och som kan beslutas vara skyddsobjekt är enligt 4 § följande:

- statschefens och tronföljarens residens och bostäder samt statsministerns bostäder,
- byggnader, andra anläggningar och områden som staten har äganderätt eller nyttjanderätt till och som disponeras av riksdagen eller riksdagsförvaltningen,
- byggnader och andra anläggningar som staten, en kommun eller en region har äganderätt eller nyttjanderätt till och som används eller är avsedda för att leda eller styra statlig eller kommunal verksamhet,

- byggnader, andra anläggningar och områden som används eller är avsedda för polisverksamhet eller för annan verksamhet som innefattar att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, verksamhet inom kriminalvården eller Sveriges försörjning med sedlar och mynt,
- byggnader, andra anläggningar och områden som används eller är avsedda för
  - fredstida krishantering,
  - elektroniska kommunikationer,
  - posthantering,
  - transporter,
  - alarmering,
  - försvarsindustriella ändamål, eller
  - försörjning med energi, vatten, livsmedel eller andra förnödenheter av betydelse för Sveriges försörjningsberedskap och då även fartyg som används för transport av kärnämnen, och
- byggnader, andra anläggningar och områden som används eller är avsedda för ledning av räddningstjänst eller för ledning och samordning av civil verksamhet vid höjd beredskap.

Sådana byggnader, anläggningar och områden som i huvudsak används för militära ändamål och som kan beslutas vara skyddsobjekt är enligt 5 § följande:

- byggnader, andra anläggningar och områden som staten har äganderätt eller nyttjanderätt till och som disponeras av Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller Totalförsvarets forskningsinstitut,
- områden där Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller Totalförsvarets forskningsinstitut tillfälligt bedriver övningar, prov eller försök eller områden där oförutsedda följder av sådan verksamhet kan inträffa,

- områden där Försvarsmakten har satts in för att hindra en kränkning av Sveriges territorium eller för att möta ett väpnat angrepp mot landet,
- områden där en främmande stats militära styrka inom ramen för internationellt samarbete tillfälligt bedriver övningar här i landet i samband med utbildning för fredsfrämjande verksamhet eller för annat militärt ändamål,
- områden där ett Nato högkvarter eller en främmande stats militära styrka bedriver militär verksamhet inom ramen för samförståndsavtalet den 4 september 2014 mellan Sverige och Nato om världsstödd,
- områden där en utländsk militär styrka bedriver militär verksamhet enligt lagen (2020:782) om operativt militärt stöd,
- områden där en amerikansk styrka bedriver militär verksamhet inom ramen för avtalet den 5 december 2023 mellan Sverige och Amerikas förenta stater om försvarssamarbete,
- vattenområden av särskild betydelse för det militära försvaret, och
- objekten militära fartyg och luftfartyg, fordon som tillverkats särskilt för militära ändamål och militära fordonstransporter av stora mängder vapen, ammunition och sprängämnen eller andra sådana särskilt skyddsvärda transporter, inklusive utländska sådana objekt och transporter inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering.

När det råder höjd beredskap, eller under annan tid som regeringen beslutar om med hänsyn till Sveriges försvarsberedskap, får enligt 6 § även andra byggnader, anläggningar och områden än de ovan nämnda beslutas vara skyddsobjekt, om de är av betydelse för totalförsvaret.

I förarbetena till skyddslagen uttalas att uppräknningen av civil skyddsvärd verksamhet i lagen syftar till att omfatta de funktioner och områden som är av central betydelse när det gäller att bevara samhällets, och därmed också ytterst totalförsvarets, förmåga att fungera på ett tillfredsställande sätt och som därför behöver möjligheten till ett förstärkt skydd redan i fredstid.⁹ Att ett område, en

---

⁹ Prop. 2018/19:127 s. 17.

byggnad eller en annan anläggning beslutats vara ett skyddsobjekt bör enligt utredningen därmed ses som en indikation på att egendomen är viktig för totalförsvaret. Detsamma gäller naturligtvis sådan egendom som i huvudsak används för militära ändamål och som beslutats vara skyddsobjekt.

3.2.3 Mark- och vattenområden som identifierats som riksintresse eller som område av betydelse för totalförsvaret

I 3 kap. miljöbalken finns grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden. Bestämmelserna har betydelse bland annat för kommuners fysiska planering enligt plan- och bygglagen (2010:900) och i ärenden om bygglov och förhandsbesked enligt samma lag.

Enligt 3 kap. 5–9 §§ kan mark- och vattenområden vara av allmänt intresse eller riksintresse för vissa ändamål, bland annat totalförsvaret. I 3 kap. 9 § första stycket anges att områden som har betydelse för totalförsvaret så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar ska enligt bestämmelsens andra stycke skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Från ett totalförsvarperspektiv är också bestämmelsen i 3 kap. 8 § av särskilt intresse. Där anges att mark- och vattenområden kan vara av allmänt intresse eller av riksintresse för att de är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering.

Försvarmakten ansvarar för att identifiera riksintressen för totalförsvarets militära del. Samtliga riksintressen som inte omfattas av så kallad försvarssekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) redovisas öppet i Försvarmaktens riksintressekataloger och är geografiskt markerade i berörda kommuners översiktsplaner. Bland de öppet redovisade riksintressena finns bland annat skjut- och övningsfält, flygplatser och sjöövningsområden. För fasta anläggningar som omfattas av sekretess redovisar Försvarmakten i stället ett påverkansområde där riksintressets exakta läge och funktion inte framgår. Anläggningar där ingen geografisk av-

gränsning kan redovisas med hänsyn till sekretess beskrivs med en samlad värdebeskrivning. Merparten av Försvarsmaktens infrastruktur är i dag utpekad som riksintressen för totalförsvarets militära del.¹⁰

Försvarsmakten identifierar och redovisar även områden som bedöms vara av betydelse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § första stycket miljöbalken. Bland de öppet redovisade områdena finns bland annat mark- och vattenområden inom och invid civila hamnar och flygplatser.

MSB ansvarar för att identifiera och peka ut riksintressen för totalförsvarets civila del. MSB har pekat ut ett antal anläggningar vars mark- och vattenområden bedöms vara av riksintresse för totalförsvarets civila del inom det tematiska området smittskydd.¹¹ Anläggningarna är Statens veterinärmedicinska anstalts laboratorium i Uppsala kommun, Folkhälsomyndighetens säkerhetslaboratorier i Solna kommun och en privatägd anläggning för omhändertagande och bearbetning av animaliska och vegetabiliska bioprodukter i Karlskoga kommun.

3.2.4 Fast egendom som är uttagen för totalförsvarets behov

I förfogandelagen (1978:262) finns bestämmelser som gäller om Sverige kommer i krig. Lagen kan även tillämpas under vissa andra särskilda förhållanden. Med stöd av lagen kan bland annat fastigheter tas i anspråk med nyttjanderätt för statens eller annans räkning. Förfogande får ske för att tillgodose totalförsvarets eller folkförsörjningens ofrånkomliga behov.

I förordningen (1992:391) om uttagning av egendom för totalförsvarets behov meddelas föreskrifter om förberedande för förfogande enligt förfogandelagen. Av förordningen framgår att förfogande ska förberedas i fred genom uttagning av egendom som kommer att behövas. En myndighet som kommer att ha behov av sådan egendom som kan bli föremål för förfogande ska, med visst undantag, anmäla detta till en uttagningsmyndighet. Uttagningsmyndighet för mark och byggnader är länsstyrelsen i det län där den fastighet är belägen i vilken marken ingår eller på vilken bygg-

---

¹⁰ Se Försvarsberedningens rapport *Värnkraft – Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021–2025* (Ds 2019:8) s. 221.

¹¹ MSB:s beslut den 31 januari 2020 om riksintresseanspråk för totalförsvarets civila del (dnr MSB2019-09690).

naden ligger. Länsstyrelsen ska föra register över uttagen egendom och egendomens ägare. I den mån det behövs ska länsstyrelsen dessutom föra förteckning över egendom som är lämplig för uttagning men som inte har uttagits.

3.2.5 Fast egendom som behövs för att Sverige ska kunna uppfylla Natos sju civila förmågekrav

Som nämnts i det föregående åligger det Sverige som Natomedlem att bidra till att stärka alliansens kollektiva motståndskraft genom att upprätthålla och utveckla sin egen förmåga att stå emot väpnade angrepp. Inom Natos civila beredskapsarbete pekas tre grundförmågor ut som särskilt viktiga för att samhället ska fungera. Dessa är att säkerställa politiskt beslutsfattande och centrala ledningsfunktioner, att säkerställa viktiga samhällsfunktioner samt att säkerställa civilt stöd till militära verksamheter. Utifrån dessa tre grundförmågor pekas sju områden ut som särskilt viktiga för att stärka den civila motståndskraften, nämligen

- säkerställa politiskt beslutsfattande och centrala ledningsfunktioner,
- resilient energiförsörjning,
- effektiv hantering av okontrollerade befolkningsrörelser,
- resilienta system för livsmedels- och dricksvattenförsörjning,
- hantering av stora masskadeutfall och hälsokriser,
- resilienta civila kommunikationssystem, och
- resilienta transportsystem.

Fast egendom som finns inom dessa sju områden och som är nödvändig för att Sverige ska kunna uppnå och upprätthålla de grundförmågor som Nato pekat ut som särskilt viktiga för att samhället ska fungera, bör enligt utredningens mening ses som viktig för totalförsvaret. Det rör sig bland annat om sådan egendom som Totalförsvarskommittén pekade ut som egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret.

3.3 Totalförsvarets intressen vid överlåtelse och upplåtelse av fast egendom

Vem som har kontroll över och kan disponera bland annat sådan fast egendom som nämns ovan har betydelse utifrån ett totalförsvarsperspektiv. Som redan nämnts kan fastigheter vara viktiga för totalförsvaret med hänsyn till den verksamhet som bedrivs där. Rådigheten över områden som är belägna i anslutning till exempelvis militära eller civila försvarsanläggningar, kritisk infrastruktur och viktiga geografiska platser såsom gränsövergångsställen, farleder eller hamninlopp kan också innebära strategiska fördelar i händelse av krig. Samma sak gäller rådigheten över byggnader och anläggningar i sådana områden. Genom att förvärva eller ingå avtal om nyttjande av fast egendom likt den beskrivna kan främmande makt försöka skaffa sig kontroll över geografien och på olika sätt försvåra för svenska myndigheter att bedriva sin verksamhet. Strategiska förvärv och nyttjanden av fast egendom kan också ske i syfte att skapa förutsättningar för olovlig underrättelseverksamhet eller för att underlätta sabotage och andra skadegörande handlingar mot verksamheter och objekt som är viktiga för totalförsvaret. I de sistnämnda fallen är inte alltid fastigheten som sådan särskilt betydelsefull för totalförsvaret, utan det som gör överlåtelsen eller upplåtelsen riskfylld ur ett totalförsvarsperspektiv är framför allt det befarade nyttjandet av fastigheten. Det bör i sammanhanget noteras att Natomedlemskapet innebär att totalförsvarsperspektivet även inbegriper den verksamhet som allierade stater planerar att genomföra i Sverige.

3.4 Offentlig kontroll vid överlåtelse och upplåtelse av fast egendom

Staten har i egenskap av fastighetsägare kontrollen över ett stort antal fastigheter som har strategisk betydelse för totalförsvaret. Men många sådana fastigheter ägs också av privata subjekt, och kan komma att överlåtas eller upplåtas till ett annat privat subjekt.

Det rättsliga skyddet för totalförsvaret när fast egendom byter ägare eller nyttjare utgörs i dag i huvudsak av bestämmelser i säkerhetsskyddslagen (2018:585) som begränsar rätten att överlåta och

upplåta säkerhetskänslig verksamhet, och av lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar, som inskränker vissa aktörers rätt att investera i svensk skyddsvärd verksamhet. Nedan beskrivs översiktligt innehållet i nämnda lagar samt viss annan lagstiftning gällande fast egendom som tillkommit för att tillgodose totalförsvarets behov.

3.4.1 Säkerhetsskyddslagen

Säkerhetsskyddslagen gäller för den som till någon del bedriver säkerhetskänslig verksamhet. Med säkerhetskänslig verksamhet avses verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd. Med säkerhetsskydd avses skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten samt skydd i andra fall av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.

Innebörden av uttrycket Sveriges säkerhet har behandlats i flera lagstiftningsärenden de senaste åren.¹² Uttrycket tar sikte på förhållanden av grundläggande betydelse för Sverige. Det kan handla om både militär och civil verksamhet, så länge verksamheten har en sådan betydelse. Avgörande för om en verksamhet kan anses beröra Sveriges säkerhet är om en antagonistisk handling, exempelvis i form av spioneri, sabotage eller terroristbrott, skulle kunna medföra skadekonsekvenser på nationell nivå. Sådana skadekonsekvenser kan till exempel vara störningar i eller bortfall av leveranser, tjänster och funktioner som är nödvändiga för samhällets funktionalitet ur ett nationellt perspektiv.

Genom ändringar i säkerhetsskyddslagen som trädde i kraft den 1 januari 2021 infördes bland annat nya bestämmelser om kontroll i samband med vissa förfaranden som kräver säkerhetsskyddsavtal (4 kap. 7–12 §§) samt vid överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet och egendom som har betydelse för Sveriges säkerhet eller ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd (4 kap. 13–20 §§).

Kontrollsystemen innebär i huvudsak att en verksamhetsutövare som avser att genomföra ett förfarande eller en överlåtelse som om-

---

¹² Se till exempel prop. 2017/18:89, prop. 2020/21:13 och prop. 2020/21:194.

fattas av lagen är skyldig att göra en särskild säkerhetsskyddsbedömning och en lämplighetsprövning och i vissa fall även samråda med en tillsynsmyndighet. Tillsynsmyndigheten kan förelägga verksamhetsutövaren att vidta åtgärder för att uppfylla sina skyldigheter enligt lagen och kan ytterst besluta att förfarandet eller överlåtelsen inte får genomföras eller att en redan genomförd överlåtelse ska förbjudas. En överlåtelse som sker i strid med ett förbud eller som förbjuds i efterhand är ogiltig.

Vilka förfaranden som kräver säkerhetsskyddsavtal regleras i 4 kap. 1 §. Där anges i första stycket att en verksamhetsutövare som avser att genomföra en upphandling, ingå ett avtal eller inleda en samverkan eller ett samarbete med en annan aktör ska ingå ett säkerhetsskyddsavtal med aktören, om aktören genom förfarandet kan få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen konfidentiell eller högre, eller annan säkerhetskänslig verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet. I förarbetena till lagen nämns som exempel på ett förfarande som kräver säkerhetsskyddsavtal att en verksamhetsutövare till någon utomstående aktör upplåter en lokal i en anläggning där säkerhetskänslig verksamhet äger rum, med följden att den säkerhetskänsliga verksamheten exponeras.¹³

Bestämmelserna om kontroll vid överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom omfattar enligt 4 kap. 13 § andra stycket inte fast egendom. Mark, byggnader och andra fasta anläggningar som utgör fast egendom och som har betydelse för Sveriges säkerhet eller ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd kan därför överlåtas utan att en prövning görs av överlåtelsens lämplighet ur säkerhetsskyddssynpunkt. Däremot omfattas överlåtelser av exempelvis aktier och andelar i bolag och föreningar som äger fast egendom, om företaget bedriver säkerhetskänslig verksamhet.

Regeringen beslutade den 30 juni 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att bland annat lämna förslag som innebär att fast egendom ska omfattas av säkerhetsskyddslagens bestämmelser om kontroll vid överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom. Utredningen redovisade i januari 2024 uppdraget i betänkandet *Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister* (SOU 2024:7). Enligt utredningens förslag ska en verksamhetsutövare som omfattas av

---

¹³ Prop. 2020/21:194 s. 46.

säkerhetsskyddslagen göra en särskild säkerhetsskyddsbedömning och lämplighetsprövning samt samråda med tillsynsmyndigheten, om verksamhetsutövaren avser att överlåta fast egendom enligt bestämmelserna i jordabalken eller överföra äganderätten till fast egendom genom fastighetsbildning enligt fastighetsbildningslagen (1970:988).¹⁴ Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

3.4.2 Lagen om granskning av utländska direktinvesteringar

Lagen om granskning av utländska direktinvesteringar gäller sedan den 1 december 2023. Syftet med lagen är att hindra utländska direktinvesteringar i svensk skyddsvärd verksamhet som kan inverka skadligt på Sveriges säkerhet eller på allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige.

Bestämmelserna i lagen gäller för investeringar i skyddsvärd verksamhet som bedrivs av ett sådant aktiebolag, europabolag eller handelsbolag eller av en sådan ekonomisk förening eller stiftelse som har säte i Sverige. Lagen gäller också för investeringar i sådan skyddsvärd verksamhet som bedrivs i Sverige i ett enkelt bolag eller som enskild näringsverksamhet. Med skyddsvärd verksamhet avses bland annat samhällsviktig verksamhet och säkerhetskänslig verksamhet enligt säkerhetsskyddslagen.¹⁵

Den som har för avsikt att direkt eller indirekt investera i en skyddsvärd verksamhet ska i vissa fall innan investeringen genomförs göra en anmälan till granskningsmyndigheten enligt lagen. Anmälningsskyldigheten gäller oavsett investerarens nationalitet eller säte.

Granskningsmyndigheten ska besluta att antingen lämna anmälan utan åtgärd eller inleda en granskning av investeringen. Vid sin prövning ska granskningsmyndigheten beakta verksamhetens art och omfattning samt vissa särskilt angivna omständigheter kring investeraren.

En anmälan ska lämnas utan åtgärd om granskningsmyndigheten bedömer att det inte finns anledning att anta att det rör sig om en utländsk direktinvestering som skulle kunna inverka skadligt på Sveriges säkerhet eller på allmän ordning eller allmän säkerhet i

---

¹⁴ Se avsnitt 15.4 i betänkandet.

¹⁵ MSB har utfärdat föreskrifter om vilka samhällsviktiga verksamheter som omfattas av lagen om granskning av utländska direktinvesteringar, se MSBFS 2023:4.

Sverige. Med utländsk direktinvestering avses i lagen i första hand en investering som görs av en stat utanför Europeiska unionen eller av en fysisk eller juridisk person med medborgarskap respektive säte i en sådan stat.

Om granskningsmyndigheten beslutar att inleda en granskning av investeringen ska den inom viss tid besluta att antingen förbjuda eller godkänna investeringen.

En utländsk direktinvestering i skyddsvärd verksamhet ska förbjudas, om det är nödvändigt för att förebygga skadlig inverkan på Sveriges säkerhet eller på allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige. Ett förbud mot en investering innebär att en rättshandling som utgör en del i investeringen eller som har till syfte att genomföra investeringen blir ogiltig. Detta gäller dock inte om rättshandlingen innebär förvärv av bland annat fast egendom. I sådana fall får granskningsmyndigheten i stället förelägga investeraren att avyttra egendomen. Om det inte finns skäl att förbjuda en investering som har granskats ska den godkännas.

Lagen om granskning av utländska direktinvesteringar är inte tillämplig på direkta förvärv av fast egendom. Däremot omfattas investeringar i form av exempelvis köp av aktier och andelar i bolag och föreningar som äger fast egendom, om företaget bedriver skyddsvärd verksamhet.

3.4.3 Annan lagstiftning

Vid sidan av säkerhetsskyddslagen och lagen om granskning av utländska direktinvesteringar finns en omfattande reglering som på olika sätt syftar till att skydda totalförsvaret mot yttre hot. Totalförsvarskommittén gjorde inom ramen för sitt uppdrag en bred kartläggning av sådan lagstiftning.¹⁶ Det finns bland annat bestämmelser i miljöbalken samt i plan- och bygglagen som innebär att fast egendom som har pekats ut som riksintresse för totalförsvaret ska beaktas i samhällsplaneringen och i den fysiska planeringsprocessen. Vidare finns det som redovisats ovan bestämmelser i skyddslagen som möjliggör ett förstärkt fysiskt skydd för vissa byggnader, anläggningar, områden och andra objekt som har betydelse för totalförsvaret. Det finns också regler i bland annat expropriationslagen (1972:719) och

---

¹⁶ Se SOU 2019:34, s. 81–95 och 145–163.

förfogandelagen som gör det möjligt för staten att tvångsvis ta i anspråk fast egendom som behövs för totalförsvarets verksamheter. Nu nämnda regelverk utgör viktiga beståndsdelar av det sammantagna rättsliga skyddet för totalförsvaret. De ger dock inte staten möjlighet att ingripa mot överlåtelser och upplåtelser av fast egendom som är olämpliga ur totalförvarssynpunkt.

4 Nordisk utblick

I föregående kapitel har utredningen redogjort för det rättsliga skyddet för totalförsvaret vid överlåtelser och upplåtelser av fast egendom. Nedan beskrivs översiktligt hur gällande rätt på området ser ut i våra nordiska grannländer.

4.1 Finland

Lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv

I Finland gäller sedan den 1 januari 2020 lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv (470/2019). Lagen innebär att vissa utländska och finska rättssubjekt får förvärva fastigheter inom finska statens territorium¹ endast om det finska försvarsministeriet beviljar tillstånd för förvärvet. De fysiska och juridiska personer som omfattas av tillståndsplikten är

- sammanslutningar som har sin hemort i en stat som inte är medlemsstat i EU eller hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),
- medborgare i sådana stater,
- personer som saknar medborgarskap, vars medborgarskap är okänt eller vars medborgarskap inte har verifierats på ett tillförlitligt sätt, och

---

¹ Lagen är inte tillämplig på landskapet Ålands territorium. Där tillämpas däremot bland annat Jordförvärvslag för Åland (ÅFS 1975/7 och FFS 3/1975). Lagen begränsar rätten att äga eller besitta fast egendom på Åland. Den som inte direkt i stöd av lagstiftningen har rätt att äga eller besitta fast egendom måste ansöka om jordförvärvstillstånd hos Ålands landskapsregering. Detta gäller, med några få undantag, alla personer som saknar åländsk hembygdsrätt och alla juridiska personer. Lagen syftar till att förverkliga den åländska befolkningens rätt till jordbesittningen på Åland.

- sammanslutningar som har sin hemort i en medlemsstat i EU eller en stat som hör till EES, men i vilken en ovan avsedd fysisk person eller sammanslutning innehar minst en tiondel av det röstetal som samtliga aktier i ett aktiebolag medför eller som utövar motsvarande faktiskt inflytande eller därmed motsvarande inflytande i en annan sammanslutning eller rörelse.

Från lagens tillämpningsområde undantas vissa familjerättsliga och familjenära förvärv, bland annat förvärv som görs mellan makar, sambor och registrerade partners.

Tillståndspliktiga personer och sammanslutningar ska ansöka om tillstånd för fastighetsförvärvet innan fastigheten överläts eller inom två månader från det att överlåtelsen av fastigheten bestyrkts eller från det då köpet har slutits i ett elektroniskt handelssystem som tillhandahålls i Finland. Om förvärvaren underlåter att ansöka om tillstånd, ska försvarsministeriet underrätta förvärvaren om skyldigheten att ansöka om tillstånd och sätta ut en tidsfrist på högst två månader för ansökan om tillstånd.

Försvarsministeriet ska avslå en ansökan om tillstånd för fastighetsförvärv om förvärvet kan bedömas hota den nationella säkerheten eller försvåra ordnandet av landets försvar, övervakningen och tryggheten av den territoriella integriteten eller säkerställandet av gränsbevakningen, gränssäkerheten eller försörjningsberedskapen. Ansökan kan också avslås, om förvärvet av fastigheten kan äventyra något av dessa intressen och det är uppenbart att den fastighet som är föremål för förvärvet inte lämpar sig för det användningsändamål som angetts i ansökan, eller förvärvaren är en person som har fått ett lagakraftvunnet utvisningsbeslut och som vistas olagligt i landet. Därutöver kan ansökan avslås, om förvärvaren trots påminnelse från försvarsministeriet upprepade gånger försummar sin skyldighet att lämna behövlig utredning eller uppsätligen lämnar oriktiga väsentliga uppgifter om ärendet.

Om tillstånd inte beviljas, ska förvärvaren överlåta fastigheten inom sex månader från det att beslutet om förvägrande av tillstånd vunnit laga kraft. Om tillstånd inte har sökts inom den tid som försvarsministeriet satt ut, räknas tidsfristen på sex månader för överlåtelsen av fastigheten från det att ansökan om tillstånd för förvärv av fastigheten borde ha lämnats till försvarsministeriet. Om fastighetsförvärvet inte har hävts eller fastigheten inte överlåtits

vidare inom föreskriven tid, ska försvarsministeriet bestämma att fastigheten ska säljas på offentlig auktion.

För utlänningars förvärv av finska företag gäller lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp (172/2012). Lagen behandlas inte närmare här.

Införandet av tillståndsplikten

Införandet av tillståndsplikten för vissa fastighetsförvärv ingick i ett lagstiftningspaket som syftade till att ge staten förutsättningar för att ha bra lägesbilder av riskfaktorer kopplade till fastighetsägande, men även att ge staten verktyg för att kunna förhindra fastighetsinnehav som äventyrar Finlands nationella säkerhet och att, när det är nödvändigt, kunna ingripa i ett redan befintligt fastighetsinnehav som äventyrar säkerheten.²

Inom ramen för lagstiftningspaketet gjordes lagändringar i bland annat den finska markanvändnings- och bygglagen (132/1999) med innebörden att till exempel utvecklingsbehov hos försvar, gränssäkerheten och gränsbevakningen ska beaktas samt att befolkningskyddet och försörjningsberedskapen ska tillgodoses vid planläggning av mark. Vidare infördes lagen om statens förköpsrätt inom vissa områden (469/2019) och lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för säkerställande av den nationella säkerheten (468/2019).

Lagen om statens förköpsrätt inom vissa områden ger staten rätt att träda i köparens ställe vid fastighetsaffärer som sker i den omedelbara närheten av vissa strategiska objekt. Förköpsrätten får utövas om fastigheten behövs för att säkerställa försvaret, gränsbevakningen eller gränssäkerheten, för att övervaka och trygga den territoriella integriteten eller för att säkerställa den nationella säkerheten. Lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för säkerställande av den nationella säkerheten möjliggör för staten att genom inlösning ta i anspråk en fastighet mot ersättning. Genom lagen kan staten ingripa i redan befintliga fastighetsägarförhållanden, när detta är befogat utifrån att den nationella säkerheten ska kunna garanteras.

---

² Proposition RP 253/2018 rd s. 4 f. och 29.

I propositionen som föregick lagstiftningspaketet uttalas att tillståndsplikten för vissa fastighetsförvärv, den statliga förköpsrätten och den statliga inlösningsrätten kompletterar varandra och möjliggör ingripande i olika situationer som äventyrar den nationella säkerheten.³

Pågående lagstiftningsarbete

Inom det finska försvarsministeriet bereds för närvarande ett betänkande med förslag till ändringar i lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv.⁴ Förslaget innebär ett totalförbud för vissa enskilda staters medborgare och sammanslutningar att förvärva fastigheter i Finland.

Enligt förslaget ska tillstånd för förvärv av en fastighet inte beviljas en person vars medborgarskapsland EU har konstaterat har kränkt en annan stats territoriella integritet, suveränitet och oberoende, och vars medborgarskapsland kan utgöra ett hot mot Finlands nationella säkerhet. Tillstånd ska inte heller beviljas sammanslutningar som har hemort inom en sådan stats territorium eller som ägs eller har inflytande av medborgare eller sammanslutningar i en sådan stat. Det nu sagda ska inte tillämpas på personer som vid tidpunkten för fastighetsförvärvet och ansökan om tillstånd har ett permanent uppehållstillstånd i Finland eller ett permanent EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som beviljats av Finland. På sådana personer ska i stället den gällande tillståndslagen tillämpas. Närmare bestämmelser om i förslaget avsedda stater ska utfärdas genom förordning av statsrådet.

De föreslagna lagändringarna syftar till att bättre än tidigare förhindra fientlig påverkan i Finland via fastigheter. Bakgrunden till lagförslaget är det försämrade säkerhetsläget i Europa och Finland som uppstått till följd av framför allt Rysslands anfallskrig mot Ukraina.

---

³ Proposition RP 253/2018 rd s. 4.

⁴ Projektnummer PLM005:00/2023.

4.2 Norge

Det rättsliga skyddet för norska säkerhetsintressen vid överlåtelse och upplåtelse av fast egendom utgörs i huvudsak av bestämmelser i säkerhetslagen (lov om nasjonal sikkerhet, LOV 2018-06-01 nr 24). Lagen syftar till att trygga Norges nationella säkerhetsintressen, och då särskilt Norges suveränitet, territoriella integritet och demokratiska styrelseskick.

Bestämmelserna i lagen gäller för både offentliga och privata aktörer. När det gäller privata verksamheter är det departementen som inom sina respektive ansvarsområden beslutar om vilka verksamheter som lagen ska gälla för. Departementen kan besluta att lagen helt eller delvis ska gälla för verksamheter som behandlar säkerhetsklassificerad information, som råder över information, informationssystem, objekt eller infrastruktur som är av avgörande betydelse för grundläggande nationella funktioner eller som bedriver aktivitet som har avgörande betydelse för grundläggande nationella funktioner. Om en verksamhet inte faller inom något departements område, är det Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) som fattar detta beslut.

I lagens kapitel 10 finns bestämmelser om så kallad ägarkontroll. Bestämmelserna innebär att den som vill förvärva en kvalificerad ägarandel i en verksamhet som faller under lagen ska anmäla detta till det departement som ansvarar för det aktuella verksamhetsområdet. Om verksamheten inte omfattas av något departements ansvarsområde, ska anmälan göras till NSM. Med kvalificerad ägarandel avses att förvärvet direkt eller indirekt innebär att förvärvaren erhåller minst en tredjedel av aktiekapitalet, andelarna eller röstetalet i verksamheten, rätt att bli ägare till minst en tredjedel av aktiekapitalet eller andelarna, eller betydande inflytande över förvaltningen av företaget på annat sätt.

Den myndighet som tagit emot anmälan ska ta ställning till om förvärvet godkänns eller om ärendet ska behandlas av regeringen (Kongen i statsråd). Regeringen kan besluta att ett förvärv, som kan medföra en inte oväsentlig risk för att statens säkerhetsintressen hotas, inte får genomföras, eller att förvärvet får genomföras bara på vissa villkor. Det gäller oavsett om förvärvet redan har genomförts eller inte och även om någon anmälan inte gjorts.

Utöver systemet med ägarkontroll finns i § 2–5 en allmänt hållen regel om att regeringen får fatta nödvändiga beslut för att förhindra säkerhetsstörande verksamhet eller annan planerad eller pågående verksamhet som kan medföra en inte obetydlig risk för nationella säkerhetsintressen. Bestämmelsen kan tillämpas till exempel för att förhindra en överlåtelse av en fastighet som kan hota den nationella säkerheten.⁵

Vid sidan av säkerhetslagen finns det i inlösningslagen (lov om oreigning av fast eighedom, LOV 1959-10-23 nr 3) allmänna bestämmelser om inlösningslag. Lagen ger staten rätt att ta i anspråk mark för både militära och civila ändamål. Bestämmelser om inlösningslag finns även i bland annat plan- och bygglagen (lov om planlegging og byggesaksbehandling, LOV 2008-06-27 nr 71).

Någon lagstiftning som uttryckligen begränsar utländska aktörers rätt att förvärva fast egendom finns inte i Norge. Som behandlas närmare i avsnitt 5.2 har den norska regeringen dock i närtid tillkännagett ett antal åtgärder som den överväger att vidta i syfte att stärka kontrollen över fast egendom som är av betydelse för den nationella säkerheten. En åtgärd är att undersöka hur en tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv skulle kunna utformas.

4.3 Danmark

I Danmark har förvärv av fast egendom begränsats på en allmän nivå i markförvärvslagen (lov om erhvervelse af fast ejendom, LOV nr 265 af 21/03/2014).⁶ I lagen föreskrivs att personer som inte har hemvist i Danmark och som inte tidigare har bott i Danmark under en period av totalt fem år som huvudregel endast får förvärva äganderätt till fast egendom efter tillstånd från justitieministern. Tillståndskravet gäller oavsett förvärvarens nationalitet och är tillämpligt även på förvärv som görs av juridiska personer, offentliga eller privata institutioner, stiftelser och legater som inte har sin hemvist i Danmark samt utländska offentliga myndigheter. Lagen syftar till att ge personer med hemvist i Danmark företräde till förvärv av fastigheter, och är inte utformad för att skydda danska försvarsintressen. Av förordningen Bekendtgørelse om erhvervelse af fast

---

⁵ Informationen har lämnats av tjänstemän vid det norska Justitie- och beredskapsdepartementet.

⁶ Lagen gäller inte Färöarna och Grönland.

ejendom (nr 764 af 18/09/1995), framgår att tillståndskravet inte gäller för medborgare i EU- och EES-länder och företag som är registrerade i dessa länder vid förvärv av bostäder som är avsedda för stadigvarande boende och affärsfastigheter. Dessa aktörer behöver dock tillstånd om de vill förvärva fritidsbostäder i Danmark.

För utländska förvärv av danska företag gäller sedan den 1 juli 2021 investeringsscreeningslagen (lov om screening af visse udenlandske direkte investeringer m.v. i Danmark, LOV nr 842 af 10/05/2021). Lagens syfte är att förhindra att utländska direktinvesteringar och särskilda ekonomiska avtal utgör ett hot mot den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen i Danmark. Med nationell säkerhet avses frågor som rör Danmarks territoriella integritet och dess medborgares överlevnad, medan allmän ordning avser frågor som rör Danmarks förmåga att upprätthålla ett oberoende, demokratiskt och säkert samhälle, utan att det påverkar den nationella säkerheten.

Lagen är tillämplig på utländska direktinvesteringar och särskilda ekonomiska avtal som görs respektive ingås av utländska medborgare och företag. Lagen gäller även för vissa företag som har sin hemvist i Danmark. Några bestämmelser i lagen gäller dock inte för medborgare i EU- och EFTA-länder.

En utländsk investerare är enligt lagen i vissa fall skyldig att ansöka om tillstånd hos Näringsmyndigheten (Erhvervsstyrelsen) för att göra en investering eller ingå ett särskilt ekonomiskt avtal. En förutsättning för att skyldigheten ska uppstå är att investeringen eller avtalet gäller verksamhet inom vissa särskilt känsliga sektorer eller verksamheter. De särskilt känsliga sektorer som anges i lagen är försvarsföretag, företag på områdena för IT-säkerhet och behandling av sekretessbelagda uppgifter, företag som producerar produkter med dubbla användningsområden, andra företag inom kritisk teknologi samt kritiska infrastrukturföretag. Näringsmyndigheten ska ta ställning till om investeringen eller avtalet kan godkännas eller ska lämnas till näringsministern för prövning. Näringsministern kan förbjuda genomförandet av en utländsk direktinvestering eller att ett särskilt ekonomiskt avtal ingås, om investeringen eller avtalet utgör ett hot mot den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen och det inte har varit möjligt att åtgärda det genom att fastställa villkor för genomförandet.

Med stöd av investeringscreeningslagen kan staten bland annat förhindra utländska förvärv av kritisk infrastruktur som utgör ett hot mot den nationella säkerheten. Sektorspecifik lagstiftning med motsvarande innebörd finns i telesäkerhetlagen (lov om leverandørsikkerhed i den kritiske teleinfrastruktur, LOV nr 1156 af 08/06/2021).

Vid sidan av ovan nämnd lagstiftning finns bestämmelser i den allmänna expropriationslagen (lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom, LBK nr 1161 af 20/11/2008) som ger den danska staten rätt under vissa förutsättningar att ta i anspråk fast egendom för allmänna behov.

5 Kontrollen över fast egendom behöver stärkas

Bedömning: Det finns brister i det rättsliga skyddet för totalförsvaret vid överlåtelser och upplåtelser av fast egendom. Detta gäller särskilt fastigheter som är av väsentlig betydelse för totalförsvaret. Kontrollen över fast egendom behöver därför stärkas. Detta bör ske genom att staten ges utökad möjlighet att granska och vid behov hindra överlåtelser och upplåtelser av fast egendom som kan skada totalförsvaret.

5.1 Säkerhetsläget har försämrats

I propositionen Totalförsvaret 2025–2030 (prop. 2024/25:34) bedömer regeringen att Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har försämrat säkerhetsläget i Europa, Sverige och närområdet i grunden och för lång tid framåt. Ett väpnat angrepp mot Sverige eller våra allierade kan inte uteslutas. Det kan inte heller uteslutas att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Sverige eller våra allierade. Det finns en bred och alltmer komplex hotbild mot Sverige och svenska intressen samt ökade risker för svensk säkerhet. Hoten omfattar bland annat otillbörlig informationspåverkan, cyberangrepp, illegal underrättelseinhämtning, terrorism och sabotage, hot mot samhällsviktig verksamhet och utnyttjande av ekonomiska beroenden.

Säkerhetspolisen och den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten ger i sina respektive årsrapporter för 2023 uttryck för ett bestående allvarligt säkerhetspolitiskt läge och ökade risker för Sveriges säkerhet. Ryssland beskrivs som det enskilt största hotet mot svenska säkerhetsintressen. Ryssland har en operativ militär

planering som omfattar Sverige och närområdet, vilket gör att rysk underrättelseverksamhet riktas mot stora delar av Försvarsmakten, totalförsvaret och försvarsindustrin. Underrättelseverksamhet pågår också i förhållande till civila förmågor och civil infrastruktur som Försvarsmakten är beroende av, samt mot politiskt beslutsfattande. Även andra länder, framför allt Kina och Iran, beskrivs bedriva systematisk underrättelseverksamhet och annan säkerhetshotande verksamhet mot Sverige.

5.2 Strategiska förvärv och nyttjanden av fast egendom förekommer i Sverige och i vårt närområde

Utredningen har under arbetets gång inte tagit del av information som pekar på att strategiska förvärv och nyttjanden av svenska fastigheter av det slag som beskrivs i avsnitt 3.3 i dag sker i någon större omfattning. Att sådana förvärv förekommer har emellertid framkommit i de kontakter som utredningen haft med svenska myndigheter inom totalförsvaret. Säkerhetspolitiska implikationer av utländska förfoganden över svenska fastigheter har också uppmärksamrats medialt vid flera tillfällen de senaste åren. Det har då bland annat handlat om utländska förvärv och nyttjanden av svenska hamnar och av fastigheter som är belägna i närheten av totalförsvarsviktig verksamhet.

Utländska förfoganden över fast egendom är en aktuell fråga även bland våra nordiska grannländer.

I Finland har utländska markköp noterats bland annat i den finska skärgården och i närheten av den finska Försvarsmaktens övnings- och garnisonsområden, vapendepåer och militärflygfält samt invid kommunikationsmaster, kärnkraftverk och eldistributionens stamnät och vid knutpunkter för tågtrafik och vägnätverket.¹ Som redovisas i avsnitt 4.1 antog den finska riksdagen nyligen ett antal nya lagar och lagändringar för att förbättra den nationella säkerheten i markanvändning och i fastighetsinnehav. Bland annat infördes lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv (470/2019), som innebär att vissa utländska och finska rättssubjekt behöver tillstånd för att få förvärva finska fastigheter. I propositionen som ligger till grund för

---

¹ Se SOU 2019:34 s. 124.

lagstiftningen uttalas att markägande är en av de faktorer som påverkar formländet av statens övergripande säkerhet. Genom att förvärva fastigheter med strategiska lägen kan en antagonist få fotfäste i landet, försvaga myndigheternas verksamhetsbetingelser, främja användningen av fastigheterna för olaglig underrättelseverksamhet eller på annat sätt stödja en främmande stats syften. För att statens övergripande säkerhet ska kunna garanteras förutsätts att myndigheterna har en bra lägesbild av de riskfaktorer som anknyter till fastighetsägandet och till sitt förfogande ett tillräckligt utbud av metoder med vilka de kan förebygga uppkomsten av och i sista hand ingripa i ett sådant fastighetsägande som försvagar den nationella säkerheten.²

I Norge har utländska förvärv av fast egendom noterats bland annat i närheten av försvarsviktiga anläggningar. Norska underrättelse- och säkerhetsmyndigheter har i sina hot- och riskbedömningar pekat på att utländskt markägande kan innebära ett hot mot nationella säkerhetsintressen. Som exempel har nämnts utländskt ägande av fastigheter som är strategiskt belägna i förhållande till bland annat kritisk infrastruktur och annan skyddsvärd egendom.³ I sitt meddelande till Stortinget avseende perioden 2022–2023 framhöll den norska regeringen att kontrollen över fast egendom som är av betydelse för den nationella säkerheten behöver stärkas.⁴ Regeringen tillkännagav också ett antal åtgärder som den överväger att vidta i detta syfte. En åtgärd var att föreslå ändringar i den norska säkerhetslagen som tydliggör att verksamhetsutövare som omfattas av lagen är skyldiga att identifiera fast egendom som utifrån sin belägenhet kan underlätta säkerhetshotande verksamhet mot skyddsvärda objekt och infrastrukturer. Lagändringar med detta innehåll trädde i kraft den 1 juli 2023.⁵ Den norska säkerhetslagen behandlas närmare i avsnitt 4.2. En annan åtgärd som regeringen tillkännagav var att se närmare på hur en tillståndsplikt vid vissa fastighetsförvärv skulle kunna utformas.

---

² Proposition RP 253/2018 rd s. 4.

³ Meld. St. 9 (2022–2023) s. 34 och prop. 95 L. (2022–2023) s. 53 f.

⁴ Meld. St. 9 (2022–2023) s. 34 f.

⁵ § 7–6 Lov om nasjonal sikkerhet (LOV 2018-06-01 nr 24).

5.3 Tidigare gällande lagstiftning om fast egendom till skydd för totalförsvaret

5.3.1 Krav på förvärvstillstånd har funnits under lång tid

I Sverige fanns det under lång tid regler som begränsade utländska rättssubjekts rätt att äga och disponera svenska fastigheter. Reglerna var från början av näringsrättslig karaktär och tillkom för att skydda svenska naturtillgångar mot utländsk exploatering, men fick med tiden en utformning som innebar att staten kunde stoppa utländska förvärv av svenska fastigheter som riskerade att hota landets försvar och säkerhet.

Den första regleringen kom till efter att en utländsk medborgare köpt ett hemman i Jönköpings län för att bearbeta ett på ägorna befintligt brunstensbrott. Sedan frågan väckts om utländska medborgare utan tillstånd kunde förvärva fast egendom i landet utfärdades den 3 oktober 1829 en kungörelse där det förklarades att utländsk undersåte som inte erhållit svensk medborgarrätt inte utan tillstånd kunde anses berättigad att förvärva och besitta fast egendom i riket. Endast den som av Kungl. Maj:t fått tillstånd kunde beviljas lagfart på en fastighet.⁶

Under 1800-talets senare hälft infördes liknande regleringar som i korthet innebar att utländska medborgare inte utan tillstånd fick förvärva och bearbeta inmutade mineralfyndigheter samt bedriva gruvdrift i riket.

År 1916 tillkom lagen (1916:156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag, senare benämnd lagen om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom m.m. (1916 års förvärvslag). Enligt lagen fick utländska medborgare och utländska bolag, föreningar, andra samfälligheter och stiftelser samt vissa svenska rättssubjekt inte utan tillstånd förvärva fast egendom i riket. Undantag gjordes för bland annat vissa familjerättsliga förvärv och för förvärv genom inrop på exekutiv auktion. Regeringen var tillståndsmyndighet. Med tiden fick även länsstyrelsen behörighet att meddela tillstånd när vissa i lagen angivna förutsättningar var uppfyllda. Förutsättningarna för att tillstånd skulle ges var att förvärvet skedde huvudsakligen för att bereda förvärvaren och dennes familj bostad för fritidsändamål samt att

---

⁶ Kungörelsen den 3 oktober 1829 angående villkoren, varunder utländska män kunna förvärva och besitta fast egendom i riket.

egendomen var lämpad för ändamålet. Vidare krävdes att skäl mot tillstånd inte förelåg med hänsyn till allmänt intresse och förvärvarens personliga förhållanden. Med rekvisitet ”allmänt intresse” avsågs i första hand försvarsintressen.⁷

Regleringen i 1916 års förvärvslag kompletterades av bestämmelser om bland annat tvångsförsäljning i lagen (1925:221) om bulvanförhållande i fråga om fast egendom. Dessa bestämmelser syftade till att hindra att reglerna om förvärvstillstånd kringgicks genom att någon som var tillståndspliktig förvärvade till exempel en fastighet genom att anlita en icke tillståndspliktig bulvan och låta denne utåt framstå som ägare av fastigheten.

År 1975 skärptes reglerna om utländska förvärv av fritidsbostäder. Bakgrunden till detta var en ökad utländsk efterfrågan på fritidsfastigheter i vissa delar av landet. Den ökade efterfrågan ansågs kunna leda till stigande fastighetspriser och därmed försämra möjligheterna för personer bosatta här i landet att förvärva fritidshus. Med de nya bestämmelserna ville man åstadkomma bland annat att utländska medborgare utan särskild anknytning till landet i stor utsträckning blev hänvisade till att köpa fritidsfastigheter i områden där det inte rådde stort efterfrågetryck.⁸ För att de skärpta reglerna om förvärv av fritidsfastigheter inte skulle kringgås genom långvariga nyttjandearrangingar infördes regler som innebar att även förvärv av bostadsarrangingar, som upplåtits för fritidsändamål, blev underkastat tillståndstvang. Samtidigt infördes motsvarande regler för förvärv av tomträtt.

I början av 1980-talet ersattes 1916 års förvärvslag av två nya lagar, där den ena reglerade utländska förvärv av fast egendom och den andra utländska förvärv av svenska företag.

Enligt lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m. (1982 års förvärvslag) fick den som var kontrollsobjekt enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. som huvudregel inte utan särskilt förvärvstillstånd förvärva fast egendom, tomträtt eller bostadsarrangingar här i landet. Undantag gjordes liksom tidigare för bland annat vissa familjerättsliga förvärv och för förvärv genom inrop på exekutiv auktion. Kontrollsobjekt enligt den sistnämnda lagen var utländska medborgare och andra utländska rättssubjekt, svenska aktieföretag som saknade utlännings-

---

⁷ Se prop. 1975:65 s. 13.

⁸ Se prop. 1975:65 s. 9.

förbehåll⁹ i bolagsordningen, svenska handelsbolag där någon av bolagsmännen var kontrollsubjekt samt svenska stiftelser och ekonomiska föreningar med flera undantag.

Förvärvstillstånd skulle sökas inom tre månader från det förvärvet skedde. Av förordningen (1982:879) om utländska förvärv av fast egendom m. m. framgick att det som huvudregel var länsstyrelsen i det län där egendomen var belägen som prövade om förvärvstillstånd skulle meddelas. Vid prövningen skulle länsstyrelsen inhämta yttrande från bland annat den militära myndighet inom vilkens territoriella ansvarsområde egendomen fanns, om detta inte var onödigt. Om ärendet kunde anses särskilt betydelsefullt från allmän synpunkt, skulle i stället regeringen pröva ärendet som första instans. Länsstyrelsen skulle i sådant fall med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen.

Förvärvstillstånd skulle meddelas om det inte mötte hinder med hänsyn till landets försvar eller säkerhet, egendomens lämplighet för avsett ändamål eller andra allmänna intressen eller med hänsyn till förvärvarens förhållanden.

När det gäller rekvisitet ”landets försvar eller säkerhet” uttalades i förarbetena att avsikten i första hand var att förebygga att egendom som var känslig ur försvars- eller säkerhetssynpunkt kom i utländsk ägo. Hinder mot ett förvärv enligt det ifrågavarande rekvisitet kunde i vissa fall också föreligga av det skälet att förvärvet var olämpligt ur säkerhetssynpunkt med tanke på till exempel att egendomen låg i anslutning till ett militärt skyddsområde.¹⁰

För fastigheter som var avsedda för fritidsändamål fanns en särskild bestämmelse. Denna angav att förvärvstillstånd skulle vägras om förvärvet skedde för fritidsändamål och egendomen var belägen inom ett område där efterfrågan på fritidsfastigheter var så betydande att det på grund därav fanns risk för stegring av fastighetsvärdena. Om förvärvaren tidigare hade varit svensk medborgare eller på annat sätt hade en särskild anknytning till Sverige, gällde dock inte denna särskilda bestämmelse.

---

⁹ Ett utlänningsförbehåll var ett förbehåll i bolagsordningen för ett svenskt aktiebolag som innebar att en utländska medborgare fick förvärva endast en viss andel av aktierna i bolaget motsvarande mindre än 40 procent av hela aktiekapitalet och mindre än 20 procent av röstetallet för samtliga aktier i bolaget.

¹⁰ Prop. 1981/82:135 s. 72.

Om förvärvstillstånd inte söktes i rätt tid eller på föreskrivet sätt eller vägrades, var förvärvet ogiltigt. Undantag gjordes för det fallet att lagfart av misstag hade beviljats.

Kravet på förvärvstillstånd i 1982 års förvärvslag kompletterades, på motsvarande sätt som sin föregångare, av bestämmelser om bland annat tvångsförsäljning i lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden.

5.3.2 Avskaffandet av den offentliga kontrollen av utländska fastighetsförvärv

I regeringsförklaringen den 4 oktober 1991 angav regeringen som två av sina stora uppgifter under mandatperioden att dels fullt ut föra Sverige in i det europeiska samarbetet genom förhandlingarna om medlemskap i Europeiska gemenskapen (EG), dels att bryta den ekonomiska stagnationen och att återupprätta Sverige som en tillväxt- och företagarnation med en stark och växande ekonomi. Inom ramen för den sistnämnda uppgiften angav regeringen en rad åtgärder, bland annat att i huvudsak avskaffa förvärvslagstiftningen för företag, aktier och fastigheter i syfte att stimulera det utländska intresset för investeringar i Sverige.

Den 1 januari 1992 avskaffades lagen om utländska förvärv av svenska företag m.m. Samtidigt upphävdes kravet på förvärvstillstånd för förvärv av näringsfastigheter. I förarbetena som föregick ändringarna konstaterade regeringen att förvärvslagstiftningen inskränkte två av de fyra friheterna enligt EG-rätten, nämligen den fria rörligheten för personer, inbegripet etableringsrätten, och den fria rörligheten för kapital. Även om EG-rätten medgav att undantag gjordes från dessa friheter i vissa fall, ansåg regeringen att kraven på förvärvstillstånd under alla förhållanden inte rimmade väl med önskan att öka utländska investeringar i Sverige. Regeringens slutsats blev därför att både lagen om utländska förvärv av svenska företag m.m. och kravet på tillstånd för utländska förvärv av svenska näringsfastigheter skulle upphävas.¹¹

Den 31 december 1992 upphäves 1982 års förvärvslag i sin helhet. Endast en viss förvärvskontroll behölls i fråga om fastigheter som var avsedda för fritidsändamål. För den sortens reglering fanns en möjlighet till generellt tidsbegränsat undantag enligt EG-lagstift-

---

¹¹ Prop. 1991/92:71 s. 13–21.

ningen. Regeringen bedömde att förvärvskontrollen för fritidsfastigheter fortfarande fyllde en viktig funktion, nämligen att i huvudsak dämpa prisutvecklingen i särskilt attraktiva områden och därmed möjliggöra för fler i Sverige bosatta att kunna skaffa fritidshus.¹² Bestämmelserna om förvärvstillstånd för förvärv av fritidsfastigheter behölls därför och togs in i en ny lag (1992:1368) om tillstånd till vissa förvärv av fast egendom.

Lagen om tillstånd till vissa förvärv av fast egendom var nationalitetsneutral och gjorde därmed ingen skillnad mellan svenska och utländska medborgare. För att inte träffas av kravet på förvärvstillstånd skulle förvärvaren i stället ha hemvist i Sverige eller tidigare haft hemvist här under sammanlagt minst fem år, vara gift med en person som inte behövde förvärvstillstånd eller gift med överlåtaren, själv eller, när makar förvärvade gemensamt, någon av dem vara överlåtarens avkomling eller vara en svensk juridisk person. Med förvärv av fast egendom likställdes förvärv av tomträtt och bostadsarrende, med vissa undantag.

Lagen om tillstånd till vissa förvärv av fast egendom upphörde att gälla vid utgången av år 1999. I propositionen som föregick upphävandet konstaterade regeringen att Sveriges medlemskap i Europeiska unionen medförde att regleringen inte längre kunde upprätthållas i förhållande till medborgare i EU-stater och andra stater inom EES. Regeringen bedömde vidare att det inte fanns tillräckliga skäl för en fortsatt förvärvskontroll av fritidsfastigheter gentemot medborgare i länder utanför EU.¹³

5.4 Det finns brister i det rättsliga skyddet för totalförsvaret

Några lagregler motsvarande vad som fanns fram till år 1992 med syfte att bland annat begränsa sådant utländskt ägande och nyttjande av svenska fastigheter som är olämpligt ur totalförsvarsynpunkt finns inte i dag. Som framgår av avsnitt 3.4 utgörs det rättsliga skyddet för totalförsvaret vid överlåtelser och upplåtelser av fast egendom i dag i huvudsak av bestämmelser i säkerhetsskyddslagen (2018:585), som gör det möjligt för staten att granska och vid behov

---

¹² Prop. 1992/93:71 s. 20 f.

¹³ Prop. 1998/99:126 s. 17 ff.

hindra överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet och förfaranden som ger tillgång till sådan verksamhet. Staten kan vidare med stöd av bestämmelser i lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar hindra utländska investeringar i svenska företag som bedriver skyddsvärd verksamhet.

Både säkerhetsskyddslagen och lagen om granskning av utländska direktinvesteringar syftar till att stärka skyddet för Sveriges säkerhet. Som tidigare redovisats tar uttrycket Sveriges säkerhet sikte på förhållanden av grundläggande betydelse för Sverige. Det kan handla om både militär och civil verksamhet, så länge verksamheten har en sådan betydelse. I förarbetena till säkerhetsskyddslagen framhålls att det militära och civila försvaret bör ses som en central del av lagstiftningens skyddsområde.¹⁴

Totalförsvarets intressen ska alltså beaktas vid bedömningen av om en verksamhet som omfattas av säkerhetsskyddslagen eller lagen om granskning av utländska direktinvesteringar ska få byta ägare. Om det i verksamheten finns fast egendom kommer den att ingå som en del av bedömningsunderlaget. Såväl säkerhetsskyddslagen som lagen om granskning av utländska direktinvesteringar erbjuder därmed ett visst skydd mot att totalförsvaret utsätts för risker i samband med att fast egendom som ingår i sådan verksamhet som omfattas av lagarna indirekt byter ägare i samband med att verksamheten överlåts. Bestämmelserna i lagarna är dock som framgått endast tillämpliga på vissa utpekade verksamheter och omfattar inte direkta överlåtelser av fast egendom. Här finns en brist i det rättsliga skyddet för totalförsvaret.

Säkerhetspolisen och Försvarsmakten har i kontakter med utredningen beskrivit att de bedriver viss uppsökande verksamhet gentemot fastighetsägare för att informera om säkerhetsrisker kopplade till vissa planerade fastighetstransaktioner. Detta arbete motverkar att totalförsvaret exponeras för risker i samband med att fastigheter byter ägare och brukare, men förutsätter att fastighetsägaren är villig att föra en dialog med myndigheterna och följa de rekommendationer som ges. Utredningen har upplysts om att det har förekommit fall där enskilda informerats om riskerna med en tilltänkt fastighetsförsäljning men ändå valt att genomföra försäljningen. Affärsmässiga skäl synes i dessa fall ha varit avgörande för utgången. Myndigheternas uppsökande arbete har alltså inte alltid varit tillräckligt för

---

¹⁴ Prop. 2017/18:89 s. 41.

att fastighetsägare på frivillig väg ska avstå från riskfyllda fastighetstransaktioner.

Expropriationslagstiftningen ger staten relativt långtgående möjligheter att tvångsvis ta i anspråk fast egendom som är betydelsefull utifrån ett totalförsvarsperspektiv. Expropriation får bland annat ske för det militära försvaret eller för annat ändamål som är av särskild betydelse för totalförsvaret.¹⁵ Det är också möjligt att expropriera mark för särskilda ändamål som kan vara viktiga ur totalförsvarsynpunkt, till exempel allmän plats, vägar, vattenverksamhet eller elledning.¹⁶ Syftet med expropriation är att staten ska kunna ta i anspråk fast egendom som behövs i bland annat allmännyttig verksamhet. Det är inte tänkt att expropriation ska ske preventivt i syfte att hindra någon annans ägande eller nyttjande av fast egendom. Expropriationslagstiftningen innehåller inte heller någon mekanism genom vilken staten på förhand kan få kännedom om potentiellt riskfyllda överlåtelse och upplåtelse av fast egendom. Expropriation blir därför som utgångspunkt aktuellt först efter att en ur totalförsvarsynpunkt riskfylld överlåtelse eller upplåtelse av fast egendom har genomförts. Vid den tidpunkten kan en skada i form av till exempel underrättelseinhämtning eller annan förberedande antagonistisk åtgärd redan vara skedd. Expropriation är således inget effektivt verktyg när det gäller att hindra att totalförsvaret utsätts för risker i samband med förändringar i ägandet och nyttjande av fast egendom.

Som framgår av avsnitt 3.4.1 har en statlig utredning nyligen föreslagit att direkta överlåtelse av fast egendom ska omfattas av säkerhetsskyddslagens bestämmelser om kontroll vid överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom.¹⁷ Om förslaget genomförs bedömer utredningen att det kommer att innebära ett förbättrat skydd för totalförsvaret. Det kommer dock fortfarande att vara möjligt att utan någon form av föregående prövning av förfarandets lämplighet överlåta fast egendom som är skyddsvärd ur totalförsvarsynpunkt, men som inte ingår i en säkerhetskänslig verksamhet. Som exempel på sådan egendom kan nämnas fastigheter som ägs av privatpersoner och som är belägna i närheten av total-

¹⁵ Se 2 kap. 6 § expropriationslagen (1972:719).

¹⁶ Exempel på sådan lagstiftning är plan- och bygglagen (2010:900), fastighetsbildningslagen (1970:988), anläggningslagen (1973:1149), ledningsrättslagen (1973:1144), miljöbalken, lagen om särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (1998:812), väglagen (1971:948), lagen om byggande av järnväg (1995:1649) och minerallagen (1991:45).

¹⁷ Se avsnitt 15.4 i Fastighetsregisterlagsutredningens betänkande *Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister* (SOU 2024:7).

försvarsviktiga anläggningar eller som med hänsyn till sin geografiska belägenhet är viktig för försvaret av Sverige. Utredningens förslag kommer alltså inte att fullt ut åtgärda bristerna i författningsskyddet för totalförsvaret.

En annan statlig utredning har nyligen föreslagit att en förköpslag ska införas som ger staten rätt att träda i köparens ställe vid vissa slags förvärv av fast egendom.¹⁸ Förköpsrätten ska kunna utövas om det behövs för att underlätta skyddet för det militära eller civila försvaret. Vid prövningen av om förköp ska ske ska bland annat beaktas om förvärvet genomförs för främmande makts räkning eller om det finns omständigheter hos förvärvaren som medför risker eller bidrar med negativa konsekvenser för sådana fastigheter som är av betydelse för det militära och det civila försvaret. En annan omständighet som ska beaktas är det militära och civila försvarets behov av fastigheten. Förköp ska således kunna ske både för att hindra att fast egendom används på sätt som skadar totalförsvaret och för att tillgodose totalförsvarets behov av mark.

Det finns skäl att utgå från att skyddet för totalförsvaret vid överlåtelser och upplåtelser av fast egendom skulle stärkas om förslaget om införande av en lag om statlig förköpsrätt genomförs. Det är dock inte realistiskt att anta att staten skulle ha möjlighet att i någon större omfattning ta över äganderätten till skyddsvärda fastigheter i enbart preventivt syfte. En sådan lösning skulle vara förenad med flera praktiska utmaningar och innebära potentiellt mycket stora utgifter för det allmänna. Det är därför rimligt att utgå från att fastighetsöverlåtelser som riskerar att skada totalförsvaret skulle fortsätta att äga rum även om staten ges rätt att förköpa fastigheter för att underlätta skyddet för det militära eller civila försvaret. En statlig förköpsrätt kan således vara en viktig, men inte tillräcklig, åtgärd för att motverka att fast egendom förvärvas och nyttjas på sätt som kan skada totalförsvaret.

Sammanfattningsvis konstaterar utredningen att det finns brister i det rättsliga skyddet för totalförsvaret vid överlåtelser och upplåtelser av fast egendom som inte fullt ut motverkas av befintlig eller föreslagen lagstiftning och inte heller av det förebyggande arbete som svenska myndigheter bedriver.

---

¹⁸ Se Utredningen om en ny förköpslags betänkande *Digitala fastighetsköp & Förköpsrätt vid fastighetstransaktioner* (SOU 2024:38) s. 411 f.

5.5 Kontrollen över fast egendom behöver stärkas

5.5.1 Det behövs en utökad statlig kontroll vid överlåtelse och upplåtelse av fast egendom

I Sverige var utgångspunkten under lång tid att det behöver finnas lagstiftning som gör det möjligt för staten att granska och vid behov hindra sådana förvärv av fast egendom som är olämpliga ur försvarssynpunkt. Bestämmelser med bland annat detta syfte fanns som redovisats också från 1800-talet och fram till början av 1990-talet, senast i 1982 års förvärvslag. Den försämring av det säkerhetspolitiska läget som skett sedan 1982 års förvärvslag upphävdes och den ökade användningen av icke-militära maktmedel såsom olika former av hybridaktiviteter, har ökat sannolikheten för att fast egendom kan komma att användas på sätt som riskerar att skada svenska totalförsvarsintressen. Förekomsten av strategiska markköp i vårt närområde var också en av de omständigheter som föranledde Finland att nyligen införa en ny lag om tillståndsplikt för vissa utländska fastighetsförvärv. Det har vidare gett upphov till diskussioner i Norge om behovet av en liknande norsk lagstiftning. Det kan inte uteslutas att de brister i författningsskyddet för totalförsvaret som utredningen har identifierat kan komma att utnyttjas av aktörer med fientliga avsikter i större utsträckning än vad som veterligen sker i dag, och att detta kan få skadliga konsekvenser i ett ytterligare försämrat säkerhetsläge. Flera myndigheter som utredningen haft kontakt med har särskilt pekat på de risker som kan uppstå när fastigheter som ligger i direkt anslutning till eller i närheten av totalförsvarsviktiga verksamheter, anläggningar och objekt överläts eller upplåts.

Till det sagda kommer att Sveriges medlemskap i Nato innebära att behovet av kontroll ökar. Sverige deltar numera i Natos gemensamma försvarsplanering. Samarbetet inom Nato medför att andra allierade länder kan komma att lagra militär utrustning, ha personal och bedriva verksamhet på svenskt territorium. I det perspektivet kan vissa fastigheter komma att få ökad betydelse för totalförsvaret.

Mot bakgrund av det anförda framstår det enligt utredningen som angeläget att lagstiftningsåtgärder vidtas för att hindra att totalförsvaret exponeras för risker i samband med överlåtelse och upplåtelse av fast egendom. Detta gäller framför allt när fastigheter som är av väsentlig betydelse för totalförsvaret och som inte ingår i en

verksamhet som omfattas av bestämmelserna i säkerhetsskyddslagen eller lagen om granskning av utländska direktinvesteringar ska överlåtas eller upplåtas.

5.5.2 Det går inte att åstadkomma en ändamålsenlig kontroll genom ändringar i befintlig lagstiftning

Utredningen har övervägt om det går att åstadkomma ett ökat skydd för totalförsvaret genom ändringar i befintlig lagstiftning. En tänkbar åtgärd vore att utvidga tillämpningsområdet för lagen om granskning av utländska direktinvesteringar till att omfatta direkta förvärv av fast egendom. Som tidigare beskrivits syftar lagen till att hindra utländska direktinvesteringar i svensk skyddsvärd verksamhet som kan inverka skadligt på Sveriges säkerhet eller på allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige. Bestämmelserna i lagen gäller för investeringar i skyddsvärd verksamhet som bedrivs av ett sådant aktiebolag, europabolag eller handelsbolag eller av en sådan ekonomisk förening eller stiftelse som har säte i Sverige. Lagen gäller också för investeringar i sådan skyddsvärd verksamhet som bedrivs i Sverige i ett enkelt bolag eller som enskild näringsverksamhet.¹⁹ Lagens innehåll behandlas närmare i avsnitt 3.4.2.

I utredningsarbetet som föregick lagen om granskning av utländska direktinvesteringar övervägdes om lagen skulle vara tillämplig på investeringar i fast egendom. Bedömningen som då gjordes var att den statliga kontrollen över den sortens investeringar kunde hanteras på bättre sätt än genom ett granskningssystem som tar sikte på investeringar i företag.²⁰

Utredningen konstaterar att det vore fördelaktigt att kunna dra nytta av den struktur för granskning av utländska förvärv av svenska företag som redan finns i lagen om granskning av utländska direktinvesteringar. En utvidgning av lagens tillämpningsområde till att omfatta investeringar i fast egendom skulle emellertid innebära ett avsteg från lagens grundläggande systematik, som utgår från att det är investeringar i skyddsvärda verksamheter som ska granskas. För att fullt ut motverka bristen i det rättsliga skyddet för totalförsvaret vid överlåtelser och upplåtelser av fast egendom skulle lagens tillämpningsområde dessutom behöva utvidgas till att omfatta

¹⁹ Se 2 § lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar.

²⁰ Se SOU 2021:87 s. 410.

investeringar i fast egendom som inte ingår i en skyddsvärd verksamhet och som kan innebära risker ur ett totalförsvarsperspektiv. Som exempel på en sådan investering kan nämnas köp av en fastighet som är belägen i närheten av en försvarsanläggning och som ägs av en privatperson. Effekterna av sådana ändringar är svåra att överblicka och skulle potentiellt kräva en betydande omarbetning av lagen. Samma argument gör sig gällande beträffande en utvidgning av säkerhetsskyddslagens tillämpningsområde till att omfatta överlåtelser och upplåtelser av fast egendom som inte har någon koppling till säkerhetskänslig verksamhet.

Utredningen har av nu nämnda skäl landat i att det inte är lämpligt att försöka åstadkomma ett ökat skydd för totalförsvaret genom ändringar i lagen om granskning av utländska direktinvesteringar eller säkerhetsskyddslagen. Enligt utredningens bedömning är det en mer ändamålsenlig lösning att staten genom ett särskilt kontrollsystem ges möjlighet att granska och vid behov hindra sådana överlåtelser och upplåtelser av fast egendom som riskerar att skada totalförsvaret.

5.5.3 Totalförsvarskommitténs förslag bör inte genomföras

Utredningen ska enligt direktiven bedöma om ett kontrollsystem av det slag som Totalförsvarskommittén förslagit bör införas. Förslaget sammanfattas i avsnitt 2.1.

Det kan konstateras att Totalförsvarskommitténs uppdrag skilde sig från utredningens uppdrag på flera sätt, inte minst i det avseendet att kommitténs överväganden skulle avse behovet av utökad statlig kontroll vid överlåtelser och upplåtelser av kritisk infrastruktur av väsentligt intresse för totalförsvaret. Uttrycket ”kritisk infrastruktur” har ingen enhetlig rättslig definition men används ofta för att beskriva egendom som behövs för att tillhandahålla samhällsviktiga funktioner.²¹ Många gånger tar uttrycket sikte på en samling av fast och lös egendom som tillsammans möjliggör en viss verksamhet

---

²¹ Som exempel kan nämnas Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2557 av den 14 december 2022 om kritiska entiteters motståndskraft och om upphävande av rådets direktiv 2008/114/EG. I artikel 2 definieras begreppet kritisk infrastruktur som en tillgång, en anläggning, utrustning, ett nätverk eller ett system, eller en del av en tillgång, en anläggning, utrustning, ett nätverk eller ett system, som krävs för tillhandahållandet av en samhällsviktig tjänst. Begreppet samhällsviktig tjänst definieras som en tjänst som är avgörande för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner, ekonomisk verksamhet, folkhälsa och allmän säkerhet, eller miljön.

såsom exempelvis en hamn eller en flygplats. Det av kommittén föreslagna kontrollsystemet har utformats med detta som utgångspunkt, och med säkerhetsskyddslagens bestämmelser om kontroll vid överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet och viss (lös) egendom som förebild.

Ett statligt kontrollsystem som enbart tar sikte på fastigheter kräver delvis andra överväganden än vad som var aktuellt i Totalförsvarskommitténs arbete. Ett sådant system måste utformas med beaktande av de särskilda förutsättningar som gäller vid överlåtelser och upplåtelser av fast egendom.

I Sverige har lagstiftning som möjliggör statlig kontroll vid förändringar i ägandet och nyttjandet av fast egendom historiskt sett utformats som ett tillståndsförfarande. Som exempel kan nämnas den ovan nämnda lagstiftningen om utländska förvärv av fast egendom och den numera upphävda lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m. Samtliga lagar innehöll bestämmelser om att den som ville förvärva äganderätten eller viss nyttjanderätt till fast egendom i vissa fall behövde tillstånd av staten till förvärvet (så kallat förvärvstillstånd). Kravet på förvärvstillstånd i 1982 års förvärvslag syftade som framgått bland annat till att värna totalförsvarets intressen. I dag finns bestämmelser med krav på förvärvstillstånd vid förvärv av lantbruksegendom i jordförvärvslagen (1979:230). I sammanhanget kan också nämnas att en statlig utredning nyligen har föreslagit att en ny hyresförvärvslag med krav på förvärvstillstånd ska införas i Sverige.²² Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

När nu frågan om en utökad statlig kontroll vid överlåtelser och upplåtelser av fast egendom för totalförsvarets skydd åter är aktuell framstår det enligt utredningen som lämpligt att dra nytta av den etablerade form för kontroll av fast egendom som förvärvslagstiftningen erbjuder, och att överväga en statlig kontroll som utgår från ett tillståndsförfarande framför en kontroll som bygger på ett anmälnings- och samrådsförfarande av det slag som Totalförsvarskommittén förordade. Detta framstår som än mer lämpligt om man beaktar att det i Finland nyligen har återinförts en tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv.

Det kan noteras att den föreslagna hyresförvärvslagen innebär ett anmälnings- och tillståndsförfarande, där såväl kommunen som

---

²² Se betänkandet *Vem äger fastigheten* (SOU 2023:55).

hyresnämnden är involverade. Ett behov av ett sådant tvåstegsförfarande bedöms inte finnas när det gäller fastighetsförvärv som kan innebära risker ur ett totalförsvarsperspektiv. När det gäller sådana fastighetsförvärv framstår det som mer rationellt att koncentrera kunskap och kompetens till en tillståndsmyndighet, som dessutom ska vara lokalt förankrad.

Utredningens uppfattning är således att Totalförsvarskommitténs förslag till kontrollsystem inte är det mest ändamålsenliga sättet att åstadkomma ett förbättrat skydd för totalförsvaret. Ett anmälnings- och samrådsförfarande framstår inte heller som lämpligt i detta sammanhang. Kommitténs förslag går – med hänsyn till den säkerhetspolitiska utvecklingen sedan förslaget lades fram år 2019 – inte heller tillräckligt långt när det gäller tillämpningsområdet, då det endast omfattar vissa utpekade typer av fastigheter. Förslaget bör därför inte genomföras.

5.5.4 En utökad statlig kontroll bör utformas som ett tillståndsförfarande

Utredningen anser alltså att en utökad statlig kontroll vid överlåtelser och upplåtelser av fast egendom till skydd för totalförsvaret behöver införas. Detta gäller inte minst när fastigheter som är av väsentlig betydelse för totalförsvaret överlåts eller upplåts. Av skäl som redovisats ovan bedömer utredningen att kontrollen som utgångspunkt bör utformas som ett tillståndsförfarande. Utredningen återkommer i nästa kapitel till frågan hur ett sådant förfarande bör utformas.

6 En ny lag med krav på förvärvstillstånd

Förslag: I en ny lag tas in bestämmelser om krav på förvärvstillstånd för vissa utländska förvärv och nyttjanden av fast egendom.

6.1 Allmänna utgångspunkter

I föregående kapitel har konstaterats att det rättsliga skyddet för totalförsvaret vid överlåtelser och upplåtelser av fast egendom behöver stärkas. Utredningens uppfattning är att ett ökat skydd bäst åstadkoms genom att en ny lag med krav på förvärvstillstånd vid förvärv av fast egendom införs. Genom den nya lagen ska staten kunna granska och vid behov hindra förvärv av fast egendom som kan skada totalförsvaret.

Vid utformningen av en ny förvärvslag uppkommer en rad frågor. En grundläggande fråga är hur lagens tillämpningsområde ska utformas. Lagen måste fånga upp överlåtelser och upplåtelser av fast egendom som kan utgöra risker för totalförsvaret, samtidigt som intresset av en välfungerande fastighetsmarknad och ett öppet investeringsklimat måste beaktas. Viktiga utgångspunkter för utredningens arbete är att lagen ska vara modern, effektiv och svår att kringgå. Den ska även vara rättssäker och förutsebar för enskilda samt möjliggöra en snabb hantering.

En given utgångspunkt är också att en ny lag ska vara förenlig med regeringsformen, EU-rätten och Sveriges internationella åtaganden i övrigt.

I det följande redogör utredningen för sina överväganden och förslag i fråga om lagens tillämpningsområde och förfarandet i ärenden om förvärvstillstånd. En ny lag behöver också innehålla

bestämmelser om bland annat på vilka grunder ett förvärvstillstånd kan nekas, rättsverkan av ett avslag, sanktioner och överklagande.

Remissynpunkter som lämnats på Totalförsvarskommitténs förslag har beaktats i den utsträckning de bedömts relevanta för den nya lagen. Utredningen har vidare strävat efter att samordna sina förslag med förslagen som lämnas i betänkandena *Vem äger fastigheten* (SOU 2023:55) om införande av en ny hyresförvärvslag, *Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister* (SOU 2024:7) om införande av ändringar i säkerhetsskyddslagen (2018:585) samt *Digitala fastighetsköp & Förköpsrätt vid fastighetstransaktioner* (SOU 2024:38) om införande av två nya lagar om statlig respektive kommunal förköpsrätt.

6.2 Lagens tillämpningsområde

6.2.1 Förvärv av fast egendom

Förslag: Lagen ska vara tillämplig på förvärv av fast egendom i Sverige.

Lagen ska även omfatta förvärv av andel i fastighet, om förvärven inte tidigare är ägare av en andel i fastigheten.

Kontrollsystemet bör omfatta all fast egendom

När det gäller vilken fast egendom som ska omfattas av den nya lagen anges i utredningens direktiv att en utökad statlig kontroll ska avse fast egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret. I direktiven talas det också om fast egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret. Utredningen uppfattar att uttrycken väsentlig betydelse och väsentligt intresse används synonymt i direktiven och att någon skillnad i sak inte är avsedd.

Det anges inte närmare i direktiven vad som avses med uttrycket ”fast egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret”. Någon rättslig eller allmänt vedertagen definition av begreppet finns inte. Utredningen utgår emellertid från att det rör sig om fastigheter där det utifrån ett totalförsvarsperspektiv finns ett tydligt behov av att utöva en kontroll över ägandet och användningen av egendomen.

Så är i allmänhet fallet om fastigheten direkt eller indirekt fyller en viktig funktion för totalförsvaret.

Som tidigare beskrivits består totalförsvaret av ett stort antal militära och civila verksamheter. Dessa verksamheter är på olika sätt och i varierande omfattning beroende av fast egendom i och utom den egna verksamheten för att kunna lösa sina uppgifter. Utredningen har i avsnitt 3.2 redogjort för olika sammanhang där fast egendom pekas ut som viktig för totalförsvaret. Det rör sig bland annat om fastigheter som på grund av sitt geografiska läge är viktiga för försvaret av Sverige och fastigheter på vilka totalförsvarsviktig verksamhet bedrivs eller kritisk infrastruktur är belägen. Det kan även vara fråga om fastigheter som är belägna i direkt anslutning till eller i närheten av sådana fastigheter. Fastigheter av det aktuella slaget är ibland utpekade som riksintressen för det militära eller det civila försvaret eller är föremål för uttag för totalförsvarets behov. De kan även kännetecknas av att till exempel skyddsobjekt eller säkerhets känslig verksamhet finns på respektive i närheten av fastigheten. Utredningens bedömning är att fast egendom av det slag som nämns i redogörelsen kan vara av väsentlig betydelse för totalförsvaret.

Eftersom totalförsvaret omfattar hela samhället och dess behov förändras med omvärldsutvecklingen, låter det sig enligt utredningen inte göras att i lag ange samtliga fastigheter som vid var tid är av väsentlig betydelse för totalförsvaret. I den utsträckning det går att identifiera sådan egendom lär det, som också Totalförsvarskommittén konstaterade, beträffande flertalet områden, enskilda fastigheter, byggnader och andra anläggningar inte heller vara möjligt att i lag peka ut egendomen utan att samtidigt röja känsliga förhållanden som omfattas av sekretess. Vidare är det förenat med svårigheter att använda begrepp som exempelvis ”hamn” och ”flygplats” i en ny förvärvslag, eftersom de inte har ett direkt samband med begreppet fast egendom. Hamnar och flygplatser är begrepp som snarare används när man talar om infrastruktur av olika slag. Det framstår inte som lämpligt att använda sådana begrepp inom ramen för ett nytt kontrollsystem som ska ha sin utgångspunkt i fast egendom.

Mot den nu angivna bakgrunden anser utredningen att det varken framstår som ändamålsenligt eller lämpligt att låta tillämpningsområdet för den nya lagen omfatta vissa i lagen utpekade fastigheter. Lagens tillämpningsområde bör i stället, i likhet med vad som gällde

enligt lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m., vara samtliga fastigheter i landet. En sådan lösning har den uppenbara fördelen att all fast egendom som vid var tid är av väsentlig betydelse för totalförsvaret omfattas av lagen. På så sätt slipper man svåra frågor om lagens tillämpningsområde som annars kan uppkomma, och det blir enkelt för en förvärvare att få kunskap om lagens omfattning. En sådan reglering bidrar således till enkelhet. Det finns också fördelar med att inte i lagen närmare behöva ange vilka områden, fastigheter, byggnader eller andra anläggningar det rör sig om, eftersom det även på ett allmänt plan kan vara känsliga uppgifter.

Utredningen föreslår därför att den nya lagen ska omfatta all fast egendom i Sverige. Det blir därmed inte heller aktuellt att i fastighetsregistret särskilt ange om en viss fastighet faller inom lagens tillämpningsområde.

Särskilt om förvärv av ett visst område av eller andel i en fastighet

För att skyddet för totalförsvaret ska bli så heltäckande som möjligt bör lagen vara tillämplig på inte bara förvärv av hela fastigheter (så kallade registerfastigheter) utan även förvärv av ett visst område av eller andel i en fastighet.

Förvärv av område av en fastighet som sker genom köp, byte eller gåva är giltigt endast om fastighetsbildning sker i överensstämmelse med köpet, bytet eller gåvan genom förrättning, som ska sökas senast sex månader efter den dag då köpehandlingen upprättades (se 4 kap. 7, 28 och 29 §§ jordabalken). Fastighetsbildning kan ske i form av exempelvis fastighetsreglering eller avstyckning enligt fastighetsbildningslagen (1970:988).

Förvärv av en andel i en fastighet utan villkor om att andelen ska brytas ut genom fastighetsbildning, resulterar i att fastigheten innehas med samäganderätt (jfr 4 kap. 8 § jordabalken). Utredningen har övervägt om det bör ställas upp ett krav på att förvärv av andel i en fastighet ska nå upp till en viss kvalifikation för att förvärvet ska vara tillståndspliktigt. Utredningen ansluter sig här till den bedömning som Totalförsvarskommittén gjorde, vilken var att skada för totalförsvarets intressen kan uppstå redan vid ägande av en mindre andel i en fastighet. Detta eftersom ägandet möjliggör

rättmätigt utnyttjande av fastigheten, vilket skulle kunna utnyttjas på ett för totalförsvaret negativt sätt. En delägare i en fastighet kan också försvåra förvaltningen av fastigheten på ett sätt som kan riskera att inverka negativt på totalförsvarets intressen.¹ Ett kvalifikationskrav bör därför inte införas, utan lagen bör vara tillämplig på samtliga andelsförvärv.

Förvärv som innebär att förvärvaren utökar ett redan befintligt innehav av en fastighet bör dock inte vara tillståndspliktigt. Detta eftersom sådana förvärv typiskt sett inte innebär någon risk från ett totalförsvarsperspektiv.

Vilka slags förvärv bör omfattas?

När det gäller vilka förvärv som ska omfattas av den nya lagen bör sättet på vilket äganderätten till den fasta egendomen förvärvas inte vara avgörande för om förvärvet ska vara tillståndspliktigt. Därmed bör exempelvis såväl köp, byte och gåva av fast egendom omfattas, liksom förvärv av fast egendom som sker inom ramen för en fastighetsbildningsförrättning enligt fastighetsbildningslagen. Även associationsrättsliga förvärv genom tillskott till bolag eller förening, utdelning eller skifte från bolag, förening eller stiftelse, fusion samt delning enligt aktiebolagslagen bör falla inom lagens tillämpningsområde. Förvärv genom absorption av helägt dotterbolag eller dotterförening bör dock inte vara tillståndspliktigt, eftersom förvärvaren i ett sådant fall redan kontrollerar dotterassociationens tillgångar.² Vidare bör förvärv som sker genom utdelning i konkurs och utskiftning i likvidation omfattas av lagen. Detsamma gäller förvärv som sker genom inrop vid offentlig auktion enligt lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt.

I avsnitt 6.3.2 återkommer utredningen till vissa förvärv av bland annat familjerättslig natur som bör vara undantagna från kravet på förvärvstillstånd.

---

¹ Se SOU 2019:34 s. 214.

² Förvärv som sker genom absorption av helägt dotterbolag eller dotterförening behandlas närmare i avsnitt 6.3.2.

6.2.2 Vissa upplåtelser av fast egendom

Förslag: Lagen ska vara tillämplig även på förvärv av tomträtt, jordbruksarrende, bostadsarrende, anläggningsarrende och lägenhetsarrende.

Utredningen ska enligt sina direktiv överväga om statlig kontroll bör införas även vid upplåtelser av fast egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret.

Med upplåtelse innebär att den som innehar fast egendom låter någon annan nyttja egendomen. Nyttjanderätten kan avse hela eller delar av en fastighet eller till exempel en bostad på fastigheten. Eftersom en upplåtelse innebär att kontrollen över egendomen lämnas över till någon annan kan riskerna för totalförsvarets intressen vara lika påtagliga vid upplåtelser som vid överlåtelser av fast egendom. Detta kan framför allt vara fallet när en upplåtelse gäller för obestämd eller längre tid och nyttjanderättshavarens ställning är tryggad på ett mera kvalificerat sätt. Typexempel på sådana upplåtelser är avtal om tomträtt och arrende.

Allmänt om tomträtt

Upplåtelse av tomträtt regleras i 13 kap. jordabalken. Där framgår att tomträtt får upplåtas i en fastighet som tillhör staten eller en kommun eller som annars är i allmän ägo. Om regeringen för ett särskilt fall medger det, får tomträtt upplåtas även i en fastighet som tillhör en stiftelse. Ett avtal om upplåtelse av tomträtt ska vara skriftligt. Tomträten upplåts på obestämd tid mot en årlig avgift och upphör att gälla först efter uppsägning. Tomträttshavaren får själv inte säga upp tomträtsavtalet, men kan i stället fritt överlåta tomträten. Fastighetsägaren får säga upp avtalet endast vid utgången av bestämda tidsperioder. Den första perioden ska uppgå till minst sextio år och de därpå följande perioderna till minst fyrtio år. Upplåts tomträtt väsentligen för annat ändamål än bostadsbebyggelse får överenskommelse träffas om kortare tidsperioder, dock inte kortare än tjugo år. Uppsägning får ske endast om det är av vikt för fastighetsägaren att fastigheten används för bebyggelse av annan art eller på annat sätt än tidigare. En upplåtelse av tomträtt innefattar

överlåtelse av de byggnader och andra fastighetstillbehör som finns på fastigheten. Dessa kommer därefter att utgöra tillbehör till tomträtten. Om fastighetsägaren utnyttjar sin uppsägningsrätt, är denne i princip skyldig att lösa byggnader och annat som utgör tillbehör till tomträtten.

Allmänt om arrende

Arrende regleras huvudsakligen i 8–11 kap. jordabalken. En upplåtelse räknas som arrende om parterna har ingått ett avtal om upplåtelse av jord, arrendatorn har rätt att nyttja jorden, arrendatorn enligt avtalet ska ersätta jordägaren för upplåtelsen och arrendatorn har egen besittning till arrendestället. Om avtalet gäller jordbruksarrende, bostadsarrende eller anläggningsarrende ska det dessutom finnas ett skriftligt avtal.

Där finns fyra typer av arrende – jordbruksarrende, bostadsarrende, anläggningsarrende och lägenhetsarrende. Vilken typ av arrende det är fråga om bestäms av hur arrendestället ska användas enligt avtalet.

Jordbruksarrende är en upplåtelse av jord som ska brukas av arrendatorn. Det kan röra sig om jordbruksmark, åkermark eller betesmark. Jordbruksarrenden delas in i två olika kategorier: gårdsarrende och sidoarrende. Innefattar arrendet en bostad för arrendatorn är det fråga om ett gårdsarrende. I annat fall är det ett sidoarrende. Avtal om jordbruksarrende ska träffas för viss tid och gäller minst fem år om fråga är om ett gårdsarrende. Arrendatorn är skyddad genom regler om uppsägning samt genom besittningsskyddsregler, som innebär att arrendatorn under vissa förutsättningar har rätt till förlängning av arrendet.

Bostadsarrende är en upplåtelse av jord som inte är jordbruksarrende, med rätt för arrendatorn att uppföra eller behålla ett hus på arrendestället. Syftet med upplåtelsen ska vara att arrendatorn ska använda huset som bostad. Oftast handlar det om ett fritidshus, men det kan också vara ett hus för permanentboende. Avtal om bostadsarrende ska träffas för viss tid om minst fem år eller för arrendatorns livstid. Bostadsarrendatorn är på liknande sätt som jordbruksarrendatorn skyddad genom regler om uppsägning och har ett starkt besittningsskydd.

Anläggningsarrende är en upplåtelse av jord som inte är jordbruksarrende, med rätt för arrendatorn att uppföra eller behålla en byggnad på arrendestället. Syftet med byggnaden ska vara att den ska användas i förvärvsverksamhet. Det kan exempelvis handla om en kiosk, en bensinmack, ett vindkraftverk eller en mobilmast. Avtal om anläggningsarrende ska träffas för viss tid om minst ett år och gäller, om annat inte avtalats, i fem år. Anläggningsarrendatorn kan till skillnad från jordbruks- och bostadsarrendatorn inte kräva förlängning av avtalet. Huvudregeln är att denne i stället får ersättning om förlängning vägras eller om jordägaren ställer oskäliga krav för förlängning.

Lägenhetsarrende är alla sådana arrenden som inte tillhör någon av de andra tre arrendeformerna. Arrendestället kan bestå av enbart mark eller mark på vilken på vilken det finns byggnader som inte kan betraktas som bostäder och som inte heller används i arrendatorns förvärvsverksamhet. Det kan vara fråga om till exempel en kajplats, en parkeringsplats, en kolonilott, en jaktstuga eller ett klubbhus. En lägenhetsarrendator har en svagare ställning än andra arrendatorer. Denne kan inte utan vidare överlåta arrenderätten och har inte heller ett lika starkt besittningsskydd som vid jordbruks-, bostads- och anläggningsarrende. Om arrendetiden inte är bestämd i avtalet, upphör avtalet att gälla på den fardag som inträffar närmast efter sex månader från uppsägningen.³

En arrenderätt kan i princip överlåtas och även övergå till annan genom bodelning, arv eller testamente eller genom exekutiv försäljning eller i arrendatorns konkurs. Om jordbruksarrende, bostadsarrende eller lägenhetsarrende är upplåtet för arrendatorns livstid, har vid dennes död hans eller hennes make eller maka rätt att inträda som arrendator under sin livstid, om äktenskapet ingåtts innan avtalet träffades.

Den nya förvärvslagen ska vara tillämplig på förvärv av tomträtt och arrende

I den tidigare lagstiftningen om utländska förvärv av fast egendom var förvärv av tomträtt och bostadsarrende som upplåtits för fritidsändamål tillståndspliktigt. Det var i samband med att reglerna om

---

³ Fardag kallas den då ett arrendeavtal upphör att gälla. Om inget annat avtalats är fardagen den 14 mars enligt 8 kap. 4 § tredje stycket jordabalken.

utländska förvärv av fritidsbostäder skärptes år 1975 som kravet på förvärvstillstånd kom att utvidgas till att omfatta angivna nyttjanderätter. I propositionen som föregick lagändringarna uttalades att förvärv av rätt till bostadsarrende för fritidsändamål kunde framstå som ett fullt godtagbart arrangemang för en utländsk spekulant som inte ansåg sig kunna räkna med att få tillstånd till att köpa fastigheten i fråga, och att sådana upplåtelser kunde utgöra ett led i försök att kringgå tillståndskravet. Starka skäl ansågs därmed tala för att utländsk medborgares rätt att träffa avtal om bostadsarrende skulle underkastas tillståndstvång när avtalet avsåg fritidshus. I fråga om tomträtt uttalades att det med hänsyn till tomträttsinstitutets karaktär var naturligt att likställa tomträttsupplåtelse samt överlåtelse av sådan rätt med förvärv av fast egendom.⁴

Utredningen konstaterar att behovet av att förebygga skada för totalförsvarets intressen som utgångspunkt är detsamma vid upplåtelse av tomträtt och överlåtelse av sådan rätt som vid förvärv av fast egendom. Den nya förvärvslagen bör därför omfatta förvärv av tomträtt. Med förvärv avses här förvärv som sker vid såväl upplåtelse som överlåtelse av tomträtt.

Också utländska förvärv av arrenden kan innebära risker ur ett totalförsvarsperspektiv, i och med att arrendatorn ofta har en långvarigt och tryggad besittningsrätt till arrendestället. Utredningen ser en risk för att framför allt bostadsarrenden och anläggningsarrenden skulle kunna användas för att kringgå en statlig kontroll av utländska förvärv av fast egendom. Att jordbruksarrenden och lägenhetsarrenden skulle förvärvas i ett sådant syfte ser utredningen som mindre sannolikt. Utredningen anser dock att det inte kan uteslutas. Beaktat de skyddsintressen som den statliga kontrollen av utländska fastighetsförvärv ska trygga har utredningen kommit till slutsatsen att lagen bör vara tillämplig på förvärv av såväl bostads- och anläggningsarrende som jordbruks- och lägenhetsarrende. Även här avses förvärv som sker vid såväl upplåtelse som överlåtelse av arrende.

---

⁴ Prop. 1975:65 s. 15 och 17.

Andra upplåtelser av fast egendom bör inte omfattas av lagen

Det finns även andra sätt att upplåta fast egendom än genom tomt- rätt och arrende. Gemensamma bestämmelser om nyttjanderätt finns i 7 kap. jordabalken. En mycket vanlig form av upplåtelse är hyra, som regleras särskilt i 12 kap. jordabalken. Det finns också bestämmelser om upplåtelse av servitut i 14 kap. jordabalken. Upp- låtelse av lägenhet kan även ske med bostadsrätt enligt bestämmelser i bostadsrättslagen (1991:614) eller med kooperativ hyresrätt enligt lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt. Nyttjanderätt till fast egendom kan i övrigt även avse andra former av nyttjanden.

Det står klart att totalförsvaret kan utsättas för risker även vid upplåtelser av nu nämnt slag. Som exempel på en riskfylld situation kan nämnas uthyrning av en byggnad som är belägen inom eller i närheten av exempelvis ett skyddsobjekt eller en totalförsvarsviktig verksamhet. Om en sådan upplåtelse sker i en säkerhetskänslig verk- samhet kan den omfattas av säkerhetsskyddslagens regler om krav på särskild säkerhetsskyddsbedömning, lämplighetsprövning och samråd inför förfaranden som kräver säkerhetsskyddsavtal.⁵ Det är dock inte alla potentiellt riskfyllda upplåtelser som faller inom säkerhetsskyddslagens tillämpningsområde.

Utredningen bedömer att det vid sidan av säkerhetsskyddslagen kan finnas behov av regler som tillgodoser totalförsvarets intressen vid hyra och andra former av nyttjanderättsupplåtelser än tomt- rätt och arrende. Det låter sig dock inte göras att fånga in alla typer av nyttjanderättsupplåtelser i en förvärvslag av det slag som nu övervägs, som tar sikte på fastigheter. En sådan reglering skulle för att vara ändamålsenlig behöva omfatta såväl upplåtelser som typiskt sett inte är att jämföra med förvärv av fast egendom som upplåtelser av bygg- nad på ofri grund. Utredningen har inte funnit ett lämpligt sätt att avgränsa tillämpningsområdet för den förstnämnda sortens upp- låtelser. Vidare faller det utanför utredningens uppdrag att överväga statlig kontroll vid upplåtelser av byggnad på ofri grund, som utgör lös egendom. Det kan också hävdas att en så omfattande reglering skulle riskera att få negativa effekter för hyres- och bostadsrätts- marknaden och därmed inte stå i proportion till ändamålet med regleringen. Mot bakgrund av det anförda har utredningen landat i att lagen endast bör vara tillämplig på förvärv som sker genom

---

⁵ Se 4 kap. 7–12 §§ säkerhetsskyddslagen.

upplåtelse eller överlåtelse av tomträtt och sådana arrenden som behandlats ovan. Andra upplåtelser av fast egendom bör inte vara tillståndspliktiga.

I sammanhanget kan noteras att en särskild utredare har fått i uppdrag att bland annat föreslå en ordning för hur en statlig myndighet ska kunna ingripa i avtalsförhållanden och andra pågående förfaranden som av säkerhetsskäl behöver avslutas eller på annat sätt förändras. Utredaren ska i första hand överväga om säkerhetsskyddslagens regler skulle kunna utvidgas, men är fri att föreslå en annan ordning om det bedöms lämpligt. Uppdraget ska redovisas senast den 29 november 2024.⁶

6.2.3 Vissa förvärv av aktier och andelar

Förslag: Lagen ska vara tillämplig på förvärv av aktier i privata aktiebolag eller andelar i handelsbolag eller förening vars tillgångar i allt väsentligt utgörs av fast egendom, om förvärvaren genom förvärvet får ett bestämmande inflytande över bolaget eller föreningen.

Vid bedömningen av om ett bestämmande inflytande uppkommer genom förvärvet ska röster som en närstående till förvärvaren eller någon i dennes ägarstruktur direkt eller indirekt förfogar över i bolaget eller föreningen räknas med.

I dag är det vanligt, framför allt i kommersiella förhållanden, att fastighetstransaktioner sker genom överlåtelser av aktier eller andelar i juridiska personer som äger fast egendom, i stället för att egendomen överlåts direkt. Förvärvaren får då kontroll över egendomen utan det sker en förändring av ägandet av den eller de ifrågasvarande fastigheterna i jordabalkens mening. För att den nya lagen ska uppnå sitt syfte är det viktigt att även indirekta förvärv av det här slaget kan granskas och vid behov förhindras. Frågan är hur tillämpningsområdet för indirekta fastighetsförvärv ska utformas.

Utredningen ser det inte som ett alternativ att kontrollera alla förvärv av aktier eller andelar i juridiska personer som äger fast egendom. En sådan reglering skulle visserligen fånga upp samtliga

⁶ Utredningen om förbättrade möjligheter att skydda Sveriges säkerhet (Ju 2023:23), dir. 2023:152.

indirekta förvärv som kan medföra risker för totalförsvaret, men skulle också omfatta betydligt fler förvärv än vad som är motiverat sett till kontrollens syfte. Detta vore inte proportionerligt. Det finns också en risk att det i praktiken skulle bli fråga om en kontroll av förvärv av verksamheter snarare än av fast egendom, vilket inte vore förenligt med utredningens uppdrag enligt direktiven. Tillämpningsområdet bör därför avgränsas så att de i sammanhanget relevanta indirekta förvärven omfattas.

Utredningens bedömning är att behovet av kontroll tydligast gör sig gällande i fall där det indirekta förvärvet är tänkt att ersätta ett direkt förvärv av en eller flera fastigheter. Sådana indirekta förvärv är i dag vanligt förekommande och sker ofta genom så kallade paketerade fastighetstransaktioner.

En paketerad fastighetstransaktion går typiskt sett till så att den fastighet som ska avyttras först förs över till ett av säljaren ägt aktiebolag. Det vanligaste är att paketeringsbolaget är ett nybildat privat aktiebolag som inte tidigare har bedrivit någon verksamhet och vars enda tillgång utgörs av den ifrågavarande fastigheten. Paketeringsassociationen kan även vara en ekonomisk förening. Det kan också vara så att fastigheten redan ägs av ett paketeringsbolag eller förening för att den har förvärvats på det sättet i ett tidigare skede. När fastigheten förts över till paketeringsassociationen avyttras andelarna i associationen till en extern köpare. Andelsförsäljningen ersätter således en direkt avyttring av fastigheten enligt jordabalken. Förfarandet bedöms ofta vara skattemässigt fördelaktigt och har av det skälet med tiden kommit att bli det dominerande sättet att avyttra kommersiella fastigheter.

Utredningens bedömning är att den nya lagen för att vara effektivt bör vara tillämplig på indirekta förvärv av fast egendom som sker genom att fastigheter paketeras och avyttras på ovan beskrivet sätt. En svårighet med att konstruera en kontroll som tar sikte på sådana förvärv är att det i dag saknas en rättslig definition av vad som ska anses utgöra en paketeringsassociation. Kännetecknande för många av dessa bolag och föreningar är emellertid, som redan nämnts, att deras tillgångar består av den eller de fastigheter som ska överlätas. Ett sätt att ringa in de relevanta förvärven är att ta fasta på detta, och utforma lagen så att den i första hand omfattar förvärv av juridiska personer som enbart äger fast egendom. För att tillämpningsområdet inte ska bli för snävt och utesluta sådana

paketeringsassociationer som även äger viss lös egendom, exempelvis inredning som hör till den fasta egendomen, bör lagen konstrueras så att den är tillämplig på förvärv av juridiska personer vars tillgångar *i allt väsentligt* utgörs av fast egendom. En juridisk person som äger såväl fast som lös egendom bör anses i allt väsentligt äga fast egendom, om den lösa egendomen klart är av underordnad betydelse i sammanhanget.

När det gäller kontrollens närmare utformning anser utredningen att det inte bör ha någon avgörande betydelse vilket slags juridisk person som äger den eller de fastigheter som är det egentliga föremålet för överlåtelsen. Paketerade fastighetstransaktioner innebär vanligtvis att den fasta egendom tillförs ett privat aktiebolag, som sedan avyttras. Behovet av kontroll gör sig dock lika starkt gällande i fall där andra juridiska personer än privata aktiebolag förvärvas i syfte att överta fast egendom som ägs av associationen i fråga. Samtliga associationsformer i vilka det är möjligt att förvärva aktier eller andelar för att på så vis få ett inflytande över associationen, bör därför som utgångspunkt omfattas av kontrollsystemet.

När det sedan gäller vilken grad av kontroll som bör krävas för att förvärvet ska vara tillståndspliktigt gör utredningen följande överväganden. Det finns inte tillräckliga skäl att begränsa regleringen till att endast gälla fall där förvärvet avser samtliga andelar i paketeringsbolaget. Avgörande för om ett förvärv ska vara underkastat kontroll, bör enligt utredningen i stället vara om förvärvaren genom förvärvet får ett bestämmande inflytande över den juridiska personen som äger fast egendom. Genom en sådan avgränsning blir typiska transaktioner med paketerade fastigheter och andra i sammanhanget jämförbara indirekta förvärv av fast egendom föremål för kontroll, medan förvärv som i realiteten inte är att jämställa med ett direkt förvärv av en eller flera fastigheter faller utanför tillämpningsområdet.

Vad som utgör ett bestämmande inflytande över en juridisk person behandlas i avsnitt 6.3.1. Som framgår där kan ett bestämmande inflytande typiskt sett utövas när någon direkt eller indirekt innehar mer än hälften av rösterna för samtliga andelar i den juridiska personen. Ett bestämmande inflytande kan även uppkomma på andra sätt, till exempel genom avtal som ger förvärvaren möjlighet att utse eller avsätta styrelseledamöter i viss utsträckning eller företräda den juridiska personen. Ett annat exempel på ett bestämmande inflytande

är om en förvärvare som trots att den inte har mer än hälften av rösterna för samtliga andelar i den juridiska personen kan förväntas få bestämma över denna på grund av föreskrift i den juridiska personens bolagsordning, bolagsavtal eller därmed jämförbara stadgar. Vid bedömningen av om ett förvärv medför ett bestämmande inflytande kan hänsyn behöva tas till om förvärvaren tillsammans med en eller flera närstående genom förvärvet kommer att utöva kontroll över den juridiska personen.

Mot denna bakgrund föreslår utredningen att lagen ska vara tillämpligt på förvärv av aktier eller andelar i privata aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och ideella föreningar vars tillgångar i allt väsentligt utgörs av fast egendom, om förvärvaren genom förvärvet får ett bestämmande inflytande över bolaget eller föreningen. Vid bedömningen av om ett bestämmande inflytande uppkommer genom förvärvet ska röster som en make, registrerad partner, sambo, förälder eller barn till förvärvaren eller någon i dennes ägarstruktur direkt eller indirekt förfogar över i bolaget eller föreningen räknas med. Närståendekretsen har utformats mot bakgrund av regleringen i 8 § lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar.

Förvärv av publika aktiebolag lär mycket sällan vara av det slaget att förvärvet är att jämställa med ett direkt förvärv av en eller flera fastigheter. Detta gäller oavsett om bolaget är noterat eller onoterat. Utredningen har därför landat i att förvärv av sådana bolag bör vara undantaga från tillämpningsområdet.

6.2.4 Förvärv som görs från det allmänna

Bedömning: Förvärv som görs från det allmänna bör inte undantagas från tillämpningsområdet.

En särskild fråga är om förvärv som sker från staten, kommuner och regioner bör undantagas från lagens tillämpningsområde. Det kan hävdas att statlig kontroll inte är nödvändigt i dessa fall, eftersom totalförsvarets intressen ska beaktas av det allmänna i den egna verksamheten.⁷

⁷ För statliga myndigheters del framgår detta uttryckligen av 10 § förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap.

För statliga myndigheter under regeringen finns särskilda bestämmelser som ska tillämpas vid upplåtelse och avyttring av fast egendom. Av förordningen (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter, m.m. framgår att det endast är vissa av regeringen utpekade så kallade fastighetsförvaltande myndigheter som får ansvara för förvärv, upplåtelse, drift och underhåll samt avyttring av fast egendom för statens räkning. I sammanhanget avses med fast egendom även tomträtt. Vid avyttring av fastigheter gäller bestämmelserna i förordningen (1996:1190) om överlåtelse av statens fasta egendom, m.m. Enligt förordningen får vissa fastighetsförvaltande myndigheter besluta om försäljning av fast egendom som de förvaltar inom eller utom landet om egendomens värde inte överstiger vissa i förordningen angivna belopp. Som en allmän förutsättning för att fast egendom ska få säljas gäller att egendomen inte alls eller endast i ringa utsträckning behövs i statens verksamhet och att det inte finns särskilda skäl för att egendomen fortfarande ska ägas av staten. Som exempel på särskilda skäl nämns i förordningen hänsynen till totalförsvaret. När en försäljning aktualiseras ska den fastighetsförvaltande myndigheten samråda med en annan statlig myndighet om det med hänsyn till egendomens läge eller beskaffenhet eller av andra skäl bedöms troligt att den myndigheten kan behöva egendomen eller att egendomen behövs för intressen som den myndigheten ska bevaka. Om myndigheterna efter samråd inte är ense, ska ärendet överlämnas till regeringen för prövning.

Utredningen bedömer att behovet av en särskild statlig kontroll inte är lika stort när en fastighetsförvaltande myndighet avyttrar fast egendom, som när fastighetsägaren är en enskild kommun eller region. Detta på grund av det ovan redovisade regelverket. Enligt utredningen går det dock inte att med utgångspunkt i befintlig lagstiftning dra slutsatsen att totalförsvarets intressen beaktas på ett tillfredsställande sätt i samtliga fall när en fastighetsförvaltande myndighet, kommun eller region upplåter eller avyttrar fast egendom. Utredningen har därför kommit fram till att förvärv som sker från det allmänna inte bör undantas från lagens tillämpningsområde.

6.3 Krav på förvärvstillstånd

Förslag: Förvärvstillstånd ska krävas om förvärvaren är

- en fysisk person med medborgarskap endast i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),
- en fysisk person som saknar medborgarskap, vars medborgarskap är okänt eller vars medborgarskap inte har verifierats på ett tillförlitligt sätt,
- en stat utanför EES eller en juridisk person med säte i en sådan stat, samt
- en juridisk person med säte i en stat inom EES, om en aktör som avses ovan direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen.

6.3.1 Förvärvare som omfattas av krav på förvärvstillstånd

Förvärv som görs av stater utanför EES samt av fysiska och juridiska personer med medborgarskap respektive säte i sådana stater ska kunna granskas

Den lag som utredningen överväger ska syfta till att stärka skyddet för totalförsvaret genom att möjliggöra granskning av och ytterst förbud mot förvärv av fast egendom som riskerar att skada totalförsvaret. I likhet med vad som historiskt bedömts vara fallet gör sig behovet av statlig kontroll i den form som utredningen tänker sig i dag tydligast gällande vid utländska förvärv av svenska fastigheter. Det är med andra ord yttre hot mot landet, det vill säga hot från främmande makt, som ska motverkas genom ett nytt kontrollsystem. Hotbilden mot Sverige i dag ser i och för sig annorlunda ut än under exempelvis kalla krigets dagar. De antagonistiska hoten kan vara av många olika slag och ha ursprung i vitt skilda intressen. Utredningen har dock inte tagit del av information som talar för att inhemska fastighetsförvärv typiskt sett skulle vara förenade med risker ur ett totalförsvarsperspektiv, annat än då det finns skäl att misstänka att ett svenskt rättssubjekt agerar på en utländsk aktörs vägnar. Det nu sagda talar enligt utredningens mening med styrka

för att den nya lagen som utgångspunkt ska tillämpas på utländska förvärv av fast egendom. Frågan är vilka utländska aktörer som ska vara underkastade kravet på förvärvstillstånd.

Förvärvarkretsen ska i första hand omfatta stater utanför EES och rättssubjekt från sådana stater

1982 års lag om utländska förvärv av fast egendom innebar som tidigare nämnts att vissa särskilt angivna rättssubjekt, i lagen benämnda kontrollsobjekt, som huvudregel fick förvärva fast egendom här i landet endast efter särskilt tillstånd. Vilka förvärvare som var kontrollsobjekt bestämdes genom en hänvisning till den numera upphävda lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. Med kontrollsobjekt avsågs enligt den sistnämnda lagen i första hand utländska medborgare och andra utländska rättssubjekt. Det gjordes ingen åtskillnad i lagen mellan nationaliteter, utan samtliga utländska fysiska och juridiska personer omfattades av tillståndsplikten.

Sedan upphävandet av 1982 års förvärvslag år 1992 har Sveriges relationer till flera av länderna i vårt närområde förändrats i grunden. Sverige är i dag medlem i EU och har starka gemensamma intressen med övriga medlemsstater som sträcker sig över flera områden och som bottnar i EU-fördragen, inklusive på det säkerhetspolitiska området. De nära relationer som finns mellan EU:s medlemsstater har i och med avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) i flera avseenden utsträckts till att även omfatta Island, Liechtenstein och Norge. Mot bakgrund av EU- och EES-samarbetenas särskilda betydelse för Sverige – och det som framförs i avsnitt 5.1 om främmande makts skadegörande aktiviteter mot riket – gör utredningen bedömningen att behovet av statlig kontroll vid utländska fastighetsförvärv i dag främst gör sig gällande i förhållande till stater utanför EES och rättssubjekt från sådana stater. Den nya förvärvslagen bör därför i första hand vara tillämplig på förvärv som görs av sådana aktörer. Liknande lagstiftning finns som tidigare nämnts redan på plats i Finland sedan ett par år tillbaka.

En förvärvslag som tar sikte på stater utanför EES kommer visserligen att innebära att rättssubjekt från länder som Sverige har goda förbindelser och samarbeten med, bland annat i handels- och försvarsfrågor, kommer att omfattas av kravet på förvärvstillstånd.

Detta även om behovet av statlig kontroll i förhållande till förvärvare från dessa länder i verkligheten är litet. I själva verket är det för närvarande endast ett fåtal länder som utgör ett säkerhetspolitiskt hot mot Sverige. Utredningen ser dock denna följd som oundviklig. Utformningen av en förvärvslag av det slag som nu övervägs måste med nödvändighet ske utifrån typiska riskscenarier. Det låter sig därför inte göras att konstruera kretsen av tillståndspliktiga aktörer så att den endast inkluderar vissa utpekade stater utanför EES. Exempelvis skulle en lista över berörda länder snabbt kunna bli inaktuell, eftersom det säkerhetspolitiska läget förändras över tid. Det skulle då krävas ett ställningstagande från politiska organ så snart ett land skulle behöva läggas till på listan, eller tas bort om förhållandena ändras i positiv riktning. En sådan reglering framstår som alltför stelbent. Det kan också ifrågasättas om en förvärvslag som pekar ut vissa länder på detta sätt skulle vara förenlig med den EU-rättsliga principen om icke-diskriminering.⁸ Utredningen bedömer därför att en generell reglering inriktad på stater utanför EES är att föredra.

Förvärvarkretsen ska som utgångspunkt inte omfatta stater inom EES och rättssubjekt från sådana stater

Även om det framstår som mindre sannolikt kan det inte uteslutas att förvärv som görs av utländska rättssubjekt inom EES kan innebära risker ur ett totalförsvarsperspektiv. Av det skälet har utredningen övervägt om lagen även bör omfatta förvärvare från denna grupp. Det har dock inte framkommit att det finns ett generellt behov av statlig kontroll vid sådana fastighetsförvärv. En sådan ordning skulle dessutom innebära påtagliga konsekvenser för den svenska fastighetsmarknaden utan att stå i proportion till behovet av kontroll. Utredningen har därför landat i att lagen som utgångspunkt inte bör vara tillämplig på förvärv som görs av stater inom EES och rättssubjekt från sådana stater.

---

⁸ Förvärvslagens förenlighet med EU-rätten behandlas närmare i avsnitt 10.9.4.

Såväl fysiska personer som juridiska personer ska ingå i förvärvarkretsen

När det gäller frågan vilka aktörers förvärv av fast egendom som bör vara föremål för statlig kontroll, är det utredningens uppfattning att förvärvarkretsen bör vara så bred som möjligt. Både fysiska personer med medborgarskap i en stat utanför EES och juridiska personer med säte i en sådan stat bör kunna granskas. Även när förvärvaren är en stat utanför detta område bör granskning givetvis kunna ske.

En särskild fråga är hur fysiska personer som är medborgare i både en stat inom EES, exempelvis Sverige, och en stat utanför detta område ska behandlas i tillståndssammanhang. Sådana individer skulle kunna användas av främmande makt i syfte att kringgå tillståndsplikten.

En i sammanhanget relevant omständighet är att det i vissa EU-medlemsstater under en längre tid funnits och alltjämt finns så kallade guldpssystem. Systemen innebär i korthet att tredjelandsmedborgare kan förvärva medborgarskap i EU-medlemsstaten i utbyte mot förutbestämda betalningar eller finansiella investeringar, utan att kräva att tredjelandsmedborgaren har någon verklig anknytning till landet.⁹

Ett sätt att motverka att tillståndsplikten kringgås genom utnyttjanden av individer med flera medborgarskap, är att låta lagen vara tillämplig på förvärv som görs av fysiska personer med medborgarskap i både en stat inom EES och en stat utanför detta område. En liknande lösning har valts i lagen om granskning av utländska direktinvesteringar. Där definieras en utländsk direktinvestering som en investering som görs av bland annat en fysisk person med medborgarskap i en stat utanför Europeiska unionen. Detta gäller

---

⁹ Fram till nyligen förekom system med guldpas i Bulgarien, Cypern och Malta. I oktober 2020 inledde EU-kommissionen överträdelseförfaranden mot Cypern och Malta med anledning av regelverken. Kommissionens ståndpunkt är att guldpssystemen inte är förenliga med principen om lojalt samarbete (artikel 4.3 i EU-fördraget) eller med begreppet unionsmedborgarskap (artikel 20 i EUF-fördraget) och därför måste upphävas. Cypern upphävde tillfälligt sitt system för guldpas i november 2020, men den rättsliga ramen gäller fortfarande. Bulgarien avskaffade sitt system i april 2022. Malta upphävde tillfälligt sitt system endast för ryska och belarusiska medborgare med anledning av Rysslands krig mot Ukraina. Eftersom Malta fortsatte att använda systemet med guldpas för alla andra medborgare beslutade kommissionen i september 2022 att hänskjuta ärendet till EU-domstolen (mål C-181/23). Se Europeiska revisionsrättens översikt *Kommissionens rapportering av rättsstatsprincipen* (2024) s. 20.

även om personen samtidigt är medborgare i en stat inom unionen.¹⁰ Investeringar som görs av personer med flera medborgarskap kan alltså förbjudas med stöd av lagens bestämmelser. Av förarbetena framgår att konstruktionen har valts för att hindra att gransknings-systemet för utländska direktinvesteringar kringgås genom att en EU-medborgare agerar som bulvan för en tillståndspliktig aktör.¹¹

Mot en reglering som underkastar fysiska personer med medborgarskap i både en stat inom EES och en stat utanför detta område en tillståndsplikt, talar den särställning som medborgarskapet intar i rättsordningen.

Högsta domstolen har beträffande det svenska medborgarskapet uttalat att det kan sägas representera det formella medlemskapet i det svenska samhället. Det utgör själva grunden för folkstyrelsen. Enligt 1 kap. 1 § regeringsformen utgår all offentlig makt från folket. Folkstyrelsen bygger på en allmän och lika rösträtt. Medborgarskapet spelar här en avgörande roll, eftersom det utgör den grundläggande förutsättningen för den enskildes rätt att delta i val till riksdagen (jfr 3 kap. 4 § regeringsformen) och därmed för den enskildes möjlighet att påverka hur den offentliga makten ska utövas av de folkvalda. Medborgarskapet är också en förutsättning för sådana offentliga anställningar och uppdrag som utgör de mest påtagliga delarna av statens maktutövning, såsom polis- och domaryrkena. Det är alltså ytterst medborgarna som såväl beslutar som tillämpar samhällets grundläggande formella regler. Som även följer av folkrättsliga principer är medborgarskapet ett rättsligt förhållande mellan den enskilde och den svenska staten. Detta rättsliga förhållande innebär rättigheter och skyldigheter för båda.¹²

På grund av medborgarskapets innebörd och särskilda ställning bör det krävas tungt vägande skäl för att särbehandla svenska medborgare i tillståndssammanhang på den grunden att de även är medborgare i en stat utanför EES. Från ett EU-rättsligt perspektiv bör detsamma gälla EU-medborgare som även är medborgare i en stat utanför EES.¹³

De totalförsvarsintressen som den nya förvärvslagen ska värna utgör ett mycket angeläget samhällsintresse som i och för sig kan

---

¹⁰ Se 4 § första stycket 1 lagen om granskning av utländska direktinvesteringar och prop. 2022/23:116 s. 187.

¹¹ Se prop. 2022/23:116 s. 23–27 och 56–61. Se även SOU 2021:87 s. 263–267.

¹² Jfr NJA 2014 s. 323 p. 7.

¹³ Hur utredningens förslag förhåller sig till EU-rätten behandlas närmare i avsnitt 10.9.4.

motivera att vissa fysiska personer särbehandlas i tillståndssammanhang. Till skillnad från direktinvesteringsfallen, där en förutsättning för granskning är att investeringen sker i en skyddsvärd verksamhet, kommer skyldigheten att ansöka om förvärvstillstånd dock att gälla vid förvärv av all fast egendom i Sverige, oberoende av om fastigheten som sådan är av väsentlig betydelse för totalförsvaret. Skälen för att underkasta personer med flera medborgarskap en tillståndsplikt i detta fall får anses mindre trängande än skälen som talar för en sådan ordning i direktinvesteringssammanhang. En jämförelse kan här göras med den finska lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv (470/2019). Liksom den förvärvslag som utredningen nu föreslår gäller den finska lagen förvärv av all fast egendom i Finland, med undantag för sådan fast egendom som ligger inom landskapet Ålands territorium, som har särskilda regler.¹⁴ Lagen är tillämplig på förvärv som görs av fysiska personer med medborgarskap i en stat utom EES, men omfattar inte förvärv som görs av individer som är medborgare i både en stat inom och utanför detta område.¹⁵

En annan omständighet som bör beaktas i sammanhanget är att en förvärvslag som omfattar personer med flera medborgarskap får mer betydande konsekvenser för fastighetsmarknaden, än en tillståndsplikt som träffar personer med medborgarskap endast i en eller flera stater utanför EES. Detta kan i och för sig anses godtagbart, om behovet av kontroll med tillräcklig styrka talar för en sådan reglering.

Sammanfattningsvis finns det alltså skäl som talar både för och emot att utforma kretsen av tillståndspliktiga aktörer så att den omfattar fysiska personer med medborgarskap i både en stat inom EES och en stat utanför detta område. Utredningen har efter en avvägning mellan de intressen som aktualiseras landat i att skälen som talar för en sådan reglering inte överväger skälen som talar mot att underkasta EU- och EES-medborgare en tillståndsplikt. Utred-

---

¹⁴ När Finland anslöt sig till EES förband sig landet att stegvis slopa de begränsningar som gällde förvärv av fast egendom för medborgare i stater som hör till EU och EES och för de sammanslutningar som har sin hemort i de avsedda staterna. Enligt 126.2 artikeln i fördraget om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet gäller slopanet av begränsningarna dock inte Åland, där begränsningarna fortsättningsvis kunde vara i kraft. Begränsningar gällande förvärv av fast egendom på Åland inbegreps i ett Ålandsprotokoll som bilaga till anslutningsfördraget med EU.

¹⁵ Se 1 § första stycket 1 lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv och proposition RP 253/2018 rd s. 55 f.

ningen föreslår därför att tillämpningsområdet utformas så att det omfattar individer med medborgarskap endast i en eller flera stater utanför EES. Risken för att den statliga kontrollen av utländska fastighetsförvärv kringgås genom att fysiska personer med medborgarskap i både en stat inom och utanför EES-området agerar som bulvan för en tillståndspliktig aktör, bör enligt utredningen lämpligen motverkas genom att lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden utvidgas till att omfatta kringgåenden av den nya förvärvslagen. Utredningen återkommer till detta i slutet av avsnittet.

Vid en annan avvägning av de relevanta intressena än den som utredningen har gjort ovan, är det ett alternativ att på motsvarande sätt som gjorts i lagen om granskning av utländska direktinvesteringar låta den nya förvärvslagen omfatta förvärv som görs av fysiska personer med medborgarskap i både en stat inom EES och en stat utanför detta område.¹⁶ Lagtexten skulle då formuleras så att förvärvstillstånd krävs om förvärvaren är en fysisk person med medborgarskap i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, vilket inkluderar personer som även är medborgare i en stat inom detta område.

En närliggande fråga är hur fysiska personer som saknar medborgarskap, vars medborgarskap är okänt eller vars medborgarskap inte kan fastställas på ett tillförlitligt ska behandlas i tillståndssammanhang. I den finska lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv är förvärv som görs av sådana personer underkastade krav på tillstånd. Utredningen föreslår att en motsvarande lösning väljs i den svenska förvärvslagen. Förvärv som görs av personer med oklart medborgarskap ska alltså omfattas av lagen och vara underkastat krav på förvärvstillstånd.

---

¹⁶ Försvarsmakten och Säkerhetspolisen har under utredningsarbetet framfört att de förordar en sådan reglering.

Förvärvskretsen ska utformas så att kringgåenden förhindras

Förvärv som görs av juridiska personer med säte i en stat inom EES som helt eller delvis ägs eller kontrolleras av en aktör utanför detta område ska kunna granskas

En reglering som tar sikte på stater utanför EES och rättssubjekt från sådana stater riskerar att kunna kringgåås på olika sätt. Bland annat kan juridiska personer med säte i en stat inom EES användas av en tillståndspliktig aktör i syfte att undgå tillståndsplikten. Den nya förvärvslagen bör ta höjd för detta, och utformas för att förhindra sådana kringgåenden.

Ett alternativ vore att låta samtliga förvärv som görs av juridiska personer med säte i en stat inom EES som till någon del ägs eller kontrolleras av en tillståndspliktig aktör omfattas av kravet på förvärvstillstånd. En sådan ordning skulle dock innebära att även juridiska personer i vilka det utländska inflytande är för litet för att kunna påverka verksamheten skulle omfattas av tillståndsplikten. Utredningen anser inte att det finns tillräckliga skäl för en sådan ingripande reglering.

Enligt utredningen är det en mer ändamålsenlig lösning att förvärvskretsen bestäms så att den omfattar även juridiska personer med säte i en stat inom EES som på ett mer betydande sätt ägs eller kontrolleras av en tillståndspliktig aktör. Med en sådan reglering omfattas förvärv som i realiteten innebär att en tillståndspliktig aktör får ett inflytande över den fasta egendomen, samtidigt som förvärv som i praktiken är att jämställa med rent EES-interna förvärv faller utanför lagens tillämpningsområde. Lagens räckvidd begränsas därmed till fall där behovet av statlig kontroll är som störst utifrån ett totalförsvarsperspektiv.

Närmare om vilket utländskt inflytande som ska medföra att en juridisk person med säte i en stat inom EES omfattas av lagen

Grunden för formell kontroll av en juridisk person är i första hand ägande av associationen i fråga. Ju större ägarandelen är, desto större inflytande har ägaren över associationen. I praktiken är ägarbilden av avgörande betydelse för vilket inflytande en enskild andelsägare har. I stora associationer med spritt ägande, exempelvis börsnoterade

aktiebolag, kan även en procentuellt sett relativt liten ägarandel innebära stort inflytande, medan det motsatta förhållandet typiskt sett råder i företag där ägandet är koncentrerat till ett fåtal aktörer.

För svenska rättssubjekts del finns bestämmelser om koncernförhållanden i bland annat 1 kap. 11 § aktiebolagslagen (2005:551), 1 kap. 10–14 §§, lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar, 1 kap. 2 § sparbankslagen (1987:619), 1 kap. 5 § stiftelselagen (1994:1220) och 1 kap. 4 § årsredovisningslagen (1995:1554). I normalfallet innebär ett innehav av mer än 50 procent av rösterna för samtliga aktier eller andelar i den juridiska personen ett bestämmande inflytande över associationen.

Det finns i svensk lagstiftning även exempel på när ett mindre innehav antas innebära att ägaren utövar faktisk kontroll över den juridiska personen. Enligt lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän krävs det för att en fysisk person ska antas utöva den yttersta kontrollen över en juridisk person att denne ensam eller tillsammans med en närstående har mer än 25 procent av det totala antalet röster i den juridiska personen. Lagen har utformats med årsredovisningslagen som förebild, enligt vilken ett innehav om minst 20 procent av rösterna för samtliga andelar i den juridiska personen är en presumtion för ett betydande inflytande över den juridiska personen. I sammanhanget kan också nämnas lagen (2006:451) om offentliga uppköpserbjudanden på aktiemarknaden, där budplikt anses uppkomma vid ett aktieinnehav som representerar minst 30 procent av röstetalet för samtliga aktier i bolaget. Budplikten innebär en skyldighet för innehavaren att erbjuda sig att köpa övriga aktier i bolaget. Vidare kan nämnas lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, enligt vilken ägarprövning ska ske av den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget. Med kvalificerat innehav avses bland annat ett direkt eller indirekt ägande som representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster.

Också ett mindre andelsinnehav än de ovan angivna kan utgöra grund för kontroll, exempelvis om ägaren genom avtal har rätt att utse majoriteten av styrelseledamöterna i den juridiska personen. Möjlighet att utöva kontroll kan också tillskapas exempelvis genom aktieägaravtal eller genom föreskrift i bolagsordning eller stadgar. Kontroll kan uppnås dels på egen hand, dels genom att agera tillsammans med någon annan.

Vid bedömningen av vilket utländskt inflytande som bör medföra att en juridisk person med säte i en stat inom EU och EES omfattas av tillståndsplikten, kan en jämförelse göras med den finska lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv. Som tidigare redovisats är lagen tillämplig på förvärv av fast egendom som görs av bland annat sammanslutningar som har sin hemort inom EU och EES, men i vilken en utländsk aktör från tredje land innehar minst en tiondel av det röstetal som samtliga aktier i ett aktiebolag medför eller som utövar motsvarande faktiska inflytande eller därmed motsvarande inflytande i en annan sammanslutning eller rörelse. Av förarbetena till lagen framgår att tillämpningsområdet har utformats för att motsvara vad som gäller enligt den finska lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp (172/2012).¹⁷

Utredningen ser fördelar med att på sätt som gjorts i Finland knyta tillståndsplikten till ett visst innehav av det totala antalet röster i den juridiska personen. En sådan reglering är tydlig för såväl enskilda förvärvare som den myndighet som ska pröva frågor om förvärvstillstånd enligt den nya lagen. Utredningen förordar därför en sådan lösning.

När det gäller vilket gränsvärde som bör väljas anser utredningen att det vore att göra tillämpningsområdet för snävt att låta ett innehav om mer än 50 procent av det totala antalet röster i den juridiska personen medföra ett krav på förvärvstillstånd. Ett sådant innehav innebär visserligen typiskt sett att ägaren har ett bestämmande inflytande över den juridiska personen. Som framgår ovan kan dock även ett mindre innehav tillsammans med andra omständigheter medföra att ägaren utövar kontroll över associationen. Utredningen bedömer därför att även förvärv som görs av juridiska personer där en tillståndspliktig aktör innehar en mindre än hälften av rösterna bör kunna granskas.

Ett alternativ vore att bestämma gränsvärdet till 10 procent av det totala antalet röster i den juridiska personen, vilket motsvarar den lägsta nivån för när en investering är anmälningspliktig enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar.¹⁸ Ett sådant innehav möjliggör ett visst inflytande i ett aktiebolag eller en ekonomisk förening, men är som utgångspunkt inte tillräckligt för att

---

¹⁷ Proposition RP 253/2018 rd s. 55.

¹⁸ Se 7 § lagen om granskning av utländska direktinvesteringar.

ägaren ska kunna utöva ett varaktigt inflytande över den juridiska personen och dennes tillgångar.¹⁹

Lagen om granskning av utländska direktinvesteringar tar som framgång sikte på investeringar som görs i skyddsvärda verksamheter. Behovet av att kunna granska investeringar som medför även ett litet inflytande i en sådan verksamhet, får enligt utredningens mening objektivt sett anses större än behovet av att kunna granska förvärv av fast egendom där egendomen i sig inte med nödvändighet är av väsentlig betydelse för totalförsvaret. Det från totalförsvarsperspektiv väsentliga är, som redan nämnts, att kunna kontrollera och vid behov förhindra förvärv där en tillståndspliktig aktör får ett mer betydande inflytande över fast egendom. Utredningen har med hänsyn till det nämnda valt att inte föreslå ett gränsvärde som motsvarar 10 procent av röstetalet.

Efter att ha övervägt olika gränsvärden har utredningen landat i att ett direkt eller indirekt innehav av 25 procent av det totala antalet röster i den juridiska personen är en lämplig gräns för när tillståndsplikt ska inträda. Ett sådant tröskelvärde möter behovet av att kunna granska förvärv av fast egendom som görs av juridiska personer med säte i en stat inom EU och EES som på ett mer betydande sätt ägs eller kontrolleras av en tillståndspliktig aktör. Det har även fördelen att det drar nytta av det befintliga systemet inom EU med registrering av verkliga huvudmän.

Lagen om registrering av verkliga huvudmän innehåller bestämmelser som syftar till att öka insynen i fråga om ägande i och kontroll av juridiska personer och juridiska konstruktioner såsom trustar. Bestämmelserna gäller för bland annat svenska juridiska personer och utländska juridiska personer som bedriver verksamhet i Sverige, med vissa undantag. Lagen går tillbaka på Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849, och regleringen är således gemensam för EU-länderna.

Av lagen framgår att en juridisk person ska ha tillförlitliga uppgifter om vem som är dess verkliga huvudman och om arten och omfattningen av hans eller hennes intresse i den juridiska personen. Om en verklig huvudman saknas eller om det inte finns tillförlitliga

---

¹⁹ I aktiebolagslagen och lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar finns ett antal minoritetsskyddsregler som i vissa angivna avseenden begränsar majoritetens bestämmanderätt eller som ger minoriteten bestämda rättigheter. Dessa minoritetsregler innebär en möjlighet för ägare som innehar minst en tiondel av rösterna i bolaget eller föreningen att blockera majoriteten under en tid.

uppgifter om vem som är verklig huvudman, ska den juridiska personen i stället ha uppgift om detta.²⁰ Uppgifterna ska anmälas till Bolagsverket för registrering i registret över verkliga huvudmän.²¹ I lagen definieras en verklig huvudman som en fysisk person som, ensam eller tillsammans med någon annan, ytterst äger eller kontrollerar en juridisk person, eller en fysisk person till vars förmån någon annan handlar. Om inte annat följer av omständigheterna i det enskilda fallet, ska en fysisk person anses vara verklig huvudman om han eller hon antas utöva den yttersta kontrollen över en juridisk person. Sådan kontroll anses föreligga bland annat om han eller hon på grund av innehav av aktier, andra andelar eller medlemskap kontrollerar mer än 25 procent av det totala antalet röster i den juridiska personen.²²

Eftersom många juridiska personer med säte i en stat inom EU redan har en skyldighet att känna till och rapportera vissa innehav som överstiger 25 procent av röstetalet i den juridiska personen, lär det vara förhållandevis enkelt för en stor del potentiella förvärvare att ta ställning till om en aktör som är tillståndspliktig enligt den nya förvärvslagen har ett sådant inflytande i associationen, och om förvärvaren själv därmed omfattas av tillståndsplikten. Detta ser utredningen som positivt.

Utredningens bedömning är sammanfattningsvis att juridiska personer med säte i en stat inom EES ska omfattas av kravet på förvärvstillstånd, om en tillståndspliktig aktör direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet i den juridiska personen. Eftersom ett inflytande kan uppstå även på andra sätt än genom ägande, bör även fall där en tillståndspliktig aktör har motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen omfattas av tillståndsplikten. Regleringen kommer därmed till konstruktion att likna den finska lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv.

---

²⁰ 2 kap. 1 § första stycket lagen om registrering av verkliga huvudmän.

²¹ 2 kap. 3 § första stycket lagen om registrering av verkliga huvudmän.

²² Se 1 kap. 3 och 4 §§ lagen om registrering av verkliga huvudmän. I 6 och 7 §§ finns ytterligare bestämmelser om vem som är att anse som verklig huvudman.

Det ska vara möjligt för staten att ingripa i fall där en fysisk person agerar som bulvan åt en tillståndspliktig aktör

Som nämnts i det föregående kan även fysiska personer användas av en tillståndspliktig aktör för att kringgå kravet på förvärvstillstånd. För att motverka att detta sker bör det finnas en möjlighet för staten att ingripa vid misstanke om att en fysisk person förvärvat fast egendom för en tillståndspliktig aktörs räkning. Utredningens uppfattning är att ingripandemöjligheten lämpligen åstadkoms genom att lagen om vissa bulvanförhållanden utvidgas till att omfatta kringgåenden av den nya förvärvslagen. Utredningens förslag i denna del behandlas närmare i avsnitt 8.5.

6.3.2 Undantag från kravet på förvärvstillstånd

Förslag: Från kravet på förvärvstillstånd undantas vissa familje- och successionsrättsliga förvärv samt förvärv genom absorption av helägt dotterbolag eller dotterförening.

Från lagens tillämpningsområde undantas vidare fall när en arrendator utnyttjar sin rätt att förvärva arrendestället och när efterlevande make eller maka inträder som arrendator enligt 8 kap. 6 § jordabalken.

Även förvärv genom inrop på exekutiv auktion undantas från tillämpningsområdet. Den som vid ett vanligt köp skulle ha varit föremål för kontroll ska dock vara skyldig att avyttra en inropad egendom inom viss tid, om inte tillståndsmyndigheten dessförinnan godkänner förvärvet eller förhållandena som ligger till grund för kontrollen upphör.

Särskilt om familje- och successionsrättsliga samt familjenära förvärv

Enligt den tidigare lagstiftningen om utländska förvärv av fast egendom var förvärv genom bodelning, arv och testamente undantagna kravet på förvärvstillstånd. Det var i huvudsak billighetsskäl som ansågs tala för att familje- och successionsrättsliga förvärv av

nämnda slag skulle falla utanför tillståndsplikten.²³ Med tiden kom undantaget från tillståndskravet att utvidgas så att förvärvstillstånd inte heller behövdes om förvärvaren var gift med överlåtaren eller om förvärvaren eller, när makar förvärvade gemensamt, någon av dem var överlåtarens avkomling.²⁴ Härigenom kom förvärvslagstiftningen att bättre överensstämja med vad som gällde enligt dåvarande lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m. och jordförvärvslagen (1979:230). Från och med den 1 januari 1986 undantogs även förvärvare som var gifta med svenska medborgare från tillståndsplikten.

Den lag som utredningen nu överväger har till syfte att skydda totalförsvaret från yttre hot. Det kan hävdas att detta är ett så tungt vägande allmänt intresse att det över huvud taget inte är motiverat att undanta några familjerättsliga, successionsrättsliga eller familjenära förvärv från lagens tillämpningsområde.

Mot detta ska dock framhållas att behovet av statlig kontroll främst gör sig gällande när en utländsk aktör aktivt söker förvärva fast egendom i Sverige. Den situationen får typiskt sett anses mer riskfylld än när en utlänning övertar äganderätten till fast egendom genom bodelning, arv och testamente. Det måste också beaktas att det skulle komma i konflikt med familje- och successionsrättslig lagstiftning att låta kontrollsystemet omfatta sådana förvärv. Det är svårt att överblicka vilka konsekvenser en dylik reglering skulle medföra. Utredningen har vid en avvägning mellan nu nämnda omständigheter och totalförsvarets intressen stannat vid att det är motiverat att undanta förvärv genom bodelning, arv och testamente från lagens tillämpningsområde.

Det finns skäl av framför allt personlig men också praktisk art som talar för att även andra familjenära förvärv, exempelvis mellan föräldrar och barn eller mellan makar, sambor och registrerade partners, bör undantas från kravet på förvärvstillstånd. Detsamma gäller fall där makar, sambor och registrerade partners gemensamt vill förvärva fast egendom. Undantag av det slaget fanns som redan nämnts i 1982 års lag om utländska förvärv av fast egendom, och

²³ Prop. 1916:137 s. 45 f., 96 och 131.

²⁴ En förutsättning för att kravet på förvärvstillstånd inte skulle gälla i dessa fall var att överlåtaren inte var skyldig att avyttra egendomen enligt bestämmelser i 1982 års lag om utländska förvärv av fast egendom m.m., dåvarande lagen om förvärv av hyresfastighet m. m. eller jordförvärvslagen.

finns fortfarande i jordförvärvslagen.²⁵ Liknande undantag har också tagits in i den finska lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv.²⁶

Utredningen kan se fördelar med en reglering som undantar familjenära förvärv från lagens tillämpningsområde, men konstaterar att ett sådant undantag skulle öppna för kringgåenden av den statliga kontrollen av utländska fastighetsförvärv och riskera att leda till en urholkning av skyddet för totalförsvaret. Enligt utredningen framstår de skäl som talar för en begränsad reglering av familjenära förvärv inte som så starka att de ställs mot totalförsvarets intressen, såsom de angetts ovan, motiverar ett undantag från tillämpningsområdet. Utredningen har därför landat i att sådana förvärv bör omfattas av lagen.

Särskilt om vissa förvärv i arrendeförhållanden

I lagen (1985:658) om arrendatorers rätt att förvärva arrendestället finns bestämmelser som innebär att en arrendator av ett jordbruksarrende som omfattar bostad åt arrendatorn eller ett bostadsarrende under vissa förutsättningar har rätt att förvärva arrendestället. Som framgått föreslår utredningen att förvärv av jordbruksarrende och bostadsarrende ska omfattas av lagen. Att även underkasta förvärv av marken som ingår i arrendet tillståndsplikt framstår enligt utredningen inte som nödvändigt. Detta gäller även om arrendeförhållandet har pågått en längre tid och lång tid följaktligen har förflutit sedan tillståndsfrågan prövades. Utredningen föreslår därför att förvärv som sker genom att en arrendator övertar arrendestället enligt den nämnda lagen ska undantas från lagens tillämpningsområde.

Från lagens tillämpningsområde bör vidare undantas fall när efterlevande make eller maka inträder som arrendator enligt 8 kap. 6 § jordabalken. En sådan succession av arrendeförhållandet har flera likheter med de successionsrättsliga förvärv som ovan undantagits från kravet på förvärvstillstånd.

---

²⁵ Se 3 § 5 jordförvärvslagen.

²⁶ Se 2 § andra stycket lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv.

Särskilt om förvärv av helägt dotterbolag eller dotterförening

Vid absorption av helägt dotterbolag eller dotterförening tar moderassociationen över dotterassociationens samtliga tillgångar och skulder. Samtidigt upplöses dotterassociationen utan likvidation. Förvärv av fast egendom som sker på nu angivet sätt bör enligt utredningen inte vara underkastat krav på förvärvstillstånd. Detta eftersom moderassociationen i realiteten redan kontrollerar dotterassociationens tillgångar.

Särskilt om förvärv vid exekutiv försäljning

Enligt den äldre lagstiftningen om utländska förvärv av fast egendom utgjorde den allmänna tillståndsplikten inte hinder för utländska aktörer och andra kontrollsobjekt att inropa fast egendom på exekutiv auktion. Om kontrollsobjektet inte därefter erhöll förvärvstillstånd eller förhållandena som låg till grund för tillståndsplikten upphörde, var denne emellertid skyldig att avyttra egendomen inom viss tid. Annars såldes egendomen tvångsvis på offentlig auktion. Motsvarande gällde enligt den gamla hyresförvärvslagen och gäller fortfarande enligt jordförvärvslagen för lantbruksegendom som förvärvas på exekutiv auktion.²⁷ Anledningen till att förvärv av fast egendom på exekutiv auktion historiskt sett har särreglerats i förvärvslagstiftningen är att lagstiftningen inte har velat försvåra förfarandet vid exekutiva auktioner i onödan.

Det är önskvärt att en förvärvslag som ska skydda väsentliga totalförsvarsintressen omfattar även fast egendom som förvärvs genom inrop på exekutiv auktion.²⁸ För att lagen inte i onödan ska försvåra handläggningen av sådana försäljningar anser utredningen att förvärv vid exekutiv auktion bör regleras i särskilda bestämmelser och huvudsakligen hanteras på samma sätt som enligt de gamla fastighetsförvärvslagarna och jordförvärvslagen. Det bör alltså stå var och en fritt att ropa in fast egendom på exekutiv auktion, men den som vid ett vanligt köp skulle ha varit föremål för kontroll bör vara skyldig att avyttra fastigheten inom viss tid, om inte tillstånds-

²⁷ Se 13–16 §§ jordförvärvslagen.

²⁸ Enligt statistik från Kronofogdemyndigheten såldes 445 fastigheter på exekutiv auktion under 2023. Sedan 2010 har motsvarande siffra varierat mellan 440–764. Se myndighetens handling *Exekutivt sålda fastigheter och bostadsrätter – marknadsvärden och försäljningspris 2010 till och med 2023*.

myndigheten dessförinnan godkänner förvärvet eller förhållandena som ligger till grund för tillståndsplikten upphör. Fördelen med att utforma kontrollen vid exekutiva försäljningar på detta sätt är att det redan finns etablerade strukturer för en sådan ordning. I sammanhanget kan noteras att en motsvarande ordning föreslås gälla vid förvärv av hyresfastigheter som sker genom inrop på exekutiv auktion.²⁹

Det närmare förfarandet vid förvärv av fast egendom på exekutiv auktion behandlas i avsnitt 6.8.

6.4 Lagens förhållande till säkerhetsskyddslagen och lagen om granskning av utländska direktinvesteringar

Förslag: Lagen ska inte tillämpas om säkerhetsskyddslagen eller lagen om granskning av utländska direktinvesteringar är tillämplig på förvärvet.

6.4.1 Förhållandet till säkerhetsskyddslagen

Utredningens förslag innebär att vissa upplåtelse av fast egendom samt vissa förvärv av aktier eller andelar i bolag och föreningar som äger fast egendom underkastas ett krav på förvärvstillstånd. I den mån upplåtelsen ger tillgång till säkerhetskänslig verksamhet, eller förvärvet avser aktier eller andelar i sådan verksamhet, kan förfarandet komma att omfattas av såväl den nya förvärvslagen som säkerhetsskyddslagens bestämmelser om kontroll inför förfaranden som kräver säkerhetsskyddsavtal (4 kap. 7–12 §§ säkerhetsskyddslagen) respektive lagens bestämmelser om kontroll inför överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom (4 kap. 13–20 §§ säkerhetsskyddslagen).

Som tidigare nämnts (se avsnitt 3.4.1) har en statlig utredning föreslagit att överlåtelse av fast egendom ska omfattas av säkerhetsskyddslagens bestämmelser om kontroll inför överlåtelse av

---

²⁹ Se utredningens betänkande *Vem äger fastigheten* (SOU 2023:55).

säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom.³⁰ Om förslaget genomförs kan även direkta överlåtelser av fast egendom komma att omfattas av såväl den nya förvärvslagens krav på förvärvstillstånd som säkerhetsskyddslagens kontrollsystem.

Frågan är vad som ska gälla i dessa situationer. Antingen ska regelverken gälla parallellt eller så ska den ena lagen vara subsidiär till den andra lagen.

Vid bedömningen måste hänsyn tas till att den förvärvslag som utredningen föreslår och säkerhetsskyddslagen skiljer sig åt i vissa grundläggande avseenden. Prövningen enligt säkerhetsskyddslagen tar sin utgångspunkt i verksamhetsutövarens ansvar och skyldigheter. Den säkerhetsskyddsbedömning och lämplighetsprövning samt det samråd som ska göras enligt säkerhetsskyddslagens kontrollsystem ska fullgöras redan vid avsikt att genomföra en överlåtelse eller upplåtelse. Prövningen enligt säkerhetsskyddslagen kan därmed inledas vid en tidpunkt då det saknas en faktisk potentiell förvärvare. Prövningen enligt den förvärvslag som utredningen föreslår tar, som framgår av avsnitt 6.5.1, i stället sin utgångspunkt i förvärvarens skyldigheter och dennes ansökan om förvärvstillstånd.

Regelverken ger vidare utrymme för i viss utsträckning olikartade prövningar. Prövningen enligt säkerhetsskyddslagen sker till skydd för Sveriges säkerhet, vilket innefattar såväl Sveriges inre som yttre säkerhet. Den inre säkerheten omfattar Sveriges demokratiska statskick medan den yttre säkerheten i första hand tar sikte på totalförsvaret. Prövningen är således bredare än den prövning som föreslås gälla enligt den nya förvärvslagen, vilken endast ska ske till skydd för totalförsvarets intressen.

Dessa skillnader skulle kunna tala för att regelverken bör gälla parallellt.

Samtidigt bör beaktas att parallella regelverk ofta innebär negativa konsekvenser i form av ökad administrativ börda och ökade kostnader för såväl enskilda som det allmänna. I den mån det framstår som godtagbart att den ena lagen är subsidiär till den andra lagen, bör därför denna lösning väljas.

Utredningen bedömer att de upplåtelser och associationsrättsliga förvärv som omfattas av den nya förvärvslagen sällan lär avse eller ge tillgång till säkerhetskänslig verksamhet. Antalet upplåtelser

---

³⁰ Se Fastighetsregisterlagsutredningens betänkande *Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister* (SOU 2024:7) s. 591–611.

och indirekta överlåtelse av fast egendom som kan komma att omfattas av såväl förvärvslagen som säkerhetsskyddslagen bedöms därför bli lågt. Även de direkta överlåtelse av fast egendom som efter att ovan nämnda förslag till lagändringar i säkerhetsskyddslagen har trätt i kraft kan komma att omfattas av båda regelverken bedöms bli få till antalet.

Den prövning som tillsynsmyndigheten enligt säkerhetsskyddslagen skulle göra i ett fall där båda regelverken är tillämpliga ska avse om överlåtelse eller upplåtelse är olämplig ur säkerhetsskyddssynpunkt. Inom ramen för den prövningen ska tillsynsmyndigheten beakta bland annat den potentiella skadan för totalförsvaret samt omständigheterna kring förvärvaren, till exempel om denne direkt eller indirekt kontrolleras av en främmande stat.³¹

Utredningens bedömning är att prövningen enligt säkerhetsskyddslagen har sådana likheter med den prövning som tillståndsmyndigheten ska göra enligt den nya förvärvslagen (prövningen behandlas i avsnitt 6.6.1) att det framstår som osannolikt att en överlåtelse eller upplåtelse som riskerar att skada väsentliga totalförvarsintressen skulle anses lämplig ur säkerhetsskyddssynpunkt och godkännas.

Vid en sammantagen bedömning framstår det enligt utredningen som ett godtagbart alternativ att låta förvärvslagen vara subsidiär i förhållande till säkerhetsskyddslagen. Utredningen föreslår därför att den nya förvärvslagen inte ska vara tillämplig på förvärv som medför en skyldighet för överlåtaren eller upplåtaren att samråda med en tillsynsmyndighet enligt 4 kap. 7 eller 13 §§ säkerhetsskyddslagen.

Om tillsynsmyndigheten i ett enskilt fall skulle finna att en överlåtelse eller upplåtelse som är föremål för samråd inte avser sådan egendom som nämns i 4 kap. 13 § säkerhetsskyddslagen eller ett sådant förfarande som nämns i 4 kap. 7 § samma lag, har det inte funnits en skyldighet att samråda med tillsynsmyndigheten. I ett sådant fall gäller kravet på förvärvstillstånd i förvärvslagen.

---

³¹ Se prop. 2020/21:13 s. 42 f.

6.4.2 Förhållandet till lagen om granskning av utländska direktinvesteringar

Ett indirekt förvärv av fast egendom som omfattas av kravet på förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen kan också utgöra en sådan investering som är anmälningspliktig enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar. Förutsättningen är att bolaget eller föreningen som är föremål för förvärvet bedriver skyddsvärd verksamhet.

Som tidigare redovisats (se avsnitt 3.4.2) är prövningen enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar uppdelad i två steg. Granskningsmyndigheten ska först ta ställning till om den anmälda investeringen ska lämnas utan utgård eller granskas närmare. Anmälan ska lämnas utan åtgärd om granskningsmyndigheten bedömer att det inte finns anledning att anta att det rör sig om en utländsk direktinvestering som skulle kunna inverka skadligt på Sveriges säkerhet eller på allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige. Om granskningsmyndigheten finner anledning inleda en granskning av investeringen ska den i steg två besluta att antingen godkänna eller förbjuda investeringen. En utländsk direktinvestering i skyddsvärd verksamhet ska förbjudas, om det är nödvändigt för att förebygga skadlig inverkan på Sveriges säkerhet eller på allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige. Om det inte finns skäl att förbjuda en investering som har granskats, ska den godkännas. Ett godkännande av en utländsk direktinvestering får förenas med villkor, om det är nödvändigt för att förebygga skadlig inverkan på Sveriges säkerhet eller på allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige.

Vid sin prövning ska granskningsmyndigheten såväl i steg ett som i steg två beakta verksamhetens art och omfattning samt vissa omständigheter kring investeraren.

Prövningen enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar är således bredare och skiljer sig även på andra sätt från den prövning som tillståndsmyndigheten ska göra i ett ärende om förvärvstillstånd. Tillståndsmyndighetens prövning behandlas närmare i avsnitt 6.6.1. Bedömningarna som ska göras enligt respektive lag har dock flera likheter med varandra. Enligt båda regelverken tar bedömningen av förvärvets tillåtlighet sin utgångspunkt bland annat vilka eventuella risker och skador förvärvet kan innebära för-

totalförsvaret.³² Omständigheterna kring förvärvaren och den förvärvade egendomen är av central betydelse vid prövningen, låta vara att associationens tillgångar är i fokus i det ena fallet och dess verksamhet i det andra. Även om förutsättningarna för att förbjuda en utländsk direktinvestering är snävare än kraven för att avslå en ansökan om förvärvstillstånd, framstår det enligt utredningen som mindre sannolikt att ett förvärv som omfattas av båda regelverken och som riskerar att skada väsentliga totalförsvarsintressen skulle lämnas utan åtgärd eller godkännas efter en fördjupad granskning enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar. Därmed är det inte givet att regelverken ska gälla parallellt.

Den omständigheten att tillämpningsområdet för lagen om granskning av utländska direktinvesteringar även omfattar Sveriges inre säkerhet samt allmän ordning och allmän säkerhet i Sverige skulle kunna tala för att förvärvslagen bör vara subsidiär till det förstnämnda regelverket. Utredningen har vid en samlad bedömning landat i att detta är en godtagbar lösning. Utredningen föreslår därför att kravet på förvärvstillstånd inte ska tillämpas i fall där förvärvet är anmälningspliktigt enligt 7 § lagen om granskning av utländska direktinvesteringar.

6.5 Förfarandet i ärenden om förvärvstillstånd

I det följande behandlas hur förfarandet hos tillståndsmyndigheten ska vara utformat. Utredningens bedömning är att förvaltningslagen (2017:900) kommer att vara tillämpligt på förfarandet. De förslag till handläggningsregler som redovisas nedan ska därför ses komplement till de allmänna krav på handläggningen av ärenden som finns i förvaltningslagen.

6.5.1 Ansökan om förvärvstillstånd

Förslag: Förvärvaren ska vara skyldig att ansöka om tillstånd till förvärvet (förvärvstillstånd).

³² Som nämns ovan innefattar begreppet Sveriges säkerhet bland annat Sveriges yttre säkerhet, med vilket i huvudsak avses totalförsvaret.

Den statliga kontrollen av utländska fastighetsförvärv bör, som nämnts ovan, på motsvarande sätt som tidigare bygga på en tillståndsplikt. Som grundläggande princip bör gälla att de utländska och svenska rättssubjekt som omfattas av den nya lagen inte utan tillstånd får förvärva ägande- eller viss nyttjanderätt till fast egendom här i landet.

Det är knappast möjligt för staten att upptäcka alla de förvärv som med hänsyn till lagens ändamål inte bör tillåtas. Det bör därför införas en skyldighet att ansöka om tillstånd till sådana förvärv som enligt lagen är underkastade krav på förvärvstillstånd. Den administrativa börda som en obligatorisk ansökningskyldighet innebär för sökanden, får enligt utredningens bedömning anses godtagbar givet lagens syfte.

När det gäller vilken aktör som ska göra ansökan konstaterar utredningen att det är omständigheter hänförliga till förvärvaren som medför att förvärvet är tillståndspliktigt, närmare bestämt förvärvarens medborgarskap eller säte eller, i vissa fall, ägarskapet för förvärvaren. Det är inte givet att överlåtaren eller upplåtaren har kännedom om dessa omständigheter. Det skulle därmed vara opraktiskt att låta denne ansvara för skyldigheten att ansöka om tillstånd till överlåtelsen eller upplåtelsen. Vidare kommer den prövning som tillståndsmyndigheten ska göra – vilken utvecklas nedan – att utgå från omständigheter som hänför sig till bland annat förvärvarens förhållanden. Även detta är något som talar för att lägga ansökningskyldigheten på förvärvaren.

Det kan visserligen finnas en risk för att en utländsk förvärvare inte känner till den svenska lagstiftningens krav på förvärvstillstånd. Enligt utredningen är det dock rimligt att kräva att en utländsk aktör som vill förvärva fast egendom i Sverige skaffar sig sådan kunskap. Det är också rimligt att utgå från att överlåtaren eller upplåtaren i många fall kommer att upplysa förvärvaren om att ett krav på tillståndskrav kan föreligga. Det ligger i överlåtarens eller upplåtarens intresse att göra detta eftersom en utebliven ansökan, enligt utredningens förslag som beskrivs närmare nedan, medför att förvärvet blir ogiltigt. Därtill kommer att de allra flesta fastighetstransaktioner genomförs med hjälp av en auktoriserad fastighetsmäklare som bistår tilltänkta köpare och säljare med råd och upplysningar som de kan behöva om objektet och andra förhållanden som har samband med överlåtelsen.

Sammantaget menar utredningen att det finns övervägande skäl som talar för att det ska vara förvärvaren som ska vara skyldig att ansöka om förvärvstillstånd.

I kapitel 7 föreslår utredningen att regeringen ska bemyndigas att besluta vilken myndighet som ska pröva frågor om förvärvstillstånd. Utredningens förslag är att regeringen ska bestämma att de länsstyrelser som är civilområdesansvariga länsstyrelser enligt 7 a § förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion ska vara tillståndsmyndighet enligt lagen. Tanken är därmed att ansökan om förvärvstillstånd ska göras hos den civilområdesansvariga länsstyrelse inom vars civilområde den aktuella fasta egendomen är belägen. I fall där egendomen är belägen i flera civilområden, bör ansökan kunna göras hos samtliga berörda civilområdesansvariga länsstyrelser. Bestämmelser om detta bör tas in i förordning.

6.5.2 Tidsfrist för ansökan och förhandstillstånd

Förslag: Ansökan ska göras hos tillståndsmyndigheten senast en månad efter förvärvet.

Ansökan får även avse ett framtida förvärv.

Ett beslut om tillstånd till ett framtida förvärv ska gälla i sex månader. Det ska finnas en möjlighet att förlänga beslutets giltighetstid.

Ansökan ska göras senast en månad efter förvärvet

När det gäller frågan inom vilken tidsfrist en ansökan om förvärvstillstånd ska göras anser utredningen att fristen bör bestämmas till en månad efter förvärvet, vilket motsvarar den tid som gäller för anmälan av ett förvärv enligt förslaget om införande av två nya lagar om statlig respektive kommunal förköpsrätt.³³ Tiden ska räknas från den dag då parterna blev civilrättsligt bundna av förvärvet. Den tillämpning som i praxis har utvecklats i fråga om beräkning av tiden för att ansöka om förvärvstillstånd enligt jordförvärvslagen bör enligt utredningen vara vägledande även vid beräkning av tids-

³³ Se 4 § andra stycket förslaget till statlig förköpslag och 5 § andra stycket förslaget till kommunal förköpslag. Förslagen redovisas i betänkandet *Digitala fastighetsköp & Förköpsrätt vid fastighetstransaktioner* (SOU 2024:38).

fristen i den aktuella lagen. Vid köp ska fristen således räknas från köpekontraktets datum, även om kontraktet innebär att köpebrev ska upprättas. Om säljare och köpare därefter upprättar köpebrev, börjar en ny frist att löpa från tillkomsten av denna fångeshandling. (Se NJA 1976 s. 268 och NJA 1987 s. 211). Vid förvärv av tomträtt eller arrende ska tiden räknas från det att upplåtelse- eller överlåtelseavtalet ingås. Om förvärvet avser aktier eller andelar i ett bolag eller en förening ska tiden på motsvarande sätt räknas från köpets eller avtalets bindande verkan. Görs inte ansökan om förvärvstillstånd inom denna tid, bör förvärvet som utgångspunkt vara ogiltigt. Utredningen återkommer till detta.

Ansökan ska kunna avse ett framtida förvärv

För den som vill förvärva fast egendom kan det vara viktigt att så tidigt som möjligt få besked om förvärvet kan genomföras. Enligt 1982 års lag om utländska förvärv av fast egendom var det möjligt att ansöka om tillstånd till ett förvärv som ännu inte hade genomförts. Ett beslut om tillstånd till ett framtida förvärv (så kallat förhandstillstånd) gällde ett år från det tillståndet meddelades. En liknande reglering finns i 10 § andra stycket jordförvärvslagen. Där framgår att tillstånd att förvärva lantbruksegendom genom vissa associationsrättsliga förvärv kan sökas innan förvärvet har skett. Till skillnad från vad som gällde enligt 1982 års förvärvslag är ett beslut om förhandstillstånd enligt jordförvärvslagen inte begränsat i tid.

Utredningen anser att det även i den nya förvärvslagen bör finnas en möjlighet att, oavsett vilken typ av förvärv det gäller, få tillståndsfrågan prövad redan innan förvärvet har skett. En sådan möjlighet underlättar marknadsaktörernas planering vid de aktuella transaktionerna. Detta gäller inte minst vid paketerade fastighetstransaktioner och vid olika former av associationsrättsliga förvärv samt förvärv som sker inom ramen för konkurs- och likvidationsförfaranden, där förvärvsprocessen innefattar flera moment och i stor utsträckning är regelstyrd.

Frågan är hur långt i förväg en ansökan om tillstånd till ett framtida förvärv ska kunna göras. Ett förhandstillstånd får anses vara ett sådant gynnande förvaltningsbeslut som i princip inte får ändras till den enskildes nackdel. Samtidigt kan omständigheterna kring såväl

förvärvaren som fastigheten ändras från tiden för beslutet till att förvärvet genomförs. En förvärvare kan till exempel få ändrad anknytning till främmande makt eller utländska intressen. När förvärvaren är en juridisk person kan till exempel ägarförhållandena ändras på ett sätt som får betydelse. Vidare kan fastighetens betydelse ur totalförsvars-synpunkt ändras, till exempel genom att verksamhet som är viktig för totalförsvaret börjar bedrivas på eller i närheten av fastigheten.

Med hänsyn till det sagda bedömer utredningen att det inte är lämpligt att låta ett beslut om tillstånd till ett framtida förvärv gälla under lång eller obestämd tid. Utredningen ser risker med förhandstillstånd som gäller under så lång tid som ett år, vilket som redan nämnts var den tidsfrist som gällde enligt 1982 års förvärvslag. Med beaktande av lagens ändamål, framstår det enligt utredningen som lämpligare att ett beslut om tillstånd till ett framtida förvärv är giltigt i sex månader.

Det kan uppstå situationer där en förvärvare som beviljats förhandstillstånd inte har möjlighet att genomföra förvärvet inom tilltänkt tid. För att ta hand om sådana undantagssituationer, bör det finnas en möjlighet för tillståndsmyndigheten att efter ansökan av förvärvaren förlänga förhandstillståndets giltighetstid med högst sex månader. Denna möjlighet bör inte kunna användas frekvent, utan endast om särskilda skäl föreligger. Särskilda skäl kan exempelvis vara att förvärvet är beroende av en annan myndighets beslut – så kan till exempel vara fallet vid vissa associationsrättsliga förvärv – och att handläggningen hos den myndigheten tar längre tid än beräknat. Det kan också tänkas att en avtalsförhandling som föregår förvärvet av oförutsedd anledning drar ut på tiden, och att förvärvet till följd av tidsutdräkten kommer att fullbordas först efter att förhandstillståndet upphört att gälla. Det bör vara tillståndsmyndighetens ansvar att avgöra om särskilda skäl för förlängning av förhandstillståndets giltighetstid finns i det enskilda fallet.

Ansökan ska i vissa fall göras före förvärvet

Som tidigare nämnts kan äganderätten till fast egendom övergå från en ägare till en annan inom ramen för en fastighetsbildningsförrättning enligt fastighetsbildningslagen. Förvärv som sker på detta sätt

bör falla inom förvärvslagens tillämpningsområde och kan alltså vara tillståndspliktigt.

I avsnitt 8.2 konstaterar utredningen att det finns ett behov av att samordna tillståndsförfarandet med förfarandet i ärenden enligt fastighetsbildningslagen. Av skäl som utvecklas där bedömer utredningen att prövningen av förvärvstillståndsfrågan bör ske före prövningen av fastighetsbildningsfrågan. För att få till stånd en sådan prövningsordning föreslår utredningen att det i fastighetsbildningslagen ska införas en ny bestämmelse som slår fast att fastighetsbildning, som innebär att mark kommer i ny ägares hand, får ske endast om en tillståndspliktig förvärvare har ett giltigt förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen. Bestämmelsen innebär att den som har för avsikt att överta äganderätten till mark genom fastighetsbildning måste ansöka om tillstånd till förvärvet innan ansökan om fastighetsbildning görs. I förvärvstillståndsärendet kommer det i dessa fall att vara fråga om en ansökan om förhandstillstånd.

En tillståndspliktig förvärvare som vill ropa in en fastighet som tillståndsmyndigheten har beslutat ska säljas på offentlig auktion behöver också ansöka om förhandstillstånd till förvärvet. Denna situation behandlas närmare i avsnitt 6.8.

6.5.3 Ansökans innehåll

Bedömning: Vilka uppgifter en ansökan om förvärvstillstånd ska innehålla bör regleras av regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, och inte fastställas i lag.

En ansökan om förvärvstillstånd behöver innehålla de uppgifter om förvärvaren, överlåtaren/upplåtaren, fastigheten och förvärvet som behövs för att staten ska kunna göra en bedömning av om förvärvstillstånd ska beviljas. Sådana uppgifter kan enligt utredningens bedömning exempelvis vara följande:

- Förvärvarens och överlåtarens/upplåtarens namn, personnummer eller samordningsnummer eller, om förvärvaren eller överlåtaren/upplåtaren är en juridisk person, dess organisationsnummer,
- förvärvarens medborgarskap eller säte,

- uppgift om ägarförhållandena hos förvärvaren och dennes verkliga huvudman,
- förvärvarens adress och övriga kontaktuppgifter,
- typ av förvärv eller upplåtelse
- fastighetens registerbeteckning,
- uppgift om fastighetens taxering och typkod,
- uppgift om avsikten med förvärvet.

Avser förvärvet aktier eller andelar i ett bolag eller en förening som äger fast egendom, bör ansökan även innehålla uppgift om följande:

- bolagets eller föreningens verksamhetsföremål och tillgångar,
- det totala antalet aktier eller andelar i bolaget eller föreningen,
- antalet aktier eller andelar som förvärvas samt förvärvarens tidigare innehav av aktier eller andelar i bolaget eller föreningen,
- uppgift om förvärvaren på grund av avtal, bolagsordning, stadgar eller andra jämförbara handlingar genom förvärvet får rätt att utöva ett bestämmande inflytande över det överlåtande bolaget eller föreningen.

Till ansökan bör bifogas förvärvshandlingen i original eller bestyrkt kopia, kopia av sökandens pass eller motsvarande bevis om medborgarskap eller registreringsbevis samt i förekommande fall bolagsavtal, bolagsordning, stadgar eller motsvarande handling. Om ansökan gäller tillstånd till ett framtida förvärv bör i stället för förvärvshandling uppgift lämnas om den egendom som ansökan avser. Vidare bör överlåtarens eller upplåtarens skriftliga samtycke till ansökan uppvisas. Skälet för detta återkommer utredningen till i avsnitt 6.6.1.

Utredningen bedömer att närmare bestämmelser om vilka uppgifter som en ansökan ska innehålla bör regleras av regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, i förordning eller myndighetsföreskrifter och inte fastställas i lag.

6.5.4 Hanteringen av en ofullständig ansökan

Förslag: Om ansökan inte innehåller föreskrivna uppgifter, ska tillståndsmyndigheten förelägga sökanden att komplettera den inom viss tid. Följer sökanden inte föreläggandet får ansökan avvisas. En upplysning om detta och om rättsverkan av ett avvisningsbeslut ska tas in i föreläggandet.

Om det behövs ytterligare utredning från sökanden får tillståndsmyndigheten förelägga sökanden att komma in med sådan utredning.

Det kan hända att en ansökan inte innehåller föreskrivna uppgifter. I ett sådant fall bör tillståndsmyndigheten förelägga sökanden att komplettera ansökan inom viss tid. Om sökanden inte följer föreläggandet, bör tillståndsmyndigheten kunna avvisa ansökan. Som utvecklas nedan föreslår utredningen att rättsverkan av ett sådant avvisningsbeslut ska vara att förvärvet är ogiltigt. Förvärvaren riskerar alltså att lida rättsförlust om ansökan avvisas. I föreläggandet bör sökanden upplysas om detta. Tillståndsmyndigheten bör även kunna förelägga sökanden att komma in med annan utredning, om det bedöms behövligt. Det bör tas in bestämmelser i den nya lagen som förtydligar detta.

6.5.5 Samverkan och informationsutbyte

Förslag: I ett ärende om förvärvstillstånd ska tillståndsmyndigheten samverka med Försvarmakten och Säkerhetspolisen, om det inte är obehövligt.

Om förvärvet avser en fastighet som är belägen i flera civilområden, ska samverkan även ske med den eller de civilområdesansvariga länsstyrelser som också hade varit behöriga att pröva ansökan om förvärvstillstånd.

Samverkan ska även ske med de övriga statliga myndigheter som regeringen bestämmer.

Kommuner och regioner och statliga myndigheter som regeringen bestämmer ska lämna uppgifter till tillståndsmyndigheten, om tillståndsmyndigheten begär det i samband med sin pröv-

ning och det behövs för att tillståndsmyndigheten ska kunna fatta beslut.

Det ska införas en sekretessbrytande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som innebär att sekretess i det internationella arbetet inte hindrar Försvarmakten eller Säkerhetspolisen från att lämna en uppgift till tillståndsmyndigheten om uppgiften behövs för att tillståndsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag. En uppgift ska få lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Det ska även införas en sekretessbrytande bestämmelse i förordningen (1999:1134) om belastningsregister som innebär att tillståndsmyndigheten får ta del av uppgifter ur belastningsregistret.

Bedömning: Det behövs inga ytterligare sekretessbrytande bestämmelser.

Tillståndsmyndighetens utredningsansvar

Det följer av 23 § förvaltningslagen att tillståndsmyndigheten ska se till att ett ärende om förvärvstillstånd blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Utredningen bedömer att det trots detta finns behov av bestämmelser som närmare reglerar tillståndsmyndighetens utredningsansvar i de aktuella ärendena. Utredningens överväganden och förslag i denna del redovisas i det följande.

Tillståndsmyndigheten kan behöva uppgifter från andra myndigheter

Som redan nämnts föreslår utredningen att de civilområdesansvariga länsstyrelserna ska ansvara för prövningen av frågor om förvärvstillstånd. De civilområdesansvariga länsstyrelserna är högsta civila totalförsvarsmyndighet inom respektive civilområde och ska vid höjd beredskap verka för att högsta möjliga försvarseffekt uppnås. Utredningen bedömer att kunskapen om totalförsvarets intressen hos de civilområdesansvariga länsstyrelserna är god och blir allt bättre allteftersom att arbetet med den återupptagna totalför-

svarsplaneringen fortskrider. Den enskilda tillståndsmyndigheten kan dock inte förutsättas besitta all den information och kunskap som behövs för att myndigheten ska kunna ta ställning till en ansökan om förvärvstillstånd.

Tillståndsmyndigheten kan behöva kontrollera uppgifter som förvärvaren lämnat i ärendet med hjälp av andra myndigheter. Vissa myndigheter kan vidare ha tillgång till bland annat fördjupad information om fastighetens egenskaper samt information om förvärvarens eventuella tidigare brottslighet som tillståndsmyndigheten behöver få del av inom ramen för sin prövning. Kommuner och regioner kan därutöver tänkas ha information som tillståndsmyndigheten har behov av om exempelvis lokal infrastruktur. Andra myndigheter kan dessutom ha tillgång till information som är värdefull för tillståndsmyndigheten om bland annat kritisk infrastruktur och totalförsvarsviktig verksamhet som är belägen på eller i närheten av fastigheten samt förvärvets betydelse i försvars- och säkerhetspolitiska avseenden. För att tillståndsmyndigheten ska ha ett fullgott underlag för sina ställningstaganden bör det finnas förutsättningar för samverkan med, och uppgiftslämnande från, andra myndigheter som har tillgång till information som är av relevans för tillståndsmyndighetens prövning.

Tillståndsmyndigheten ska som utgångspunkt samverka med Försvarsmakten och Säkerhetspolisen

Försvarsmakten och Säkerhetspolisen är de myndigheter som genom bland annat sin egen underrättelseinhämtning och sin särskilda kunskap om de civila och militära hotbilderna mot Sverige har den bästa bilden av säkerhetsläget och den samlade hotbilden mot Sverige. De har också tillgång till uppgifter som kan behövas för att bedöma vilka förvärv som kan inverka skadligt på svenska totalförsvarsintressen. Utredningen bedömer att tillståndsmyndigheten regelmässigt kommer att behöva inhämta underlag från Försvarsmakten för att bedöma om en fastighet är av väsentlig betydelse för det militära försvaret. Om en fastighet bedöms vara av sådan betydelse för det militära och/eller det civila försvaret kommer tillståndsmyndigheten regelmässigt att behöva inhämta underlag från Säkerhetspolisen för att bedöma risker och hot som härrör från förvärvaren.

Utredningen har övervägt om samverkan med nämnda myndigheter med anledning av det anförda bör vara obligatoriskt. Utredningen bedömer dock att det skulle vara onödigt betungande för myndigheterna att behöva samverka även i helt okomplicerade fall. Enligt utredningen bör tillståndsmyndigheten kunna avstå från att samverka med Försvarsmakten och Säkerhetspolisen om samverkan är obehövligt, exempelvis för att tillståndsmyndigheten redan har tillgång till all behövlig utredning. Samverkan med Säkerhetspolisen bör som utgångspunkt även kunna underlåtas om det efter samverkan med Försvarsmakten och med hänsyn till tillståndsmyndighetens egen kunskap står klart att den ifrågavarande fastigheten inte är betydelsefull ur totalförvarssynpunkt. Det bör vara tillståndsmyndighetens ansvar att med utgångspunkt i omständigheterna i det enskilda fallet avgöra när förutsättningar för att avstå från samverkan föreligger.

Samverkan ska som utgångspunkt ske även med berörda civilområdesansvariga länsstyrelser

Det kan hända att förvärvet avser en fastighet som är belägen inom flera civilområden. I ett sådant fall kan det inte förutsättas att tillståndsmyndigheten har tillgång till all den relevanta information om fastigheten som myndigheten vanligtvis har tillgång till i egenkap av civilområdesansvarig länsstyrelse. För att säkerställa att tillståndsmyndigheten har ett komplett underlag för sin bedömning föreslår utredningen att tillståndsmyndigheten i angivna fall ska samverka även med den eller de övriga civilområdesansvariga länsstyrelser som också hade varit behöriga att pröva ansökan om förvärvstillstånd. I likhet med vad som gäller för samverkan med Försvarsmakten och Säkerhetspolisen, bör samverkan kunna underlåtas om det är obehövligt.

Regeringen ska kunna besluta att samverka ska ske även med andra statliga myndigheter

Det bör finnas en möjlighet för regeringen att besluta att samverka ska ske även med andra statliga myndigheter än de ovan nämnda.

Tillståndsmyndigheten ska vid behov inhämta uppgifter från andra myndigheter, kommuner och regioner

I vissa fall kan tillståndsmyndigheten behöva uppgifter från andra statliga myndigheter samt från kommuner och regioner för sin bedömning. Exempel på myndigheter som tillståndsmyndigheten mer ofta kan behöva uppgifter från är övriga länsstyrelser, Lantmäteriet, Polismyndigheten, Skatteverket, Bolagsverket, Migrationsverket och de myndigheter som utövar tillsyn över säkerhetsskyddet hos enskilda aktörer. Kontakter kan även behöva förekomma med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), med Inspektionen för strategiska produkter (ISP) samt med andra beredskapsmyndigheter inom civilt försvar.

För att se till att tillståndsmyndigheten får tillgång till den information som behövs föreslår utredningen att det ska införas en skyldighet för kommuner, regioner och vissa statliga myndigheter att lämna uppgifter till tillståndsmyndigheten. Utformningen av uppgiftsskyldigheten behandlas nedan.

Det bör vara tillståndsmyndighetens ansvar att i varje enskilt fall bedöma om ytterligare uppgifter behövs och vilken myndighet tillståndsmyndigheten i så fall vill vända sig till. Det är alltså inte fråga om att tillståndsmyndigheten regelmässigt ska begära uppgifter från andra myndigheter, utan det bör endast göras om det behövs.

Utlämnande av information som omfattas av sekretess

Information som kan behöva lämnas till tillståndsmyndigheten av samverkans- och uppgiftsmyndigheter kan av olika skäl omfattas av sekretess. Utredningens bedömning är att det i de flesta fall kan handla om försvarssekretess, sekretess i det internationella samarbetet eller utrikessekretess enligt 15 kap. 1, 1 a och 2 §§ offentlighets- och sekretesslagen. Det kan även vara fråga om uppgifter

som omfattas av förundersökningssekretess eller sekretess i under rättelseverksamhet hos Säkerhetspolisen enligt 18 kap. 1 och 2 §§ samma lag. Tillståndsmyndigheten kan också behöva ta del av sekretessbelagda uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, exempelvis uppgifter som rör förvärvarens affärs- och driftförhållanden och eventuella tidigare brottslighet.

Generellt gäller enligt 8 § förvaltningslagen att förvaltningsmyndigheter ska samverka med varandra. Bestämmelsen preciseras i 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen som innebär att en myndighet på begäran av en annan myndighet ska lämna uppgift som den förfogar över, om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång. I fråga om uppgifter som omfattas av sekretess anges i 8 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen att sådana uppgifter inte får röjas för enskilda eller för andra myndigheter, om inte annat anges i lagen eller i lag eller förordning som offentlighets- och sekretesslagen hänvisar till.

För att en uppgift för vilken sekretess gäller ska få röjas för en annan myndighet krävs alltså författningsstöd. I 10 kap. offentlighets- och sekretesslagen finns sekretessbrytande bestämmelser som gör det möjligt att under vissa omständigheter föra uppgifter som omfattas av sekretess mellan myndigheter. De bestämmelser som skulle kunna aktualiseras när uppgifter behöver lämnas till tillståndsmyndigheten i ett ärende om förvärvstillstånd är bestämmelserna om nödvändigt utlämnade i 10 kap. 2 §, den så kallade generalklausulen i 10 kap. 27 § samt bestämmelsen om uppgiftsskyldighet i 10 kap. 28 §.

Enligt 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen kan en myndighet lämna ut sekretessbelagda uppgifter till både andra myndigheter och enskilda, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. Enligt förarbetena ska bestämmelsen tillämpas med viss restriktivitet. Det krävs att det verkligen är en nödvändig förutsättning för myndighetens verksamhet. Endast den omständigheten att effektiviteten i myndighetens handlande sätts ned genom föreskriven sekretess får inte leda till att sekretessen sätts åt sidan.³⁴

Enligt 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen får en sekretessbelagd uppgift lämnas till en myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Bestämmelsen gäller dock inte på alla

---

³⁴ Prop. 1979/80:2 Del A s. 465.

områden, och ett utlämnande får inte ske, om utlämnandet strider mot lag eller förordning. Ett rutinmässigt uppgiftsutbyte mellan myndigheter ska som regel vara författningsreglerat.³⁵

Enligt 10 kap. 28 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen hindrar sekretess inte att en uppgift lämnas från en myndighet till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Det är alltså förenligt med offentlighets- och sekretesslagen att införa sådana bestämmelser i en särskild lag.

När tillståndsmyndigheten begär uppgifter från andra statliga myndigheter samt från kommuner och regioner är det tveksamt om det är nödvändigt för de utlämnande myndigheterna att lämna informationen för att de själva ska kunna fullgöra sina verksamheter. Bestämmelsen i 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen är därför inte ett tillräckligt stöd för att bryta sekretessen när uppgifter ska lämnas till tillståndsmyndigheten.

När det gäller uppgifter som tillståndsmyndigheten kan komma att efterfråga från samverkansmyndigheterna bedömer utredningen att frågeställningarna kan variera beroende på ärendets art och därmed vilka uppgifter som samverkansmyndigheterna kan behöva lämna. Det finns inte skäl att anta att samverkansmyndigheterna kommer att ha behov av att rutinmässigt lämna över sekretessbelagda uppgifter till tillståndsmyndigheten. Utlämnande bör därför kunna ske med stöd av 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen. Enligt utredningen bör det finnas ett utrymme för samverkansmyndigheterna att i det enskilda fallet bedöma vilka uppgifter som har betydelse för tillståndsmyndighetens prövning. Någon uppgiftsskyldighet bör därför inte införas för dessa myndigheter. Utredningen återkommer nedan till utlämnande av uppgifter som omfattas av sekretess i det internationella arbetet.

När det gäller uppgifter som tillståndsmyndigheten kan komma att efterfråga från andra offentliga aktörer föreslår utredningen som redan nämnts att en uppgiftsskyldighet ska införas för kommuner, regioner och vissa statliga myndigheter. När en sådan uppgiftsskyldighet övervägs är det allmänt sett ofta nödvändigt att göra avvägningar mellan viktiga allmänintressen och skyddet för den personliga integriteten och de rättssäkerhetsaspekter som i övrigt gör sig gällande i sammanhanget. Det är då bland annat relevant att bedöma vilken typ av uppgifter som informationsutbytet kommer att avse,

---

³⁵ Prop. 1979/80:2 Del A s. 326 f.

i vilka situationer information kommer att utbytas och vilka aktörer som kommer att medverka vid informationsutbytet.

Utredningens bedömning är att det inte går att förutse exakt vilka uppgifter som tillståndsmyndigheten kommer att behöva få tillgång till inom ramen för sitt uppdrag. Utredningen konstaterar dock att det kan bli fråga om att tillståndsmyndigheten vänder sig till kommuner, regioner och statliga myndigheter som omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten och begär ut uppgifter om bland annat förvärvaren som omfattas av sekretess. Informationsutbytet kan därmed anses innebära ett visst integritetsintrång för enskilda. Utredningen återkommer till frågor som rör personuppgiftsbehandling i allmänhet i avsnitt 10.10.

Mot det integritetsintrång som ett utökat utbyte av uppgifter kan innebära måste vikten av att tillståndsmyndigheten kan förhindra sådana förvärv som kan inverka skadligt på väsentliga totalförsvarsintressen ställas. Utredningen bedömer att detta allmänintresse är så starkt att det är motiverat att införa en möjlighet till sekretessgenombrott i form av uppgiftsskyldighet för vissa statliga myndigheter, kommuner och regioner. Uppgiftsskyldigheten bör dock i viss utsträckning begränsas för att integritetsintrånget inte ska vara större än nödvändigt. Det görs lämpligen genom att uppgiftsskyldigheten inskränks till situationer i vilka det behövs för att tillståndsmyndigheten ska kunna fatta beslut i ärendet om förvärvstillstånd. Uppgiftsskyldigheten bör dessutom begränsas så att den endast gäller för vissa särskilt angivna myndigheter.

Vilka statliga myndigheter som ska omfattas av uppgiftsskyldigheten bör bestämmas av regeringen och anges i förordning. Eftersom även kommuner och regioner ska kunna åläggas att lämna uppgifter till tillståndsmyndigheten ska skyldigheten till följd av kravet i 8 kap. 2 § 3 regeringsformen regleras i lag för dem. Genom uppgiftsskyldigheten blir den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen som utgångspunkt tillämplig vid begäran om utlämnande.

Det kan uppstå situationer i vilka tillståndsmyndigheten behöver vända sig till en myndighet som inte omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten för att inhämta uppgifter som omfattas av sekretess hos den myndigheten. Den berörda myndigheten kan då behöva pröva om det finns förutsättningar för att lämna ut uppgiften enligt generalklausulen i 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretess-

lagen. Eftersom det i dessa fall inte rör sig om ett rutinemässigt utlämnande, bedömer utredningen att det inte är behövt att införa en särskild sekretessbrytande bestämmelse vid sidan av den nyss nämnda bestämmelsen.

För att bedöma om förutsättningarna för ett sekretessgenombrott är uppfyllda kan den utlämnande myndigheten behöva efterfråga viss information från tillståndsmyndigheten. Vid tillståndsmyndighetens hantering av en sådan begäran bör bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen vara tillämplig.

En uppgift som omfattas av sekretess hos den utlämnande myndigheten omfattas inte alltid av sekretess även hos myndigheten som tar emot uppgiften. Utredningen redogör i avsnitt 6.9 för hur sekretesskyddet bör utformas för uppgifter i ärenden om förvärvstillstånd.

Särskilt om utlämnande av uppgifter från belastningsregistret

En uppgift som tillståndsmyndigheten kan behöva hämta in från Polismyndigheten är huruvida förvärvaren eller en person med väsentligt inflytande över förvärvaren förekommer i belastningsregistret. För uppgifter i belastningsregistret är dock inte bestämmelserna i 10 kap. offentlighets- och sekretesslagen tillämpliga (se 35 kap. 3 § i samma lag). För att tillståndsmyndigheten ska ha rätt att ta del av uppgifter ur belastningsregistret om brott som lett till någon annan påföljd än penningböter krävs det att uttryckligt stöd för det finns i 11 § förordningen om belastningsregister. Utredningen gör bedömningen att det bör införas en sådan bestämmelse i förordningen.

Särskilt om utlämnande av uppgifter som omfattas av sekretess i det internationella samarbetet

Tillståndsmyndigheten kan som framgått även komma att efterfråga uppgifter som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 1 a § offentlighets- och sekretesslagen. Sådana uppgifter kan finnas hos Försvarmakten och Säkerhetspolisen. De sekretessbrytande bestämmelserna i 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen är inte tillämpliga i förhållande till sekretess enligt 15 kap. 1 a §. Det framstår vidare

som oklart om Försvarsmakten och Säkerhetspolisen skulle kunna lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 1 a § till tillståndsmyndigheten inom ramen för samverkan med stöd av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen.³⁶ En sekretessbrytande bestämmelse bör därför införas i offentlighets- och sekretesslagen som möjliggör utlämnande av sådana uppgifter från Försvarsmakten och Säkerhetspolisen till tillståndsmyndigheten. Det är tillräckligt att myndigheterna får lämna de uppgifter som myndigheterna bedömer behövs för att tillståndsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag. En uppgift bör vidare endast kunna lämnas om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

6.5.6 Tidsfrister för handläggningen

Förslag: Tillståndsmyndigheten ska inom tre månader från det att en ansökan är fullständig besluta att antingen ge tillstånd till förvärvet eller att avslå ansökan. Om det finns särskilda skäl, får tillståndsmyndigheten dock meddela beslutet inom sex månader.

Om ansökan avser ett förvärv som är anmälningspliktigt enligt lagen om statlig förköpsrätt eller lagen om kommunal förköpsrätt, och det vid tidpunkten då ansökan är fullständig pågår ett ärende om förköp enligt någon av dessa lagar, ska tidsfristen ovan räknas från att det blivit slutligt avgjort huruvida förköp äger rum.

Av 9 § första stycket förvaltningslagen framgår att ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Även om tillståndsmyndigheten har att förhålla sig till detta vid handläggningen av ett ärende om förvärvstillstånd, bedömer utredningen att det är lämpligt att det i den nya lagen finns en tidsfrist som anger inom vilken tid beslut i fråga om förvärvstillstånd ska fattas. Angivande av en tidsfrist bidrar till att förvärvstillståndsprövningen blir så effektiv och förutsebar som möjligt.

³⁶ Jämför prop. 2022/23:116 s. 149 och SOU 2021:87 s. 531 f.

När det gäller vilken tidsfrist som kan anses rimlig behöver en avvägning göras mellan enskildas intresse av att förfarandet inte drar ut på tiden och tillståndsmyndighetens behov av tillräckligt rådrum för sina ställningstaganden.

Hänsyn bör också tas till att prövningen av förvärvstillståndsfrågan kan komma att föregås av en prövning enligt de föreslagna lagarna om statlig respektive kommunal förköpsrätt.³⁷ Enligt förslagen ska den som förvärvar egendom som omfattas av förköpsrätten anmäla förvärvet till staten genom en beslutsmyndighet eller till den kommun där den fasta egendom som omfattas av förvärvet är belägen. Anmälan ska som huvudregel göras senast en månad från förvärvet.

Prövningen av förköpsfrågan föreslås ske i två steg, där beslutsmyndigheten respektive kommunen i det första steget ska bedöma om det kan finnas behov av utövande av förköpsrätten i det specifika fallet. I ärenden där det inte finns något behov av förköp ska det beslutas att ärendet lämnas utan åtgärd. I annat fall ska beslut fattas om att inleda en utredning av förköpsfrågan. Beslut om att antingen lämna ärendet utan åtgärd eller att inleda en utredning av frågan om förköp ska meddelas senast inom 25 arbetsdagar från det att en fullständig anmälan kom in till beslutsmyndigheten respektive kommunen. I ärenden där det beslutas att utredning ska inledas ska beslutsmyndigheten respektive kommunen i steg två utreda om förköp ska utövas eller inte och därefter meddela ett slutligt beslut gällande förköpsfrågan. Beslutet ska som utgångspunkt meddelas inom tre månader. Om särskilda skäl föreligger får beslutet dock meddelas inom sex månader. Om beslutsfristerna inte iakttas förfaller förköpsrätten.

I betänkandet där förslagen till statlig förköpslag och till kommunal förköpslag presenteras anges att det kan antas att det stora flertalet av de ärenden som kommer in för prövning av förköpsfrågan kommer att lämnas utan åtgärd i det första steget av prövningen.³⁸ Om den prognosen stämmer kommer förvärvstillståndsprövningen i många fall att kunna inledas senast 25 arbetsdagar efter att en fullständig anmälan enligt förköpslagstiftningen kommit in till beslutsmyndigheten eller kommunen.

---

³⁷ Förslagen redovisas i betänkandet *Digitala fastighetsköp & förköpsrätt vid fastighetstransaktioner* (SOU 2024:38).

³⁸ Se SOU 2024:38 s. 281.

När en ansökan om förvärvstillstånd har gjorts behöver tillståndsmyndigheten ha tillräckligt med tid för att genomföra behövliga samråd och inhämta sådan utredning som krävs för att myndigheten ska kunna meddela beslut i ärendet. Hänsyn måste tas till att sökanden i många fall kommer att befinna sig utomlands och att kommunikationen mellan tillståndsmyndigheten och sökanden därför kan ta längre tid än normalt.

De utredningsåtgärder och överväganden som tillståndsmyndigheten ska göra har flera likheter med handläggningen av ärenden enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar.

Enligt 14 § lagen om granskning av utländska direktinvesteringar ska granskningsmyndigheten, det vill säga ISP, inom 25 arbetsdagar från det att en anmälan är fullständig besluta att antingen lämna anmälan utan åtgärd eller inleda en granskning av investeringen. Om granskningsmyndigheten beslutar att granska en investering ska den samverka med bland annat Försvarmakten och Säkerhetspolisen.

Granskningsmyndigheten ska inom tre månader från sitt beslut att inleda en granskning besluta att antingen förbjuda eller godkänna investeringen. Om det finns särskilda skäl, får granskningsmyndigheten dock meddela beslutet inom sex månader.

Under perioden den 1 december 2023 till och med den 1 november 2024 inkom 1 050 anmälningar om utländska direktinvesteringar till ISP. Av dessa lämnades 870 anmälningar utan åtgärd. I 22 ärenden beslutade ISP att inleda en granskning av den anmälda investeringen.³⁹ Den absoluta merparten av ärenden avgjordes således inom 25 dagar från det att en fullständig anmälan kommit in till myndigheten.

Utredningens bedömning är att merparten av ansökningarna om förvärvstillstånd – i likhet med de flesta av ärendena enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar – kommer att vara av det slaget att de kan avgöras utan att några större utredningsåtgärder behöver vidtas av tillståndsmyndigheten. Det kommer dock att finnas ärenden där tillståndsmyndigheten behöver ha en mer omfattande samverkan med Försvarmakten och Säkerhetspolisen och eventuellt även hämta in kompletterande utredning från sökanden samt utredning från andra statliga myndigheter, kommuner och regioner.

---

³⁹ ISP, *Statistiska uppgifter kring UDI*, senast uppdaterad den 4 november 2024, hämtad den 13 november 2024, <https://www.isp.se/utlandska-direktinvesteringar/statistiska-uppgifter-kring-udi>.

I en avvägning mellan de enskilda och allmänna hänsyn som måste tas föreslår utredningen att handläggningstiden bestäms till tre månader. Den tiden lär i de alla flesta fallen räcka för att tillståndsmyndigheten ska kunna ta ställning till om förvärvstillstånd ska meddelas.

För att ta hand om de undantagssituationer där tillståndsmyndigheten behöver ytterligare tid för sin prövning bör det finnas en möjlighet för tillståndsmyndigheten att utsträcka handläggningstiden till som mest sex månader. I likhet med vad som gäller enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar bör denna möjlighet inte kunna användas frekvent utan endast om särskilda skäl föreligger. Särskilda skäl kan exempelvis vara att samverkan med andra myndigheter kräver mer tid än tre månader eller att sökanden behöver mer tid för att komma in med ytterligare utredning.⁴⁰ Det bör vara tillståndsmyndighetens ansvar att avgöra om särskilda skäl för förlängning finns i det enskilda fallet. Ett beslut om förlängning av handläggningstiden kan innebära olägenheter för den enskilde, men måste i sammanhanget vägas mot lagstiftningens skyddssyfte.

Tidsfristen för handläggningen bör räknas från den dag då en fullständig ansökan kom in till tillståndsmyndigheten. Det ankommer på tillståndsmyndigheten att bedöma om en ansökan är fullständig. Om förvärvet omfattas av statlig eller kommunal förköpsrätt och det vid tidpunkten då ansökan är fullständig pågår ett ärende om förköp, bör tidsfristen i stället räknas från det att förköpsfrågan blivit slutligt avgjord.

6.5.7 Partsinsyn och kommunikation

Bedömning: Regleringen av partsinsyn och kommunikation i bland annat förvaltningslagen är tillräcklig och behöver inte ändras med anledning av den nya förvärvslagen.

Enligt 10 § förvaltningslagen har den som är part i ett ärende rätt att ta del av allt material som har tillförts ärendet. Vidare ska enligt 25 § förvaltningslagen en myndighet, innan den fattar beslut i ett

---

⁴⁰ Jfr prop. 2022/23:116 s. 195.

ärende, som huvudregel underrätta den som är part om allt material som är av betydelse för beslutet och ge parten tillfälle att yttra sig över materialet. De bägge bestämmelserna begränsas dock av vad som följer av regler om sekretess i bestämmelsen i 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen.

Enligt den sistnämnda bestämmelsen hindrar sekretess visserligen inte att en enskild, som är part i ett mål eller ärende hos domstol eller annan myndighet och som på grund av sin partsställning har rätt till insyn i handläggningen, tar del av en handling eller annat material i målet eller ärendet. En sådan handling eller ett sådant material får dock inte lämnas ut till parten i den utsträckning det av hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att någon sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs. I sådana fall ska parten på annat sätt få upplysning om vad materialet innehåller i den utsträckning det behövs för att parten ska kunna ta till vara sin rätt och det kan ske utan allvarlig skada för det intresse som sekretessen ska skydda. Sekretess hindrar aldrig att en part i ett mål eller ett ärende tar del av en dom eller ett beslut i målet eller ärendet. Om det i lag finns bestämmelser som avviker från dessa bestämmelser, gäller de bestämmelserna i stället.

Frågan är då hur bestämmelser om kommunicering och partsinsyn ska tillämpas när ett ärende om förvärvstillstånd bedöms. Å ena sidan talar kravet på rättssäkerhet starkt för att förvärvaren ges tillfälle att ta del av det material som tillförs ärendet för att kunna bevaka sin rätt. Å andra sidan kan det finnas ett behov av att sekretessbelägga uppgifter i förhållande till förvärvaren för att skydda uppgifter som rör bland annat totalförsvaret och Sveriges säkerhet i övrigt.

Högsta förvaltningsdomstolen har konstaterat att bestämmelsen i 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen om att begränsa en partsinsyn är av undantagskaraktär. I RÅ 1994 ref. 79 angav domstolen att offentligheten endast i rena undantagsfall får vika till förmån för ett starkt sekretessintresse. Huruvida förutsättningar för en sådan avvikelse föreligger beror på en bedömning i det enskilda fallet där skadeverkningarna av att offentliggöra innehållet i den konkreta, i princip sekretessbelagda, handlingen får vägas mot intresset av partsinsyn.

Även om bestämmelsen ska tolkas restriktivt, finns det utrymme att sekretessbelägga information i förhållande till parter när det

gäller landets försvar och säkerhet. I RÅ 1984 2:94 begärde en utländsk medborgare, vars ansökan om asyl hade avslagits, information om vem som hade informerat den svenska ambassaden i Peru om vissa förhållanden. Högsta förvaltningsdomstolen bedömde att, om identiteten röjdes på källan till ambassadens information, detta kunde allvarligt skada Sverige. Enligt domstolen var det då av synnerlig vikt att den begärda uppgiften inte lämnades ut. Även i underrättspraxis har det enligt flera domar funnits stöd för att inte lämna ut uppgifter till parter.⁴¹

Utredningen bedömer att nuvarande regelverk och praxis ger ett tillräckligt utrymme för en proportionell avvägning vad gäller förvärvarens rätt att ta del av handlingar samt möjligheten för tillståndsmyndigheten att vid behov begränsa partsinsynen. I fall där det blir aktuellt att lämna sekretessbelagda uppgifter till förvärvaren, kan tillståndsmyndigheten vid behov göra ett förbehåll enligt 10 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen som inskränker förvärvarens rätt att lämna uppgiften vidare eller att utnyttja uppgiften. Det bör därför inte införas något ytterligare undantag från gällande regelverk om partsinsyn och kommunikation.

6.5.8 Motivering av beslut

Bedömning: Utgångspunkten är att tillståndsmyndighetens beslut ska innehålla en motivering. I den mån motiveringen innehåller känsliga uppgifter finns det stöd i offentlighets- och sekretesslagen för att utelämna hela eller delar av motiveringen om det är nödvändigt med hänsyn till Sveriges säkerhet, skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden eller något annat jämförbart förhållande.

I 32 § förvaltningslagen finns bestämmelser om myndigheters skyldighet att motivera sina beslut. Utgångspunkten enligt första stycket är att beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klagörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. Motiveringen ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som

⁴¹ Se till exempel Kammarrätten i Stockholm dom den 22 november 2018 i mål nr 8126-18 och domstolen dom den 31 maj 2022 i mål nr 1775-22.

har varit avgörande för myndighetens ställningstagande. Enligt bestämmelsens andra stycke 3 finns dock möjlighet för myndigheten att helt eller delvis utelämna en motivering om det är nödvändigt med hänsyn till Sveriges säkerhet, skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden eller något annat jämförbart förhållande.

Tillståndsmyndighetens bedömningar i ett ärende om förvärvstillstånd kan innehålla bland annat försvars- och säkerhetskänsliga överväganden. I den mån det förekommer sekretessbelagda uppgifter i tillståndsmyndighetens beslutsunderlag, bedömer utredningen att undantagsbestämmelsen i 32 § 3 förvaltningslagen ger ett rättsligt stöd för att utelämna hela eller delar av tillståndsmyndighetens motivering när det är påkallat.

Liksom beträffande reglerna om partsinsyn och kommunikation anser utredningen att bestämmelsen i 32 § förvaltningslagen ger ett förhållandevis starkt stöd för känsligt material samtidigt som en balans upprätthålls mellan å ena sida enskildas intresse av att ta del av motiven till tillståndsmyndighetens beslut och å andra sidan motstående skyddsvärden.

6.6 Prövningen av en ansökan om förvärvstillstånd

6.6.1 Grunder för avslag och avskrivning

Förslag: Ansökan ska skrivas av om förvärvet inte är tillståndspliktigt.

Ansökan ska avslås, om förvärvet kan inverka skadligt på väsentliga totalförsvarsintressen. I annat fall ska tillstånd till förvärvet meddelas.

Om ansökan avser tillstånd till ett framtida förvärv, ska ansökan avslås också om ägaren eller upplåtaren inte har lämnat samtycke till ansökan.

En ansökan ska skrivas av om förvärvet inte är tillståndspliktigt

Det ankommer på tillståndsmyndigheten att kontrollera om ansökan avser ett förvärv som är tillståndspliktigt enligt lagen. I de flesta fallen bör tillståndsmyndigheten redan på grund av ansöknings-

handlingarna kunna konstatera om förvärvet omfattas av kravet på förvärvstillstånd. Det kan dock tänkas att tillståndsmyndigheten behöver ytterligare information för att kunna ta ställning till om förvärvet är tillståndspliktigt. Så kan till exempel vara fallet om förvärvaren är en juridisk person med säte i en stat inom EES och osäkerhet råder om ägarförhållandena i associationen. I ett sådant fall kan tillståndsmyndigheten behöva begära in ytterligare utredning från förvärvaren eller kontrollera uppgifter som denne lämnat med hjälp av andra myndigheter. Om tillståndsmyndigheten på grund av informationen i ansökan eller efter att ha vidtagit vissa utredningsåtgärder finner att förvärvet inte är tillståndspliktigt ska den besluta att skriva av ansökan. Det är inte behövligt med en bestämmelse i lagen som särskilt anger detta.

En ansökan om förvärvstillstånd ska avslås om förvärvet kan inverka skadligt på väsentliga totalförvarsintressen

Tillståndsmyndigheten ska enligt utredningens förslag göra en bedömning av om förvärvaren ska få tillstånd till förvärvet eller om ansökningen ska avslås. Avgörande för om förvärvstillstånd ska meddelas bör enligt utredningen vara om förvärvet kan inverka skadligt på väsentliga totalförvarsintressen.

Att utredningen valt att knyta prövningen till uttrycket totalförvarsintresse beror på att ett förvärv kan vara riskfyllt från ett totalförvarsperspektiv inte bara om förvärvet kan skada sådan verksamhet som specifikt omfattas av planering inom ramen för militärt och civilt försvar, utan även om det kan skada annan verksamhet som behövs för att totalförsvaret ska fungera.

Uttrycket totalförvarsintresse anknyter till totalförsvarets förmåga att uppnå eller upprätthålla de mål som riksdagen och regeringen har beslutat ska gälla för totalförsvaret. De nuvarande målen beskrivs i avsnitt 3.1.3. Som anges där är det övergripande målet för totalförsvaret att ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet. Verksamhet inom totalförsvaret ska vidare kunna bedrivas enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet. Målet för det militära försvaret är att ha förmåga att bland annat försvara Sverige mot väpnat angrepp och hävda Sveriges territoriella integritet. Målet för det civila försvaret är att ha förmåga att bland annat värna

civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och upprätthålla en nödvändig försörjning. Regeringen har nyligen föreslagit nya mål för totalförsvaret samt för det militära och det civila försvaret som återspeglar Sveriges åtaganden som Nato-medlem (se avsnitt 3.1.5).

Tillståndsmyndighetens prövning ska avse de totalförsvarsintressen som i det enskilda fallet kan komma att skadas. Det bör inte krävas att det genom utredningen i ärendet finns övertygande bevis för att förvärvet kan inverka skadligt på dessa intressen, utan det bör vara tillräckligt att det finns risk för att så kommer att ske.

För att tillståndsmyndigheten ska kunna förhindra ett direkt eller indirekt förvärv av fast egendom bör krävas att det är fråga om ett väsentligt totalförsvarsintresse som riskerar att skadas. Inte varje form av risk bör alltså leda till avslag på en ansökan om förvärvstillstånd, utan det ifrågasvarande totalförsvarsintresset bör vara av viss kvalifikationsgrad. En annan ordning riskerar att göra att lagen fångar upp fler förvärv än vad som är motiverat.

Vad som utgör ett väsentligt totalförsvarsintresse varierar utifrån totalförsvarets uppgifter och behov och efter omvärldsutvecklingen och måste därför bedömas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Ett förvärv som riskerar att på ett allvarligt sätt skada totalförsvarets förmåga att uppnå eller upprätthålla något eller flera av de mål som fastslagits inom totalförsvaret, bör alltid föranleda att ansökan om förvärvstillstånd avslås. Förvärv som görs av en allierad Natomedlem, eller av en juridisk person med säte i en sådan stat, med anledning av det militära samarbetet med Sverige, bör motsatsvis som utgångspunkt inte bedömas riskera att skada väsentliga totalförsvarsintressen.

I avsnitt 3.3. har beskrivits att fast egendom kan användas på sätt som skadar svenska totalförsvarsintressen. Genom att förvärva eller ingå avtal om nyttjande av viss fast egendom kan exempelvis främmande makt försöka skaffa sig kontroll över geografin eller kritisk infrastruktur och på olika sätt försvåra för svenska myndigheter att bedriva sin verksamhet. Fast egendom kan också fungera som bas för planering och utövande av olovlig underrättelseverksamhet och andra skadegörande handlingar mot verksamheter och objekt som är viktiga för totalförsvaret.

Vid bedömningen av vilka risker ett visst förvärv kan innebära för ett väsentligt totalförsvarsintresse är fastighetens skyddsvärde

utifrån dess egenskaper, läge och funktion samt omständigheterna kring förvärvaren av central betydelse.

En fastighet kan vara av väsentlig betydelse för totalförsvaret, exempelvis för att den på grund av sitt geografiska läge är strategiskt viktig för försvaret av Sverige eller allierade Natoländer eller för att verksamhet som är viktig för totalförsvaret bedrivs på eller i närheten av fastigheten. Att en fastighet pekats ut som riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap. 9 § miljöbalken eller är föremål för uttag enligt förordningen (1992:391) om uttagning av egendom för totalförsvarets behov, bör ses som en indikation på att fastigheten är viktig för totalförsvaret. Detsamma gäller om det finns skyddsobjekt eller kritisk infrastruktur på eller i närheten av fastigheten eller om säkerhetskänslig eller annan samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret bedrivs på fastigheten eller i fastighetens närområde. MSB har på uppdrag av regeringen tagit fram en vägledning för identifiering av samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret.⁴² Vägledningen bör kunna fungera som stöd vid bedömningen av en viss fastighets betydelse ur totalförvarssynpunkt.

När det gäller omständigheterna kring förvärvaren finns det enligt utredningens mening anledning för tillståndsmyndigheten att i samband med sin prövning särskilt beakta omständigheter av det slag som nämns i 18 § 1 och 2 lagen om granskning av utländska direktinvesteringar.

Tillståndsmyndigheten bör vid sin bedömning således beakta bland annat om en annan stat eller en aktör vars förvärv av fast egendom är tillståndspliktig utövar kontroll över förvärvaren på ett sätt som skulle kunna innebära risker för totalförsvaret. Kontroll kan förekomma vid ägande men även när det finns finansiella kopplingar i form av exempelvis statligt stöd. Att förvärvaren direkt eller indirekt, helt eller delvis, kontrolleras av tredjeland eller av en annan tillståndspliktig aktör genom ägarstruktur, betydande finansiering eller på annat sätt bör därför beaktas vid tillståndsmyndighetens prövning.

Den omständigheten att förvärvaren tidigare har varit delaktig i en verksamhet som inverkat eller kunnat inverka skadligt på totalförsvaret bör också kunna beaktas av tillståndsmyndigheten. Ett tecken på att så är fallet kan vara att det finns uppgifter om att för-

---

⁴² MSB:s vägledning med publikationsnummer MSB2275 – november 2023.

värvaren tidigare har blivit nekad att förvärva fast egendom i landet. Detsamma gäller om förvärvaren tidigare har nekats att genomföra en utländsk direktinvestering eller att förvärvaren tidigare inte har följt villkor som ställts upp i samband med ett godkännande av en sådan investering. När det gäller bedömningen av om tidigare verksamhet har inverkat skadligt eller kunnat inverka skadligt på angivet sätt bör det beaktas om verksamheten till exempel gett upphov till eller riskerat att ge upphov till beroendeförhållanden och minskad tillgänglighet av varor och tjänster i Sverige. Det bör även beaktas om känslig eller viktig kunskap, information eller en produkt har överförts från Sverige till aktörer som kunnat använda den på ett skadligt sätt.

Det kan även finnas andra omständigheter kring en förvärvare som innebär att förvärvet kan inverka skadligt på väsentliga totalförsvarsintressen. Tillståndsmyndigheten bör beakta bland annat om det finns omständigheter som talar för att det finns risk för att förvärvaren kommer att ägna sig åt olaglig verksamhet riktad mot Sverige eller att förvärvet är ett led i en plan att agera fientligt mot Sverige. När det gäller bedömningen av om det finns risk för att förvärvaren kommer att ägna sig åt olaglig verksamhet riktad mot Sverige kan uppgifter om tidigare brottslighet vara av relevans. Om det kommer fram uppgifter, exempelvis från andra myndigheter, om kriminalitet kopplad till förvärvaren, bör dessa uppgifter värderas tillsammans med övriga omständigheter i det enskilda fallet. Tillståndsmyndighetens uppgift är dock inte att utreda misstankar om brott.

Ytterligare omständigheter som kan vara betydelsefulla vid tillståndsmyndighetens prövning är exempelvis hur förvärvarens anknytning till Sverige ser ut, de närmare villkoren för förvärvet och om fastigheten lämpar sig för det ändamål som förvärvaren angivit i sin ansökan om förvärvstillstånd.

När prövningen avser ett framtida förvärv kan tillståndsmyndigheten dessutom behöva beakta till exempel möjliga uppkommande hot från främmande makt mot Sverige eller allierade Natoländer.

En särskild fråga är hur riskbedömningen ska göras när det gäller fastigheter som endast potentiellt är av betydelse för totalförsvaret eller när det gäller planerade men inte genomförda projekt av olika slag, till exempel infrastrukturprojekt, som kan komma att få betydelse för totalförsvaret. Enligt utredningen går det knappast

att i generella termer ange en viss nivå av skada eller en viss grad av konkretion som måste vara för handen för att förvärvstillstånd ska kunna nekas i sådana situationer. I stället får det i varje enskilt fall göras en bedömning av om ett förvärv riskerar att skada väsentliga totalförsavarsintressen.

Tillståndsmyndighetens prövning ska grundas på en sammanvägd bedömning av samtliga relevanta omständigheter i det enskilda fallet. Om det med hänsyn till omständigheterna finns en risk för att förvärvet kommer att inverka skadligt på väsentliga totalförsavarsintressen ska ansökan avslås. Om tillståndsmyndigheten bedömer att det utifrån befintligt underlag finns oklarheter kring förövningen väsentliga omständigheter, till exempel det verkliga huvudmannskapet för förvärvaren när denne är en juridisk person eller förvärvarens avsikt med förvärvet, som inte kan avhjälpas genom kontakter med förvärvaren eller andra myndigheter, kan det också vara nödvändigt att avslå ansökan. I annat fall ska tillstånd till förvärvet meddelas.

En ansökan om tillstånd till ett framtida förvärv ska dessutom avslås om ägaren eller upplåtaren inte har lämnat sitt samtycke till ansökan

En aktör med fientliga avsikter skulle kunna utnyttja möjligheten att ansöka om förhandstillstånd för att få tillståndsmyndighetens ställningstagande beträffande en viss fastighet. För att i största möjliga utsträckning förhindra att detta sker bör det framgå av lagen att en ansökan om tillstånd till ett framtida förvärv alltid ska avslås, om ägaren eller den som nyttjar egendomen inte har lämnat sitt samtycke till ansökan. Genom att kräva att ägaren eller nyttjanderättshavaren lämnat sitt samtycke till ansökan motverkas ansökningar som inte avser verkligt tilltänka förvärv.

6.6.2 Förhållandet till förköpslagarna

Förslag: En ansökan om förvärvstillstånd ska inte få prövas innan det blivit slutligt avgjort huruvida förköp enligt någon av förköpslagarna äger rum. Det nu sagda ska dock inte gälla ansökningar om tillstånd till ett framtida förvärv.

Enligt 1 § förslaget till statlig förköpslag ska statlig förköpsrätt få utövas för att förvärva egendom för det militära eller civila försvaret. Kommunal förköpsrätt ska enligt 1 § förslaget till kommunal förköpslag få utövas för att förvärva fast egendom för att motverka organiserad brottslighet. I 2 § förslaget till statlig förköpslag respektive 2 och 3 §§ förslaget till kommunal förköpslag preciseras i vilka fall förköpsrätt föreligger.⁴³

Om de föreslagna förköpslagarna införs kommer prövningen av förköpsfrågan att behöva samordnas med tillståndsprövningen enligt den aktuella förvärvslagen.

Det ligger i sakens natur att ett ställningstagande i förköpsfrågan ska föregå förvärvsprövningen. För att garantera denna prövningsordning bör det framgå av lagen att en ansökan om förvärvstillstånd inte får prövas innan det blivit slutligt avgjort huruvida förköp enligt någon av förköpslagarna äger rum. Tillståndsmyndigheten bör underrätta beslutsmyndigheten enligt lagen om statlig förköpsrätt samt kommunen enligt lagen om kommunal förköpsrätt om en inkommen ansökan om förvärvstillstånd där förvärvet omfattas av statlig eller kommunal förköpsrätt. Underrättelseskyldigheten bör framgå av förordning.⁴⁴ Om förköp sker behövs ingen förvärvsprövning. Ansökan om förvärvstillstånd kan då avskrivas från vidare handläggning, eftersom de med ansökan åsyftade förvärvet är undanröjt genom förköpet och statens respektive kommunens förvärv av fast egendom inte är underkastat tillståndsplikt.

Det nu sagda bör endast gälla ansökningar om tillstånd till redan genomförda förvärv. En ansökan om förhandstillstånd bör kunna prövas oavsett om staten eller kommunen har för avsikt att utnyttja sin förköpsrätt vid ett eventuellt förvärv. En annan ordning skulle

⁴³ Förslagen redovisas i betänkandet *Digitala fastighetsköp & Förköpsrätt vid fastighetstransaktioner* (SOU 2024:38).

⁴⁴ I såväl detta betänkande som i SOU 2024:38 föreslås att de civilområdesansvariga länsstyrelserna ska ansvara för prövningen av ärenden om förvärvstillstånd respektive statlig förköpsrätt. Om förslagen genomförs får behovet av en underrättelseskyldighet övervägas på nytt.

kräva att staten eller kommunen på förhand lämnade besked i förköpsfrågan, vilket de föreslagna förköpslagarna inte medger.⁴⁵

6.6.3 Rättsverkan av nekat förvärvstillstånd

Förslag: Om förvärvaren inte ansöker om förvärvstillstånd i rätt tid ska förvärvet vara ogiltigt. Detsamma ska gälla om ansökan om förvärvstillstånd avvisas för att den är ofullständig eller om förvärvstillstånd vägras.

Om inskrivningsmyndigheten felaktigt har beslutat om lagfart eller om inskrivning av tomträtt trots att förvärvstillstånd inte finns, ska ogiltighet inte inträda. Detsamma ska gälla om lantmäterimyndigheten felaktigt har beslutat om fastighetsbildning trots att förvärvstillstånd saknas.

Enligt 1982 års lag om utländska förvärv av fast egendom blev följden av underlåtenhet att i rätt tid och på föreskrivet sätt ansöka om förvärvstillstånd att förvärvet var ogiltigt. Detsamma gällde om förvärvstillstånd vägrades. Liknande bestämmelser om ogiltighet fanns i den numera upphävda lagen om förvärv av hyresfastighet m.m. och finns i bland annat 11 § första stycket jordförvärvslagen.⁴⁶ Från huvudregeln om ogiltighet undantogs i lagen fall där förvärvaren felaktigt hade beviljats lagfart eller inskrivning av tomträtt. I sådana situationer var förvärvet giltigt trots att förvärvslagens bestämmelser inte hade iakttagits.

Utredningen konstaterar att ett kontrollsystem som bygger på ett förfarande där det finns en skyldighet att ansöka om tillstånd till förvärvet måste för att bli effektivt innehålla någon form av rättsverkan eller sanktion dels mot den som underlåter att fullgöra ansökningsskyldigheten, dels i händelse av att tillstånd till förvärvet vägras.

Det står klart att den ordning som historiskt sett gällt för förvärvstillstånd, där förvärvet blir ogiltigt om den aktuella förvärvslagens regler inte följs, innebär ett kännbart ingripande för parterna, inte bara förvärvaren utan också för överlåtaren. Ogiltighet är en

⁴⁵ Se närmare om detta SOU 2024:38 s. 277–280.

⁴⁶ Bestämmelser om ogiltighet finns även i 13 § första stycket lagen (1982:352) om rätt till fastighetsförvärv för ombildning till bostadsrätt, 9 kap. 21 § bostadsrättslagen (1991:614) och 13 § första stycket lagen (1985:658) om arrendatorers rätt att förvärva arrendestället.

civilrättslig konsekvens som innebär att ett avtal eller avtalsvillkor inte kan göras gällande. Om ett avtal är ogiltigt, är utgångspunkten i svensk rätt att parterna inte är skyldiga att fullgöra sina åtaganden och att prestationer ska återbäras.

I förarbetena till den gamla hyresförvärvslagen beskrivs att komplicerade problem av såväl rättslig som praktisk natur kan uppstå då en överlåtelse av en fastighet eller en överlåtelse av andelar eller aktier i ett fastighetsförvaltande bolag ska gå åter. En återgång kan vara förenad med stora kostnader för parterna. Om lång tid hunnit passera från förvärvet till dess att det förklaras ogiltigt, finns det också en risk för att förvaltningen av fastigheten eftersätts och, när fråga är om köp, att säljaren inte längre har kvar köpeskillingen som ska återgå till köparen.⁴⁷

Vid bedömningen av vilka följder en överträdelse av den nya förvärvslagen ska få måste svårigheter likt de nu nämnda vägas mot att låta förvärv som kan skada väsentliga totalförsvarsintressen stå fast. Det är ett starkt allmänintresse att motverka att detta sker. Utredningens bedömning är att de olägenheter som ogiltighetspåföljden historiskt sett visat kunna föra med sig normalt inte skulle drabba seriösa aktörer i en fastighetstransaktion som omfattas av kravet på förvärvstillstånd enligt den nya lagen. Detta då det kan antas att seriösa aktörer på olika sätt förvissar sig om att förvärvet blir gällande fullt ut först sedan förvärvstillståndsfrågan blivit avgjord. Det kan här nämnas att det bör ingå i god fastighetsmäklarsed att upplysa om kravet på förvärvstillstånd och följden av att ett sådant tillstånd inte söks eller vägras.⁴⁸ För ogiltigheten som effekt vid en överträdelse talar också intresset av att i lämplig utsträckning försöka åstadkomma överensstämmelse mellan den nu aktuella förvärvslagen och befintlig respektive planerad förvärvslagstiftning. Som redan nämnts gäller i dag enligt 11 § jordförvärvslagen att förvärv av lantbruksegendom som inte följer lagens regler är ogiltigt. Detsamma ska enligt förslaget till ny hyresförvärvslag gälla om en ansökan om förvärvstillstånd avslås eller avvisas.⁴⁹

Ett alternativ till ogiltighet som rättsföljd vore är att införa en kännbar ekonomisk sanktion vid förvärv som strider mot förvärvs-

---

⁴⁷ Se prop. 1997/98:46 s. 42 och SOU 2008:75 s. 98.

⁴⁸ Se 3 kap. 1 och 12 §§ fastighetsmäklarlagen (2021:516) och jämför exempelvis Fastighetsmäklarinspektionens beslut den 16 november 2022 i ärende med diarienummer 22-0347.

⁴⁹ Se vidare kap. 10.5.3.

⁴⁹ Se utredningens betänkande *Vem äger fastigheten* (SOU 2023:55).

lagens bestämmelser. Den som underlåter att ansöka om förvärvstillstånd skulle till exempel kunna påföras en administrativ sanktionsavgift. Bestämmelser av det slaget finns i bland annat 31 § lagen om granskning av utländska direktinvesteringar och föreslås finnas i de nya förköpslagarna.⁵⁰

Risken att drabbas av ekonomiska sanktioner skulle sannolikt bidra till att personer vars förvärv av fast egendom är tillståndspliktigt ansöker om förvärvstillstånd. Ekonomiska sanktioner skulle däremot knappast vara verkningfulla i fall där förvärvstillstånd vägras och förvärvaren fortsätter att disponera fastigheten. Sådana situationer skulle kunna hanteras bättre genom regler som ålägger förvärvaren att avyttra fastigheten eller, vid indirekta förvärv, aktierna eller andelarna i bolaget eller föreningen. Den finska lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv innehåller regler av detta slag.

Av 6 § i den finska lagen framgår att en förvärvare som inte ansöker om förvärvstillstånd i rätt tid eller vars ansökan avslås är skyldig att avyttra fastigheten. Avyttrandet ska ske inom sex månader från det att ansökan om förvärvstillstånd borde ha gjorts alternativt från det att beslutet om förvägrande av tillstånd vunnit laga kraft. Om förvärvet inte har hävts eller fastigheten inte överlåtits vidare inom denna tid, ska försvarsministeriet bestämma att fastigheten ska säljas på offentlig auktion eller på annat sätt som anges i den finska utsökningsbalken (705/2007).

Avyttringsskyldigheten som sanktion påverkar inte de rättshandlingar som vidtagits genom förvärvet. Svårigheter av det slag som redovisats ovan och som kan uppstå när ett förvärv blir ogiltigt och prestationerna ska återgå kan därmed undvikas, vilket är fördelaktigt ur rättssäkerhetssynpunkt. Ett sanktionssystem som bygger på en avyttringsskyldighet förutsätter emellertid att förvärvaren ges rimlig tid att avyttra fastigheten. Från totalförsvarssynpunkt framstår det som mindre lämpligt att en förvärvare som underlåtit att ansöka om förvärvstillstånd eller vars ansökan har avslagits på den grunden att förvärvet riskerar att skada väsentliga totalförsvarsintressen kan fortsätta att disponera över fastigheten med äganderätt under denna tid. Utredningen ser en risk för att detta i sig kan medföra att avyttringsskyldigheten som sanktion inte får den handlingsdirigerande effekt som eftersträvas.

---

⁵⁰ Se 12 § förslaget till statlig förköpslag och 12 § förslaget till kommunal förköpslag.

Vid en samlad bedömning av de för- och nackdelar som olika rättsföljder kan innebära har utredningen landat i att ogiltighetsverkan är den rättsföljd som bäst uppfyller de effektivitetskrav som bör ställas på den nya förvärvslagen. Följden av underlåtenhet att i rätt tid och ansöka om förvärvstillstånd bör därför vara att förvärvet är ogiltigt. Detsamma bör gälla om en ansökan om förvärvstillstånd avvisas på grund av att den är ofullständig eller om förvärvstillstånd vägras.

Utredningen återkommer i avsnitt 6.7 nedan till om det utöver den ogiltighetsverkan som föreslås också finns skäl att införa en möjlighet att besluta om en särskild avgift för att ytterligare sanktionera kravet på förvärvstillstånd.

I likhet med vad som gäller enligt jordförvärvslagen bör ogiltigheten inträda omedelbart och alltså inte kräva någon särskild klandertalan.⁵¹ Enligt utredningens förslag ska förvärvstillstånd sökas inom en månad från det förvärvet skedde. Om så inte sker blir förvärvet ogiltigt i och med utgången av denna frist. Om tillståndsmyndigheten beslutar att avslå eller avvisa en ansökan om förvärvstillstånd inträder ogiltighetspåföljden från det att beslutet vunnit laga kraft.⁵²

Själva föremålet för ogiltigheten bör, när förvärvet har sin grund i ett avtal, vara den del av avtalet som gäller förvärvet av ägande- eller nyttjanderätten till fastigheten. Det finns inte skäl för att utsträcka ogiltigheten till eventuella andra delar av avtalet. Det kan finnas villkor i avtalet som reglerar just den situationen att förvärvet inte kommer till stånd, och som bör gälla.

Ogiltigheten innebär alltså att sådant som presterats enligt avtalet av respektive avtalspart ska gå åter. En eventuell köpeskilling ska betalas tillbaka och har förvärvaren fått besittning till fastigheten, ska besittningen återföras till den tidigare ägaren eller nyttjanderättshavaren.

Från huvudregeln om ogiltighet bör två undantag göras.

Det första undantaget är av inskrivningsrättslig natur. Den som har förvärvat fast egendom är som huvudregel skyldig att ansöka om inskrivning, det vill säga lagfart, inom tre månader från förvärvet. Inskrivningsmyndigheten ska avslå en ansökan om lagfart om sökandens rätt att förvärva fastigheten är beroende av myndig-

---

⁵¹ Se prop. 1945:336 s. 23 f. och 56.

⁵² Jfr 5 § första stycket 3 i den upphävda lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m., där detta sades uttryckligen.

hets tillstånd och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd har gått ut eller ansökan om tillstånd har avslagits. Om lagfart söks innan tillståndsfrågan avgjorts ska lagfarten förklaras vilande. Liknande regler finns för inskrivning av tomträtt.⁵³

I såväl tidigare som existerande förvärvslagstiftning har det ansetts motiverat att ogiltighetspåföljden inte ska gälla om lagfart meddelats i strid med ovan angivna bestämmelser i jordabalken.⁵⁴ Enligt 1982 års förvärvslag gällde huvudregeln om ogiltighet inte heller om inskrivning av tomträtt hade beviljats trots att förvärvstillstånd saknades. De rättssäkerhetsskäl som talar för sådana undantag, främst tredje mans berättigade intressen på grund av den oriktigt meddelade lagfarten, gör sig gällande även i fall där lagfart eller inskrivning av tomträtt felaktigt beviljas en utländsk aktör som inte i rätt tid ansökt om och beviljats förvärvstillstånd. Mot denna bakgrund föreslår utredningen att ogiltighet inte ska inträda i fall där lagfart eller inskrivning av tomträtt meddelats i strid med 20 kap. 6 § 8 respektive 21 kap. 2 första stycket 6 jordabalken.

För att motverka att lagfart eller inskrivning av tomträtt meddelas en tillståndspliktig förvärvare som inte har ett giltigt förvärvstillstånd, lämnar utredningen i avsnitt 8.1 förslag till ändringar i jordabalken som ska underlätta inskrivningsmyndighetens handläggning i lagfartsärenden och i ärenden om inskrivning av tomträtt.

Det andra undantaget tar sikte på fall där ett beslut om fastighetsbildning har fattats som innebar att viss mark kommer i ny ägares hand. Fastighetsregisterlagsutredningen redogör i betänkandet *Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister* för svårigheter som finns med att föra tillbaka ett lagakraftvunnet och registrerat förrättningsbeslut. Det framhålls att fastighetsbildningsinstitutet generellt innebär att flera fastigheter påverkas och att fastigheter kan förändras i flera led efter att ett fastighetsbildningsbeslut vunnit laga kraft. En efterföljande ogiltighet kan därför skapa en rättslig osäkerhet som omfattar flera fastigheter och betydande arealer med stora ekonomiska värden. Sådan osäkerhet kan på nationell nivå exempelvis påverka fastigheternas användning som kreditobjekt och öka transaktionskostnaderna.⁵⁵

---

⁵³ Förfarandet vid dessa inskrivningsärenden behandlas närmare i avsnitt 8.1.

⁵⁴ Se exempelvis 11 § andra stycket jordförvärvslagen.

⁵⁵ SOU 2024:7 s. 607 ff.

Mot bakgrund av den problematik som Fastighetsregisterlagsutredningen beskriver, föreslår utredningen att ogiltighet inte heller ska inträda i fall där förvärvet resulterat i ett lagakraftvunnet och registrerat förrättningsbeslut.

För att motverka att fastighetsbildning sker i fall där en tillståndspliktig förvärvare inte har ansökt om och beviljats förvärvstillstånd, föreslår utredningen i avsnitt 8.2 att det i fastighetsbildningslagen ska införas en ny bestämmelse som anger att fastighetsbildning som innebär att mark kommer i ny ägares hand får ske endast om en tillståndspliktig förvärvare har ett giltigt förvärvstillstånd enligt den nu aktuella förvärvslagen. Utredningen lämnar även förslag till andra ändringar i fastighetsbildningslagen som ska tillse att tillståndsfrågan prövas före fastighetsbildningsärendet.

6.7 Administrativa sanktionsavgifter

Tillståndsmyndigheten ska få besluta att ta ut en sanktionsavgift av en förvärvare som inte ansökt om förvärvstillstånd trots att krav på sådant tillstånd har förelegat. Sanktionsavgift ska även kunna tas ut av en förvärvare som lämnat oriktiga uppgifter under handläggningen av en ansökan om förvärvstillstånd.

Sanktionsavgiften ska bestämmas till ett belopp mellan 25 000 kronor och högst 25 000 000 kronor.

Kringgåenden av lagen ska motverkas

Vid direkta fastighetsförvärv har en tillståndspliktig förvärvare både en skyldighet och i normala fall också ett eget intresse av att ansöka om lagfart hos inskrivningsmyndigheten. I samband med en sådan ansökan kommer inskrivningsmyndigheten att göra en kontroll av att bestämmelserna i förvärvslagen har följts. Om en ansökan om tillstånd har avslagits, kommer även en ansökan om lagfart att avslås. Har frågan om förvärv ännu inte avgjorts ska ansökningen i stället vilandeförklaras av inskrivningsmyndigheten. En liknande ordning gäller vid förvärv av tomträtt. Det bedöms därmed finnas förhållandevis goda förutsättningar för det allmänna att upptäcka om förvärvslagens bestämmelser inte har följts. Någon motsvarande

offentlig kontroll sker däremot inte vid indirekta fastighetshetsförvärv eller vid förvärv av arrende.

Med hänsyn till de intressen som förvärvslagen ska skydda är det angeläget att förvärvare som omfattas av tillståndsplikten iakttar sin ansökningskyldighet. För att öka efterlevnaden av lagen och motverka att lagens bestämmelser kringgås kan, förutom den ogiltighetsverkan som föreslås, kriminalisering eller andra administrativa sanktioner övervägas. Det är utredningens bedömning att överträdelser av förvärvslagen inte bör kriminaliseras. Ett bättre alternativ i syfte att öka ansökningsbenägenheten är att införa en möjlighet att besluta om en sanktionsavgift för den som inte iakttar kravet på förvärvstillstånd.

Det bör införas en möjlighet att besluta om sanktionsavgift

Sanktionsavgifter har införts på många områden i syfte att öka efterlevnaden av regler. Bestämmelser om sanktionsavgifter finns bland annat i säkerhetsskyddslagen och lagen om granskning av utländska direktinvesteringar. Sanktionsavgifter kan verka avskräckande och ha en mer effektiv handlingsdirigerande verkan än straff, särskilt när överträdelsen i fråga begås av juridiska personer och inte fysiska. En sanktionsavgift kan riktas direkt mot en fysisk eller juridisk person. Storleken på avgiften brukar variera beroende på område och kan regleras på ett sådant sätt att den blir betydligt mer kännbar än vad till exempel ett bötesstraff hade kunnat bli. En sanktionsavgift kan dessutom tas ut oberoende av om överträdelsen har skett uppsåtligt eller av oaktsamhet. Ett system med administrativa sanktioner kan därtill vara lämpligare av resursskäl. Genom att låta den myndighet som faktiskt upptäcker och utreder överträdelsen, och som har erforderlig kunskap på området, vara den som beslutar om sanktionen kan förfarandet – utan att avkall görs på rättssäkerheten – bli billigare, enklare och effektivare än ett straffrättsligt förfarande, som kan kräva omfattande utredningsinsatser från polis och åklagare.

Enligt utredningens mening framstår sanktionsavgifter som ett effektivt sätt att öka incitamenten för förvärvare som omfattas av tillståndskravet enligt den nya förvärvslagen att självmant ansöka om förvärvstillstånd.

Utredningen föreslår mot den bakgrunden att underlåtenhet att ansöka om förvärvstillstånd ska kunna leda till att en sanktionsavgift tas ut. Därtill bör det vara möjligt att ta ut en sanktionsavgift om en förvärvare har lämnat oriktiga uppgifter under handläggningen av en ansökan om förvärvstillstånd. Det bör vara tillståndsmyndigheten som fattar beslutet om sanktionsavgift.

Tillståndsmyndigheten bör ha befogenhet att inleda en utredning om en eventuell överträdelse av lagen så snart den får misstanke om att en överträdelse har ägt rum. Nedan behandlas vissa förfarandemässiga frågor som aktualiseras när en möjlighet till sanktionsavgifter införs.

Sanktionsavgiftens storlek

Förvärvare som omfattas av tillståndsplikten enligt förvärvslagen kan vara allt från privatpersoner till exempelvis fastighetsbolag med stora fastighetsbestånd. Med hänsyn härtill bedömer utredningen att sanktionsavgifterna inte bör anges till vissa i lagen bestämda belopp. I stället bör sanktionsavgiftens storlek anges som ett bestämt beloppintervall. Intervallet bör vara brett för att både möjliggöra en differentiering och fungera avskräckande. Samtidigt behöver vid ställningstagandet till storleken på maxbeloppet hänsyn tas till de intressen som lagen ska skydda och den skada som kan uppstå om lagen kringgås.

Enligt utredningens bedömning är intervallet 25 000 kronor –25 000 000 kronor tillräckligt brett. Detta intervall framstår som väl avvägt för att fungera som en avskräckande sanktion för förvärvare med vitt skilda förutsättningar. Som jämförelse kan nämnas att en sanktionsavgift som beslutas med stöd av säkerhetsskyddslagen ska bestämmas till lägst 25 000 kronor och högst 10 000 000 kronor, om den som påförs avgiften är en statlig myndighet, kommun eller region. I annat fall ska avgiften bestämmas till högst 50 000 000 kronor. Enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar ska en sanktionsavgift bestämmas till lägst 25 000 kronor och högst 100 000 000 kronor.

Omständigheter av betydelse vid bestämmandet av storleken på avgiften

Det bör inte vara obligatoriskt att i samtliga fall när en förvärvare har underlåtit att ansöka om förvärvstillstånd eller lämnat oriktiga uppgifter under handläggningen av ansökan faktiskt ta ut en sanktionsavgift. I stället bör tillståndsmyndigheten göra en bedömning av om den aktuella överträdelsen är så pass allvarlig att en sanktionsavgift ska tas ut eller om den är bagatellartad och inte bör föranleda någon avgift. I lagen bör det regleras vilka omständigheter som särskilt ska påverka bedömningen av om en sanktionsavgift ska tas ut och till vilket belopp den i så fall ska bestämmas. När tillståndsmyndigheten ska göra en bedömning i dessa avseenden bör hänsyn tas till samtliga omständigheter som är relevanta i det enskilda fallet. Särskild hänsyn bör tas till hur allvarlig överträdelsen är och om den skett med uppsåt eller av oaktsamhet. Den skada eller risk för skada på väsentliga totalförvarsintressen som överträdelsen medfört bör beaktas. Uppsåtliga överträdelser bör motivera högre avgifter än rent oaktsamma, men även graden av oaktsamhet bör tas med i bedömningen. Ett avsiktligt handlande bör i princip alltid leda till att en sanktionsavgift tas ut. Ett handlande som varken varit uppsåtligt eller oaktsamt kan tala för att sanktionsavgiften bestäms till ett lågt belopp eller inte tas ut alls (se nedan om möjligheten att efterge sanktionsavgift). Även andra förhållanden kan vara av relevans vid bedömningen. Att förvärvaren är en juridisk person är en sådan omständighet samt den finansiella ställning som förvärvaren har. Bedömningen av sanktionsavgiftens storlek bör även kunna påverkas av om förvärvaren tidigare har gjort sig skyldig till liknande överträdelser.

Förfarandebestämmelser

I 31–38 §§ lagen om granskning av utländska direktinvesteringar finns vissa bestämmelser om förfarandet vid beslut om sanktionsavgifter enligt den lagen. Det som sägs i 34 och 36–38 §§ i den lagen bör enligt utredningen gälla även för förfarandet vid beslut om sanktionsavgift enligt den aktuella förvärvslagen.

Således bör det finnas möjlighet att helt eller delvis efterge sanktionsavgiften om underlåtenheten att ansöka om förvärvstill-

stånd respektive lämnandet av oriktiga uppgifter är ringa eller ursäktlig. Så kan enligt utredningens uppfattning till exempel vara fallet om förvärvaren har fått felaktig information från en fastighetsmäklare eller en annan professionell aktör som anlåtats i samband med förvärvet eller ansökningsprocessen.

För att tillståndsmyndigheten ska få underlag för sitt ställningsstagande till om den ska besluta om sanktionsavgift ska myndigheten förelägga förvärvaren att yttra sig över den misstänkta överträdelsen. Genom en sådan ordning säkerställs också att förvärvaren får kunskap om sådana uppgifter som kan ha tillförts utredningen från annat håll. En sanktionsavgift bör få beslutas bara om förvärvaren har fått tillfälle att yttra sig inom två år från det att överträdelsen ägde rum. Beslutet ska delges förvärvaren.

En beslutad sanktionsavgift ska betalas till tillståndsmyndigheten inom 30 dagar från det att beslutet om att ta ut avgiften har fått laga kraft, eller inom den längre tid som anges i beslutet. Om sanktionsavgiften inte betalas i tid, ska tillståndsmyndigheten lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivningsförfarandet finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Om sanktionsavgiften inte har verkställts inom fem år från det att beslutet fick laga kraft, faller avgiften bort. En inbetald eller indriven sanktionsavgift tillfaller staten.

För tillståndsmyndighetens handläggning i övrigt av ett ärende om sanktionsavgift gäller bestämmelserna i förvaltningslagen.

Särskilt om verkställighet av beslut av sanktionsavgifter mot utländska rättssubjekt

När det gäller möjligheten att verkställa ett beslut om sanktionsavgift mot ett utländskt rättssubjekt finns det viss möjlighet att begära handräckning för verkställighet av offentligrättsliga fordringar med stöd av EU-rätten och internationella överenskommelser. Sveriges exekutiva jurisdiktion är dock enligt huvudregeln begränsad till det egna territoriet. Det är därför inte möjligt att verkställa beslutade sanktionsavgifter mot ett utländskt rättssubjekt som saknar utmättningsbara tillgångar i Sverige. Detta uppmärksammades av regeringen under lagstiftningsarbetet som föregick lagen om granskning av utländska direktinvesteringar. Regeringen gjorde då bedömningen att det ändå bör finnas en möjlighet att besluta om

sanktionsavgift i förhållande till utländska rättssubjekt. I sammanhanget anförde regeringen att sanktionsavgifter skapar ett incitament för berörda aktörer att följa regelverket. Regeringen framhöll vidare att det inte kan uteslutas att en sanktionsavgift i vissa fall kan komma att betalas frivilligt av en utländsk aktör som har gjort sig skyldig till en överträdelse av oaktsamhet eller okunskap och som är mån om sitt rykte och varumärke.⁵⁶ Utredningen finner inte anledning att göra någon annan bedömning, utan anser att det trots ovan nämnda verkställighetsförutsättningar finns behov av att kunna besluta om sanktionsavgifter mot utländska förvärvare som inte iakttar förvärvslagens bestämmelser.

6.8 Särskilda bestämmelser om förvärv på exekutiv auktion

Förslag: För förvärv av tillståndspliktig egendom på exekutiv auktion ska det finnas särskilda bestämmelser.

Den egendom som förvärvas ska enligt huvudregeln överlåtas vidare inom sex månader. Överlåtelse behöver dock inte ske om tillståndsmyndigheten beslutar att ge tillstånd till förvärvet eller förhållandena har ändrats och förvärvstillstånd inte längre hade krävts om det hade varit ett vanligt köp.

Om egendomen inte överlåts enligt huvudregeln ska den på begäran av tillståndsmyndigheten säljas på offentlig auktion.

Såväl fastigheter som aktier och andelar i bolag och föreningar som äger fast egendom kan säljas på exekutiv auktion.⁵⁷ Som tidigare konstaterats bör bestämmelserna om förvärvstillstånd inte tillämpas vid sådana försäljningar, eftersom det skulle försvåra Kronofogdemyndighetens handläggning och förfarandet vid en exekutiv auktion i onödan (se avsnitt 6.3.2). Enligt utsökningsbalken ska Kronofogdemyndigheten vid en exekutiv auktion anta det högsta budet, om detta är godtagbart, och köparen lämna handpenning eller ställa säkerhet. Att i efterhand förklara att ett sådant förvärv inte får

⁵⁶ Prop. 2022/23:116 s. 124 f.

⁵⁷ Enligt statistik från Kronofogdemyndigheten såldes 445 fastigheter på exekutiv auktion under 2023. Sedan 2010 har motsvarande siffra varierat mellan 440–764. Se myndighetens handling Exekutivt sålda fastigheter och bostadsrätter – marknadsvärden och försäljningspris 2010 till och med 2023.

tillstånd skulle leda till onödigt besvär och inte vara förenligt med en godtagbar utskökningsrättslig ordning.

Köp av fast egendom vid exekutiv auktion har även tidigare undantagits från krav på förvärvstillstånd. Redan i lagen (1916:156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag m.m. undantogs vissa inrop på exekutiv auktion från de tillståndsregler som fanns i lagen. För sådana förvärv fanns i stället vissa särskilda bestämmelser. Motsvarande gällde enligt 1982 års lag om utländska förvärv av fast egendom och den gamla hyresförvärvslagen och gäller fortfarande enligt jordförvärvslagen för lantbruksegendom som förvärvas på exekutiv auktion. Bestämmelserna i jordförvärvslagen innebär kortfattat att köp av fast egendom på exekutiv auktion är undantaget från lagens krav på förvärvstillstånd men i stället underställt särskilda krav som innebär att egendomen åter ska avyttras inom viss tid om inte inroparen får tillstånd att behålla den.

Skälet till att de exekutiva auktionerna inte helt har undantagits i förvärvslagarna är att det skulle kunna leda till att kravet på förvärvstillstånd kringgås, eftersom personer som annars inte skulle få förvärvstillstånd skulle slippa granskning om egendomen förvärvas på exekutiv auktion. I och med att detta skäl fortfarande gör sig gällande bedömer utredningen att motsvarande regler om vidareförsäljning med mera som fanns i tidigare gällande förvärvslagar och som fortfarande finns i jordförvärvslagen bör införas i den nya förvärvslagen.

Utredningen föreslår därför att de exekutiva auktionerna ska regleras i särskilda bestämmelser och huvudsakligen hanteras på samma sätt som enligt tidigare och befintlig förvärvslagstiftning. Det kan noteras att ett motsvarande förslag finns i förslaget till ny hyresförvärvslag.⁵⁸

Det bör sålunda krävas att egendom som inropas på exekutiv auktion ska vidare överlåtas av inroparen inom sex månader från det att auktionen fått laga kraft, om förvärvet vid ett vanligt köp hade varit tillståndspliktigt. Egendomen bör dock inte behöva överlåtas om tillståndsmyndigheten beslutar att tillåta förvärvet eller om omständigheterna ändras på så sätt att förvärvet inte längre vid ett vanligt köp hade krävt tillstånd. Som exempel på ändrade omständigheter kan nämnas att förvärvaren blivit medborgare i en stat inom

---

⁵⁸ Se SOU 2023:55.

EES eller, när förvärvaren är en juridisk person, att dennes ägarförhållanden ändras på ett sätt som medför att förvärvet inte längre är tillståndspliktigt. För att få tillstånd att behålla egendomen bör samma krav ställas som vid andra förvärv enligt den nya förvärvslagen.

Det kan förvisso finnas risker med en reglering som medger att en aktör som vid ett vanligt köp hade varit skyldig att ansöka om förvärvstillstånd fritt kan disponera fastigheten under en period om sex månader. Dessa risker får dock vägas mot svårigheterna med en annan ordning samt att det sannolikt endast kommer vara ett fåtal fall per år som träffas av de särskilda reglerna för exekutiva auktioner. Utredningen finner vid en avvägning att fördelarna med den föreslagna regleringen överväger nackdelarna.

De övriga bestämmelser som utredningen föreslår kring hanteringen av egendom som inropas på exekutiva auktioner motsvarar, med några få undantag, vad som gäller enligt 13–16 §§ jordförvärvslagen.

Utredningen föreslår justeringar i två avseenden i förhållande till regleringen i jordförvärvslagen. Den ena justeringen gäller vilken köpeskilling som ska accepteras i de fall en fastighet säljs på offentlig auktion till följd av att inroparen inte har överlåtit fastigheten inom den i lagen angivna tiden. Tidigare har i princip gällt att fastigheten inte får säljas under ett marknadsvärde, vilket är ett högt ställt krav när det gäller fastigheter som säljs på exekutiv auktion. Det framstår i stället som rimligare med en ordning som knyter an till regleringen i 12 kap. 40 § utsökningsbalken, enligt vilken ett inrop ska godtas om skyddsbeloppet täcks och det inte är sannolikt att en avsevärt högre köpeskilling kan uppnås. På så vis minskar risken för att fastigheter inte säljs och blir kvar hos förvärvare som inte fått tillstånd till förvärvet.

Den andra justeringen rör tidsfristen inom vilken tillståndsmyndigheten ska besluta om en ny auktion om en försäljning inte kommer till stånd vid den första auktionen. Den bör enligt utredningens bedömning kortas ner från två år till ett år. En alltför lång tidsfrist kan föra med sig att egendomen behöver värderas upprepade gånger och handläggningen börja om, vilket leder till ökade kostnader för såväl enskilda som staten.

Justeringarna motsvarar till viss del förslag som lämnats av Utredningen om skärpta kontroller vid fastighetsförvärv.⁵⁹

---

⁵⁹ Se SOU 2023:55 s. 82–84.

Enligt 12 kap. 25 § andra stycket utsökningsförordningen (1981:981) ska det vid en auktion som avser en jordbruksfastighet upplysas om bestämmelserna om exekutiv auktion i jordförvärvslagen. Enligt utredningen bör det i bestämmelsen göras ett tillägg så att upplysningsskyldigheten omfattar även bestämmelserna om exekutiv auktion i den nya fastighetsförvärvslagen. Det bör även införas en liknande upplysningsskyldighet för Kronofogdemyndigheten vid en auktion som avser aktier eller andelar i ett bolag eller en förening som äger fast egendom.

I förordning bör vidare anges att Kronofogdemyndigheten efter att en fastighet har förvärvats på exekutiv auktion ska skicka en kopia av köpebrevet till den civilområdesansvariga länsstyrelsen i det civilområde där fastigheten ligger.⁶⁰ Motsvarande bör gälla när aktier eller andelar i ett bolag eller förening som äger fast egendom förvärvats på exekutiv auktion. Köpehandlingarna bör även då skickas till den civilområdesansvariga länsstyrelsen i det civilområde där den fasta egendomen är belägen.

6.9 Sekretess i ärenden om förvärvstillstånd

Bedömning: Det behövs inte några nya bestämmelser om överföring av sekretess i offentlighets- och sekretesslagen.

Förslag: Offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) ska kompletteras så att sekretess gäller för uppgift om enskilda affärs- eller driftförhållanden i verksamhet som består i utredning i ärende enligt lagen om utländska förvärv av fast egendom.

Överföring av sekretess till skydd för allmänna intressen

Som konstaterats i det föregående kan statliga myndigheter, kommuner och regioner komma att behöva lämna sekretessbelagda uppgifter till tillståndsmyndigheten. När det gäller sekretess till skydd för allmänna intressen finns det ett behov av att uppgifterna omfattas av sekretess även när dessa finns hos tillståndsmyndigheten. Sekretess enligt 15 kap. 1, 1 a och 2 §§ offentlighets- och

⁶⁰ Jfr 7 § jordförvärvsförordningen (2005:522).

sekretesslagen gäller oavsett hos vilken myndighet uppgifterna finns. Om uppgifter som är sekretessbelagda enligt dessa bestämmelser lämnas till tillståndsmyndigheten, kommer de därför att ha samma sekretesskydd som de hade hos den myndighet som lämnade uppgiften. Detsamma gäller uppgifter som är sekretessbelagda enligt 18 kap. 1 och 2 §§ offentlighets- och sekretesslagen och som lämnas till tillståndsmyndigheten.

Överföring av sekretess till skydd för enskilda intressen

När det gäller sekretess till skydd för enskilda intressen kan uppgifter om affärs- och driftförhållanden som omfattas av sekretess komma att lämnas till tillståndsmyndigheten från andra myndigheter.

I offentlighets- och sekretesslagen förekommer begreppet affärs- eller driftförhållanden huvudsakligen i bestämmelser som rör affärsverksamhet av skilda slag. Begreppet affärs- och driftförhållanden inbegriper uppgifter om förvärv, överlåtelser, upplåtelser eller användning av egendom, tjänster eller annat. Vidare omfattas bland annat affärshemligheter av mera allmänt slag, marknadsundersökningar, marknadsplaneringar, prissättningskalkyler och planer rörande reklamkampanjer. Även förhandlingar och andra affärshändelser omfattas av begreppet.⁶¹ Begreppet har en vidsträckt betydelse och täcker i praktiken det som ligger inom ramen för en affärsverksamhet.⁶²

Utredningen föreslår nedan att sekretess enligt 30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen ska gälla för bland annat uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden som sökanden lämnar till tillståndsmyndigheten, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Uppgifter som tillståndsmyndigheten får från andra myndigheter kommer då att kunna omfattas av sekretess med stöd av samma bestämmelse. Det är inte givet att sekretessen enligt 30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen i alla situationer exakt kommer att motsvara det sekretesskydd som uppgifterna har hos den myndighet som lämnar uppgifterna. Utredningen bedömer dock att det inte behöver införas någon särskild bestämmelse om

---

⁶¹ Se prop. 1979/80:2 Del A s. 145.

⁶² Se HFD 2015 ref 11.

överföring av sekretess till skydd för enskildas intressen, eftersom regleringen får anses ge ett tillräckligt skydd för uppgifterna.⁶³

Tillståndsmyndigheten kan även komma att ta del av uppgifter ur belastningsregistret. Om tillståndsmyndigheten begär uttag ur registret kommer uppgifterna att omfattas av sekretess enligt 35 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen.

Sekretess för ansökan och utredning i ärenden om förvärvstillstånd

Sökanden kan i ett ärende om förvärvstillstånd komma att behöva lämna känslig affärs- eller driftinformation till tillståndsmyndigheten.

Enligt 30 kap. 23 § första punkten offentlighets- och sekretesslagen gäller sekretess i en statlig myndighets verksamhet som består i utredning, planering, prisreglering, tillståndsgivning, tillsyn eller stödverksamhet med avseende på produktion, handel, transportverksamhet eller näringslivet i övrigt för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Enligt bestämmelsens andra punkt gäller sekretess också för uppgift om andra ekonomiska eller personliga förhållanden än de som avses i första punkten för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet. En förutsättning för att bestämmelsen ska tillämpas hos en myndighet är att regeringen föreskriver om detta. Regeringen har med stöd av bestämmelsen meddelat sådana föreskrifter i 9 § offentlighets- och sekretessförordningen och i bilagan till den förordningen.

Enligt utredningen bör sekretess gälla för sådana känsliga uppgifter om affärs- eller driftförhållanden som sökanden kan komma att lämna till tillståndsmyndigheten i ansökan eller på begäran av myndigheten. Offentlighets- och sekretessförordningen bör alltså ändras så att 30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen är tillämplig även när det gäller utredning i ärenden om förvärvstillstånd.

---

⁶³ Jfr regeringens ställningstagande i propositionen till lagen om granskning av utländska direktinvesteringar, prop. 2022:23/116 s. 145 f.

6.10 Ansökningsavgift

Förslag: Den som ansöker om förvärvstillstånd ska betala en ansökningsavgift.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om avgiftens storlek.

Tillståndsmyndigheten ska avvisa en ansökan om förvärvstillstånd om sökanden inte betalar föreskriven ansökningsavgift.

En ansökan om förvärvstillstånd kan aktualisera hantering av säkerhets känslig information hos ett flertal aktörer. Med hänsyn till det och till de ställningstaganden som tillståndsmyndigheten ska göra med anledning av ansökan, framstår det som angeläget att tillståndsansökningar endast görs i fall där det finns en verklig avsikt att förvärva den aktuella egendomen. Utredningens bedömning är att en avgiftsskyldighet kan bidra till att motverka att ansökningar görs i onödan eller i direkt syfte att få tillståndsmyndighetens ställningstagande beträffande en viss fastighet. Utredningen föreslår därför att den som ansöker om tillstånd ska vara skyldig att betala en ansökningsavgift. Avgiftsbeloppet bör inte regleras i lag, utan det bör införas ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om avgiftens storlek.

Underlåtenhet att betala förskriven ansökningsavgift bör medföra att ansökan om förvärvstillstånd avvisas. Till skillnad från vad som annars gäller för avvisningsbeslut, bör ett beslut om avvisning som grundas på en utebliven ansökningsavgift inte föranleda att förvärvet blir ogiltigt. Det bör i stället stå förvärvaren fritt att på nytt ansöka om förvärvstillstånd och betala ansökningsavgiften, förutsatt att fristen för att ansöka om tillstånd inte har gått ut. Har ansökningsfristen passerats är förvärvet ogiltigt på den grunden (se avsnitt 6.6.3).

6.11 Överklagande

Förslag: Tillståndsmyndighetens beslut om sanktionsavgift ska få överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Tillståndsmyndigheten beslut om att avvisa en ansökan om förvärvstillstånd på grund av att ansökan är för sent inkommen eller ofullständig ska få överklagas till regeringen. Detsamma ska gälla tillståndsmyndighetens beslut om att avslå en ansökan om förvärvstillstånd eller en ansökan om förlängning av tillstånd till ett framtida förvärv samt tillståndsmyndighetens beslut om offentlig auktion.

Andra beslut enligt lagen ska inte få överklagas.

Förvaltningsbeslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol eller till regeringen

En ny lag om förvärvstillstånd aktualiserar frågan om överklagande av tillståndsmyndighetens beslut. Förvaltningsbeslut överklagas enligt huvudregeln till allmän förvaltningsdomstol enligt den instansordning som fastställs i 40 § förvaltningslagen. Vissa myndighetsbeslut ska dock överklagas till regeringen. Reglering gällande vilka beslut som ska överklagas till och prövas av regeringen framgår av speciallagstiftning. I allmänhet ankommer det på regeringen att pröva överklaganden i frågor där allmänekonomiska, försvars-, ordnings-, säkerhets-, eller andra statsnyttosynpunkter är särskilt framträdande.⁶⁴

Som exempel på beslut som kan överklagas till regeringen kan nämnas beslut enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar om att förbjuda en utländsk direktinvestering eller godkänna den med förbehåll om särskilda villkor. Sådana beslut kan enligt förarbetena aktualisera utrikes-, försvars- och säkerhetspolitiska överväganden som bör hanteras av regeringen.⁶⁵ Ett annat exempel på lagstiftning där överklaganden prövas genom regeringsprövning finns i säkerhetsskyddslagen. I förarbetena till den lagen uttalas att beslut om förelägganden som avser ogiltiga överlåtelser av säker-

⁶⁴ Se prop. 1997/98:101, s. 49.

⁶⁵ Se prop. 2022/23:116, s. 140.

hetskänslig verksamhet och beslut att förbjuda en sådan överlåtelse kan antas ha stor betydelse för Sveriges säkerhet, och att en prövning av ett förbud mot en viss överlåtelse kan aktualisera den sorts utrikes-, försvars- och säkerhetspolitiska överväganden som bör hanteras av regeringen.⁶⁶

Tillståndsmyndighetens beslut om sanktionsavgift

När det gäller tillståndsmyndighetens beslut om sanktionsavgift ser utredningen inte skäl att avvika från vad som i allmänhet gäller vid överklagande av förvaltningsbeslut. Sådana beslut bör därför överklagas till förvaltningsdomstol och prövningstillstånd bör krävas vid ett överklagande till kammarrätten enligt huvudregeln i 40 § förvaltningslagen. I likhet med vad som gäller vid överklagande av beslut om sanktionsavgift som fattats med stöd av säkerhetsskyddslagen eller lagen om granskning av utländska direktinvesteringar, bör dock överklagande i samtliga fall ske till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Formerna för överklagande, till exempel vilken överklagandefrist som ska gälla, bör inte avvika från förvaltningslagens bestämmelser. När det gäller partsställningen bör, i enlighet med 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291), tillståndsmyndigheten vara motpart i domstolen.

Tillståndsmyndighetens övriga beslut

När det gäller tillståndsmyndighetens beslut om att avslå en ansökan om förvärvstillstånd eller en begäran om förlängning av ett redan meddelat tillstånd till ett framtida förvärv, kan sådana beslut aktualisera utrikes-, försvars- och säkerhetspolitiska överväganden som bör hanteras av regeringen. Med hänsyn till detta, och då riksdagen nyligen har tagit ställning till att likartade beslut i ärenden om granskning av utländska direktinvesteringar är av sådan vikt att de ska prövas av regeringen, föreslår utredningen att regeringen ska vara överklagandeinstans vid överklagande av nämnda beslut. Av systematiska skäl anser utredningen att även beslut om att avvisa en ansökan om förvärvstillstånd på grund av att ansökan är för sent

---

⁶⁶ Se prop. 2020/21:13, s. 32 f.

inkommen eller ofullständig samt beslut om försäljning vid offentlig auktion ska få överklagas till regeringen. I sammanhanget kan lyftas fram att antalet ärenden där förvärvstillstånd vägras respektive antalet ärenden om försäljning vid offentlig auktion, och därmed även överklaganden av dessa beslut, förväntas bli lågt.

Ett beslut om att avslå eller avvisa en ansökan om förvärvstillstånd eller att avslå en begäran om förlängning av ett tillstånd till ett framtida förvärv, kan påverka både förvärvaren och den från vilken ägande- eller nyttjanderätten till egendomen förvärvas på ett negativt sätt. Båda dessa bör därför ha rätt att överklaga sådana beslut. Det bedöms inte nödvändigt att särskilt reglera detta. En prövning får dock ske i varje enskilt fall av om den som är missnöjd med tillståndsmyndighetens beslut har rätt att överklaga beslutet enligt allmänna principer.

Regeringens beslut i ett överklagat ärende enligt den nya förvärvslagen kan bli föremål för rättsprövning av Högsta förvaltningsdomstolen enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut. Genom möjligheten till rättsprövning tillgodoses Europakonventionens krav på att enskilda ska ha rätt till en rättvis domstolsprövning vid prövning av hans eller hennes civila rättigheter och skyldigheter.⁶⁷

Övriga beslut som tillståndsmyndigheten meddelar, exempelvis beslut om att bifalla en ansökan om förvärvstillstånd eller om att förlänga utredningstiden, har inte en sådan negativ effekt på förvärvaren eller en annan enskild aktör att besluten bör kunna överklagas till regeringen.

Det bör inte införas en särskild överklaganderätt för Försvarsmakten och Säkerhetspolisen

Utredningen har övervägt om Försvarsmakten och Säkerhetspolisen – i sina roller som expertmyndigheter när det gäller det militära försvaret och Sveriges säkerhet – bör ha rätt att överklaga tillståndsmyndighetens beslut att bevilja förvärvstillstånd. Enligt utredningens förslag ska tillståndsmyndigheten i ärenden om förvärvstillstånd samverka med Försvarsmakten och Säkerhetspolisen, om det inte är obehövt. Tanken är att samverkan ska kunna underlätas endast

---

⁶⁷ Se artikel 6 i Europakonventionen.

i fall som är helt okomplicerade. Försvarsmakten och Säkerhetspolisen kommer således att i de mer svårbedömda fallen ha goda möjligheter att ge uttryck för om förvärvstillstånd bör beviljas i ett enskilt fall. Eftersom myndigheterna har den bästa bilden av säkerhetsläget och hotbilden mot Sverige, är det rimligt att utgå från att tillståndsmyndigheten kommer att lägga stor vikt vid det som myndigheterna framför i ärendet. Med hänsyn till det sagda anser utredningen att det inte är behövligt att införa en särskild rätt för Försvarsmakten och Säkerhetspolisen att överklaga tillståndsmyndighetens beslut.

6.12 Föreskrifter om verkställighet

Förslag: Det ska tas in en upplysningsbestämmelse i lagen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela verkställighetsföreskrifter.

Utredningen gör på flera ställen ovan bedömningen att en förfaranderegeln bör framgå av förordning. Av 8 kap. 7 § regeringsformen framgår att regeringen, utan bemyndigade, får meddela föreskrifter om verkställighet av lag. Något särskilt bemyndigande behöver därför inte tas in i lagen. Däremot bör en upplysning om bestämmelsen i regeringsformen tas.

7 Tillståndsmyndighet

Förslag: Den myndighet som regeringen bestämmer ska vara tillståndsmyndighet.

Utredningen har övervägt om ansvaret för handläggning och beslut i tillståndsärenden enligt den nya förvärvslagen bör ligga på myndighetsnivå eller om uppgiften bör anförtros regeringen. Att låta regeringen fatta dessa beslut skulle kunna vara motiverat med hänsyn till att besluten kan kräva sådana känsliga utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska överväganden som regeringen bör vara bäst lämpad att göra. En jämförelse kan här göras med Finland, där frågor om tillstånd enligt lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv prövas av försvarsministeriet.

Utredningen ser dock flera fördelar med att beslut om förvärvstillstånd i stället fattas på myndighetsnivå. En sådan ordning ligger i linje med den allmänna strävan att minska antalet förvaltningsärenden som hanteras på regeringsnivå. Det kan också finnas ärenden och bedömningar i enskilda fall som kan vara känsliga och där ett negativt beslut från regeringen ytterst skulle kunna försvåra Sveriges relation med andra länder. Enligt utredningens mening talar dessa skäl med övervägande styrka för att det bör vara en myndighet som handlägger och fattar beslut om tillstånd enligt den nya förvärvslagen.

När det gäller vilken myndighet som skulle kunna anses vara lämplig som tillståndsmyndighet noterar utredningen inledningsvis att frågor om förvärvstillstånd enligt den gamla lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m. som huvudregel skulle prövas av länsstyrelsen i det län där fastigheten var belägen. Om ett ärende kunde anses särskilt betydelsefullt från allmän synpunkt, skulle regeringen pröva ärendet som första instans. Länsstyrelsen

skulle i ett sådant fall med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning.¹

Enligt utredningen finns det flera skäl som talar för att prövningen av utländska förvärv av svenska fastigheter liksom tidigare bör läggas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig myndighet på lägre regional nivå med uppgifter enligt förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap och den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom länet. I den rollen ska länsstyrelsen bland annat i samråd med Försvarsmakten och med den länsstyrelse som är civilområdesansvarig enligt 7 a § förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion verka för att det civila och det militära försvaret samordnas. Vidare har länsstyrelsen en viktig funktion i markplaneringen och planprocesser, där den bland annat ska säkerställa att riksintressen som utpekats för totalförsvarets behov beaktas. Länsstyrelsen ansvarar också – jämte Jordbruksverket – för tillståndsprövningen enligt jordförvärvslagen (1979:230).

Hos länsstyrelserna finns således redan i dag kompetens inom framför allt det civila försvarets behov samt kännedom om fastighetsbeståndet i länen. Det finns även etablerade former hos myndigheterna för, och erfarenhet av, beslutsfattande i frågor som rör tillstånd till förvärv av fast egendom samt utarbetade kommunikationsvägar mellan länsstyrelsen och kommuner respektive Försvarsmakten genom dess militärregioner. Det sistnämnda bör skapa goda förutsättningar för samverkan och informationsutbyte i frågor där länsstyrelsen i dag inte besitter en fördjupad kompetens, exempelvis beträffande förekomsten av lokal kritisk infrastruktur, det militära försvarets behov och ett förvärvs betydelse i utrikes- eller säkerhetspolitiskt hänseende.

Med detta sagt kan det konstateras att landets 21 länsstyrelser har olika resurser och förutsättningar för att bedriva sitt arbete. Detta kan medföra att kompetensen gällande totalförsvarets behov och intressen kan variera mellan olika länsstyrelser. Ett sätt att underlätta kompetensuppbyggnaden och skapa förutsättningar för en enhetlig och effektiv prövning av tillståndsärenden enligt en ny förvärvslag, vore att förlägga prövningen till ett antal länsstyrelser. En sådan lösning skulle också innebära att spridningen av informa-

---

¹ Beslutsordningen framgick av 3 § lagen om utländska förvärv av fast egendom m.m. jämförd med 1, 2 och 8 §§ förordningen (1982:879) om utländska förvärv av fast egendom m.m.

tion som typiskt sett kan förekomma i ärenden om förvärvstillstånd begränsas till ett fåtal länsstyrelser. Som tidigare redovisats kan tillståndsmyndigheten komma att hantera information av mycket känslig art inom ramen för sin prövning, bland annat information som omfattas av försvarssekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Det är i sig ett angeläget intresse att begränsa spridningen av sådan information.

Enligt utredningen vore det lämpligaste alternativet att förlägga prövningen av ärenden om förvärvstillstånd till de sex länsstyrelser som är civilområdesansvariga länsstyrelser enligt 7 a § förordningen med länsstyrelseinstruktion. De civilområdesansvariga länsstyrelserna är geografiskt områdesansvariga för civilt försvar på högre regional nivå, högsta civila totalförsvarsmyndighet inom sina civilområden och har ett antal uppgifter utöver uppgifterna som varje länsstyrelse har. De ska bland annat verka för att totalförsvaret inom det egna civilområdet har en enhetlig inriktning genom att samordna planeringen mellan statliga myndigheter och samverka med Försvarsmakten i frågor som rör totalförsvaret. De ansvarar även för nödvändig samverkan mellan landets sex civilområden. Utöver den länsnära kunskap och erfarenhet som samtliga länsstyrelser besitter, har de civilområdesansvariga länsstyrelserna således kompetens gällande totalförsvarets behov på civilområdesnivå. Fyra av de sex civilområdesansvariga länsstyrelserna är också tillsynsmyndigheter enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585) och har särskild kompetens i frågor som rör säkerhetsskydd.

Det finns även andra myndigheter som med hänsyn till sina uppgifter och ansvarsområden skulle kunna vara aktuella för uppdraget som tillståndsmyndighet.

Utredningen har övervägt om Inspektionen för strategiska produkter skulle kunna vara den myndighet som bör anförtros uppdraget. Inspektionen för strategiska produkter ansvarar bland annat för prövningen av utländska förvärv av svenska företag enligt lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar och gör inom ramen för dessa ärenden bedömningar som ligger nära de bedömningar som tillståndsmyndigheten enligt den nya förvärvslagen ska göra. Det vore en fördel att kunna dra nytta av myndighetens kompetens när det gäller exempelvis säkerhets- och utrikespolitiska bedömningar. Samtidigt har Inspektionen för strategiska produkter varken en historisk eller nutida koppling till frågor som

rör kontroll vid förvärv av fast egendom, vilket talar emot att myndigheten tilldelas ansvaret som tillståndsmyndighet.

Ett annat alternativ skulle kunna vara att ge uppdraget till Försvarsmakten. Försvarsmakten är den myndighet som genom sin kunskap om det militära försvarets behov och nära samverkan med de övriga försvarsmyndigheterna och Säkerhetspolisen har bäst förutsättningar att bedöma ett förvärvs betydelse ur militär försvarssynpunkt. Det står klart att myndighetens expertkunskaper och tillgång till bland annat underrättelseinformation skulle underlätta prövningen av ett flertal ärenden enligt den nya lagen. Prövningen är dock inte enbart inriktad på det militära försvarets behov, och enligt utredningens bedömning finns det anledning att anta att huvuddelen av ärendena inte kommer att kräva överväganden av mer kvalificerat slag från Försvarsmaktens sida.² Vid sådana förhållanden kan det ifrågasättas om Försvarsmakten bör tilldelas uppdraget som tillståndsmyndighet.

Utredningen anser att övervägande skäl talar för att de civilområdesansvariga länsstyrelserna är mest lämpade att ansvara för prövningen enligt den nya förvärvslagen. En ytterligare omständighet som talar för denna slutsats är att de civilområdesansvariga länsstyrelserna föreslås vara beslutsmyndighet i ärenden om förköp.³ Det finns tydliga fördelar med att prövningen av frågor om statlig förköpsrätt av fast egendom och om utländska förvärv av svenska fastigheter koncentreras till samma myndighet. Utredningen föreslår därför att de civilområdesansvariga länsstyrelserna utses till tillståndsmyndighet med uppdrag att pröva frågor enligt den nya förvärvslagen.

---

² En annan sak är att Försvarsmakten som ansvarig myndighet för det militära försvaret som utgångspunkt bör höras i ärenden om förvärvstillstånd. Tillståndsmyndighetens samverkan med Försvarsmakten behandlas i avsnitt 6.5.5.

³ Se SOU 2024:38 kapitel 13 och 14.

8 Ändringar i närliggande lagstiftning

8.1 Jordabalken

Förslag: En ansökan om lagfart respektive om inskrivning av tomträtt ska i fråga om fysiska personer innehålla uppgift om förvärvarens medborgarskap. I fråga om juridiska personer ska en ansökan om lagfart innehålla uppgift om förvärvarens säte. Om förvärvaren är en juridisk person med säte i en stat inom EES, och en aktör som omfattas av kravet på förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen, ska ansökan även innehålla uppgift om detta. Uppfylls inte kraven ska ansökan förklaras vilande.

Inskrivningsmyndigheten ska i vissa fall kunna inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt den nya förvärvslagen, om det behövs för att myndigheten ska kunna ta ställning till om sökandens rätt att förvärva fastigheten är underkastat krav på förvärvstillstånd.

Allmänt om lagfartsförfarandet och förfarandet vid inskrivning av tomträtt

Den som har förvärvat fast egendom är som huvudregel skyldig att ansöka om lagfart inom tre månader från förvärvet.¹ Ansökan görs hos inskrivningsmyndigheten, det vill säga Lantmäteriet. Lagfarten är en registrering i fastighetsregistret över vem som är ägare till en fastighet. Genom att förvärvaren registreras som ägare blir denne

¹ 20 kap. 1 och 2 §§ jordabalken.

behörig att söka och beviljas inteckning i fastigheten samtidigt som överlåtaren förlorar denna behörighet.² Liknande regler gäller vid förvärv av tomträtt.³

En ansökan i ett inskrivningsärende ska innehålla uppgifter om bland annat sökandens namn, personnummer och postadress. Avser en ansökan något annat än inteckning ska den också innehålla uppgift om överlåtarens, upplåtarens eller förvärvarens namn och, där sådant finns, person- eller organisationsnummer.⁴ Om en ansökan på grund av avsaknaden av dessa uppgifter inte kan tas upp till prövning utan väsentlig olägenhet, får Lantmäteriet besluta om uppskov. Sökanden får i samband med uppskofsbeslutet föreläggas att ge in den utredning eller de uppgifter som behövs. Följs inte föreläggandet får ansökan avvisas.⁵

Inskrivningsmyndigheten ska avslå en ansökan om lagfart bland annat om sökandens rätt att förvärva fastigheten är beroende av myndighets tillstånd och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd har gått ut eller ansökan om tillstånd har avslagits.⁶ En ansökan om inskrivning av tomträtt ska avslås bland annat om det är uppenbart att upplåtelsen är ogiltig eller inte kan göras gällande.⁷

Inskrivningsmyndighetens kontroll

Inskrivningsmyndigheten kommer i nämnda inskrivningsärenden att behöva kontrollera om förvärvarens rätt att överta fastigheten eller tomträtten är underkastat krav på förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen. Myndigheten gör redan i dag en sådan kontroll när det gäller fastighetsförvärv som är tillståndspliktiga enligt jordförvärvslagen (1979:230). Det regelverket utgår från hur fastigheten är taxerad, vilket inskrivningsmyndigheten lätt kan ta reda på. Tillståndsplikten enligt den nya förvärvslagen utgår till skillnad från jordförvärvslagen inte från fastighetens taxeringskod, utan från förhållanden hänförliga till förvärvaren. För att inskrivningsmyndigheten ska kunna ta ställning till om förvärvet är underkastat krav på förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen behöver myndigheten ha

---

² 22 kap. 1 och 2 §§ jordabalken.

³ Se 21 kap. och 22 kap. 15 § jordabalken.

⁴ 19 kap. 11 § jordabalken.

⁵ 19 kap. 14 § jordabalken.

⁶ 20 kap. 6 § 8 jordabalken.

⁷ 21 kap. 2 § första stycket 6 och 7 § jordabalken.

kännedom om de omständigheter kring förvärvaren som medför att förvärvet är tillståndspliktigt. Myndigheten behöver således ha tillgång till uppgifter om förvärvarens medborgarskap eller säte och, i vissa fall, dennes ägarförhållanden. Som framgår av det föregående finns det i dag inget krav på att en lagfartsansökan eller en ansökan om inskrivning av tomträtt ska innehålla sådana uppgifter.

En ansökan om lagfart eller om inskrivning av tomträtt ska innehålla uppgifter om förvärvarens medborgarskap eller säte och i vissa fall ägarförhållanden

För att möjliggöra inskrivningsmyndighetens prövning av inskrivningsärendena och motverka risken för att lagfart respektive inskrivning av tomträtt felaktigt beviljas en tillståndspliktig förvärvare som inte fått förvärvstillstånd föreslår utredningen att vissa uppgifter ska framgå av ansökan i dessa ärenden. Sökanden ska vara skyldig att lämna uppgift om sitt eller förvärvarens medborgarskap, när denne är en fysisk person, eller om förvärvarens säte, när denne är en juridisk person. Om sätet är i en stat inom EES, och en aktör som omfattas av kravet på förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen, ska ansökan även innehålla uppgift om detta.

Förslaget bör ses som ett komplement till förslag som lämnats av Utredningen om skärpta kontroller vid fastighetsförvärv, vilka redovisas nedan.

Utredningens bedömning är att en uppgiftsskyldighet av det angivna slagen skapar goda förutsättningar för att inskrivningsärendet kommer att prövas med utgångspunkt i korrekta förhållanden och därmed minskar risken för att lagfart respektive inskrivning av tomträtt felaktigt beviljas en tillståndspliktig förvärvare som inte har meddelats förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen.

En ansökan om lagfart eller om inskrivning av tomträtt som inte innehåller angivna uppgifter ska vilandeförklaras

I 20 kap. 7 § och 21 kap. 3 § jordabalken anges när en ansökan om lagfart respektive om inskrivning av tomträtt ska förklaras vilande. Utredningen föreslår att bestämmelserna utvidgas så att det framgår att en ansökan ska vilandeförklaras om den inte innehåller uppgifter om förvärvarens medborgarskap eller säte samt, i relevanta fall, ägarförhållanden. Inskrivningsmyndigheten kan då i samband med att ansökan förklaras vilande förelägga sökanden att visa om det hinder som har föranlett vilandeförklaringen har blivit undanröjt. Föreläggandet får förenas med vite. Om sökanden inte följer föreläggandet, kan ansökan avvisas.⁸

Inhämtande av yttrande från tillståndsmyndigheten

Det lär vara förhållandevis enkelt för inskrivningsmyndigheten att ta ställning till om förvärvet som ligger till grund för ansökan på grund av förvärvarens medborgarskap eller säte är tillståndspliktigt enligt den nya förvärvslagen. Svårare kan det i vissa fall vara att bedöma om förvärvet är underkastat krav på förvärvstillstånd på grund av att förvärvaren är en fysisk person som saknar medborgarskap, vars medborgarskap är okänt eller vars medborgarskap inte har verifierats på ett tillförlitligt sätt. Motsvarande gäller om förvärvaren är en juridisk person med säte i en stat inom EES och en aktör som är tillståndspliktig enligt förvärvslagen direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen.

För underlätta inskrivningsmyndighetens handläggning i dessa fall bör det finnas en möjlighet för myndigheten att inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt den nya förvärvslagen. Yttrandet ska avse om förvärvaren är en person vars förvärv av fast egendom är underkastat krav på förvärvstillstånd enligt förvärvslagen. Inskrivningsmyndigheten bör sedan kunna utgå från tillståndsmyndighetens ställningstagande vid sin egen prövning av frågan.

Om förvärvarens rätt att förvärva fastigheten är underkastat krav på förvärvstillstånd, och tiden för att ansöka om ett sådant tillstånd

---

⁸ Se 19 kap. 17 § jordabalken.

har gått ut eller ansökan om tillstånd har avslagits, är förvärvet ogiltigt enligt den nya förvärvslagen. I ett sådant fall ska inskrivningsmyndigheten avslå ansökan om lagfart respektive om inskrivning av tomt-rätt, se 20 kap. 6 § 8 och 21 kap. 2 § första stycket 6 jordabalken.

Utredningen om skärpta kontroller vid fastighetsförvärv

Utredningen om skärpta kontroller vid fastighetsförvärv redovisade i september 2023 betänkandet *Vem äger fastigheten* (SOU 2023:55). I betänkandet föreslår utredningen bland annat att en ansökan om lagfart ska innehålla uppgifter om förvärvarens personnummer, samordningsnummer eller organisationsnummer. Utredningen föreslår vidare att juridiska personer ska kunna beviljas lagfart endast om de i förekommande fall är registrerade i Bolagsverkets register över verkliga huvudmän, eller motsvarande sådant register i en annan stat inom EES. Förslagen syftar till att sökandens identitet och den verkliga ägaren av fastigheten ska kunna säkerställas i ett lagfarts-ärende.⁹ För en närmare beskrivning av förslagen hänvisas till betänkandet.

Utredningen bedömer att förslagen, om de genomförs, ytterligare kommer att minska risken för att lagfart felaktigt beviljas en tillståndspliktig sökande som inte fått förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen.

8.2 Fastighetsbildningslagen

Förslag: En ansökan om fastighetsbildning som innebär att mark kommer i ny ägares hand ska innehålla uppgift om förvärvarens medborgarskap eller säte. Om förvärvaren är en juridisk person med säte i en stat inom EES, och en aktör som omfattas av kravet på förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen, ska ansökan även innehålla uppgift om detta.

⁹ SOU 2023:55 s. 111–120.

Fastighetsbildning som innebär att mark kommer i ny ägares hand ska få ske endast om en tillståndspliktig förvärvare har ett giltigt förvärvstillstånd.

Lantmäterimyndigheten ska i vissa fall kunna inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt den nya förvärvslagen, om det behövs för att myndigheten ska kunna ta ställning till om förvärvarens rätt att överta marken är underkastat krav på förvärvstillstånd.

Allmänt om fastighetsbildning

Fastighetsbildning är det gemensamma namnet på åtgärder som nybildar eller ombildar fastigheter. Bestämmelser om fastighetsbildning finns i fastighetsbildningslagen (1970:988). Där anges att fastighetsbildning sker såsom fastighetsreglering, om den avser ombildning av fastigheter, och såsom avstyckning, klyvning eller sammanläggning, om den avser nybildning av fastighet.¹⁰ Frågor om fastighetsbildning prövas vid förrättning, som handläggs av en lantmäterimyndighet.¹¹

Lantmäterimyndighetens kontroll

Av 4 kap. 7, 28 och 29 §§ jordabalken följer att ett förvärv av ett visst område av en fastighet som sker genom ett köp, ett byte eller en gåva är giltigt endast om fastighetsbildning sker genom förrättning som är sökt senast sex månader från förvärvet. I den mån förvärvet är underkastat krav på förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen, åligger det förvärvaren att ansöka om ett sådant tillstånd. Om förvärvaren beviljas förvärvstillstånd men fastighetsbildning inte söks i rätt tid eller nekas, blir förvärvet ogiltigt. Utredningen ser inga problem eller motsättningar i detta. Mer komplicerad är situationen när förvärvaren inte har fått förvärvstillstånd, men en ansökan om fastighetsbildning ändå görs i enlighet med regleringen i 4 kap. 7 och 28 eller 29 §§ jordabalken. Det vore inte ändamålsenligt om ansökan beviljades i ett sådant fall. Samtidigt finns det ingen tydlig

¹⁰ 2 kap. 1 § fastighetsbildningslagen.

¹¹ 2 kap. 2 § fastighetsbildningslagen.

grund i fastighetsbildningslagen för att ställa in förrättningen på grund av att nödvändigt förvärvstillstånd saknas.

I de ovan beskrivna fallen är det överlåtelsehandlingen som ligger till grund för ansökan om fastighetsbildning. Det är emellertid inte alltid så att en ansökan om fastighetsbildning föregåtts av en fastighetsöverlåtelse. Äganderätten till fast egendom kan övergå från en person till en annan inom ramen för en fastighetsbildningsförrättning, utan att ett föregående förvärv har skett. Det kan till exempel ske genom en fastighetsreglering som genomförs efter ett yrkande, eller efter en överenskommelse som upprättats före ansökan eller under förrättningen. Det kan även ske genom en sammanläggning av fastigheter som beslutas med stöd av 12 kap. 2 § andra stycket fastighetsbildningslagen.

Sammanläggning får som utgångspunkt ske endast om fastigheterna har samma ägare och innehas med lika rätt.¹² I 12 kap. 2 § andra stycket fastighetsbildningslagen finns dock ett undantag från denna huvudregel, som innebär att fastigheter som tillhör makar var för sig får sammanläggas om makarna träffar skriftligt avtal om att äga var sin bestämd andel i den nybildade fastigheten. Genom avtalet kan makarna sinsemellan fördela äganderätten – det vill säga de ideella andelarna – till den nybildade fastigheten. Äganderätten kan fördelas så att den motsvarar makarnas egendom före sammanläggningen, men också på sådant sätt att en förmögenhetsöverföring sker från den ena maken till den andra.

I de beskrivna fallen är fastighetsbildningen, och därmed förvärvet, fullbordad när uppgift om åtgärden förts in i fastighetsregistrets allmänna del.¹³

Förvärv av fast egendom som sker på nu angivna sätt, det vill säga inom ramen för en fastighetsbildningsförrättning, omfattas av den föreslagna förvärvslagens tillämpningsområde. En tillståndspliktig förvärvare måste därför ansöka om tillstånd till förvärvet. Så länge ansökan om förvärvstillstånd görs före ansökan om fastighetsbildning och tillstånd till förvärvet beviljas, uppstår inga egentliga samordningsproblem i det efterföljande fastighetsbildningsförfarandet. Det blir då lantmäterimyndighetens sak att bedöma om den sökta åtgärden ska beviljas enligt de grunder som anges i fastighetsbildningslagen. Om förvärvaren däremot ansöker om

---

¹² 12 kap. 1 § fastighetsbildningslagen.

¹³ 1 kap. 2 § andra stycket fastighetsbildningslagen.

förvärvstillstånd först sedan fastighetsbildningen, och därmed förvärvet, har fullbordats och ansökan avslås, kommer förvärvet ändå att vara giltigt. Detta på grund av den undantagsregel som utredningen föreslår ska gälla i angivna fall (se avsnitt 6.6.3). En sådan ordning vore inte tillfredsställande.

Fastighetsbildning som innebär att mark kommer i ny ägares hand ska få ske endast om en tillståndspliktig förvärvare har ett giltigt förvärvstillstånd

För att fastighetsbildning inte ska beslutas i fall där en tillståndspliktig förvärvare inte har beviljats förvärvstillstånd, måste prövningen av tillståndsfrågan ske före prövningen av fastighetsbildningsärendet. I syfte att åstadkomma en sådan prövningsordning, föreslår utredningen att det i fastighetsbildningslagen införs en ny paragraf som slår fast att fastighetsbildning som innebär att mark kommer i ny ägares hand får ske endast om en tillståndspliktig förvärvare har ett giltigt förvärvstillstånd.

Regleringen innebär att lantmäterimyndigheten måste kontrollera om den sökta fastighetsbildningsåtgärden innefattar en marköverföring som omfattas av kravet på förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen innan ärendet avgörs.

För att underlätta lantmäterimyndighetens kontroll föreslår utredningen, på motsvarande sätt som föreslås för ansökan om inskrivning, att en ansökan om fastighetsbildning som innebär att mark kommer i ny ägares hand ska innehålla uppgifter om förvärvarens medborgarskap eller säte. Om förvärvaren är en juridisk person med säte i en stat inom EES, och en aktör som omfattas av kravet på förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen, ska ansökan även innehålla uppgift om detta.

Genom att sökanden lämnar dessa uppgifter får lantmäterimyndigheten underlag att bedöma om den sökta fastighetsbildningsåtgärden sker på grund av, eller innefattar, ett förvärv som är tillståndspliktigt enligt den nya förvärvslagen. Om så är fallet, har myndigheten möjlighet att infordra utredning från sökanden som visar att förvärvstillstånd har meddelats.

Det bör finnas en motsvarande möjlighet för lantmäterimyndigheten i fastighetsbildningsärenden som för inskrivningsmyndigheten i ärenden om lagfart och inskrivning av tomträtt att, inom ramen för den ovan nämnda kontrollen, i de mer svårbedömda fallen inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt den lagen.

Om förvärvet är tillståndspliktigt enligt den nya förvärvslagen och förvärvstillstånd saknas, får ansökan om fastighetsbildning inte beviljas.

En reglering motsvarande den som gäller för förvärv som är tillståndspliktiga enligt jordförvärvslagen bör inte införas

Enligt 10 kap. 3 § andra stycket fastighetsbildningslagen får avstyckning av område för jordbruk eller skogsbruk som grundar sig på ett förvärv som skulle krävt tillstånd enligt jordförvärvslagen inte ske utan att frågan om förvärvstillstånd har underställts tillståndsmyndigheten. Om förvärvaren inte själv har ansökt om förvärvstillstånd åligger det lantmäterimyndigheten att ex officio underställa tillståndsmyndigheten frågan. Ett avslag från tillståndsmyndigheten medför att förvärvet blir ogiltigt i samband med att avslagsbeslutet vinner laga kraft. I 5 kap. 20 § och 11 kap. 9 § fastighetsbildningen finns vidare bestämmelser om att lagstadgade inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom ska tillämpas vid fastighetsreglering eller klyvning om en fastighets graderingsvärde ökas med samtycke av den ökande fastighetens ägare. Regleringen innebär att om tillstånd eller annan prövning av myndighet krävs vid förvärv genom köp, så ska frågan om tillstånd till ökningen underställas myndigheten. Bestämmelserna syftar till att hindra kringgåenden av jordförvärvslagstiftningen.

Utredningen har övervägt om det hade varit ett lämpligare alternativ att låta nu nämnda bestämmelser omfatta förvärv som är tillståndspliktiga enligt den nya förvärvslagen, men har landat i att inte föreslå en sådan lösning. Detta eftersom regleringen inte träffar alla tillståndspliktiga förvärv som är relevanta att uppmärksamma i fastighetsbildningsförfarandet. Utredningens uppfattning är att en ordning likt den som föreslås ovan på ett bättre sätt samordnar tillståndsförfarandet enligt den nya förvärvaren med fastighetsbildningsförfarandet.

8.3 Jordförvärvslagen och jordförvärvsförordningen

Förslag: Förförvärvstillstånd ska vägras om det för sökandens rätt att förvärva fastigheten krävs tillstånd enligt den nya förvärvslagen och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd har gått ut eller ansökan om tillstånd har avvisats eller avslagits.

Länsstyrelsen och Jordbruksverket ska i vissa fall ha möjlighet att inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt den nya förvärvslagen, om det behövs för att myndigheten ska kunna ta ställning till om förvärvet är tillståndspliktigt enligt samma lag.

Ett fastighetsförvärv som är tillståndspliktigt enligt den nya förvärvslagen kan vara underkastat krav på förförvärvstillstånd även enligt jordförvärvslagen, om den förvärvade egendomen utgör lantbruksegendom. Det vore inte ändamålsenligt om tillstånd enligt jordförvärvslagen beviljades i fall där förvärvet riskerar att skada väsentliga totalförvarsintressen. Frågan är hur denna situation på bästa sätt förebyggs.

Tidigare reglerades förhållandet mellan lagstiftningen om utländska förvärv av fast egendom och jordförvärvslagen på så sätt att ett förvärv av fast egendom som var tillståndspliktigt enligt lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m. inte krävde förförvärvstillstånd enligt jordförvärvslagen. För att de syften som jordförvärvslagen ska säkra inte skulle åsidosättas, föreskrevs i 1982 års förvärvslag att förförvärvstillstånd inte fick meddelas om tillstånd skulle ha vägrats vid en prövning enligt jordförvärvslagen. En motsvarande ordning gällde för fall där förvärvet var tillståndspliktigt enligt såväl 1982 års förvärvslag som den numera upphävda lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m.

Enligt utredningen framstår det inte som den lämpligaste lösningen att, på sätt som tidigare gjordes, låta en av tillståndsmyndigheterna ansvara för prövningen enligt båda regelverken. Det framstår som ett bättre alternativ med en prövningsordning där förvärvet först prövas mot totalförsvarets intressen enligt den nya förvärvslagen och därefter – om förvärvet inte riskerar att skada väsentliga totalförvarsintressen – mot de intressen som jordförvärvslagen ska säkra. Prövningen i respektive led skulle då ombesörjas av den myndighet som har expertkunskaper i sakfrågan, vilket är fördelaktigt ur rättssäkerhets- och effektivitetssynpunkt.

För att få till stånd en prövningsordning likt den ovan beskriva föreslår utredningen att det i jordförvärvslagen införs en ny paragraf som slår fast att förvärvstillstånd ska vägras om det för sökandens rätt att förvärva fastigheten krävs tillstånd enligt den nya förvärvslagen och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd har gått ut eller ansökan om tillstånd har avvisats eller avslagits.

Den nya regleringen innebär att länsstyrelsen och Jordbruksverket först måste kontrollera om sökandens förvärv omfattas av kravet på förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen innan myndigheten avgör ärendet. I de allra flesta fallen lär det framgå redan av ansökningshandlingarna att sökanden i relevanta fall har beviljats förvärvstillstånd eller att en prövning enligt den nya förvärvslagen pågår. Om det inte går att utläsa av ansökan huruvida sökanden är en aktör som omfattas av kravet på förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen, måste prövningsmyndigheten utreda saken. Det kan då bli aktuellt att förelägga sökanden att komplettera ansökan med utredning som visar sökandens medborgarskap eller säte och, i förekommande fall, ägarförhållanden.

För att underlätta länsstyrelsens och Jordbruksverkets prövning bör det finnas en motsvarande möjlighet för dessa myndigheter som för prövningsmyndigheten i inskrivnings- och fastighetsbildningsärenden att, i de mer svårbedömda fallen, inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt den nya förvärvslagen. Yttrandet ska avse om förvärvaren är en person vars förvärv av fast egendom är underkastat krav på förvärvstillstånd enligt förvärvslagen. Länsstyrelsen och Jordbruksverket bör sedan kunna utgå från tillståndsmyndighetens ställningstagande vid sin egen bedömning av frågan. Möjligheten att inhämta ett yttrande i dessa fall bör framgå av jordförvärvsförordningen (2005:522).

Om förvärvet är tillståndspliktigt enligt den nya förvärvslagen, och tiden för att ansöka om tillstånd enligt den lagen har försuttit eller ansökan har avvisats eller avslagits, är förvärvet som huvudregel ogiltigt enligt samma lag. I ett sådant fall ska jordförvärvstillstånd vägras.

8.4 Förslaget till ny hyresförvärvslag

Förslag: En anmälan enligt den föreslagna hyresförvärvslagen ska få lämnas utan åtgärd endast om en tillståndspliktig förvärvare har ett giltigt förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen.

Kommunen ska i vissa fall kunna inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt den nya förvärvslagen, om det behövs för att kommunen ska kunna ta ställning till om förvärvet är tillståndspliktigt enligt den lagen.

Kommunen ska kunna avvakta en prövning enligt den nya förvärvslagen innan den beslutar att lämna anmälan utan åtgärd eller att överlämna anmälan till hyresnämnden för granskning.

Hyresnämnden ska avslå en ansökan om förvärvstillstånd om det för förvärvarens rätt att förvärva fastigheten krävs tillstånd enligt den nya förvärvslagen och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd har gått ut eller ansökan om tillstånd har avvisats eller avslagits.

Ett förvärv som kräver förvärvstillstånd enligt den föreslagna förvärvslagen kan också vara anmälnings- och tillståndspliktigt enligt förslaget till ny hyresförvärvslag, som för närvarande bereds inom Regeringskansliet.¹⁴ Förutsättningen är att förvärvet avser en hyresfastighet, aktier i ett privat aktiebolag eller andelar i ett handelsbolag eller en förening som äger en hyresfastighet, eller tomträtt avseende en sådan fastighet.

För att undvika att förvärvstillstånd meddelas enligt hyresförvärvslagen i fall där förvärvet riskerar att skada väsentliga totalförsvarsintressen, föreslår utredningen att prövningen samordnas med tillståndsprövningen enligt den nya förvärvslagen efter samma riktlinjer som angetts ovan beträffande jordförvärvslagen. En ny paragraf bör således införas i hyresförvärvslagen som slår fast att en anmälan enligt lagen ska få lämnas utan åtgärd endast om en tillståndspliktig förvärvare har ett giltigt förvärvstillstånd enligt förvärvslagen. Det bör finnas en motsvarande möjlighet för kommunen som för prövningsmyndigheten enligt jordförvärvslagen att inom ramen för prövningen av om förvärvet är tillståndspliktigt enligt förvärvslagen inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten

¹⁴ Förslaget lämnas i betänkandet *Vem äger fastigheten* (SOU 2023:55).

enligt den lagen. Om förvärvet är underkastat krav på förvärvstillstånd, och tiden för att ansöka om tillstånd enligt förvärvslagen har försuttits eller om en sådan ansökan har avvisats eller avslagits, är förvärvet som huvudregel ogiltigt enligt samma lag. I ett sådant fall ska kommunen överlämna ärendet till hyresnämnden, som ska avslå ansökan om förvärvstillstånd. En bestämmelse där det sistnämnda framgår bör också införas i hyresförvärvslagen.

Enligt 7 § första stycket hyresförvärvslagen ska kommunen så snart som möjligt och senast inom 25 arbetsdagar från det att en anmälan är fullständig besluta att antingen lämna anmälan utan åtgärd eller överlämna anmälan till hyresnämnden för granskning. Om det är nödvändigt, får kommunen meddela beslutet efter utgången av denna frist, dock senast inom tre månader. Utredningen föreslår att ett tillägg görs i den bestämmelsen där det framgår att kommunen får avvakta prövningen av ett ärende om förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen, innan den beslutar att lämna en anmälan utan åtgärd eller att överlämna anmälan till hyresnämnden för granskning. Det följer av 9 § första stycket förvaltningslagen (2017:900) att kommunen ska fatta beslutet så snart som möjligt efter att frågan om förvärvstillstånd har avgjorts.

8.5 Lagen om vissa bulvanförhållanden

Förslag: Lagen om vissa bulvanförhållanden ska utvidgas till att även omfatta fall då bulvanförhållanden används för att kringgå den nya förvärvslagen.

Lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden gäller när ett bulvanförhållande används för att kringgå sådana hinder mot att förvärva eller behålla egendom som uppställs i jordförvärvslagen. Med bulvanförhållande avses att någon utåt framstår som ägare av viss egendom men i verkligheten innehar egendomen huvudsakligen för annans räkning. Lagen gällde tidigare även när ett bulvanförhållande användes för att kringgå lagstiftningen om utländska förvärv av fast egendom.

En huvudman eller bulvan som uppsåtligen kringgår jordförvärvslagens bestämmelser kan dömas till böter eller fängelse i högst ett år. I lagen finns även bestämmelser om att egendomen som bulvanförhållandet avser ska tvångsförsälgas på talan av allmän åklagare.

Utredningens bedömning är att lagen om vissa bulvanförhållanden även bör omfatta fall då bulvanförhållanden används för att kringgå den nya förvärvslagen. Behovet av en sådan lagändring behandlas även i avsnitt 6.3.1.

8.6 Lagen om samäganderätt

Förslag: En god man som utsetts av rätten enligt lagen om samäganderätt ska vid en auktion upplysa om reglerna i den nya förvärvslagen.

I lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt finns bestämmelser om bland annat ägande och förvaltning av samägd egendom, såsom fastigheter. Enligt lagen kan domstol under vissa omständigheter besluta att samägd egendom ska säljas på offentlig auktion och samtidigt utse en god man som ska ombesörja auktionen. Om auktionen avser en jordbruksfastighet ska den gode mannen upplysa om reglerna i jordförvärvslagen.

Utredningen föreslår att den gode mannens upplysningsskyldighet utvidgas till att även avse reglerna i den nya förvärvslagen.

8.7 Ändringar i andra författningar

I avsnitt 6.5.5 lämnar utredningen förslag till ändringar i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och förordningen (1999:1134) om belastningsregister. Därutöver lämnas förslag till ändringar i utskökningsförordningen (1981:981) i avsnitt 6.8 samt förslag till ändringar i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) i avsnitt 6.9. För en närmare beskrivning av förslagen hänvisas till respektive avsnitt.

9 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Förslag: Den nya förvärvslagen och övriga lagändringar ska träda i kraft den 1 juli 2026.

Lagen ska inte tillämpas på förvärv som skett före ikraftträdandet.

De nya bestämmelserna om ansökan om och vilandeförklaring av lagfart respektive inskrivning av tomträtt samt om ansökan om fastighetsbildning ska inte tillämpas på förvärv som skett före ikraftträdandet. I sådana fall ska de äldre bestämmelserna tillämpas.

Bedömning: Det behövs inga övergångsbestämmelser i övrig lagstiftning.

9.1 Ikraftträdande

Utredningen föreslår dels att en ny lag med krav på tillstånd för vissa fastighetsförvärv ska införas, dels ett flertal ändringar i andra lagar. När det gäller ikraftträdandet bör hänsyn tas till den tid som kan beräknas gå åt för remissförfarande, fortsatt beredning inom Regeringskansliet och riksdagsbehandling. Av betydelse i sammanhanget är att utredningens förslag kan behöva samordnas med beredningen av bland annat de nyligen lämnade förslagen om införande av en ny hyresförvärvslag och två nya förköpslagar.¹ Därtill kommer förslaget att den nya förvärvslagen ska kompletteras med bestämmelser i förordning som behöver beslutas innan lagen kan tillämpas. Vidare behöver de civilområdesansvariga länsstyrelserna och andra

---

¹ Förslagen lämnas i betänkanterna *Vem äger fastigheten* (SOU 2023:55) och *Digitala fastighetsköp och förköpsrätt vid fastighetstransaktioner* (SOU 2024:38).

berörda myndigheter få möjlighet att anpassa sina verksamheter och system i den utsträckning som krävs för fullgörandet av uppgifterna enligt lagen.

Med hänsyn till det sagda framstår det som lämpligt att samtliga lagändringar träder i kraft den 1 juli 2026. Utredningen föreslår därför detta datum för ikraftträdande.

9.2 Övergångsbestämmelser

Det följer av allmänna principer att den nya förvärvslagen endast bör tillämpas på förvärv som skett efter ikraftträdandet. En övergångsbestämmelse där detta framgår bör införas i klargörande syfte.

Eftersom ändringarna i lagen (1904:48 s.1) om samäganderätt, lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden, jordförvärvslagen (1979:230), offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och förslaget till ny hyresförvärvslag föreslås träda i kraft samma dag behövs inga övergångsbestämmelser avseende dessa. Att ändringarna endast ska tillämpas på förvärv som skett efter ikraftträdandet följer av övergångsbestämmelsen som utredningen föreslår i den nya lagen. Detsamma gäller ändringen i fastighetsbildningslagen (1970:988) om att viss fastighetsbildning endast ska få ske om förvärvaren har ett giltigt förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen.

En aktör som ska förvärva ägande- eller nyttjanderätten till en fastighet bör vid förvärvstidpunkten veta vilka förutsättningar som gäller för förvärvet. De nya kraven beträffande ansökan om och vilandeförklaring av lagfart respektive inskrivning tomträtt samt om ansökan om fastighetsbildning bör därför inte vara tillämpliga på förvärv som skett innan lagen trätt i kraft. Utredningen föreslår därför att övergångsbestämmelser införs med innebörden att äldre bestämmelser gäller för förvärv före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna.

10 Konsekvenser av förslagen

10.1 Inledning

I 14 och 15 §§ kommittéförordningen (1998:1474) och 6–8 §§ förordningen (2024:183) om konsekvensutredning vid regelgivning anges vilka konsekvenser av förslagen i ett betänkande som ska redovisas. Härutöver anges i direktiven vissa andra konsekvenser som utredningen ska redovisa.

Med beaktande av de förslag som utredningen lägger fram redogörs i det följande för förslagets ekonomiska konsekvenser för statliga myndigheter, kommuner, regioner, företag och andra enskilda. Det redogörs även för förslagets betydelse för den kommunala självstyrelsen och för jämställdheten mellan kvinnor och män. Slutligen görs en bedömning av förslagets förenlighet med grundlagarna, EU-rätten och Europakonventionen samt med regleringen kring behandling av personuppgifter.

10.2 Förslagen stärker skyddet för Sverige

<p>Bedömning: Förslagen innebär att skyddet för totalförsvaret och Sveriges yttre säkerhet stärks.</p>

Utredningens övergripande uppdrag har varit att ta ställning till om statlig kontroll bör införas vid överlåtelser och upplåtelser av viss fast egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret, och hur en sådan kontroll i förekommande fall bör utformas. Fast egendom kan vara av väsentlig betydelse för totalförsvaret av flera anledningar. En fastighet kan vara strategiskt viktig för försvaret av Sverige till exempel på grund av sitt geografiska läge eller för att totalförsvarsviktig verksamhet bedrivs på fastigheten. Fast egendom kan också

vara särskilt betydelsefull ur ett totalförsvarsperspektiv för att den är belägen i närheten av ett objekt eller en verksamhet som är viktig för det militära och/eller civila försvaret. Vad som i praktiken utgör fast egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret förändras med tiden och är ytterst en bedömningsfråga.

I betänkandet konstaterar utredningen att den lagstiftning som finns i dag bara ger begränsade möjligheter för staten att ingripa mot överlåtelser och upplåtelser av fast egendom som kan skada totalförsvaret. Utredningen bedömer mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget att detta inte är tillfredsställande, och att det behövs ny lagstiftning som stärker den statliga kontrollen över fast egendom i överlåtelse- och upplåtelsesituationer. Detta gäller inte minst när fastigheten som överlåts eller upplåts är av väsentlig betydelse för totalförsvaret.

Efter att ha övervägt olika alternativ bedömer utredningen att det inte går att åstadkomma en ändamålsenlig statlig kontroll genom ändringar i befintlig eller nyligen föreslagen lagstiftning. Utredningen föreslår i stället att en ny lag med krav på förvärvstillstånd vid vissa överlåtelser och upplåtelser av fast egendom ska införas. Förslaget innebär i korthet att vissa utländska och svenska rättssubjekt får förvärva ägande- och viss nyttjanderätt till svenska fastigheter och vissa svenska företag som äger fast egendom endast om de beviljas tillstånd till förvärvet. De aktörer som omfattas av tillståndsplikten ska ansöka om tillstånd till förvärvet hos en statlig tillståndsmyndighet. Ansökan kan avse ett framtida förvärv och ska göras senast en månad efter förvärvet. Tillståndsmyndigheten ska avslå ansökan om förvärvet kan inverka skadligt på väsentliga totalförsvarsintressen. I annat fall ska tillstånd till förvärvet meddelas. Om en ansökan inte görs i rätt tid eller om ansökan avvisas eller avslås, är förvärvet som huvudregel ogiltigt. Tillståndsmyndigheten kan även besluta om sanktionsavgift vid bland annat underlåtelse att ansöka om förvärvstillstånd.

Ett nytt statligt kontrollsystem inriktat på utländska förvärv av fast egendom är en förutsättning för att det ska vara möjligt att granska och ytterst förhindra utländska förfoganden över svenska fastigheter som kan skada totalförsvaret. Utredningens bedömning är att den föreslagna förvärvslagen som helhet är proportionerlig och att införandet av lagen innebär att skyddet för totalförsvaret och Sveriges yttre säkerhet stärks. Om någon reglering på området

inte införs, skulle det innebära att Sveriges försvar utsätts för oacceptabla skaderisker.

10.3 Aktörer som berörs av förslagen

Bedömning: Förslagen berör såväl regeringen som statliga myndigheter, kommuner, regioner och enskilda fysiska och juridiska personer. Även till exempel mäklare, advokater och banker berörs av förslagen.

Utredningens förslag om införande av en ny förvärvslag innebär alltså att vissa utländska och svenska rättssubjekt ska ansöka om tillstånd för att få förvärva svenska fastigheter och vissa svenska företag som äger sådan egendom. Såväl fysiska som juridiska personer och stater ingår i kretsen av tillståndspliktiga aktörer. En närmare beskrivning av dem som omfattas av kravet på förvärvstillstånd finns i avsnitt 6.3.1.

Ansökan ska göras hos den myndighet som regeringen bestämmer. Utredningens förslag är att regeringen ska besluta att de länsstyrelser som är civilområdesansvariga länsstyrelser enligt 7 a § förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion ska vara tillsynsmyndighet enligt förvärvslagen. Det vill säga länsstyrelserna i Norrbottens län, Örebro län, Stockholms län, Östergötlands län, Västra Götalands län och Skåne län.

För att få tillräckligt underlag för sin bedömning av om förvärvstillstånd ska meddelas ska tillståndsmyndigheten samverka med Försvarmakten, Säkerhetspolisen och de övriga statliga myndigheter som regeringen bestämmer. Om fastigheten som är föremål för ansökan är belägen i flera civilområden, ska samverkan även ske med berörda civilområdesansvariga länsstyrelser. Samverkan ska ske om det inte är obehövligt. Tillståndsmyndigheten ska också ha rätt att begära uppgifter från kommuner och regioner samt de övriga statliga myndigheter som regeringen bestämmer. En beskrivning av statliga myndigheter som mer ofta kan tänkas ha information som är relevant för tillståndsmyndighetens prövning finns i avsnitt 6.5.5.

Tillståndsmyndighetens beslut att vägra förvärvstillstånd ska enligt utredningens förslag få överklagas till regeringen. Eftersom

regeringens beslut kan komma att prövas enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut berörs även Högsta förvaltningsdomstolen av förslaget. Ett beslut av tillståndsmyndigheten att ta ut en sanktionsavgift föreslås få överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Att ett vägrat förvärvstillstånd som huvudregel medför att förvärvet är ogiltigt, innebär att också förvärvarens motpart i transaktionen berörs av förslagen. Motparten kan vara en offentlig aktör, exempelvis en statlig myndighet, en kommun eller en region, eller en privat aktör i form av en fysisk eller juridisk person. De fastighetsägande företag som kan vara motpart i en transaktion som avser andelar i företaget är enligt utredningens förslag privata aktiebolag och handelsbolag (inklusive kommanditbolag) samt ekonomiska och ideella föreningar.

Det finns även andra privata aktörer som kan komma att påverkas av förslaget om en ny förvärvslag. Här kan nämnas mäklare, advokater, banker och andra kreditinstitut.

Den föreslagna förvärvslagen medför behov av ändringar i närliggande lagstiftning. Utredningen föreslår författningsändringar som påverkar Lantmäteriet, de kommunala lantmäterimyndigheterna, Kronofogdemyndigheten, prövningsmyndigheten enligt jordförvärvslagen (1979:230) (det vill säga länsstyrelserna och Jordbruksverket), Åklagarmyndigheten, allmänna domstolar samt gode män som förordnats enligt lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt.

Hur olika aktörer berörs av utredningens förslag behandlas närmare i det följande.

10.4 Offentligfinansiella konsekvenser

10.4.1 Antalet fastighetsaffärer som kommer att omfattas av den föreslagna förvärvslagen

Bedömning: Antalet ansökningar om förvärvstillstånd kommer att uppgå till mellan 3 000 och 4 000 per år.

Den som ansöker om lagfart på en fastighet är i dag inte skyldig att uppge sin nationalitet eller sitt säte. En följd av detta är att det inte finns någon statistik kring antalet lagfarter som årligen beviljas

utländska medborgare och juridiska personer. Vidare finns det i dag inte något krav på att den som förvärvar ett arrende ska anmäla detta för inskrivning i fastighetsregistret. Hur många arrenden som årligen förvärvas av utländska aktörer är därför okänt. Slutligen saknas offentlig information om antalet paketerade fastighetstransaktioner som sker årligen i Sverige. Av tillgängligt statistiskt underlag kan alltså den slutsatsen dras att det inte går att göra en säker bedömning av hur många fastighetsaffärer som kommer att omfattas av kravet på förvärvstillstånd. Utredningen har ändå försökt att uppskatta antalet ärenden som tillståndsmyndigheten kommer att pröva årligen. Nedan redovisas den information som ligger till grund för utredningens ställningstaganden.

Allmänt om antalet fastigheter, tomträtter och arrenden

I fastighetsregistret finns uppgifter om cirka 3,4 miljoner fastigheter och cirka 48 000 upplåtna tomträtter. Det finns ingen motsvarande statistik över antalen arrenden i Sverige, eftersom sådana inte behöver skrivas in i fastighetsregistret. Enligt uppgifter från Lantmäteriet är det i dag endast ett fåtal arrendeavtal som anmälas för inskrivning. Typen av avtal registreras då med fritext, som kan vara olika formulerad. Det kan inte uteslutas att ordet "arrende" inte finns med i texten som beskriver avtalet. Detta medför att det är svårt att få fram exakta uppgifter om antalet arrenden som är inskrivna i fastighetsregistret. Enligt Lantmäteriet skrevs det år 2020 in 139 avtal i fastighetsregistret som registrerats med ordet "arrende". Av dessa avtal avser 91 ospecificerat arrende, åtta bostadsarrende, två jordbruksarrende, sju lägenhetsarrende och 26 anläggningsarrende. Siffrorna kan jämföras med uppgifter som redovisas i betänkandet *Jordbruks- och bostadsarrende – några frågor om arrendavgift och besittningsskydd* (SOU 2014:32). Där uppskattas det totala antalet jordbruks- och bostadsarrenden i Sverige för tio år sedan till cirka 90 000 vardera. Det gjordes inte någon motsvarande uppskattning av antalet anläggnings- och lägenhetsarrenden.

Allmänt om antalet fastighetstransaktioner

Under år 2023 beviljade Lantmäteriet drygt 203 000 lagfarter, vilket var 43 000 färre än för 2022. 1 157 lagfarter meddelades fastighetsägare som i lagfartsansökan hade uppgett en adress i ett land utanför EU och EES. Inga tomträtter skrevs in där tomträttshavaren hade en uppgiven adress utanför det nämnda området. Det har inte varit möjligt att få fram uppgifter för föregående år då information om förvärvarens adress bara sparas i ett år hos Lantmäteriet. Utredningen bedömer att uppgifterna ändå kan ses som en indikation på hur vanligt förekommande det är att aktörer som är tillståndspliktiga enligt den föreslagna förvärvslagen och etablerade i ett land utanför EES förvärvar fast egendom och tomträtt i Sverige.

Som redan nämnts finns det ingen statistik över hur många paketerade fastighetstransaktioner som sker årligen eftersom sådana förvärv inte föranleder någon lagfartsansökan eller följs upp i årsredovisningen av någon statlig myndighet. Paketeringsutredningen gjorde inom ramen för sitt uppdrag en kartläggning av hur vanligt förekommande paketerade fastighetstransaktioner är, som redovisas i betänkandet *Vissa frågor inom fastighets- och stämpel-skatteområdet* (SOU 2017:27). Av kartläggningen framgår att det åren 2013–2015 genomfördes 412, respektive 512 och 595 fastighetstransaktioner där det underliggande fastighetsvärdet översteg 40 miljoner kronor. Av transaktionerna som genomfördes år 2013 var 65 procent paketerade, det vill säga 267 stycken. Motsvarande siffror för år 2015 var 81 procent respektive 481 stycken. Antalet paketerade transaktioner i denna kategori ökade således med cirka 100 per år och med cirka 55 procent på två år. Såvitt utredningen känner till har det inte gjorts någon motsvarande undersökning beträffande paketerade fastighetstransaktioner där det underliggande fastighetsvärdet understiger 40 miljoner kronor.

Huvuddelen av ansökningarna förväntas komma från tillståndspliktiga aktörer som är bosatta eller verksamma i Sverige

Ett betydande antal tillståndsärenden enligt den gamla lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m. gällde förvärv som gjordes av makar där den ena var utländsk medborgare.¹ När den finska lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv utvärderades i slutet av år 2021 kunde liknande slutsatser konstateras. Det uppskattades då att cirka 80 procent av dem som beviljats tillstånd redan bodde i Finland.² Enligt utredningen är det rimligt att anta att förutsättningarna kommer att vara snarlika vid införande av den föreslagna förvärvslagen, det vill säga att en stor del av ansökningarna om förvärvstillstånd kommer att komma från tillståndspliktiga fysiska och juridiska personer som är redan är bosatta eller verksamma i Sverige.

Enligt statistik från Statistiska centralbyrån var folkmängden i Sverige 10 551 707 vid utgången av år 2023. Av befolkningen hade drygt 500 000 personer, eller 5 procent, medborgarskap i ett land utanför EES.³ Antalet företag i Sverige samma år uppgick till ungefär 1,2 miljoner enligt information från Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.⁴ Av myndighetens rapport *Utländska företag 2022*, som publicerades i september 2024, framgår att antalet utlandsägda företag i Sverige minskade med 379 under år 2022. Efter minskningen fanns det 14 610 utlandsägda företag i Sverige. Av dessa var lite mer än en tredjedel ägda av ett land utanför EES. Ett utlandsägt företag definieras i rapporten som ett företag där mer än hälften av aktiernas röstvärde innehas av en eller flera utländska ägare. Om företaget tillhör en koncern i Sverige vars svenska moderföretag är utlandsägt räknas också hela koncernen som utländsk.

---

¹ Se prop. 1985/86:7 s. 20.

² Försvarsministeriets utredning till försvarsutskottet om beaktandet av den nationella säkerheten i lagstiftningen om områdesanvändning och fastighetsinnehav, 2021-12-14, VN/28089/2021 och 14.12.2021 VN/28089/2021-PLM-11, s. 3.

³ Siffrorna inkluderar inte personer som även hade ett svenskt medborgarskap.

⁴ Uppgifterna är hämtade från Tillväxtverkets rapport *Företagens villkor och verklighet 2023*, s. 7. Av företagen kunde knappt hälften räknas som aktiva. Aktiva företag definieras i rapporten som företag med minst en anställd och/eller en årlig omsättning på minst 400 000 kronor.

En uppskattning av antalet tillståndsärenden enligt den föreslagna förvärvslagen

Baserat på statistiken om antalet fastighetstransaktioner som sker årligen i Sverige, andelen utländska personer och företag som bor respektive är verksamma i landet samt utredningens antagande om vem den typiska förvärvaren kommer att vara, bedömer utredningen att antalet ansökningar om förvärvstillstånd kommer att uppgå till 3 000–4 000 per år.

10.4.2 Intäkter för staten

Bedömning: Förslagen innebär ökade intäkter för staten.

Enligt utredningens förslag ska regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om avgifter för prövning av ansökan om förvärvstillstånd. En avgiftsskyldighet kommer att generera intäkter för staten motsvarande avgiftens storlek gånger antalet inkomna ansökningar. Detta under förutsättning att samtliga sökande betalar föreskriven avgift.

10.4.3 Kostnader för staten, kommuner och regioner

Bedömning och förslag: Förslagen innebär ökade kostnader för tillståndsmyndigheten och de myndigheter som kommer att ingå i den föreslagna samverkan. Vidare innebär förslagen ökade kostnader för Lantmäteriet och de kommunala lantmäterimyndigheterna. De ökade kostnaderna ska såvitt gäller de statliga myndigheterna finansieras genom ökade anslag.

Förslagen ger inte upphov till kostnader för övriga berörda statliga myndigheter och domstolar som inte ryms inom respektive myndighets befintliga anslagsram. Förslagen ger endast upphov till marginella kostnader för kommunerna i övrigt samt för regionerna.

Konsekvenser för tillståndsmyndigheten

Förslaget om en ny förvärvslag innebär att de civilområdesansvariga länsstyrelserna åläggs att utföra uppgifter som de inte har i dag, eftersom de föreslås vara tillståndsmyndighet. Handläggningen av ärenden om förvärvstillstånd innefattar allt från att registrera en inkommen ansökan till att utfärda förelägganden, genomföra samråd, och fatta beslut. Vid sidan av den ärendehandläggningen kommer de civilområdesansvariga länsstyrelserna också att åläggas ett ansvar för att initiera, handlägga och fatta beslut i ärenden om sanktionsavgifter vid bland annat underlåtenhet att ansöka om förvärvstillstånd. Initialt kommer lagen vidare att innebära anpassningar av ärendehanteringssystem samt utbildnings- och informationsinsatser.

Det är utredningens bedömning att de flesta ansökningarna om förvärvstillstånd kommer att kräva en begränsad arbetsinsats, eftersom många förvärv inte kommer att riskera att skada ett eller flera väsentliga totalförsvarsintressen. Antalet förvärv som kommer att behöva granskas mer ingående med hänsyn till förhållandena kring fastigheten eller förvärvaren bedöms bli förhållandevis lågt. När det gäller antalet ärenden om sanktionsavgifter bedöms dessa bli relativt sällsynta och inte medföra någon större ökning i de civilområdesansvariga länsstyrelsernas arbetsmängd. Det ska förtydligas att dessa antaganden avser tiden från att erforderliga ärendehandläggnings- och samrådssystem är på plats och behövliga utbildnings- och informationsinsatser är genomförda.

Enligt utredningens uppskattning kan det för de civilområdesansvariga länsstyrelsernas del sammantaget behövas motsvarande några årsarbetskrafter per myndighet, eller drygt 20 årsarbetskrafter totalt, för att hantera uppgifterna enligt den nya lagen. De civilområdesansvariga länsstyrelserna behöver även tillföras resurser för att utveckla och tillhandahålla ett digitalt ansökningssystem för ansökan om förvärvstillstånd. Den sammantagna kostnaden kan komma att påverkas av om förslaget om införande av en statlig förköpslag genomförs. Som tidigare redovisats föreslås de civilområdesansvariga länsstyrelserna vara beslutsmyndighet enligt en ny lag om statlig förköpsrätt. Utredningens bedömning är att det finns samordningsvinster att hämta om ärenden om förköp och förvärvstillstånd handläggs av samma myndighet.

Konsekvenser för samverkansmyndigheterna

Utredningens förslag innebär att samverkansmyndigheterna kommer att åläggas vissa nya arbetsuppgifter. Det ingår redan i dag i Försvarsmaktens och Säkerhetspolisens uppgifter att identifiera risker och hot mot Sverige och totalförsvaret. Den delen av arbetet kommer inte att förändras i någon större utsträckning genom den föreslagna förvärvslagen. Omfattningen av de utredningsåtgärder som myndigheterna kommer att behöva vidta för att kunna ge tillståndsmyndigheten erforderligt stöd i bedömningen av om ett visst förvärv kan skada väsentliga totalförsvarsintressen, kommer dock att variera utifrån omständigheterna i det enskilda fallet och i vissa fall innebära ett större arbete för myndigheterna. Försvarsmakten och Säkerhetspolisen har förklarat att de i nuläget inte har möjlighet att uppskatta storleken av det tillkommande resursbehovet. Detta bland annat på grund av att myndigheterna föreslås få en liknande roll i det föreslagna systemet med statlig respektive kommunal förköpsrätt. Utredningens bedömning är att behovet i vart fall motsvarar några årsarbetskrafter per myndighet.

De civilområdesansvariga länsstyrelserna kommer att agera som samverkansmyndighet i betydligt färre ärenden än Försvarsmakten och Säkerhetspolisen. Detta eftersom samverkan med dem endast ska ske när fastigheten som ansökan avser är belägen i flera civilområden. Utredningens bedömning är att resursbehovet som samverkansskyldigheten medför ryms inom de årsarbetskrafter som redovisats ovan.

Konsekvenser för Lantmäteriet och de kommunala lantmäterimyndigheterna

För Lantmäteriet och de kommunala lantmäterimyndigheterna innebär förslaget om en ny förvärvslag jämte de föreslagna lagändringarna i avsnitt 8.1 och avsnitt 8.2 att myndigheterna behöver utföra fler utredningsmoment i vissa inskrivnings- och fastighetsbildningsärenden.

Vid ansökningar om lagfart och om inskrivning av tomträtt ska Lantmäteriet kontrollera om ansökan innehåller uppgifter om förvärvarens medborgarskap eller säte och, i vissa fall, dennes ägarförhållanden. Lantmäteriet ska vidare kontrollera om sökandens rätt

att förvärva fastigheten är underkastat krav på förvärvstillstånd enligt den nya förvärvslagen och om ett tillstånd i förekommande fall har bifogats ansökan. I en del fall kommer Lantmäteriet behöva inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt förvärvslagen för att bedöma om förvärvet är tillståndspliktigt. Om en ansökan inte innehåller föreskrivna uppgifter, behöver Lantmäteriet vidta åtgärder i form av förelägganden och beslut om vilandeförklaring och avvísning.

Vid ansökningar om fastighetsbildning som innebär att mark kommer i ny ägares hand ska Lantmäteriet och de kommunala lantmäterimyndigheterna göra motsvarande kontroller. Det rör sig framför allt om ansökningar om fastighetsreglering. Även i dessa ärenden kommer prövningsmyndigheten i vissa fall att behöva inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt förvärvslagen för att bedöma om förvärvens rätt att överta marken är underkastat krav på förvärvstillstånd.

Som redovisats ovan beviljade Lantmäteriet drygt 203 000 lagfarter under 2023, vilket var 43 000 färre än för 2022. Det totala antalet ansökningar om fastighetsreglering samma år uppgick till 6 630.⁵ Det är svårt att dra någon långtgående slutsats av siffrorna när det gäller att bedöma hur utredningens förslag påverkar arbetsbelastningen för Lantmäteriet och de kommunala lantmäterimyndigheterna. En rimlig utgångspunkt synes vara att sökanden i de flesta fallen självmant kommer att tillhandahålla föreskrivna uppgifter och i förekommande fall ge in utredning som visar att förvärvstillstånd har meddelats. I en del fall kommer dock avsaknaden av uppgifter att leda till ett merarbete för Lantmäteriet och de kommunala lantmäterimyndigheterna och till att en ansökan om lagfart eller om inskrivning av tomträtt eller fastighetsbildning tar längre tid att handlägga än den gör i dag.

Sammantaget bedömer utredningen att förslagen kommer att ge upphov till merkostnader för framför allt Lantmäteriet men även för de kommunala lantmäterimyndigheterna, främst på grund av fler handläggningsåtgärder och beslut. För Lantmäteriets del bedöms det tillkommande resursbehovet att uppgå till tre eller fyra årsarbetskrafter. När det gäller de kommunala lantmäterimyndigheterna kan omfattningen av det tillkommande arbetet väntas variera mellan myndigheterna efter bland annat kommunernas storlek och omsätt-

---

⁵ Se SOU 2024:38 s. 382 f.

ningen av fastigheter i respektive kommun. Utredningens bedömning är att det sammantagna resursbehovet kommer att motsvara några årsarbetskrafter. I sammanhanget kan nämnas att fastighetsbildningsverksamheten är avgiftsfinansierad.

Förslagen kommer vidare att innebära att Lantmäteriet och de kommunala lantmäterimyndigheterna behöver göra anpassningar i sina ärendehanteringssystem. Det rör sig om anpassningar i handläggningsstöd och de e-tjänster som kunderna använder sig av. Dessa anpassningar medför vissa engångskostnader som i sammanhanget bedöms som så pass marginella att de inte kräver någon ytterligare finansiering.

Konsekvenser för Regeringskansliet

Som framgår ovan föreslås att tillståndsmyndighetens beslut att vägra förvärvstillstånd ska få överklagas till regeringen. Eftersom möjligheten att vägra förvärvstillstånd är begränsad till fall där förvärvet riskerar att skada väsentliga totalförsvarsintressen, förväntas antalet ärenden som överklagas till regeringen per år att vara få. Den begränsade arbetsökning med tillhörande kostnader som överklagade ärenden medför för Regeringskansliet, bedöms inte kräva någon särskild finansiering.

Konsekvenser för förvaltningsdomstolar

Tillståndsmyndighetens beslut om sanktionsavgifter föreslås som nämnts få överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm. För överprövning i Kammarrätten i Stockholm kommer det enligt förslaget att krävas prövningstillstånd. Eftersom sanktionsavgifter kan vara ekonomiskt kännbara är det rimligt att utgå från att tillståndsmyndighetens beslut om sådana kommer att överklagas i relativt stor utsträckning. Antalet ärenden där sanktioner beslutas förväntas dock bli lågt, vilket i sig innebär att överklaganden av sådana beslut kommer vara sällsynta.

Regeringens beslut i ett överklagat ärende om förvärvstillstånd kan som angetts bli föremål för rättsprövning av Högsta förvaltningsdomstolen enligt lagen om rättsprövning av vissa regeringsbeslut. Eftersom antalet överklaganden till regeringen förväntas bli lågt, lär

detta även gälla eventuella mål om rättsprövning hos Högsta förvaltningsdomstolen.

Kostnaderna för förvaltningsdomstolarna bör därmed sammanfattningsvis vara begränsade och rymmas inom befintliga anslag.

Konsekvenser för övriga statliga myndigheter

Som redovisats ovan föreslår utredningen att det ska införas en uppgiftsskyldighet för bland annat de statliga myndigheter som regeringen bestämmer. De resurser som dessa myndigheter kan behöva ta i anspråk för att tillhandahålla tillståndsmyndigheten efterfrågade uppgifter och handlingar bedöms vara begränsade. Även kostnaderna för övriga statliga myndigheter som berörs av förslagen om ändringar i närliggande lagstiftning bedöms kunna finansieras inom befintliga anslag.

Konsekvenser för kommuner och regioner

Kommuner och regioner kommer också att påverkas av förslaget om en ny förvärvslag genom att de omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten. Utredningen bedömer att kommunerna och regionerna berörs av förslagen på ett sätt som innebär marginella kostnader för dem. Kostnadsökningarna bedöms vara så begränsade att det inte blir aktuellt med någon ekonomisk kompensation i enlighet med finansieringsprincipen.

10.5 Samhällsekonomiska konsekvenser

Bedömning: De samhällsekonomiska konsekvenserna av förslagen för fastighetsmarknaden blir begränsade.

Konkurrensförhållandena mellan små och stora företag påverkas i mycket begränsad utsträckning.

Mäklare, advokater, banker, och andra kreditinstitut kan behöva anpassa sin verksamhet till den nya förvärvslagen.

10.5.1 Konsekvenser för fastighetsmarknaden i stort

En lag som ställer krav på förvärvstillstånd vid vissa förvärv av svenska fastigheter och vissa svenska företag som äger fast egendom påverkar fastighetsmarknaden på flera sätt. Tillståndsförfarandet som sådant innebär ett ytterligare moment i förvärvsprocessen som i viss utsträckning kan fördröja transaktionstiden och medföra ökad administration och ökade kostnader för parterna och andra aktörer som berörs av förvärvet. Detta gäller såväl den privata som den kommersiella fastighetsmarknaden. På grund av det sagda kan viljan att investera i svenska fastigheter förväntas i någon mån påverkas av ett tillståndsförfarande.

Det är ett angeläget samhällsintresse att störningar på fastighetsmarknaden begränsas så långt som möjligt. Den föreslagna förvärvslagen har utformats med detta i åtanke. Således har endast de från totalförsvarsynpunkt mest relevanta förvärven underkastats tillståndspflicht. Förvärv som bedöms innebära mindre risker ur ett totalförsvarsperspektiv, bland annat förvärv som görs av juridiska personer som till mer än 75 procent av röstetalet ägs av fysiska eller juridiska personer medborgarskap eller säte i ett land inom EES, faller utanför lagens tillämpningsområde. Lagen har även konstruerats så att endast förvärv som riskerar att skada väsentliga totalförsvarsintressen kan förhindras med stöd av lagens bestämmelser. Inte varje förvärv som kan inverka negativt på totalförsvarets förmåga att fullgöra sina uppgifter kan alltså föranleda att förvärvstillstånd nekas. Tillståndsförfarandet har således utformats för att i största möjliga utsträckning fylla sitt syfte och vara anpassat till de behov av kontroll som finns men samtidigt inte gå utöver vad som krävs för att uppnå en ökad skyddsnivå. I lagen har vidare tagits in en möjlighet för tillståndspflichtiga aktörer att i förväg ansöka om tillstånd till ett förvärv och att få ett beviljat förhandstillstånd förlängt. Det har även införts tidsfrister för handläggningen hos tillståndsmyndigheten. Bestämmelserna syftar till att öka förutsebarheten och effektiviteten i systemet.

Som redan nämnts bedömer utredningen att lagen kommer att påverka drygt 3 000–4 000 fastighetstransaktioner per år. Med hänsyn till detta och det ovan sagda bedöms den sammantagna effekten för fastighetsmarknaden bli begränsad.

påverkan på konkurrensförhållandena mellan stora aktörer och små aktörer. Skälet till det är att kostnaderna i sammanhanget kommer att vara marginella och att möjligheten att ansöka om förhands-tillstånd samt de fastslagna tidsfristerna för handläggning kommer att bidra till ett effektivt förfarande.

Förvärvslagens förenlighet med skyddet för näringsfriheten samt med de EU-rättsliga principerna om likabehandling, etableringsfrihet och fri rörlighet för kapital, behandlas nedan i avsnitt 10.9.2.

10.5.3 Konsekvenser för andra privata aktörer

Näringsidkare som bedriver verksamhet med anknytning till fastighetsöverlåtelser påverkas av förslaget om en ny förvärvslag. Det kan till exempel gälla fastighetsmäklare och advokater som bistår med juridisk rådgivning i fastighetstransaktioner. Dessa aktörer kommer som ett led i god fastighetsmäklarsed (se avsnitt 6.6.3) respektive god advokatsed att behöva upplysa om och lämna information till parterna i en fastighetsaffär om kravet på förvärvstillstånd. Även banker och andra kreditinstitut som finansierar fastighetsaffärer och som tar fast egendom som säkerhet kan behöva anpassa sin verksamhet efter det nya tillståndskravet.

När det särskilt gäller mäklare finns det anledning att framhålla den betydelse som de fyller vid fastighetsförsäljningar. Av 3 kap. 12 § fastighetsmäklarlagen (2021:516) följer att mäklaren i den utsträckning som god fastighetsmäklarsed kräver det ska ge tilltänkta köpare och säljare de råd om fastigheten och andra förhållanden som har samband med överlåtelsen. Som nämnts bör det ingå i god fastighetsmäklarsed att upplysa om kravet på förvärvstillstånd och följderna av att ett sådant tillstånd inte söks eller vägras.

Utredningen har övervägt om det i fastighetsmäklarlagen borde förtydligas att en mäklare har att särskilt tillse att köpare och säljare blir medvetna om att krav på förvärvstillstånd föreligger. En sådan lagändring bedöms dock inte för närvarande nödvändig, men bör övervägas på nytt om det skulle visa sig att det riskerar att bland köpare och säljare uppstå missuppfattningar om tillståndskravets omfattning.

10.6 Andra lagförslag kan påverka konsekvenserna för det allmänna och för enskilda

En alternativ utformning av lagens tillämpningsområde

I avsnitt 6.3.1 konstaterar utredningen att ett alternativ till utredningens förslag om att fysiska personer med medborgarskap endast i en stat utanför EU och EES ska omfattas av kravet på förvärvstillstånd, är att låta lagen vara tillämplig även på förvärv som görs av personer med medborgarskap i både en stat inom och utanför detta område. En sådan utformning av lagens tillämpningsområde skulle innebära att betydligt flera fastighetstransaktioner skulle träffas av den föreslagna förvärvslagen, än den uppskattning på 3 000–4 000 transaktioner som redovisas ovan. Utredningen saknar underlag för att uppskatta hur många fastighetsaffärer det i så fall skulle röra sig om men kan konstatera att en reglering av det slaget skulle få mer betydande konsekvenser för fastighetsmarknaden och innebära såväl större intäkter som utgifter för det allmänna, än vad som beskrivits i det föregående.

Förslag som lämnats av andra statliga utredningar

Som behandlas på flera ställen i betänkandet har ett antal statliga utredningar i närtid lämnat förslag som om de genomförs kommer att påverka såväl fastighetsmarknadens aktörer som det allmänna. Av särskilt intresse i sammanhanget är förslaget om införande av en ny hyresförvärvslag (SOU 2023:55), förslaget om införande av två nya lagar om statlig respektive kommunal förköpsrätt (SOU 2024:38) samt förslaget att utvidga säkerhetsskyddslagens tillämpningsområde till att omfatta överlåtelse av fast egendom i säkerhetskänslig verksamhet (SOU 2024:7). Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utredningen har i största möjliga utsträckning tagit hänsyn till förslagen vid utformandet av förslaget till en ny förvärvslag. Det kan dock noteras att effekterna av den föreslagna lagen för enskilda och det allmänna kan komma att påverkas av om dessa andra lagförslag fullföljs.

10.7 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Bedömning: Den inskränkning i den kommunala självstyrelsen som förslagen innebär är godtagbar.

Förslaget om införande av en ny förvärvslag begränsar i viss mån kommuners möjlighet att förfoga över sin egendom och rätt att själva välja hur de vill utforma sitt markäggande. Detta får ses som en inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Utredningens bedömning är att inskränkningen inte går utöver vad som kan anses nödvändigt med hänsyn till syftet med regleringen (jfr 14 kap. 3 § regeringsformen). Utredningen beaktar då att lagens syfte är att skydda väsentliga totalförvarsintressen, vilket är angeläget nationellt intresse, samt att tillämpningsområdet för lagen har begränsats så att det endast omfattar vissa slags förvärv som görs av en grupp utpekade aktörer. Utredningens uppfattning är att syftet med lagstiftningen inte kan uppnås på ett för den kommunala självstyrelsen mindre ingripande sätt. I sammanhanget kan nämnas att utredningen har övervägt om förvärv som görs från kommuner och regioner skulle kunna undantas från lagens tillämpningsområde, eftersom dessa aktörer redan i dag ska beakta totalförsvarets behov och intressen i sin respektive verksamhet. Utredningen har dock landat i att detta inte vore lämpligt och att en reglering som omfattar förvärv från kommuner och regioner är nödvändig (se avsnitt 6.2.4). Inskränkningen av den kommunala självstyrelsen får därför sammantaget anses godtagbar.

10.8 Konsekvenser för jämställdheten

Bedömning: Förslagen får inte konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män.

Utredningens uppfattning är att det inte kan sägas att någon av de föreslagna bestämmelserna på grund av sin utformning träffar kvinnor och män olika. Utredningens bedömning är därför att förslagen inte kan antas få konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män.

10.9 Förslagets förenlighet med regeringsformen, EU-rätten och Europakonventionen

Bedömning: Förslagen är förenliga med regeringsformen, EU-rätten och Europakonventionen.

10.9.1 Inledning

En förvärvslag som ger staten möjlighet att granska och vid behov stoppa överlåtelser och upplåtelser av fast egendom aktualiserar en rad olika intressen och kan innebära inskränkningar av enskildas rättigheter. I det följande redogör utredningen för sina överväganden när det gäller förslagets förenlighet med grundlagarna, EU-rätten och Europakonventionen.

10.9.2 Egendomsskyddet

Rättslig reglering

Regeringsformen

Genom 2 kap. 15 § första stycket regeringsformen ges enskilda ett grundläggande skydd för sin egendom. Där slås fast att vars och ens egendom är tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller till någon enskild genom expropriation eller något annat sådant förfogande eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Bestämmelsen har utformats mot bakgrund av Europakonventionens egendomsskydd, vilket behandlas närmare nedan.

Egendomsskyddet gäller för såväl fysiska som juridiska personer och omfattar två olika huvudtyper av ingrepp i äganderätten. Den första typen avser situationer där egendom tvångsvis överförs till eller tas i anspråk av staten. Den andra typen av ingrepp är sådana som innebär att det allmänna inskränker användningen av fast egendom, så kallade rådighetsinskränkningar. Skyddet mot rådighetsinskränkningar tar enbart sikte på inskränkningar i det fysiska nyttjandet av egendomen. Utanför bestämmelsens tillämpnings-

område faller därmed ingrepp där den enskilde hindras att rättsligt förfoga över sin egendom, till exempel att överlåta eller upplåta egendomen.

Egendomsskyddet är inte ovillkorligt utan kan inskränkas när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. I förarbetena nämns totalförsvarsändamål som ett exempel på vad som kan vara ett sådant intresse. Det slutliga ställningstagandet till vad som utgör ett angeläget allmänt intresse får enligt förarbetena avgöras från fall till fall i enlighet med vad som kan anses vara acceptabelt i ett demokratiskt samhälle.⁶ Ytterst blir det fråga om att göra en proportionalitetsbedömning där den enskildes och det allmännas intressen ställs mot varandra.

Den som tvingas avstå sin egendom på grund av expropriation eller något annat sådant förfogande är enligt 2 kap. 15 § andra stycket regeringsformen tillförsäkrad full ersättning för förlusten. Huvudregeln är att det även finns en rätt till ersättning när det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad på sådant sätt att pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras eller att skada uppkommer som är betydande i förhållande till värdet på denna del av fastigheten. Av bestämmelsens tredje stycke framgår dock att vid inskränkningar i användningen av mark eller byggnad som sker av hälsoskydds-, miljöskydds- eller säkerhets-skäl så gäller vad som följer av lag i fråga om rätt till ersättning. Genom bestämmelsen uttrycks principen att ingripanden från det allmänna som har sin grund i något av dessa skäl inte medför någon automatisk rätt till ersättning.⁷

Europakonventionen

En rätt till skydd för egendom följer även av artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Enligt artikelns första stycke ska varje fysisk eller juridisk person ha rätt till respekt för sin egendom. Ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folk-

---

⁶ Prop. 1993/94:117 s. 16 och 48.

⁷ Prop. 2009/10:80 s. 168–170.

rättens allmänna grundsatser. I andra stycket anges att bestämmelserna i första stycket inte inskränker en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att reglera nyttjandet av egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse eller för att säkerställa betalning av skatter eller andra pålagor eller av böter och viten.

Europadomstolen har framhållit att artikeln innehåller tre regler. Den första regeln slår fast principen om rätten till respekt för egendom, den andra ställer upp villkoren för att någon ska få berövas sin egendom och den tredje behandlar förutsättningarna för att inskränka rätten att nyttja egendom. De tre reglerna har ett visst samband med varandra på så sätt att de två sista reglerna avser särskilda fall av ingrepp i äganderätten som ska tolkas i ljuset av den allmänna princip som kommer till uttryck i den första regeln. Vid tillämpningen av samtliga tre regler gäller kravet att den åtgärd som vidtas måste vara laglig och utan inslag av godtycke. Vidare ska en proportionalitetsbedömning göras i varje enskilt fall där det allmänna inskränker den enskildes rätt att använda sin egendom. Även om det finns ett allmänt intresse som kan motivera ingreppet, måste det vägas mot den enskildes intresse, och åtgärden måste genomföras på ett sådant sätt att det inte innebär en oskälig börda för den enskilde.⁸

I Europakonventionen finns inga uttryckliga regler om ersättning vid ingrepp i egendomsrätten. Av Europadomstolens praxis framgår dock att kompensation normalt är en förutsättning för att ett ingrepp ska kunna betraktas som proportionerligt. Någon rätt till full ersättning följer dock inte av Europakonventionen. I stället innebär Europadomstolens praxis att kompensationens storlek kan vara beroende av de intressen som vägs mot varandra.⁹ I detta hänseende går alltså regeringsformens egendomsskydd längre än Europakonventionens.

---

⁸ Se bland annat Europadomstolens domar den 23 september 1982 i målet Sporrong och Lönnroth mot Sverige (mål nr 7151/75 och 7152/75), den 21 februari 1986 i målet James med flera mot Förenade Konungariket (mål nr 8793/79), den 25 mars 1999 i målet Iatridis mot Grekland (mål nr 31107/96) och den 14 november 2006 i målet Skibińscy mot Polen, mål nr 52589/99).

⁹ Se till exempel Europadomstolens dom den 8 juli 1086 i målet Lithgow med flera mot Förenade Konungariket (mål nr 9006/80, 9262/81, 9263/81, 9265/81, 9266/81, 9313/81 och 9405/81).

EU-stadgan

Rätten till skydd för egendom slås även fast i artikel 17 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EU-stadgan). Där anges i första stycket att var och en har rätt att besitta lagligen förvärvad egendom, att nyttja den, att förfoga över den och att testamentera bort den. Vidare anges att ingen får berövas sin egendom utom då samhällsnyttan kräver det, i de fall och under de förutsättningar som föreskrivs i lag och mot rättmätig ersättning för sin förlust i rätt tid. Nyttjandet av egendomen får regleras i lag om det är nödvändigt för allmänna samhällsintressen. Enligt artikel 52.3 i EU-stadgan har egendomsskyddet samma innebörd och räckvidd som i Europakonventionen och de begränsningar som anges i konventionen får inte överskridas.

Lagförslagen är förenliga med enskildas rätt till respekt för sin egendom

Den föreslagna förvärvslagen begränsar i viss mån enskildas möjlighet att rättsligt förfoga över sin egendom. Detta genom att ägare och nyttjanderättshavare av fastigheter, bolag och föreningar inte fritt kan överlåta eller upplåta egendomen. Denna begränsning i förfoganderätten får betraktas som ett ingrepp i egendomsskyddet såsom det kommer till uttryck i Europakonventionen och EU-stadgan. För att ingreppet ska vara godtagbart krävs, som framgår ovan, att det är motiverat av ett allmänt intresse och är proportionerligt.

Den förvärvslag som utredningen lämnar förslag om syftar till att motverka att fast egendom används på sätt som skadar totalförsvaret. Detta är ett angeläget allmänintresse som väger tungt i förhållande till den enskildes rätt till respekt för sin egendom och som i och för sig kan motivera ett ingrepp i egendomsskyddet. Regleringen har utformats så att endast förvärv som görs av vissa i lagen utpekade aktörer är tillståndspliktiga och kan hindras av tillståndsmyndigheten. Ägare och nyttjanderättshavare av egendom som omfattas av lagen är därmed oförhindrade att fritt överlåta eller upplåta egendomen till aktörer som inte är underkastade kravet på förvärvstillstånd. Utredningen har inte kunnat identifiera någon särskild grupp av fastighetsägare eller nyttjanderättshavare som riskerar att drabbas särskilt hårt av regleringen till följd av egendomens geogra-

fiska belägenhet eller av annan orsak. En jämförelse kan här göras med ägare av lantbruksegendom, vars rätt att fritt förfoga över egendomen begränsas av jordförvärvslagens regler om förvärvstillstånd. Av jordförvärvslagen följer att den som vill förvärva sådan lantbruksegendom i vissa fall är skyldig att ansöka om tillstånd till förvärvet. Om tillstånd inte söks inom den tid som föreskrivs i lagen eller om tillstånd vägras, är förvärvet som huvudregel ogiltigt. I förarbetena till jordförvärvslagen uttalas att lagens föreskrifter i vissa fall medför att kretsen av spekulanter på egendomen som omfattas av lagen blir starkt begränsad, och att det därför är rimligt att ägaren i dessa fall har möjlighet att avyttra egendomen till ett skäligt pris.¹⁰ Mot den bakgrunden har det tagits in en bestämmelse i lagen som anger att om ett köp av lantbruksegendom blir ogiltigt till följd av att förvärvstillstånd vägras så är staten skyldig att lösa egendomen till det pris som har avtalats, om säljaren begär det. Från statens inlösen-skyldighet har undantagits fall där köpeskillingen eller annan ersättning inte endast obetydligt överstiger egendomens värde med hänsyn till dess avkastning och övriga omständigheter eller om avtalsvillkoren i övrigt är oskäligen.¹¹

Utredningen kan inte se att det finns omständigheter som – på motsvarande sätt som i jordförvärvsfallen – talar för att det bör införas en lagstadgad rätt till ersättning för överlåtaren eller upplåtaren i fall där förvärvstillstånd vägras enligt den föreslagna förvärvslagen. Någon särskilt föreskriven rätt till ersättning vid ingrepp i egendomsrätten som sker av nationella säkerhetsskäl finns inte heller i närliggande lagstiftning.¹²

Utredningens sammantagna bedömning är att ingreppet i egendomsskyddet som förvärvslagen innebär är godtagbart sett till ändamålet med lagstiftningen och effekterna för den enskilde. Det är enligt utredningens uppfattning inte behövligt att införa en särskild ersättningsrätt i lagen för att ingreppet ska anses proportionerligt, och kravet på förvärvstillstånd utgör inte en oskälig börda för enskilda ägare eller nyttjanderättshavare av egendom som omfattas av lagen. Lagförslaget är således förenligt med enskildas rätt till respekt för sin egendom.

¹⁰ Se prop. 1978/79:85 s. 128 f.

¹¹ Se 12 § jordförvärvslagen.

¹² Se till exempel lagen (1992:1300) om krigsmateriel, säkerhetsskyddslagen (2018:585) och lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar.

10.9.3 Näringsfriheten

Rättslig reglering

I 2 kap. 17 § regeringsformen skyddas näringsfriheten. Av första stycket följer att begränsningar i rätten att driva näring får införas endast för att skydda angelägna allmänna intressen och aldrig i syfte enbart att ekonomiskt gynna vissa personer eller företag. Med begreppet driva näring avses enskilda som yrkesmässigt bedriver verksamhet av ekonomisk art.¹³

Utgångspunkten för näringsfrihet är att regler på näringsområdet måste vara generella på så sätt att alla ska ha möjlighet att konkurrera på lika villkor, under förutsättning att de i övrigt uppfyller de krav som ställs upp för den aktuella näringsgrenen. Därmed förhindras att en enskild gynnas ekonomiskt på någon annans bekostnad. I princip är det inte tillåtet att införa regler som förhindrar ny-etableringar inom en viss näring eftersom det innebär ett skydd för dem som redan är etablerade, såvida det inte samtidigt finns något angeläget allmänt intresse av regleringen.¹⁴

Vad som avses med angelägna allmänna intressen anges inte i lagtexten. I förarbetena nämns säkerhetsintressen som exempel på ett sådant skyddsvärt intresse som kan motivera ingrepp i näringsfriheten. Vidare sägs att det slutliga ställningstagandet till vad som är ett angeläget allmänt intresse får göras från fall till fall i enlighet med vad som kan anses vara acceptabelt i ett demokratiskt samhälle.¹⁵

Tillåtna begränsningar i näringsfriheten drabbar såväl svenska medborgare som utlänningar här i riket. Utöver vad som anges ovan gäller enligt 2 kap. 25 § regeringsformen att rätten att driva näring får inskränkas för andra än svenska medborgare här i riket genom lag.

Europakonventionen innehåller inget specifikt skydd för näringsfrihet.

Lagförslagen är förenliga med näringsfriheten

Den föreslagna förvärvslagen begränsar befintliga näringsutövarers möjlighet att fritt handla med sådan egendom som omfattas av lagen. Kravet på förvärvstillstånd gör det även svårare för dem som om-

---

¹³ Prop. 1993/94:117 s. 50.

¹⁴ Prop. 1993/94:117 s. 51 f.

¹⁵ Prop. 1993/94:117 s. 21 och 51.

fattas av tillståndsplikten att nyetablera sig inom sådan näring som innefattar förvärv av ägande eller nyttjanderätt till fast egendom i Sverige. Förmedling av fritidsbostäder här i landet kan nämnas som ett exempel på en sådan näring. I nu nämnda avseenden innebär utredningens förslag en inskränkning av näringsfriheten. Inskränkningen motiveras av behovet av att kunna granska och förhindra sådana överlåtelser och upplåtelser av fast egendom som kan skada väsentliga totalförsvarsintressen. Utredningens uppfattning är att detta är ett sådant trängande allmänintresse att inskränkningen får anses godtagbar.

Sammantaget bedömer utredningen att lagförslagen är förenliga med den grundlagsskyddade rätten till näringsfrihet.

10.9.4 EU-rättsliga aspekter

I artikel 26.2 fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) definieras den inre marknaden som ett område utan inre gränser, där fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital säkerställs i enlighet med bestämmelserna i fördragen. Rätten till fri rörlighet är en av de grundläggande rättigheterna inom EU-rätten.

Likabehandlingsprincipen

Den fria rörligheten ges ett övergripande skydd genom principen om likabehandling. Principen slås fast i artikel 18 i EUF-fördraget där det anges att all diskriminering på grund av nationalitet ska vara förbjuden inom fördragets tillämpningsområde. Av EU-domstolens praxis framgår att likabehandlingsprincipen innebär att lika situationer inte får behandlas olika och att olika situationer inte får behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling.¹⁶

---

¹⁶ Se till exempel mål C-463/12, Copydan Blåköpi mot Nokia Danmark, EU:C:2015:144, punkterna 31–33.

Etableringsfriheten

Enligt artikel 49 i EUF-fördraget ska inskränkningar för medborgare i en medlemsstat att fritt etablera sig på en annan medlemsstats territorium förbjudas. Etableringsfriheten innefattar en rätt att starta och utöva en verksamhet som egenföretagare samt en rätt att bilda och driva företag på samma villkor som gäller för etableringsstatens egna medborgare. EU-domstolen har fastslagit att etableringsfriheten också omfattar fysiska eller juridiska personers förvärv av andelar i bolag i andra medlemsstater när personen ges möjlighet att utöva ett bestämmande inflytande över bolagets beslut och att bestämma över dess verksamhet.¹⁷

Nationella regler som direkt diskriminerar näringsutövare på grund av deras nationalitet kan rättfärdigas med stöd av artiklarna 51 och 52 i EUF-fördraget. Således kan en verksamhet som, om än endast tillfälligt, är förenad med utövandet av offentlig makt, legitima inskränkningar av etableringsfriheten. Vidare kan hänsyn till allmän ordning, säkerhet och hälsa rättfärdiga diskriminering på grund av nationalitet. Också indirekt diskriminering omfattas av förbudet. Sådan diskriminering kan rättfärdigas om medlemsstaten kan visa att de aktuella kriterierna som orsakar den negativa effekten är objektiva i förhållande till sitt ändamål och baserade på annat än nationellt ursprung.¹⁸

Även icke-diskriminerande nationella regler kan utgöra hinder mot etableringsfriheten och vara otillåtna enligt EU-rätten. EU-domstolen har uttalat att varje nationell åtgärd som innebär att utövandet av etableringsfriheten förbjuds, försvåras eller blir mindre attraktivt anses utgöra en inskränkning i etableringsfriheten.¹⁹ En sådan nationell åtgärd kan godtas endast om den grundas på tvingande skäl av allmänintresse, är ägnad att säkerställa förverkligandet av det mål som eftersträvas och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.²⁰

¹⁷ Se mål C-201/15, AGET Iraklis, EU:C:2016:972, punkt 46.

¹⁸ Se mål C-49/98, Finalarte m.fl., EU:C:2001:564.

¹⁹ Se mål C-106/22, Xella Magyarországi Építőanyagipari Kft., EU:C:2023:568, punkt 58 och där angiven rättspraxis.

²⁰ Se mål C-106/22, Xella Magyarországi Építőanyagipari Kft., EU:C:2023:568, punkt 60 och där angiven rättspraxis.

Den fria rörligheten för kapital

Enligt artikel 63 i EUF-fördraget ska alla restriktioner för kapitalrörelser och betalningar mellan medlemsstater samt mellan medlemsstater och tredjeländ vara förbjudna. Kapitalrörelser är till exempel kapitalöverföringar till annat land för investeringar i företag eller placeringar i värdepapper eller på konton i banker eller andra kreditinstitut, liksom finansiella lån och säkerheter. Fastighetsmarknaden ingår i kapitalmarknaden och rätten att fritt inom EU föra kapital över gränserna gäller därmed också för köp och belåning av fastigheter inom EU.²¹ EU-domstolen har i ett par avgöranden uttryckt det så, att rätten att förvärva, nyttja och avyttra fast egendom i en annan medlemsstat utgör ett nödvändigt komplement till etableringsfriheten.²²

När det gäller nationella begränsningar i den fria rörligheten för kapital kan sådana, i likhet med vad som gäller för de andra friheterna, tillåtas under vissa förutsättningar. En tillåten inskränkning ska vara motiverad av något av de skäl som anges i artikel 65 i EUF-fördraget, till exempel hänsyn till allmän ordning eller säkerhet, och därtill vara proportionerlig.²³ Åtgärderna får inte heller vara medel för godtycklig diskriminering.

Etableringsfriheten och den fria rörligheten för kapital gäller även inom EES

Genom avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet förs Island, Liechtenstein och Norge in på EU:s inre marknad, vilket bland annat garanterar fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital inom EES.

---

²¹ Av EU-domstolens rättspraxis framgår att den nomenklatur som utgör bilaga 1 till rådets direktiv 88/361/EEG är vägledande för tolkningen av begreppet kapitalrörelse i artikel 63, se till exempel mål C-322/11, K, EU:C:2013:716, punkt 20. I nomenklaturen nämns bland annat investeringar i fast egendom.

²² Se mål C-302/97, Klaus Konle, EU:C:1999:271, punkt 22 och där angiven rättspraxis.

²³ Se mål C-78/18, Kommissionen mot Ungern, EU:C:2020:476, punkt 76 f.

Nationell säkerhet

I artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) anges att unionen endast ska handla inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna har tilldelat unionen i fördragen för att nå de mål som fastställs där. Varje befogenhet som inte har tilldelats unionen i fördragen ska tillhöra medlemsstaterna. Enligt artikel 4.2 i EU-fördraget ska vidare unionen respektera medlemsstaternas väsentliga statliga funktioner, särskilt funktioner vars syfte är att hävda territoriell integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten. I synnerhet ska den nationella säkerheten också i fortsättningen vara varje medlemsstats eget ansvar. Begreppet nationell säkerhet (national security) är ett EU-rättsligt begrepp. EU-domstolen har uttalat att begreppet omfattar statens väsentliga funktioner och samhällets grundläggande intressen. Det inbegriper förebyggande och beivrande av verksamhet som allvarligt kan störa de grundläggande konstitutionella, politiska, ekonomiska eller sociala strukturerna i ett land och i synnerhet direkt hota samhället, befolkningen eller staten som sådan.²⁴

Frågor som rör nationell säkerhet omfattas alltså exklusivt av medlemsstaternas befogenhet. Det innebar att det inte finns några EU-rättsliga hinder mot nationella regler som inskränker den fria rörligheten, om begränsningarna är nödvändiga för att skydda den nationella säkerheten.

Lagförslagen innebär en begränsning av etableringsfriheten och den fria rörligheten för kapital

Som konstaterats i det föregående är rätten att förvärva och sälja fast egendom i en medlemsstat ett komplement till etableringsfriheten. Att utländska medborgare ska kunna investera i fast egendom i EU:s medlemsstater ingår också som en del i den fria rörligheten för kapital. En sådan lag med krav på förvärvstillstånd som utredningen föreslår skulle kunna göra det mindre attraktivt för tillståndspliktiga aktörer att etablera sig i Sverige och investera i svenska fastigheter och fastighetsägande svenska företag. Förslaget innebär därmed en begränsning av etableringsfriheten och den fria rörlig-

---

²⁴ Se mål C-623/17, Privacy International, EU:C:2020:790, punkt 74 och där angiven rättspraxis.

heten för kapital, såsom dessa friheter kommer till uttryck genom artiklarna 63 och 49 i EUF-fördraget.

EU-rätten innebär inget hinder mot lagförslagen

Det finns, som framgår ovan, inga EU-rättsliga hinder mot åtgärder som medlemsstater vidtar för att skydda nationell säkerhet, även om åtgärderna innebär att den fria rörligheten begränsas. Detta eftersom frågor som rör nationell säkerhet hör till medlemsstaternas exklusiva befogenhet enligt artikel 4.2 i EU-fördraget. Nationell lagstiftning som begränsar den fria rörligheten och som inte – eller endast till viss del – är nödvändig för att skydda den nationella säkerheten kan som framgått också vara tillåten enligt EU-rätten, om den är utformad på ett icke-diskriminerande sätt, grundas på tvingande skäl av allmänintresse, är ägnad att säkerställa förverkligandet av det mål som eftersträvas och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

Den föreslagna förvärvslagen syftar som redan nämnts till att motverka att fast egendom används på sätt som skadar totalförsvaret. Regleringen är utformad så att tillståndsmyndigheten kan vägra förvärvstillstånd endast om förvärvet strider mot väsentliga totalförvarsintressen. Utredningens bedömning är att lagförslaget har en sådan tydlig koppling till nationell säkerhet att det är fråga om en lagstiftningsåtgärd som faller inom Sveriges exklusiva kompetens enligt artikel 4.2 i EU-fördraget. EU-rätten utgör därmed inte något hinder mot förslaget.

Vad som utgör en lagstiftningsåtgärd som är nödvändig för att säkerställa den nationella säkerheten är dock ytterst en fråga för EU-domstolen att avgöra. EU-domstolen har i flera avgöranden uttalat att även om det ankommer på medlemsstaterna att besluta om de åtgärder som är ägnade att definiera sina väsentliga säkerhetsintressen och att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa inre och yttre säkerhet, kan den omständigheten att en åtgärd vidtagits för att skydda den nationella säkerheten inte leda till att unionsrätten inte är tillämplig och befria medlemsstaterna från skyldigheten att iakttä unionsrätten.²⁵

---

²⁵ Se till exempel mål C-742/19, B.K., EU:C:2021:597, punkt 40 och där angiven rättspraxis.

I sammanhanget kan nämnas EU-domstolens förhandsavgörande den 13 juli 2000 i mål nr C-423/98, Alfredo Albore. Målet gällde italiensk lagstiftning som innebar krav för icke-italienska medborgare att begära tillstånd för att förvärva fastigheter på vissa områden av militärt intresse. EU-domstolen uttalade att ett sådant undantag från principen om fri rörlighet kunde godtas bara om det kunde bevisas att riskerna för den berörda medlemsstatens militära intressen inte kunde avhjälpas genom mindre ingripande åtgärder. Eftersom det inte hade bevisats godtogs inte den nationella regleringen. Unionsrätten ansågs således vara tillämplig på målet vid den nationella domstolen. Det ska dock framhållas att något annat inte verkar ha gjorts gällande i målet hos EU-domstolen.

Mot bakgrund av det anförda bedömer utredningen att det är befogat att analysera lagförslaget också från utgångspunkten att unionsrätten är tillämplig på sådana överlåtelse och upplåtelse av svenska fastigheter och företag som omfattas av kravet på förvärvstillstånd enligt den föreslagna lagen.

Det har redan konstaterats att förslaget innebär en begränsning av etableringsfriheten och den fria rörligheten för kapital. Som framgår ovan kan sådana begränsningar rättfärdigas om det är motiverade av hänsyn till allmän ordning eller allmän säkerhet (artikel 52 och 65 i EUF-fördraget).

Medlemsstaterna är i princip fria att utifrån nationella behov bestämma vad hänsynen till allmän ordning och allmän säkerhet kräver. EU-domstolen har dock uttalat att i ett gemenskapsförhållande, särskilt när det gäller undantag från den grundläggande principen om fri rörlighet för kapital, dessa hänsyn bör tolkas restriktivt, så att deras räckvidd inte kan bestämmas ensidigt av varje medlemsstat utan kontroll av gemenskapsinstitutionerna. Det egentliga syftet med hänsynen får inte heller kringgås genom att de åberopas för att tjäna rent ekonomiska syften. Vidare får allmän ordning och allmän säkerhet åberopas bara när det föreligger ett verkligt och tillräckligt allvarligt hot som påverkar ett grundläggande samhällsintresse. Åtgärder som begränsar den fria rörligheten kan slutligen anses vara berättigade med hänsyn till allmän ordning eller allmän säkerhet bara om de är nödvändiga för att skydda de intressen som de avser att säkerställa och enbart om dessa mål inte kan uppnås genom åtgärder med mindre begränsande verkan.²⁶

---

²⁶ Se till exempel mål C-54/99, *Église de scientologie*, EU:C:2000:124.

I EU-domstolens rättspraxis ges viss närmare ledning för vad som avses med begreppen allmän ordning och allmän säkerhet.²⁷ Bland annat framgår av det tidigare nämnda målet C-423/98, Alfredo Albore, att förvärv av fastigheter på områden av militärt intresse kan hänföras till frågor om allmän säkerhet, och då närmare bestämt en medlemsstats yttre säkerhet.

Den föreslagna förvärvslagen begränsar vissa utländska och svenska rättssubjekts rätt att fritt förvärva svenska fastigheter och företag som äger fast egendom. Regleringen motiveras av behovet att kunna förhindra sådana utländska nyttjanden av fast egendom som kan skada väsentliga totalförsvarsintressen. Med begreppet totalförsvarsintresse avses i sammanhanget totalförsvarets förmåga att uppnå och upprätthålla de mål som riksdag och regering har beslutat ska gälla för totalförsvaret, det militära försvaret och det civila försvaret (se avsnitt 6.6.1). Detta behov är ett sådant tvingande allmänintresse som i och för sig kan motivera en begränsning av den fria rörligheten.

Att det finns ett verkligt och allvarligt hot från främmande makt som innefattar strategiska förvärv av svenska fastigheter har konstaterats i kapitel 5. Som framgår av redogörelsen där och av kapitel 6, är utredningens bedömning att det inte finns något lämpligare eller mindre ingripande sätt att motverka detta hot än genom den föreslagna regleringen.

När det gäller proportionaliteten i begränsningen av den fria rörligheten ska framhållas att förvärvslagen har utformats med utgångspunkten att den statliga kontrollen inte ska gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med regleringen. Därför har, som tidigare nämnts, endast de från totalförsvarsynpunkt mest relevanta förvärven underkastas tillståndsplikt, medan förvärv som bedömts innebära mindre risker ur ett totalförsvarsperspektiv faller utanför lagens tillämpningsområde. Lagen har även konstruerats så att endast förvärv som riskerar att skada väsentliga totalförsvarsintressen kan förhindras med stöd av lagens bestämmelser. Vidare har det i lagen tagits in en möjlighet för tillståndspliktiga aktörer att i förväg ansöka om tillstånd till ett förvärv. Det har även införts tidsfrister för handläggningen hos tillståndsmyndigheten. Bestämmelserna

---

²⁷ I Direktinvesteringsutredningens slutbetänkande *Granskning av utländska direktinvesteringar* (SOU 2021:87) redogörs för ett antal avgöranden på s. 115–117.

syftar som framgått till att öka förutsebarheten och effektiviteten i systemet.

Utredningens bedömning är att den kostnad och administrativa börda som tillståndsplikten kan komma att innebära för enskilda, exempelvis till följd av ett mer utdraget transaktionsförfarande och i form av skyldighet att betala ansökningsavgift samt att delta i utredningen hos tillståndsmyndigheten, mot bakgrund av det som anförts ovan inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med lagstiftningen.

Den tillståndsplikt som föreskrivs i lagen är enligt utredningens bedömning slutligen inte diskriminerande i EU-rättslig mening. Den åtskillnad som lagen gör mellan å ena sidan utländska rättssubjekt som har sitt medborgarskap eller säte i ett EU- eller EES-land, och andra utländska rättssubjekt å andra sidan, motiveras av de skillnader i risker som utifrån ett totalförsvarsperspektiv i dag typiskt sett finns när aktörer från den ena respektive den andra gruppen förvärvar fast egendom i Sverige. När det gäller förvärvare i den sistnämnda gruppen gör lagen inga skillnader utifrån nationalitet eller hemvist. Detsamma gäller för sådana juridiska personer som har sitt säte i en stat inom EU- och EES-området och som omfattas av kravet på förvärvstillstånd för att de till viss del ägs eller kontrolleras av en tillståndspliktig utländsk aktör. Såväl svenska som utländska juridiska personer i denna grupp är skyldiga att ansöka om förvärvstillstånd, om en tillståndspliktig utländsk aktör har ett sådant inflytande i den juridiska personen som anges i lagen. Att regleringen utformats på detta sätt beror på att kravet på förvärvstillstånd annars alltför lätt skulle kunna kringgås genom nyttjande av juridiska personer med säte i ett EU- eller EES-land. Avslutningsvis kan det inte heller anses att lagstiftningen som sådan uppställer krav som är svårare för en utländsk förvärvare än en svensk förvärvare att uppfylla.

Sammantaget gör utredningen bedömningen att EU-rätten inte utgör ett hinder för den förvärvslagstiftning som utredningen föreslår.

10.10 Förslagets förenlighet med regeringen kring behandling av personuppgifter

Bedömning: Förslagen är förenliga med gällande bestämmelser om personuppgiftshantering och någon ytterligare reglering behövs inte.

10.10.1 Lagförslagen innebär en behandling av personuppgifter

Utredningens förslag om införande av en ny förvärvslag innebär att tillståndsmyndigheten och regeringen inom ramen för sin handläggning av ett ärende om förvärvstillstånd kommer att samla in och vidta åtgärder med personuppgifter av olika slag. Uppgifter som mer ofta kommer att behandlas är namn, personnummer eller samordningsnummer, medborgarskap och adresser till enskilda. I vissa fall kommer även uppgifter om lagöverträdelser att samlas in. I sina kontakter med andra myndigheter, kommuner och regioner kan tillståndsmyndigheten också behöva lämna ut personuppgifter om förvärvaren och den från vilken ägande- eller nyttjanderätten till fastigheten förvärfvas. Vidare innebär förslagen om ändringar i angränsande lagstiftning att vissa myndigheter kommer att behandla nya personuppgifter i sin verksamhet. Frågan är om den nämnda personuppgiftsbehandlingen är förenlig med de regelverk som finns på området.

10.10.2 Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen

EU:s dataskyddsförordning²⁸ (dataskyddsförordningen) är direkt tillämplig i alla medlemsstater. I Sverige kompletteras dataskyddsförordningen av bland annat lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen). Av 1 kap. 2 § dataskyddslagen framgår att lagen och bestämmelserna i dataskyddsförordningen även gäller vid behandling av personuppgifter som utgör ett led i en verksamhet som inte omfattas av unionsrätten och i verksamhet som omfattas av avdelning V kapitel 2

---

²⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

i fördraget om Europeiska unionen. Regleringen ska således beaktas även när EU-rätten inte är tillämplig på personuppgiftsbehandlingen.

Enligt dataskyddsförordningen måste varje behandling av personuppgifter vila på en rättslig grund för att den ska vara tillåten. I artikel 6.1 i dataskyddsförordningen finns en uttömmande lista med dessa rättsliga grunder. Behandlingen av personuppgifter måste uppfylla åtminstone ett av de villkor som räknas upp i bestämmelsen för att vara laglig. De rättsliga grunder som är av intresse för sådan personuppgiftsbehandling som följer av utredningens lagförslag är de som anges i artikel 6.1 c) och e). De rättsliga grunderna måste enligt artikel 6.3 fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt för att kunna läggas till grund för behandling av personuppgifter.

Av artikel 6 c) framgår att behandlingen är laglig, om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Begreppet omfattar i första hand offentligrättsliga förpliktelser och av 2 kap. 1 § dataskyddslagen följer att en förpliktelse utgör en rättslig grund för behandling av personuppgifter om förpliktelsen följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning.

Enligt artikel 6 e) är behandlingen laglig, om den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Uppgifter av allmänt intresse ska ha stöd i lag eller annan författning. I förarbetena till dataskyddslagen anges att alla uppgifter som riksdag eller regering gett i uppdrag åt statliga myndigheter, kommuner och regioner att utföra är av allmänt intresse. Vidare är också all den verksamhet som en statlig eller kommunal myndighet bedriver, inom ramen för sin befogenhet, av allmänt intresse.²⁹

För både artikel 6.1 c) och e) gäller även att personuppgiftsbehandlingen ska vara nödvändig i förhållande till den rättsliga grunden för att vara laglig.

Dataskyddsförordningen innehåller bestämmelser som närmare reglerar behandling av vissa kategorier av personuppgifter.

Enligt artikel 9.1 är det som utgångspunkt förbjudet att behandla särskilt känsliga personuppgifter. Med känsliga personuppgifter avses uppgifter som avslöjar bland annat ras eller etniskt ursprung.

---

²⁹ Prop. 2017/18:105 s. 56 f.

Av artikel 9.2 g) och 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen framgår dock att sådana uppgifter får behandlas av en myndighet om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag, behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende eller om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser får enligt artikel 10 endast utföras under kontroll av myndighet eller när behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt där tillämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter fastställs. Av 3 kap. 8 § första stycket dataskyddslagen framgår att detta innebär att myndigheter får behandla den typen av uppgifter.

Enligt artikel 87 i dataskyddsförordningen får medlemsstaterna närmare bestämma på vilka särskilda villkor ett nationellt identifikationsnummer eller något annat vedertaget sätt för identifiering får behandlas. Sådana personuppgifter ska i förekommande fall endast användas med iakttagande av lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter enligt förordningen. Av 3 kap. 10 § dataskyddslagen framgår att personnummer och samordningsnummer får behandlas utan samtycke endast när det är klart motiverat med hänsyn till ändamålet med behandlingen, vikten av en säker identifiering eller något annat beaktansvärt skäl. Regeringen får enligt 3 kap. 11 § dataskyddslagen meddela ytterligare föreskrifter om i vilka fall behandling av personnummer och samordningsnummer är tillåten.

10.10.3 Det behövs ingen ytterligare personuppgiftsreglering

Vid handläggningen av ärenden om förvärvstillstånd enligt den föreslagna lagen kommer personuppgifter av olika slag att behandlas av tillståndsmyndigheten och andra myndigheter, kommuner och regioner. Behandlingen sker som en följd av bestämmelser i lagen. Vissa myndigheter kommer även att behandla nya personuppgifter till följd av ändringar som föreslås i annan lagstiftning. Den rättsliga grunden för behandlingen är därmed att den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av föreslagen lag

eller annan författning eller som ett led i myndighetsutövning enligt lag eller annan författning på det sätt som anges i artikel 6.1 e) dataskyddsförordningen.

För Försvarmaktens och Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling finns redan vissa särregleringar som legitimerar myndigheternas behandling av aktuella personuppgifter och som enligt utredningens bedömning även omfattar handläggning enligt den föreslagna förvärvslagen.³⁰

När det gäller de myndigheter, kommuner och regioner som omfattas av utredningens förslag om uppgiftsskyldighet är deras behandling av personuppgifter också nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som följer av lag i enlighet med artikel 6.1 c) i dataskyddsförordningen och 2 kap. 1 § dataskyddslagen.

När det gäller behandling av särskilt känsliga personuppgifter bedömer utredningen att även det omfattas av gällande reglering för när sådana uppgifter får behandlas. Skyddet för totalförsvaret utgör ett angeläget allmänintresse och med hänvisning till vilka personuppgifter det kommer att bli fråga om och de ändamål för vilka uppgifterna begärs in, får förhållandena anses vara sådana att det är motiverat att behandla uppgifterna. Därmed skulle det inte bli fråga om ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Detsamma gäller uppgifter om lagöverträdelser. Även behandling av person- och samordningsnummer bedöms vara motiverad med hänsyn till ändamålet med behandlingen och vikten av säker identifiering.

Sammantaget bedömer utredningen att den behandling av personuppgifter som kan komma att ske som en följd av den föreslagna förvärvslagen och förslagen till ändringar i närliggande lagstiftning har stöd i dataskyddsförordningen, dataskyddslagen och i förekommande fall annan befintlig personuppgiftsreglering. Det behövs därför inte någon ytterligare reglering för att behandlingen ska vara tillåten.

---

³⁰ Se lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter och lagen (2021:1171) om behandling av personuppgifter vid Försvarmakten med tillhörande förordningar.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om vissa utländska förvärv av fast egendom

Lagens innehåll och tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om att vissa utländska och svenska rättssubjekt behöver tillstånd (förvärvstillstånd) för att få förvärva fast egendom här i landet.

Paragrafen innehåller en upplysning om att lagen föreskriver att förvärvstillstånd krävs när vissa utländska och svenska rättssubjekt förvärvar fast egendom. Vad som är fast egendom framgår av 1 kap. jordabalken. I 2–5 §§ finns ytterligare bestämmelser om lagens tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning.

2 § Lagen tillämpas på förvärv av fastighet. Lagen tillämpas också på förvärv av andel i fastighet, om förvärvaren inte tidigare är ägare av en andel i fastigheten.

Enligt paragrafen ska lagen tillämpas på förvärv av fastighet. Därmed avses förvärv av såväl en hel fastighet (registerfastighet) som ett visst område av en fastighet. Även tredimensionella fastigheter omfattas av lagen. Däremot är lagen inte tillämplig på förvärv av fastighetstillbehör. Vidare ska lagen tillämpas på förvärv av andel (kvotdel) i fastighet. En förutsättning för att lagen ska vara tillämplig på ett sådant förvärv är dock att förvärvaren inte tidigare är ägare av en andel i fastigheten. Den som redan äger en andel och genom ett förvärv ökar sin ägarandel behöver alltså inte ansöka om förvärvstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.1.

3 § Lagen tillämpas även på förvärv av

1. tomträtt,

2. arrende enligt 8–11 kap. jordabalken och

3. aktier i privata aktiebolag eller andelar i handelsbolag eller förening vars tillgångar i allt väsentligt utgörs av fast egendom, om förvärvaren genom förvärvet direkt eller indirekt får ett bestämmande inflytande över bolaget eller föreningen.

Av paragrafen framgår att lagen även ska tillämpas på vissa nyttjanderättsupplåtelser och associationsrättsliga förvärv. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2 och 6.2.3.

I *första punkten* anges att lagen är tillämplig på förvärv av tomträtt. Bestämmelsen omfattar förvärv som sker genom såväl upplåtelse som överlåtelse av tomträtt.

Av *andra punkten* framgår att lagen även är tillämplig på förvärv av arrende enligt 8–11 kap. jordabalken. De arrendeformer som avses är alltså jordbruksarrende, bostadsarrende, anläggningsarrende och lägenhetsarrende. Bestämmelsen är tillämplig vid såväl upplåtelse som överlåtelse av arrende.

Tredje punkten föreskriver att lagen tillämpas på förvärv av aktier i privata aktiebolag eller andelar i handelsbolag eller förening, vars tillgångar i allt väsentligt utgörs av fast egendom, om förvärvaren genom förvärvet direkt eller indirekt får ett bestämmande inflytande över bolaget eller föreningen.

Bestämmelsen i tredje punkten tar sikte på så kallade paketerade fastighetstransaktioner. Kännetecknande för en paketerad fastighetstransaktion är att en eller flera fastigheter utgör den enda eller enda väsentliga tillgången i bolaget eller föreningen som är föremål för förvärvet.

Paragrafen gäller för förvärv av aktier i privata aktiebolag och andelar i handelsbolag och föreningar. Med handelsbolag menas även kommanditbolag. Begreppet förening omfattar både ekonomiska och ideella föreningar. Publika aktiebolag omfattas däremot inte av lagens tillämpningsområde.

Bolagets eller föreningens tillgångar ska i allt väsentligt utgöras av fast egendom. Det kan hända att ett bolag eller en förening vid sidan av en eller flera fastigheter även äger viss lös egendom, till exempel inventarier. Så länge denna egendom klart är av underordnad betydelse i sammanhanget, faller förvärvet inom tillämpningsområdet för lagen.

Avgörande för om lagen blir tillämplig vid förvärv av aktier eller andelar i nämnda bolag och föreningar är om förvärvaren genom förvärvet direkt eller indirekt får ett bestämmande inflytande över bolaget eller föreningen som äger den fasta egendomen. En förvärvare har ett bestämmande inflytande om förvärvaren kan utöva kontroll över associationen.

Huruvida en förvärvare genom sitt förvärv får ett bestämmande inflytande får bestämmas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Omständigheter som är av relevans är hur många procent av rösterna som förvärvas och vilka rättigheter det medför. Möjligheten att utöva kontroll kan också fås genom exempelvis aktieägaravtal eller föreskrift i bolagsordning eller stadgar. Kontroll kan uppnås dels på egen hand, dels genom att förvärvaren agerar tillsammans med någon annan. I normalfallet innebär ett förvärv av mer än 50 procent av rösterna i bolaget eller föreningen som äger fastigheten att förvärvaren får ett bestämmande inflytande över associationen. Även förvärv av ett lägre antal röster kan dock ge kontroll, exempelvis om förvärvaren genom avtal samtidigt får rätten att utse majoriteten av styrelseledamöterna.

Av 4 § framgår att röster som en närstående till förvärvaren eller någon i dennes ägarstruktur direkt eller indirekt förfogar över i bolaget eller föreningen ska beaktas vid bedömningen av om ett bestämmande inflytande föreligger.

Eftersom förvärvaren genom förvärvet ska få kontroll över associationen, faller koncerninterna förvärv som regel utanför tillämpningsområdet.

4 § Vid bedömningen av om ett bestämmande inflytande uppkommer genom ett förvärv enligt 3 § 3 ska röster som en närstående till förvärvaren eller någon i dennes ägarstruktur direkt eller indirekt förfogar över i bolaget eller föreningen räknas med.

Med närstående avses make, registrerad partner, sambo, föräldrar och barn samt barns make.

I paragrafen anges hur 3 § 3 ska tillämpas om förvärvaren eller någon i dennes ägarstruktur är en fysisk person och en närstående till den personen redan förfogar över röster i bolaget eller föreningen som är föremål för förvärvet. Paragrafen innebär att även röster som den närstående förfogar över ska beaktas vid bedömningen av om

förvärvet är tillståndspliktigt enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.3.

Av *första stycket* framgår att röster som en närstående till förvärvaren eller någon i dennes ägarstruktur direkt eller indirekt förfogar över ska beaktas vid bedömningen av om ett bestämmande inflytande uppkommer genom förvärvet. Om en fysisk person ingår i förvärvarens ägarstruktur och den personen efter förvärvet indirekt skulle komma att förfoga över rösterna i bolaget eller föreningen som är föremål för förvärvet ska även röster som en närstående till den personen direkt eller indirekt förfogar över beaktas vid beräkningen av röster.

En närstående ska anses förfoga över röster direkt om han eller hon innehar aktier eller medlemskap i den association som är föremål för förvärvet. Om den närstående kan anses indirekt förfoga över rösterna beror på omständigheterna i det enskilda fallet. Avgörande är i ett sådant fall om den närstående ytterst äger eller kontrollerar en juridisk person som i sin tur till exempel innehar aktier i det bolag som är föremål för förvärvet.

I *andra stycket* anges vad som avses med uttrycket närstående.

5 § Lagen tillämpas inte på förvärv som medför skyldighet för överlåtaren eller upplåtaren att samråda med en tillsynsmyndighet enligt 4 kap. 7 eller 13 §§ säkerhetsskyddslagen (2018:585). Lagen tillämpas inte heller på förvärv som är anmälningsskyldigt enligt 7 § lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar.

Paragrafen reglerar lagens tillämpningsområde i förhållande till säkerhetsskyddslagen och lagen om granskning av utländska direktinvesteringar. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Av paragrafens framgår att lagen inte är tillämplig på förvärv som medför skyldighet för överlåtaren eller upplåtaren att samråda med tillsynsmyndighet enligt säkerhetsskyddslagen. Lagen tillämpas inte heller på förvärv som är anmälningsskyldigt enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar. Något krav på att förvärvaren ska ha förvärvstillstånd finns alltså inte i dessa situationer.

Om tillsynsmyndigheten enligt säkerhetsskyddslagen inom ramen för ett samråd finner att det ifrågasvarande förfarandet eller egendomen inte är av sådant slag som anges i 4 kap. 7 eller 13 §§ säkerhetsskyddslagen, har förvärvet inte medfört en skyldighet

för upplåtaren eller överlåtaren att samråda med tillsynsmyndigheten. I ett sådant fall är lagen tillämplig.

Krav på förvärvstillstånd

6 § Förvärvstillstånd krävs om förvärvaren är

1. en fysisk person med medborgarskap endast i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),
2. en fysisk person som saknar medborgarskap, vars medborgarskap är okänt eller vars medborgarskap inte har verifierats på ett tillförlitligt sätt,
3. en stat utanför EES eller en juridisk person med säte i en sådan stat eller
4. en juridisk person med säte i en stat inom EES, om en aktör som avses i 1–3 direkt eller indirekt har minst 25 procent av rösttalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen.

Paragrafen reglerar vilka rättssubjekt som omfattas av kravet på tillstånd för att få förvärva fast egendom här i landet. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.1.

I *första punkten* nämns fysiska personer som är medborgare endast i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Bestämmelsen innebär att ett förvärv som görs av en fysisk person med medborgarskap i både en stat inom EES, exempelvis Sverige, och en stat utanför EES inte är tillståndspliktigt enligt lagen.

Av *andra punkten* framgår att ett förvärv som görs av en fysisk person som saknar medborgarskap, vars medborgarskap är okänt eller vars medborgarskap inte har verifierats på ett tillförlitligt sätt också omfattas av kravet på förvärvstillstånd. Med att medborgarskapet inte verifierats på ett tillförlitligt sätt avses i detta sammanhang att den handling som anger personens medborgarskap inte i Sverige erkänns som ett officiellt medel för identifiering, utifrån vilket medborgarskapet kan verifieras. När medborgarskapet är okänt kan personen ha ett medborgarskap som inte är känt av de svenska myndigheterna. Det kan också hända att en person inte alls har något medborgarskap.

Tredje punkten avser stater utanför EES och juridiska personer med säte i en stat utanför EES. Det avgörande är den juridiska personens säte, inte ägarnas nationalitet eller säte.

Fjärde punkten avser förvärv som görs av en juridisk person med säte i en stat inom EES. Om en sådan aktör som avses i första till

tredje punkten direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet i den juridiska personen, föreligger ett krav på förvärvstillstånd. Detsamma gäller om aktören i fråga på annat sätt har ett motsvarande faktiskt inflytande i den juridiska personen.

I vilka fall en ägare har ett faktiskt inflytande motsvarande 25 procent av röstetalet får avgöras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Ägarstrukturen och det faktiska huvudmannskapet kan ha betydelse för bedömningen, liksom om ägaren genom finansiering eller avtal eller på något annat sätt har möjlighet att påverka viktiga frågor i verksamheten.

7 § Förvärvstillstånd behövs inte för förvärv som sker

1. genom bodelning, arv eller testamente,
2. genom absorption av helägt dotterbolag eller dotterförening,
3. genom inrop på exekutiv auktion,
4. när efterlevande make inträder som arrendator enligt 8 kap. 6 § jordabalken eller
5. när arrendator förvärvar arrendestället enligt lagen (1985:658) om arrendatorers rätt att förvärva arrendestället.

Särskilda bestämmelser om förvärv på exekutiv auktion finns i 20–23 §§.

Paragrafen undantar vissa förvärv från krav på förvärvstillstånd.

I paragrafen finns också en upplysningsbestämmelse avseende förvärv på exekutiv auktion. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.2.

I *första stycket* räknas upp ett antal förvärv vilka inte är tillståndspliktiga. Det gäller enligt punkten 1 familje- och successionsrättsliga förvärv genom bodelning, arv eller testamente. Enligt punkten 2 undantas även absorption av helägt dotterbolag eller dotterförening från kravet på förvärvstillstånd. Av punkten 3 framgår att förvärv som sker genom inrop på exekutiv auktion inte fordrar förvärvstillstånd. Förvärv av vissa arrenderätter (jordbruksarrende, bostadsarrende och lägenhetsarrende) som en efterlevande make gör enligt 8 kap. 6 § jordabalken omfattas enligt punkten 4 inte heller av tillståndsplikten. Förvärv som en arrendator gör enligt lagen om arrendatorers rätt att förvärva arrendestället är enligt punkten 5 också undantaget krav på förvärvstillstånd.

I *andra stycket* finns en upplysning om att vissa bestämmelser om förvärv på exekutiv auktion finns i 20–23 §§.

Tillståndsmyndighet

8 § Den myndighet som regeringen bestämmer är tillståndsmyndighet enligt denna lag.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att regeringen bestämmer vilken myndighet som ska vara tillståndsmyndighet enligt denna lag. Övervägandena finns i kapitel 7.

Ansökan om förvärvstillstånd

9 § Förvärvstillstånd ska sökas senast en månad efter förvärvet.

En ansökan om förvärvstillstånd kan även avse tillstånd till ett framtida förvärv.

En ansökan som inte görs i rätt tid ska avvisas av tillståndsmyndigheten.

I paragrafen anges bland annat när en ansökan om förvärvstillstånd ska göras och hur en för sent inkommen ansökan ska hanteras av tillståndsmyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.2.

Enligt *första stycket* ska förvärvstillstånd sökas senast en månad efter förvärvet. Tiden räknas från den dag då parterna blir civilrättsligt bundna av förvärvet. Den tillämpning som i praxis utvecklats i fråga om tidsfristen för ansökan om förvärvstillstånd enligt jordförvärvslagstiftningen ska vara vägledande även vid beräkning av tidsfristen i den aktuella bestämmelsen. Vid köp räknas fristen således från köpekontraktets datum, även om kontraktet innebär att köpebrev ska upprättas. Om säljare och köpare därefter upprättar köpebrev, börjar en ny frist att löpa från tillkomsten av denna fångeshandling. Vid förvärv av tomträtt eller arrende räknas tiden från det att upplåtelse- eller överlåtelseavtalet ingås. Om förvärvet avser aktier eller andelar i ett bolag eller en förening enligt 3 § 3 räknas tiden på motsvarande sätt från köpets eller avtalets bindande verkan.

Av *andra stycket* framgår att en ansökan om förvärvstillstånd kan avse ett framtida förvärv (så kallat förhandstillstånd). Någon gräns för hur tidigt en ansökan kan göras har inte angetts i lagtexten. Ett beslut om tillstånd till ett framtida förvärv är dock begränsat i tid och gäller enligt 16 § som utgångspunkt sex månader från det att tillståndet meddelades.

Enligt 3 kap. 4 a § fastighetsbildningslagen får fastighetsbildning som innebär att mark kommer i ny ägares hand ske endast om en tillståndspliktig förvärvare har ett giltigt förvärvstillstånd enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Nämnda bestämmelse innebär att förvärvstillståndsfrågan ska prövas före fastighetsbildningsfrågan. Om förvärvet är tänkt att ske inom ramen för en fastighetsbildningsförrättning, blir det i förvärvsärendet enligt förevarande lag fråga om tillstånd till ett framtida förvärv.

Enligt *tredje stycket* ska en ansökan om förvärvstillstånd som inte görs i rätt tid avvisas av tillståndsmyndigheten. Angående rättsföljden av en avvisad ansökan, se 18 §.

10 § Om ansökan inte innehåller föreskrivna uppgifter, ska sökanden föreläggas att komplettera den. I föreläggandet ska sökanden upplysas om det som föreskrivs om ogiltighet i 18 §. Följs inte föreläggandet, får ansökan avvisas.

Om det behövs ytterligare utredning får sökanden föreläggas att komma in med sådan utredning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hanteringen av en ofullständig ansökan om förvärvstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.4.

I *första stycket* ges anvisningar om hur en ofullständig ansökan ska hanteras. Tillståndsmyndigheten ska i en sådan situation förelägga sökanden att komplettera ansökan och i samband med det erinra om att en ofullständig ansökan kan komma att avvisas och att ett sådant beslut leder till att förvärvet blir ogiltigt. Om föreläggandet inte följs får ansökan avvisas. I föreläggandet ska tillståndsmyndigheten erinra om rättsföljden av en avvisning av en ansökan om förvärvstillstånd enligt 18 §. Där framgår att förvärvet blir ogiltigt bland annat i det fallet att en ansökan avvisas.

I *andra stycket* förtydligas att tillståndsmyndigheten vid behov får förelägga sökanden att ge in ytterligare utredning. Ett sådant föreläggande kan aktualiseras exempelvis om tillståndsmyndigheten behöver ytterligare utredningen från sökanden för att klarlägga om förvärvet är tillståndspliktigt.

Samverkan och informationsutbyte

11 § Tillståndsmyndigheten ska i ärenden om förvärvstillstånd samverka med Försvarsmakten och Säkerhetspolisen, om det inte är obehövt.

Om ansökan avser en fastighet som är belägen inom flera civilområden ska samverkan även ske med berörda civilområdesansvariga länsstyrelser, om det inte är obehövt.

Tillståndsmyndigheten ska även samverka med de övriga statliga myndigheter som regeringen bestämmer.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att tillståndsmyndigheten ska samverka med andra myndigheter när den prövar en ansökan om förvärvstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.5.

Enligt *första stycket* ska tillståndsmyndigheten samverka med Försvarsmakten och Säkerhetspolisen, om det inte är obehövt. Samverkan med dessa myndigheter är som utgångspunkt obligatorisk i ett ärende om förvärvstillstånd. Om samverkan i det enskilda fallet bedöms som obehövt, till exempel för att tillståndsmyndigheten redan har tillgång till all behövt utredning, är samverkan med nämnda myndigheter dock inte nödvändig. Möjligheten att avstå från samverkan är tänkt att tillämpas endast i okomplicerade fall. Det är tillståndsmyndighetens ansvar att med utgångspunkt i omständigheterna i det enskilda fallet avgöra när förutsättningar för att avstå från samverkan föreligger. Inget hindrar att tillståndsmyndigheten först samverkar med en av myndigheterna och därefter bedömer behovet av samverkan med den andra myndigheten.

Av *andra stycket* framgår att samverkan även ska ske med de civilområdesansvariga länsstyrelser inom vars civilområde den aktuella fastigheten är belägen, om det inte är obehövt. Samverkan med dessa myndigheter är som utgångspunkt obligatorisk men kan, på motsvarande sätt som samverkan med Försvarsmakten och Säkerhetspolisen, underlåtas i okomplicerade fall.

I *tredje stycket* anges att tillståndsmyndigheten även ska samverka med de övriga statliga myndigheter som regeringen bestämmer.

Samverkansmyndighetens yttrande till tillståndsmyndigheten kan innehålla samverkansmyndighetens rena bedömning eller slutsats i frågan om förvärvstillstånd bör meddelas. Ytterligare information kan vara av värde och behövas för att tillståndsmyndigheten ska kunna fatta ett väl underbyggt beslut, inkluderat den avvägning som måste göras mot motstående intressen. I den mån informationen omfattas av sekretess kan utlämnande till tillståndsmyndigheten

ske med stöd av de sekretessbrytande bestämmelserna i 10 kap. 27 § första stycket och 15 kap. 3 c § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

12 § Tillståndsmyndigheten får i samband med sin prövning begära information från kommuner och regioner och statliga myndigheter.

Kommuner, regioner och de statliga myndigheter som regeringen bestämmer ska lämna en uppgift till tillståndsmyndigheten efter en begäran enligt första stycket, om det behövs för att tillståndsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt denna lag.

Paragrafen behandlar inhämtande av utredning i ett ärende om förvärvstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.5.

I *första stycket* föreskrivs att tillståndsmyndigheten får begära information från kommuner och regioner och andra statliga myndigheter. Vilken utredning som tillståndsmyndigheten behöver hämta in beror på omständigheterna i det enskilda fallet. Av 14 § framgår att tillståndsmyndighetens prövning ska avse om förvärvet kan inverka skadligt på väsentliga totalförvarsintressen. Vid bedömningen av vilka risker ett visst förvärv kan innebära för totalförsvaret är fastighetens egenskaper, läge och funktion samt omständigheterna kring förvärvaren av central betydelse. Om det på eller i närheten av fastigheten bedrivs säkerhetskänslig eller samhällsviktig verksamhet kan det bli aktuellt att inhämta uppgifter från den myndighet som utövar tillsyn över säkerhetsskyddet eller från berörd beredskapsmyndighet. Finns lokal infrastruktur på eller i närheten av fastigheten kan det vara behövt att inhämta uppgifter från kommunen och/eller regionen inom vilken denna är belägen. Tillståndsmyndigheten kan också behöva kontrollera uppgifter som förvärvaren lämnat om sina person- eller ägarförhållanden med hjälp av andra myndigheter, till exempel Polismyndigheten, Skatteverket och Bolagsverket.

Genom bestämmelsen i *andra stycket* författningsregleras skyldigheten för kommuner, regioner och statliga myndigheter att i förekommande fall lämna uppgifter till tillståndsmyndigheten. Regeringen får föreskriva vilka statliga myndigheter som ska vara skyldiga att lämna uppgifter. Genom uppgiftsskyldigheten blir den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) tillämplig vid den anmodade kommunens,

regionens eller statliga myndighetens handläggning av en begäran om utlämnande.

Det kan uppstå situationer i vilka tillståndsmyndigheten behöver vända sig till en statlig myndighet som inte omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten för att inhämta uppgifter som omfattas av sekretess hos den myndigheten. Den berörda myndigheten kan då behöva pröva om det finns förutsättningar för att lämna ut uppgiften enligt exempelvis generalklausulen i 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen.

Tidsfrister för handläggningen

13 § Tillståndsmyndigheten ska inom tre månader från det att en ansökan är fullständig besluta att antingen ge tillstånd till förvärvet eller att avslå ansökan. Om det finns särskilda skäl, får tillståndsmyndigheten dock meddela beslutet inom sex månader.

Om ansökan avser ett förvärv som är anmälningspliktigt enligt lagen (0000:000) om statlig förköpsrätt eller lagen (0000:000) om kommunal förköpsrätt, och det vid tidpunkten då ansökan är fullständig pågår ett ärende om förköp enligt någon av dessa lagar, räknas tidsfristen i första stycket från det att förköpsfrågan blivit slutligt avgjord.

Paragrafen reglerar inom vilken tid tillståndsmyndigheten ska fatta ett slutligt beslut gällande en ansökan om förvärvstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.6. Paragrafen och författningskommentaren är delvis utformade med hänsyn till lagförslagen i betänkandet *Digitala fastighetsköp & Förköpsrätt vid fastighetstransaktioner* (SOU 2024:38), som för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Enligt *första stycket* ska tillståndsmyndigheten fatta ett slutligt beslut senast tre månader från det att en ansökan är fullständig. Vad en fullständig ansökan måste innehålla följer av de föreskrifter som regeringen får meddela enligt 26 §. Det är tillståndsmyndigheten som utifrån dessa föreskrifter avgör när ansökan är fullständig och tidsfristen därmed börjar löpa. Ett slutligt beslut innebär att tillstånd till förvärvet ges eller att ansökan avslås. Om det finns särskilda skäl kan tidsfristen för att fatta ett beslut om ansökan utsträckas till sex månader. Det är tillståndsmyndigheten som avgör om särskilda skäl finns. Särskilda skäl kan exempelvis föreligga om samverkan med andra myndigheter kräver mer tid än tre månader. Det kan också tänkas att förvärvaren begär mer tid för att komma

in med ytterligare utredning och att ett slutligt beslut dröjer av den anledningen.

Andra stycket tar sikte på fall där ansökan avser ett förvärv som är anmälningspliktigt enligt någon av de föreslagna förköpslagarna och ett ärende om förköp pågår vid tidpunkten då ansökan är fullständig. I ett sådant fall ska tidsfristen i första stycket räknas från det att förköpsfrågan blivit slutligt avgjord.

Det följer av 9 § förvaltningslagen (2017:900) att tillståndsmyndigheten inte i onödan ska dröja med handläggningen, utan fatta ett slutligt beslut i varje enskilt fall så snabbt som möjligt.

Prövning en av en ansökan om förvärvstillstånd

14 § En ansökan om förvärvstillstånd ska avslås, om förvärvet kan inverka skadligt på väsentliga totalförvarsintressen. I annat fall ska tillstånd till förvärvet ges.

Paragrafen innehåller kriterier för prövningen i sak av en ansökan om förvärvstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.1.

Enligt paragrafen ska en ansökan om förvärvstillstånd avslås om förvärvet kan inverka skadligt på väsentliga totalförvarsintressen. Bedömningen ska avse de totalförvarsintressen som i det enskilda fallet kan aktualiseras. Det krävs inte att det genom utredningen i ärendet finns övertygande bevis för att dessa intressen kommer att skadas om förvärvet sker, utan det är tillräckligt att det finns risk för att så kommer att ske.

För att tillståndsmyndigheten ska kunna förhindra ett förvärv av en fastighet krävs att ett väsentligt totalförvarsintresse riskerar att skadas.

Vad som utgör ett väsentligt totalförvarsintresse varierar utifrån totalförsvarets uppgifter och behov och efter omvärldsutvecklingen och måste därför bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. På ett övergripande plan gäller att totalförsvaret ska ha förmåga att fullgöra de mål som riksdagen och regeringen har fastslagit. Förvärv som riskerar att på ett allvarligt sätt skada totalförsvarets förmåga att uppnå eller upprätthålla något eller flera av dessa mål ska föranleda att ansökan om förvärvstillstånd avslås. Förvärv som görs av en allierad Natomedlem, eller av en juridisk person med säte i en sådan stat, med anledning av det militära samarbetet med

Sverige, bör motsatsvis som utgångspunkt inte bedömas riskera att skada väsentliga totalförvarsintressen. Relevanta risker kan bland annat handla om underrättelseinhämtning, röjande av hemlig eller säkerhetskänslig information, förberedelser för skadepotential mot Sverige eller en allierad Natomedlem eller att totalförsvartillgångar skingras eller förstörs.

Vid bedömningen av vilka risker ett visst förvärv kan innebära för ett eller flera väsentliga totalförvarsintressen är fastighetens egenskaper, läge och funktion samt förvärvarens person- eller ägarförhållanden av central betydelse.

En fastighet kan vara av väsentlig betydelse för totalförsvaret, exempelvis för att den på grund av sitt geografiska läge är eller bedöms bli strategiskt viktig för försvaret av Sverige eller allierade Natoländer eller för att verksamhet som är viktig för totalförsvaret bedrivs eller planeras att bedrivas på eller i närheten av fastigheten. Att en fastighet pekats ut som riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap. 9 § miljöbalken eller är föremål för uttag enligt förordningen (1992:391) om uttagning av egendom för totalförsvarets behov, bör ses som en indikation på att fastigheten är viktig för totalförsvaret. Detsamma gäller om det finns skyddsobjekt eller kritisk infrastruktur på eller i närheten av fastigheten eller om säkerhetskänslig eller annan samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret bedrivs på fastigheten eller i fastighetens närområde.

När det gäller omständigheterna kring förvärvaren finns det anledning att särskilt beakta omständigheter av det slag som nämns i 18 § 1 och 2 lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar. Det bör således beaktas om en stat eller en aktör vars förvärv av fast egendom är tillståndspliktigt utövar kontroll över förvärvaren på ett sätt som skulle kunna innebära risker för totalförsvaret. Vidare bör det beaktas om förvärvaren tidigare har varit delaktig i en verksamhet som inverkat eller kunnat inverka skadligt på totalförsvaret.

Det kan även finnas andra omständigheter kring förvärvaren som innebär att förvärvet kan inverka skadligt på väsentliga totalförvarsintressen. Det kan exempelvis finnas omständigheter som talar för att förvärvaren agerar som bulvan åt en annan tillståndspliktig aktör eller att det finns risk för att förvärvaren kommer att ägna sig åt olaglig verksamhet eller att förvärvet är ett led i en plan att agera fientligt mot Sverige. Även omständigheter som förvärv-

arens anknytning till Sverige, de närmare villkoren för förvärvet och om fastigheten lämpar sig för det ändamål som förvärvaren angivit i ansökan om förvärvstillstånd kan vara relevanta vid den prövning som ska göras.

När prövningen avser ett framtida förvärv kan tillståndsmyndigheten dessutom behöva beakta till exempel möjliga uppkommande hot från främmande makt mot Sverige eller allierade Natoländer.

För att kunna bedöma förvärvets betydelse ur totalförsvars-synpunkt kan tillståndsmyndigheten behöva uppgifter från andra statliga myndigheter, kommuner och regioner. I 11 och 12 §§ finns bestämmelser om tillståndsmyndighetens samverkan med och informationshämtning från andra statliga myndigheter, kommuner och regioner.

Tillståndsmyndighetens prövning ska grundas på en sammanvägd bedömning av samtliga relevanta omständigheter i det enskilda fallet. Om det med hänsyn till omständigheterna finns en risk för att förvärvet kommer att inverka skadligt på väsentliga totalförsvarsintressen ska ansökan avslås. Om tillståndsmyndigheten bedömer att det utifrån befintligt underlag finns oklarheter kring förövningen väsentliga omständigheter, till exempel det verkliga huvudmannskapet för förvärvaren när denne är en juridisk person, som inte kan avhjälpas genom kontakter med förvärvaren eller andra myndigheter, kan det också vara nödvändigt att avslå ansökan. I annat fall ska tillstånd till förvärvet meddelas.

15 § Utöver vad som framgår av 14 § ska en ansökan om tillstånd till ett framtida förvärv avslås, om ägaren eller upplåtaren inte har lämnat samtycke till ansökan.

Paragrafen innehåller en särskild bestämmelse om förutsättningen för att meddela tillstånd till framtida förvärv. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.1.

En ansökan om tillstånd till framtida förvärv kan göras enligt 9 § andra stycket. Utöver de allmänna förutsättningar för tillstånd som måste vara för handen enligt 14 § krävs enligt förevarande bestämmelse att ägaren eller upplåtaren av egendomen lämnat sitt samtycke till ansökan. Om sådant samtycke inte föreligger, ska ansökan avslås.

16 § Ett beslut om tillstånd till framtida förvärv gäller sex månader från det att beslutet meddelades. I beslutet om tillstånd ska tas in en upplysning om detta.

Om det finns särskilda skäl, får tillståndsmyndigheten på begäran av sökanden besluta att förlänga tillståndet med högst sex månader.

Paragrafen reglerar giltighetstiden av ett förhandstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.2.

Enligt *första stycket* gäller ett förhandstillstånd i sex månader från det att tillståndet meddelades. Beslutet om förhandstillstånd ska innehålla en upplysning om detta.

Av *andra stycket* framgår att tillståndsmyndigheten på begäran av sökanden kan besluta att förlänga förhandstillståndet med högst sex månader. Det krävs att särskilda skäl föreligger för att en förlängning ska kunna beslutas. Det är tillståndsmyndigheten som avgör om det finns särskilda skäl. Särskilda skäl kan exempelvis vara att förvärvet är beroende av en annan myndighets beslut och att handläggningen hos den myndigheten tar längre tid än beräknat. Det kan också tänkas att en avtalsförhandling som föregår förvärvet av oförutsedd anledning drar ut på tiden och att förvärvet till följd av tidsutdräkten kommer att fullbordas först efter att förhandstillståndet upphört att gälla.

Ett beslut att förlänga ett tillstånd till ett framtida förvärv förutsätter att förvärvet inte riskerar att skada väsentliga totalförsvarsintressen. Inom ramen för bedömningen av om ett förhandstillstånd ska förlängas måste tillståndsmyndigheten således göra en prövning enligt rekvisiten i 14 §. Om tillståndsmyndigheten bedömer att det inte går att ta ställning till det framtida förvärvets betydelse ur totalförsvars synpunkt, ska en begäran om förlängning av förhandstillståndet avslås.

17 § En ansökan om förvärvstillstånd enligt denna lag får inte prövas innan det blivit slutligt avgjort om förköp enligt lagen (0000:000) om statlig förköpsrätt eller lagen (0000:000) om kommunal förköpsrätt äger rum. Det nu sagda gäller inte ansökningar om tillstånd till ett framtida förvärv.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om prövningsordningen i förhållande till ett ärende om förköp enligt någon av förköpslagarna. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.2. Paragrafen och författningskommentaren är utformade med hänsyn till lagförslagen

i betänkandet *Digitala fastighetsköp & Förköpsrätt vid fastighetstransaktioner* (SOU 2024:38), som för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Enligt 1 § förslaget till statlig förköpslag får statlig förköpsrätt utövas för att förvärva egendom för det militära eller civila försvaret. Kommunal förköpsrätt får enligt 1 § förslaget till kommunal förköpslag utövas för att förvärva fast egendom för att motverka organiserad brottslighet. I 2 § förslaget till statlig förköpslag respektive 2 och 3 §§ förslaget till kommunal förköpslag preciseras i vilka fall förköpsrätt föreligger.

I den aktuella bestämmelsen slås fast att prövningen av förköpsfrågan ska äga rum före prövningen av en ansökan om förvärvstillstånd. Om ett ärende om förköp pågår får ansökan om förvärvstillstånd inte prövas förrän det blivit slutligt avgjort huruvida förköp äger rum. Om förköp sker behövs ingen förvärvsprövning. Ansökan om förvärvstillstånd kan då avskrivas från vidare handläggning, eftersom de med ansökan åsyftade förvärvet är undanröjt genom förköpet och statens respektive kommunens förvärv inte är underkastat tillståndsplikt. Vad som nu har sagts gäller dock inte ansökningar om tillstånd till framtida förvärv. Att en ansökan om förvärvstillstånd kan avse ett framtida förvärv framgår av 9 § andra stycket.

Ogiltighet

18 § Om ansökan om förvärvstillstånd inte görs inom den tid som anges i 9 § första stycket är förvärvet ogiltigt. Detsamma gäller om ansökan avvisas eller om förvärvstillstånd vägras.

Första stycket gäller inte om lagfart eller inskrivning av tomträtt har meddelats i strid med 20 kap. 6 § 8 eller 21 kap. 2 § 6 jordabalken eller om fastighetsbildning har beslutats i strid med 3 kap. 4 § fastighetsbildningslagen (1970:988). Första stycket gäller inte heller om ansökan avvisas på grund av att föreskriven ansökningsavgift inte har betalats och tiden för att ansöka om förvärvstillstånd enligt 9 § första stycket fortfarande löper.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ogiltighet. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.3 och 6.10.

Ett förvärv av fast egendom blir enligt *första stycket* ogiltigt i tre fall. Det första fallet är när om ansökan om förvärvstillstånd inte görs inom den tid som anges i 9 § första stycket. Förvärvet är då ogiltigt. Något beslut har i detta fall inte fattats av tillståndsmyndig-

heten. Det andra fallet är när ansökan avvisas, vilket kan ske såväl när ansökan görs för sent som när den inte görs på föreskrivet sätt. För att ogiltighet ska inträda i det senare fallet krävs till skillnad från det föregående fallen ett ställningstagande från tillståndsmyndigheten, det vill säga ett beslut om avvisning. Det tredje fallet där ogiltighet inträder är när ansökan om förvärvstillstånd avslås i sak. När det är tillståndsmyndighetens beslut som medför att ett förvärv blir ogiltigt inträder ogiltigheten i och med att beslutet vinner laga kraft. I samtliga fallen inträder ogiltigheten omedelbart. Det krävs alltså ingen särskild klandertalan för att förvärvet ska vara ogiltigt enligt bestämmelsen.

Ogiltighet är en civilrättslig konsekvens som innebär att ett avtal eller avtalsvillkor inte kan göras gällande. Om ett avtal är ogiltigt, är utgångspunkten att parterna inte är skyldiga att fullgöra sina åtaganden och att prestationer ska återbäras. När förvärvet har sin grund i ett avtal är det de delar av avtalet som avser förvärvet av ägande- eller nyttjanderätten till fastigheten som är ogiltigt. Rör det sig om ett köp ska erlagd köpeskilling betalas tillbaka och har förvärvaren fått besittning till fastigheten, så ska besittningen återföras till tidigare ägaren. Eventuella övriga villkor i avtalet, exempelvis sådana villkor som reglerar vad som ska gälla om förvärvet inte kommer till stånd, gäller fortfarande mellan parterna.

I *andra stycket* finns en undantagsregel från huvudregeln i första stycket. Om lagfart felaktigt har meddelats trots att förvärvaren inte har ansökt om förvärvstillstånd i rätt tid eller ansökan om förvärvstillstånd har avslagits, är förvärvet ändå giltigt. Förvärvet är också giltigt om ett beslut om fastighetsbildning, som innebär att mark kommer i ny ägares hand, har meddelats trots att förvärvaren inte har fått tillstånd till förvärvet av den ifrågavarande fasta egendomen. Undantagen har tillkommit för att skydda tredje mans berättigade intressen i angivna situationer.

Av *andra stycket* framgår vidare att huvudregeln om ogiltighet inte gäller om en ansökan om förvärvstillstånd avvisas på grund av att förvärvaren har underlåtit att betala föreskriven ansökningsavgift. I ett sådant fall har förvärvaren möjlighet att på nytt ansöka om förvärvstillstånd och betala ansökningsavgiften, förutsatt att tiden för att ansöka om ett sådant tillstånd enligt 9 § första stycket inte har gått ut. Om ansökningsfristen har passerats är förvärvet ogiltigt på den grunden.

Administrativa sanktionsavgifter

19 § Tillståndsmyndigheten får besluta att ta ut en sanktionsavgift av den som inte har ansökt om förvärvstillstånd trots att krav på sådant tillstånd har förelegat. Sanktionsavgift får även tas ut av en sökande som har lämnat oriktiga uppgifter i samband med tillståndsmyndighetens handläggning av ansökan.

En sanktionsavgift ska bestämmas till lägst 25 000 kronor och högst 25 000 000 kronor.

Vid bedömningen av om en sanktionsavgift ska tas ut och när storleken på avgiften bestäms ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är och om den varit uppsåtlig eller berott på oaktsamhet.

För avgiften gäller också bestämmelserna i 34 och 36–38 §§ lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar, varvid det som sägs i den lagen om granskningsmyndigheten i stället ska gälla tillståndsmyndigheten enligt denna lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sanktionsavgift. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

Den som enligt lagen omfattas av krav på förvärvstillstånd men inte i rätt tid ansöker om ett sådant tillstånd drabbas av att förvärvet är civilrättsligt ogiltigt. Av *första stycket* framgår att tillståndsmyndigheten, utöver den civilrättsliga ogiltighetsverkan som följer direkt av lagen och som innebär att förvärvet går åter, får påföra förvärvaren en sanktionsavgift. Tillståndsmyndigheten har möjlighet att inleda ett ärende om påförande av sanktionsavgift så snart den får misstanke om att ett förvärv skett utan att förvärvstillstånd har sökts eller att sökanden har lämnat oriktiga uppgifter under handläggningen av ansökan.

Sanktionsavgiften ska enligt *andra stycket* bestämmas till ett belopp mellan 25 000 kronor och 25 000 000 kronor.

Enligt *tredje stycket* ska vid bedömningen av storleken av sanktionsavgiften hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är och om den varit uppsåtlig eller berott på oaktsamhet. En helhetsbedömning ska göras i varje enskilt fall. Den skada eller risk för skada på väsentliga totalförvarsintressen som överträdelsen har medfört ska beaktas. Uppsåtliga överträdelser motiverar högre avgifter än rent oaktsamma, men även graden av oaktsamhet bör tas med i bedömningen. En avsiktlig överträdelse bör i princip alltid leda till att en sanktionsavgift tas ut. Om överträdelsen varken varit uppsåtlig eller oaktsam kan det tala för att sanktionsavgiften bestäms till ett lågt belopp eller inte tas ut alls.

Förutom sådana omständigheter som det enligt lagtexten ska tas särskild hänsyn till kan det finnas andra förhållanden av relevans vid bedömningen. Att förvärvaren är en juridisk person är en sådan omständighet samt den finansiella ställning som förvärvaren har. Bedömningen av sanktionsavgiftens storlek kan även påverkas av om förvärvaren tidigare har gjort sig skyldig till liknande överträdelser.

I *fjärde stycket* görs vissa bestämmelser i lagen om granskning av direktinvesteringar tillämpliga i ärenden om sanktionsavgift enligt denna lag. Det gäller bestämmelser om eftergift av sanktionsavgift, handläggningen av ärenden och preskription, verkställighet och bortfallande av avgift.

Särskilda bestämmelser om förvärv på exekutiv auktion

20 § Om en fastighet eller egendom som avses i 3 § 3 har förvärvats genom inrop på exekutiv auktion och det vid ett vanligt köp skulle ha krävts förvärvstillstånd, ska inroparen överlåta egendomen inom sex månader från det att auktionen fått laga kraft. Detta gäller dock inte, om

1. inroparen har fått tillstånd till förvärvet eller
2. förhållandena inte längre är sådana att förvärvet om det hade varit ett vanligt köp skulle ha krävt tillstånd.

Har inrop av en fastighet skett för att skydda en fordran, för vilken inroparen har panträtt i fastigheten eller annan rättighet som är inskriven i fastigheten, får tillståndsmyndigheten medge skäligen anstånd med avyttrandet, om det är sannolikt att förlust annars skulle uppkomma för inroparen.

Om inroparen inte överlåter egendomen inom den tid som anges i första stycket, ska tillståndsmyndigheten besluta att Kronofogdemyndigheten ska sälja den på offentlig auktion.

Anteckning om bestämmelserna i första–tredje styckena ska göras i den köpehandling som utfärdas med anledning av den exekutiva auktionen. När lagfart söks ska upplysningarna antecknas i fastighetsregistrets inskrivningsdel, om inte sökanden visar att skyldigheten att överlåta fastigheten har upphört.

Bestämmelserna i 14 § gäller för tillstånd att behålla egendomen.

Paragrafen reglerar skyldigheten att i vissa fall vidareöverlåta en fastighet eller aktier eller andelar i ett bolag eller en förening som har förvärvats genom inrop på exekutiv auktion. En liknande reglering finns i jordförvärvslagen (1979:230) och fanns också i den gamla lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

Enligt *första stycket* ska en fastighet eller egendom som avses i 3 § 3 som förvärvas genom inrop på exekutiv auktion överlåtas inom sex månader från det att auktionen fick laga kraft, om inte inroparen har fått förvärvstillstånd eller förhållandena inte längre är sådana att förvärvet, om det hade varit ett vanligt köp, skulle ha krävt tillstånd. För att få behålla egendomen ligger det därmed på inroparen att ansöka om förvärvstillstånd. Skulle förhållandena ha ändrats efter förvärvet på ett sådant sätt att förvärvet inte skulle krävt tillstånd, om det varit ett vanligt köp, föreligger inte heller någon skyldighet att sälja egendomen. Som exempel på ändrade förhållanden kan nämnas att förvärvaren blivit medborgare i en stat inom EES eller, när förvärvaren är en juridisk person, dennes ägarförhållanden ändrats på ett sätt som medför att förvärvet inte längre är tillståndspliktigt.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om att tillståndsmyndigheten i vissa fall kan medge anstånd med överlåtelsen.

I *tredje stycket* regleras följden av egendomen inte överlåts inom föreskriven tid. Tillståndsmyndigheten ska då besluta att egendomen ska säljas på offentlig auktion.

Enligt *fjärde stycket* ska Kronofogdemyndigheten i köpehandlingarna göra en anteckning om bestämmelserna i de föregående styckena.

Av *femte stycket* framgår att inroparen måste uppfylla de villkor som finns i 14 § för att få tillstånd att behålla egendomen.

21 § Om tillståndsmyndigheten inte bestämmer något annat, ska beslutet om auktion enligt 20 § tredje stycket verkställas även om inroparen före eller efter det har överlåtit egendomen.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om vad som sker om inroparen överlåter egendomen före eller efter att tillståndsmyndigheten har meddelat beslut om offentlig auktion men innan det har hunnit verkställas. Enligt bestämmelsen ska beslutet då ändå verkställas. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

22 § Vid offentlig auktion enligt 20 § tredje stycket gäller bestämmelserna i utskökningsbalken om exekutiv försäljning av fast respektive lös egendom i tillämpliga delar, om inte annat följer av denna lag.

Egendomen ska vid försäljningen anses utmätt för fordran med bästa förmånsrätt efter sådana rättigheter som besvärade egendomen redan vid

den exekutiva auktionen och som har företräde framför alla befintliga fordringar.

Försäljning av en fastighet får endast ske om den köpeskillning som bjuds uppfyller de villkor som följer av 12 kap. 40 § utsökningsbalken.

Egendomen får säljas till den som omfattas av 6 § endast om denne har fått förvärvstillstånd.

Om det vid auktionen avges bud som får antas enligt vad som sägs ovan ska egendomen säljas, även om innehavare av fordran motsätter sig det.

Paragrafen innehåller regler om förfarandet vid sådan offentlig auktion som beslutats av tillståndsmyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

Av *första stycket* framgår att bestämmelserna i utsökningsbalken gäller i tillämpliga delar. Även om alltså utgångspunkten är att utsökningsbalkens övriga reglering gäller, ska den regleringen användas bara i den utsträckning den kan anses tillämplig på förfarandet enligt denna lag. Förfarandets särskilda natur är sådan att vissa bestämmelser i utsökningsbalken inte kan anses tillämpliga. Som exempel kan nämnas regeln om utlösningsrätt i 12 kap. 12 § utsökningsbalken inte är tillämplig.

I *andra stycket* regleras hur skyddsbeloppet ska bestämmas vid försäljning av fast egendom.

I *tredje stycket* regleras vad köpeskillingen lägst ska uppgå till för att försäljningen ska få ske. Av 12 kap. 40 § utsökningsbalken följer att ett inrop ska godtas om villkoret i 32 § samma kapitel är uppfyllt. Det innebär att egendomen får säljas om skyddsbeloppet enligt sakägarförteckningen täcks av köpeskillingen för fastigheten, behållen köpeskillning för tillbehör om den enligt sakägarförteckningen ska användas till betalning av fordringar inom skyddsbeloppet samt behållen avkastning och andra medel som finns att tillgå. Inropet får dock inte godtas om det är sannolikt att en avsevärt högre köpeskillning kan uppnås. Undantag kan göras om samtliga berörda sakägare medger det.

Enligt *fjärde stycket* får vid offentlig auktion enligt 20 § tredje stycket egendomen bara säljas till den som omfattas av 6 § om förvärvstillstånd har meddelats. En tillståndspliktig aktör måste således ha ansökt om och beviljats ett så kallat förhandstillstånd till förvärvet före auktionen.

Av *femte stycket* framgår att om det vid auktionen avges bud som får antas enligt vad som sägs i föregående stycken ska egendomen säljas, även om innehavare av fordran motsätter sig det.

23 § Kommer försäljning inte till stånd vid auktionen, får tillståndsmyndigheten inom ett år efter det att auktionen har fått laga kraft besluta om en ny auktion. Meddelas inte något sådant beslut inom föreskriven tid eller avges inte heller vid den senare auktionen bud som får antas, är frågan om försäljning av egendomen förfallen.

Kostnad i samband med auktion som inte har lett till försäljning betalas av staten.

Paragrafen reglerar följden av att försäljning inte kommer till stånd vid auktionen. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

Tillståndsmyndigheten ska enligt *första stycket* inom ett år efter det att auktionen har vunnit laga kraft besluta om en ny auktion. Om det inte kommer till stånd någon ny auktion eller någon försäljning vid den nya auktionen, faller frågan om försäljning av egendomen.

Om en offentlig auktion inte leder till försäljning, ska enligt *andra stycket* staten stå för kostnaderna i samband med auktionen.

Ansökningsavgift

24 § Den som ansöker om förvärvstillstånd ska betala en ansökningsavgift. Regeringen får meddela föreskrifter om avgiftens storlek.

Tillståndsmyndigheten ska avvisa en ansökan om förvärvstillstånd om föreskriven ansökningsavgift inte betalas.

Av paragrafens *första stycke* framgår att en ansökningsavgift ska betalas av den som ansöker om förvärvstillstånd. Bestämmelsen innehåller även en delegationsbestämmelse om ansökningsavgiftens storlek. En utebliven ansökningsavgift ska enligt paragrafens *andra stycke* medföra att ansökan om förvärvstillstånd avvisas. Övervägandena finns i avsnitt 6.10.

Överklagande

25 § Följande beslut får överklagas till regeringen:

1. beslut om att avvisa eller avslå en ansökan om förvärvstillstånd enligt 9, 10, 14 och 15 §§,
2. beslut om att avslå en ansökan om förlängning av tillstånd till ett framtida förvärv enligt 16 §, och
3. beslut om offentlig auktion enligt 20–23 §§.

Beslut om sanktionsavgift enligt 19 § får överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande. Övervägandena finns i avsnitt 6.11.

Av *första stycket* första punkten framgår att tillståndsmyndighetens beslut om att avvisa eller avslå en ansökan om förvärvstillstånd enligt 9, 10, 14 och 15 §§ får överklagas till regeringen. Det samma gäller enligt andra punkten tillståndsmyndighetens beslut om att avslå en ansökan om förlängning av tillstånd till ett framtida förvärv enligt 16 § samt, enligt tredje punkten, tillståndsmyndighetens beslut om offentlig auktion enligt 20–23 §§. Också den från vilken ägande- eller nyttjanderätten till den ifrågavarande egendomen förvärvas har enligt allmänna principer rätt att överklaga ett beslut om avslag eller avvisning av en ansökan om förvärvstillstånd eller tillstånd till framtida förvärv.

En enskild har möjlighet att ansöka om rättsprövning av regeringens beslut enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut.

Enligt *andra stycket* får tillståndsmyndighetens beslut om sanktionsavgift enligt 19 § överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I *tredje stycket* slås fast att övriga beslut enligt lagen inte får överklagas.

Föreskrifter om verkställighet

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om verkställigheten av denna lag.

Paragrafen upplyser om att det finns en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela verkställighetsföreskrifter. Sådana föreskrifter kan till exempel reglera vilka uppgifter som en ansökan ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 6.12.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
2. Lagen ska inte tillämpas på förvärv före ikraftträdandet.

Av *första punkten* framgår att lagen träder i kraft den 1 juli 2026.

Enligt *andra punkten* tillämpas inte lagen på förvärv före ikraftträdandet. Det innebär att lagens regler om förvärvstillstånd tillämpas endast i förhållande till förvärv som sker efter ikraftträdandet. Med förvärv menas här förvärv av såväl ägande- som nyttjanderätt till fast egendom.

11.2 Förslaget till lag om ändring i jordabalken

19 kap.

11 §

En ansökan *ska* innehålla uppgifter om sökandens namn, personnummer och postadress. Ansökan *ska* också innehålla uppgift om sökandens telefonnummer till bostaden eller arbetsplatsen. Om sökanden företräds av ställföreträdare eller ombud, behöver telefonnummer dock inte anges. Nummer som avser ett hemligt telefonabonnemang behöver anges endast om inskrivningsmyndigheten begär det.

Om sökanden har en ställföreträdare, *ska* motsvarande uppgifter lämnas även om ställföreträdaren. Har sökanden utsett ombud, *ska* ombudets namn, postadress och telefonnummer anges.

Avser en ansökan något annat än inteckning, *ska* den även innehålla uppgift om överlåtarens, upplåtarens eller förvärvarens namn och, där sådant finns, person- eller organisationsnummer. *En ansökan om lagfart eller om inskrivning av tomträtt ska dock alltid innehålla uppgift om förvärvarens medborgarskap eller säte. Om förvärvaren är en juridisk person med säte i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och en aktör som avses i 6 § 1–3 lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen, ska en ansökan om lagfart eller om inskrivning av tomträtt även innehålla uppgift om detta.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om ansökan om inskrivning. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Ändringarna i *första* och *andra styckena* är språkliga.

I *tredje stycket* har lagts till en skyldighet för sökanden att vid ansökan om lagfart respektive om inskrivning av tomträtt ange sitt

eller förvärvarens medborgarskap eller säte. Om förvärvaren är en juridisk person med säte i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och en aktör som avses i 6 § 1–3 lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen, ska sökanden även lämna uppgift om detta.

20 kap.

7 §

Förekommer inte omständigheter som avses i 6 §, ska lagfartsansökan förklaras vilande, om

1. vid köp, byte eller gåva överlåtarens underskrift på fångeshandlingen inte är styrkt av två vittnen och överlåtelsen inte skett genom statlig myndighet,

2. fångesmannen inte har lagfart och fall som avses i 9 § inte föreligger,

3. rättegång pågår om hävning eller återgång av förvärv av fastigheten eller om bättre rätt till denna,

4. lagfart söks på grund av testamente, dom eller förrättning som ännu inte vunnit laga kraft,

5. vid förvärv genom legat detta inte utgivits,

6. vid förvärv på exekutiv försäljning köpebrev inte utfärdats eller vid expropriation eller liknande tvångsförvärv inlösen inte fullbordats,

7. vid överlåtelse överlåtaren är gift och förvärvet enligt äktenskapsbalkens bestämmelser är beroende av den andre makens samtycke,

8. vid överlåtelse överlåtaren är sambo och förvärvet enligt bestämmelserna i sambolagen (2003:376) är beroende av den andra sambons samtycke, dock endast om ärende om anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel av anmälan enligt 5 § andra stycket den lagen var upptaget på inskrivningsdag när överlåtelsen skedde,

9. vid överlåtelse genom boutredningsman förvärvet enligt ärvdabalkens bestämmelser är beroende av dödsbodelägares samtycke,

10. förvärvet har skett genom en sådan gåva mellan makar som inte har registrerats enligt 16 kap. äktenskapsbalken,

11. förvärvet avser del av fastighet och är beroende av fastighetsbildning,

12. förvärvet i annat fall enligt lag är beroende av domstols eller annan myndighets tillstånd,

13. förvärvet är beroende av villkor och, i fråga om gåva, villkoret avser viss tid som inte överstiger två år från den dag då gåvohandlingen upprättades,

14. *ansökan i fråga om fysisk person inte innehåller uppgift om dennes medborgarskap, eller*

15. ansökan i fråga om juridisk person inte innehåller uppgift om dennes säte samt, om sätet är i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, uppgift om huruvida en aktör som avses i 6 § 1–3 lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen.

Paragrafen anger grunder för vilandeförklaring av lagfartsansökan. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

I den nya *fjortonde punkten* anges att en lagfartsansökan ska förklaras vilande om en sökande som är en fysisk person inte anger sitt medborgarskap. Sökanden ska då enligt 19 kap. 17 § föreläggas att komplettera ansökan med angivna uppgifter. Kompletteras inte ansökan kan den avvisas.

Av den nya *femtonde punkten* framgår att en lagfartsansökan i fråga om en juridisk person ska förklaras vilande om den inte innehåller uppgift om sökandens säte samt, om sätet är i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, uppgift om huruvida en aktör som avses i 6 § 1–3 lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen.

Uppgifterna som efterfrågas i fjortonde och femtonde punkten kan framgå av ansökan eller till ansökan bifogade handlingar. Det viktiga är att uppgiften finns med så att inskrivningsmyndigheten kan ta ställning till om förvärvet som ligger till grund för lagfartsansökan omfattas av kravet på förvärvstillstånd enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom.

15 §

Inskrivningsmyndigheten får inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom, om det behövs för att myndigheten ska kunna ta ställning till om sökanden är en person som avses i 6 § 2 eller 4 samma lag.

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse som möjliggör för inskrivningsmyndigheten att inhämta yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av

fast egendom. Bestämmelsen ansluter till bestämmelsen i 20 kap. 6 § 8. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Enligt 20 kap. 6 § 8 ska en lagfartsansökan avslås, om för sökandens rätt att förvärva fastigheten fordras myndighets tillstånd och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd har gått ut eller ansökan om tillstånd har avslagits. Bestämmelsen innebär att inskrivningsmyndigheten måste kontrollera om sökandens rätt att förvärva fastigheten är underkastat krav på förvärvstillstånd enligt bland annat lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Vilka aktörer som är skyldiga att ansöka om förvärvstillstånd enligt den sistnämnda lagen framgår av lagens 6 §.

Enligt förevarande paragraf får inskrivningsmyndigheten inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom, om det behövs för att myndigheten ska kunna ta ställning till om sökanden är en person som avses i 6 § 2 eller 4 samma lag.

21 kap.

3 §

Förekommer *inte* omständighet som avses i 2 §, *ska* ansökan om inskrivning förklaras vilande, om

1. ansökan om lagfart för upplåtaren är vilandeförklarad,
2. rättegång pågår om upplåtelsens giltighet eller om hävning eller återgång av förvärv av fastigheten eller om bättre rätt till denna,
3. upplåtelsens giltighet enligt lag är beroende av myndighets tillstånd,
4. *ansökan i fråga om fysisk person inte innehåller uppgift om förvärvarens medborgarskap, eller*
5. *ansökan i fråga om juridisk person inte innehåller uppgift om dennes säte samt, om sätet är i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, uppgift om huruvida en aktör som avses i 6 § 1–3 lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen.*

Paragrafen anger grunder för vilandeförklaring av ansökan om inskrivning av tomträtt. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

I den nya *fjärde punkten* anges att en ansökan i fråga om en fysisk person ska förklaras vilande om uppgift saknas om förvärvarens medborgarskap. Sökanden ska då enligt 19 kap. 17 § föreläggas att kom-

plettera ansökan med angivna uppgifter. Kompletteras inte ansökan kan den avvisas.

Av den nya *femte punkten* framgår att en ansökan i fråga om en juridisk person ska förklaras vilande om den inte innehåller uppgift om den juridiska personens säte samt, om sätet är i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, uppgift om huruvida en aktör som avses i 6 § 1–3 lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen.

Uppgifterna som efterfrågas i fjärde eller femte punkten kan framgå av ansökan eller till ansökan bifogade handlingar. Det viktiga är att uppgiften finns med så att inskrivningsmyndigheten kan ta ställning till om förvärvet som ligger till grund för ansökan omfattas av kravet på förvärvstillstånd enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom.

Övriga ändringar i paragrafen är språkliga.

8 §

Inskrivningsmyndigheten får inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom, om det behövs för att myndigheten ska kunna ta ställning till om förvärvaren av tomträtten är en person som avses i 6 § 2 eller 4 samma lag.

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse som möjliggör för inskrivningsmyndigheten att inhämta yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom. Paragrafen ansluter till bestämmelsen i 21 kap. 2 § 6. Övervägandena finns i avsnitt 8.1

Enligt 21 kap. 2 § 6 ska en ansökan om inskrivning av tomträtt avslås, om det är uppenbart att upplåtelsen på annan grund än som anges tidigare i bestämmelsen är ogiltig eller inte kan göras gällande. Bestämmelsen innebär att inskrivningsmyndigheten måste kontrollera om förvärvarens rätt att förvärva tomträtten är underkastat krav på förvärvstillstånd enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom, och om bestämmelserna i den lagen har följts. I annat fall kan förvärvet av tomträtten vara ogiltigt enligt samma lag. Vilka

aktörer som är skyldiga att ansöka om förvärvstillstånd enligt den sistnämnda lagen framgår av 6 § i den lagen.

Enligt förevarande paragraf får inskrivningsmyndigheten inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom, om det behövs för att myndigheten ska kunna ta ställning till om förvärvaren av tomträtten är en person som avses i 6 § 2 eller 4 samma lag.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. *Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.*
2. *För förvärv som skett före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.*

Enligt *punkt 1* träder lagen i kraft den 1 juli 2026. Lagen tillämpas alltså från och med den dagen.

I *punkt 2* anges att lagen inte ska tillämpas på förvärv före ikraftträdandet. Det innebär att de nya reglerna om vilka uppgifter en ansökan om lagfart eller om inskrivning av tomträtt ska innehålla samt de nya grunderna för vilandeförklaring av sådana ansökningar ska tillämpas endast i förhållande till förvärv som sker efter ikraftträdandet.

11.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt

11 §

Den gode mannen ska på lämpligt sätt kungöra försäljningsvillkoren samt tid och plats för auktionen. *Vid auktionen ska den gode mannen upplysa om reglerna i lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom.* Avser auktionen en jordbruksfastighet ska den gode mannen vid auktionen även upplysa om reglerna i jordförvärvslagen (1979:230).

Paragrafen innehåller bestämmelser om förberedelserna inför en offentlig auktion enligt samäganderättslagen. I paragrafen har lagts till en skyldighet för den gode mannen att, på motsvarande sätt som redan gäller beträffande jordförvärvslagen, upplysa om reglerna i lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Övervägandena finns i avsnitt 8.6.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
2. Lagen tillämpas även på offentliga auktioner som inletts före ikraftträdandet.

Lagen träder i kraft den 1 juli 2026. Lagen ska tillämpas även på auktioner som inletts men inte avslutats före ikraftträdandet.

11.4 Förslaget till lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)

3 kap.

4 a §

Fastighetsbildning som innebär att mark kommer i ny ägares hand får ske endast om en tillståndspliktig förvärvare har ett giltigt förvärvstillstånd enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom.

Paragrafen är ny och innehåller en bestämmelse om förhållandet mellan fastighetsbildningslagen och lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

I paragrafen föreskrivs att fastighetsbildning som innebär att mark kommer i ny ägares hand får ske endast om en tillståndspliktig förvärvare har ett giltigt förvärvstillstånd enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Bestämmelsen innebär att lantmäterimyndigheten måste kontrollera om förvärvarens rätt att överta marken är underkastat krav på förvärvstillstånd och, i förekommande fall, om erforderligt tillstånd finns. Av 4 kap. 11 b § framgår att lantmäterimyndigheten inom ramen för denna kontroll i vissa fall får inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt den sistnämnda lagen.

4 kap.

8 a §

En ansökan som ges in av en enskild sökande ska innehålla uppgifter om sökandens

1. personnummer eller organisationsnummer,

2. postadress och adress till arbetsplats samt i förekommande fall annan adress där sökanden kan anträffas för delgivning genom stämningsman,

3. telefonnummer till bostaden och arbetsplatsen samt mobiltelefonnummer, med undantag för nummer som avser ett hemligt telefonabonnemang som behöver uppges endast om lantmäterimyndigheten begär det,

4. e-postadress, och

5. förhållanden i övrigt av betydelse för delgivning med honom eller henne.

En ansökan om fastighetsbildning som innebär att mark kommer i ny ägares hand ska vidare innehålla uppgifter om förvärvarens medborgarskap eller säte. Om förvärvaren är en juridisk person med säte i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och en aktör som avses i 6 § 1–3 lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen, ska ansökan även innehålla uppgift om detta.

Om sökandens talan förs av en ställföreträdare, ska motsvarande uppgifter lämnas även om honom eller henne. Om sökanden har ett ombud, ska ombudets namn, postadress, telefonnummer till arbetsplatsen, mobiltelefonnummer och e-postadress anges.

Paragrafen anger vad en ansökan om fastighetsbildning ska innehålla. Ytterligare bestämmelser om ansökans innehåll finns i 8, 8 b och 8 c §§. I paragrafen har lagts till ett nytt andra stycke, och bestämmelsen i det tidigare andra stycket finns nu i tredje stycket. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Av *andra stycket* framgår att en ansökan om fastighetsreglering ska innehålla uppgifter om förvärvarens medborgarskap eller säte. Om förvärvaren är en juridisk person med säte i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och en aktör som avses i 6 § 1–3 lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom direkt eller indirekt har minst 25 procent av röstetalet eller utövar motsvarande faktiska inflytande i den juridiska personen, ska ansökan även innehålla uppgift om detta. Genom att ansökan innehåller dessa uppgifter får lantmäterimyndigheten underlag att bedöma om den sökta fastighetsbildningsåtgärden är tillståndspliktig enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Om så är fallet får ansökan bifallas endast om förvärvaren har fått tillstånd till förvärvet enligt den lagen, se 3 kap. 4 a §.

11 b §

Lantmäterimyndigheten får inhämta yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom, om det behövs för att myndigheten ska kunna ta ställning till om förvärvaren är en person som avses i 6 § 2 eller 4 samma lag.

Paragrafen, som är ny, ansluter till bestämmelsen i 3 kap. 4 a §. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Av paragrafen framgår att lantmäterimyndigheten får inhämta yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom, om det behövs för att myndigheten ska kunna ta ställning till om förvärvaren är en sådan person som avses i 6 § 2 eller 4 samma lag. Lantmäterimyndigheten kan förväntas utgå från tillståndsmyndighetens ställningstagande vid sin egen prövning av frågan.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
2. För förvärv som skett före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Enligt *punkt 1* träder lagen i kraft den 1 juli 2026. Lagen tillämpas alltså från och med den dagen.

I *punkt 2* anges att lagen inte ska tillämpas på förvärv före ikraftträdandet. Det innebär att de nya reglerna om vilka uppgifter en ansökan om fastighetsbildning ska innehålla ska tillämpas endast i förhållande till förvärv som sker efter ikraftträdandet.

11.5 Förslaget till lag om ändring i jordförvärvslagen (1979:230)

10 a §

Förvärvstillstånd ska vägras om det för sökandens rätt att förvärva fastigheten krävs tillstånd enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd har gått ut eller ansökan om tillstånd har avvisats eller avslagits.

Paragrafen är ny och reglerar prövningsordningen i förhållande till lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

I paragrafen slås fast att förvärvstillstånd ska vägras om det för sökandens rätt att förvärva fastigheten krävs tillstånd enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd har gått ut eller ansökan om tillstånd har avvisats eller avslagits. Bestämmelsen innebär att prövningsmyndigheten måste kontrollera om sökanden omfattas av kravet på förvärvstillstånd enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom och, i förekommande fall, om tillstånd har meddelats. Vilka aktörer som är skyldiga att ansöka om förvärvstillstånd enligt den sistnämnda lagen framgår av lagens 6 §.

Om det inte framgår av ansökan om förvärvet är tillståndspliktigt enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom kan prövningsmyndigheten förelägga sökanden att komplettera sin ansökan med utredning som visar sökandens medborgarskap eller säte och, i förekommande fall, ägarförhållanden. Av 5 § jordförvärvsförordningen (2005:522) framgår att prövningsmyndigheten får inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom, om det behövs för att prövningsmyndigheten ska kunna ta ställning till om sökanden är en person som avses i 6 § 2 eller 4 samma lag. Prövningsmyndigheten kan förväntas utgå från tillståndsmyndighetens ställningstagande vid sin egen prövning av frågan.

Om förvärvet är tillståndspliktigt enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom och sådant tillstånd saknas ska jordförvärvstillstånd vägras.

11.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden

1 §

Denna lag gäller när ett bulvanförhållande används för att kringgå ett sådant hinder mot att förvärva eller behålla viss egendom som uppställs i jordförvärvslagen (1979:230) och lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom.

Med ett bulvanförhållande avses i lagen att någon (bulvanen) utåt framstår som ägare av viss egendom men i verkligheten innehar egendomen huvudsakligen för annans (huvudmannens) räkning.

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde.

Tillägget i första stycket innebär att lagen även ska tillämpas i sådana fall då bulvanförhållanden används för att kringgå lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

7 §

De myndigheter som prövar frågor om tillstånd enligt jordförvärvslagen (1979:230) och lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom ska underrätta Åklagarmyndigheten, om det skäligen kan antas att det föreligger ett bulvanförhållande som rör jordförvärvslagen eller lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom.

I paragrafen regleras en skyldighet för myndigheter att i vissa fall underrätta Åklagarmyndigheten om misstänkta bulvanförhållanden.

Tillägget innebär att tillståndsmyndigheten åläggs en skyldighet att underrätta Åklagarmyndigheten om det skäligen kan antas att det föreligger ett bulvanförhållande som rör lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

11.7 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

15 kap.

3 c §

Sekretessen enligt 1 a § hindrar inte att Säkerhetspolisen eller Försvarsmakten lämnar en uppgift som avses där till tillståndsmyndigheten om uppgiften behövs för att tillståndsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Paragrafen är ny. Den innehåller en sekretessbrytande bestämmelse för Försvarsmakten och Säkerhetspolisen när det gäller sekretess i det internationella samarbetet. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.5.

Första stycket gör det möjligt för Försvarsmakten och Säkerhetspolisen att lämna en uppgift som avses i 15 kap. 1 a § offentlighets- och sekretesslagen till tillståndsmyndigheten om det behövs för att tillståndsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt nämnda lag.

Enligt *andra stycket* bryts sekretessen endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Det ska alltså göras en intresseavvägning.

11.8 Förslaget till lag om ändring i hyresförvärvslagen (0000:000)

7 §

Om förvärvet är tillståndspliktigt enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom, får anmälan lämnas utan åtgärd endast om förvärvaren har ett giltigt förvärvstillstånd enligt den lagen.

Kommunen får inhämta yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom, om det behövs för att kommunen ska kunna ta ställning till om förvärvaren är en person som avses i 6 § 2 eller 4 samma lag.

Paragrafen är ny och reglerar provningsordningen i förhållande till lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

Av paragrafens *första stycke* framgår att anmälan får lämnas utan åtgärd endast om förvärvaren i förekommande fall har ett giltigt förvärvstillstånd enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Bestämmelsen innebär att kommunen måste kontrollera om anmälares förvärv omfattas av kravet på förvärvstillstånd enligt den nämnda lagen och om tillstånd har meddelats innan kommunen beslutar att lämna anmälan utan åtgärd eller att överlämna anmälan till hyresnämnden för prövning. Vilka som är skyldiga att ansöka om förvärvstillstånd framgår av 6 § lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Om det inte går att utläsa av anmälan om förvärvaren är en sådan person som nämns i den angivna paragrafen, kan kommunen förelägga förvärvaren att komplettera anmälan med

utredning som visar förvärvarens medborgarskap eller säte och, i förekommande fall, ägarförhållanden.

Enligt *andra stycket* får kommunen inhämta ett yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom, om det behövs för att kommunen ska kunna ta ställning till om förvärvaren är en person som avses i 6 § 2 eller 4 samma lag. Kommunen kan förväntas utgå från tillståndsmyndighetens ställningstagande vid sin egen prövning av frågan.

Om förvärvarens rätt att förvärva egendomen är underkastat krav på förvärvstillstånd enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom, och tiden för att ansöka om tillstånd enligt den lagen har gått ut eller om en ansökan enligt den lagen har avvisats eller avslagits, är förvärvet som huvudregel ogiltigt enligt samma lag. I ett sådant fall ska kommunen överlämna ärendet till hyresnämnden för granskning. Hyresnämnden ska sedan vägra förvärvstillstånd, se 13 §.

7 a §

Kommunen ska så snart som möjligt och senast inom 25 arbetsdagar från det att en anmälan är fullständig besluta att antingen lämna anmälan utan åtgärd eller överlämna anmälan till hyresnämnden för granskning. Om det är nödvändigt, får kommunen meddela beslutet efter utgången av denna frist, dock senast inom tre månader. *Om förvärvet är tillståndspliktigt enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom och en prövning enligt den lagen pågår, får kommunen avvakta ärendets avgörande innan den meddelar beslut i frågan.*

När en anmälan överlämnas till hyresnämnden ska kommunen ange varför det finns skäl för en granskning.

Förvärvaren ska underrättas om kommunens beslut enligt denna paragraf.

Ett beslut att lämna en anmälan om ett framtida förvärv utan åtgärd gäller i ett år från dagen för beslutet.

Paragrafen, som bland annat anger tidsfrister för kommunens handläggning av en anmälan, har fått en ny beteckning. Den motsvarar den tidigare 7 §.

Ändringen i *första stycket tredje meningen* avser fallet att det pågår ett ärende enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. I ett sådant fall får kommunen avvakta ärendets avgörande innan den beslutar att antingen lämna anmälan utan åtgärd eller överlämna den till hyresnämnden för granskning. Det följer av 9 § förvaltnings-

lagen (2017:900) att kommunen ska fatta beslut i ärendet så snart som möjligt efter att frågan om förvärvstillstånd har avgjorts. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

13 §

Hyresnämnden ska besluta att avslå en ansökan om förvärvstillstånd om

1. förvärvaren inte visar att förvärvaren har ekonomiska och praktiska förutsättningar att förvalta fastigheten,
2. förvärvaren inte gör sannolikt att syftet med förvärvet är att förvalta fastigheten och hålla den i ett sådant skick att den motsvarar de anspråk som de boende enligt lag har rätt att ställa,
3. det kan antas att förvärvaren i något annat avseende inte kommer att iaktta god sed i hyresförhållanden,
4. det kan antas att förvärvaren med hänsyn till sina personliga eller ekonomiska förhållanden är olämplig att inneha fastigheten, *eller*
5. *om det för förvärvarens rätt att förvärva fastigheten krävs tillstånd enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd har gått ut eller ansökan om tillstånd har avvisats eller avslagits.*

I annat fall ska hyresnämnden besluta att ge tillstånd till förvärvet. Ett tillstånd till ett framtida förvärv gäller i ett år från dagen för hyresnämndens beslut.

I paragrafen anges förutsättningarna för att en förvärvare ska få tillstånd av hyresnämnden till förvärvet.

Av första stycket *punkten 5*, som är ny, framgår att hyresnämnden ska avslå en ansökan om förvärvstillstånd om det för förvärvarens rätt att förvärva fastigheten krävs tillstånd enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd har gått ut eller ansökan om tillstånd har avvisats eller avslagits.

11.9 Förslaget till förordning om ändring i utsökningsförordningen (1981:981)

9 kap.

12 §

När försäljning ska ske av andel i ett registrerat skepp, i ett registrerat skeppsbygge, i ett registrerat luftfartyg eller i in-tecknade reservdelar till luftfartyg, ska Kronofogdemyndigheten innan auktionen påbörjas redogöra för de fordringar som är förenade med panträtt eller annan särskild förmånsrätt i skeppet, skeppsbygget, luftfartyget eller reservdelarna och upplysa om att försäljningen inte rubbar en sådan rätt. Detsamma gäller vid försäljning av villkorlig rätt till egendomen eller andel i den.

Avser försäljningen aktier eller andelar i ett bolag eller en förening som äger fast egendom, ska Kronofogdemyndigheten innan auktionen påbörjas upplysa om bestämmelserna i 20–23 §§ lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandet vid en exekutiv auktion av viss lös egendom.

I paragrafens *andra stycke* har lagts till en skyldighet för Kronofogdemyndigheten att upplysa om reglerna om förvärv av aktier eller andelar i fastighetsägande bolag och föreningar genom inrop vid exekutiv auktion i lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

12 kap.

25 §

I anslutning till att redogörelse för innehållet i sakägarförteckningen och andra uppgifter lämnas enligt 12 kap. 38 § utsökningsbalken ska ordningen vid utrop på auktionen och vad som gäller om handpenning anges.

Vid auktionen ska upplysas om bestämmelserna i 20–23 §§ lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom. Avser auktionen jordbruksfastighet ska vidare upplysas om bestämmelserna i 13–16 §§ jordförvärvslagen (1979:230).

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandet vid en exekutiv auktion av fast egendom. I paragrafen har lagts till en skyldighet för Kronofogdemyndigheten att, på motsvarande sätt som redan gäller beträffande jordförvärvslagen, upplysa om reglerna om förvärv

genom inrop vid exekutiv försäljning i lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

11.10 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister

11 §

Uppgifter ur belastningsregistret om brott som lett till någon annan påföljd än penningböter ska lämnas ut om det begärs av

1. Justitiekanslern, i fråga om den som ansöker om ersättning enligt lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångs-åtgärder,

2. Högskolans avskiljandenämnd, i fråga om den som nämnden vid prövning enligt högskolelagen (1992:1434) överväger att avskilja från utbildningen,

3. Arbetsförmedlingen, för utredning i ärenden om kallelse till ny tjänstgöring av vapenfri tjänst, i fråga om den som ärendet gäller,

4. Riksbanken, i fråga om den som banken avser att anställa som bevaknings- eller transportpersonal,

5. en statlig eller kommunal myndighet som beslutar om anställning av personal inom psykiatrisk sjukvård, vård av utvecklingsstörda, vård av barn och ungdom eller tvångsvård av missbrukare, i fråga om den som myndigheten avser att anställa eller anlita som uppdragstagare,

6. Spelinspektionen, i fråga om den som omfattas av myndighetens prövning vid licens- och tillståndsgivning enligt spellagen (2018:1138),

7. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap eller en kommun, i fråga om den som myndigheten eller kommunen lämplighetsprövar enligt 19 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor,

8. en socialnämnd, i ärenden om

a) att utse kontaktperson eller kontaktfamilj enligt 3 kap. 6 b § socialtjänstlagen (2001:453) för en person som inte har fyllt 21 år,

b) vårdnad om barn, barns boende, umgänge med barn, medgivande att ta emot barn m.m. enligt 5 kap. 2 §, 6 kap. 6, 6 a och 8–10 §§ socialtjänstlagen,

c) adoption enligt 6 kap. 12–16 §§ socialtjänstlagen,

d) åtgärder enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende, eller

e) att utse särskild handläggare enligt 9 § lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning,

9. Transportstyrelsen, i fråga om den som myndigheten vid lämplighetsprövning

- a) enligt luftfartslagen (2010:500) och luftfartsförordningen (2010:770) överväger att ge certifikat eller tillstånd, eller
- b) enligt 4 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, 2 kap. 2 § järnvägsmarknadslagen (2022:365), 3 kap. 3 och 7 §§ järnvägs-säkerhetslagen (2022:367) eller 4 kap. 2 och 5 §§ lagen (2022:368) om nationella järnvägssystem överväger att ge tillstånd,
10. en kommunal myndighet, i ärenden om serveringstillstånd enligt alkohollagen (2010:1622) och i ärenden om tillstånd för försäljning av tobaksvaror enligt lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, i fråga om den som ärendet gäller,
11. Läkeemedelsverket, i fråga om den som myndigheten överväger att ge tillstånd enligt 2 kap. 1 § lagen (2009:366) om handel med läkemedel eller lagen (1992:860) om kontroll av narkotika,
12. Kronofogdemyndigheten, för utredning i ärenden enligt skuldsaneringslagen (2016:675) eller lagen (2016:676) om skuldsanering för företagare, i fråga om den som ärendet gäller,
13. Brottsoffermyndigheten, för utredning i ärenden enligt brotts-skadelagen (2014:322),
14. en överförmyndare eller överförmyndarnämnd, i ärenden där en lämplighetsprövning ska göras, i fråga om
- a) den som överförmyndaren eller nämnden avser att utse eller avser att föreslå att rätten utser till förmyndare, god man eller förvaltare, eller
- b) den som är förmyndare, god man eller förvaltare,
15. Inspektionen för strategiska produkter, i fråga om
- a) tillståndsärenden enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 av den 14 mars 2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen), och om införande av exporttillstånd, import- och transiterings-åtgärder för skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition, i fråga om den som prövningen gäller, eller
- b) ärenden där en investering granskas enligt lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar,
16. Rättsmedicinalverket, i fråga om den som myndigheten avser att anställa eller anlita som uppdragstagare i den rättspsykiatriska undersökningsverksamheten,
17. Socialstyrelsen, om uppgifterna behövs i utredning enligt lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall, och
18. *en civilområdesansvarig länsstyrelse för utredning i ärenden enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom.*
- Sådana uppgifter som avses i 3 § 3–5 lagen (1998:620) om belastningsregister får inte lämnas till en myndighet som har rätt att få uppgifter enligt denna paragraf. En socialnämnd och Socialstyrelsen har dock rätt till uppgift om åklagares beslut om åtalsunderlåtelse, straffvarning, kontaktförbud och förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder.

I paragrafen listas aktörer som har rätt att ta del av uppgifter ur belastningsregistret om brott som lett till någon annan påföljd än penningböter.

I *första stycket* har en ny *punkt 18* lagts till där det framgår att uppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om det begäras av en civilområdesansvarig länsstyrelse för utredning i ärenden enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Ändringarna i *punkten 16* och *17* är språkliga. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.5.

11.11 Förslaget till förordning om ändring i jordförvärvsförordningen (2005:522)

5 §

Länsstyrelsen och Jordbruksverket får i ärenden om förvärvstillstånd inhämta yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom, om det behövs för att myndigheten ska kunna ta ställning till om sökanden är en sådan person som avses i 6 § 2 eller 4 samma lag.

Paragrafen är ny och anger att länsstyrelsen och Jordbruksverket i vissa fall kan inhämta yttrande från tillståndsmyndigheten enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

5 a §

Vägras tillstånd till ett förvärv, *ska* även överlåtaren underrättas om beslutet. Kan säljaren begära inlösen enligt 12 § jordförvärvslagen (1979:230), *ska* säljaren delges beslutet, som *ska* innehålla vad han eller hon därvid *ska* iaktta.

Paragrafen har fått en ny beteckning. Den motsvarar den tidigare 5 §. Ändringarna i *första* och *andra* stycket är språkliga.

11.12 Förslaget till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)

Bilaga

Verksamheten består i

173. utredning i ärenden enligt lagen (0000:000) om vissa utländska förvärv av fast egendom

I bilagan till förordningen har en ny punkt 173 lagts till som innebär att sekretess enligt 9 § gäller för uppgift om bland annat en enskilds affärs- och driftförhållanden i utredning i ärenden enligt lagen om vissa utländska förvärv av fast egendom. Övervägandena finns i avsnitt 6.9.

Kommittédirektiv 2022:121

Kontroll vid överlåtelse och upplåtelse av egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret

Beslut vid regeringssammanträde den 14 juli 2022

Sammanfattning

Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvaret lämnade i maj 2019 slutbetänkandet Förbättrat skydd för totalförsvaret (SOU 2019:34). I betänkandet föreslår kommittén ett statligt kontrollsystem vid överlåtelse och upplåtelse av viss egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret. Förslaget behöver analyseras med beaktande av såväl remissutfallet som den utveckling som har skett när det gäller lagstiftningen i övrigt. Överväganden krävs för att avgöra om och i så fall på vilket sätt som statlig kontroll bör genomföras vid upplåtelse och överlåtelser av egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret. En särskild utredare ges därför i uppdrag att analysera om och i så fall hur Totalförsvarskommitténs förslag till kontrollsystem bör genomföras.

Utredaren ska bl.a.

- ta ställning till om statlig kontroll bör införas vid överlåtelser och upplåtelse av viss fast egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret,
- ta ställning till om en sådan kontroll kan åstadkommas genom ändringar i befintlig eller i närtid planerad lagstiftning, och
- om det inte är möjligt eller ändamålsenligt att åstadkomma en sådan kontroll inom ramen för befintlig eller i närtid planerad lagstiftning, med beaktande av den utveckling som har skett och de

remissynpunkter som lämnats bedöma om ett sådant kontrollsystem som Totalförsvarskommittén föreslagit bör införas och vilka ändringar som då behöver göras.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 februari 2024.

Totalförsvaret behöver stärkas

Totalförsvaret är den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Under högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som då ska bedrivas. Sveriges säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet ska tryggas. I totalförsvaret ingår militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar). Det övergripande målet är att totalförsvaret ska ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet.

Regeringen konstaterade i 2015 års försvarspolitiska inriktningsproposition Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) att totalförsvarets förmåga inför och vid ett angrepp behöver stärkas. Regeringen bedömde i propositionen att en sammanhängande planering för totalförsvaret behöver återupptas och att ett viktigt led i att säkerställa genomförandet av detta är att ge planeringsanvisningar till berörda myndigheter. Av Sveriges nationella säkerhetsstrategi från januari 2017 framgår att hävdandet av vårt lands suveränitet och territoriella integritet är en nödvändig förutsättning för att Sverige ska kunna uppnå målen för vår säkerhet. Enligt strategin behöver stor vikt läggas på vår förmåga att avvålla den som vill angripa eller utöva påtryckningar på Sverige, enskilt eller tillsammans med andra. I propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) bedömer regeringen att det säkerhetspolitiska läget har försämrats över tid i Sveriges närområde och i Europa. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Det kan inte heller uteslutas att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Sverige. Sverige blir oundvikligen påverkat om en säkerhetspolitisk kris eller krig uppstår i Sveriges närområde. Förmågan i totalförsvaret bör därför stärkas. Totalförsvaret ska utformas och dimensioneras för att kunna möta ett väpnat angrepp mot Sverige. Totalförsvarets behov är därför något som fortlöpande måste beaktas och samhällets

samlade förmåga måste upprätthållas och utvecklas med utgångspunkt från de över tid rådande förutsättningarna. Kriget i Ukraina understryker ytterligare behovet av att stärka totalförsvaret.

Sveriges totalförsvaret bygger på löpande planering, förberedelser och övningsverksamhet. Som ett led i arbetet med att stärka Sveriges totalförsvaret har totalförsvarets behov och förutsättningar under senare år utretts och utreds fortsatt i olika sammanhang. Ett sådant initiativ var att regeringen i maj 2017 beslutade att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att bl.a. kartlägga det regelverk som syftar till att skydda totalförsvarets verksamhet mot yttre hot (dir. 2017:31). Kommittén tog namnet Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarets verksamhet (Totalförsvarskommittén). Bakgrunden till regeringens beslut var bl.a. att den säkerhetspolitiska situationen i Europa försämrats och att riksdagen tillkännagett för regeringen att staten borde ha större möjligheter att skydda Sveriges totalförsvarets intressen (bet. 2016/17:FöU5 punkt 8, rskr. 2016/17:175).

Totalförsvarskommittén lämnade i maj 2019 slutbetänkandet Förbättrat skydd för totalförsvaret (SOU 2019:34). Betänkandet innehåller bl.a. ett förslag till ett statligt kontrollsystem som ger staten en möjlighet att granska och ytterst villkora eller förbjuda överlåtelser och upplåtelse av viss utpekad egendom som är av väsentligt intresse för totalförsvaret. Förslagen i betänkandet har remissbehandlats. Remissutfallet har aktualiserat ytterligare frågeställningar och också behov av fördjupade analyser.

Förhållandet mellan staten och enskilda och mellan staten och kommuner

Ett system med statlig kontroll vid överlåtelser och upplåtelse av viss egendom kan innebära ett ingrepp i enskildas egendomsskydd och i näringsfriheten och kan också aktualisera frågor om den kommunala självstyrelsen.

Enligt första stycket artikel 1 i första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) ska varje fysisk eller juridisk person ha rätt till respekt för sin egendom. Ingen får heller berövas sin egendom annat än i det allmänna intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser. Enligt andra stycket inskränker emellertid detta inte en stats

rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att reglera nyttjandet av egendom i överensstämmelse med bl.a. det allmännas intresse. Vid samtliga slag av äganderättsintrång gäller en proportionalitetsprincip som innebär att nödvändigheten av ett intrång i det allmännas intresse måste balanseras mot det men den enskilde lider av intrånget.

Enligt artikel 17 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna har var och en rätt att besitta lagligen förvärvad egendom, att nyttja den, att förfoga över den och att testamentera bort den. Enligt samma bestämmelse får ingen berövas sin egendom utom då samhällsnyttan kräver det, i de fall och under de förutsättningar som föreskrivs i lag och mot rättmätig ersättning för sin förlust i rätt tid. Nyttjande av egendom får regleras i lag om det är nödvändigt för allmänna samhällsintressen. EU:s medlemsstater är skyldiga enligt artikel 51 i stadgan att respektera rättigheterna i stadgan när de tillämpar unionsrätten.

Förhållandet mellan staten, kommuner, regioner och enskilda är ytterst reglerat i grundlag. Grundläggande fri- och rättigheter regleras i 2 kap. regeringsformen (RF). Fri- och rättighetsskyddet gäller i stor utsträckning också för utländska medborgare. Av 2 kap. 25 § RF framgår i vilka hänseenden begränsningar får göras i de grundläggande fri- och rättigheterna för andra än svenska medborgare.

I 2 kap. 15 § RF finns bestämmelser om egendomsskyddet. Enligt bestämmelsen är vars och ens egendom tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller till någon enskild genom expropriation eller något annat sådant förfarande, eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Vid inskränkningar i användningen av mark eller byggnad som sker av bl.a. säkerhetsskäl gäller vad som följer av lag i fråga om rätt till ersättning.

Av 2 kap. 17 § RF framgår att begränsningar i rätten att driva näring eller utöva yrke får införas endast för att skydda angelägna allmänna intressen och aldrig i syfte enbart att ekonomiskt gynna vissa personer eller företag.

Principen om den kommunala självstyrelsen är central i det svenska statsskicket. Enligt 14 kap. 2 § RF gäller principen för all kommunal verksamhet. En inskränkning i den kommunala självstyrelsen bör enligt 14 kap. 3 § RF inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Det betyder att varje in-

skränkning i den kommunala självstyrelsen måste föregås av en proportionalitetsbedömning i det enskilda lagstiftningsarbetet.

Lagstiftningsarbete i Sverige

Åtgärder till skydd för totalförsvarsverksamhet aktualiseras i olika sammanhang. Av särskild betydelse att beakta är här regler om kontroll av säkerhetskänslig verksamhet och överväganden om utländska direktinvesteringar.

En ny förköpslag

En särskild utredare fick den 2 juni 2022 i uppdrag att lämna förslag till en ny lag som ger en kommun rätt att under vissa förutsättningar träda in i köparens ställe vid förvärv av fast egendom, s.k. förköp (dir. 2022:48). Syftet med den nya lagen är att underlätta för kommunerna att föra en mer aktiv och långsiktig markpolitik. Den nya lagen ska bl.a. underlätta för förvärv av s.k. nyckelfastigheter, samhällsomvandling till följd av större företagsetableringar och företagsexpansioner och också det civila försvarets återuppbyggnad och utveckling.

Skärpta kontroller vid fastighetsförvärv

En särskild utredare fick den 30 juni 2022 i uppdrag att föreslå åtgärder för att skärpa kontrollen vid överlåtelser av fastigheter (dir. 2022:93). Syftet med uppdraget är att skydda bostadshyresgäster mot oseriösa överlåtelser av hyresfastigheter och hindra att den svenska fastighetsmarknaden utnyttjas för brottslighet.

Direktinvesteringsutredningen

Direktinvesteringsutredningen lämnade i november 2021 sitt slutbetänkande Granskning av utländska direktinvesteringar (SOU 2021:87). Utredaren föreslår att ett granskningssystem ska införas som ska skydda dels Sveriges säkerhet (nationell befogenhet), dels allmän ordning och säkerhet i Sverige (i enlighet med EU-rätten).

Utredningen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2023. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Säkerhetsskyddslagen

Säkerhetsskyddslagen (2018:585) gäller för den som till någon del bedriver verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd (säkerhetskänslig verksamhet). Lagen gäller både allmän och enskild verksamhet.

Genom ändringar i säkerhetsskyddslagen gäller numera bestämmelser om överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom. (prop. 2020/21:13, bet. 2020/21:JuU10, rskr. 2020/21:79 och prop. 2020/21:194, bet. 2021/22:JuU3, rskr. 2021/22:19). Dessa bestämmelser gäller emellertid inte för fast egendom. Regeringen gav den 30 juni 2022 en särskild utredare i uppdrag att se över bl.a. de författningar som reglerar fastighetsregistret (dir. 2022:94). Syftet med uppdraget är att stärka säkerhetsskyddet och att skapa en modern reglering för effektiv informationsförsörjning som bättre tillgodoser samhällets behov av fastighetsinformation. I utredningens uppdrag ingår också att lämna förslag som innebär att överlåtelser av fast egendom omfattas av säkerhetsskyddslagens bestämmelser om överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom. Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 september 2023.

Säkerhetsskyddslagens förhållande till totalförsvaret

Syftet med säkerhetsskyddslagen är att skydda säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten. En verksamhet är säkerhetskänslig om den är av betydelse för Sveriges säkerhet eller om den omfattas av ett internationellt åtagande om säkerhetsskydd som är förpliktande för Sverige. Uttrycket Sveriges säkerhet tar sikte på förhållanden av grundläggande betydelse för Sverige. Det kan handla om både militär och civil verksamhet, så länge verksamheten har sådan betydelse. Förutom militär verksamhet kan det exempelvis gälla central statsförvaltning och diplomatisk verksamhet eller viktig civil infrastruktur som flygplatser,

energianläggningar och informationssystem för elektronisk kommunikation (prop. 2020/21:194 s. 19).

I förarbetena till säkerhetsskyddslagen anges att den återupptagna totalförvarsplaneringen innebär att det militära och civila försvaret bör vara en central del av säkerhetsskyddslagens skyddsområde. Det konstateras också att ett framträdande drag i den nya säkerhetsskyddslagen är utvidgningen mot den civila sektorn (prop. 2017/18:89 s. 41). Totalförvarskommittén bedömer att säkerhetsskyddslagens bestämmelser om skydd för säkerhetskänslig verksamhet indirekt innebär ett brett sammansatt skydd även för totalförvarsverksamhet, eftersom totalförvarsverksamhet många gånger också utgör säkerhetskänslig verksamhet (SOU 2019:34 s. 19).

I Totalförvarskommitténs uppdrag ingick att bedöma om skyddsåtgärder behöver vidtas vid överlåtelser bl.a. av viktigare infrastruktur av väsentlig betydelse för totalförsvaret. Totalförvarskommittén bedömer att det är rimligt att utgå från att det skydd som ges för säkerhetskänslig verksamhet i betydande omfattning också inkluderar infrastruktur av väsentligt intresse för totalförsvaret (SOU 2019:34 s. 177–178).

Totalförvarskommittén föreslår i sitt slutbetänkande att möjligheten till granskning enligt utredningens förslag ska vara subsidiär i förhållande till säkerhetsskyddslagens kontrollsystem.

Lagstiftningsarbete i Finland och Norge till skydd för försvarsintressen

I Finland gäller sedan 2012 lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp (13.4.2012/172). Syftet med lagen är att övervaka och, när ett ytterst viktigt nationellt intresse så kräver, begränsa överföringen av inflytande i vissa företag (s.k. föremål för tillsyn) till utlänningar och utländska sammanslutningar eller stiftelser. När det gäller nationell säkerhet vid överföring av fast egendom godkände den finska riksdagen under 2019 ett antal lagar, bl.a. lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för säkerställande av den nationella säkerheten (468/2019), lagen om statens förköpsrätt (469/2019) och lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv (470/2019). Syftet med lagarna, som trädde i kraft den 1 januari 2020, är att förebygga och hindra att situationer uppstår genom vilka ägandet eller kontrollen

över viss fast egendom kan utnyttjas av utländsk underrättelseinhämtning eller utländsk stridskraft för att sätta press på Finland.

Den 1 januari 2019 trädde en ny säkerhetslag i kraft i Norge, loven om nasjonal sikkerhet (LOV-2018-06-01-24). Syftet med den nya lagen är att trygga nationella säkerhetsintressen, och då särskilt Norges suveränitet, territoriella integritet och demokratiska styrelse-skick. Lagen är inriktad på att skydda viktiga samhällsfunktioner som understöder de nyss nämnda intressena. Med grundläggande nationella funktioner avses tjänster eller produktion eller annan verksamhet som har en sådan betydelse att ett helt eller delvis bortfall av funktionen skulle få konsekvenser för statens förmåga att ta till vara nationella säkerhetsintressen. Både offentliga och privata verksamheter omfattas av lagen och lagens krav på säkerhetsskydd i verksamheterna.

Uppdraget att ta ställning till om statlig kontroll bör införas vid förvärv av viss fast egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret

Vad bör ett system för statlig kontroll omfatta?

Totalförsvarskommittén gjorde inom ramen för sitt uppdrag en kartläggning av ett sådant regelverk som direkt eller indirekt kan sägas bereda totalförsvaret ett skydd mot yttre hot.

Genom en ändring i säkerhetsskyddslagen som trädde i kraft den 1 januari 2021 infördes bl.a. nya bestämmelser om överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom (prop. 2020/21:13, bet. 2020/21:JuU10, rskr. 2020/21:79). Bestämmelserna i säkerhetsskyddslagen skärptes ytterligare genom en lagändring som trädde i kraft den 1 december 2021 (prop. 2020/21:194, bet. 2021/22:JuU3, rskr. 2021/22:19) bl.a. i fråga om förfarandet inför överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet. Lagändringarna motiverades av att flera uppmärksammade händelser under de senaste åren visat på att verksamhetsutövare av stor betydelse för Sveriges säkerhet haft ett eftersatt säkerhetsskydd. Numera gäller att en verksamhetsutövare som avser att överlåta säkerhetskänslig verksamhet eller egendom som har betydelse för Sveriges säkerhet eller ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd är skyldig att före överlåtelserna göra en särskild säkerhetsskyddsbedömning och en lämplighetspröv-

ning samt i vissa fall samråda med tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten har även möjlighet att förbjuda en överlåtelse. Säkerhetsskyddslagens bestämmelser om överlåtelse gäller emellertid inte vid överlåtelse av fast egendom. Regeringen beslutade i augusti 2019 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar inom skyddsvärda områden (Direktinvesteringsutredningen). Utredningen, som lämnade sitt slutbetänkande Granskning av utländska direktinvesteringar (SOU 2021:87) den 1 november 2021, föreslår att ett gransknings-system ska införas som ska skydda dels Sveriges säkerhet (nationell befogenhet), dels allmän ordning och säkerhet i Sverige (i enlighet med EU-rätten). Granskningen ska omfatta både investeringar som görs av investerare från tredjeländer och sådana som görs av investerare i EU:s medlemsstater. Även investeringar som görs av investerare från Sverige ska omfattas av anmälningsskyldigheten i det svenska systemet för att möjliggöra prövning i syfte att förhindra att systemet kringgås genom användande av bulvaner. Avsikten med utredningens förslag är att granskningsystemet ska kunna tillämpas på alla investeringar i svenska företag som bedriver sådan skyddsvärd verksamhet som faller inom tillämpningsområdet, oavsett juridisk form. När det gäller verksamheter är utgångspunkten att gransknings-systemet så långt som möjligt bör begränsas genom att de verksamheter som omfattas anges i lag. Bland annat ska samhällsviktig verksamhet och säkerhetskänslig verksamhet omfattas. Utredningen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2023. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Ett kontrollsystem som medför kontroll av överlåtelse och upplåtelse av viss fast egendom kan innebära ett ingrepp i enskildas egendomsskydd och i näringsfriheten. Om systemet även omfattar egendom som ägs av kommuner, kan det också innebära ett ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Som ingångsvärde är det därför endast sådan egendom som är av sådan betydelse för totalförsvaret och där det därmed finns ett sådant behov av skydd att ingripandemöjligheten framstår som proportionerlig, som bör bli föremål för en utökad statlig kontroll. Det är också avgörande att det i tillräcklig omfattning går att konkretisera urvalet av fast egendom, så att de objekt som ska omfattas av granskningen på ett tydligt och rättssäkert sätt kan pekas ut och konsekvenserna av kontrollsystemet förutses.

Totalförsvarskommittén övervägde i sitt arbete om det kontrollsystem som kommittén föreslår även skulle kunna omfatta exempelvis fastigheter i anslutning till totalförsvarsviktiga anläggningar eller verksamheter mer generellt. Kommittén såg dock problem med potentiellt mycket vida tillämpningsområden med svårförutsägbara konsekvenser. För ett väl avvägt och proportionerligt skydd krävs konkreta och specificerade hotbilder. Kommittén bedömde det inte som möjligt att med det då befintliga utredningsunderlaget föreslå en granskning av överlåtelse och upplåtelse av fastigheter i områden omkring totalförsvarets anläggningar. I den mån den framtida utvecklingen kan visa på tillkommande behov och tydliga sätt att identifiera och avgränsa områden omkring skyddsvärda områden konstaterar kommittén dock att frågan bör kunna bli föremål för förnyade överväganden där en utvidgad kontroll kan analyseras och olika lösningar vid behov övervägas, exempelvis genom användandet av ett sådant kontrollsystem som kommittén har föreslagit, genom fortsatt utveckling av säkerhetsskyddslagstiftningen eller genom någon annan typ av rättsligt reglerat verktyg.

Ett antal remissinstanser har synpunkter när det gäller det föreslagna kontrollsystemets tillämpningsområde. Bland annat anser några remissinstanser att kontrollsystemet ska omfatta även egendom av väsentligt intresse inom elförsörjningen, områden i direkt närhet till vissa hamnar, flygplatser, etc.

Utredaren ska därför

- utifrån en bedömning av skyddsbehovet, analysera och ta ställning till vad en utvidgad statlig kontroll vid överlåtelse och upplåtelse av viss fast egendom bör omfatta.

Hur ska den statliga kontrollen genomföras?

I syfte att åstadkomma ett stärkt skydd för totalförsvaret är det angeläget att nu, i ljuset av den utveckling som skett och de remissynpunkter som lämnats, närmare överväga behovet av statliga kontrollmöjligheter vid överlåtelse och upplåtelse av viss fast egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret. I detta ingår att analysera om ett förstärkt skydd kan beredas inom ramen för befintlig eller i närtid planerad lagstiftning. Om detta inte är möjligt eller ändamålsenligt bör det övervägas i vad mån ett sådant kontrollsystem som Totalförsvarskommittén

föreslagit är effektivt och lämpligt mot bakgrund av den utveckling av kontrollfunktioner i övrigt som skett och som är planerad i närtid. Även utformningen av ett sådant system bör övervägas närmare och då med beaktande av den utveckling med olika kontrollsystem och åtgärder som skett och de remissynpunkter som inhämtats vid remiss-hanteringen av kommitténs förslag.

Den svenska fastighetsmarknaden har i flera avseenden omreglerats sedan början av 1990-talet. Lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m. upphävdes den 31 december 1992. Det finns för närvarande inte några begränsningar som särskilt berör utländska medborgares förvärv av fastigheter i Sverige. Förköpslagen (1967:868) behandlade kommuners rätt till förköp vid försäljning av viss fast egendom. Lagen upphävdes den 1 maj 2010. Förköpsrätten enligt den numera upphävda lagen avsåg inte att tillgodose sådana ändamål som nu är aktuella. Som framgår ovan har en statlig utredning den 2 juni 2022 fått i uppdrag att lämna förslag till en ny lag som ger kommuner rätt att under vissa förutsättningar träda i köparens ställe vid förvärv av fast egendom. Enligt jordförvärvslagen (1979:230) ska den som har förvärvat viss typ av lantbruksfastighet ansöka om förvärvstillstånd. Expropriationslagen (1972:719) innehåller bestämmelser om statens möjligheter att tvångsvis förvärva mark. Expropriation får bl.a. ske för det militära försvaret eller för annat ändamål som är av särskild betydelse för totalförsvaret.

Enligt säkerhetsskyddslagen gäller att en verksamhetsutövare som avser att överlåta säkerhetskänslig verksamhet eller egendom som har betydelse för Sveriges säkerhet eller ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd är skyldig att före överlåtelsen göra en särskild säkerhetsskyddsbedömning och en lämplighetsprövning.

Vidare har Direktinvesteringsutredningen lämnat ett förslag om granskning av utländska direktinvesteringar (SOU 2021:87).

För det fall att skyddet för totalförsvarsverksamhet behöver förstärkas kan en utökad statlig kontroll åstadkommas genom olika åtgärder. I sammanhanget behöver, förutom behovet av kontroll, även lämplig utformning av en sådan kontroll övervägas. En särskild fråga att beakta i detta sammanhang är lämpligheten av att införa ytterligare ett särskilt statligt kontrollsystem. Möjligheten att införa ett nytt statligt system, med utgångspunkt från Totalförsvarskommitténs förslag, behöver därför ställas mot alternativ som innebär att använda

sig av eller utveckla befintliga regelverk och kontrollsysteem. Här behöver kontrollen inom ramen för säkerhetsskyddslagstiftningen och arbetet med ett kontrollsysteem för utländska direktinvesteringar särskilt övervägas och i vad mån den ökade kontrollen kan tillgodoses genom användning av och, vid behov, ändringar i dessa system. Hur ett tillkommande statligt kontrollbehov bäst utformas och genomförs är mot bakgrund av detta avgörande för utformningen av nya bestämmelser på området.

Utredaren ska därför

- analysera om det går att uppnå ett förbättrat skydd för totalförsvaret genom ändringar i befintlig eller i närtid planerad lagstiftning,
- i förekommande fall lämna förslag till sådana författningsändringar,
- redovisa hur förslaget förhåller sig till Europakonventionen, regeringsformen, EU-rätten, bestämmelserna i säkerhetsskyddslagen och till förslaget om kontroll av utländska direktinvesteringar (i den mån inte de två sist nämnda används för kontrollen), och
- redovisa huruvida förslaget är proportionellt, dvs. att fördelarna med förslaget uppväger de nackdelar som kontrollen medför.

Vilka ändringar behöver göras i det statliga kontrollsysteem som Totalförsvarskommittén föreslår?

För det fall att utredaren inte bedömer att det är möjligt att åstadkomma ett förbättrat skydd för totalförsvaret enligt punkterna ovan ska utredaren överväga vilka ändringar som behöver göras i det kontrollsysteem som Totalförsvarskommittén föreslår.

I Totalförsvarskommitténs uppdrag ingick bl.a. att kartlägga det regelverk som syftar till att skydda totalförsvarsverksamhet mot yttre hot. Det ingick också att analysera möjligheterna till statlig förköpsrätt av viss fast egendom. I fast egendom ingår byggnader som t.ex. broar och vissa andra transportanläggningar. Vidare bestod uppdraget i att bedöma om åtgärder behöver vidtas för att åstadkomma ett ökat skydd för totalförsvaret vid överlåtelse och upplåtelse av viktigare infrastruktur, såsom hamnar, flygplatser, energianläggningar och

förmedlingsstationer för telekommunikation och att lämna sådana författningsförslag som är behövliga och lämpliga.

I sitt slutbetänkande Förbättrat skydd för totalförsvaret (SOU 2019:34) konstaterar kommittén att totalförsvarsverksamheten ges skydd genom olika regelverk. Till exempel finns regleringar som behandlar fysiskt skydd eller informationssäkerhet i anslutning till totalförsvarsverksamhet, regler om hushållning med mark- och vattenområden och expropriationsinstitutet. Mot bakgrund av detta har kommittén i sitt slutbetänkande pekat på angränsande uppdrag och arbeten av vikt att uppmärksamma i arbetet med skydd för totalförsvarsverksamhet.

Utifrån den kartläggning som har gjorts bedömer kommittén att de regler som finns och som direkt eller indirekt kan sägas bereda totalförsvaret ett skydd mot yttre hot generellt sett är adekvata och motiverade utifrån behovet av skydd och utifrån statens behov av att kunna värna totalförsvarets intressen. Kommittén lämnade dock förslag bl.a. i syfte att ytterligare stärka skyddet för totalförsvaret.

Totalförsvarskommittén föreslår att ett statligt kontrollsystem införs med möjlighet för staten att granska och ytterst villkora eller förbjuda överlåtelser och upplåtelser av viss utpekad egendom som är av väsentligt intresse för totalförsvaret. Systemet föreslås omfatta hamnar och flygplatser. Dessutom föreslås kontrollen omfatta fastigheter i områden med geografiska förhållanden av väsentlig betydelse för det militära försvaret. Omfattningen av dessa skyddsvärda geografiska områden föreslås regleras i förordning. Kommittén föreslår att dessa områden som utgångspunkt ska motsvara de tidigare militära skyddsområdena. Totalförsvarskommittén föreslår också att det ska införas ett krav på att fysiskt skyddade anläggningar som med hjälp av staten inrättats för behov inom civilt försvar endast får avvecklas, överlåtas eller upplåtas av en kommun eller en region efter medgivande från staten. Kontrollsystemet gäller också överlåtelse av aktier eller andelar i bolag som äger egendom som utpekats i lagen, dock inte aktier i publika bolag. Statligt ägd egendom omfattas inte av kommitténs lagförslag. Detta gäller vare sig egendomen ägs av en statlig myndighet eller av ett bolag i vilket staten har ett bestämmande inflytande. Kommittén föreslår att länsstyrelserna i Skåne, Stockholms, Västra Götalands och Norrbottens län ska vara granskningsmyndigheter. För det fall att en fördjupad granskning behöver göras av en överlåtelse ska granskningsmyndigheten enligt Totalförsvarskommitt-

téns förslag inhämta yttranden från Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och vid behov även från andra berörda myndigheter.

Totalförsvarskommittén konstaterar att ett avgörande skäl till att kommittén inte ser förutsättningar att föreslå ett generellt kontrollsystem för totalförsvarsviktig infrastruktur utöver hamnar och flygplatser, är att ett kontrollsystem som är begränsat till fast infrastruktur framstår som ett trubbigt verktyg. Totalförsvarskommittén bedömde att säkerhetsskyddslagens regler är det mest adekvata sättet att förebygga risker i förhållande till totalförsvarsviktiga verksamheter och deras utövare.

Totalförsvarskommitténs betänkande har remissbehandlats och ett stort antal remissinstanser har lämnat synpunkter på förslagen i betänkandet. Remissinstanserna har uppmärksammat frågor som bl.a. det föreslagna systemets förenlighet med EU-rätten, effektiviteten (möjligheten att kringgå), ersättningsfrågor, otydlighet i hur systemet ska fungera och tillämpningsområdet. Med anledning av remissutfallet behövs ytterligare utredningsåtgärder för att avgöra om sådana statliga kontrollåtgärder som kommittén föreslagit bör införas när det gäller överlåtelser av viss fast egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret och vilken form denna kontroll i så fall ska ha.

Det kontrollsystem som Totalförsvarskommittén föreslår innebär för regioners och kommuners del att en överlåtelse, upplåtelse eller avveckling som omfattas av lagen ska föregås av ett obligatoriskt samrådsförfarande med en granskningsmyndighet. För enskilda fysiska och juridiska personer föreslås regleringen skilja sig åt beroende på vilken typ av objekt som det handlar om. Vid överlåtelser och upplåtelser av en hamn eller en flygplats föreslås bestämmelserna om samrådsförfarande gälla. När det gäller fastigheter i skyddsvärda geografiska områden föreslås att tilltänkta överlåtelser och upplåtelser som omfattas av lagen ska föregås av ett obligatoriskt anmälningsförfarande, varefter granskningsmyndigheten ska göra en inledande granskning och bedöma den tilltänkta affärens lämplighet från totalförsvarsynpunkt. Om granskningsmyndigheten bedömer att det är uppenbart att den tilltänkta överlåtelser, upplåtelsen eller avvecklingen kan ske utan att det strider mot väsentliga totalförsvarintressen, ska myndigheten utan onödigt dröjsmål besluta att ärendet inte ger skäl för ytterligare åtgärd. I annat fall ska myndigheten besluta om en fördjupad granskning och därvid inhämta yttranden från Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och vid behov från andra berörda myndigheter.

Kontrollsystemet gäller även överlåtelse av aktier eller andel i bolag som äger egendom som pekas ut i lagen, dock inte aktier i publika bolag.

Det kontrollsystem som Totalförsvarskommittén föreslår är utformat som en förhandskontroll. Granskningsmyndigheten ska dock även kunna förbjuda en redan genomförd överlåtelse eller upplåtelse, om myndigheten till följd av uteblivet samråd eller anmälan har fått kännedom om en överlåtelse eller upplåtelse först i efterhand. Myndighetens rätt att ingripa i efterhand föreslås vara begränsad till ett års från det att överlåtelsen eller upplåtelsen fullföljdes. Kommittén föreslår att en otillåten försäljning av en fastighet belägen inom ett skyddsvärt geografiskt område ska medföra rätt till statlig inlösen för en enskild ägare. Någon kompensationsrätt föreslås däremot inte i förhållande till andra av lagen berörda ägare och förfaranden.

Ett antal remissinstanser har riktat kritik mot utredningens förslag och bl.a. pekat på riskerna för att systemet kan kringgås, att ersättningsfrågor behöver ses över, otydligheter i hur systemet ska fungera och förhållandet till EU-rätten.

Utredaren ska därför

- analysera om det finns tillräckligt tungt vägande skäl för att införa ytterligare ett kontrollsystem och ta ställning till om det är ändamålsenligt,
- om utredaren anser att det finns tillräckligt tungt vägande skäl för att införa ett ytterligare kontrollsystem, analysera vilka ändringar som bör göras i det statliga kontrollsystem som Totalförsvarskommittén föreslår för att åstadkomma en funktionell kontroll i syfte att stärka skyddet för totalförsvaret, och lämna de författningsförslag som bedömningen leder till,
- särskilt förhålla sig till de remissynpunkter som har lämnats med anledning av Totalförsvarskommitténs förslag bl.a. i fråga om huruvida det av fastighetsregistret ska framgå om en fastighet omfattas av kontrollsystemet,
- redovisa huruvida förslaget är proportionellt, dvs. att fördelarna medförslaget uppväger de nackdelar som kontrollen medför, och
- analysera hur kontrollsystemet förhåller sig till säkerhetsskyddslagen och till Direktinvesteringsutredningens lagförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska redogöra för konsekvenserna av sina förslag i enlighet med kommittéförordningen (1998:1474). Om förslagen påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, regioner, företag eller enskilda, ska en beräkning av dessa konsekvenser redovisas. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt, ska de redovisas.

I enlighet med 14 kap. 3 § RF ska en proportionalitetsbedömning göras under lagstiftningsprocessen. Om något av förslagen i betänkandet påverkar den kommunala självstyrelsen ska därför, utöver förslagens konsekvenser, också de avvägningar som lett fram till förslagen särskilt redovisas. En sådan bedömning ska också göras om något av förslagen i betänkandet kan komma att påverka enskilda. Vidare ska eventuella effekter av förslagen för ägandeförhållanden redovisas.

När det gäller kostnadsökningar och intäktsminskningar för staten, kommuner eller regioner, ska förslag på finansiering redovisas. Utredaren ska också redovisa vilka konsekvenserna blir för totalförsvaret och för Sveriges säkerhet, om förslagen inte genomförs. Förslagens konsekvenser ska vidare bedömas ur ett jämställdhetsperspektiv.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredarens förslag ska beakta och vara förenliga med EU-rätten och Sveriges förpliktelser enligt folkrätten. Utredaren ska i sitt arbete noga beakta de ägar- och finansieringsförhållanden som gäller för staten. De förslag som lämnas ska vara förenliga med grundlagarna.

Under genomförandet av uppdraget ska utredaren i den utsträckning som det bedöms lämplig ha en dialog med och inhämta upplysningar och synpunkter från berörda myndigheter och organisationer, däribland Lantmäteriet och kommuner. Utredaren ska vidare hålla sig informerad om och beakta annat relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet och utredningsväsendet. Utredaren ska särskilt hålla sig informerad om det arbete som bedrivs i utredningarna Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister (dir. 2022:94) och En ny förköpslag (dir. 2022:48).

Uppdraget ska redovisas senast den 1 februari 2024.

(Försvarsdepartementet)

Kommittédirektiv 2023:172

Tilläggsdirektiv till Utredningen om kontroll vid överlåtelse och upplåtelse av egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret (Fö 2022:03)

Beslut vid regeringssammanträde den 14 december 2023

Förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 14 juli 2022 kommittédirektiven Kontroll vid överlåtelse och upplåtelse av egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret (dir. 2022:121). Uppdraget skulle enligt direktiven redovisas senast den 1 februari 2024.

Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 2 december 2024.

(Försvarsdepartementet)

Statens offentliga utredningar 2024

Kronologisk förteckning

---

1. Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier. Ju.
2. Ett samordnat vaccinationsarbete – för effektivare hantering av kommande vacciner. Del 1 och 2. S.
3. Ett starkt juridiskt liv för framtida generationer. Nationell strategi för att stärka juridiskt liv i Sverige 2025–2034. Ku.
4. Inskränkningarna i upphovsrätten. Ju.
5. Förbättrad ordning och säkerhet vid förvar. Ju.
6. Steg mot stärkt kapacitet. Fi.
7. Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister. Ju.
8. Livsmedelsberedskap för en ny tid. LI.
9. Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen. U.
10. Preskription av avlägsnandebeslut och vissa frågor om återreseförbud. Ju.
11. Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet. KN.
12. Mål och mening med integration. A.
13. En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer. Ju.
14. Arbetslivskriminalitet – myndighets-samverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöverskridande arbete. A.
15. Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. Ju.
16. Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna. U.
17. Skolor mot brott. U.
18. Nya regler om cybersäkerhet. Fö.
19. En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap. KN.
20. Maskinellt värde för vissa industribyggnader – ett undantag från fastighets-skatt. Fi.
21. Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld. A.
22. En ny organisation för förvaltning av EU-medel. Fi.
23. En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas. S.
24. Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag. Fi.
25. En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten. S.
26. En utvärdering av förändringar i sjukförsäkringens regelverk under 2021 och 2022. S.
27. Kamerabevakning i offentlig verksamhet – lättnader och utökade möjligheter. Ju.
28. Offentlighetsprincipen eller insyns-lag. Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom skolväsendet. U.
29. Goda möjligheter till ökat välbefinnande. Fi.
30. En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga. S.
31. En ändamålsenlig vapenlagstiftning. Del 1 och 2. Ju.
32. Åtgärder mot mervärdesskattebedrägerier. Fi.
33. Delad hälsodata – dubbel nytta. Regler för ökad interoperabilitet i hälso- och sjukvården. S.
34. Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider. Ku.
35. En framtid för alm och ask – förädling, forskning och finansiering. LI.

36. Förenkla och förbättra! Fi.
37. Förbättrade ränteavdragsregler för företag. Fi.
38. Digitala fastighetsköp & Förköpsrätt vid fastighetstransaktioner. LI.
39. Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga. Ju.
40. Genomförande av lönetransparensdirektivet. A.
41. Styrkraft för lyckad integration. A.
42. Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid. U.
43. Staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning. Fi.
44. Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan. LI.
45. Kompletterande bestämmelser till EU:s reviderade förordning om elektronisk identifiering. Fi.
46. Ny lag om internationella sanktioner. Genomförande av EU:s sanktionsdirektiv. UD.
47. Digital myndighetspost. Fi.
48. Ett ändamålsenligt samhällsskydd. Vissa reformer av straff- och straffverkställighetslagstiftningen. Volym 1 och 2. Ju.
49. Arbetslöshetsförsäkringen vid störning, kris eller krig. A.
50. Nätt och jämnt. Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn. Del 1 och 2. Fi.
51. En mer rättssäker och effektiv domstolsprocess. Ju.
52. Allmänna sammankomster och Sveriges säkerhet. Ju.
53. Stöd till invandrades utvandring. Ju.
54. Vagar till ett tryggare samhälle. Åtgärder för att motverka återfall i brott. Ju.
55. En översyn av 23 kap. brottsbalken. Ju.
56. Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd. LI.
57. Ett nytt regelverk för hälsodataregister. S.
58. Ett nytt regelverk mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Volym 1 och 2. Fi.
59. Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet – en modern och ändamålsenlig lagstiftning. Fö.
60. Stärkt stöd till anhöriga. Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga. S.
61. Effektivare kontrollmöjligheter i systemen för rot, rut, grön teknik och personalliggare. Fi.
62. En förbättrad modell för presumtionshyra. Ju.
63. Ökat informationsutbyte mellan myndigheter. Behov och föreslagna förändringar. Ju.
64. Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster. Fö.
65. Kommuner och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig. Fö.
66. Livsviktigt lärande – fler vägar till kunskap för att förebygga suicid. S.
67. Om ekonomiska styrmedel för en mer cirkulär ekonomi. Fi.
68. Mottagandelagen. En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande. Ju.
69. Ett nytt konsumentkreditdirektiv. Ju.
70. Tiotandvård – ett förstärkt högkostnadsskydd för tandvård. S.
71. Reglering av hushållens skulder. Fi.
72. Stärkt medicinsk kompetens i kommunal hälso- och sjukvård. S.
73. Juridiska personers förvärv av lantbruksegendom genom testamente. LI.
74. Fler vägar till arbetslivet. U.
75. Personuppgifter och mediegrundlagarna. Ju.
76. Från överskottsmål till balansmål. Fi.
77. Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel. UD.
78. Ett språkrav för språkutveckling. S.
79. Handlingsoffentlighet och handlingar som inhämtas genom straffprocessuella tvångsmedel. Ju.
80. Vissa åtgärder för stärkt återvändandeverksamhet och utlänningskontroll. Ju.
81. Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning. U.

82. Ökad va-beredskap. KN.
83. Fler vägar till att äga sitt boende.
Del I. En utvidgning av systemet
med ägarlägenheter.
Del II. En lagreglerad modell
för hyrköp av bostäder. Ju.
84. Skärpt kontroll av utländska
fastighetsförvärv. Fö.

Statens offentliga utredningar 2024

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- Mål och mening med integration. [12]
- Arbetslivskriminalitet – myndighets-samverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöver-skridande arbete. [14]
- Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld. [21]
- Genomförande av lönetransparensdirektivet. [40]
- Styrkraft för lyckad integration. [41]
- Arbetslöshetsförsäkringen vid störning, kris eller krig. [49]

Finansdepartementet

- Steg mot stärkt kapacitet. [6]
- Maskinellt värde för vissa industribyggnader – ett undantag från fastighetsskatt. [20]
- En ny organisation för förvaltning av EU-medel. [22]
- Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag. [24]
- Goda möjligheter till ökat välstånd. [29]
- Åtgärder mot mervärdesskattebedrägerier. [32]
- Förenkla och förbättra! [36]
- Förbättrade ränteavdragsregler för företag. [37]
- Staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning. [43]
- Kompletterande bestämmelser till EU:s reviderade förordning om elektronisk identifiering. [45]
- Digital myndighetspost. [47]
- Nätt och jämnt. Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn. Del 1 och 2. [50]

- Ett nytt regelverk mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Volym 1 och 2. [58]
- Effektivare kontrollmöjligheter i systemen för rot, rut, grön teknik och personaliggare. [61]
- Om ekonomiska styrmedel för en mer cirkulär ekonomi. [67]
- Reglering av hushållens skulder. [71]
- Från överskottsmål till balansmål. [76]

Försvarsdepartementet

- Nya regler om cybersäkerhet. [18]
- Signalspaning i försvarsunderrättelseverk-samhet – en modern och ändamålsenlig lagstiftning. [59]
- Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster. [64]
- Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig. [65]
- Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv. [84]

Justitiedepartementet

- Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier. [1]
- Inskränkningarna i upphovsrätten. [4]
- Förbättrad ordning och säkerhet vid förvar. [5]
- Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister. [7]
- Preskription av avlägsnandebeslut och vissa frågor om återreseförbud. [10]
- En effektivare kontaktförbuds-lagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer. [13]
- Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. [15]

Kamerabevakning i offentlig verksamhet – lättnader och utökade möjligheter. [27]

En ändamålsenlig vapenlagstiftning. Del 1 och 2. [31]

Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga. [39]

Ett ändamålsenligt samhällsskydd. Vissa reformer av straff- och straffverkställighetslagstiftningen. Volym 1 och 2. [48]

En mer rättssäker och effektiv domstolsprocess. [51]

Allmänna sammankomster och Sveriges säkerhet. [52]

Stöd till invandras utvandring. [53]

Vägar till ett tryggare samhälle. Åtgärder för att motverka återfall i brott. [54]

En översyn av 23 kap. brottsbalken. [55]

En förbättrad modell för presumtionshyra. [62]

Ökat informationsutbyte mellan myndigheter. Behov och föreslagna förändringar. [63]

Mottagandelagen. En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande. [68]

Ett nytt konsumentkreditdirektiv. [69]

Personuppgifter och mediegrundlagarna. [75]

Handlingsoffentlighet och handlingar som inhämtas genom straffprocessuella tvångsmedel. [79]

Vissa åtgärder för stärkt återvändandeverksamhet och utlänningskontroll. [80]

Fler vägar till att äga sitt boende. Del I. En utvidgning av systemet med ägarlägenheter. Del II. En lagreglerad modell för hyrköp av bostäder. [83]

Klimat- och näringslivsdepartementet

Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet. [11]

En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap. [19]

Ökad va-beredskap. [82]

Kulturdepartementet

Ett starkt judiskt liv för framtida generationer. Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034. [3]

Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider. [34]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Livsmedelsberedskap för en ny tid. [8]

En framtid för alm och ask – förädling, forskning och finansiering. [35]

Digitala fastighetsköp & Förköpsrätt vid fastighetstransaktioner. [38]

Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan. [44].

Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd. [56].

Juridiska personers förvärv av lantbruks-egendom genom testamente. [73]

Socialdepartementet

Ett samordnat vaccinationsarbete – för effektivare hantering av kommande vacciner. Del 1 och 2. [2]

En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas. [23]

En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten. [25]

En utvärdering av förändringar i sjukförsäkringens regelverk under 2021 och 2022. [26]

En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga. [30]

Delad hälsodata – dubbel nytta. Regler för ökad interoperabilitet i hälso- och sjukvården. [33]

Ett nytt regelverk för hälsodataregister. [57]

Stärkt stöd till anhöriga. Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga. [60]

Livsviktigt lärande – fler vägar till kunskap för att förebygga suicid. [66]

Tiotandvård – ett förstärkt högkostnads-
skydd för tandvård. [70]

Stärkt medicinsk kompetens i kommunal
hälso- och sjukvård. [72]

Ett språkrav för språkutveckling. [78]

Utbildningsdepartementet

Utvecklat samarbete för verksamhets-
förlagd utbildning – långsiktiga
åtgärder för sjuksköterskeprogrammen.
[9]

Växla yrke som vuxen – en reformerad
vuxenutbildning och en ny yrkesskola
för vuxna. [16]

Skolor mot brott. [17]

Offentlighetsprincipen eller insynslag.
Allmänhetens insyn i enskilda aktörer
inom skolväsendet. [28]

Bildning, utbildning och delaktighet
– folkbildningspolitik i en ny tid. [42]

Fler vägar till arbetslivet. [74]

Ämneskunskaper och lärarskicklighet
– en reformerad lärarutbildning. [81]

Utrikesdepartementet

Ny lag om internationella sanktioner.
Genomförande av EU:s sanktions-
direktiv. [46]

Ett modernt och anpassat regelverk
för krigsmateriel. [77]

Försvarsdepartementet

Remiss av betänkandet Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv (SOU 2024:84)

Remissinstanser

1. Affärsverket svenska kraftnät
2. Arbetsgivarverket
3. Arjeplogs kommun
4. Bodens kommun
5. Bolagsverket
6. Borgholms kommun
7. Bostadsarrendatorernas riksorganisation
8. Boverket
9. Business Sweden
10. Energiföretagen Sverige
11. Enköpings kommun
12. Falu kommun
13. Fastighetsägarna Sverige
14. Fortifikationsverket
15. Försvarets materielverk
16. Försvarets radioanstalt
17. Försvarshögskolan
18. Försvarsmakten
19. Förvaltningsrätten i Stockholm

20. Gotlands kommun
21. Göta hovrätt
22. Göteborgs kommun
23. Göteborgs tingsrätt
24. Halmstads kommun
25. Inspektionen för strategiska produkter
26. Integritetsskyddsmyndigheten
27. Justitiekanslern
28. Journalistförbundet
29. Jönköpings kommun
30. Kammarrätten i Stockholm
31. Kammarrätten i Sundsvall
32. Karlskoga kommun
33. Karlskrona kommun
34. Kiruna kommun
35. Kommerskollegium
36. Kommunal lantmäterimyndighet Borås
37. Kommunal lantmäterimyndighet Malmö
38. Kommunal lantmäterimyndighet Sandviken
39. Kommunal lantmäterimyndighet Skellefteå
40. Kristianstads kommun
41. Kristinehamns kommun
42. Kronofogdemyndigheten
43. Kungliga Tekniska högskolan (institutionen för fastigheter och byggande)
44. Lantbrukarnas Riksförbund
45. Lantmäteriet
46. Landsorganisationen i Sverige (LO)
47. Linköpings kommun
48. Ljusdals kommun

49. Luftfartsverket
50. Luleå kommun
51. Lunds universitet (juridiska fakulteten)
52. Länsstyrelsen i Blekinge län
53. Länsstyrelsen i Dalarnas län
54. Länsstyrelsen i Gotlands län
55. Länsstyrelsen i Gävleborgs län
56. Länsstyrelsen i Hallands län
57. Länsstyrelsen i Jämtlands län
58. Länsstyrelsen i Jönköpings län
59. Länsstyrelsen i Kalmar län
60. Länsstyrelsen i Kronobergs län
61. Länsstyrelsen i Norrbottens län
62. Länsstyrelsen i Skåne län
63. Länsstyrelsen i Stockholms län
64. Länsstyrelsen i Södermanlands län
65. Länsstyrelsen i Uppsala län
66. Länsstyrelsen i Värmlands län
67. Länsstyrelsen i Västerbottens län
68. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
69. Länsstyrelsen i Västmanlands län
70. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
71. Länsstyrelsen i Örebro län
72. Länsstyrelsen i Östergötlands län
73. Migrationsverket
74. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
75. Mäklarsamfundet
76. Näringslivets regelnämnd
77. Polismyndigheten
78. Post- och telestyrelsen

79. Regelrådet
80. Region Gävleborg
81. Region Norrbotten
82. Region Skåne
83. Region Stockholm
84. Riksdagens ombudsmän
85. Ronneby kommun
86. Sjöfartsverket
87. Skatteverket
88. Skinnskattebergs kommun
89. Skövde kommun
90. Specialfastigheter AB
91. Statens energimyndighet
92. Statens fastighetsverk
93. Statens jordbruksverk
94. Statskontoret
95. Stockholms kommun
96. Sundsvalls kommun
97. Sunne kommun
98. Svenskt Näringsliv
99. Svenska Bankföreningen
100. Sveriges advokatsamfund
101. Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)
102. Sveriges Hamnar
103. Sveriges jordbruksarrendatorer
104. Sveriges jordägareförbund
105. Sveriges Kommuner och Regioner
106. Svenska Regionala Flygplatser AB
107. Säkerhetspolisen
108. Tidningsutgivarna

- 109. Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)
- 110. Totalförsvarets forskningsinstitut
- 111. Trelleborgs kommun
- 112. Trafikverket
- 113. Transportstyrelsen
- 114. Uddevalla kommun
- 115. Umeå kommun
- 116. Uppvidinge kommun
- 117. Vilhelmina kommun
- 118. Villaägarnas Riksförbund
- 119. Åklagarmyndigheten
- 120. Ångermanlands tingsrätt
- 121. Östersunds kommun
- 122. Östhammars kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Förvarsdepartementet **senast den 30 april 2025**. Svaren bör lämnas per e-post till fo.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till fo.rs.remissvar@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Fö2024/02010 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Om remissen är begränsad till en viss del av betänkandet, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att

redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett [beställningsformulär hos Elanders Sverige AB](#).

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

§ 20

Motion (L) om nedtagning av akustikplattorna i COOP Norrbotten arena

Ärendenr 2024/715-1.1.1.5

Infrastruktur- och servicenämndens beslut

Infrastruktur- och servicenämnden beslutar rekommendera kommunfullmäktige besluta att avslå motionen.

Sammanfattning av ärendet

Fredrik Hjälte (L) och Ylva Mjärdell (L) har lämnat in en motion om nedtagning av akustikplattorna i COOP Norrbotten arena.

Motionärerna skriver att för att skapa förutsättningar för en fortsatt otroligt bra läktarkultur och upplevelser så behöver akustikplattorna tas ner. De begränsar spridningen av ljudet och därmed begränsar stämningen i arenan.

Med anledning av vad står skrivet i motionen föreslår motionärerna att:

- Kommunen, i samverkan med Luleå Hockeyförening, låter föreningen ta bort akustikplattorna i taket på COOP Norrbotten arena.
- Ser på alternativ till hur ljudupplevelsen vid andra arrangemang kan förbättras utan dessa akustikplattor.

Infrastruktur- och serviceförvaltningen konstaterar att akustikplattorna installerades för att förbättra ljudkvaliteten vid olika typer av evenemang i arenan, inklusive konserter, konferenser och andra evenemang som Melodifestivalen. De bidrar till att minska eko och förbättra talförståelsen.

Den nuvarande ljudanläggningen är noggrant projekterad och avstämd till lokalen och förutsättningarna som just nu råder i hallen avseende ljudegenskaper. Ändringar som att exempelvis reducera antalet ljudabsorbenter skulle medföra att ljudinstallationen måste projekteras om och förändras för att möta de nya förutsättningarna.

Luleå Hockeyförening (LHF) avser att genomföra en mer grundlig utredning om möjligheterna till att reducera antalet akustikplattor och infrastruktur och serviceförvaltningen, i egenskap av ansvariga för COOP Norrbotten arena, har inget emot att LHF eventuellt förändrar antalet ljudabsorbenter i hallen utifrån vad som framkommer i den utredningen. Absorbenterna utgör en del av

en helhet för att få ett avstämt ljud och bra arenaupplevelse, varför det blir mindre bra för Luleå kommun att i detalj bestämma det exakta antalet ljudabsorbenter i hallen. LHF får anpassa mängden absorbenter i hallen så länge de kan återställa de ursprungliga vid uppmaning från Luleå kommun, dock senast vid det fall att hyresavtalet upphör mellan parterna.

Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskott har 2025-02-06 § 1 föreslagit infrastruktur- och servicenämnden besluta rekommendera kommunfullmäktige besluta att avslå motionen.

Under ärendets behandling i arbetsutskottet reserverade sig Hans Å Strandberg (M) mot beslutet.

Sammanträdet

Infrastruktur- och serviceförvaltningen föredrar ärendet.

Anette Asplund (KD) föreslår bifalla arbetsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att infrastruktur- och servicenämnden bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har förts med Luleå hockeyförening kring motionen och där framkommer en samsyn på nuvarande ljudinstallation. LHF meddelar att de avser att genomföra en mer grundlig utredning om möjligheterna till att reducera antalet akustikplattor.

Beslutsunderlag

- Motion (L) om nedtagning av akustikplattorna i COOP Norrbottens Arena, SBF Hid: 2024.2979
- Infrastruktur- och serviceförvaltningens förslag till beslut avseende motion (L) om nedtagning av akustikplattorna i COOP Norrbotten Arena, SBF Hid: 2025.328
- Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskotts beslut 2025-02-06 § 1, SBF Hid: 2025.401

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningens kansli

Motion angående nedtagning av akustikplattorna i COOP Norrbotten arena

Vi i Liberalerna vill vara ett parti som vill lyssna på våra medborgare och föreningar i kommunen. Många i Luleå hockeyförening samt supportrarna till denna förening tycker att akustikplattorna i taket på COOP Norrbotten arena sänker upplevelsen av en så fantastisk supporterkultur som råder i arenan. Luleå hockeys supportrar är de bästa i Sverige på att skapa en genuin och fantastisk stämning, där människor från hela länet åker flera gånger i veckan till Luleå för att uppleva LHF och publiken.

För att skapa förutsättningar för en fortsatt otroligt bra läktarkultur och upplevelser så behöver akustikplattorna tas ner. De begränsar spridningen av ljudet och därmed begränsar stämningen i arenan. Det finns i dagsläget ingen annan arena i SHL som har liknande ljuddämpning i taket som sänker upplevelsen för supportrar på plats.

En förutsättning för att detta ska genomföras är dock att Luleå hockeyförening står för kostnaderna att ta bort akustikplattorna.

Därför vill Liberalerna i Luleå att:

1. Kommunen, i samverkan med Luleå hockeyförening, låter föreningen ta bort akustikplattorna i taket på COOP Norrbotten arena.
2. Ser på alternativ till hur ljudupplevelsen vid andra arrangemang kan förbättras utan dessa akustikplattor.

§ 18

Motion (SD) gällande kommunbidrag till studieförbundet Ibn Rushd

Ärendenr 2024/366-1.1.1.5

Kultur- och fritidsnämndens beslut

Kultur- och fritidsnämnden beslutar rekommendera kommunfullmäktige besluta att anse motionen vara besvarad, med hänvisning till att Luleå kommun följer Folkbildningsrådets beslut om att inte ge medel till Ibn Rushd under 2025–2027.

Sammanfattning av ärendet

Sedan 2018 följer kultur- och fritidsförvaltningen de statliga villkoren och fördelningskriterier som innefattas i fördelningsmodellen gentemot studieförbunden. Från och med 2025 har Folkbildningsrådet beslutat om en ny fördelningsmodell som Luleå kommun fortsätter följa.

Folkbildningsrådet förmedlar beslut om till exempel återtagande av redovisade studietimmar, vilket gör att Luleå kommun återkräver felaktigt utbetalade medel.

Folkbildningsrådets styrelse har beslutat om tilldelningen av statsbidrag till studieförbunden för åren 2025–2027. För första gången tar Folkbildningsrådet ställning till hur bidragen ska fördelas till studieförbunden utifrån en kvalitetsbaserad modell. Beslutet innebär också att Ibn Rushd Studieförbund inte får statsbidrag för åren 2025–2027.

Kultur- och fritidsförvaltningen har föreslagit kultur- och fritidsnämnden besluta rekommendera kommunfullmäktige besluta att bifalla motionen, då Luleå kommun följer Folkbildningsrådets fördelning till studieförbunden, där det är beslutat att inte ge medel till Ibn Rushd under 2025–2027.

Kultur- och fritidsnämndens arbetsutskott har 2025-02-03 § 10 föreslagit kultur- och fritidsnämnden besluta rekommendera kommunfullmäktige besluta att anse motionen vara besvarad, med hänvisning till att Luleå kommun följer Folkbildningsrådets beslut om att inte ge medel till Ibn Rushd under 2025–2027.

Sammanträdet

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att kultur- och fritidsnämnden bifaller förslaget.

Dialog

Kultur- och fritidsförvaltningen är i dialog med kommuner och Folkbildningsrådet inför den nya fördelningen till studieförbunden som börjar gälla från och med 2025.

Beslutsunderlag

- Motion (SD) om kommunbidrag till studieförbundet Ibn Rushd, KFF Hid: 2024.1331
- Kultur- och fritidsförvaltningens förslag till beslut avseende motion (SD) om kommunbidrag till studieförbundet Ibn Rushd, KFF Hid: 2025.144
- Kultur- och fritidsnämndens arbetsutskotts beslut 2025-02-03 § 10, KFF Hid: 2025.172

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Förslag till beslut gällande nämndinitiativ (L) Krisövning för att stärka Luleås beredskap vid större kriser och krig (KS – Krisledningsnämnden)

Ärendenr 2025/441-1.1.1.5

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att nämndinitiativet får ställas.
2. Nämndinitiativet bifalls och kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att genomföra övningen.

Sammanfattning av ärendet

Thomas Söderström (L) har lämnat in ett nämndinitiativ till kommunstyrelsen om krisövning för att stärka Luleås beredskap vid större kriser och krig (KS krisledningsnämnd).

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att förslaget ligger väldigt rätt i tiden utifrån rådande omvärldsläge. Resursåtgång för förberedelser beräknas initialt kräva fyra medarbetare med 8 timmars förberedelser, och genomförandet av övningen beräknas kräva ca 2-3 timmar, och kommer att ske i form av en seminarieövning. Kommunstyrelseförvaltningen föreslår ett genomförande sker under senare delen av hösten.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta att nämndinitiativet får ställas, samt att det bifalls och att kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att genomföra utbildningen.

Dialog

Dialog har förts med kommunstyrelseförvaltningens kommundirektör och biträdande förvaltningsdirektör.

Beslutsunderlag

- Nämndinitiativ (L) till kommunstyrelsen
- Kommunstyrelsens beslut 2025-03-10 § 75

Erik Öhman
C Säkerhet och Beredskapskontoret

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen

§ 75

Nämndsinitiativ (L) Krisövning för att stärka Luleås beredskap vid större kriser och krig (KS – Krisledningsnämnden)

Ärendenr 2025/441-1.1.1.5

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att nämndinitiativet får väckas och överlämnas till kommunstyrelseförvaltningen för att utreda om nämndinitiativet får ställas eller inte.

Sammanfattning av ärendet

Thomas Söderström (L) har lämnat in ett nämndinitiativ till kommunstyrelsen om krisövning för att stärka Luleås beredskap vid större kriser och krig (KS-krisledningsnämnd).

Sammanträdet

Thomas Söderström (L) lämnar in ett nämndinitiativ.

Ordföranden (S) föreslår att nämndinitiativet får väckas och överlämnas till kommunstyrelseförvaltningen för att utreda om nämndinitiativet får ställas eller inte.

Beslutsgång

Ordföranden ställer eget förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

- Nämndsinitiativ (L) Krisövning för att stärka Luleås beredskap vid större kriser och krig (KS – Krisledningsnämnden), KLF Hid: 2025.2665
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande nämndinitiativ (L) Krisövning för att stärka Luleås beredskap vid större kriser och krig (KS – Krisledningsnämnden), KLF Hid: 2025.2802

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, säkerhets- och beredskapskontoret

Nämndsinitiativ: Krisövning för att stärka Luleås beredskap vid större kriser och krig (KS – Krisledningsnämnden)

Det förändrade säkerhetsläget i Europa och Sveriges inträde i Nato har ökat behovet av att stärka den kommunala beredskapen vid allvarliga händelser. Hotbilden mot kritisk infrastruktur, informationspåverkan och möjligheten till hybridkrigföring ställer nya krav på kommunens förmåga att hantera kriser.

Luleå kommun deltog slutligen i övning Vilde, som arrangerades av Länsstyrelsen den 21-23 oktober 2024. Dock kom beslutet att delta med mycket kort varsel för Krisledningsnämnden (17 oktober), då kommunen initialt – av oklar anledning – bedömde att övningen inte skulle tillföra det man önskade. Det är av stor vikt att kommunen framöver har en mer strategisk plan för deltagande i den här typen av övningar och säkerställer att vi har en politisk och administrativ beredskap för att hantera allvarliga kriser.

Övning Vilde simulerade ett scenario där Ryssland inledde ett angrepp på Finland. Ett sådant händelseförlopp skulle få direkta konsekvenser för Luleå kommun, både genom påverkan på infrastrukturen, en eventuell flyktingström samt genom Sveriges skyldigheter inom ramen för Nato och den nationella totalförsvarsplaneringen. Det är av yttersta vikt att kommunen övar hur vi hanterar en sådan situation, både operativt och politiskt.

Samtidigt befinner vi oss i en osäker geopolitisk tid, där internationella aktörers agerande kan förändra förutsättningarna snabbt. Donald Trumps uttalanden om Nato och USA:s åtaganden skapar osäkerhet om hur Sverige kan räkna med stöd vid en eventuell kris i närområdet. Om USA under nuvarande administration väljer att förändra sin hållning gentemot Europa, kan det innebära att Sverige och våra nordiska grannar själva måste hantera en krissituation i betydligt större utsträckning. Detta gör det ännu viktigare att vi som kommun har övat och förberett oss för hur vi agerar i ett kritiskt säkerhetsläge.

Vi föreslår att Kommunstyrelsen tillika krisledningsnämnden snarast får i uppdrag att genomföra en krisövning som gärna tar inspiration på ett scenario liknande övning Vilde. Övningen bör ta höjd för hur Luleå som kommun påverkas vid ett ryskt angrepp i närområdet och vilka åtgärder som måste vidtas.

Det är viktigt att övningen inkluderar politiskt beslutsfattande, och önskvärt om det går att ha med samverkan med länsstyrelse, nationella myndigheter och försvarsmakten, samt hur vi hanterar samhällskritiska funktioner, informationspåverkan och befolkningsskydd.

Övningen bör enligt oss planeras och genomföras inom sex månader, och en utvärdering ska genomföras för att identifiera eventuella brister och behov av ytterligare åtgärder.

Det är avgörande att kommunens ledning, både administrativt och politiskt, är förberedd på att hantera en kris av den här magnituden. Genom att genomföra en övning i ett scenario där Sverige påverkas av en militär konflikt väldigt nära, kan vi säkerställa att vi har en handlingskraftig krisledning som snabbt kan fatta och förstå nödvändiga beslut.

Det kan dessutom innebära stor skillnad i en skarp situation om de politiska och operativa besluten är genomtänkta och testade. Vi lever i en osäker tid, där säkerhetspolitiska lägen snabbt kan förändras.

Vi föreslår därför att Kommunstyrelsen tillika krisledningsnämnden beslutar om att:

- Så fort som möjligt genomföra en krisövning för att stärka Luleås beredskap vid en större säkerhetskris i vårt närområde.

Luleå 2025-03-10

Förslag till beslut gällande hantering av projektanslag efter att Luleå Business Region AB övergått till kommunal förvaltning

Ärendenr 2025/138-2.4.3.3

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att fastställa riktlinjer för lokala samverkansprojekt,
2. avsätta medel för lokala samverkansprojekt bereds av kommunstyrelseförvaltningen,
3. näringslivschef får rätt att fatta beslut om finansiering upp till 250 tkr för lokala samverkansprojekt med näringslivet, med biträdande kommundirektör som ersättare,
4. under förutsättning att ovanstående förslag på delegerad beslutanderätt antas revideras kommunstyrelsens delegationsordning.
5. som villkor gäller Luleå kommuns villkor för projektfinansiering.
6. Kommunfullmäktige beslutar att från 2025 och framåt överföra 2 mkr i kommunbidrag från KS-Kommunstyrelseförvaltningen till finansförvaltningen. Kommunbidraget ska tillföras anslaget för näringslivsbefrämjande åtgärder.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2019-12-16 § 281 att inrätta en projektpott hos det kommunalt ägda näringslivsbolaget Luleå Business Region AB. Syftet var att bolaget enklare skulle kunna genomföra mindre näringslivsprojekt i samverkan med näringslivet. Huvudfokus var på mindre och lokala projekt som inte kunde växlas upp med strukturfondsmedel eller nationella anslag. Bedömningen var att denna typ av insatser var viktiga för det lokala företagsklimatet. Anslaget har även använts som medfinansiering av Luleå Business Region ABs egna projekt.

Anslagets storlek var 2 mkr årligen och finansieringen skedde genom att anslaget för strategiska utvecklingsinsatser samt anslaget för näringslivsbefrämjande åtgärder minskade med 1 mkr vardera årligen från 2020 och framåt.

I samband med att Luleå Business Region ABs verksamhet övergick till kommunstyrelseförvaltningen 2024-09-01 har budgeten för projektanslaget överförts till näringslivskontoret, kommunstyrelseförvaltningen. Det är en årlig post om 2 mkr. För fortsatt hantering av projektpotten krävs beslut om riktlinjer för anslag samt delegationsbeslut.

Del av anslaget är ianspråktaget genom tidigare projektbeslut. Under 2024 fanns det elva beslutade projekt och för 2025 finns det tre beslutade projekt. Kommunstyrelseförvaltningen menar att det finns en efterfrågan och ett behov av denna typ av lokala insatser och samarbetsprojekt, mindre och lokala projekt i samverkan med lokalt näringsliv. Både Luleå Näringsliv AB (och dess branschråd) samt Företagarna Luleå påtalar detta behov.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att projektanslaget om 2 mkr överförs till anslaget för näringslivsbefrämjande åtgärder och att inriktningen för dessa 2 mkr fortsatt har samma syfte som tidigare, genomförande av mindre näringslivsprojekt i samverkan med näringslivet. För en flexibel och snabb handläggning föreslår kommunstyrelseförvaltningen att beslut om finansiering från anslaget delegeras till näringslivschef. Som ersättare föreslås biträdande kommundirektör. Kommunstyrelsens delegationsordning föreslås revideras med anledning av detta beslut. För prioritering av projekten föreslås att riktlinjerna för anslaget för näringslivsfrämjande åtgärder kompletteras med specifika riktlinjer för lokala samverkansprojekt med näringslivet.

Riktlinjer för lokala samverkansprojekt med näringslivet

Syftet är att Luleå kommun på ett enkelt och smidigt sätt ska kunna genomföra mindre näringslivsprojekt i samverkan med näringslivet. Huvudfokus är på mindre och lokala projekt som inte kan växlas upp med strukturfondsmedel eller nationella anslag. Bedömningen är att denna typ av insatser är viktiga för det lokala företagsklimatet. Anslaget kan även använt som medfinansiering av Luleå kommuns egna samverkansprojekt med näringslivet.

Följande faktorer ska beaktas vid prioritering:

- De åtgärder som beviljas medel ska bidra till att utveckla Luleå och drivas i projektform.
- De insatser som beviljas medel ska bidra till att Luleås företag stärker sin konkurrenskraft, stärkt arbetsmarknad, främja företagsklimatet eller stärka Luleå som destination.
- Insatserna kan också riktas till samarbete mellan studenter och näringsliv/kommun.
- Insatserna kan också riktas till insatser som överensstämmer med ovanstående eller tydligt bidrar till Luleås attraktivitet och prioriteras av näringslivsrådet.
- När externa parter ansöker om finansiering krävs minst 30 procents medfinansiering. Luleå kommuns finansiering kan högst uppgå till 250 tkr. Sökande kan vara en näringslivsfrämjande organisation/branschorganisation/intresseorganisation, alternativt ingå i en sammanslutning av minst åtta medfinansierande företag. Projekten bör vara max tre år.

- Projektet ska beskriva hur hållbarhetsaspekterna beaktas (beskrivning av jämställdhet är prioriterad).

Dialog

Dialog har förts mellan kommunstyrelseförvaltningen, Luleå Näringsliv AB och Företagarna Luleå.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2019-12-16 § 281

Maria Bergman
Samhällsstrateg, näringsliv

Beslutet skickas till

Företagarna Luleå
Luleå Näringsliv AB
Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomikontoret
Kommunstyrelseförvaltningen, kanslikontoret

§ 37

Revidering av taxa för uteserveringar

Ärendenr 2025/252-3.4.6.5

Infrastruktur- och servicenämndens beslut

Infrastruktur- och servicenämnden beslutar rekommenderar kommunfullmäktige att besluta om ny taxa för uteserveringar att börja gälla från 2025-05-01.

Sammanfattning av ärendet

Riktlinjer och taxa för upplåtelse av offentlig plats beslutades av kommunfullmäktige 2022-02-28, § 32.

Taxan för uteserveringar ändrades då från en taxa per kvadratmeter och månad zon 1 och zon 2 till att taxan beräknades per dygn per kvadratmeter. I zon 1 fastställdes taxan till 2 kr/dygn/kvm och zon 2, 1 kr/dygn/kvm. En grundavgift på 800 kr infördes också, då alla ärenden kräver administrativt arbete.

Då de förändringar som gjordes har föranlett synpunkter från restauratörer har en översyn av taxan gjorts i dialog med näringen. Jämförelser har även gjorts med Skellefteå och Umeå.

De föreslagna ändringarna innebär en taxesänkning med ca 30%.

Exempel 1; en uteservering i zon 1 på 200 kvm kostar med nuvarande taxa 60 800 kr (150 dygn x 2 kr/dygn x 200 kvm + grundavgift) för tiden maj-september. Om samma uteservering bara söker tillstånd under juni-augusti är kostnaden 36 800 kr (90 dygn x 2 kr/dygn x 200 kvm + grundavgift).

Exempel 2; en uteservering i zon 2 som är 200 kvm kostar med nuvarande taxa 30 800 kr för tiden maj-september. För samma uteservering under tiden juni-augusti är kostnaden 18 800 kr.

Förslag till förändring av taxan för uteserveringar

- Införande av låg- respektive högsäsong, där lågsäsong är maj och september, högsäsong juni-augusti.
- Det går endast att söka för hela månader.
- Zon 1 lågsäsong, 30 kr/kvm/månad.

- Zon 1 högsäsong, 50 kr/kvm/månad.
- Zon 2 lågsäsong, 15 kr/kvm/månad.
- Zon 2 högsäsong, 25 kr/kvm/månad.
- Uteservering i zon 1 utan alkoholservice betalar samma taxa som i zon 2.

Den nya taxan skulle för exempel 1 innebära en kostnad på 42 800 kr (2 månader lågsäsong 12 000 kr + 3 månader högsäsong 30 000 kr + grundavgift 800 kr).

För exempel 2 skulle den nya taxan innebära en kostnad på 21 800 kr (2 månader lågsäsong 6 000 kr + 3 månader högsäsong 15 000 kr + grundavgift 800 kr).

Infrastruktur- och serviceförvaltningen har föreslagit infrastruktur- och servicenämnden besluta rekommenderar kommunfullmäktige att besluta om ny taxa för uteserveringar att börja gälla från 2025-05-01.

Sammanträdet

Infrastruktur- och serviceförvaltningen föredrar ärendet.

Ordföranden (V), Martin Forss (L), Bo Larsson (-), Siw Ahlfort (MP), Lena Aronson (S), Hans Å Strandberg (M) och Anette Asplund (KD) föreslår bifalla infrastruktur- och serviceförvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer infrastruktur- och serviceförvaltningens förslag under proposition och finner att infrastruktur- och servicenämnden bifaller förslaget.

Dialog

Dialog är förd internt inom infrastruktur- och serviceförvaltningen samt med tre restauratörer som samtliga har uteservering i centrala Luleå sommartid. Dialog har även förts med näringslivskontoret och centrumsamordnaren.

Beslutsunderlag

- Infrastruktur- och serviceförvaltningens förslag till beslut avseende revidering av taxa för uteserveringar, SBF Hid: 2025.840

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningens kansli

Förslag till beslut avseende yttrande om kommunens arbete med målstyrning och budgetprocess

Ärendenr 2024/1389-1.3.2.3

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta förslag till yttrande som sitt eget och avge yttrandet till kommunrevisionen.

Sammanfattning av ärendet

KPMG har på uppdrag av Luleå kommuns revisorer genomfört en granskning med syftet att bedöma om kommunens målstyrning och budgetprocess är ändamålsenlig.

Revisorernas samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunens målstyrning och budgetprocess i allt väsentligt är ändamålsenlig.

Revisorerna rekommenderar kommunstyrelsen att:

- Förankra kommunens vision och tillhörande framtidsbilder med framtagna övergripande mål och strategiska initiativ.
- Säkerställ att samtliga övergripande mål kopplas till framtagna strategiska initiativ.
- Ta fram riktlinjer och rutiner för budgetprocessen.
- Säkerställa att samtliga nämnder, där ett negativt utfall mot budget prognosticeras för helåret, tar fram en åtgärdsplan i syfte att nå en ekonomi i balans.
- Säkerställa att framtagna åtgärder i åtgärdsplan tillika månadsrapporteringar innehåller en tydlig beskrivning av vilka åtgärder som ska genomföras samt deras förväntade effekt vid helåret.

Revisorernas rekommendation och kommunstyrelseförvaltningens yttrande

- *Förankra kommunens vision och tillhörande framtidsbilder med framtagna övergripande mål och strategiska initiativ.*

Kommunen håller med om rekommendationen då granskningen avser 2024. Ett arbete pågår (bereds för fastställande i fullmäktige den 22 april 2025) med att fastställa en policy för styrning i kommunkoncernen. Den nya styrmodellen definierar och förtydligar Luleå kommunkoncerns principer för styrning, Vision Luleå 2040 och det kommunala uppdraget. Vidare förtydligas styrningen i form av kategorier av styrdokument, styruppdrag och hur kommunkoncernen arbetar med systematiskt lärande. Den bidrar även till att förklara helheten och hur "allt" hänger ihop. En implementeringsplan kommer tas fram

där styrmodellen kompletteras med stödmaterial som ska syfta till att förklara, förtydliga och förenkla för olika målgrupper. Implementeringen påbörjas direkt efter beslut i kommunfullmäktige och sker där-efter löpande genom olika insatser.

- *Säkerställ att samtliga övergripande mål kopplas till framtagna strategiska initiativ.*

Kommunstyrelseförvaltningens uppfattning är att alla nio övergripande mål har koppling till de sex strategiska initiativen då det övergripande syftet med de strategiska initiativen är att ta kliv för att nå en hållbar utveckling. I Plan och budget förtydligas dock endast de dominerande kopplingarna. Framgent kommer de utforskande arbetssätt samt arbete mellan organisatoriska gränser och områden, som initiativen utgjorde, struktureras på andra sätt. Gemensamma initiativ för att förbättra organisationens förutsättningar eller bidra till prioriterade områden till Vision Luleå 2040.

- *Ta fram riktlinjer och rutiner för budgetprocessen.*

Det finns i dagsläget en tidplan där budgetprocessens delmoment framgår samt anvisningar för upprättande av nämnds/bolagsstyrelses verksamhetsplan. Kommunstyrelseförvaltningen kommer att arbeta vidare med rekommendationen och bereda beslutsförslag om lämpligt styrande dokument för budgetprocessen. Det kommer bidra till enhetlighet i arbetsprocesser mellan nämnderna och således även resurseffektiviteten inom verksamheterna. Det beräknas var klart innan årsskiftet 2025/26.

- *Säkerställa att samtliga nämnder, där ett negativt utfall mot budget prognosticeras för helåret, tar fram en åtgärdsplan i syfte att nå en ekonomi i balans.* Luleå kommun har, precis som revisionen bekräftar, anvisningar vid delårsrapportering som gör gällande ovan rekommendation. För att säkerställa och tydliggöra kommer under 2025 dessutom en muntlig presentation till kommunstyrelsen krävas av nämnder med betydande avvikelser i prognosticerat utfall mot helårsbudget.
- *Säkerställa att framtagna åtgärder i åtgärdsplan tillika månadsrapporteringar innehåller en tydlig beskrivning av vilka åtgärder som ska genomföras samt deras förväntade effekt vid helåret.*

Framtagen åtgärdsplan vid delårsrapportering tillsammans med muntlig redogörelse ska leva upp till ovan rekommendation. Luleå kommun kommer inför 2026 att arbeta vidare med struktur och stöd för säkerställande av åtgärdsplaner.

Dialog

Dialog har genomförts inom kommunstyrelseförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Slutdokument - Granskning av målstyrning och budgetprocessen
- Rapport - Granskning av målstyrning och budgetprocessen

Jan-Olov Andefors
Verksamhetscontroller

Lena Sallkvist
Ekonomichef

Beslutet skickas till

Kommunrevisionen
Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomikontoret

För kännedom:
Kommunfullmäktige
Partiernas gruppleddare

Till:
Kommunstyrelsen

Granskning av målstyrning och budgetprocessen

KPMG har av Luleå kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens målstyrning och budgetprocess. Granskningen ingår i revisionsplanen för 2024.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunens målstyrning och budgetprocess är ändamålsenlig.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunens målstyrning och budgetprocess i allt väsentligt är ändamålsenlig. Bakgrunden till vår samlade bedömning är att granskningen visat att kommunen har ändamålsenlig budgetprocess som säkerställer att ekonomiska mål och verksamhetsmål samverkar. Vidare har tidsplaner tagits fram med bäring på arbetet med budgetprocessen. Vi noterar emellertid att budgetprocessen saknar skriftliga riktlinjer och rutiner. Vi ser positivt på att kommunen har en väletablerad struktur för uppföljning av mål och budget. Den lagstadgade delårsrapporteringen omfattas exempelvis av framtagna anvisningar som förtydligar arbetet. Vi noterar att ingen av nämnderna har tagit fram en åtgärdsplan i syfte att uppnå en budget i balans. Detta trots att flera nämnder redovisar en negativ helårsprognos. I den mån åtgärder redogörs, återfinns dessa i månadsrapporterna. Dessa åtgärder beskrivs emellertid inte i tillräcklig omfattning, och inkluderar inte heller förväntad ekonomisk effekt. Vidare noterar vi att den röda tråden mellan övergripande mål, strategiska initiativ och vision kan stärkas ytterligare – både inom ramen för den löpande arbetet under året samt vid uppföljning.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Förankra kommunens vision och tillhörande framtidsbilder med framtagna övergripande mål och strategiska initiativ.
- Säkerställ att samtliga övergripande mål kopplas till framtagna strategiska initiativ.
- Ta fram riktlinjer och rutiner för budgetprocessen.
- Säkerställa att samtliga nämnder, där ett negativt utfall mot budget prognosticeras för helåret, tar fram en åtgärdsplan i syfte att nå en ekonomi i balans.
- Säkerställa att framtagna åtgärder i åtgärdsplan tillika månadsrapporteringar innehåller en tydlig beskrivning av vilka åtgärder som ska genomföras samt deras förväntade effekt vid helåret.

Vi överlämnar härmed granskningsrapporten för kännedom och yttrande. Yttrande från kommunstyrelsen önskas senast den 30 maj 2025.

För Luleå kommuns revisorer/

Granskning av målstyrning och budgetprocessen

Rapport

Luleå kommun

KPMG AB

2025-01-10

Antal sidor 18

Antal bilagor 1

KPMG AB

Granskning av målstyrning och budgetprocessen

2025-01-10

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte och revisionsfrågor	4
2.2	Avgränsning	4
2.3	Revisionskriterier	5
2.4	Ansvarig nämnd/styrelse	5
2.5	Projektorganisation	5
2.6	Metod	5
3	Lagstiftning kring målstyrning och budgetprocessen	6
3.1	Kommunallagen (2017:725)	6
3.2	Lagen om kommunal bokföring och redovisning (2018:597)	6
4	Resultat av granskningen	8
4.1	Ansvar i mål- och budgetprocessen	8
4.2	Styrande underlag	8
4.3	Budgetprocessen	13
4.4	Uppföljning	15
5	Slutsats och rekommendationer	18
	Bilaga A	20

1 Sammanfattning

KPMG har av Luleå kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens målstyrning och budgetprocess. Granskningen ingår i revisionsplanen för 2024.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunens målstyrning och budgetprocess är ändamålsenlig.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunens målstyrning och budgetprocess i allt väsentligt är ändamålsenligt.

Bakgrunden till vår samlade bedömning är att granskningen visat att kommunen har ändamålsenlig budgetprocess som säkerställer att ekonomiska mål och verksamhetsmål samverkar. Vidare har tidsplaner tagits fram med bäring på arbetet med budgetprocessen. Vi noterar emellertid att budgetprocessen saknar skriftliga riktlinjer och rutiner.

Vi ser positivt på att kommunen har en väletablerad struktur för uppföljning av mål och budget. Den lagstadgade delårsrapporteringen omfattas exempelvis av framtagna anvisningar som förtydligar arbetet. Vi noterar att ingen av nämnderna har tagit fram en åtgärdsplan i syfte att uppnå en budget i balans. Detta trots att flera nämnder redovisar en negativ helårsprognos. I den mån åtgärder redogörs, återfinns dessa i månadsrapporterna. Dessa åtgärder beskrivs emellertid inte i tillräcklig omfattning, och inkluderar inte heller förväntad ekonomisk effekt.

Vidare noterar vi att den röda tråden mellan övergripande mål, strategiska initiativ och vision kan stärkas ytterligare – både inom ramen för den löpande arbetet under året samt vid uppföljning.

I det följande redovisas samlad bedömning av respektive revisionsfråga:

Revisionsfråga	Bedömning
Vilka mål och andra direktiv ger kommunfullmäktige till styrelser/nämnder?	Se avsnitt 4.3
Hur är målstyrningsprocessen utformad?	Se avsnitt 4.3
Finns dokumenterade riktlinjer, rutiner och tidsplan för budgetprocessen?	Delvis
Hanteras budgetprocessen utifrån gällande riktlinjer?	I allt väsentligt
Hur kopplas verksamhets- och ekonomiska mål ihop i budgetprocessen?	Se avsnitt 4.3
Fungerar budget och budgetprocessen på ett tillfredsställande sätt som ett styrinstrument?	Ja

Finns tydliga direktiv kring arbetet med mål och uppföljning av desamma?	I allt väsentligt
Vilka åtgärder vidtas med anledning av återrapporteringens resultat?	Se avsnitt 4.4

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Förankra kommunens vision och tillhörande framtidsbilder med framtagna övergripande mål och strategiska initiativ.
- Säkerställ att samtliga övergripande mål kopplas till framtagna strategiska initiativ.
- Ta fram riktlinjer och rutiner för budgetprocessen.
- Säkerställa att samtliga nämnder, där ett negativt utfall mot budget prognosticeras för helåret, tar fram en åtgärdsplan i syfte att nå en ekonomi i balans.
- Säkerställa att framtagna åtgärder i åtgärdsplan tillika månadsrapporteringar innehåller en tydlig beskrivning av vilka åtgärder som ska genomföras samt deras förväntade effekt vid helåret.

2 Bakgrund

KPMG har av Luleå kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens målstyrning och budgetprocess. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024.

En av de grundläggande förutsättningarna för kommunen att bedriva en effektiv verksamhet är att en tydlig mål- och styrkedja finns. Styrelse och nämnder ska ha tydliga uppdrag och mål som därtill konkretiseras av nämnd och verksamhet. Vidare är det av vikt att former för uppföljning klargörs och hur återrapportering av uppnådda resultat och effekter ska ske.

Vidare är det årliga budgetarbetet ett viktigt verktyg för styrning och uppföljning av den bedrivna verksamheten. Kommunens mål och budget anger förutsättningarna för det aktuella budgetåret och planeringsramarna för de följande åren. I budgeten ska mål, strategier och handlingsplaner översättas till konkreta och mätbara mål som kan följas upp. Budgeten ska vara en hjälp för att effektivt nå ekonomiska mål.

För en effektiv målstyrning är det av största vikt att målsättningarna är relevanta för verksamhetens utformning och att de kan följas upp och utvärderas. Vidare bör processen ta tillvara de utvärderade målen i såväl verksamhetsplaner som budget för nästkommande år.

Med anledning av ovanstående drar kommunens revisorer slutsatsen i sin riskanalys, att målstyrning och budgetprocess gällande kommunstyrelsen och nämnderna har behövt granskas.

2.1 Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte har varit att bedöma om kommunens målstyrning och budgetprocess är ändamålsenlig.

Inom ramen för syftet ska följande frågor besvaras eller belysas:

- Vilka mål och andra direktiv ger kommunfullmäktige till styrelser/nämnder?
- Hur är målstyrningsprocessen utformad?
- Finns dokumenterade riktlinjer, rutiner och tidsplan för budgetprocessen?
- Hanteras budgetprocessen utifrån gällande riktlinjer?
- Hur kopplas verksamhets- och ekonomiska mål ihop i budgetprocessen?
- Fungerar budget och budgetprocessen på ett tillfredsställande sätt som ett styrinstrument?
- Finns tydliga direktiv kring arbetet med mål och uppföljning av desamma?
- Vilka åtgärder vidtas med anledning av återrapporteringens resultat?

2.2 Avgränsning

Granskningen har avsett kommunstyrelsen och nämndernas styrning och uppföljning av ekonomin.

2.3 Revisionskriterier

Vi har bedömt att rutinerna uppfyller:

- Kommunallagen (2017:725)
- Tillämpbara interna regelverk, policyer och beslut

2.4 Ansvarig nämnd/styrelse

Granskningen har berört kommunstyrelsen och nämnderna.

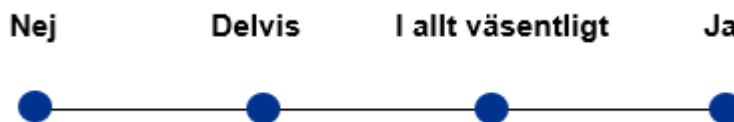
2.5 Projektorganisation

Granskningen har utförts av Nadia Ismael, kommunal yrkesrevisor under ledning av uppdragsansvarig Micaela Hedin, certifierad kommunal yrkesrevisor.

2.6 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier och intervjuer (se fullständig förteckning i Bilaga A).

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.

Granskningen har faktakontrollerats av samtliga intervjuade funktioner.

3 Lagstiftning kring målstyrning och budgetprocessen

Budgetprocessen och målstyrningen är navet i kommunens styrning och resursfördelning till verksamheterna. Valfungerade processer utgör en förutsättning för planering och en god ekonomisk hushållning i kommunen. Kommunernas budget är reglerad genom kommunallagen och lagen om kommunal bokföring och redovisning.

3.1 Kommunallagen (2017:725)

Kommunallagen definierar ramarna för den kommunala ekonomiska förvaltningen. Enligt 5 kap. 1 § ska fullmäktige besluta i ärenden av principiell beskaffenhet eller av större vikt för kommunen eller regionen, och i det ingår bland annat att besluta om budget och skatt.

I kap. 11 definieras den ekonomiska förvaltningens mål (1 §), budgetens innehåll (5–7 §) och budgetprocessen (8–11 §). Mer specifikt framgår följande: *Kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2–6 §§. Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen eller regionen.*

Dessa riktlinjer ska inkludera mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning, vilket innebär att kommunerna ska sätta upp tydliga och mätbara mål för att säkerställa en effektiv och hållbar resursanvändning.

Kommuner ska enligt 5 § årligen upprätta en budget för kommande kalenderår (budgetår). Budgeten ska upprättas på så vis att intäkterna överstiger kostnaderna, undantag får göras vid synnerliga skäl. Vidare definieras att budgeten ska redovisa skattesatsen, anslagen, hur verksamheten ska finansieras och hur den ekonomiska ställningen beräknas vara vid budgetårets slut samt finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning ska anges. Budgeten ska även innehålla en plan för verksamheten under budgetåret samt en plan för ekonomin för en period av tre år varav budgetåret alltid ska vara periodens första år.

Förslag till budget ska upprättas av kommunstyrelsen före oktober månads utgång men kan av särskilda skäl upprättas i november månad. Enligt 9 § bestämmer styrelsen när övriga nämnder senast ska lämna in sina särskilda budgetförslag till styrelsen. Enligt 10 § fastställs budgeten av fullmäktige före november månads utgång, men vid valår ska budgeten fastställas av nyvalda fullmäktige. Om budgeten på grund av särskilda skäl inte kan fastställas före november månads utgång, kan den fastställas före december månads utgång enligt 11 §.

Budgetprocessens övriga organisering specificeras inte, inom ramen för detta har kommunerna ett eget mandat att styra.

3.2 Lagen om kommunal bokföring och redovisning (2018:597)

I lagen om kommunal bokföring och redovisning finns reglerat om delårsrapporten och årsredovisningen som kommunen ska upprätta. I kap. 9 fastslås att kommuner minst en gång under räkenskapsåret ska upprätta en särskild redovisning (delårsrapport) för verksamheten från räkenskapsårets början. Delårsrapporten ska innehålla en översiktlig redogörelse för utvecklingen av kommunens verksamhet och resultat sedan

KPMG AB

Granskning av målstyrning och budgetprocessen

2025-01-10

föregående räkenskapsårs utgång. Årsredovisningen ska redogöra för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen vid räkenskapsårets slut.

Kommuner ska även redovisa hur de uppsatta målen har uppnåtts och hur de bidrar till en god ekonomisk hushållning. Detta innebär att kommunerna ska följa upp och utvärdera sina mål och resultat som en del av den årliga redovisningen.

4 Resultat av granskningen

4.1 Ansvar i mål- och budgetprocessen

I reglemente¹ för styrelse och nämnder specificeras ansvarsfördelningen kring arbetet med målstyrning och budgetprocessen. Mer specifikt anges att kommunstyrelsen ansvarar för att en effektiv och ändamålsenlig organisation upprätthålls i kommunen. Ansvaret konkretiseras via ett antal riktade instruktioner som anger att styrelsen ska planera, leda och samordna utformningen av övergripande och strategiska mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela kommunkoncernen.

Vidare framkommer att styrelsen ska följa att de av kommunfullmäktige fastställda målen och planerna för verksamheten och ekonomin efterlevs. I detta ingår även att utöva uppsikt över övriga nämnders verksamhet samt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Därtill innehar styrelsen ett ansvar för att utforma kommunens system för internkontroll, säkerställa att uppföljning sker till kommunfullmäktige från samtliga nämnder, bolag och kommunalförbund kring hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen ter sig under budgetåret.

Av nämnt reglemente framkommer vidare ett antal förvaltningsekonomiska ansvarsområden för kommunstyrelsen. Dessa anger bland annat att styrelsen ska planera, leda, samordna och följa upp kommunens ekonomiska förvaltning, ha hand om kommunens medelsförvaltning och följa av fullmäktige meddelade föreskrifter för denna. Vidare ansvarar styrelsen för att upprätta förslag till budget samt årsredovisning och delårsrapport.

Nämnderna ansvarar för att inom ramen för planering och budgetarbetet utarbeta mål inom sitt verksamhetsområde och samverka för förflyttning mot kommunövergripande mål. Vidare ska nämnderna säkerställa att verksamheten från ekonomisk synpunkt sköts på ett tillfredsställande och effektivt sätt. Nämnderna ska även följa upp, utvärdera och säkerställa verksamhetens kvalitet via kvalitativ och kvantitativ uppföljning. Reglementet betonar vidare nämndernas ansvar för att den interna kontrollen är tillräcklig samt att budget inte överskrids.

4.2 Styrande underlag

I Luleå kommun återfinns ett antal styrande dokument och underlag med bäring på kommunens målstyrning och budgetprocess. Dessa redovisas i följande avsnitt.

4.2.1 Vision 2040

Kommunfullmäktige beslutade 2008 om Vision för 2040 som utformats i dialog med medborgare och näringsliv och syftar leda kommunens utveckling. Visionen betonar att kommunen ska utvecklas till en attraktiv plats att bo, arbeta och besöka. Ett tredimensionellt hållbarhetsperspektiv utifrån ekonomi, ekologi och social hållbarhet

¹ Kommunfullmäktige 2023-12-18 § 240

anges vara centralt i visionen. Mer specifikt bygger visionen på följande fem framtidsbilder:

- Levande och växande
- Utrymme med närhet
- Se möjligheterna
- Naturligt färgstark
- Lokalsinne och världsvana

Framtidsbilderna kopplas i sin tur till fyra riktningar som beskriver de långsiktiga strategierna för att nå framtidsbilderna. Dessa är följande:

- Står för öppenhet och mångfald
- Lyft identiteten som kuststad året runt
- Ta sats för en ledande nordlig region
- Bygg för framtiden

4.2.2 Plan och budget för 2024

I kommunens plan och budget för 2024 redovisas följande övergripande mål inför år 2040, vilka antogs 2019. Kopplat till dessa beslutade kommundirektör 2021 om sex strategiska initiativ. I Tabell A nedan redovisas samtliga initiativ samt dess förhållande till de övergripande målen.

Tabell A

Initiativ	Motivering till initiativ	Tillhörande övergripande mål
Accelererad samhällsomställning	För att möjliggöra industrins gröna omställning i Luleå och Norrbotten, samt driva på för en hållbar tillväxt och samhällsomställning i nationell framkant.	Klimat Grannskap Innovation
Kompetensattraktion	För att öka inflyttningen och nå 100 000 luleåbor senast 2040, samt bättre matcha utbud och efterfrågan av kompetens.	Arbete
Förbättrat företagsklimat	För att ge näring till näringar och nå ett växande näringsliv, med fokus på service och bemötande.	Innovation Arbete
Klimatneutral och naturpositiv	För att bli klimatneutral, ta ledningen i den gröna samhällsomställningen och tillvarata Luleås naturvärden.	Natur Klimat

Smart kommun	För att skapa resultat som ligger i Sveriges framkant och nå samma eller bättre kvalitet till lägre kostnad samt nyttja digitaliseringens möjligheter.	Innovation
Trygg i Luleå	För att stärka det främjande och förebyggande arbetet för social hållbarhet.	Jämlik Granskning

Ovan redovisade övergripande mål innefattar även målen Aktiv och Vardag. Dessa kopplas inte till något strategiskt initiativ. Respektive övergripande mål följs upp genom ett antal indikatorerna. Vid uppföljning analyseras dessa utifrån demografiska förutsättningar som exempelvis ålder, kön och geografiskt boendeområde. Indikatorerna uppdateras fyra gånger per år och redovisas på kommunens hemsida varje november i en sammanfattande rapport. Med stöd av indikatorerna genomför kommunledningsstaben en analys av möjligheterna för måluppfyllelse inför 2040. Se avsnitt 4.4.

De övergripande målen samt strategiska initiativen förankras inte till tidigare nämnd vision med tillhörande framtidsbilder och riktningar. Av intervjuer framgår att de övergripande målen syftar möjliggöra för ett större handlingsutrymme för verksamheterna, utifrån detta framkommer vidare att det återfinns ett behov av att förtydliga den politiska inriktningen och dess långsiktighet med verksamheternas övergripande mål samt de strategiska initiativen.

I kommunen har även tidsplaner kopplade till plan- och budgetarbetet samt till ekonomistyrningsarbetet tagits fram. Dessa redogörs för ytterligare under avsnitt 4.3. Tidsplanerna är utvecklade för innevarande år, 2024, och redovisar för de moment och arbetsprocesser som omfattar mål- och budgetprocesserna.

Budgetförutsättningar för 2024

Nämndernas budget utgår från bland annat kommunövergripande finansiella mål, befolkningsprognos, demografisk kompensation samt utvecklingen av pensioner och skatter. Respektive nämnd ska ha en resultatutjämningsfond (RUF) för hantering av över- och underskott. I budget 2024–2026 redovisas ett antal uppräknings, effektiviseringar och prioriteringar. För den övergripande kommunala verksamheten anges bland annat kompensation för lönerrevisioner och prisuppräknings samt kompensation för demografisk volymökning för socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. Vid skriftlig återkoppling framgår att ombudgetering skedde vid hösten 2023 med bakgrund mot omorganisering. Denna påverkade inte tidigare beslutade uppräknings, effektiviseringar och prioriteringar. Därtill skedde tillägg i dessa. Beslutade uppräknings, effektiviseringar och prioriteringar för året 2024 redovisas i Tabell B nedan, i vilket tillkommande beslut framgår i fetmarkerat.

Tabell B

Nämnd Uppräkningar/Effektiviseringar/Prioriteringar

<i>Kommunstyrelsen</i>	<ul style="list-style-type: none"> Minskning av anslaget för ett hållbart och växande Luleå, -5 mkr Minskning av anslaget för representation och värdskap, -0,6 mkr Gratis buss för barn på sommaren, 3,3 mkr Generellt tillskott LLT, 1,2 mkr Generellt tillskott, 5 mkr
<i>Barn- och utbildningsnämnden</i>	<ul style="list-style-type: none"> Generellt tillskott, 28 mkr (varav 11 mkr år 2024, 17 mkr 2024–2026) Generellt tillskott, 4,2 mkr
<i>Kultur- och fritidsnämnden</i>	<ul style="list-style-type: none"> Kulturens roll i Luleå, 1 mkr Tillskott föreningslivet, 1 mkr Föreningsliv på landsbygd, 1 mkr Generellt tillskott, 2 mkr
<i>Socialnämnden</i>	<ul style="list-style-type: none"> Generellt tillskott, 18 mkr (varav 5 mkr år 2024, 13 mkr 2024–2026) Avgiftsfri familjerådgivning, 0,3 mkr Arbetsmiljösatsning, 2 mkr Generellt tillskott, 9 mkr
<i>Stadsbyggnadsnämnden</i>	<ul style="list-style-type: none"> Effektivisering utgår, 1 mkr återförs årligen från och med år 2024 Generellt tillskott år 2024, 4 mkr Teaterkaj, tidigare beslut ej genomfört, -0,5 mkr Moduler Hertsöskolan upphör år 2026, -11 mkr
<i>Arbetsmarknads- och gymnasienämnd</i>	<ul style="list-style-type: none"> Arvoden, 1,5 mkr Generellt tillskott, 2,5 mkr
<i>Infrastruktur- och servicenämnd</i>	<ul style="list-style-type: none"> Generellt tillskott, 4 mkr Generellt tillskott, 4mkr

Av intervjuer framgår att kommunkoncernens ekonomiska utveckling under 2024 varit ansträngd. Detta bland annat till följd av omvärldsläget utifrån inflation och demografisk utveckling. Vidare anges att budgeten förväntas omfattas av större ekonomiska ramar under 2025.

I Tabell C nedan redogörs budget för 2024 per nämnd.

Tabell C

Driftbudget per nämnd (mnkr)	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
<i>KS/Stab</i>	263	262	266
<i>KS/Räddningstjänst</i>	75	75	76
<i>KS/Kollektivtrafik</i>	171	171	176
<i>Barn- och utbildningsnämnd</i>	1 819	1 826	1 846
<i>Kultur- och fritidsnämnd</i>	367	373	377
<i>Miljö- och byggnämnd</i>	29	29	29
<i>Socialnämnd</i>	2 106	2 102	2 120
<i>Arbetsmarknads- och gymnasienämnd</i>	465	467	468
<i>Infrastruktur- och servicenämnd</i>	358	360	372
<i>Kommunrevision</i>	3	3	3
<i>Valnämnd</i>	2	0	2
<i>Överförmyndarnämnd</i>	11	12	12
Summa nämnder	5 504	5 525	5 591

4.2.3 Policy för god ekonomisk hushållning och resultatutjämningsreserv

I kommunens har policy för god ekonomisk hushållning och resultatutjämningsreserv tagits fram. Denna är utformad för att svara upp mot kommunallagens krav på riktlinjer om god ekonomisk hushållning. Policyn avser i huvudsak den skattefinansierad verksamheten och syftar till att säkerställa en hållbar utveckling genom att integrera sociala, ekonomiska och ekologiska aspekter i den långsiktiga planeringen.

Underlaget omfattar både finansiella och verksamhetsmål. De finansiella målen avser bland annat att upprätthålla en balanserad budget och flerårsplan utan att höja skatten, samt att årsresultatet ska utgöra minst 2 % av skatteintäkter och statsbidrag. Vidare ska nettoinvesteringarnas andel av skatteintäkter och statsbidrag inte överstiga 10 %,

2025-01-10

vilket minskar behovet av lånefinansiering och de finansiella kostnader som följer av detta. Verksamhetsmålen i policyn inkluderar kommunens vision och riktningar, program i översiktsplanen, och styrkort som lyfter fram prioriterade målområden.

Bedömning

Vår bedömning är att det i allt väsentligt finns tydliga direktiv kring arbetet med mål och uppföljning av desamma.

Kommunen har antagit styrdokument som reglerar en systematisk budgetprocess där mål och strategier konkretiseras och integreras i planeringsarbetet. Vi ser positivt på att kommunen har fastställt övergripande mål och strategiska initiativ, vilka fungerar som vägledande principer för verksamheten. Vi noterar därtill att mål och initiativ inte är förankrade med kommunens vision med tillhörande framtidsbilder. Vidare noterar vi att två av nio övergripande mål saknar koppling till kommunens strategiska initiativ.

Nämnderna ansvarar för att utveckla och implementera mål inom sina respektive områden, utifrån de övergripande målen. Uppföljning och utvärdering av måluppfyllelse sker regelbundet genom indikatorer som uppdateras och analyseras flera gånger per år. Sammantaget påvisar processen en välfungerande och tydlig ram för målstyrning och uppföljning i kommunen. Det är emellertid av vikt att verksamheternas arbete med mål och budget förankras med framtagna vision i syfte att säkerställa enhetlighet i kommunens långsiktiga utveckling.

4.3 Budgetprocessen

4.3.1 Budget som styrinstrument

I kommunen har tidplan² tagits fram i vilket budgetprocessens moment specificeras utifrån en bestämd tidslinje. Budgetprocessen inleds i februari med en konferens för omvärldsanalys. Under februari eller i början av mars presenterar nämnder och bolagsstyrelser resultat för föregående år samt utmaningar inför kommande budgetperiod för kommunstyrelsen. I april behandlas årsredovisningen för 2023 och nämnderna fattar beslut om konsekvenserna av dessa budgetförutsättningar. En budgetdag genomförs i maj där nämnderna presenterar sina konsekvensbedömningar av den preliminära budgeten. Under samma månad redovisas tjänsteförslag för plan och budget.

Kommunfullmäktige beslutar om beslut om plan och budget för 2025–2027 i juni. Därefter genomförs en samordningsdag för förvaltningar och bolag i augusti. Av intervjuer framgår att samordningsdagen syftar till att synkronisera budget med verksamheterna och deras utveckling samt behov. Eventuella tilläggsbeslut för plan och budget fattas sedan i november. Nämnder och bolagsstyrelser beslutar om sina verksamhetsplaner senast den 31 december. Inom ramen för genomförda intervjuer framkommer att kommunen arbetat för att i högre grad samordna arbetet med budgetprocessen samt målstyrning. Detta i syfte att förtydliga arbetet och effektivisera processerna mellan förtroendevalda samt tjänstepersoner.

² Tidplan för plan och budget, ej daterad

KPMG AB

Granskning av målstyrning och budgetprocessen

2025-01-10

Inför jul initieras en dialog med förvaltningarna angående investeringar. Förvaltningarna får i uppdrag att sammanställa sina investeringsbehov. Därefter ansvarar en arbetsgrupp, som benämns strategiska gruppen, för att prioritera dessa behov. Inom ramen för investeringsprocessen samarbetar gruppen för att effektivt samordna och harmonisera investeringsbehoven.

Kommunen har även en tidsplan för ekonomistyrning³ som redogör för styrande datum för verksamheternas arbete i systemstöd samt tidplanen för mål och budget i enlighet med angivet ovan.

Av intervjuer och protokollgranskning framkommer att verksamheten efterföljt ovan beskriven tidsplan inom ramen för målstyrnings- och budgetprocessen. Intervjuade anger att arbetsprocessen reviderats under senaste år genom att separera budgetantagande (under sommaren) och utveckling av verksamhetsmål (i december).

Bedömning

Fullmäktige fastställer övergripande mål som är vägledande för hela kommunen. Dessa mål omfattar olika aspekter av kommunens utveckling och kopplas till kommunens sex strategiska initiativ. Nämnderna förväntas i sin tur bryta ner dessa övergripande mål till konkreta och mätbara mål inom sina respektive områden. Genom denna struktur säkerställs att alla delar av kommunen arbetar mot gemensamma mål och att resurser nyttjas effektivt för att uppnå dessa.

Inom ramen för budgetprocessen integreras verksamhets- och ekonomiska mål genom planeringsprocessen. Budgetprocessen inleds med en konferens för omvärldsanalys, därefter presenteras budgetförutsättningar. Nämnder och bolag ansvarar för att utarbeta mål inom sina verksamhetsområden, vilka samverkar med kommunövergripande mål för att säkerställa en sammanhållen riktning. Under budgetdag i maj presenteras konsekvensbedömningar av den preliminära budgeten, vilket möjliggör en diskussion om hur verksamhetsmål kan stödjas av ekonomiska resurser.

Vår bedömning är att det delvis finns riktlinjer, rutiner och tidsplan för budgetprocessen.

Kommunens arbete med mål och budget omfattas av ett antal underlag, så som vision, plan- och budget samt policy för god ekonomisk hushållning och resultatutjämningsreserv. Dessa underlag specificerar emellertid inte för budgetprocessen som sådan.

Inom ramen för specifikt budgetprocessen återfinns tidsplan för plan och budget samt tidsplan för ekonomistyrning. Dessa beskriver de olika stegen i budgetprocessen, från inledande omvärldsanalys till fastställande av budgeten. Tidsplanen för plan och budget är utformad med hänsyn till specifika datum och milstolpar, vilket vi ser positivt på.

Därtill noterar vi att budgetprocessen och tillhörande tidsplaner inte omfattas av riktlinjer eller rutiner för verksamheterna. Avsaknad av dessa riskerar försumma enhetligheten i arbetsprocesser mellan nämnderna och således även resurseffektiviteten inom verksamheterna.

---

³ Tidsplan för ekonomistyrning, ej daterad

Vår bedömning är att budget och budgetprocessen fungerar ändamålsenligt som ett styrinstrument, därtill bedömer vi att budgetprocessen i allt väsentligt hanteras utifrån gällande riktlinjer.

Kommunen beslutar de ekonomiska ramarna för verksamheterna under sommaren, innan beslut av verksamhetsramar i december, vilket i högre grad möjliggör för långsiktig verksamhetsanpassning. Ekonomiska mål och verksamhetsmål kan således fungera som samordnade komponenter vilket bidrar till att budgeten kan fungera som ett ändamålsenligt styrinstrument.

Vidare är budgetprocessen strukturerad i framtagna tidsplaner som redogör för processen från inledande planering till fastställande av ekonomiska ramar tillika verksamhetsramar. Framtagen struktur efterföljs. Det är emellertid av vikt att denna specificeras i riktlinje eller rutin i syfte för högre grad av enhetlig arbetsprocess-efterlevnad mellan verksamhetsgränser.

4.4 Uppföljning

Kommunens samlade verksamhet och ekonomi följs upp i månadsrapporter, delårsrapporter och årsredovisning. Vidare har samtliga nämnder och bolag egna delårsuppföljningar och årliga verksamhetsberättelser där fördjupad information lämnas.

I kommunen tas årligen en förenklad delårsrapport⁴ fram för perioden januari-april. Denna omfattar en uppföljning av nämnder och bolags arbete med kommunfullmäktigemål samt utfall och prognos avseende ekonomi. Med bakgrund mot resultatet av rapporten för 2024 antog kommunstyrelsen ett antal beslut med bäring på mål- och budgetuppfyllelse.

Utifrån den lagstadgade delårsrapportering har kommunen tagit fram anvisningar⁵. Av dessa framgår att nämnder som i sin ekonomiska årsprognos samt prognos för nämndmål befarar större avvikelser mot uppsatta ramar/mål ska redogöra för förvaltningsövergripande åtgärder som planeras. Ur åtgärdsplanen ska det framgå orsak/-er till avvikelsen, avvikelsens storlek (om ekonomisk), förslag till åtgärder samt tidpunkt för när dessa ska vidtas. Åtgärdsplanen kan ligga till grund för beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott/kommunstyrelsen om uppdrag till nämnd.

Av kommunens delårsrapport för 2024⁶ redovisas måluppföljning och ekonomisk uppföljning per nämnd. Måluppföljningen utgår från följande bedömningskala:

- – målet kommer inte att nås
- – det är stor risk att målet inte kommer att nås
- – det är osäkert om målet kommer att nås
- – målet kommer att nås/har uppnåtts

Måluppfyllelsen utgår från nedbrutna nämndmål utifrån de nio övergripande målen (se avsnitt 4.2). Av måluppföljning framkommer att en majoritet av målen vid delårsrapportering hade uppnåtts. Det framgår vidare att ett antal mål omfattades av bedömningen om att det var osäkert om målet kommer uppnås, alternativt det är stor

⁴ Luleå kommuns delårsrapport jan-apr 2024, 2024-06-03

⁵ Anvisningar för delårsuppföljning januari-augusti, 2024-06-24

⁶ Delårsrapport januari-augusti 2024, 2024-10-21

2025-01-10

risk att målet inte kommer nås. Fyra nämndmål angavs inte skulle nås. Rapporten innefattar inte åtgärder i syfte att utveckla måluppfyllelsen.

Kommunen följer årligen även upp de nio övergripande måluppfyllelse i förhållande till visionen år 2040. Arbetet genomförs av tjänstepersoner på kommunstyrelseförvaltningen med stöd av uppgifter från olika förvaltningar och kommunala bolag. Uppföljningen beskrivs som ett faktaunderlag till arbetet med plan och budget samt verksamhetsplaner. För målen Jämlik och Aktiv bedöms utmaningen vara större. Rapporten specificerar att mer kraftfulla insatser rekommenderas för att uppnå målen. För målen Innovation och Arbete bedöms att ett fortsatt arbete kan bidra till måluppfyllelse till 2040. I underlaget återfinns kommentarer kopplade till respektive mål. Vissa kommentarer innefattar information om åtgärder framgent i syfte att utveckla måluppfyllelsen, andra kommentarer redogör inte för sådan information. Av protokollgranskning⁷ framgår inte att underlaget behandlats.

Av den ekonomiska uppföljningen i delårsrapport framkommer att den kommunala verksamhetens nettokostnad, exklusive avskrivningar, ökat med 290 miljoner kronor (inklusive avskrivningar) jämfört med samma period föregående år. Nämndernas utfall visar en ökning av nettokostnader med 280 miljoner kronor, där samtliga nämnder rapporterar högre kostnader jämfört med föregående år. För helåret prognostiseras ett underskott på 36 miljoner kronor för nämnderna i förhållande till budget. De mest betydande avvikelserna återfinns inom infrastruktur- och servicenämnden med ett underskott på 35 miljoner kronor och miljö- och byggnadsnämnden med 11 miljoner kronor. Samtidigt redovisar barn- och utbildningsnämnden (7 miljoner kronor), arbetsmarknads- och gymnasienämnden (8 miljoner kronor) och socialnämnden (10 miljoner kronor) överskott gentemot budget för 2024. Kommunstyrelseförvaltningen och valnämnden rapporterar underskott på 5 respektive 2 miljoner kronor. Kopplat till framtagna prognoser delger även respektive nämnd/styrelse en förklaring till utfallet.

Inga åtgärdsplaner har delgetts granskningen. Infrastruktur- och servicenämnden, den nämnd med störst prognosticerat underskott, har emellertid delgett granskningen beslut om extern genomlysning av förvaltningens verksamheter. Genomlysningen ska presenteras till nämnden 19 december 2024, i samband med att beslut om verksamhetsplan för 2025 fattas. Nämnden har även tilldelats en ökning av budget för 2025 med totalt 15,3 miljoner kronor.

Åtgärder omnämns i viss utsträckning i månadsrapporterna. I månadsrapporten för perioden januari-augusti nämner arbetsmarknads- och gymnasienämnden, socialnämnden samt infrastruktur- och servicenämnden att åtgärder av något slag har vidtagits.

Ingen av åtgärderna beskrivs emellertid i detalj, och det framkommer inte av månadsrapporterna vad dessa åtgärder består utav eller hur stora besparingar dessa förväntas att resultera i. Ett undantag går att återfinna hos infrastruktur- och servicenämnden som beskriver en av deras åtgärder i mer detalj. Denna åtgärd består av återhållsamhet vad gäller felavhjälpande underhåll i syfte att hålla nere andra ökade kostnader. Hur stor besparing detta förväntas resultera i framkommer inte.

---

⁷ Se Bilaga A

KPMG AB

Granskning av målstyrning och budgetprocessen

2025-01-10

Bedömning

Kommunens samlade verksamhet och ekonomi följs upp i månadsrapporter, delårsrapporter och årsredovisning. Vidare har samtliga nämnder och bolag egna delårsuppföljningar och årliga verksamhetsberättelser där fördjupad information lämnas. Vi noterar att verksamheten har tagit fram anvisningar för delårsrapportering som specificerar att åtgärdsplan ska tas fram av nämnd vid större avvikelser. Vidare specificeras åtgärdsplanernas utformning.

Vi ser positivt på att kommunens nio övergripande mål förankras med vision för 2040 i den årliga uppföljningen. Vi ser därtill att det är av vikt att mål och vision sammankopplas tidigare i verksamhetsprocessen, exempelvis vid plan och budget. Detta i syfte att förstärka den röda tråden kring verksamhetens långsiktiga och kortsiktiga utveckling.

Vi noterar att ingen av nämnderna har tagit fram en åtgärdsplan i syfte att uppnå en budget i balans. Detta trots att flera nämnder redovisar en negativ helårsprognos. I den mån åtgärder redogörs, återfinns dessa i månadsrapporterna. Dessa åtgärder beskrivs emellertid inte i tillräcklig omfattning, och inkluderar inte heller förväntad ekonomisk effekt. För att åtgärdernas effekt ska kunna följas upp krävs att såväl åtgärderna beskrivs, som dess förväntade ekonomiska effekt vid helåret. Detta är viktigt dels utifrån den ekonomiska hushållningen, dels kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

5 Slutsats och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunens målstyrning och budgetprocess är ändamålsenlig.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunens målstyrning och budgetprocess i allt väsentligt är ändamålsenligt.

Bakgrunden till vår samlade bedömning är att granskningen visat att kommunen har ändamålsenlig budgetprocess som säkerställer att ekonomiska mål och verksamhetsmål samverkar. Vidare har tidsplaner tagits fram med bäring på arbetet med budgetprocessen. Vi noterar emellertid att budgetprocessen saknar skriftliga riktlinjer och rutiner.

Vi ser positivt på att kommunen har en väletablerad struktur för uppföljning av mål och budget. Den lagstadgade delårsrapporteringen omfattas exempelvis av framtagna anvisningar som förtydligar arbetet. Vi noterar att ingen av nämnderna har tagit fram en åtgärdsplan i syfte att uppnå en budget i balans. Detta trots att flera nämnder redovisar en negativ helårsprognos. I den mån åtgärder redogörs, återfinns dessa i månadsrapporterna. Dessa åtgärder beskrivs emellertid inte i tillräcklig omfattning, och inkluderar inte heller förväntad ekonomisk effekt.

Vidare noterar vi att den röda tråden mellan övergripande mål, strategiska initiativ och vision kan stärkas ytterligare – både inom ramen för den löpande arbetet under året samt vid uppföljning.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Förankra kommunens vision och tillhörande framtidsbilder med framtagna övergripande mål och strategiska initiativ.
- Säkerställ att samtliga övergripande mål kopplas till framtagna strategiska initiativ.
- Ta fram riktlinjer och rutiner för budgetprocessen.
- Säkerställa att samtliga nämnder, där ett negativt utfall mot budget prognosticeras för helåret, tar fram en åtgärdsplan i syfte att nå en ekonomi i balans.
- Säkerställa att framtagna åtgärder i åtgärdsplan tillika månadsrapporteringar innehåller en tydlig beskrivning av vilka åtgärder som ska genomföras samt deras förväntade effekt vid helåret.

KPMG AB

Granskning av målstyrning och budgetprocessen

2025-01-10

Datum som ovan

KPMG AB

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument.

Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

KPMG AB

Granskning av målstyrning och budgetprocessen

2025-01-10

Bilaga A

Underlag som varit föremål för granskning:

- Plan och budget för 2024 med plan för 2025–2027
- Tidplan plan och budget
- Tidsplan ekonomistyrning
- Delårsrapport jan-aug 2024
- Anvisningar delårsuppföljning jan-aug 2024
- Nämndreglemente
- Uppföljning övergripande mål 2024
- Sammanträdesprotokoll för kommunstyrelsens arbetsutskott – 2024
- Sammanträdesprotokoll för kommunstyrelsen – 2024
- Sammanträdesprotokoll för kommunfullmäktige – 2024

Intervjuade funktioner:

- Controller
- Ekonomichef
- Biträdande kommundirektör
- Verksamhetscontroller

Förslag till beslut avseende konsekvenser av budgetförutsättningar 2026–2028 KS - kommunstyrelseförvaltningen

Ärendenr 2025/503-1.3.3.1

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna konsekvensbeskrivningen av de preliminära planeringsförutsättningarna samt förslag på investeringar, inför budgetåren 2026–2028.

Sammanfattning av ärendet

Budgetförutsättningar för perioden 2026–2028 har tagits fram utifrån befolkningsprognos, pris- och ränteuppräknings samt löne- och pensionsprognoser. Beslutet om konsekvenser av budgetförutsättningar fattas av nämnden för att informera om vilka konsekvenser de preliminära ramarna för år 2026–2028 får utifrån nämndens planerade verksamhet. Budgetförutsättningarna och nämndernas konsekvenser kommer tillsammans med analys och prognoser sedan vara med som underlag vid beredning och prioriteringar i plan och budget som slutligen fastställs av kommunfullmäktige den 20:e juni. I plan och budget 2026–2028 får nämnderna sina slutliga ramar för drift respektive investeringar för de kommande åren. Därefter påbörjas nämndernas arbete med verksamhetsplan inklusive budget.

Genom beslutet informerar kommunstyrelsen som nämnd också om ekonomiska konsekvenser (drift och investeringar) av utredningsuppdragets resultat, det vill säga beslutsförslag eller beslut. Flera av kommunstyrelsens tilläggsuppdrag kommer att ge konsekvenser för andra nämnder vilket också beskrivs i beslutet.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelseförvaltningens ram ska finansiera olika kostnader:

- Personal i egna förvaltningen och kommungemensamma kostnader
- Politisk verksamhet
- Externa tjänster
- Bidrag till andra juridiska personer

I förvaltningens driftbudget finns även anslaget för ett hållbart och växande Luleå med en årlig budget på 18 mkr. Syftet med anslaget är att skapa förutsättningar för utveckling av framtidens Luleå och de prioriterade områdena. Anslaget finns under perioden 2025-2027 och omfattar 18 mkr per år för att klara en ökad takt i samhällsomställningen och kommunens förmåga att leda omställningen.

Kommunstyrelsen bedömer att verksamheten till viss del kan omhänderta alla de ökande krav och förväntningar som behöver göras utifrån de preliminära ramarna med rimliga konsekvenser.

Personal i egna förvaltningen och kommungemensamma kostnader

För att fortsatt kunna värna förvaltningens kärnverksamhet kring samhällsbyggnad, näringsliv och säkerhet samt de lagstadgade delarna som kansli-HR- och ekonomifunktioner så bedöms de preliminära budgetförutsättningarna i första hand innebära konsekvenser inom de stödjande uppdragen till förvaltningar. Konsekvenser som kan uppstå är till exempel lägre takt, köer och risk för lägre kvalitet när det gäller stöd inom exempelvis kommunikation, upphandling, digitalisering, HR och verksamhetsutveckling.

De preliminära ramarna bedöms kunna ge konsekvenser i form av att takten i samhällsbyggnadsprocessen inte kan öka på det sätt som den gröna omställningen förutsätter. Under de kommande åren finns exempelvis ett stort behov av att planera för kommunala verksamheter som skola, vård och omsorg, infrastruktur med mera, samtidigt som det är sannolikt att behovet av planering för bostadsbebyggelse, arbetsplatsområden och infrastruktur även det kommer att öka under de kommande åren, särskilt relaterat till förväntad tillväxt. De stora infrastrukturprojekten, exempelvis Norrbottenbanan, kommer att innebära stora prioriteringar av resurser under de kommande åren.

Kommunstyrelseförvaltningen arbetar löpande med effektiviseringar och förändrade arbetssätt för att klara kärnuppdraget och för att utveckla stödet till förvaltningarna. Detta arbete behöver fortsätta och intensifieras för att möta de behov som samhällsomställningen och organisationens omställning kräver, särskilt inom de administrativa områdena där förnyelse och digitalisering är avgörande för att hålla de ekonomiska ramarna och klara kompetensförsörjningen. AI är en nyckelkomponent för att modernisera och effektivisera våra kärnuppdrag och vår service. AI har potentialen att förändra verksamheterna inom förvaltningen genom automatisering, effektivisering och nya sätt att interagera med medborgare men det kräver också investeringar i tekniska lösningar och kompetens.

Följande identifierade behov förutsätter omfördelning av kommunbidrag till kommunstyrelseförvaltningen om de ska kunna prioriteras:

Finansiering av friskvårdsbidrag till kommunens medarbetare. År 2022 ökade friskvårdsbidraget från 1 200 kronor per person till 2 200 kronor per person och det har bidragit till att fler medarbetare i Luleå kommun nyttjar bidraget. Budgeten ökades 2022 med 3 mkr (till 6,2 mkr), men faktiska kostnader har ökat till 9,6 mkr för året 2024 vilket innebär ett underskott om 3,4 mkr. Antal medarbetare som nyttjat friskvårdsbidraget under 2024 var 6156 personer, alla

anställda har dock inte tagit ut fullt friskvårdsbidrag. Kommunstyrelseförvaltningen vill utreda om friskvårdsbidrag och liknande förmåner kan ses som en personalkostnad som kan föras ut på nämnderna. Därtill kan kommunens förmåner till medarbetare behöva ses över för att stå starkare i konkurrensen om personal, främst inom vård och omsorg.

Utvecklingen av kollektivtrafiken och framtida ny bussdepå kommer att innebära ökade kostnader beroende på omfattning och tidplan.

Vidare pågår översyner av HR och kommunikation vilket kan föranleda att behov uppstår att omfördela kommunbidrag samt investeringar i systemstöd för att effektivisera processer och tillhandahålla ett mer ändamålsenligt stöd för medarbetare och chefer.

En översyn av verksamheten Luleå Science Park pågår efter övergången från Luleå Business Region AB där extern finansiering från näringslivet om 2,3 mkr sker i dagsläget. Denna finansiering kan eventuellt komma att försvinna från 2026, vilket ger konsekvenser att kommunbidrag behövs skjutas till för att bibehålla uppdraget så som det ser ut idag.

Det ökade säkerhetspolitiska läget och de komplexa kraven på informations-säkerhet och säkerhetsskydd kräver att nämnderna har tillräckliga resurser för att kommunen ska kunna stärka sin förmåga ytterligare. Nämnderna har ett omfattande eget ansvar inom områdena informationssäkerhet, säkerhetsskydd och civil beredskap där kommunstyrelseförvaltningen bidrar med specialistkompetens, stöd och rådgivning. För att kunna vidta de åtgärder som krävs behövs resursförstärkning samt ekonomiskt utrymme. En förstärkning av resurserna skulle säkerställa att nämnderna kan upprätthålla sina samhällsviktiga verksamheter även under svåra förhållanden och bidra till att stärka kommunens totala beredskap.

Kostnader kan eventuellt tillkomma av tilläggsuppdragen. Merparten av tillkommande kostnader bedöms hamna i andra nämnder än kommunstyrelsen men uppdraget om struktur för de kommunala råden och uppdraget om ungdomsfullmäktige kommer att ge kostnader för kommunstyrelsen under budgetperioden om de beslutas.

Kommunstyrelsens behov av investeringar omfattar i huvudsak markförvärv, inventarier och mjukvara. I investeringsbehovet finns också en kommungemensam post för säkerhetsåtgärder samt en post för att genomföra Luleå-förslaget och att fortsatt utveckla de administrativa lokalerna.

I kommunstyrelsens investeringsbudget ingår också exploateringskostnader för att få fram nya bostads- och verksamhetsområden. Inom exploaterings-

verksamheten är en princip att intäkter från tomtförsäljning ska väga upp kostnaderna för exploateringen av mark, över tid och som helhet. På utgiftssidan finns i dagsläget utmaningar i till exempel kostnadsutvecklingen på entreprenadsidan, men också utifrån parametrar som förorenad mark, behov av utbyggd infrastruktur med mera.

Under de närmaste åren bedöms också den förväntade utvecklingstakten leda till behov av framtunga investeringar och att kostnadssidan därför kan bli större än intäktssidan i det korta perspektivet. Detta behöver då balanseras med högre intäkter framöver i takt med att efterfrågan på byggbar mark ökar.

Dialog

Dialog har förts i kommunstyrelseförvaltningens ledningsgrupp.

Beslutsunderlag

- Konsekvenser av budgetförutsättningar 2026-2028, KS - kommunstyrelseförvaltningen

Nina Gotthold
Verksamhetscontroller

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen

Konsekvenser av budgetförutsättningar 2026-2028

KS-Kommunstyrelseförvaltningen

Konsekvenser av budgetförutsättningar 2026-2028

*Status: Påbörjad Rapportperiod: 2026-01-01 Organisation: KS-
Kommunstyrelseförvaltningen*

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
2 Drift med specificerade kostnader inom kommunbidrag	6
2.1 Drift av planerade förändringar	6
3 Investeringar	7
3.1 Planerade investeringar	7
4 Utredningsuppdrag under mandatperioden 2023-2026	8

1 Inledning

Budgetförutsättningar för perioden 2026-2028 har tagits fram utifrån befolkningsprognos, pris- och ränteuppräknings samt löne- och pensionsprognoser. Beslutet om konsekvenser av budgetförutsättningar fattas av nämnden för att informera om vilka konsekvenser de preliminära ramarna för år 2026-2028 får utifrån nämndens planerade verksamhet. Budgetförutsättningarna och nämndernas konsekvenser kommer tillsammans med analys och prognoser sedan vara med som underlag vid beredning och prioriteringar i plan och budget som slutligen fastställs av kommunfullmäktige den 20:e juni. I budget och plan 2026-2028 får nämnderna sina slutliga ramar för drift respektive investeringar för de kommande åren. Därefter påbörjas nämndernas arbete med verksamhetsplan inklusive budget.

Genom beslutet informerar kommunstyrelsen som nämnd också om ekonomiska konsekvenser (drift och investeringar) av tilläggsuppdrag resultat, det vill säga beslutsförslag eller beslut. Flera av kommunstyrelsens tilläggsuppdrag kommer att ge konsekvenser för andra nämnder vilket också beskrivs i beslutet.

Kommunstyrelseförvaltningens ram ska finansiera olika kostnader

- Personal i egna förvaltningen och kommungemensamma kostnader
- Politisk verksamhet
- Externa tjänster
- Bidrag till andra juridiska personer

I förvaltningens driftbudget finns även anslaget för ett hållbart och växande Luleå med en årlig budget på 18 mkr. Syftet med anslaget är att skapa förutsättningar för utveckling av framtidens Luleå och de prioriterade områdena. Anslaget finns under perioden 2025-2027 och omfattar 18 mkr per år för att klara en ökad takt i samhällsomställningen och kommunens förmåga att leda omställningen.

Kommunstyrelsen bedömer att verksamheten till viss del kan omhänderta alla de ökande krav och förväntningar som behöver göras utifrån de preliminära ramarna med rimliga konsekvenser.

Personal i egna förvaltningen och kommungemensamma kostnader

För att fortsatt kunna värna förvaltningens kärnverksamhet kring samhällsbyggnad, näringsliv och säkerhet samt de lagstadgade delarna som kansli- HR- och ekonomifunktioner så bedöms de preliminära budgetförutsättningarna i första hand

innebära konsekvenser inom de stödjande uppdragen till förvaltningar. Konsekvenser som kan uppstå är till exempel lägre takt, köer och risk för lägre kvalitet när det gäller stöd inom exempelvis kommunikation, upphandling, digitalisering, HR och verksamhetsutveckling.

De preliminära ramarna bedöms kunna ge konsekvenser i form av att takten i samhällsbyggnadsprocessen inte kan öka på det sätt som den gröna omställningen förutsätter. Under de kommande åren finns exempelvis ett stort behov av att planera för kommunala verksamheter som skola, vård och omsorg, infrastrukturer med mera, samtidigt som det är sannolikt att behovet av planering för bostadsbebyggelse, arbetsplatsområden och infrastruktur även det kommer att öka under de kommande åren, särskilt relaterat till förväntad tillväxt. De stora infrastrukturprojekten, exempelvis Norrbotniabanan, kommer att innebära stora prioriteringar av resurser under de kommande åren.

Kommunstyrelseförvaltningen arbetar löpande med effektiviseringar och förändrade arbetssätt för att klara kärnuppdraget och för att utveckla stödet till förvaltningarna. Detta arbete behöver fortsätta och intensifieras för att möta de behov som samhällsomställningen och organisationens omställning kräver, särskilt inom de administrativa områdena där förnyelse och digitalisering är avgörande för att hålla de ekonomiska ramarna och klara kompetensförsörjningen. AI är en nyckelkomponent för att modernisera och effektivisera våra kärnuppdrag och vår service. AI har potentialen att förändra verksamheterna inom förvaltningen genom automatisering, effektivisering och nya sätt att interagera med medborgare men det kräver också investeringar i tekniska lösningar och kompetens.

Följande identifierade behov förutsätter omfördelning av kommunbidrag till kommunstyrelseförvaltningen om de ska kunna prioriteras:

- Finansiering av friskvårdsbidrag till kommunens medarbetare. År 2022 ökade friskvårdsbidraget från 1 200 kronor per person till 2 200 kronor per person och det har bidragit till att fler medarbetare i Luleå kommun nyttjar bidraget. Budgeten ökades 2022 med 3 mkr (till 6,2 mkr), men faktiska kostnader har ökat till 9,6 mkr för året 2024 vilket innebär ett underskott om 3,4 mkr. Antal medarbetare som nyttjat friskvårdsbidraget under 2024 var 6156 personer, alla anställda har dock inte tagit ut fullt friskvårdsbidrag. Kommunstyrelseförvaltningen vill utreda om friskvårdsbidrag och liknande förmåner kan ses som en personalkostnad som kan föras ut på nämnderna. Därtill kan kommunens förmåner till medarbetare behöva ses över för att stå starkare i konkurrensen om personal, främst inom vård och omsorg.

- Utvecklingen av kollektivtrafiken och framtida ny bussdepå kommer att innebära ökade kostnader beroende på omfattning och tidplan.

Vidare pågår översyner av HR och kommunikation vilket kan föranleda att behov uppstår att omfördela kommunbidrag samt investeringar i systemstöd för att effektivisera processer och tillhandahålla ett mer ändamålsenligt stöd medarbetare och chefer.

Det ökade säkerhetspolitiska läget och de komplexa kraven på informationssäkerhet och säkerhetsskydd kräver att nämnderna har tillräckliga resurser för att kommunen ska kunna stärka sin förmåga ytterligare. Nämnderna har ett omfattande eget ansvar inom områdena informationssäkerhet, säkerhetsskydd och civil beredskap där kommunstyrelseförvaltningen bidrar med specialistkompetens, stöd och rådgivning. För att kunna vidta de åtgärder som krävs behövs resursförstärkning samt ekonomiskt utrymme. En förstärkning av resurserna skulle säkerställa att nämnderna kan upprätthålla sina samhällsviktiga verksamheter även under svåra förhållanden och bidra till att stärka kommunens totala beredskap.

En översyn av verksamheten Luleå Science Park pågår efter övergången från Luleå Business Region AB där extern finansiering från näringslivet om 2,3 mkr sker i dagsläget. Denna finansiering kan eventuellt komma att försvinna från 2026, vilket ger konsekvenser att kommunbidrag behövs skjutas till för att bibehålla uppdraget.

2 Drift med specificerade kostnader inom kommunbidrag

(Mkr)	Bokslut 2024	Prognos 2025	2026	2027	2028
Nettokostnader	284,8	280,5	284,4	288,5	292,6
Kommunbidrag	281,7	277,3	280,9	285,0	289,1
Resultat	-3,1	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
Specificerade kostnader:					

Se även kostnader som kan tillkomma utifrån förslag för tilläggsuppdragen nedan.

2.1 Drift av planerade förändringar

(Mkr)	2026	2027	2028
Friskvårdsbidrag	3,5	3,5	3,5
Summa	3,5	3,5	3,5

3 Investeringar

(Mkr)	Bokslut 2024	Prognos 2025	2026	2027	2028
Nettoinvesteringar	-205,1				
Bruttoinvesteringar exklusive VA*			321,3	302,9	174,2
Specificering:					
Övrigt			25,3	21,0	20,7
Exploatering arbetsplatsområden			157,6	137,5	57,1
Exploatering bostadsområden			138,4	144,4	96,4
Summa			321,3	302,9	174,2
Exploatering VA (avgiftfinansierad)			80,8	183,4	25,6
<i>*Från 2025 tillämpas bruttoinvesteringredovisning enligt beslut KF 2024-12-16 §202</i>					

3.1 Planerade investeringar

Kommunstyrelsens behov av investeringar omfattar i huvudsak markförvärv, inventarier och mjukvara. I investeringsbehovet finns också en kommundemensam post för säkerhetsåtgärder samt en post för att genomföra Luleå-förslaget.

I kommunstyrelsens investeringsbudget ingår också exploateringskostnader för att få fram nya bostads- och verksamhetsområden. Inom exploateringsverksamheten är en princip att intäkter från tomtförsäljning ska väga upp kostnaderna för exploateringen av mark, över tid och som helhet. På utgiftssidan finns i dagsläget utmaningar i till exempel kostnadsutvecklingen på entreprenadsidan, men också utifrån parametrar som förorenad mark, behov av utbyggd infrastruktur med mera.

Under de närmaste åren bedöms också den förväntade utvecklingstakten leda till behov av framtunga investeringar och att kostnadssidan därför kan bli större än intäktssidan i det korta perspektivet. Detta behöver då balanseras med högre intäkter framöver i takt med att efterfrågan på byggbar mark ökar.

4 Utredningsuppdrag under mandatperioden 2023-2026

Utredningsuppdrag (Titel)	Specifisering	2026	2027	2028
Välfungerande vardag för alla				
Möjliggör för fler att stanna kvar i yrket även efter pension för att behålla kompetensen	Inriktning på utredningen beslutas i kommunstyrelsen under januari 2025. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan och ingår i översynen av HR.			
Mer Luleå för fler luleåbor				
Ta fram förslag på medborgardialoger under mandatperioden	Kommunstyrelsen beslutade om inriktning för utredningsuppdraget i under 2024. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan. Finansieras inom ram.			
Struktur och uppdrag för de kommunala råden	Kommunstyrelsen beslutar om inriktning för utredningsuppdraget kvartal 2, 2025. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan. Uppskattade kostnader för 2026-2028 avser utökning av samordnare för de kommunala råden.	0,8	0,8	0,8
Underlätta för bostadsbyggandet på landsbygden genom försäljning av kommunala tomter och utbyggt VA	Uppdraget följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.			
Utreda att stärka ungdomars inflytande genom ett ungdomsfullmäktige	Föreslås drivas som ett projekt under 2025 och 2026 med särskilda medel från anslaget för strategiska utvecklingsinsatser. Fortsatt finansiering krävs kvartal 3, 2026 och därefter.	0,45	0,9	0,9
Klimatsmart och naturpositiv				
Minska kommunens klimatpåverkan genom	Kommunstyrelsen beslutade om inriktning för			

<p>klimateffektiva upphandlingar av varor och tjänster till kommunens verksamheter</p>	<p>utredningsuppdraget i december 2024. Beslutade kategoriplaner följs upp årligen i nämndens årsuppföljning. Kommunstyrelsens kostnader finansieras inom ram.</p>			
<p>Skapa nya naturreservat</p>	<p>Områden och prioritering för nybildande av naturreservat har genomförts och beslutats. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan. Kommunstyrelsens kostnader finansieras inom ram.</p>			
<p>Tydliggör och följ kontinuerligt upp Klimatplan mot 2040</p>	<p>Kommunstyrelsen beslutade om inriktning för utredningsuppdraget under 2024. Klimatplan är under framtagande inklusive uppföljningen av klimatmålen. Uppdraget följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.</p>			
<p>Öka medborgarna i Luleå kommuns möjligheter att välja hållbara transportmedel</p>	<p>Politisk förankring om syfte och avgränsning för uppdraget under perioden. Uppdraget följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.</p>			
<p>Utreda att samordna kommunens varudistribution</p>	<p>Förstudie pågår, tre förslag framtagna inför beslut. Kommer innebära kostnader kring 4-5 mkr men osäkert i dagsläget var i organisationen dessa hamnar och beror även på vilka vägval som görs avseende inriktning och ambition för samordningen.</p>			
<p>Blomstrande näringsliv</p>				
<p>Öka den kommunala servicen så att företag får återkoppling från alla kommunens verksamheter inom 24 timmar</p>	<p>Kommunstyrelsen beslutade om inriktning för utredningsuppdraget i under 2024. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.</p>			

	Kommunstyrelsens kostnader finansieras inom ram.			
Förbättra dialogen mellan kommunen och företagen	Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan. Näringslivsråd inrättat, finansiering inom ram.			
Förenkla de kommunala upphandlingarna för att fler lokala och mindre leverantörer får bättre förutsättningar att lämna anbud	Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan. Kommunstyrelsens kostnader finansieras inom ram.			
Höja servicenivån för företagarna och öka kommunens tillgänglighet	Kommunstyrelsen beslutade om inriktning för utredningsuppdraget i december 2024. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan. Kommunstyrelsens kostnader finansieras inom ram.			
Näringslivsfrämjande insatser för företagande på landsbygden	Kommunstyrelsen beslutade om inriktning för utredningsuppdraget i början av 2025. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan. Kommunstyrelsens kostnader finansieras inom ram.			
Ta fram en gemensam näringslivsutvecklingsstrategi med Boden	Utredningsuppdraget hanteras inom ramen för avsiktsförklaring för utveckling genom samverkan mellan Luleå och Boden. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan. Kommunstyrelsens kostnader finansieras inom ram.			

Sammanställning där det framgår om utredningens beslutsförslag kräver drifts- eller investeringsmedel (uppskattat belopp, tkr)

Eftersom flertalet av tilläggsuppdragen är i ett tidigt skede och vissa av förslagen ännu inte är färdigutredda, är deras kostnadspåverkan delvis fortfarande osäker.

Tilläggsuppdrag som bedöms bli kostnadsdrivande för andra nämnder är exempelvis:

- möjliggör för fler att stanna kvar i yrket även efter pension för att behålla kompetensen
- underlätta för bostadsbyggandet på landsbygden genom försäljning av kommunala tomter och utbyggt VA
- minska kommunens klimatpåverkan genom klimatsmarta upphandlingar av varor och tjänster till kommunens verksamheter
- skapa nya naturreservat - tydliggör och följ kontinuerligt upp Klimatplan 2040
- öka medborgarna i Luleå kommuns möjligheter att välja hållbara transportmedel
- samordnad varudistribution
- öka den kommunala servicen så att företag får återkoppling från alla kommunens verksamheter inom 24 timmar
- höja servicenivån för företagarna och öka kommunens tillgänglighet

Förslag till beslut gällande Luleå kommuns årsuppföljning internkontroll 2024

Ärendenr 2025/444-1.3.2.2

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att Luleå kommuns interna kontroll är tillräcklig och fungerar tillfredsställande.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att se till att det finns en god intern kontroll och att en övergripande organisation för detta upprättas. I detta åligger att riktlinjer och rutiner är aktuella, kända och revideras vid behov.

Av riktlinjer framgår att nämnder och bolagsstyrelser årligen ska, vid överenskommen tidpunkt, rapportera resultatet från den interna kontrollen till kommunstyrelsen. Med utgångspunkt från uppföljningsrapporter ska kommunstyrelsen utvärdera och bedöma huruvida kommunens interna kontroll är betryggande. Kommunstyrelsen ska, i de fall förbättringsbehov finns, vidta nödvändiga åtgärder.

I beskrivningen av ärendet ingår också periodens övergripande revisionsgranskningar samt en bedömning om de påverkat kommunens förbättringsarbete.

Underlagen som utgör grunden för bedömningen visar att nämnder och bolagsstyrelser bedömer sitt internkontrollarbete som tillfredsställande och revisionsgranskningar förstärker bilden av att kontrollen är tillräcklig, om än det finns förbättringsområden.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att upprätthålla en god intern kontroll och att en övergripande organisation för detta upprättas.

Av riktlinjer för intern kontroll, KLF Hid: 2023.7684, framgår detaljer för framtagande av plan för intern kontroll; identifiera risker, kategorisera risker, riskbedömning och upprättande av kontrollplan. Där framgår även hur uppföljningen ska rapporteras samt vid årets slut utvärdera verksamhetens samlade system för intern kontroll.

Årligen gör kommunstyrelsens en riskbedömning som omfattar helheten. Inför 2024 beslutade kommunstyrelsen om ett riskområde som mottagande nämnd/bolagsstyrelse gör särskild riskbedömning med avseende på risken i den egna verksamheten. De kan vid behov lägga till ytterligare riskområden med kontroller. Nämnder/bolagsstyrelser tar fram och beslutar om en internkontrollplan som innehåller kontrollmoment, -ansvar, -metod och frekvens. Planerna för det kommande året delges kommunstyrelsen.

Kommunrevisionen har genomfört granskningar där kommunstyrelsen under 2024 har yttrat sig. Granskningar har avsett:

- Internkontroll, KLF Hid: 2024.1132
- Tillgänglighet och service, KLF Hid: 2024.1126
- Kompetensförsörjning, KLF Hid: 2024.1968
- Trygghet och brottsförebyggande arbete, KLF Hid: 2024.2372
- Investeringar, KLF Hid: 2024.2035
- Informationssäkerhet, KLF Hid: 2024.5261
- Grundläggande granskning 2023, KLF Hid: 2024.3143
- Bokslut och årsredovisning 2023 inkl. International Standards on Auditing, KLF Hid: 2024.3139

Vid samtliga granskningar har revisionen framfört rekommendationer. Kommunstyrelsen har i de flesta fall påbörjat åtgärder och/eller instämt i framförda rekommendationer. Undantag finns vid några mindre betydande rekommendationer. Granskningar har även genomförts av kommunens arbete med näringslivsverksamhet, korruption/oegentligheter/jäv/visselblåsning, målstyrning och budgetprocess, direktupphandling samt beredskap för boendeplatser inom kommunens vård- och omsorgsverksamhet där yttrande sker under 2025.

Sammantaget är bedömningen att granskningarna uppmärksammat delar som omhändertas i kommunens utvecklingsarbete.

Beslutsunderlag

- Luleå kommuns årsuppföljning 2024 - intern kontroll

Jan-Olov Andefors
Verksamhetscontroller

Beslutet skickas till

Kommunrevision
Kommunstyrelseförvaltningen, Ledning och stöd

Luleå kommuns årsuppföljning 2024 – intern kontroll

Kommunstyrelsen

Innehållsförteckning

1 Kommunstyrelsen.....	2
2 KS-Kommunstyrelseförvaltningen	3
3 KS-Räddningstjänst.....	8
4 Arbetsmarknads- och gymnasienämnd	10
5 Barn- och utbildningsnämnd	13
6 Kultur- och fritidsnämnd	21
7 Infrastruktur- och servicenämnd	25
8 Miljö- och byggnadsnämnd	31
9 Socialnämnd	34
10 Överförmyndarnämnd	41
11 Valnämnd	43
12 E-nämnd	44
13 Luleå Kommunföretag AB	45
14 Lulebo AB	46
15 Luleå Energi AB – koncern	47
16 Luleå Hamn AB	48
17 Luleå Lokaltrafik AB	49
18 Luleå Miljöresurs AB	50
19 Nordiskt Flygteknikcentrum AB.....	51

Status:

- Genomförd
- Påbörjad
- Försenad

Bedömning:

- Målvärde uppnått
- Nära målvärde
- Ej accepterat värde

1 Kommunstyrelsen

1.1 Sammanvägd bedömning

Nämnder och bolagsstyrelser har årsrapporterat resultatet från den interna kontrollen till kommunstyrelsen. Därutöver har en sammanställning gjorts för granskningar där kommunstyrelsen under 2024 har yttrat sig. Granskningar har avsett:

- Internkontroll, KLF 2023/998
- Tillgänglighet och service, KLF 2023/1358
- Kompetensförsörjning, KLF 2023/725
- Trygghet och brottsförebyggande arbete, KLF 2023/1465
- Investeringar, KLF 2023/1393
- Informationssäkerhet, KLF 2024/478
- Grundläggande granskning 2023, KLF 2023/1024
- Bokslut och årsredovisning 2023 inkl. International Standards on Auditing, KLF 2024/444

Underlagen som utgör grunden för bedömningen visar att nämnder och bolag bedömer sitt intern kontrollarbete som tillfredsställande och revisionsgranskningar förstärker bilden av att kontrollen är tillräcklig, om än det finns områden som kräver fortsatta åtgärder och förbättringar.

1.2 Kontrollmoment

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
Välfärdsbrottslighet	Sammanställning av nämnder och bolags kontroller avseende välfärdsbrottslighet	✓	●	Uppföljning visar på att Luleå kommunkoncern har genomfört omfattande kontroller och åtgärder för att motverka välfärdsbrottslighet. Det har exempelvis genomförts skrivbords- och arbetsplatskontroller av leverantörer och deras underleverantörer, stickprovs-kontroller av föreningar för att säkerställa korrekt bokföring och hantering av bidragsansökningar samt otillåten påverkan på myndighet.

2 KS-Kommunstyrelseförvaltningen

2.1 Bedömning intern kontroll

Internkontrollen ska säkerställa att verksamheten efterlever lagar och författningar som gäller för verksamheten samt att den bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fastställts. Organisation och rutin för den interna kontrollen inom kommunstyrelseförvaltningen är ändamålsenligt uppbyggd. Verksamhetscontroller håller samman processen.

Nämnden genomförde en riskidentifiering i samband med en planeringsdag under hösten 2024 som syftade till att identifiera risker. En lista över nya och tidigare risker sätts samman till en bruttolista och riskanalys med riskvärdering görs. Även förvaltningens ledningsgrupp har haft möjlighet att komplettera listan. Efter det har förvaltningschef och sektorschef för sektor samhälle och demokrati gjort en sammanvägd bedömning och beslutat om förslag på internkontrollplan för 2025 till kommunstyrelsen.

Nämnden fattar beslut om den slutgiltiga kontrollplanen för året. Uppföljning av kontrollmomenten görs sedan varje delår och rapporteras till nämnden. All uppföljning dokumenteras i kommunens beslutsstödsystem Hypergene.

Internkontrollplanen för 2024 har följts upp under året men två av kontrollmomenten är försenade och återkommer i internkontrollplanen 2025.

Sammantagen bedömning är att kontrollsystemet fungerar tillfredsställande men eftersom två av kontrollmomenten blivit försenade så återkommer de i 2025 års internkonkontrollplan.

2.2 Kontrollmoment

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
Välfärdsbrottslighet	Kontrollera och säkerställa att risker för arbetslivs- eller välfärds kriminalitet i samband med inköp minimeras	✓	●	Kommunstyrelseförvaltningens inköpskontor har genomfört kontroller av leverantörer och dess underleverantörer i syfte att motverka arbetslivs- och välfärds kriminalitet i samband med inköp. Aktiviteter som genomförts för att minska riskerna för att Luleå kommun ska drabbas av arbetslivs- och

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>välfärdskriminalitet i samband med sina inköp är:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Löpande skrivbordskontroller där underentreprenörskedjorna granskas för att upptäcka om det finns olämpliga företrädare eller om företagen på annat sätt inte uppfyller de krav som ställs i upphandlingen. • Genomfört fem arbetsplatskontroller inom upphandlade bygg-/anläggningsentreprenader. Dessa kontroller visade att visst slarv med legitimation och giltigt id06-kort förekommer på byggarbetsplatserna. Förvaltningens åtgärd för att minska riskerna är att anpassa kommande upphandlingar så att nödvändiga kontroller kan genomföras. • tillsammans med socialtjänsten, kontrollerat processen för inköp av sociala tjänster. Gemensamma åtgärder för att förbättra processen för att minska riskerna är framtagna. <p>Fördjupade kontroller inom sociala tjänster och entreprenader kommer att göras under 2025</p>
Välfärdsbrottslighet	Kontrollera och säkerställa att rutiner för hanteringen av manuella utbetalningar är tillräcklig			<p>I granskningen ingick kontroll av svenska utbetalningar och utlandsbetalningar under perioden 2024-05-01 tom 2024-07-31.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Totalt antal utbetalningar 294 fördelat: • Svenska manuella utbetalningar 279,

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>stickprov av 30 utbetalningar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utlandsbetalningar 15, stickprov av samtliga fakturor <p>Granskningskriterium</p> <ul style="list-style-type: none"> • Manuella utbetalningar måste komma in via E-tjänster. Ärendet måste godkännas av ansvarig attestant som inte får vara samma person som skickar in ärendet. • Kontroll av underlag som ska styrka utbetalningen. • Registrering och signering av utbetalningar två i föreningen för utbetalningar tom 100 000 kr • Ny rutin för manuella utbetalningar som överstiger 100 000 kr där signering av utbetalningar ska ske av två olika kontor. <p>Avvikelser: Inga avvikelser har hittats när stickproven genomfördes för svenska manuella utbetalningar. En avvikelse noterades i utlandsbetalningar då den signerades med två i förening i stället av två i gruppen.</p>
Välfärdsbrottslighet	Kontrollera och säkerställ att tillräckliga kontroller görs vid anställningar; intyg/betyg, belastningsregister, bisyssla, uppehållsarbetsstillstånd, legitimation, körkort, säkerhetsprövningar (även uppföljningar)			<p>Rutiner för bakgrundskontroller innan anställning finns för kommunen.</p> <p>Stickprovskontroller av efterlevnaden är inte genomförd under perioden men system stödjer att rutiner följs, exempelvis systematisk referenstagning och utdrag ur belastningsregister. Utbildning och diplomering av HR-konsulter som genomför rekryteringar i kommunen har genomförts under delår 1 för att</p>

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>kvalitetssäkra rekryteringar. Alla förvaltningar utom ISF har deltagit. Luleå kommun har en säkerhetsskyddschef som leder och samordnar säkerhetsskyddsarbetet samt kontrollerar att verksamheten bedrivs enligt säkerhetsskyddslagen. Rekryteringen av säkerhetsskyddsklassade befattningar omhändertas i säkerhetsskyddschefens organisation som för ett register. Säkerhetsskyddsanalys med befattningsanalys som är framtagen avgör vilka roller i kommunkoncernen som är säkerhetsskyddsklassade. Detta sköts av säkerhetsskyddschef. Bakgrundskontroller i andra känsliga befattningar omfattas inte av säkerhetsskyddschefens arbete med bakgrundskontroller.</p> <p>Åtgärder: HR-kontoret följer utvecklingen av lagändring i hur vi som arbetsgivare får använda kontroller vid rekrytering. Arbetssättet för bakgrundskontroller ska tydliggöras i de kommande kommungemensamma rekryteringsrutinerna. Vad gäller säkerhetsprövning har ett samarbete initierats mellan hr- och säkerhetskontoren för att skapa bra rutiner framåt i samband med rekrytering och vid uppföljning av dem vi anställer i säkerhetsklassade befattningar. Arbetet är försenat men kommer att återupptas under 2025.</p>
Risker i IT- och informationssäkerhet arbetet	Kontrollera och säkerställ att kommunens IT- och informationssäkerhet arbete är			Kommunens revisorer har genomfört granskning av informationssäkerhet och arbetet för att omhänderta rekommendationerna är påbörjat.

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
	systematiskt och att ledningen informeras			Arbetet med att säkerställ att kommunens IT- och informationssäkerhetsarbete är systematiskt pågår enligt etablerade ramverk. Förberedelser inför ökad EU-reglering inom området pågår. Information till ledningen är försenat. Kontrollmomentet fortsätter 2025.

3 KS-Räddningstjänst

3.1 Bedömning intern kontroll

Räddningstjänsten har under året fortsatt arbeta för att säkerställa ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet, tillförlitlig ekonomisk rapportering och information om verksamheten samt efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer med mera.

Till år 2024 har riskanalys och riskbedömning genomförts av räddningstjänstens ledningsgrupp. Detta har resulterat i en intern kontrollplan som har beslutats av nämnden. Kontrollplanen innehåller ett kontrollmoment inom området välfärdsbrottlighet som har följts upp under året.

Räddningstjänsten har genomfört intern kontroll inom området välfärdsbrottlighet. Kontrollen visar att sotningsverksamhet, rengöring och brandskyddskontroll fungerar tillfredställande.

3.2 Kontrollmoment

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
Välfärdsbrottlighet	Kontrollmoment	✓	●	<p>Räddningstjänsten kommer att fokusera på kontroll av att privata utförare levererar enligt ingångna avtal. För räddningstjänsten del så avser detta sotningsverksamhet, rengöring och brandskyddskontroll.</p> <p>Luleå kommun ansvarar för sotning- och brandskyddskontrollsverksamheten i kommunen. Verksamheten är indelad i två delar; rengöring (sotning) respektive brandskyddskontroll.</p> <p>Den rengörande verksamheten utförs av Sotarn i Piteå enligt avtal med Luleå kommun fram till 2024-12-31, men kommunen får enligt 3 kap. 4 § LSO medge att en fastighetsägare utför sotning på den egna fastighetens objekt. Ett sådant medgivande får endast ges om sotningen kan ske på ett från brandskyddssynpunkt betryggande sätt. Vid prövning av ansökan beaktas förbränningsanordningens status efter genomförd brandskyddskontroll, komplexitet, risksituationen, den</p>

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>enskildes kunskap samt de generella förutsättningarna för uppgiften. Chef på sektionen Myndighetsutövning (MYND) har delegation att besluta om egensotning för den enskilde. Brandskyddskontrollen kan inte ske på medgivande och utföras av den enskilde utan utförs enligt frister från MSB av Sotarn i Piteå. Sotarn i Piteå erhåller de avgifter som kunderna betalar för rengöring (sotning) och brandskyddskontroll.</p> <p>Från och med 2025-01-01 kommer ny leverantör av sotningsverksamheten genomföras utav Sundsvalls Södra Sotningsdistrikt.</p> <p>Uppföljning av sotningsverksamheten sker årligen där utföraren/entreprenören tillhandahåller statistik över genomförda kontroller enligt hur stor andel rengöringar som genomförts i förhållande till aktuell frist och planerad sotning. Denna statistik följs inte upp löpande under året utan sammanställs efter verksamhetsåret avslutats av sektionschef på MYND. All statistik redovisas därefter även till MSB.</p> <p>Normalgraden av fristuppfyllnad uppskattas till ca 97 - 98%. I huvudsak ska uppföljningen syfta till att säkerställa att utföraren följer tecknat avtal. Inför 2025 kommer uppföljning av sotningsverksamheten att ske oftare genom månatliga möten, förutom under sommarmånaderna.</p> <p>Räddningstjänsten som medger beslut om egensotning (rengöring) på delegation följs upp kontinuerligt under verksamhetsåret och samtliga beslut sker på delegation av KS. Alla medgivande delges aktuell nämnd.</p> <p>Ansvarig för all uppföljning är sektionschef på MYND. Återkoppling till nämnd och utskott sker genom årlig verksamhetsberättelse.</p> <p>Kontrollen visar att sotningsverksamhet, rengöring och brandskyddskontroll fungerar tillfredställande.</p>

4 Arbetsmarknads- och gymnasienämnd

4.1 Bedömning intern kontroll

Internkontrollen ska säkerställa att verksamheten efterlever lagar och författningar som gäller för verksamheten samt att den bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fastställts.

Organisation och rutin för den interna kontrollen inom Arbetsmarknads- och gymnasienämnden är ändamålsenligt uppbyggd. Verksamhetscontroller vid kansliet håller samman följande process:

Risikanalysarbetet i verksamheten leds av chefer inom förvaltningen och genomförs tillsammans med medarbetare. Riskanalyserna utgår från viktiga processer och rutiner, brister som uppmärksammas, resultatet av genomförda granskningar, analyser av inkomna klagomål samt uppföljning av förra årets kontrollplan. Arbetsmarknads- och utbildningsdirektören gör en samlad bedömning, inklusive riskvärdering, av de risker som processansvariga chefer har bedömt vara höga. Även kommunstyrelsens obligatoriska riskområde ingår. Den samlade bedömningen delges sedan nämnden, som kan välja att lägga till egna risker samt värdera upp eller ner de risker som föreslås från förvaltningen. De risker som blir högt riskvärderade utgör grunden för nämndens internkontrollplan. När riskområden är beslutade tar verksamhetscontroller fram kontrollmoment (metod, frekvens och ansvarig för kontrollen) med stöd av förvaltningens experter på de olika riskområdena. Dessa föreslås sedan nämnden, som fattar beslut om den slutgiltiga kontrollplanen för året. Uppföljning av kontrollmomenten görs sedan varje delår och rapporteras då till nämnden. All uppföljning dokumenteras i kommunens beslutsstödsystem Hypergene.

KPMG gjorde under 2023 en granskning av arbetet med den interna kontrollen i kommunen. Utifrån den granskningen gavs rekommendationer på kommunövergripande nivå som handlade om att se till att arbetet mellan nämnderna är likvärdigt, säkerställa politisk delaktighet i processen samt se till att alla som berörs har utbildning och förståelse för uppdraget. Inga specifika rekommendationer gavs för Arbetsmarknads- och gymnasienämnden som då var nystartad. När rutinen för internkontroll för Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen uppdaterades i samband med omorganisationen 2023/2024 lades dock en ändring till för att säkerställa politisk delaktighet genom att nämnderna Barn- och utbildningsnämnden samt Arbetsmarknads- och gymnasienämnden nu fastställer även kontrollmomentets innehåll (metod) samt frekvens efter förslag från förvaltningen.

Verksamhetens sammanvägda bedömning av den interna kontrollen under 2024 är att den har fungerat tillfredsställande.

4.2 Kontrollmoment

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
Välfärdsbrottslighet	Kontroll av efterlevnad av rutiner för avbrottsregistrering vid vuxenutbildningen	✓	●	Under året har alla pågående kurser inom utbildningar i el samt i bygg- och anläggning hos den externa utföraren Astar kontrollerats. Även alla pågående kurser inom transportutbildningarna hos den externa utföraren Yrkesakademin har kontrollerats. Kontrollerna visar att rutinerna för avbrottsanmälan har följts.
Säkerställa att personer som anvisats via massflyktindirektivet och som tilldelats lägenhet via kommunen är bosatt i densamma	Kontroll (genom hembesök) av att personer som anvisats lägenhet även bor i densamma. Kontrollen omfattar alla lägenheter.	✓	●	Boendeassistenter som arbetar mot massflyktingar har oannonserat besökt alla massflyktingar. I vissa fall gick det ej att få tag på personerna då de arbetar dagtid. I dessa fall har personen blivit uppringd med telefon. Ingen indikation på otillåten hyresgäst.
Gallring och hantering av personuppgifter för elever samt före detta elever inom vuxenutbildningen	Se över och vid behov revidera rutiner för hantering och gallring av personuppgifter i elevregistret	✓	●	Rutiner har setts över. I vuxenutbildningens elevregistersystem gallras inte elevuppgifter i sin helhet bort då de behöver finnas kvar för att man ska kunna skriva ut studieintyg samt betyg. Fritext som är skriven på elevernas sidor i systemet gallras dock. Det kan handla om framtidsmål, mål med studier och dylikt. Gallringen sker kontinuerligt.
Efterlevnad av rutiner för att minimera möjligheter för fusk vid tentamen på distans mot andra utbildningsanordnare	Rutiner ska revideras och uppdateras för att passa med ny teknik, tex Chat GPT	✓	●	Rutiner för tentamen har reviderats och uppdaterats för att passa ny teknik och utbildningsanordnarnas krav. Man samlar in telefoner och så kallade smartklockor vid

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				tentamenstillfället. Där datorer är tillåtna används säkerhetsprogram för övervakning så att eleverna inte fuskar. Personal från Vuxenutbildningen övervakar hela tentamenstiden.
Efterlevnad av läroplanens skrivningar om hedersrelaterat våld	All personal ska genomgå utbildning om våld i nära relationer samt hedersrelaterad våld och förtryck.			Två utbildningstillfällen om våld i nära relationer samt om hedersrelaterat våld har genomförts med hjälp av Centrum mot våld. Ungefär 95% av personalen har deltagit i utbildningarna. De som varit frånvarande har varit det på grund av sjukskrivning, vård av barn och föräldraledigheter
Planering av förebyggande säkerhetsarbete kopplat till skolattacker, plötsligt dödligt våld och våldsbejakande extremism	All personal ska genomgå utbildning om området. Rutiner ska ses över.			Kontrollmomentet blev försenat då man avvaktat rekrytering av ny säkerhetsansvarig för förvaltningen, så att denne skulle kunna delta i planeringen av utbildningen. Under december månad har ca 20% av personalen (24 personer, ett rektorsområde) haft utbildning gällande hot och våld på arbetsplatsen med kommunens arbetsmiljösamordnare. Övrig personal kommer att ha utbildning under första kvartalet 2025. Utbildningstillfällena kommer att hållas i samband med arbetsplatsträffar för att möjliggöra diskussioner i mindre grupper och säkerställa ett verksamhetsnära perspektiv. Rutiner kommer att ses över och vid behov revideras när utbildningen är genomförd för all personal.

5 Barn- och utbildningsnämnd

5.1 Bedömning intern kontroll

Internkontrollen ska säkerställa att verksamheten efterlever lagar och författningar som gäller för verksamheten samt att den bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fastställts.

Organisation och rutin för den interna kontrollen inom barn- och utbildningsnämnden är ändamålsenligt uppbyggd. Verksamhetscontroller vid kansliet håller samman följande process:

Riskanalysarbetet i verksamheten leds av chefer inom förvaltningen och genomförs tillsammans med medarbetare. Riskanalyserna utgår från viktiga processer och rutiner, brister som uppmärksammas, resultatet av genomförda granskningar, analyser av inkomna klagomål samt uppföljning av förra årets kontrollplan. Arbetsmarknads- och utbildningsdirektören gör en samlad bedömning, inklusive riskvärdering, av de risker som processansvariga chefer har bedömt vara höga. Även kommunstyrelsens obligatoriska riskområde ingår. Den samlade bedömningen delges sedan nämnden, som kan välja att lägga till egna risker samt värdera upp eller ner de risker som föreslås från förvaltningen. De risker som blir högt riskvärderade utgör grunden för nämndens internkontrollplan. När riskområden är beslutade tar verksamhetscontroller fram kontrollmoment (metod, frekvens och ansvarig för kontrollen) med stöd av förvaltningens experter på de olika riskområdena. Dessa föreslås sedan nämnden, som fattar beslut om den slutgiltiga kontrollplanen för året. Uppföljning av kontrollmomenten görs sedan varje delår och rapporteras då till nämnden. All uppföljning dokumenteras i kommunens beslutsstödsystem Hypergene.

KPMG gjorde under 2023 en granskning av arbetet med den interna kontrollen i kommunen. Utifrån den granskningen gavs rekommendationer på kommunövergripande nivå som handlade om att se till att arbetet mellan nämnderna är likvärdigt, säkerställa politisk delaktighet i processen samt se till att alla som berörs har utbildning och förståelse för uppdraget. Inga specifika rekommendationer gavs för barn- och utbildningsnämnden. När rutinen för internkontroll för arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen uppdaterades i samband med omorganisationen 2023/2024 lades dock en ändring till för att säkerställa politisk delaktighet genom att nämnderna (BUN/AGN) nu fastställer även kontrollmomentets innehåll (metod) samt frekvens efter förslag från förvaltningen.

Verksamhetens sammanvägda bedömning av den interna kontrollen under 2024 är att den har fungerat tillfredsställande.

5.2 Kontrollmoment

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
Välfärdsbrottslighet	Stickprovskontroll av om tio slumpmässigt utvalda vårdnadshavare lämnat korrekta inkomstuppgifter.	✓	●	<p>Förvaltningen har gjort en kontroll av alla fakturamottagare inom barnomsorgen och skolbarnomsorgen. Detta i syfte att ha som underlag inför en eventuell start av inkomstjämförelse. Kontrollen innebär att inkomstuppgifter lämnade till kommunen har jämförts med de senaste taxerade inkomster som Skatteverket har gett ut. Jämförelsen har därför genomförts på år 2021.</p> <p>Resultatet blev:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 4941 vårdnadshavare betalade rätt avgift • 1868 vårdnadshavare hade betalat för lite i avgift till kommunen • 730 vårdnadshavare hade betalat för mycket i avgift till kommunen <p>Beslut om start av Inkomstjämförelse har beslutats av BUN i april 2024. Första körningen mot Skatteverket genomförs december 2024 för inkomståret 2023. Faktura och återbetalning till kund sker under våren 2025.</p>
Välfärdsbrottslighet	Information till vårdnadshavare om att kontroller av inkomstuppgifter kommer att göras.	✓	●	<p>Den information som årligen skickas till vårdnadshavare om att uppdatera sin inkomst har uppdaterats med information om att kontroller kommer att göras. Förvaltningen använder en standardprodukt från leverantör när utskick via SMS/mejl görs om att vårdnadshavare behöver uppdatera inkomsten. Följande skrivning har lagts till i informationen i utskick via SMS/mejl till vårdnadshavarna: Kommunen har rätt att kontrollera inkomst genom att</p>

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>begära inkomstuppgift från Skatteverket.</p> <p>Inkomstförnyelse kommer att skickas ut 2 gånger per år (i dag 1 gång per år). Detta för att hjälpa vårdnadshavarna att meddela aktuell inkomst till kommunen.</p>
Efterlevnad av rutin för hantering av frånvaro samt anmälan om hög frånvaro till nämnd	Uppdatera riktlinjer för Skolplikt och rätt till utbildning, med tillhörande rutiner kring frånvaro i grundskola och anpassad grundskola.	✓	●	<p>Brister i tidigare riktlinjer och rutiner har identifierats. Det handlade om behovet om tidigare närvarofrämjande insatser, stöd för närvarofrämjande arbete och otydlighet kring när anmälan till nämnd ska ske.</p> <p>Utveckling av ny frånvarorutin</p> <p>En arbetsgrupp bestående av rektorer med representation från de tre grundskoleområdena, utvecklingsledare samt specialpedagog och skolpsykologer från Resurscentrum påbörjade revideringsarbetet av frånvarorutiner och den så kallade frånvarotrappan under 2022. I maj 2023 skickades det reviderade materialet ut på remiss till samtliga rektorer i grundskolan. Resurscentrums representanter tog det till sin verksamhet.</p> <p>Arbetsgruppen omhändertog inkomna synpunkter och fortsatte med revideringsarbetet. Under våren 2024 uppdaterades sidan för frånvaroriktlinjerna till att benämnas Frånvarorutiner och närvarofrämjande arbete i grundskola. De nya frånvarorutinerna gäller för samtliga grundskolor från läsåret 24/25.</p> <p>Genomförda förändringar i rutin</p> <p>1. Frånvarotrappan:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Kompletterad med informationsmaterial till vårdnadshavare, både vid skolstart och för information till hemmen. o Informationsblad "Välkommen till skolan" på 9 språk och film med skolchefen om skolnärvaro.

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>o För att främja elevens lärande och av omtanke kontaktas vårdnadshavare tidigt vid frånvaro.</p> <p>2. Utvecklade rutiner för närvarofrämjande arbete:</p> <p>o Mentor kontaktar hemmet vid första frånvarotillfället, giltig eller ogiltig, sk. "omtankessamtal". Syftar till att visa att skolan bryr sig om och för att stötta goda relationer.</p> <p>o Stöd/inspiration finns för genomförandet av ett omtankesamtal och närvarofrämjande arbete.</p> <p>o Material för att identifiera elever i riskzon och kring skyddsfaktorer, kopplat till samverkan inom PIS (Prevention i samverkan).</p> <p>3. Utveckling av stödmaterial, dokumentation och utredning</p> <p>o Stödmaterial för utredning och kartläggning av frånvaro med mallar för enkel och fördjupad utredning.</p> <p>o Utredning av frånvaro dokumenteras i ProRenata och anmäls till områdeschef.</p> <p>4. Information till huvudman</p> <p>o Pågående arbete för automatisk rapportgenerering för anmälan till huvudman.</p> <p>o Ny rutin för information till BUN färdigställd, börjar användas från VT 2025.</p> <p>o Vid behov kommer områdeschef och rektor göra en anmälan till nämnden i individärenden, särskilt om vårdnadshavare inte samverkar i det närvarofrämjande arbetet.</p> <p>5. Statistik:</p> <p>o Frånvarostatistik som kan tas ut från lärplattformen är nu tillgänglig och kan presenteras i excel, men kräver mycket manuell bearbetning.</p> <p>o Nytt analyssystem, Qliksense, infördes hösten 2024 och utveckling pågår nu för lättåtkomlig och användarvänlig frånvarostatistik.</p> <p>o Redovisning av frånvarostatistik till nämnd kommer att ges tre gånger</p>

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>årligen, varav en i kvalitetsrapporten för grundskolan</p> <p>Implementering av ny rutin</p> <p>Implementeringen av ny rutin har skett löpande, exempelvis genom:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sammansättningen av arbetsgrupp: rektorer från alla 3 områdesteamen för att bli spridare inom sitt team - Information från arbetsgruppens representanter vid områdesteamträffar där områdeschef träffar sina rektorer - Information till rektorskollegiet vid grundskolans kvalitetsdagar för rektorer - Genom remissomgången - Genom arbetet med PIS (Prevention i samverkan) som nu implementeras i allt fler skolor - Via mejl och vid områdesträffar maj/juni om att frånvarorutinerna på Intranätet är uppdaterade och publicerade - Frånvaro och frånvarorutiner följs sedan många år även upp via kvalitetsrapport på skol- och verksamhetsnivå - Frånvaro uppmärksammas även för grundskolans förstelärare vid deras nätverksträffar - Under ht 2024 uppmärksammar frånvaro av områdescheferna i sina team <p>Aktuellt just nu är att Resurscentrum utbildar två specialpedagoger om hur skolor kan arbeta närvarofrämjande via extern utbildare.</p> <p>Områdescheferna lyfter frånvaro i sina team i december och januari med fokus på frånvaro, stödinsatser, närvarofrämjande arbete och rutin om anmälan till huvudman.</p>
Efterlevnad av rutin för hantering av frånvaro samt anmälan om hög frånvaro till nämnd	Stickprov av frånvarohantering i grundskolan	✓	●	<p>Kommentar:</p> <p>Internkontroll på frånvaro har gjorts på 9 skolor 3 elever åk F-3, 4 elever åk 4-6, 4 elever åk 7-9.</p> <p>Frågor som ställts är</p>

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>1. Vilka insatser som gjorts för att främja skolnärvaron, vilken effekt har det gett?</p> <p>2. Vilka insatser har ni planerat inför 24/25 för att minska respektive elevs frånvaro</p> <p>3. Har områdeschef/huvudman informerats om elevs frånvaro?</p> <p>4. Hur kvalitetssäkrar ni att samtliga lärare rapporterar in sina lektioner för att få rättssäker statistik över elevers närvaro?</p> <p>5. Synpunkter om hur frånvarosystemet i Unikum stödjer uppföljning av elevs frånvaro?</p> <p>Internkontrollen visade följande: En elev var dubbelregistrerad på två skolor under två läsår. På Hedskolan var eleven registrerad för läsåret 22/23 och när eleven bytte skola till Montessori/Midskogs inför läsåret 23/24 så missades att plocka bort en administrativ koppling till en musikgrupp på Hedskolan. Detta gjorde att statistik från det föregående läsåret följde med till Unikum. Felet upptäcktes och rättades den 14 april 2024, när eleven togs bort från gruppen på Hedskolan. Statistiken som visades för respektive skola var korrekt för den tid eleven gått där, och personuppgifter och frånvaro var endast tillgängliga för den aktuella skolan.</p> <p>Övrigt i urvalet av ytterligare 11 elever framkom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I ett av fallen har komplettering efterfrågats kring ställda frågor då underlaget var knapphändigt • För samtliga elever var anpassningar gjorda. • För 8 av eleverna var sjukvården inkopplad och av dessa även BUP för 6 av eleverna.

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<ul style="list-style-type: none"> • I 3 fall var socialförvaltningen inkopplad • För en av de yngre eleverna har skolformsutredning gjorts och eleven går nu i anpassad grundskola. • Huvudman anges vara informerad i 8 av 11 fall, en av de två som ej anges vara informerad avser elev med svår sjukdom, i ett fall är flera externa instanser inkopplade och i ett tredje inväntas kompletterande underlag. • Kvalitetssäkring och uppföljning av frånvarostatistiken säger sig samtliga göra genom att följa upp rapporteringsgraden och agera vid avvikelser. • Även om det inte är efterfrågat framgår det i 11 fall i urvalet om vårdnadshavare samarbetar eller inte. Av dessa är det i två fall vårdnadshavarna bedöms delvis samarbeta, i båda fallen är socialförvaltningen involverade. • Enskilda överlämningar har gjorts av eleverna om skolbyte skett. <p>Sammanfattningsvis utifrån underlaget från skolorna: Skolorna är medvetna om vikten av att kvalitetssäkra rapporteringsgraden av lektioner. En skola beskrev att "under föregående läsår var raster registrerade som lektioner i Unikum, det var ett fel som låg hos Unikum, inte i schemafilen. På grund av detta stämde inte statistiken i och med att ingen registrerade rasten." oklart om detta gällde samtliga skolor men felet är</p>

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>uppmärksammat hos leverantören. Rektorer beskriver att avvikelser omhändertas.</p> <p>Meddelande till huvudman när frånvaroutredning startas saknas i 2 fall. I det ena fallet är det allvarlig sjukdom som anges och i det andra framgår det att det inte gjorts.</p> <p>Grundskolans reviderade riktlinjer för frånvaro gäller från ht 24 och förtydligar skolornas arbete med frånvaroutredningar och det har även tillkommit stödmaterial om det närvarofrämjande arbetet. Under ht 2024 pågår det arbete med att automatisera återkopplingen till huvudman när frånvaroutredning inleds. Det planeras ske via elevhälsosystemet Prorenata, där signal ska gå till huvudman (områdeschef, barn- och utbildningsnämnd) och därmed ge en bättre överblick över frånvaroutredningar. Detta förväntas medföra att samtliga frånvaroutredningar kommer till huvudmans kännedom. I revideringen av frånvaroriktlinjerna finns även rutin för information om frånvarostatistik till huvudman/barn- och utbildningsnämnd.</p> <p>I övrigt lyfter en rektor att det uppstår svårigheter med att arbeta med det närvarofrämjande arbetet när BUP sjukskriver elever och rektor i detta fall bara får ett sjukintyg, rektor saknar samtal med BUP och vårdnadshavare i dessa fall. En rektor lyfter även att frånvarosystemet kan utvecklas genom att det automatiskt skickar en signal om en elev under en period tex 1 månad har över 15% frånvaro.</p>

6 Kultur- och fritidsnämnd

6.1 Bedömning intern kontroll

Utveckling av arbetssättet för att ta fram riskområden för internkontroll har pågått under året. Underlag har arbetats fram som omfattar nämndens uppdrag på vilket nämnden har gjort en riskanalys och urval av riskområden vilket därefter blivit internkontrollplan 2025. Inför 2024 års internkontrollplan har förvaltningen tagit fram en bruttolista med verksamhetsområden som har de största riskerna där det kan bli allvarliga konsekvenser om brister eller fel uppstår, och utifrån det har internkontrollplan för 2024 beslutats.

Tre områden har ingått i internkontrollplanen för 2024. Dessa är inom informationshantering, redovisning av delegationsbeslut och välfärdsbrottslighet inom bidragsgivning.

Sammanfattningsvis har granskning av internkontrollområdena visat att rutiner fungerar tillfredsställande men att det också finns brister i två av de utvalda områdena. Inom det tredje området pågår fortfarande granskning vid tiden för årets slut. När det gäller informationshantering har några områden varit fokus för granskning såsom registrering av handlingar för ökad transparens i ärendeprocessen, efterlevnad av dokumenthanteringsplanen och arkivering av handlingar. Den granskning som genomfördes blev arkivhantering och förvaring av handlingar. Efter granskning har det visat sig att förvaring av arkivhandlingar i huvudsak förvaras brandsäkert men att det funnits arkivhandlingar som förvarats utanför brandsäkert utrymme. Åtgärden avklarades omgående genom att de kvarvarande arkivhandlingarna flyttades till brandsäkert förvar.

Luleå kommuns stadsarkiv har också under perioden genomfört den årliga arkivtillsynen där arkivansvarig och arkivredogörare konstaterar att ytterligare insatser behöver genomföras för att möta de synpunkter som tillsynen lyfter; ett säkerställande av att handlingar som inte förvaras i centralarkiv också förvaras korrekt. Som åtgärd har förvaltningen anställt en extra resurs som arbetar med att säkerställa att ej arkiverade handlingar omhändertas.

Det andra internkontrollområdet har varit att säkra efterlevande av delegationsordningen genom att delegationsbeslut redovisas till nämnden. Efter granskning har det visat sig att delegationsbeslut redovisas men att det även finns beslut som inte har redovisats. Som en inledande insats har beslutsdelegaterna fått genomgång av sina beslutanderätter. Som en fortsatt kunskapspåfyllnad har dessutom

kommunjurist utbildat delegaterna om definition av och lagrum för delegation, skillnad på verkställighet och delegation samt konsekvenser om delegationsbeslut inte upprättas. Samtidigt har också direkt stöd i arbetet med att redovisa beslut på delegation pågått under året och det kan konstateras att delegationsbeslut rapporterats i mycket högre omfattning. Arbetet med informationsinsatser fortsätter för att upprätthålla kontinuitet i rutinerna.

När det gäller välfärdsbrottslighet vid bidragsgivning har förvaltningen genomfört stickprovskontroller av ett antal föreningar. Granskningens syfte har varit att säkerställa att bokföringen är korrekt upprättad, för att säkerställa en korrekt och transparent hantering av bidragsansökningar samt för att minska risken för eventuella oegentligheter. Granskningen har baserats på föreningarnas huvudböcker mellan åren 2021-2023, balans- och resultatrapport från bokföringssystemet samt sammanställning från Skatteverket gällande löner, skatt och sociala avgifter. Vid tiden för bokslutet är granskningen ännu inte slutförd.

6.2 Kontrollmoment

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
Välfärdsbrottslighet	Stickprovskontroll bidragsgivning			När det gäller välfärdsbrottslighet vid bidragsgivning har förvaltningen genomfört stickprovskontroller av ett antal föreningar. Granskningens syfte har varit att säkerställa att bokföringen är korrekt upprättad, för att säkerställa en korrekt och transparent hantering av bidragsansökningar samt för att minska risken för eventuella oegentligheter. Granskningen har baserats på föreningarnas huvudböcker mellan åren 2021-2023, balans och resultatrapport från bokföringssystemet samt sammanställning från Skatteverket gällande löner, skatt och sociala avgifter. Vid tiden för bokslutet är granskningen ännu inte slutförd.
Hantera information/ informationsförvaltning	Kontrollera och säkerställ efterlevande av			Efterlevande av delegationsordningen har granskats genom att kontrollera att

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
	delegationsordningen			<p>delegationsbeslut redovisas till nämnden. Efter granskning har det visat sig att delegationsbeslut redovisas men att det även finns beslut som inte har redovisats. Som en inledande insats har beslutsdelegaterna fått genomgång av sina beslutanderätter. Som en fortsatt kunskapspåfyllnad har dessutom kommunjurist utbildat delegaterna om definition av och lagrum för delegation, skillnad på verkställighet och delegation samt konsekvenser om delegationsbeslut inte upprättas. Samtidigt har också direkt stöd i arbetet med att redovisa beslut på delegation pågått under året och det kan konstateras att delegationsbeslut rapporterats i mycket högre omfattning. Arbetet med informationsinsatser fortsätter för att upprätthålla kontinuitet i rutinerna.</p>
Kontrollera och säkerställ efterlevnad av regler för Informationsförvaltning	Kontrollera arkivhantering och förvaring av handlingar			<p>När det gäller informationshantering har några områden varit fokus för granskning såsom registrering av handlingar för ökad transparens i ärendeprocessen, efterlevnad av dokumenthanteringsplanen och arkivering av handlingar. Den granskning som genomfördes blev arkivhantering och förvaring av handlingar. Efter granskning har det visat sig att förvaring av arkivhandlingar i huvudsak förvaras brandsäkert men att det funnits arkivhandlingar som förvarats utanför brandsäkert utrymme. Åtgärden avklarades</p>

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>omgående genom att de kvarvarande arkivhandlingarna flyttades till brandsäkert förvar. Luleå kommuns stadsarkiv har också under perioden genomfört den årliga arkivtillsynen där arkivansvarig och arkivredogörare konstaterar att ytterligare insatser behöver genomföras för att möta de synpunkter som tillsynen lyfter; ett säkerställande av att handlingar som inte förvaras i centralarkiv också förvaras korrekt. Som åtgärd har förvaltningen anställt en extra resurs som arbetar med att säkerställa att ej arkiverade handlingar omhändertas.</p>

7 Infrastruktur- och servicenämnd

7.1 Bedömning intern kontroll

Infrastruktur- och servicenämndens riskområden och underliggande kontrollmoment i Internkontrollplanen 2024 finns inom processerna;

- Hantera administration och juridik
- Hantera inköp (och upphandling)
- Hantera ekonomi
- Huvudprocess (kommunala uppdraget)

Infrastruktur- och servicenämnden har valt ut två kontrollmoment kopplat till välfärdsbrottslighet;

- Kontrollera och säkerställ en fungerande leverantörsfakturahantering
- Fördjupad kontroll av leverantör (inklusive underleverantör)

Samtliga kontroller under året har genomförts, dvs har grön status.

Mer information gällande de utförda kontrollerna samt bedömningen av de respektive kontrollmomenten framgår i kommentarerna under respektive kontrollmoment i nästa kapitel, Uppföljning av interkontrollmoment.

Verksamhetens sammanvägda bedömning av den interna kontrollen är att den varit ändamålsenlig och har fungerat på ett tillfredsställande sätt.

Riskområde	Kontrollmoment	Status	Bedömning
Hantera administration och juridik.	Kontrollera och säkerställ en fungerande leverantörsfakturahantering.	✓	●
Hantera administration och juridik	Fördjupad kontroll av leverantör inkl. underleverantör.	✓	●
Hantera inköp (och upphandling)	Säkerställ att investerings- och exploateringsprojekt genomförs i enlighet med projektmodellen för samhällsbyggnadsprocessen	✓	●
Hantera ekonomi	Projektbudget – måluppfyllelse / avvikelser i procent mot projektets budget	✓	●
Hantera ekonomi	Kontrollera och säkerställ efterlevnad av rutiner för Direktupphandling	✓	●
Huvudprocess (det kommunala uppdraget)	Fördjupad uppföljning av verksamheter inom sektion gata	✓	●

● Målvärde uppnått   ● Nära målvärdet

7.2 Kontrollmoment

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
Välfärdsbrottslighet	Kontrollera och säkerställ en fungerande leverantörs-fakturahantering	✓	●	<p>Ett antal stickprov med kontroll av rätt kontrollant samt rätt attestant, enligt för tidpunkten gällande attestreglemente, har följts upp av economiccontroller. Stickprov avseende perioden januari till och med november 2024 har kontrollerats, inga avvikelser har noterats.</p> <p>En mer omfattande kontroll av processen i dess helhet gällande leverantörs-fakturahanteringen har genomförts för en utvald leverantör. I processen har hela kedjan för utvald leverantör, inklusive påverkan på hanteringen utifrån avtalsvillkor samt avtalsmodell, setts över. Syftet med den mer omfattande kontrollen har varit att identifiera och omhänderta eventuella utmaningar och förbättringsåtgärder i leverantörsfakturahanteringen där den ändamålsenliga kontrollen behöver förstärkas för att minska risken för välfärdsbrottslighet. Resultatet efter genomförd kontroll av utvald leverantör påvisar en administrativt tung och omfattande fakturahantering samt att bilagda fakturaunderlag behöver förtydligas från leverantören. Åtgärd kommer att vidtas genom ökning av administrativt stöd för fakturahanteringen. I tillägg till detta har leverantören kontaktats för att underlätta fakturahanteringen. Verksamheten gör bedömningen att målvärdet för året har uppnåtts för kontrollmomentet då kontrollen haft avsedd verkan. Kontrollmomentet kvarstår i internkontrollplanen för 2025.</p>
Välfärdsbrottslighet	Fördjupad kontroll av leverantör (inkl underleverantör)	✓	●	Huvudansvaret för kontroll och uppföljning av de kommunövergripande kraven som är kopplade till social, ekologisk och

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>ekonomisk hållbarhet åligger inköpskontoret (kommunstyrelseförvaltningen). Funktioner inom förvaltningen har dels stöttat inköpskontoret med framtagande av plan för uppföljning och har dels funnits tillgängliga för analyser och granskningar av underlag, till exempel årsredovisningar och skattedeklarationer. Under 2024 har ingen förfrågan gällande stöd för granskning eller analys, inkommit från inköpskontoret. Vid de oanmälda besökskontroller som har genomförts, där inköpskontoret ansvarar och rapporterar, har projektledare för utvalda projekt från förvaltningen medverkat. Verksamheten gör bedömningen att målvärdet för året, utifrån det nämnden kan bidra med, har uppnåtts för kontrollmomentet.</p>
Säkerställ att investerings- och exploaterings projekt genomförs i enlighet med projektmodellen för samhällsbyggnadsprocessen	Säkerställ att investerings- och exploateringsprojekt genomförs i enlighet med projektmodellen för samhällsbyggnadsprocessen	✓	●	<p>Under årets första tertial har en uppföljning av att projektdirektiv har mottagits och finns lagrade för pågående projekt gjorts. I samband med start av delprocess genomföra säkerställs att projektdirektiv har erhållits och själva genomförandet inleds inte utan att projektdirektiv har överlämnats. Vid akuta åtgärder kan det dock förekomma att komplettering med projektdirektiv sker efter projektstart. I samband med uppdateringen av projektmodellen noterades att det finns ett behov av utökat systemstöd för projektadministration och frågan har initierats av verksamheten. Arbetet inleddes under hösten 2023 och leds av projektledare från kommunstyrelseförvaltningens innovations- och utvecklingskontor. Upphandling sker under första halvåret 2025. I arbetet ingår</p>

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>representanter från projektledning, lokalförsörjning, detaljplaner, mark- och exploatering samt Lumire. I tillägg till ovan kontroller har annan uppföljning gällande efterlevnaden av projektmodellen stämts av. Inför varje tertial sker uppföljning med berörda chefer i verksamheten för att fånga in eventuella problem och/eller förbättringsmöjligheter. Väntetiden för genomförande av upphandlingar upplevs som en trång sektor och är tidskritisk för genomförande av projekten.</p> <p>I tillägg till de regelbundna mötena med berörda i verksamheten kommer ett antal informationstillfällen hållas under inledningen av 2025. Vid mötena kommer deltagarna att, i tillägg till information om nyheter och identifierade fokusområden, ha möjlighet att lyfta eventuella frågor utifrån erfarenheter i det vardagliga arbetet med projektmodellen.</p> <p>I december har, i samarbete med mark- och exploatering, mall/underlag för planering och avstämning vid samordningsmötena gällande kommande exploateringsprojekt tagits fram. Mallen, med dess innehåll, planeras att testas vid nästkommande möte. Underlaget syftar till att underlätta informationsdelning samt mötesdokumentation.</p> <p>Verksamheten gör bedömningen att målvärdet för året har uppnåtts för kontrollmomentet. Den regelbundna uppföljningen kommer att fortsätta inom förvaltningen men kontrollmomentet utgör inte en del av internkontrollplanen för nästkommande år.</p>

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
Projektbudget – måluppfyllelse / avvikelse i procent mot projektets budget	Projektbudget – måluppfyllelse / avvikelse i procent mot projektets budget	✓	●	Samtliga beslut som tas enligt delegationsordningen redovisas regelbundet till nämnden. En statusrapport för samtliga budgeterade och pågående projekt tas fram i samband med delårsrapporter och vid årsbokslut. Verksamheten gör bedömningen att målvärdet för året har uppnåtts för kontrollmomentet.
Kontrollera och säkerställ efterlevnad av rutiner för Direktupphandling	Kontrollera och säkerställ efterlevnad av rutiner för Direktupphandling	✓	●	<p>Underlag för genomförda direktupphandlingar där avtal saknats tas fram av inköpskontoret med viss regelbundenhet. I och med att den nya organisationen trädde i kraft 2024 har uppföljningen av direktupphandlingar som ligger inom belopps-gränsen 100 tkr till 800 tkr utan avtal, som tidigare låg hos inköpsamordnare inom förvaltningen, övergått till avdelning verksamhetsstöd.</p> <p>Underlag för direktupphandling utan avtal för perioden januari till och med augusti har levererats, kontrollerats och analyserats av avdelning verksamhetsstöd.</p> <p>Resultatet av den genomförda kontrollen visar att dokumentation av direktupphandling överstigande beloppsgränsen inte har dokumenterats enligt riktlinjer för hållbara inköp vid 14 tillfällen. Detta motsvarar ca 0,7% av förvaltningens totala upphandlingsvolym avseende driftkostnader i kronor. Avvikelserna har påtalats för berörda.</p> <p>KPMG har på uppdrag av kommunrevisionen utfört en granskning gällande direktupphandlingar under 2023/2024. Resultatet av granskningen är i linje med uppföljningen av kontrollmomentet. Åtgärder har vidtagits efter genomförd granskning.</p>

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				Verksamheten gör bedömningen att resultatet efter genomförda kontroller ligger nära målvärdet för kontrollmomentet. Kontrollmomentet kvarstår i internkontrollplanen för 2025.
Fördjupad uppföljning av verksamheter inom sektion gata	Fördjupad uppföljning av verksamheter inom sektion gata	✓	●	<p>En kontroll av fakturor kopplat till utförd leverans görs alltid av kontrollanter i verksamheten. I tillägg till detta görs stickprovskontroller av avdelning verksamhetsstöd, se uppföljning av leverantörsfakturahanteringen. Arbetet med en djupare uppföljning av verksamheter inom sektion gata pågår. I uppföljningen har vinterväghållningen, där volymerna är stora, samt belysning valts ut för en djupare översyn av processen i helhet. Översynen innefattar allt från avtalsinnehåll, rutiner och systemstöd för beställning och ordermottagande till avslut av utfört arbete, faktureringsunderlag och rutiner för fakturakontroll. Verksamhetsbesök samt interna intervjuer har genomförts och möten med en av de större privata utförarna avseende vinterväghållningen har hållits. Resultatet av utförd kontroll, inklusive eventuella förbättringsåtgärder, har sammanställts och redovisats som ett separat ärende till nämnden i december.</p> <p>Verksamheten gör bedömningen att målvärdet för året har uppnåtts för kontrollmomentet, då kontrollen haft avsedd verkan. Kontrollmomentet kvarstår i internkontrollplanen för 2025.</p>

8 Miljö- och byggnadsnämnd

8.1 Bedömning intern kontroll

Miljö och byggnadsnämndens riskområden och underliggande kontrollmoment i Internkontrollplanen 2024 finns inom processerna;

- Hantera administration och juridik
- Hantera ekonomi
- Styrprocessen

Miljö och byggnämnden har valt ut ett kontrollmoment kopplat till välfärdsbrottslighet;

- Otillåten påverkan på myndighet

Kontroller under året har genomförts via att alla som drabbats av påverkan har registrerats i Stella, dvs har grön status.

Mer information gällande de utförda kontrollerna samt bedömningen av de respektive kontrollmomenten framgår i kommentarerna under respektive kontrollmoment i nästa kapitel, Uppföljning av interkontrollmoment.

Verksamhetens sammanvägda bedömning av den interna kontrollen är att den varit ändamålsenlig och har fungerat på ett tillfredsställande sätt.

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
Återrapportering av principiellt viktiga och kunskapshöjande delegationsbeslut till nämnd.	Återrapportering av principiellt viktiga och kunskapshöjande delegationsbeslut	✓	●	Under året har 106 delegationsbeslut presenterats för nämnden
Kostnadsneutral bostadsanpassning.	Kostnadsneutral bostadsanpassning, ekonomisk uppföljning	✓	●	
Välfärdsbrottslighet	Otillåten påverkan på myndighet	✓	●	

8.2 Kontrollmoment

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
Återrapportering av principiellt viktiga och kunskapshöjande delegationsbeslut till nämnd.	Återrapportering av principiellt viktiga och kunskapshöjande delegationsbeslut	✓	●	För att säkerställa att nämndens ledamöter har information och kunskap om principiellt viktiga beslut tas dessa upp som informationspunkt på nämndens sammanträden. Urval av vilka beslut som ska tas upp beslutas av presidiet inför kommande sammanträde. Under året har 106 delegationsbeslut redovisats för nämnden.
Kostnadsneutral bostadsanpassning.	Kostnadsneutral bostadsanpassning, ekonomisk uppföljning	✓	●	Om/när kostnaderna, för bostadsanpassningen, överstiger tilldelade medel påverkar det miljö- och byggnadsavdelningens förutsättningar för utförandet av övriga ansvarsområden inom nämndens uppdrag. Kostnader för bostadsanpassning behöver och bör hanteras på en kommunövergripande nivå för en långsiktig och hållbar lösning. Enskilda ärende kommer att påverka utbetalningen på det enskilda året markant. Dessutom kommer antal äldre i kommunen att öka. Enligt SCB kommer Luleå kommun ha 80 % (2000 st) fler personer över 80 år till 2040. Under 2024 var kostnaderna för bostadsanpassning väldigt höga 52% över budget eller -7,9 mkr. Ett projekt stod för drygt hälften av den totala kostnaden eller ca 8,5 mkr
Välfärdsbrottslighet	Otillåten påverkan på myndighet	✓	●	Välfärdsbrottslighet omfattar en mängd olika brott som kan begås i alla verksamheter där det finns medel att tillskansa sig, för egen vinning eller till ett företag. Välfärdsbrottslighet är när en extern aktör - enskild eller juridisk person - otillbörligen utnyttjar kommunens medel för

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>egen vinning. Det kan tex handla om bedrägerier i samband med brott som begås av företag eller föreningar inom ramen för kommunala upphandlingar. Det kan också handla om organiserad brottslighet. Riskerna kan vara ekonomiska förluster, minskat förtroende för kommunen eller risker för otillåten påverkan och korruption.</p> <p>Miljö- och byggnadsnämndens riskområden kopplat till välfärdsbrottslighet och att en extern aktör - enskild eller juridisk person - otillbörligen utnyttjar kommunens medel för egen vinning eller organiserad brottslighet finns inom områdena bostads-anpassning, bygglov, serveringstillstånd samt inom miljöområdet.</p> <p>Som kontrollmoment har nämnden valt att varje försök att påverka de anställda skall anmälas i kommunens systemet Stella. Under 2024 har inga incidenter anmälts i systemet.</p>

9 Socialnämnd

9.1 Bedömning intern kontroll

Internkontrollen syftar till att verksamheten ska bedrivas effektivt och säkert.

Under 2024 har ett arbete genomförts med att utveckla processen för internkontroll samt revidering av rutinen. Syftet är att utforma en god intern kontroll.

Vid Socialnämndens planeringsdag i oktober 2023 var nämndens delaktiga i framtagandet av intern kontrollen för 2024. Även vid de två kommande nämndssammanträden var nämnden delaktig.

Socialnämnden bedömde inför året 2024 att omhänderta kommunövergripande riskområdet välfärdsbrottslighet genom att genomföra kontroll av efterlevnaden av rutiner för förenings- och verksamhetsbidrag, samt att privata utförare levererar enligt ingångna avtal.

Socialnämnden har under 2024 följt upp åtta kontrollmoment som både berör viktiga formalia inom till exempel området välfärdsbrottslighet och huvudprocesser som berör kärnverksamheten.

Årsuppföljning påvisar både sådant som fungerar och där behov finns av fortsatta åtgärder/aktiviteter. Fyra av kontrollområdena uppnår målvärde, dessa är:

- Förenings- och verksamhetsbidrag
- Privata utförare
- Basala hygienrutiner och vårdhygien
- Dokumentationskrav kopplad till förhandsbedömning efterlevs och genomförs inom lagstadgad tid (inom 14 dagar)

Kontrollområdet Avvikelsehantering och processen för Rekrytering uppnår nära målvärde och kommer fortsatt kontrolleras under 2025. Ytterligare åtgärder/aktiviteter kommer vidtas för ett säkerställande av efterlevnaden av avvikelseprocessen.

Två kontrollområden uppnår ett ej accepterat värde, som fortsatt också kommer att kontrolleras i plan för internkontroll 2025, dessa är:

- Utföra riskanalys kopplat till brukarkvalité och patientsäkerhet vid förändringar som berör flera verksamheter
- Utredning och dokumentation inom barn och unga sker i enlighet med lagar och föreskrifter

Även för dessa kommer ytterligare åtgärder/aktiviteter vidtas med syfte att säkerställa efterlevnaden av processer och rutiner.

9.2 Kontrollmoment

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
Rekrytering	Kontroll att processen vid nyanställning efterlevs			<p>Socialnämnden bedömer att kontrollområdet är nära målvärde. Bedömning ligger till grund då en förbättring skett sedan delårsuppföljningarna. Framkommer nu vid helårsuppföljningen att det nu vid rekryteringar att inhämtning sker från belastningsregister, referenstagning, kontroll av arbetstillstånd vid externa rekryteringar, men identifierats att det i några rekryteringar inte säkerställts formell kompetens i svenska språket.</p> <p>Vid årets två delårsuppföljningar har kontrollområdet bedömts som ej accepterat värde då det vid kontrollen framkom att efterlevnaden till processen och rutiner ej var tillfredställande. Då identifierades brister i samtliga, dvs inhämtning från belastningsregister, referenstagning, kontroll av arbetstillstånd vid externa rekryteringar, samt säkerställande av formell kompetens i svenska språket, motsvarande årskurs 9.</p> <p>Samtliga rekryteringar som sker via förvaltningens kompetensförsörjningsenhet kvalitetssäkras och de formella kraven säkerställs.</p> <p>Åtgärder/aktivitet 2025: Kompetensförsörjningsenheten kommer genomföra implementering av kompetensbaserad rekrytering (KPR) där chefer får ökad kunskap om anställningskraven och hur kontroller sker som ska omfattas vid rekrytering.</p>

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
Avvikelsehantering	Efterlevnad och systematisk uppföljning sker i enlighet med process för avvikelsehantering (SoL, LSS och HSL)			<p>Socialnämnden bedömer att kontrollområdet är nära målvärde. Implementeringen av avvikelseprocessen inom verksamhetsområdena pågår enligt plan.</p> <p>Efter stickkontroll utifrån samtliga verksamhetsområden inom lagrum SoL och LSS och under perioden jan-nov 2024 framkommer fortfarande en ojämn kvalitet i efterlevnad av avvikelseprocessen.</p> <p>Exempelvis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utredning/dokumentation av bakomliggande orsaker till händelsen saknas vilket innebär att de åtgärder som vidtas inte självklart kan härledas till en analys av händelsen. • fortfarande finns det upprättade avvikelser som inte är avslutade. Av dessa kan en del förklaras av handhavandefel i systemet, men även att avvikelsen inte utreds inom rimlig tid. <p>Stickkontroll har även skett inom HSL-området avseende tillämpning av rutiner för avvikelsearbetet. Sammantaget finns fortsatta brister i dokumentation som därav inte ger en tydlig bild av hur arbetet med analys, vidtagna åtgärder samt hur uppföljning av dessa skett.</p> <p>Förslag på ytterligare åtgärder/aktiviteter 2025:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samtliga verksamhetschefer ska genomföra behovsanalys i sin ledningsgrupp om vilka åtgärder/aktiviteter som behöver genomföras för att förbättra den systematiska kvalitetsuppföljningen gällande avvikelsehanteringsprocessen.

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<ul style="list-style-type: none"> Redovisning av systematisk kvalitetsuppföljning av avvikelser ska genomföras oavsett chefsnivå. <p>Redovisning av verksamhetens systematiska kvalitetsuppföljning innebär att inför såväl del- som helår, genomför respektive chef utifrån sitt ansvarsområde, uppföljning av sina avvikelser. I redovisningen ska det ingå:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nuläget över inrapporterade avvikelser, hur ser trenden ut kopplat till tidigare uppföljande arbete. Analys över vad är orsaken till att det ser ut som det gör? Vad har verksamheten vidtagit för åtgärder? Utvärdering av vidtagna åtgärder? Uppge vad verksamheten har/kommer att åtgärda nu och framåt för att en förbättring ska ske ytterligare? Vem/vilka är ansvariga för genomförande av åtgärder/aktivitet?
Riskbedömning basala hygienrutiner och vårdhygien	Efterlevnad av gällande basala hygienrutiner, klädregler, samt arbetar smittförebyggande.	✓	●	<p>Socialnämnden bedömer att målvärde är uppnått.</p> <p>Ute i verksamheterna genomförs och planeras kontinuerliga mätningar tillsammans med Hygienombuden, personalgruppen och enhetschef. Behov av eventuella förändringar tas upp vid arbetsplatsträffar.</p> <p>Under året har det vid två tillfällen genomförts självskattning av hälso- och sjukvårdsverksamheten samt upp till tre observationsstudier. Bedömningen är att resultatet är förbättrat sedan fjolåret. Det vill säga god följsamhet gällande basala hygienrutiner och upprätthållande av hög vårdhygienisk nivå.</p>

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>Förslag på åtgärder/aktiviteter 2025:</p> <ul style="list-style-type: none"> Fortsatt säkerställande och efterlevnad av gällande riktlinjer och rutiner, samt genomförande av egna mätningar, samt upprättande av åtgärder vid avvikande mätningresultat. Respektive berörd verksamhet kommer kontrollera momentet löpande i sin egenkontroll.
Välfärdsbrottslighet	Kontroll av förenings- och verksamhetsbidrag.	✓	●	<p>Socialnämndens bedömning är att målvärde är uppnått. Kontrollen visar av att föreningar efterlever riktlinjer för förenings- och verksamhetsbidrag och således uppfyller kriterierna. Kontrollen har skett utifrån säkerställande av att föreningarna.</p> <ul style="list-style-type: none"> - tillhör socialförvaltningens verksamhetsområde - har varit verksam i minst sex månader före ansökan om föreningsbidrag - uppgett antalet medlemmar - lämnat uppgifter om verksamhetsberättelse, ekonomisk redovisning och revisionsberättelse. <p>Kontrollområdet kommer från 2025 att finnas med i verksamhetsområde individ- och familjeomsorgens egenkontroll.</p>
Välfärdsbrottslighet	Kontroll av att privata utförare levererar enligt ingångna avtal.	✓	●	<p>Socialnämndens bedömning är att målvärde är uppnådd. Samtliga av de granskade privata utförare levererar enligt ingångna avtal och uppfyller kriterierna. Utifrån Socialnämndens plan för uppföljning och insyn av privata utförare, genomför individ- och familjeomsorgen fortsättningsvis uppföljning av de privata utförarna vid såväl del- som helår inom ramen av egenkontrollen.</p>

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
Riskbedömning av att utföra riskanalys kopplat till brukarkvalité och patientsäkerhet vid förändringar som berör flera verksamheter	Kontrollera att riskanalys kopplat till brukarkvalité och patientsäkerhet genomförs inför förändringar som berör flera verksamheter.			Socialnämnden bedömer kontrollområde som ett ej accepterat värde. Orsak till bedömningen är att inga riskanalyser är identifierade och torde bero på brist i implementeringen. Det saknas även diarieförda riskanalyser kopplat till brukarkvalité och patientsäkerhet vid förändringar som berör flera verksamheter. Förslag på åtgärd/aktivitet: Avdelning- och verksamhetschef ansvarar för att prioritera och säkerställa implementeringen av rutinen samt säkerställer efterlevnad av rutinen.
Riskbedömning avseende genomförande av förhandsbedömningar och dokumentation i enlighet med lagar och föreskrifter.	Att förhandsbedömning och dokumentationskrav kopplad till förhandsbedömning efterlevs och genomförs inom lagstadgad tid (inom 14 dagar)			Socialnämndens bedömning är att målvärde är uppnått. Rutin förhandsbedömning har upprättats och beslutats av verksamhetschef i slutet av april 2024. Handlingsplan efter KPMG:s granskning samt fastställd rutin har implementerats under hösten 2024 och ett fortsatt arbete kommer att bedrivas då enheten har många nyanställda som precis börjat på enheten. Analys av stickproven visar att skyddsbedömningar genomförs och efterlevs enligt lagstadgat krav. Åtgärder/aktiviteter 2025: <ul style="list-style-type: none"> Fortsätta säkerställa att dokumentation angående förhandsbedömning genomförs och efterlevs enligt lagkrav, samt att det i dokumentationen framkommer orsaker till att barnets röst inte inhämtats vid förhandsbedömningen.
Riskbedömning att utredningar genomförs och dokumenteras i enlighet med lagar och föreskrifter	Att utredning och dokumentation sker i enlighet med lagar och föreskrifter			Socialnämndens bedömning är ett ej accepterat värde. Verksamheten rapporterar till EU utredningar som överskridit utredningstid. Under året har 50 rapporterats. Vid senaste

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>delårsuppföljningen efter augusti var antalet 49, under hösten har en utredning tillkommit, vilket visar att de åtgärder man satt in har gett effekt.</p> <p>Anledningar till överskriden utredningstid handlar till största del om en hög arbetsbelastning samt att prioritering alltid görs av ärenden med skyddscharakter samt att parter inte medverkar eller nya händelser/anmälningar i ärendet. Åtgärd/aktivitet som även kommer omhändertas 2025:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samtliga utredningar som överskridit utredningstid arbetas aktivt med för att slutföra. • Konsulter har tagits in för att kompensera vid lägre bemanning samt infört administratörer för att avlasta socialsekreterare med administration där det är möjligt. • Gällande riktlinje om handläggning och dokumentation så väntas en ny socialtjänstlag och därav behöver verksamheten avvakta lanseringen. • "Rutin för effektiv handläggning, dokumentation och utredningstid" är under revidering. Socialstyrelsen har också kommit ut med färsk vägledning gällande utredning, placering och LVU.

10 Överförmyndarnämnd

10.1 Bedömning intern kontroll

Överförmyndarnämnden har utarbetat arbetsrutiner som ger en god intern kontroll. Kontroller och uppföljningar sker löpande under året. Ärendebalanserna följs upp veckovis och rapporteras till nämnden månadsvis vilket möjliggör att prioriteringar och omfördelningar kan göras löpande vid behov. Nämnden får även en ekonomisk uppföljning månadsvis.

I nämndens verksamhetssystem finns checklistor kopplade till ärendena som anger kontrollmoment som behöver genomföras under handläggningen för att säkerställa efterlevnad av lagar och föreskrifter. Nämnden har beslutat vilka delegationsbeslut som ska anmälas till nämnden och nämnden får både en förteckning över fattade delegationsbeslut och samtliga beslut för genomläsning till varje sammanträde.

Uppföljningen av kontrollmomenten visar på att kontrollsystemet fungerar tillfredsställande och inga åtgärder bedöms nödvändiga att vidta utöver att fortsätta att omfördela ärenden vid behov samt beakta eventuella behov av ytterligare resursförstärkning om ärendemängden fortsätter att öka. Detta för att säkerställa en rättssäker ärendehantering med acceptabla handläggningstider och en rimlig arbetsbelastning för handläggarna.

10.2 Kontrollmoment

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
Kontroll om ställföreträdare förekommer hos kronofogden eller i belastningsregister	Årlig kontroll av samtliga aktiva ställföreträdare	✓	●	Resultat och noterade avvikelser: Bra resultat, inga avvikelser noterade i rutinen. Kontroll om ställföreträdare förekommer hos Kronofogden eller i polisens belastningsregister sker vid varje lämplighetsbedömning av nya ställföreträdare. Därefter sker en årlig kontroll av samtliga aktiva ställföreträdare för att säkerställa deras fortsatta lämplighet i uppdragen. Antalet aktiva ställföreträdare som kontrollerades 2024 var 820 stycken. Vid årets kontroll visade det sig att 16 ställföreträdare förekom hos Kronofogden och två i polisens

Risk	Kontrollmoment	Status	Bedömning	Kommentar
				<p>belastningsregister. Endast förekomst medför dock inte att personen är olämplig att ha uppdrag som god man/förvaltare. Efter genomgång av de aktuella registerutdragen görs en bedömning i varje enskilt fall huruvida ställföreträdaren är fortsatt lämplig för uppdrag eller om beslut ska fattas om entledigande.</p> <p>Åtgärder: Inga vidare åtgärder bedöms nödvändiga att vidta.</p>
Huvudmannens tillgångar har överförmyndarspär	Kontroll av att banken spärrat uttagsmöjligheten för ställföreträdaren	✓	●	<p>Resultat och noterade avvikelser: Bra resultat, avvikelser noterade och hanterade.</p> <p>Under 2024 kom det in 79 förteckningar. Av dessa saknades det uppgift om överförmyndarspär i fyra ärenden. Detta är dock något som överförmyndarnämnden uppmärksammar ställföreträdaren på och följer upp så att överförmyndarspär sätts på samtliga konton, förutom det konto som ställföreträdaren disponerar.</p> <p>Åtgärder: Inga åtgärder bedöms nödvändiga att vidta.</p>
Uppföljning av ärendebalans	Veckovis uppföljning på enheten och månadsvis rapportering till nämnden	✓	●	<p>Resultat och noterade avvikelser: Bra resultat, inga avvikelser noterade.</p> <p>Genomgång av ärendebalanserna på enheten har utförts varje helgfri måndag förutom under semesterperioderna samt rapporterats månadsvis på överförmyndarnämndens sammanträden.</p> <p>Åtgärder: Fortsätta att omfördela ärenden vid behov samt beakta eventuella behov av ytterligare resursförstärkning om ärendemängden fortsätter att öka.</p>

11 Valnämnd

11.1 Bedömning intern kontroll

Valnämnd omfattas enligt rutin av KS- kommunstyrelseförvaltningen.

12 E-nämnd

12.1 Bedömning intern kontroll

Norrbottens e-nämnd arbetar med internkontroll utifrån upprättad riktlinje inom Luleå Kommun gällande internkontroll. Beredningsgruppen bereder förslag gällande risk- och konsekvensanalys samt kontrollmoment som nämnden analyserar och fattar beslut om. Kontrollmoment dokumenteras i verksamhetsplanen och följs upp via verksamhetsberättelsen. Välfärdsbrottslighet är ett hot mot demokratin och e-nämnden har rutiner för att motarbeta välfärdsbrottslighet. Ett exempel är den fakturakontroll som sker mot aktuella projekt, detta för att säkerställa korrekt fakturering och motverka välfärdsbrottslighet.

Nämndens grundverksamhet finansieras av alla ingående 14 kommuner i enlighet med samverkansavtal och respektive kostnadsdrivande projekt eller gemensam lösning i förvaltning finansieras av deltagande kommuner utifrån skriftliga överenskommelser och/eller garantiåtaganden. Vid respektive nämndsammanträde rapporteras budget, prognos och utfall för perioden samt helår, samt progress i olika gemensamma alternativ.

Nämnden ingår i Luleå Kommun som agerar värdkommun och tillhör Kommunstyrelseförvaltningen (KSF) och följer kommunens rutiner och riktlinjer, upprättad delegationsordning och kommunens attestreglemente. Nämnden styrs av upprättat reglemente och samverkansavtal. I enlighet med detta accepterar nämnden uppdrag inom sitt verksamhetsområde vid nämndsammanträden. Dessa beslutade uppdrag dokumenteras i verksamhetsplan, ingår i nämndens budget (om uppdraget innebär en kostnad) och följs upp vid beredningsgrupp, sammanträden och styrs av styrgrupper sammansatta av ingående kommuner.

Verksamhetens sammanvägda bedömning är att kontrollsystemet fungerar tillfredsställande.

13 Luleå Kommunföretag AB

13.1 Bedömning intern kontroll

Uppföljningen och bedömningen är att de tre områdena välfärdsbrott, attest- och delegationsordning samt jämställdhet är tillräckligt uppnådd.

Löpande följer man upp att internkontrollens mål nås och att oegentligheter inte förekommer.

Man har under året genomfört tre direktupphandlingar där bedömningen är att det inte föreligger någon misstanke om välfärdsbrott i något av fallen. Rutinen för attest- och delegationsordningen har haft smärre avvikelser vilket resulterade i ny rutin, fastställd av bolagets styrelse, för att säkerställa korrekt hantering. I övrigt har inga andra avvikelser identifierats. För området jämställdhet inom koncernen konstateras att det finns en klar övervikt av män i chefsposition inom samtliga bolag, undantaget Luleå Lokaltrafik som har en relativt jämn fördelning.

Den samlade bedömningen är att Luleå Kommunföretag AB, har en väl fungerande och tillräcklig internkontroll.

14 Lulebo AB

14.1 Bedömning intern kontroll

Lulebo arbetar ständigt med att förbättra rutiner och processer för att säkerställa att välfärdsbrottslighet minimeras. Bland annat genomförs oannonserade platsbesök på bolagets byggarbetsplatser via extern part, som bl a kontrollerar att personer på plats har giltiga arbetstillstånd och id-handlingar. Vidare görs kontinuerliga analyser över befintliga och nya leverantörer. Lulebo arbetar löpnade med att identifiera olovliga andrahandsuthyrningar.

Beträffande den interna ekonomiska kontrollen så sker den löpande via kontinuerliga avstämningar, tertial- och årsbokslut, projektgenomgångar, resultat- och budgetuppföljningar, fyraögonsprincipen mm.

Den interna kontrollen bedöms god och tillfredsställande.

15 Luleå Energi AB – koncern

15.1 Bedömning intern kontroll

Arbetet med den interna kontrollen är en integrerad del i styrning och uppföljning. Vidare finns systematiskt ordnade kontroller i organisation, system, processer och rutiner.

Styrelsen löpande upp koncernens ekonomi, verksamhet samt risker. Rapportering och uppföljning av koncernens ekonomi och verksamhet sker även enligt kommunens anvisningar och tidsplan vid delårsrapporter och bokslut där styrelsen erhållit och godkänt uppföljningen. Koncernen upprättar även årligen en övergripande riskrapport, sammanställning av policys och riktlinjer samt incidentrapportering gällande säkerhet och GDPR som delges styrelsen.

Under verksamhetsåret 2024 har Luleå Energi-koncernen bland annat genomfört en större intern revision av arbetet med GDPR samt genomfört koncernövergripande säkerhetsutbildning, som utmynnat i ett antal förbättringar och utveckling av det systematiska arbetet.

Under verksamhetsår 2024 har kommunrevisionen ej genomfört någon specifik granskning. Lekmannarevisor och auktoriserad revisor har uppdraget att granska bolagets interna kontroll.

Den samlade bedömningen av Luleå Energi-koncernens internkontrollarbete är att den är väl fungerande och tillräcklig.

16 Luleå Hamn AB

16.1 Bedömning intern kontroll

Under 2024 har arbete med att förenkla konteringen, detta för att minska kontoplanen och möjliggöra enklare uppföljning per resultatenheter/kostnadsbärare. Utbildningen i korruption har genomförts.

Bakgrundskontroll/placering i säkerhetsklass tillämpas beroende på typ av tjänst och behörighet.

17 Luleå Lokaltrafik AB

17.1 Bedömning intern kontroll

Styrelsen ansvarar enligt aktiebolagslagen för bolagets interna kontroll vilken syftar till att säkerställa att den finansiella rapporteringen är tillförlitlig, att verksamheten bedrivs ändamålsenligt och effektivt samt att lagar, förordningar och interna regelverk efterlevs. Utgångspunkten i bolagets arbete med internkontroll är riktlinjer för intern kontroll beslutad av kommunstyrelsen.

En internkontrollplan tas fram och beslutas om, årligen för att stödja styrelsen i att kontrollera att risker som uppkommer genom att arbetssätt och rutiner inte följs minimeras. Intern kontroll görs på ordinarie processer eller rutiner som förekommer i verksamheten samt de obligatoriska kontrollmoment som beslutas av kommunstyrelsen.

På styrelsemöte 2023-12-14 fastställde styrelsen den interna kontrollplanen för 2024. Uppföljning har under året följts upp vid delår 1 samt delår två. På styrelsemötet 2025-02-14 genomfördes en slutlig årsuppföljning.

Sammanfattningsvis utifrån styrelsens interna kontroll, revisorns granskning och lekmannarevisorns granskning så kan bolagets verksamhet bedömas ha bedrivits utifrån ramarna i bolagsordningens kommunala ändamål, samt följt de kommunrättsliga principerna enligt kommunallagen.

18 Luleå Miljöresurs AB

18.1 Bedömning intern kontroll

Lumire har rutiner för att säkerställa att välfärdsbrottslighet minimeras.

Idag sker säkerhetsprövning av personal och bakgrundskontroll vid nyrekrytering. Gällande krav på behörighet finns rutin för åtkomstkontroll framtagen och uppföljning sker kontinuerligt under året.

Luleå kommun upphandlar Lumires entreprenader och det genomförs alltid kreditupplysning på anbudsgivare inför kvalificering. Stickprovskontroller har skett av entreprenörer under 2024 av Luleå kommun.

När Lumire gör egna direktupphandlingar genomförs egen kreditkontroll och ställer krav på en viss nivå för kvalificering. I de fall bolaget nyttjar inköpscentralers avtal så är leverantörerna också väl granskade för kvalificering.

Att tillförlitlig ekonomisk rapportering och information om verksamheten sker uppnås genom kontinuerliga avstämningar, tertial- och årsbokslut, projektgenomgångar, resultat- och budgetuppföljningar, hållbarhetsrapport m.m.

Bolaget redovisar till styrelsen VA-investeringar vid varje tertial. Nyckeltal följs upp kontinuerligt.

Internkontrollarbetet inom Lumire bedöms fungera tillfredsställande.

19 Nordiskt Flygteknikcentrum AB

19.1 Bedömning intern kontroll

Kontroll för att motverka välfärdsbrottslighet. Då Nordiskt Flygteknikcentrum AB:s verksamhet är begränsad och liten och därför har god kännedom om de aktörer man samarbetar med bedöms sannolikhet i kombination med konsekvens att risken är låg. En tydlig dubbelkontroll samt en väl fungerande attestrutin verkar för att minimera sannolikheten och konsekvensen.

Förslag till beslut gällande Luleå kommuns årsredovisning 2024

Ärendenr 2025/443-1.3.3.1

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att godkänna årsredovisning, inklusive koncernredovisningen för år 2024.
2. Kommunfullmäktige beslutar att reservera 58 miljoner kronor till resultatreserv, RER.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Luleå kommunkoncerns verksamheter hanterar de utmaningar som överensstämmer med respektive grunduppdrag och bidrar genom samverkan, omtanke och nytänkande till kommunfullmäktiges mål. Nämnder och kommunala bolag beslutar om mål som sammantaget utgör bidrag till målarbetet. Sammanställning för kommunkoncernen ger att fyra av sex kommunfullmäktigemål nås i hög grad medan två av målen nås delvis.

Luleå kommun visar ett positivt ekonomiskt resultat år 2024, 132 miljoner kronor (år 2023, 119 mkr), vilket främst består av reavinster som uppstått vid försäljning. Exklusive de jämförelsestörande posterna är resultatet -80 miljoner kronor, (år 2023, 81 mkr). Årets resultat för Luleå kommunkoncern uppgick till 233 miljoner kronor, vilket är -67 miljoner kronor sämre än 2023.

Kommunens nettoinvesteringar uppgick till 749 miljoner kronor, vilket är 163 miljoner lägre än 2023. Genomsnittet för nettoinvesteringarna har varit 632 miljoner kronor de senaste fem åren. Kommunföretagskoncernens investeringar under 2024 uppgick till 1 560 miljoner kronor. Det är 165 miljoner kronor lägre än budget men en ökning i utfall på 622 miljoner kronor jämfört med 2023.

Enligt kommunallagen ska kommunernas intäkter vara större än kostnaderna, det så kallade balanskravet. Balanskravsresultatet visar årets resultat rensat från intäkter och kostnader, som inte hör till den löpande verksamheten. 2024 års balanskravsresultat blev 68 miljoner kronor, vilket innebär att kommunen har uppfyllt lagens krav på en ekonomi i balans.

Från och med räkenskapsår (bokslut) 2024 är det möjligt att reservera till en resultatreserv, RER. Luleå kommun reserverar 58 miljoner kronor för år 2024 i resultatreserv.

Enligt kommunallagen ska varje kommun ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Luleå kommun har fyra långsiktiga finansiella mål som ska säkerställa en god ekonomisk hushållning;

- *En balanserad budget och flerårsplan utan skattehöjning.*
Resultatet visar ett överskott. Plan och budget 2025-2027 beskriver att Luleå kommun ska ha en balanserad budget och flerårsplan utan skattehöjningar.
- *Årsresultatets andel av skatteintäkter och statsbidrag ska uppgå till minst 2 procent.*
Utfallet för år 2024 visar att målet har uppnåtts genom att årsresultatets andel uppgick till 2,3 procent (2,1 % 2023).
- *Nettoinvesteringarnas andel av skatteintäkter och statsbidrag bör ej överstiga 10 procent.*
Utfallet för år 2024 visar att andelen uppgick till 12,8 procent (16,3 % 2023) och målet har därmed inte uppnåtts under året.
- *Soliditeten ska vara oförändrad.*
Soliditeten har försämrats mot föregående år och är för 2024 64 procent för kommunen, soliditeten för kommunkoncernen har också försämrats mot föregående år.

Samtidigt visar sammanställningen för kommunfullmäktiges mål, avseende verksamhet, att de till stor del uppnås. Utifrån uppfyllelsegraden av målen för god ekonomisk hushållning bedöms Luleå kommun sammantaget ha en god ekonomisk hushållning.

Beslutsunderlag

- Luleå kommuns årsredovisning 2024

Emma Breheim
Biträdande kommundirektör

Lena Sallkvist
Ekonomichef

Beslutet skickas till

- Samtliga nämnder, förvaltningar och kommunala bolag
- Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomikontoret

Årsredovisning 2024

Kommunfullmäktige

Innehållsförteckning

1 Inledning	2
2 Förvaltningsberättelse	3
2.1 Översikt över verksamhetens utveckling	3
2.2 Den kommunala koncernen	4
2.3 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	7
2.4 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten	15
2.5 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	18
2.6 Balanskravsresultat	32
2.7 Väsentliga personalförhållanden	32
2.8 Förväntad utveckling	42
3 Finansiella rapporten	44
3.1 Koncerninterna förhållanden	44
3.2 Resultaträkning	45
3.3 Balansräkning	45
3.4 Kassaflödesanalys	47
3.5 Noter	48
4 Revisionsberättelse	63
5 Uppföljning av kommunfullmäktiges mål	64
5.1 Utredningsuppdrag	78
6 Verksamhetsredovisning	80
6.1 Nämnder	80
6.2 Koncernbolag	101
7 Bilaga: Nämnder och bolagsstyrelser måluppföljning och ekonomi	110

1 Inledning

2024 - hållbar tillväxt och samhällsomställning i nationell framkant

Luleå går med stormsteg mot framtiden. Omställningen fortsatte under 2024 med pågående projekt som exempelvis Malmporten och Framtidens Hamn i Luleå Hamns regi. SSAB har beslutat att bygga ett fossilfritt stålverk i Luleå för att sedan avveckla det nuvarande masugnsbaserade produktionssystemet. Luleå kommun fortsätter att arbeta på bred front för att möjliggöra samhällsomställningen och kompetensförsörjningen är en viktig beståndsdel. Om vi ska nå målet om 100 000 invånare till år 2040 måste Luleå vara en plats som erbjuder ett brett utbud av utbildningar och ett intressant arbetsliv.

För att Luleå ska växa måste invånarna också känna sig trygga. Kommunen har tillsammans med polisen beslutat om en förnyad samverkansöverenskommelse, inklusive brottsförebyggande arbete, trygghetsfrågor och samhällsomställningens utmaningar.

För en attraktiv kommun måste det finnas platser för rekreation och naturupplevelser. Luleå kommun har beslutat att klassa flera nya områden som naturreservat för att de ska fortsätta vara tillgängliga för människor och djur också i framtiden. Det skapar en balans som är nödvändig för en bra framtid för kommunens invånare.

För ett attraktivt Luleå behövs ett rikt sport- och kulturliv. Under 2024 genomfördes olika typer av arrangemang som lockade besökare från när och fjärran. De nederländska skridskotävlingarna Schaatsen gick av stapeln och i samband med det arrangemanget Luleå on ice, som vuxit med fler aktiviteter, utställare, mat och livemusik. Allting tack vare isbanan som 2024 firade 20 år. Under året genomfördes också det stora idrottsarrangemanget SM-veckan i Luleå och Boden. Konstutställningen Luleåbiennalen, Skärgårdens dag, Putte i Parken och ungdomsfestivalen L-Å Vibe genomfördes under sommaren. Luleå kommun startade också Kulturgarantin i Luleås förskolor och grundskolor.

Luleå är fortsatt en av de bästa kommunerna att leva och bo i – på plats nummer två av 290 kommuner – enligt tidningen Fokus ranking av Sveriges kommuner. Kommunen fick fortsatt låga betyg i Svenskt Näringslivs undersökning om företagsklimatet. För att förbättra kommunens arbete med näringslivet skapade Luleå kommun ett nytt kontor för näringslivs-, omvärlds- och destinationsfrågor.

Omorganisationen innebär att verksamheten från Luleå Business Region flyttats in i kommunen med syfte att ge förutsättningar för en snabbare, enklare och mer nära kontakt mellan kommunen och näringslivet, något som efterfrågats av företagare i kommunen. Ett blomstrande näringsliv är Luleås framtid.

Trots en osäker omvärld visar Luleå kommun för 2024 ett gott ekonomiskt resultat på 132 miljoner kronor. Investeringarna uppgår till 749 miljoner kronor och har till stor del kunnat finansierats med egna medel. De senaste årens goda resultat innebär att kommunen har bra förutsättningar att fortsätta bygga ett hållbart och attraktivt Luleå.

Luleå kommun arbetar i stor omfattning för att gå i bräschen för en grön och intressant framtid.

Carina Sammeli

Kommunstyrelsens ordförande

2 Förvaltningsberättelse

2.1 Översikt över verksamhetens utveckling

I detta avsnitt lämnas en översikt över utvecklingen av kommunen och den kommunala koncernen de fem senaste åren.

KOMMUNEN	År 2024	År 2023	År 2022	År 2021	År 2020
Invånare	79 645	79 352	79 244	78 867	78 549
Kommunal skattesats	22,5	22,5	22,5	22,5	22,5
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	6 030	5 599	5 327	5 103	4 865
Verksamhetens nettokostnad	5 678	5 463	4 901	4 739	4 543
Årets resultat, mkr	132	119	438	368	355
Resultat i % av skatter och utjämning. Mål: bör uppgå till minst 2%	2,3	2,1	8,2	7,6	7,3
Eget kapital, mkr	6 417	6 436	6 318	5 880	5 512
Soliditet %	64	67	70	68	68
Soliditet inklusive pensionsförpliktelser, %	51	53	53	50	48
Nettoinvesteringar, mkr	749	913	515	379	604
Nettoinvesteringar i % av skatter och utjämning. Mål: bör ej överstiga 10%	12,8	16,3	9,7	7,4	12,4
Låneskuld, kr/invånare	14 439	11 972	8 833	11 412	11 458
Antal tillsvidare anställda	6 083	6 056	5 966	5 993	5 861
KOMMUNKONCERNEN	År 2024	År 2023	År 2022	År 2021	År 2020
Årets resultat, mkr	233	300	590	564	503
Eget kapital, mkr	10 117	9 914	9 592	8 902	8 350
Soliditet, %	54	58	62	60	60
Nettoinvesteringar, mkr	2 309	1 851	925	872	983
Antal tillsvidare anställda	6 808	6 740	6 605	6 528	6 363

Fem års översikt

Luleå kommun visar ett positivt resultat år 2024, 132 miljoner kronor (år 2023, 119 miljoner kronor), vilket främst består av reavinster som uppstått vid försäljning. Exklusive de jämförelsestörande posterna är resultatet -80 miljoner kronor, (81 mkr år 2023). Resultatet ligger på 2,3 procent av skatter och bidrag vilket innebär att kommunens mål på 2 procent nås med en knapp marginal år 2024. Kommunens målsättning är att ha ett resultat på minst 2 procent av skatteintäkter och statsbidrag vilket motsvarar cirka 117 miljoner kronor år 2024. De senaste åren har kommunen haft en god likviditet på grund av de höga resultaten och 2-procentsmålet har nåtts sedan år 2020, vilket har inneburit att kommunen under tidigare år inte behövt ta lån och i högre grad självfinansierat sina investeringar. Under år 2024 har kommunen lånat 200 miljoner

kronor för att kunna finansiera den höga investeringsnivån, året innan var lånenivån 250 miljoner kronor. Volymen för nettoinvesteringar för kommunen var 167 miljoner kronor lägre än föregående års genomförda investeringar och låg på 749 miljoner kronor vid utgången av år 2024.

Investeringsnivån har minskat på grund av att intäkterna för de skattefinansierade investeringarna är 171 miljoner kronor högre än budget, vilket kan bero på försäljning av tomträtter och mark där vissa inte har kunnat förutses och därmed inte budgeterats. Det beror även på tidsförskjutningar samt omprioriteringar/förändringar i investeringsprojekten. Nettoinvesteringarnas andel av skatteintäkter och statsbidrag uppgår till 12,8 procent. Detta innebär att kommunen inte når målet att denna andel inte ska överstiga 10 procent. För att kunna genomföra de ökade investeringarna måste kommunen därför låna pengar, då behovet av reinvesteringar fortsatt är stort.

De höga resultaten som varit tidigare år har medfört en förbättrad soliditet (ett mått som visar den långsiktiga finansiella styrkan) för Luleå kommun. Då resultatet försämrats jämfört med tidigare år innebär det att även soliditeten är försämrad och ligger på en nivå på 64 procent (67%).

Kommunkoncernen gör ett resultat år 2024 på 233 miljoner kronor, vilket är 67 miljoner kronor sämre jämfört med år 2023, en minskning med 29 procent.

Befolkningen i Luleå kommun fortsätter att öka, med en tillväxt på 293 invånare jämfört med föregående år. Detta motsvarar 73 procent av den förväntade ökningen på 400 invånare. Den positiva befolkningsutvecklingen beror främst på att fler människor flyttar till kommunen än därifrån. Trots denna inflyttning visar statistiken också några utmaningar, särskilt när det gäller naturlig befolkningstillväxt. Under året föddes 613 barn medan 774 personer avled, vilket leder till ett negativt födelseöverskott på -161 personer. Detta innebär att fler människor dör än vad som föds varje år. Det låga barnafödandet är ett fenomen som både riket och Luleå delar, vilket kan bero på flera faktorer som ekonomisk osäkerhet, förändrade familjestrukturer eller senarelagd familjebildning. Detta negativa födelseöverskott ställer krav på kommunen att attrahera nya invånare för att kompensera för bristen på nyfödda och bibehålla en stabil befolkningsmängd. Det krävs fortsatt arbete för att göra kommunen attraktiv och stödja ungdomar och familjer att bosätta sig där.

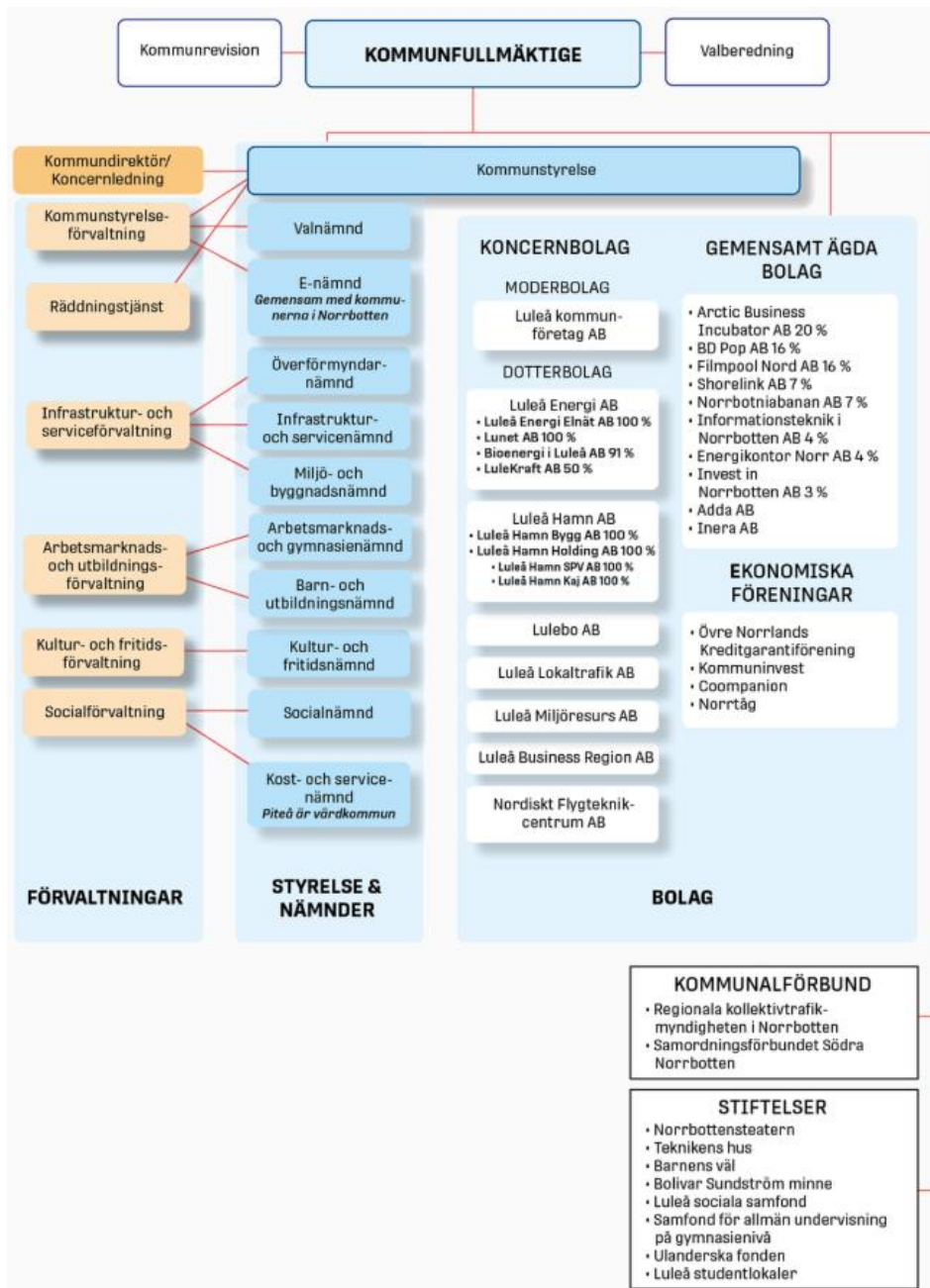
Antalet tillsvidareanställda fortsätter öka, +27 stycken jämfört med år 2023.

2.2 Den kommunala koncernen

Den samlade kommunala verksamheten i Luleå kommun drivs i nämnds- och förvaltningsorganisation samt i ett helägt holdingbolag Luleå kommunföretag AB som i sin tur äger ett antal bolag. Därutöver har kommunen ägarintressen och huvudmannaintressen i ett antal andra bolag och organisationer. För att få en fullständig ekonomisk information om verksamheten upprättas en sammanställd redovisning. Vilka principer för ägande som gäller för när kommunala företag konsolideras i den sammanställda redovisningen framgår av not 1, redovisningsprinciper.

Kommunkoncernens organisation 31 december 2024 framgår av organisationsbild.

Nämndsstrukturen förändrades från och med den 1 september 2023. Förvaltningsorganisationen har utifrån detta ändrats vid årsskiftet 2023/2024 där Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen stödjer Arbetsmarknads- och gymnasienämnd samt Barn- och utbildningsnämnd. Infrastruktur- och serviceförvaltningen stödjer Överförmyndarnämnd, Infrastruktur- och servicenämnd samt Miljö- och byggnadsnämnd. Kommunstyrelseförvaltningen stödjer Kommunstyrelse, Valnämnd och E-nämnd. Räddningstjänst, Kultur- och fritidsförvaltning samt Socialförvaltning är oförändrade.

Kommunfullmäktige beslutade i nov 2023 om att det kommunala bolaget Luleå Business Region AB införlivas i kommunal förvaltning. I september 2024 övergick verksamheten till näringslivskontoret inom Kommunstyrelseförvaltningen.

Även privata utförare¹ som inte är kommunala koncernföretag får uppdrag av kommunen, utifrån kommunallagens regler att lämna över kommunala angelägenheter. Luleå kommun anlitar privata utförare inom följande väsentliga områden²:

Köpt verksamhet	2024 (mkr)	2024 (%)	2023 (mkr)	2023 (%)	2022 (mkr)	2022 (%)
Vikarieverksamhet inom förskola och skola (Barn- och utbildningsnämnd)			37,5	1,8	14,9	0,7
Vikarieverksamhet (Barn- och utbildningsnämnd)	43,8	2,3				
Vikarieverksamhet (Arbetsmarknads- och gymnasienämnden)	0,7	0,1				
Skolskjutsverksamhet (Barn- och utbildningsnämnd)	34,5	1,8	34,1	1,7	21,6	1
Vuxenutbildning (Arbetsmarknads- och gymnasienämnd)	10,9	2,3	9,9	8,7	10,4	9,8
Turbåtstrafik i skärgården (Kultur- och fritidsnämnd)	6,4	1,4	7,8	1,9	8,9	2
Myndighetsutövning socialtjänst, placeringar avseende barn och unga, samt vuxna på institution, stödboende, förstärkta familjehem (Socialnämnd)	68	3,1	58	2,7	48,9	2,4
Vinterväghållning, enskilda vägar, belysning gata, gatubelägningsunderhåll, skogsavverkning, slyavverkning, grönyteskötsel, klottersanering och parkeringsövervakning (Infrastruktur- och servicenämnd exkl VA, överförmyndarenhet samt avd miljö och bygg)	116,5	8,1	119,5	9,1	110,7	9,1
Sotningsverksamhet, rengöring och brandskyddskontroll (KS-räddningstjänst)						
Summa	280,8		266,8		215,4	

Program för privata utförare har beslutats av kommunfullmäktige i februari 2023. Varje nämnd har utarbetat en årlig plan för när och på vilket sätt avtal och verksamhet följs upp.

¹ En privat utförare är en juridisk person eller en enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet (kommunallagen 10:7).

² I tabellen redovisas summa och andelen köpt verksamhet av berörd nämnds bruttokostnader.

Nämnder utför även vissa uppgifter genom avtalssamverkan.

Arbetsmarknads- och gymnasienämnden

Inom vuxenutbildningen samarbetar närliggande kommuner för att erbjuda ett brett utbud av utbildningar på ett kostnadseffektivt sätt. Även inom gymnasieskolan finns ett samarbete kring utbildningsutbud och antagning. Tillväxt- och integrationsenheten samarbetar med en annan kommun för att utbilda nyanlända i samhällsinformation.

Socialnämnden

Socialnämnden har ett samverkansavtal med Piteå kommun avseende måltidsverksamhet.

KS-räddningstjänsten

Under 2022 har ledningssystemet Räddsam Nord startat. Ledningssystemet innebär ett samarbete mellan 19 kommuner i Norr- och Västerbotten. Det nya ledningssystemet har flera nya ledningsfunktioner som i huvudsak bemannas av räddningstjänster med heltidsorganisationer. Utveckling av detta kommer att fortsätta under kommande år.

Under 2024 har MSB genomfört tillsyn på ledningssystemet och ställt ett föreläggande om att öka kapaciteten senast till år 2026.

Räddningstjänsten har tecknat ett så kallat räddningstjänstavtal med företaget SMC, Släckmedelscentralen, som verkar för att det ska finnas särskild förmåga att släcka bränder i olje- och bensincisterner i landet.

Räddningstjänsterna i Norrbotten har via avtal sedan länge bistått Region Norrbotten med tjänster i form av att transportera skadade och sjukvårdspersonal i terräng, såväl som att respondera på akuta sjukvårdslarm IVPA främst i Råneå. Båda avtalen har varit föremål för omförhandling och under 2024 har nya avtal tecknats.

2.3 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

2.3.1 Föregående års omvärldsanalys

Fem globala makrotrender bildade utgångspunkt för 2024.

- Geopolitisk spänning
- Demografiska skiften
- Klimatkris
- Ekonomisk osäkerhet
- Digital transformation

Konsekvenser för kommunen är att vi går mot en postglobal värld, vilket påverkar internationellt samarbete och handel. För Luleå kommun innebär detta att vara medveten om ökade risker för cyberattacker och informationspåverkan, särskilt med tanke på den svenska NATO-ansökan som påverkar nationell säkerhetsplanering.

Förstärkt lagstiftning inom digitala områden och energi- och miljöpolitik påverkar Luleå kommuns förhållningssätt och position. Den digitala transformationen kräver ökad kompetens och kunskap inom kommunens ledning för att hantera förändringar och EU:s inflytande på kommunalt självstyre.

Demografiska förändringar och behovet av arbetskraft, särskilt inom den gröna omställningen, påverkar Luleå. Kommunen måste anpassa sig till dessa förändringar och hantera lågkonjunktorens effekter på arbetsmarknaden.

Ökat fokus på psykisk hälsa och välbefinnande, särskilt bland yngre, är viktigt. Kommunen behöver utveckla strategier för välfärdsteknik och upphandling för att möta dessa behov.

Övergången till förnybar energi kräver fokus på digital resiliens inom energisektorn för att skydda mot cyberattacker och utveckla smarta energinät och infrastruktur för elfordon.

Luleå måste fortsätta arbeta med klimatanpassning och skydd mot extremväder samt säkra försörjningsberedskap av livsmedel och vatten.

Förbättrad infrastruktur för tåg och vägtrafik, utveckling av cykling och investeringar i kollektivtrafik är viktiga för Luleå. Smarta mobilitetslösningar behövs för effektivare transportsystem.

Förebyggande arbete mot organiserad brottslighet kräver samverkan. Kommunen behöver öka sin beredskap för att hantera informationspåverkan och cyberhot.

Kontinuerlig kompetensutveckling och yrkesväxling är avgörande för att möta utmaningarna med digital transformation och förändringar på arbetsmarknaden.

Reflektion krävs över prioriterade utvecklings- och innovationsbehov för att bidra till en positiv samhällsutveckling.

Dessa utmaningar kräver att Luleå kommun anpassar sig och agerar effektivt för att möta framtidens krav och möjligheter.

2.3.2 Väsentliga händelser under året

Urval av händelser:

- SSAB har fattat beslut om att bygga ett fossilfritt stålverk i Luleå. När det är klart kommer SSAB att avveckla det nuvarande masugnsbaserade produktionssystemet.
- Nya områden för naturreservat beslutade.
- Luleå kommun bjuder alla barn och unga födda mellan 2005 och 2017 på gratis sommarlovsresor med LLT och Länstrafiken under sommarlovet.
- Den engelskspråkiga utbildningen inom grundskolan, Luleå International School, har godkänts av Skolinspektionen och startar i centrum hösten 2024.
- De nederländska skridskotävlingarna Schaatsen genomfördes i februari och i samband med det även arrangemanget Luleå On Ice vilket vuxit rejält med fler aktiviteter såsom utställare, mat,

livemusik för att locka lulebor och internationella besökare. Isbanan i Luleå centrum har funnits i 20 år och firades i samband med Luleå on Ice.

- I slutet av mars genomfördes det stora idrottsarrangemanget SM-veckan tillsammans med Bodens kommun.
- EU-valet genomfördes den 9 juni och valresultatet har fastställts.
- Under sommaren har flera evenemang genomförts som konstutställningen Luleåbiennalen, Skärgårdens dag, Putte i Parken och ungdomsfestivalen L-Å Vibe vilken genomförts i Luleå tätort och på landsbygden.
- Den planerade aktivitetsytan på Kronanområdet har färdigställts och invigts under sommaren och kommer att användas för spontanidrott exempelvis fotboll, basket och dans. Invigning av Origoparken skedde 24 augusti. Många besökare och stort medialt utrymme. Nybyggnationen av badhuset på Hertsön pågår och den gamla Hertsöskolan har rivits och byggnation av ny skola, bibliotek, fritidsgård och idrottshall har påbörjats.
- Luleå kommun har bjudit alla barn och unga födda mellan 2005 och 2017 på gratis sommarlovsresor med LLT och Länstrafiken under sommarlovet.
- Barn- och utbildningsnämnden har startat den engelskspråkiga grundskoleutbildningen, Luleå International School, i augusti 2024 med ett femtiotal elever i årskurserna 4-9. Nämnden fortsätter skolstrukturutredningen i området Örnäset.
- Kommunen har övergått till ett nytt verksamhetssystem för socialtjänsten som är gemensamt för Norrbottens kommuner och införts med hjälp av samarbetet i Norrbottens e-nämnd. Kommunerna tilldelades Vitalis stipendium 2024 för innovationsarbetet med ett gemensamt verksamhetssystem (Eko-system) för socialtjänsten.
- Som en del i Socialnämndens uppdrag som ansvarig för det brottsförebyggande arbetet har det i november aktiverats ett webbaserat trygghetsverktyg där allmänheten kan rapportera.
- För att möjliggöra och vara en del av den gröna omställningen pågår två viktiga projekt i Luleå Hamns regi, Malmporten, Framtidens Hamn. Fram till sommaren pågick även en koncessionsupphandling som avbrutits.
- Lulebo har under året färdigställt 20 nya lägenheter som var uthyrda direkt då huset stod färdigt.

2.3.3 Utveckling på arbetsmarknaden

Framtiden väntas innebära en fortsatt stark arbetsmarknad i norra Sverige. Under en längre period har andelen arbetslösa i Norrbotten varit bland de lägsta i landet, och utvecklingen har fortsatt under 2024. I december 2024 hade Norrbotten 2,3 procent öppet arbetslösa personer och 4,1 procent totalt inskrivna arbetslösa. Detta var landets lägsta siffror. Landet i övrigt har påverkats mycket av den pågående lågkonjunkturen och arbetslösheten har stigit i de flesta län.

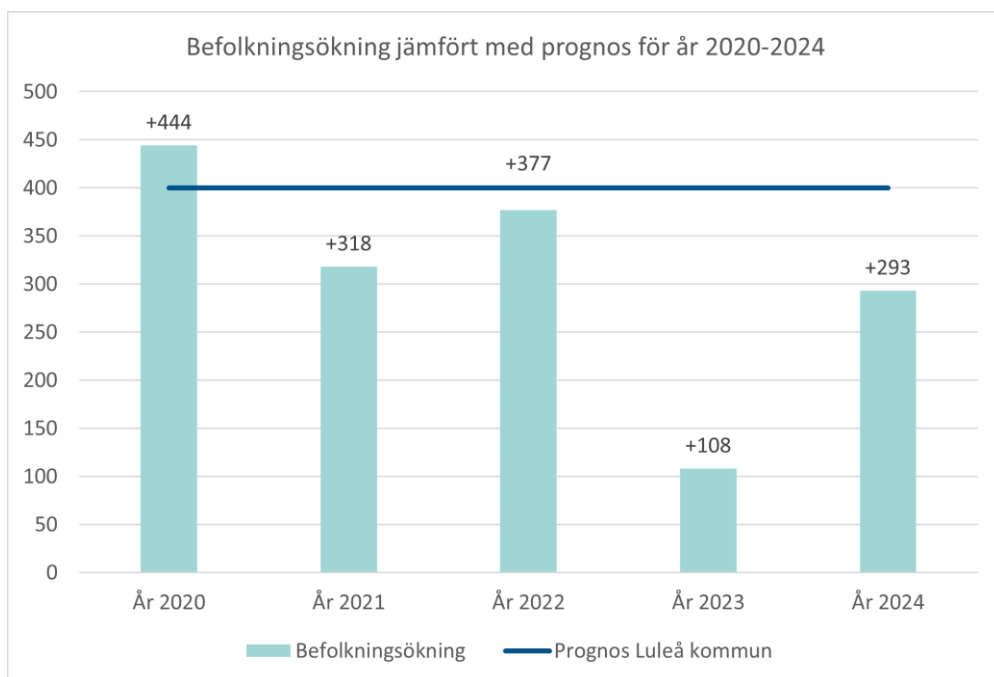
I Luleå kommun har arbetslöshetsnivån varit i princip oförändrad det senaste året. Kommunen hade i december 2024 liksom i december 2023 en total arbetslöshet på 4,4 procent vilket motsvarar knappt 1 800 inskrivna arbetslösa. Även långtidsarbetslösheten (arbetslöshet i mer än 12 månader) ligger kvar på ungefär samma nivå i Luleå i december 2024 som i december 2023. Bland utrikesfödda ligger arbetslösheten i Luleå på ungefär samma nivå som för ett år sedan (cirka 11%). Ungdomsarbetslösheten (18-24 år) har minskat från 5 procent till 4,4 procent under samma period.

Den starka arbetsmarknaden i norra Sverige är knuten till de stora långsiktiga investeringar som genomförs i den gröna ekonomin i regionen, men också till demografiska förändringar med en åldrande befolkning. Förutom industriernas behov av arbetskraft så är även behovet av arbetskraft inom offentlig sektor mycket stort. En rapport från Akademi Norr visade i juni 2024 att hela 47 700 personer behöver rekryteras till norra Sverige de kommande två åren. En uppföljande undersökning under hösten 2024 visar att offentlig sektor i Norrbotten har behov av att göra cirka 7 300 rekryteringar under samma tid. För att lösa kompetensförsörjningsbehoven krävs att arbetskraften ökar, antingen genom ett ökat arbetskraftsdeltagande i regionen eller en inflyttning från andra delar av Sverige eller andra länder.

2.3.4 Demografiska förändringar

Luleås befolkning ökade under 2024 med 293 personer och det innebär att invånarantal landar på 79 645 invånare. Tittar man på vilka könsbalansen visar det sig att ökningen består av 292 kvinnor och 116 män, vilket innebär att kvinnornas andel av befolkningen ökar och förlänger denna pågående trend. Den demografiska försörjningskvoten (antal yngre respektive äldre det går per 100, 20–64-åringar)

ligger på 72,7, denna nivå ligger under rikssnittet på knappt 77 och ju lägre kvot desto bättre. 46 112 personer var i arbetsför ålder mellan 20–64 år, i slutet av 2024. Flyttning från övriga kommuner i Norrbotten bidrog mest till att det totala flyttningsöverskottet blev positivt (336 personer) men även utrikes flyttnettot bidrar positivt (+333) vilket kan jämföras med det negativa flyttningsnettot till övriga Sverige (-244). Födelsenettot låg på -161 personer vilket huvudsakligen beror att antalet nyfödda har minskat kraftigt sedan 2021 (785 nyfödda) vilket följer den nationella trenden med minskat antal födslar för Luleås del, under 2024, var antalet nyfödda 613 vilket var en minskning med 42 från föregående år.

2.3.5 Finansiella risker och riskhantering

Skuldförvaltning

Förra årets extremt höga inflation sjönk under 2024 och passerade Riksbankens mål på 2 procent. De sänkte därmed styrräntan succesivt från 4,0 procent i början av året till 2,5 procent vid årets slut. En effekt blev lägre låneräntor jämfört med året innan vilket varit positivt för kommunkoncernen som ökade upplåningen med närmare 1,4 miljarder kronor.

Nyckeltal		2024	2023
Aktuell skuld	totalt, mkr	4 980	3 610
	varav nominellt derivat		315
Snittränta	senaste 12 mån	2,9%	1,8%
Räntekostnad	senaste 12 mån, mkr	117	59
Räntebindning	antal år	2,7	2,4
	andel <1 år	19,1%	20,2%
Kapitalbindning	antal år	2,7	2,4
	andel <1 år	19,1%	20,2%
Lån med	rörlig ränta, andel	0,0%	0,0%
	fast ränta, andel	100,0%	100,0%

Kommunkoncernens skuldportfölj uppgår till 4 980 miljoner kronor vilket är en ökning med 1 370 miljoner kronor från föregående år. Av det står kommunen för en ökning med 200 miljoner kronor till 1 150 miljoner kronor medan bolagen har ökat upplåningen med 1 170 miljoner kronor till 3 830 miljoner kronor. Koncernen har under året amorterat bort alla lån med räntederivat. Lån som har förfallit och bundits om under året har fått en högre ränta och tillsammans med nyupplåningen har snitträntan de senaste tolv månaderna ökat jämfört med föregående år.

Kommunkoncern	Gränsvärden	2024	2023
Räntebindning, snitt	1,5-4,0 år	2,7	2,4
Kapitalbindning, snitt	1,5-4,0 år	2,73	2,42
Andel av räntebindning < 1 år	max 40%	19,1%	20,2%
Andel av kapitalbindning < 1 år	max 40%	19,1%	20,2%

Kommunkoncernens genomsnittliga ränte- och kapitalbindningstid uppgår till 2,7 år. Det är en ökning med 0,3 år jämfört med föregående år och beror på en förbättrad spridning av portföljerna. Målen om en genomsnittlig ränte- respektive kapitalbindning som förfaller mellan 1,5-4 år är därmed uppnått. 19,1 procent av alla lån förfaller inom ett år vilket innebär att målet om att maximalt 40 procent av räntebindning respektive kapitalbindning får förfalla inom ett år är uppnått. Utfallet är något lägre i jämförelse med föregående år och beror på en ökad spridning av förfallotiderna.

År	Ränterisk 1 %, mkr
2025	3
2026	15
2027	22
2028	33
2029	43
2030	47

Om räntan på kommunkoncernens befintliga lån skulle höjas med 1 procentenhet vid varje förfall skulle det innebära en ökad kostnad med cirka 163 miljoner kronor de närmaste sex åren.

	Fastställt låne-/ borgensutrymme	Aktuell skuld	Andel gröna lån
Luleå Kommun	1 600	1 150	83%
Luleå Kommunföretag AB	5 340	3 830	0%
Lulebo AB	315	0	
Totalt, mkr	7 255	4 980	

Kommunkoncernen nyttjade 69 procent av låne- respektive borgensutrymmet som kommunfullmäktige fastställt. Lulebo AB amorterade hela sin låneskuld under 2024. Alla lån är tecknade hos Kommuninvest. Av kommunens lån är 83 procent gröna lån, vilket innebär att de är kopplade till gröna hållbara projekt och ger rabatt på låneräntan.

Fullmäktige har beslutat om en lånegaranti för Luleå Hamn AB:s projekt Malmporten på totalt 2 600 miljoner kronor till och med 2028 respektive för projekt Framtidens hamn med totalt 1 500 miljoner kronor till och med år 2030. Båda projekten ska indexuppräknas.

Kapitalplacering

Kommunkoncernen har överskottslikviditet placerad i räntefonder utgivna av svenska banker enligt riktlinjer för finansverksamheten. Fonderna har en genomsnittlig löptid på 0,6 år för sina värdepapper, vilket är under gränsvärdet på 3 år och även under den rekommenderade gränsen på 1 år. Placeringarna har hög kreditvärdighet och sker i svensk valuta för att minska valutarisken.

2.3.6 Pensionsförpliktelse

Total pensionsförpliktelse inkl löneskatt i balansräkningen (Mkr)	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Avsättning	529	465	371	354	304	288
Ansvarsförbindelse	1 501	1480	1 472	1 538	1 571	1 642
Pensionsåtagande i försäkring	0	0	0	0	0	0
Pensionsåtagande i pensionsstiftelse	0	0	0	0	0	0
Summa pensionsåtagande	2 030	1 945	1 843	1 892	1 875	1 930

Total pensionsförpliktelse inkl löneskatt i balansräkningen (Mkr)	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Pensionsförsäkringskapital	101	0	0	0	0	0
Kapital pensionsstiftelse	0	0	0	0	0	0
Finansiella placeringar	0	0	0	0	0	0
Summa förvaltad pensionsmedel	101	0	0	0	0	0
Finansiering						
Återlånade medel	2 030	1 945	1 843	1 892	1 875	1 930
Konsolideringsgrad	0	0	0	0	0	0
Aktualiseringsgrad	0,98	0,98	0,98	0,98	0,98	0,98

Luleå kommuns pensionsförpliktelser är uppdelad i två delar. De pensionsåtaganden som är intjänade 1997 eller tidigare redovisas utanför balansräkningen som en ansvarsförbindelse. Ansvarsförbindelsen måste dock beaktas i bedömningen av kommunens ekonomi eftersom dessa pensionskostnader redovisas i resultaträkningen det år som pensionen utbetalas. Ansvarsförbindelsen inklusive löneskatt uppgår till 1 501 miljoner kronor (1 480 miljoner kronor 2023). Pensioner som är intjänade från år 1998 och framåt redovisas direkt i balansräkningen som en avsättning. År 2024 uppgår avsättningen för pensioner i kommunen till 529 miljoner kronor (465 miljoner kronor 2023). År 2024 uppgår det totala pensionsåtagandet inklusive löneskatt till 2 030 miljoner kronor (1 945 miljoner kronor 2023). Den totala skulden för pensioner på 2 030 miljoner kronor har helt och hållet återlånats till verksamheten. Pensionskulden minskar succesivt tack vare att utbetalningarna av pensioner är större än årets nyintjänade. Det är ansvarsförbindelsen för tidigare intjänade pensioner som minskar medan avsättningen ökar. För år 2024 har dock pensionsåtagandet ökat på grund av hög inflation. Under år 2024 har Luleå kommun valt att försäkra en del av avsättningen, totalt 101 miljoner kronor. Kommunens pensionsförvaltare är KPA.

2.3.7 Händelser av väsentlig betydelse

De senaste två årens höga inflation, stigande pensionskostnader samt räntekostnader har påverkat kommunsektorn även under 2024. Enligt Sveriges kommuner och regioners (SKR) senaste ekonomirapport förväntas kommunsektorn år 2024 ha sitt ekonomiskt svagaste resultat under 2000-talet med ett beräknat underskott på cirka 8 miljarder kronor. Enligt SKR räknar två tredjedelar av kommunerna med underskott 2024. Trots detta ljusnar ekonomin något från och med 2025, även om det finns stora variationer mellan olika regioner och kommuner.

Även om prognoserna för 2025 visar på förbättrade resultat kommer många kommuner fortfarande ha stora ekonomiska utmaningar. De relativt starkare resultaten räcker dock inte för att finansiera nödvändiga investeringar i infrastruktur, vatten och avlopp, klimatanpassning, civilt försvar och grön industriomvandling. Till följd av den höga investeringsnivån kommer sektorns finansiella sparande att vara negativt under hela planperioden. Det medför att kommunsektorns låneskuld, som redan är högst i EU, kommer att fortsätta öka i oförminskad takt kommande år.

De snabbt skiftande demografiska förändringarna ställer krav på förändringsarbete i sektorn. Befolkningen åldras snabbt kommande år när antalet barn och unga minskar samtidigt som de äldre ökar. Det handlar inte bara om att verksamheternas resurser måste fördelas om, utan det är också stora utmaningar gällande kompetensförsörjningen.

Kommunfullmäktige har under året beslutat i ett antal betydande ärenden;

I januari fastställdes utvecklingsplan för Porsön. Syftet med utvecklingsplanen är att ange inriktningen för stadsdelens långsiktiga utveckling. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön, naturmiljöer och vattenområden ska användas, utvecklas och bevaras.

I februari beslutades om

- Skolstruktur Bergnäset - Barn- och utbildningsnämnden får i konsekvensbeskrivningen av budgetförutsättningarna 2025–2027 redovisa behov av utökade medel för investeringar samt driftskostnader.
- Räddningstjänst i beredskap (RiB) - organisation i Sörbyarna, i arbetet med plan och budget 2026 - 2028 omhänderta behovet av investerings- och driftsmedel.

I mars beslutades Skolstruktur Centrum - Barn- och utbildningsnämnden får i konsekvensbeskrivningen av budgetförutsättningarna 2025–2027 redovisa behov av utökade medel för investeringar samt driftskostnader.

I augusti beslutades om

- Ändrad bolagsordning LBR AB och Frivillig likvidation LBR AB.
- Planprogram för del av Södra utvecklingsområdet, Kv Stören
Planprogrammets syfte är att redogöra för ett utvecklingsförslag och målbild för Södra utvecklingsområdet i dialog med områdets fastighetsägare.

I oktober beslutades att anta VA-plan 2040 för Luleå kommun med bilaga som tydliggör hur VA-planen stödjer utökat byggande mot Boden.

I november beslutades om

- Gemensam hjälpmedelsnämnd mellan Region Norrbotten och länets samtliga kommuner.
- Investeringspolicy för Luleå kommun.
Policyn är en ny policy som inte har funnits inom kommunen tidigare.

Vid sista mötet för året beslutades om överföring av Nordiskt Flygteknikcentrum AB till arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen. Beslut om tidpunkt för flytt av verksamhet tas gemensamt av VD Nordiskt Flygteknikcentrum AB och förvaltningsdirektör arbetsmarknad- och utbildningsförvaltningen.

2.4 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Styrning Luleå kommun

Styrsystemet

Grunden för styrsystemet är Vision Luleå 2040 och de övergripande målen till 2040 som tillsammans med vår översiktsplan gör den långsiktiga och hållbara utvecklingen tydlig. Definitionen av hållbar utveckling är beskriven i Vision Luleå 2040. Hållbar utveckling har tre delar ömsesidigt beroende av varandra; social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Alla delar av hållbarhet är lika viktiga.

Från globalt till lokalt

Med de nio övergripande målen visar vi vårt sätt att omhänderta de globala målen i Agenda 2030. Vi har integrerat de globala målen i våra lokala mål som kommunfullmäktige beslutat om. Politiker styr utifrån de mål de sätter upp och ger signaler om de resultat som de förväntar sig att kommunens verksamheter ska uppnå. Utvecklingen för alla nio övergripande mål redovisas i en rapport varje höst och presenteras på hemsidan.

Bilden visar förhållandet mellan våra övergripande mål till 2040 och de globala målen i Agenda 2030

Styrande dokument

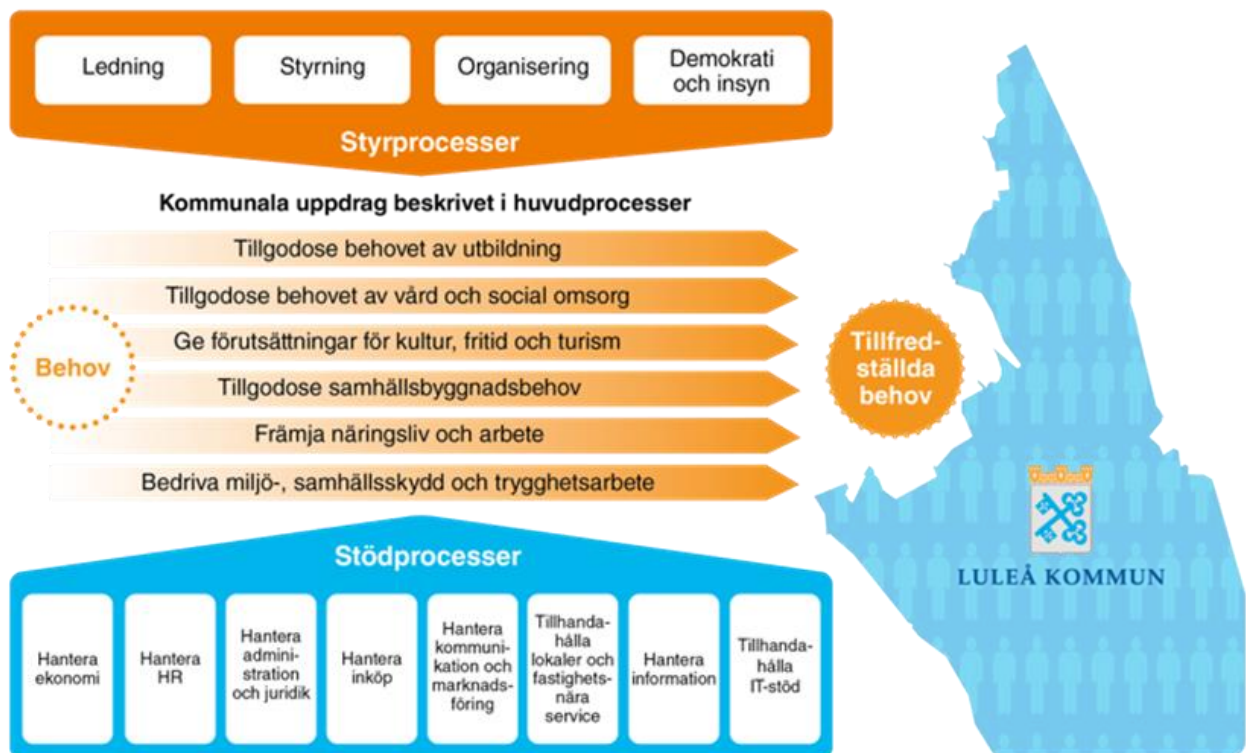
Plan och budget är ett framåtsyftande dokument som säger vad som ska uppnås de närmaste åren. Det finns även andra styrande dokument som påverkar nämnders och styrelsers verksamhet. Alla styrdokument som är politiskt beslutade presenteras samlat och publikt på hemsidan.

Det finns fyra olika typer av styrande dokument i kommunen:

- Framåtsyftande, de som säger vad som ska uppnås som översiktsplan, plan och budget, verksamhetsplaner, affärsplaner och andra planer
- Ansvar, de som pekar ut ansvar som reglemente, bolagsordningar, delegationsordning och instruktioner.
- Förhållningssätt, de som säger hur vi ska tänka och göra som policys, riktlinjer och rutiner.
- Reglerande, de som tydliggör olika taxor och avgifter, föreskrifter etcetera för de som bor, verkar eller vistas i kommunen

Kommunens uppdrag beskrivet i processer

Bilden visar en förenklad bild av hela kommunorganisationens uppdrag uppdelat i processer.

Det finns tre typer av processer som tillsammans ska göra att vi verkar för att uppfylla lagkrav, nå en hållbar utveckling och ge de välfärdstjänster som medborgarna behöver. I kapitlet verksamhetsredovisning beskrivs respektive nämnds och styrelsers uppdrag mer utförligt.

Styrprocesserna beskriver:

Uppdragen att leda genom olika funktioner och strukturer med till exempel ledningssystem, styrande dokument.

Huvudprocesserna beskriver:

Uppdragen att ge bättre tjänster till de vi finns till för.

Stödprocesserna beskriver:

Uppdragen som gör att arbetet fungerar effektivt.

Styrning av kommunala bolag

Kommunfullmäktige är det organ i kommunen som utövar ägarfunktionen över de kommunala bolagen. Det är kommunfullmäktige som beslutar om bolagsordning och ägardirektiv. Bolagsordningen är aktiebolagens regelverk, som tillsammans med lagstiftning anger ramarna för verksamheten. Ägardirektivet fungerar som ett komplement till bolagsordningen. Av ägardirektivet framgår ägarens förväntningar och krav på bolaget.

Kommunens bolag lyder under samma lagar som privatägda bolag och måste dessutom anpassa verksamheten efter kommunallagen. Kommunallagen ställer bland annat krav på inflytande och kontroll över all kommunal verksamhet, även den som ägs och bedrivs i bolagsform. Kommunstyrelsen har ansvaret för att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter, det gäller såväl nämnder som bolag. Ansvaret kräver en löpande uppsikt över bolagens utveckling, resultat och ställning. Kommunstyrelsen har enligt kommunallagen uppsiktsplikt över de kommunala bolagen. Det är därför naturligt att bolagsverksamheten samordnas med kommunens övriga verksamhet som en kommunkoncern. Plan och budget är ett av kommunfullmäktiges dokument för att styra kommunens verksamheter, vilket innebär att bolagen ska arbeta för Luleås vision och dess övergripande mål.

Luleå kommun organiserar helägda bolag i ett av kommunen helägt holdingbolag, Luleå Kommunföretag AB. Syftet med detta är att åstadkomma en bra ägarstyrning och samordning inom bolagskoncernen samt att ta tillvara de ekonomiska fördelar som koncernbildningen medger.

Syftet har till 2024 reviderats och bolaget ska;

- Bidra till samordnad och kommunkoncernövergripande samhällsnytta i riktning mot vision Luleå 2040.
- Stödja hållbara affärsmodeller i dotterbolagen samt att optimera effekten av bolagskoncernens ekonomiska resultat, optimera resultatnivån inom koncernen och tydliggöra kommunens ägarroll i den egna företagsverksamheten.
- Skapa goda förutsättningar för samordning av kommunala koncern- och bolagsfrågor.

Intern kontroll

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att upprätthålla en god intern kontroll. Nämnderna och bolagsstyrelserna ansvarar, enligt kommunallagen, för den interna kontrollen inom sina respektive verksamhetsområden. De ska med rimlig grad av säkerhet säkerställa att följande mål uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Tillförlitlig ekonomisk rapportering och information om verksamheten
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer med mera

Årligen arbetas förslag till kommungemensamma kontrollområden för intern kontroll fram utifrån riskanalys, där förtroendevalda och tjänstepersoner samverkar, och beslutas av kommunstyrelsen. Kommunstyrelsens riskbedömning omfattar helheten. Mottagande nämnd/bolagsstyrelse gör särskild riskbedömning med avseende på risken i den egna verksamheten och avgör hantering. De lägger vid behov även till ytterligare kontrollområden. Nämnder och bolagsstyrelser tar fram och beslutar om en internkontrollplan som innehåller kontrollmoment, -ansvar, -metod och -frekvens. Planerna för det kommande året delges kommunstyrelsen.

Nämnd och bolagsstyrelse utvärderar i samband med årsredovisningen, med interna kontrollplanen som utgångspunkt, verksamhetens samlade system för intern kontroll. Kommunstyrelsen utvärderar sedermera med utgångspunkt från dessa uppföljningsrapporter kommunens samlade system för intern kontroll.

2.5 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

2.5.1 Mål för god ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagen ska varje kommun ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Luleå kommun har fyra långsiktiga finansiella mål som ska säkerställa en god ekonomisk hushållning.

För Luleå kommun innebär god ekonomisk hushållning:

- En balanserad budget och flerårsplan utan skatthöjning.
- Årsresultatets andel av skatteintäkter och statsbidrag ska uppgå till minst 2 procent.
- Nettoinvesteringarnas andel av skatteintäkter och statsbidrag bör ej överstiga 10 procent.
- Soliditeten ska vara oförändrad.

Ett överskott i verksamheten skapar ett handlingsutrymme för att utveckla den kommunala verksamheten och samhället vilket ger goda förutsättningar inför framtiden. Det är också lika viktigt med ett effektivt och ändamålsenligt användande av kommunens resurser i verksamheten och att resurserna är rätt anpassade utifrån de demografiska förutsättningarna. För att undvika framtida underhållsskulder måste kommunens tillgångar omhändertas och underhållas.

En balanserad budget och flerårsplan utan skatthöjning

En ekonomi i balans utgör en miniminivå för det ekonomiska resultatet på kort sikt. Varje generation bör bära kostnaderna för den service som den generationen beslutat om och själv konsumerar. Detta betyder att ingen generation ska behöva betala för det som en annan generation förbrukar. I ett normalfall innebär detta att kapacitetsnivån, det vill säga förmågan att även i framtiden producera service på nuvarande nivå, måste säkerställas. Överskottet (resultatet) måste därför vara tillräckligt stort för att nuvarande servicekapacitet ska kunna garanteras även för nästkommande generation (brukare/skattebetalare) utan att dessa ska behöva uttaxera en högre skatt för att erhålla samma service. Resultatet bör vara tillräckligt stort så att motsvarande servicenivå kan garanteras även för nästkommande generation utan att den ska behöva uttaxeras en högre skatt. Målet om en balanserad budget uppnås år 2024 då resultatet visar ett överskott. Av plan och budget 2025–2027 framgår det att Luleå kommun ska ha en balanserad budget och flerårsplan utan skatthöjningar.

Årsresultatets andel av skatteintäkter och statsbidrag ska uppgå till minst 2 procent

Ett överskott i verksamheten skapar förutsättningar för att långsiktigt finansiera ny- och reinvesteringar av anläggningstillgångar, långsiktigt finansiera de pensionsåtaganden som redovisas som ansvarsförbindelser och en beredskap för oförutsedda kostnader. Utfallet för år 2024 visar att målet har uppnåtts genom att årsresultatets andel uppgick till 2,3 procent (2,1 % 2023). En följd av det positiva resultatet för 2024 är att kommunen inte har behövt låna lika mycket pengar för investeringar under året, totalt har Luleå kommun lånat 200 miljoner kronor under året.

Nettoinvesteringarnas andel av skatteintäkter och statsbidrag bör ej överstiga 10 procent

Höga investeringsnivåer ökar sårbarheten i kommunens ekonomi när behovet av lånefinansiering ökar. Lånefinansiering av investeringar innebär på sikt ökade finansiella kostnader som tar resurser från verksamheterna. Måttet visar hur stor del av årets skatte- och utjämningsintäkter som används till investeringar. Utfallet för år 2024 visar att andelen uppgick till 12,8 procent (16,3 % 2023) och målet har därmed inte uppnåtts under året.

Soliditeten ska vara oförändrad

Soliditet är ett nyckeltal som används för att mäta den finansiella styrkan i ett långsiktigt perspektiv. Soliditeten anger hur stor del av tillgångarna som finansierats med eget kapital, det vill säga inte genom lån. Soliditeten är beroende av förhållandet mellan förändringen av tillgångarnas storlek i balansräkningen och den förändring som tillförs det egna kapitalet genom årets resultat. Om det egna kapitalet och totala tillgångarna förändras i samma procentuella takt så uppnås en oförändrad soliditet.

Soliditeten, %	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Kommunen	64	67	70	68	68	68	68
Kommunkoncernen	54	58	62	60	60	59	58

Soliditeten har försämrats mot föregående år och är för 2024 64 procent för kommunen, soliditeten för kommunkoncernen har också försämrats mot föregående år.

Samlad bedömning av god ekonomisk hushållning

Utifrån uppfyllelsegraden av målen för god ekonomisk hushållning bedöms Luleå kommun sammantaget ha en god ekonomisk hushållning. Uppföljningen av kommunens fyra långsiktiga finansiella mål visar att målnöjningen är delvis uppfylld, soliditeten har minskat något och nettoinvesteringarnas andel av skatter och stadsbidrag är ej uppfylld. Samtidigt visar sammanställningen för kommunfullmäktiges mål att de till stor del uppnås. En framåtblick visar dock att kommunen och dess bolag behöver uppnå resultatnivåer som är långsiktigt hållbara för att möjliggöra tillväxtambitionerna. Ökade avskrivningar och ökade räntekostnader tillsammans med ökade volymer, kommer att påverka driftsbudgeten framgent. Även de demografiska förändringarna, med framför allt fler äldre över 80 år, är utmaningar i verksamheterna och påverkar ekonomin. Därför kommer nämnderna och verksamheterna även fortsättningsvis att behöva vidta åtgärder för återhållsamhet kombinerat med fortsatt effektivisering och förändrade arbetssätt bland annat med hjälp av digitalisering.

2.5.2 Driftsredovisning

Budgetföljsamhet

Avvikelse, budgetföljsamhet, mkr	År 2024	År 2023
Verksamhetens nettokostnad	154	-51
Jämförelsestörande poster - netto reavinst/förlust	213	37
Verksamhetens kostnad exkl. jämförelsestörande poster	-59	-88
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	-6	127
Finansiella poster	-15	34
Årets resultat, exkl. jämförelsestörande poster	-80	73

Budgetföljsamhet är ett mått på kommunens finansiella kontroll och är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och ekonomi i balans. Det är viktigt att sträva efter hög budgetföljsamhet för att säkerställa en hållbar och stabil ekonomi. År 2024 var avvikelsen mot budget -80 miljoner kronor. Verksamhetens nettokostnad avviker med +154 miljoner kronor vilket till stor del beror på nettot av reavinst och förluster som inte är budgeterad och landade på en avvikelse på +213 miljoner kronor.

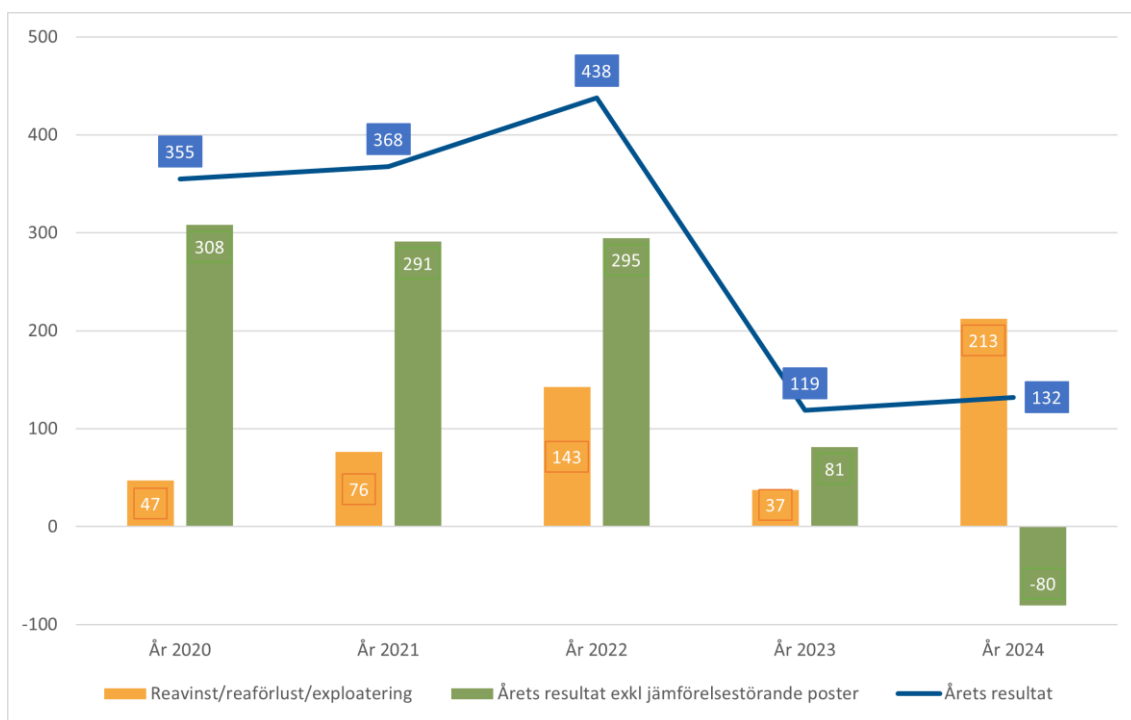
Årets resultat

Årets resultat, mkr	Kommunen			Kommunkoncernen		
	Utfall år 2024	Budget år 2024	Avvikelse	Utfall år 2023	Utfall år 2024	Utfall år 2023
Verksamhetens nettokostnad	-5 678	-5 832	154	-5 463	-5 465	-5 236
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	5 854	5 859	-5	5 598	5 854	5 859
Finansiella poster	-44	-29	-15	-16	-165	-63
Årets resultat	132	-2	134	119	233	300

Luleå kommun uppvisade ett bättre resultat för år 2024 jämfört med året innan, det uppgick till 132 miljoner kronor (119 mkr). Resultatet är 13 miljoner kronor bättre än föregående år, vilket medför att 2-procentsmålet (+117) för god ekonomisk hushållning precis uppnås. Resultatet exklusive jämförelsestörande poster är -80 miljoner kronor (+81 mkr), vilket är långt under det uppsatta målet för året. Verksamheternas nettokostnad var 154 miljoner kronor bättre än budget vilket beror på att de jämförelsestörande posterna uppgår till 213 miljoner kronor vilket är 175 miljoner kronor bättre än föregående år (+37). Nämnderna avviker med -14 miljoner kronor jämfört med budget. Skatteintäkter, statsbidrag och utjämning har ökat med 256 miljoner kronor, cirka 5 procent, jämfört med föregående år. Nettokostnaderna ska över tid inte öka mer än skatteintäkterna och bör hållas på en nivå på högst 98 procent av skatteintäkter och generella bidrag, för 2024 låg nettokostnaderna på 97 procent, föregående år 97,6 procent. Avskrivningar som ingår i verksamhetens nettokostnad avviker med +13 miljoner kronor (0) jämfört med budget för år 2024. En utdelning från kommunens bolag på 45 miljoner kronor finns inräknad i budget för finansiella kostnader. Nämndernas nettokostnader är -14 miljoner kronor sämre än budgeterat vilket kan läsas om i nästa avsnitt, verksamhetens budgetavvikelse år 2024.

Årets resultat för Luleå kommunkoncern uppgick till 233 miljoner kronor (300 mkr) vilket är -67 miljoner kronor sämre än föregående år.

Verksamhetens budgetavvikelse år 2024

Driftsredovisning, mkr	Utfall år 2024	Budget år 2024	Avvikelse år 2024	Utfall år 2023
KS/ Kommunstyrelseförvaltningen*	-285	-282	-3	-308
KS/ Kollektivtrafiken	-168	-171	3	-160
KS/ Räddningstjänsten	-77	-77	0	-72
Arbetsmarknads- och gymnasienämnden*	-464	-482	18	-115
Barn- och utbildningsnämnden*	-1 862	-1 873	10	-2 091
Kultur- och fritidsnämnden	-379	-375	-4	-339
Miljö- och byggnadsnämnden	-49	-31	-18	-35
Socialnämnden	-2 222	-2 230	8	-2 049
Infrastruktur- och servicenämnden*	-392	-366	-26	-327
Valnämnden	-4	-2	-2	0
Överförmyndarnämnden	-11	-11	0	-10
Kommunrevision	-3	-3	1	-3
Finansförvaltning				
-Pensioner, löneskuld, arbetsgivaravgifter	-1 409	-1 374	-35	-1 283
-Internt återförda kostnader	1 824	1 850	-26	1 662
-Anslag för näringslivsbefrämjande åtgärder	0	-1	1	0
-Realisationsvinster	219	0	219	42
-Realisationsförluster	-6	0	-6	-4
-Övrigt	0	-2	2	0
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNAD EXKL AVSKRIVNINGAR	-5 288	-5 429	141	-5 091

*utfall 2023 avser nämnder utifrån tidigare organisation år 2023 och tidigare

Verksamhetens nettokostnad exklusive avskrivningar landade på -5 288 miljoner kronor för år 2024 vilket är 141 miljoner kronor bättre än budgeterade nettokostnader för året. Vilket till största del beror på att nettot av reavinster och reaförluster på 213 miljoner kronor som inte är budgeterade påverkar nettokostnaderna positivt. Föregående år var nettokostnaderna -50 miljoner kronor sämre än budgeterat för året.

En kort förklaring till de nämnder som har största avvikelserna ses nedan för utförligare förklaring se nämndernas verksamhetsberättelser.

KS/ Kommunstyrelseförvaltningen

- Kommunstyrelseförvaltningen gör ett underskott på 3,1 mkr jämfört med budget. Underskottet beror på ett ökat nyttjande av friskvårdsbidraget där budget för hela kommunen, 6,2 mkr ligger under kommunstyrelseförvaltningen och utfallet är 9,6 mkr.

Arbetsmarknads- och gymnasienämnden

- Arbetsmarknads- och gymnasienämnden avviker positivt från budget med +18 miljoner kronor (+7). Samtliga av nämndens verksamhetsområden redovisar positiva avvikelser jämfört med budget för året. Tillväxt, integration och arbete redovisar överskott uppgående till 8,7 mkr, gymnasieskolan redovisar överskott med 4,3 mkr och vuxenutbildningen redovisar ett överskott på 3,9 mkr. För tillväxt, integration och arbete är det externfinansierade projekt, färre antal erbjudna beredskapsanställningar, färre ungdomar som tackar ja till de feriejobb som kommunen erbjuder samt vakanta tjänster som bidrar till den positiva avvikelsen. Inom gymnasieskolans verksamhetsområde ses färre elever som söker till fristående skolor samt en budget i balans för de flesta rektorsområdena som bidragande orsaker till positiva avvikelser. Gymnasieskolan har gjort ökade inköp av lärverktyg eftersom det även i tidigare prognoser visat på ett gott resultat för året. Inom verksamheten för vuxenutbildningen statsbidrag och projektverksamhet bidragit till den positiva avvikelsen, här ses även en ökning i antalet antagna till vuxenutbildningen vilket är positivt för kommande år.

Barn och utbildningsnämnden

- Barn och utbildningsnämnden avviker positivt från budget med +10 miljoner kronor (-16). Samtliga verksamheter utom grundskolan har en positiv avvikelse jämfört med budget för året. Verksamhetsområde förvaltningsstöd har en positiv avvikelse på 4,3 miljoner kronor, vilken främst beror på en budgeterad buffert för året som behålls centralt inom nämnden och ska möta nämndens oförutsedda kostnader. Förskolans verksamhetsområde har en positiv avvikelse på 6,7 miljoner kronor. Överskottet beror dels på att nämnden har erhållit ett statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder som framförallt har stöttat upp befintlig verksamhet. Den andra anledningen är att det ses färre barn än prognosticerat i verksamheten. Verksamhetsområdet för grundskolan har en negativ avvikelse för året på -4,9 miljoner kronor, de utmaningar som ses bidra till den negativa avvikelsen är dels att vissa enheter har svårigheter att anpassa bemanningen till ett krympande elevunderlag samt att vissa enheter har valt en högre bemanning kopplat till resurskrävande elever trots att de saknar finansiering. Här ses även ökade kostnader för vikarier vid sjukskrivning av ordinarie bemanning. Resurscentrums verksamhetsområde visar en positiv avvikelse på 4,3 miljoner kronor vilken beror på att skolmåltider bedrev både livsmedelsinköp och personalplanering mer effektivt under höstterminen 2024 jämfört med vårterminen samma år.

Kultur- och fritidsnämnden

- Kultur- och fritidsnämnden avviker negativt med -4 miljoner kronor (+3). Huvudorsaken är att idrottsarrangemanget SM-veckan medförde ett underskott på -2,3 miljoner kronor för 2024. Utökad bevakning av Kulturens hus och Luleå energi arena samt ökade satsningar på fler evenemang vilket

gjorts i ett led för att utveckla Luleå som evenemangsstad har också bidragit till den negativa avvikelser jämfört med budget för året. För satsning på landsbygden har det fattats ett beslut i nämnden om ett utökat bidrag till samlingslokaler. Konferensverksamheten i Kulturens hus har haft en positiv avvikelse på 1 miljon kronor jämfört med budget för året.

Miljö- och byggnadsnämnden

- Miljö- och byggnadsnämnden avviker negativt med -18 miljoner kronor (-8). Avdelningsgemensamma kostnader och intäkter avviker med -11,4 miljoner kronor jämfört med budget för året. Det beror främst på lägre intäkter än budget med -8,1 miljoner kronor var bygglovsärenden är -5,1 miljoner kronor, vilka påverkas av den lågkonjunktur som råder, det har medfört att en del större projekt blivit försenade och intäkterna beräknas komma under år 2025. Miljö/hälsoskydd samt livsmedelstillsyn och alkoholtillstånd avviker med -2,7 miljoner kronor vilket beror på ändrad lagstiftning för livsmedel samt att avdelningen inte hunnit med alla planerade tillsyner på enskilda avlopp. Sektionen för livsmedel, alkohol och bostadsanpassning har en negativ avvikelse på -7,8 miljoner kronor jämfört med budget vilken beror på höga kostnader i samband med bostadsanpassning.

Socialnämnden

- Socialnämnden avviker positivt från budget med +8 miljoner kronor (-2). Den positiva avvikelse beror främst på de prestationsmedel som erhållits under året samt eftersläpning vid uppstart av gruppboenden som nämnden budgeterat för. Under året har 9,4 mkr utbetalats för viten för ej verkställda beslut och i bokslutet är ytterligare 38 mkr uppbokade som kommande förväntade kostnader

Infrastruktur- och servicenämnden

- Infrastruktur- och servicenämnden avviker negativt med -26 miljoner kronor (-68). Den kommunbidragsfinansierade verksamheten har en negativ avvikelse på 12,1 miljoner kronor jämfört med budget. Nämnd, ledning och verksamhet har en positiv avvikelse som främst beror på utnyttjat bidrag samt effektiviseringsåtgärder. Avdelning Service och support har ett utfall enligt budget. Inom avdelningen för infrastruktur ses den största negativa avvikelser vilken främst beror på stora underskott inom sektion gata som avser verkstad och transport, enskilda vägar, beläggningsunderhåll och vinterväghållning där väderförhållanden och prisökningar påverkar. Underskotten är delvis uppvägda av överskott för belysning, parkeringsövervakning och övrig gatudrift. Sektion landskap och trafiks underskott beror främst på industrispår samt ökade konsultkostnader. Resultatenheterna har ett totalt underskott på -13,5 miljoner kronor jämfört med budget. Inom service och support beror underskottet på högre kostnader för Microsoft-licenser. För avdelning fastigheter beror det största underskottet på ökade kostnader för Luleå kommuns servicecenter, bland annat vattensador, snöröjning, taksiktning, brand, rivningar och hyresförluster. Lokalvård och vaktmästeri har ett underskott som beror på löne- och prisökningar som inte kompenseras.

Valnämnden

- Valnämnden avviker negativt med -2 miljoner kronor (0). Den negativa avvikelsen beror på att de kostnader för personal som tidigare belastat andra nämnder nu har lagts på valnämnden.

Finansförvaltningen

- Då de jämförelsestörande posterna exkluderas från finansförvaltningen ses en avvikelse jämfört med budget på -58 miljoner kronor, föregående år var avvikelsen +17 miljoner kronor. Årets avvikelse beror till största del på en negativ avvikelse på pensioner samt rivningskostnader för Hertsöskolan samt Logementet.

Nedan ses en sammanställning av nämndernas lagda prognoser under året vid uppföljningsperioderna för månadsrapport och delårsrapport. December månad visar slutligt avvikelse för året.

Avvikelse prognos - budget	mar-24	apr-24	aug-24	okt-24	dec-24
KS/ Kommunstyrelseförvaltningen	-4	-5	-5	0	-3
KS/ Kollektivtrafiken	0	0	2	0	3
KS/ Räddningstjänsten	0	0	0	0	0
Arbetsmarknads- och gymnasienämnden	6	7	8	16	18
Barn- och utbildningsnämnden	1	4	7	11	10
Kultur- och fritidsnämnden	-3	-2	-1	-2	-4
Miljö- och byggnadsnämnden	-10	-10	-11	-16	-18
Socialnämnden	0	0	0	10	8
Infrastruktur- och servicenämnden	-33	-35	-35	-29	-26
Valnämnden	0	0	-2	-2	-2
Överförmyndarnämnden	0	0	0	0	0
Kommunrevision	0	0	0	0	1
Summa nämnder	-43	-41	-36	-13	-14
Finansförvaltning	-30	-40	54	160	154
Summa nettokostnad exkl avskrivningar	-73	-80	17	147	141

2.5.3 Investeringsredovisning

Kommunens nettoinvesteringar uppgick till 749 miljoner kronor, vilket är 163 miljoner lägre än 2023. Genomsnittet för nettoinvesteringarna har varit 632 miljoner kronor de senaste fem åren. Fördelat per nämnd har Infrastruktur- och servicenämnden genomfört de största investeringarna med ett netto på 911 miljoner kronor.

Investeringsredovisning, mkr	Utfall 2024	Utfall 2023	Budget 2024	Avvikelse 2024
KS/Kommunstyrelseförvaltningen exkl exploatering & försäljningsintäkter	-15,3	-68,4	-23,2	-7,9
KS/Kommunstyrelseförvaltningen exploatering & försäljningsintäkter mark	220,4	Se ovan	-72,2	-292,6
KS/Räddningstjänsten	-4,0	-6,5	-2,6	1,4
Arbetsmarknads- & gymnasienämnd	-6,1	-0,7	-1,6	4,5
Barn- & utbildningsnämnd	-11,3	-15,6	-119,2	-107,9
Kultur- & fritidsnämnd	-17,0	-19,5	-13,9	3,1
Infrastruktur- & servicenämnd	-911,4	-795,7	-1104,7	-193,3
Miljö- & byggnadsnämnd	0,0	0,0	-0,2	-0,2
Socialnämnd	-4,7	-6,1	29,5	34,2
Summa nettoinvesteringar	-749,4	-912,5	-1308,1	-558,7
varav: exploateringsverksamheten	122,8	-84,6	-243,5	366,3
Arbetsplatsområden	234,1	-2,9	-183,6	417,7
<i>Varav skattefinansierat</i>	239,0	0,5	-117,1	356,1
<i>Varav vatten och avlopp</i>	-4,9	2,4	-66,6	61,6
Bostadsområden	-111,3	-81,7	-59,9	-51,4
<i>Varav skattefinansierat</i>	-94,4	-72,4	-58,1	-36,3
<i>Varav vatten och avlopp</i>	-16,9	-9,2	-1,8	-15,1

Totalt redovisar kommunen ett underskott med 559 miljoner kronor jämfört med budget, vilket är en avvikelse med cirka 43 procent. Budgetavvikelsen beror till stor del på att intäkterna för de skattefinansierade investeringarna är 171 miljoner kronor högre än budget, vilket kan relatera till försäljning av tomträtter och mark där vissa inte har kunnat förutses och därmed inte budgeterats. I övrigt kan utfallet främst förklaras med tidsförskjutningar men även på grund av omprioriteringar/förändringar i projekten. Nedan återfinns avvikelser till olika projekt i kommunen.

Investeringsredovisning, mkr	Totalutgift			Varav årets Investeringar		
Färdigställda projekt	Toaltal budget	Ack. Utfall	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse
Infrastruktur- & servicenämnd						
32009 Reinvestering Örnen Klimatskal	15,0	15,0	0,0	15,0	15,0	0,0
31870 Reinvestering Örnässkolan aula	13,8	13,8	0,0	3,0	3,0	0,0
33726 Kyrkbyn anp till väg 590/698	12,6	11,8	0,7	0,0	0,7	-0,7
33947 Reinv Gata Mynt-/Valutavägen	10,6	10,7	-0,1	0,0	0,7	-0,7
KS/Kommunstyrelseförvaltningen						
Investeringar stadshuset	5,0	5,9	-0,9	5,0	5,9	-0,9
Adm lokaler och teknisk utrustning	18,7	21,9	-3,2	0,0	6,6	-6,6
KS/Räddningstjänsten						
Lastbil med lastväxlare	1,2	1,7	-0,5	0,0	1,8	-1,8
Räddningsbåt	1,5	1,2	0,3	1,5	1,2	0,3
6-hjuling	0,3	0,2	0,1	0,3	0,2	0,1
FIB-bil	0,8	0,8	0,0	0,8	0,8	0,0
Barn- & utbildningsnämnden						
Chromebooks/ipads för- & grundskola	3,7	1,5	2,2	3,7	1,5	2,2
Inredning/utrustning grundskola	5,5	5,7	-0,2	5,5	5,7	-0,2
Myndighetskrav	2,8	2,5	0,3	2,8	2,5	0,3
Kultur- & fritidsnämnd						
Traktorer idrottsplatser, isbanan, Hägnan	1,9	4,8	-2,9	1,9	4,8	-2,9
Verksamhetsutr. Hertsö badhus	1,5	1,0	0,5	1,5	1,0	0,5
Ombyggnad entréplan Kulturens hus	4,0	2,2	1,8	4,0	2,2	1,8
Ljud och ljus Luleå Energi Arena	0,0	1,6	-1,6	0,0	1,6	-1,6
Belysning Tunavallen	0,0	1,3	-1,3	0,0	1,3	-1,3
Påbörjade projekt	Toaltal budget	Ack. Utfall	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse
Infrastruktur- & servicenämnd						
31768 Nya Hertsöskolan	404,3	136,3	267,9	125,0	119,2	5,8
31401 Hertsö Badhus	220,0	199,7	20,3	40,0	51,0	-11,0
31896 Vht anp Örnens äldreboende	56,0	49,9	6,1	56,0	47,5	8,5
41201 Kronavägen Trafik	62,1	54,8	7,3	45,0	32,8	12,2
38778 Funktionsdatorer	Årligt återkommande.			28,0	29,8	-1,8

Investeringsredovisning, mkr	Totalutgift			Varav årets Investeringar		
Arbetsmarknads- & gymnasienämnd						
Projekt 36040 Inredning & Vht utr.	1,2	2,0	-0,8	1,2	2,0	-0,8
Projekt 38430 Komvux utr. & inv.	0,4	0,1	0,3	0,4	0,1	0,3
Projekt 38431 Labratorie utr.	0,0	4,0	-4,0	0,0	4,0	-4,0
Kultur- & fritidsnämnd						
Renovering byggnader Hägnan	10,0	6,0	4,0	2,0	1,9	0,1

Beskrivning till utvalda projekt:

Reinvestering Örnen, renovering av tak, fasad och balkonger.

Reinvestering Örnässkolan aula, fastighetsförbättrande åtgärder (t.ex. ventilation) i samband med ombyggnation av aulan till klassrum.

Investeringar stadshuset, genomförda investeringar i stadshuset avser verksamhetsanpassningar och säkerhetsanpassningar i stadshuset, till följd av omorganisationen som är genomförd 2024.

Administrativa lokaler och teknisk utrustning avser säkerhetsanpassningar och återstående arbeten i servicecenter från 2023.

IPads/Chromebooks till förskola och grundskola är ett årligen återkommande projekt med ett budgetutrymme på 3,7 miljoner kronor per år. Datorerna och iPads byts ut i cykler varpå investeringsbeloppet kan variera från år till år.

Inredning/utrustning grundskola: årlig investeringsbudget är 5,5 miljoner kronor och används till inventarier och utrustning för kommunens grundskolor. Oftast möbler, tex till klassrum men kan även vara torkskåp, spånsug osv. Budget överskreds på grund av ett större investeringsbehov i och med starten av Luleå internationella skola som öppnade hösten 2024.

Myndighetskrav: arbetsmiljöåtgärder inom förskola, grundskola och gymnasieskola. Årlig budget 2,5 miljoner kronor. Budget överskreds på grund av stora behov inom verksamheterna, tex ljuddämpande åtgärder pga. hörselproblematik.

Traktorer till idrottsplatserna, isbanan samt till Hägnan har anskaffats under året och uppgår totalt till -4,8 miljoner kronor. Avvikelsen i förhållande till budgeten blev -2,9 miljoner kronor vilket beror på att traktorn till Hägnan tidigare lagts till år 2024 då budget fanns 2025 och dels blev de övriga traktorerna dyrare (-1,7 mkr) på grund av prisökningar.

Entrén och de allmänna ytorna i Kulturens hus har genomgått ett renoveringsarbete, budget var satt till -4,0 miljoner kronor och -2,2 miljoner kronor har förbrukats under 2024. Resterande del kommer att användas under 2025 då arbetet blir klart. Renovering av lokalerna i Medborgarhuset i Råneå har också genomförts till en total summa av -0,8 miljoner kronor och budgeten var satt till -1,5 miljoner kronor.

Anpassning av ljud och ljus till Luleå Energi Arena har tillkommit under året.

Belysning till Tunavallen genomfördes under året och var även den investeringen tidigarelagd till 2024 från 2025.

Nya Hertsöskolan, utfall avser projektering, gjutning av grundbjälklag samt resning av prefabrikerad stomme. Projektet går enligt plan.

Hertsö badhus, tas i drift i mars 2025. Ekonomisk slutreglering av projektet pågår.

Örnens äldreboende, två våningsplan är ombyggda, från äldreboende till serviceboende. Där har anpassningar gjorts av planlösning, funktioner samt uppfyllande av nya brandkrav, med nya utrymningsvägar och sprinkler. Vidare har hela objektet projekterats för ny verksamhet, kontor, besöksverksamhet, korttidsboende. Färdigställs kvartal ett 2025. Ekonomisk slutreglering av projektet pågår.

Inköp av laboratorieutrustning, vilket inte är budgeterat. Inköp av laboratorieutrustning ersätts i efterhand genom statlig ersättning.

Hägnan, renovering av byggnaderna på friluftsmuseet Hägnan har fortgått enligt plan och budget för 2024 är förbrukad (-1,9 mkr). Efter år 2026 planeras de större renoveringsarbetena vara klara.

Exploateringsverksamhet, mkr	Utfall 2024	Utfall 2023	Budget år 2024	Avvikelse år 2024
Inkomster	265,0	41,6	107,9	157,1
Utgifter	-120,4	-114,6	-283,1	162,7
Inkomster VA	-7,5	3,1	22,2	-29,7
Utgifter VA	-14,3	-14,8	-90,6	76,2
Summa	122,8	-84,6	-243,5	366,3

Exploateringsprojekt, mkr	Budget 2024	Utfall 2024	Avvikelse 2024	Ack utfall tom 2024	Ack nettobudget tom 2024
39491 - Hertsöfältet	-55,9	237,9	293,8	-32,0	-199,9
39509 - Rutvik AO	-42,7	-2,6	40,1	-0,2	-5,0
39705 - Kronan exploatering	-10,7	-53,0	-42,3	-157,5	-38,2
39719 - Kronanvägen	-64,2	-47,2	17,0	-41,2	-111,6
39721 - Kuststad (Småbåtsgatan)	0,0	3,3	3,3	-27,4	-34,9
Övriga områden	-70,0	-15,6	54,4	0,0	0,0
Total	-243,5	122,8	366,3		

Kommunstyrelseförvaltningen/Exploateringsverksamheten har under 2024 inbringat ett överskott om 122,8 miljoner kronor. Avvikelsen mot budget för inkomster avser försäljning avseende mark på Svartön om 247,4 miljoner kronor, som blivit tidigarelagd och därav ej budgeterad 2024. Samt att inga planerade

försäljningar på kronan blir av 2024. Avvikelsen mot budget för utgifter är på grund av att flertal projekt blivit framskjutna till kommande år.

- Hertsöfältet, utfall för 2024 med 237,9 miljoner kronor överskott där kostnaderna avser entreprenad som blivit försenade pga. att upphandlingen blivit överklagad.
- Rutvik AO, utfall för 2024 med 2,6 miljoner kronor där tidplanen för 2024 blev förändrad, tidplanen för projektet som helhet är oförändrad.
- Kronan, utfall för 2024 med 53,0 miljoner kronor där avvikelse mot budget beror på planerade försäljningar inte blivit av 2024 samt återköp av fastigheten Filten på 18,9 miljoner kronor.
- Kronanvägen, utfall för 2024 med 47,2 miljoner kronor där utbyggnaden av gata förväntas färdigställd 2025. Avvikelse mot budget beror på en högre framdrift än budgeterat 2023.
- Kuststad (Småbåtsgatan), utfall för 2024 med 3,3 miljoner kronor överskott där ingen budget för 2024 finns. Kostnaderna avser indexreglering och markupplåtelse, intäkter avser delfinansiering av exploatören för gatan.

Nettoinvesteringar inom kommunen, kommunföretagskoncernen och totalt för kommunkoncernen över tid visas i tabellen nedan.

Nettoinvesteringar, mkr	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Kommunen	749	913	515	379	604	753	596
Kommunföretagskoncernen	1 560	938	410	493	379	394	421
Kommunkoncernen	2 309	1 851	925	872	983	1 147	1 017

Kommunföretagskoncernens investeringar under 2024 uppgick till 1 560 miljoner kronor. Det är 165 miljoner kronor lägre än budget men en ökning i utfall på 622 miljoner kronor jämfört med föregående år. Underförbrukning jämfört med lagd budget finns framför allt inom Luleå Energi AB- koncernen, Lulebo AB samt Luleå Hamn AB-koncernen.

Investeringsredovisning kommunföretagskoncern, (mkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Utfall 2023
Luleå Kommunföretag AB	0	0	0
<i>Dotterbolag</i>			
Luleå Energi AB koncernen	322	399	244
Lulebo AB	439	467	487
Luleå Lokaltrafik AB	5	17	67
Luleå Miljöresurs AB	59	60	43
Luleå Hamn AB koncern	735	782	97

Investeringsredovisning kommunföretagskoncern, (mkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Utfall 2023
Nordiskt Flygteknikcentrum AB	0	0	0
Luleå Business Region AB	0	0	0
Summa investeringar	1 560	1 725	938

Luleå Energi AB-koncernen investeringskostnader uppgick till 322 miljoner kronor under 2024. De större investeringarna utgörs bland annat av installationer av mottagningsstationer och transformationer på Hertsöfältet, investeringar i lokalnätsledningar, förnyelse/förstärkning av fjärrvärmenätet samt uppsättande av batterilagret. Den utökade investeringstakten jämfört med föregående år är i all väsentlighet kopplat till investeringen i batterilagret. Några av investeringarna slutförs under 2025 (som planerades vara klara 2024) såsom batterilagret, pannan i Råneå och några av investeringarna på Hertsöfältet.

Lulebo AB:s investeringskostnader uppgick till 439 miljoner kronor under 2024. Stora delar avser underhåll av fastigheter som redovisningsmässigt klassas som investeringar. Därutöver fortsätter även arbete med nyproduktion av 152 lägenheter samt att 20 stycken lägenheter har blivit färdigställda under året. Visst lägre tempo än föregående år och planerad budget utifrån lite förseningar i vissa projekt.

Luleå Lokaltrafik AB:s investeringskostnader uppgick till 5 miljoner kronor under 2024. Bolaget har aktivt minskat sina investeringar i befintlig depå/fastighet utifrån att bolaget avvaktar kommande beslut om en ny depå som Luleå kommun ska bygga. Detta för att inte dra på sig kostnader i befintlig fastighet som planmässigt ska avvecklas framöver. Årets investeringar har främst varit kopplat till den nya reseapplikationen och beställningsportalen. Föregående år investerades även i bussar som inte har genomförts under 2024.

Luleå Miljöresurs AB:s investeringskostnader uppgick till 59 miljoner kronor under 2024. Under året investerade bolaget främst i fler insamlingsfordon, ny balpress och diverse olika investeringar utifrån flytt av verksamhet från Storheden till Sunderbyn. Därutöver har omsättning containrar, kompressorer och kärll genomförts. Differensen mot föregående år beror främst på de levererade insamlingsfordonen 2024 som inte genomfördes 2023.

Luleå Hamn AB:s investeringskostnader uppgick till 735 miljoner kronor under 2024 och kan till största del relateras till projekten Malmporten där påbörjad muddring av farled har genomförts och åtgärder i Framtidens hamn. Markköp och påbörjat inköp av ny bogserbåt har också genomförts under året. En investering kopplat mot ett reningsverk är framflyttad i tiden samt att delar av Malmporten och Framtidens hamn inte har investerats fullt ut enligt grundplan utifrån bland annat förändringar i projekten under året.

2.6 Balanskravsresultat

Balanskravsutredning (mkr)	2024	2023	2022	2021
Årets resultat	132	119	438	368
Samtliga realisationsvinster	-6	-7	-6	-71
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	126	111	432	297
Reservering av medel till resultatreserv	-58	-	-	-
Årets balanskravsresultat	68	111	432	297

Enligt kommunallagen ska kommunernas intäkter vara större än kostnaderna, det så kallade balanskravet. Ett uppfyllande av balanskravet är en grundförutsättning för en långsiktig, stabil finansiell utveckling och ett instrument för att förhindra negativ utveckling av kommunens ekonomi. Balanskravsresultatet visar årets resultat rensat från intäkter och kostnader, som inte hör till den löpande verksamheten.

Realisationsvinster från försäljning av anläggningstillgångar ska dras av från balanskravsresultatet. 2024 års balanskravsresultat blev 68 miljoner kronor. Det innebär att kommunen har uppfyllt lagens krav på en ekonomi i balans.

Fram till räkenskapsår 2033 är det möjligt att disponera medel från en resultatutjämningsreserv, RUR enligt tidigare regelverk, dvs för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Möjligheten att reservera medel till RUR upphör i och med räkenskapsåret 2024. För år 2024 reserverar därmed Luleå kommun inga ytterligare medel till resultatutjämningsreserven, totalt har Luleå reserverat 1 246 miljoner kronor till resultatutjämningsreserven.

Från och med räkenskapsår (bokslut) 2024 är det möjligt att reservera till en resultatreserv, RER. När det gäller reservering av medel till RER så gäller olika gränsvärden, beroende på om eget kapital inklusive samtliga pensionsförpliktelser är positivt eller negativt. Medel i RER kan disponeras för att täcka hela eller delar av ett negativt balanskravsresultat. Medel i RER ska användas för att uppnå en god ekonomisk hushållning, d.v.s. med större flexibilitet än RUR. Luleå kommun reserverar 58 miljoner kronor för år 2024, i enlighet med gällande riktlinjer.

2.7 Väsentliga personalförhållanden

Kompetensförsörjning

Det övergripande målet är att säkerställa att Luleå kommun har rätt kompetens för att möta nuvarande och framtida behov. Genom samverkan, utveckling och attraktiva arbetsvillkor ska kommunen vara en arbetsgivare som lockar, utvecklar, behåller och avslutar medarbetarskap på ett hållbart och strategiskt sätt. En beslutad kompetensförsörjningsplan för 2022-2024 syftar till att skapa en långsiktig och hållbar kompetensförsörjning som bidrar till kommunens utveckling och service till invånarna

De huvudområden som identifierats i den handlar om att:

- Stärka Luleå kommuns attraktionskraft som arbetsgivare genom ökat samarbete med andra arbetsgivare och utvecklade marknadsföringsinsatser i syfte att få fler att arbeta, leva och bo i Luleå.

- Effektivisera och professionalisera rekryteringsprocessen genom nya arbetssätt som bland annat förenklar och minskar tidsanvändning för den rekryterande chefen och även stärker den sökandes positiva upplevelse av kommunens rekrytering.
- Erbjuder verksamhetsanpassad kompetensutveckling och interna karriärvägar för att öka möjligheten att få fler medarbetare att stanna kvar i organisationen.
- Skapa goda förutsättningar för ett hållbart arbetsliv genom förbättrad arbetsmiljö, hälsofrämjande insatser och attraktiva förmåner i syfte att medarbetare vill stanna kvar i organisationen för att bidra med service och tjänster till våra invånare.
- Avsluta anställningar på ett professionellt och värdeskapande sätt genom att implementera strukturerad offboarding för att samla in erfarenheter och bibehålla positiva relationer med medarbetare som lämnar sin anställning i kommunen så kallad exitenkät.

Exempel på genomförda aktiviteter är:

- Utveckling av rekryteringsprocessen

Under 2024 har Luleå kommun tagit viktiga steg för att stärka och effektivisera rekryteringsarbetet. Ett omfattande arbete har genomförts med att införa en kompetensbaserad rekryteringsmetod, som syftar till att säkerställa att rekryteringsprocessen är rättvis, träffsäker och bidrar till långsiktig kompetensförsörjning. Arbetet med att införa samordnad rekrytering har också påbörjats, vilket ska leda till mer resurseffektiva och enhetliga rekryteringsprocesser inom kommunen. Behovet av att frigöra tid för chef i en rekryteringsprocess, ge ändamålsenligt stöd, att säkra att de som söker arbete i Luleå kommun får snabbt bemötande och att vi avslutar rekrytering skyndsamt behöver fortsättningsvis arbetas med under 2025.

- Exitenkät

Under 2024 genomförde 337 medarbetare exitenkät, i samband med avslut på sin anställning. Antalet respondenter motsvarar cirka fem procent av kommunens totala personal. Resultaten visar att hög arbetsbelastning, bristande ledarskap, begränsade karriärmöjligheter och låga löner är de främsta orsakerna till personalomsättning. Endast 15 procent av de som avslutat sin anställning skulle starkt rekommendera Luleå kommun som arbetsgivare, vilket tyder på strukturella utmaningar. Exitenkäten, inklusive eNPS (Employee Net Promoter Score), visar på betydande skillnader mellan förvaltningarna. Flera förvaltningar har utmanande resultat, särskilt inom områden som ledarskap, arbetsmiljö och intern kommunikation. Dessa utvecklingsområden ligger helt i linje med kompetensförsörjningsplanens huvudområden.

- Testa nya arbetssätt

Under 2024 har kommunstyrelsen fokuserat på att testa nya arbetssätt för att stärka det verksamhetsnära stödet för att öka det medskapande arbetssättet samt utveckla arbete som främjar hälsa och förebygger psykisk ohälsa.

Pilotarbetet "medskapande arbetssätt" handlar om att ge stöd för verksamhetsutveckling och som utgår från chefers och medarbetares gemensamma behov i den dagliga verksamheten. Alla insatser inom piloten

ska syfta till att främja medskapande, stärka verksamhetens utveckling och utveckla dialogen som arbetsform. Arbetet startade upp under hösten 2024 och för närvarande är cirka 20 olika stödinsatser igång. Den uppföljning som hunnit ske på denna korta period är mer upplevelsebaserad än kopplad till verksamhetsnytta men visar på positiva upplevelser av stöd- och utvecklingsinsatserna. Pilotarbetet kommer fortgå under 2025.

Luleå kommun har under året inlett ett utvecklingsarbete för att undersöka hur en satsning på klimakteriehälsa kan bidra till en stärkt arbetsmiljö och långsiktig kompetensförsörjning. Fokus ligger på att förstå hur riktade insatser – såsom utökad tillgång till företagshälsovård, utbildningar och flexibla arbetslösningar – kan stödja medarbetare som upplever utmaningar kopplade till klimakteriet. Målet är att identifiera åtgärder som kan minska sjukfrånvaro, förbättra arbetsförmågan och stärka kontinuiteten och produktiviteten i verksamheten. En central del i arbetet är att utvärdera hur anpassad stöd kan skapa bättre förutsättningar för ett hållbart och förlängt arbetsliv. Detta kan bidra till att minska personalomsättningen och bevara värdefull kompetens inom organisationen. Genom att testa och analysera olika insatser inom klimakteriehälsa strävar Luleå kommun efter att utveckla hållbara strategier som stärker arbetsmiljön, ökar effektiviteten och långsiktigt bidrar till en välfungerande och attraktiv arbetsplats.

Under 2024 har Luleå kommun genomfört riktade insatser för att stärka arbetsgivarens förmåga att förebygga och hantera psykisk ohälsa i arbetslivet. En grundutbildning inom psykisk ohälsa och identifiering av tidiga signaler på ohälsa har erbjudits chefer och HR-resurser, vilket har lett till ökad kompetens och förbättrad förmåga att tidigt upptäcka och hantera ohälsoproblem på arbetsplatsen. Arbetet fortsätter under 2025 med fördjupade insatser inom specifika områden för att ytterligare stärka det förebyggande och rehabiliterande arbetet. Kommunhälsan har dessutom utvecklat och implementerat nya testmetoder inom arbetspsykologi för att mäta kognitiva förmågor och följa upp effekter av rehabiliteringsinsatser och återgång i arbete. Detta ger chefer och HR viktiga verktyg för att bättre stödja medarbetare i deras återhämtningsprocess, vilket gynnar både individen och organisationen.

Dessa insatser är en del av kommunens strategiska arbete för att erbjuda en hållbar arbetsmiljö och stärka vår roll som en attraktiv arbetsgivare med målsättning att skapa förutsättningar för ett arbetsliv där medarbetare mår bra, kan prestera och utvecklas långsiktigt.

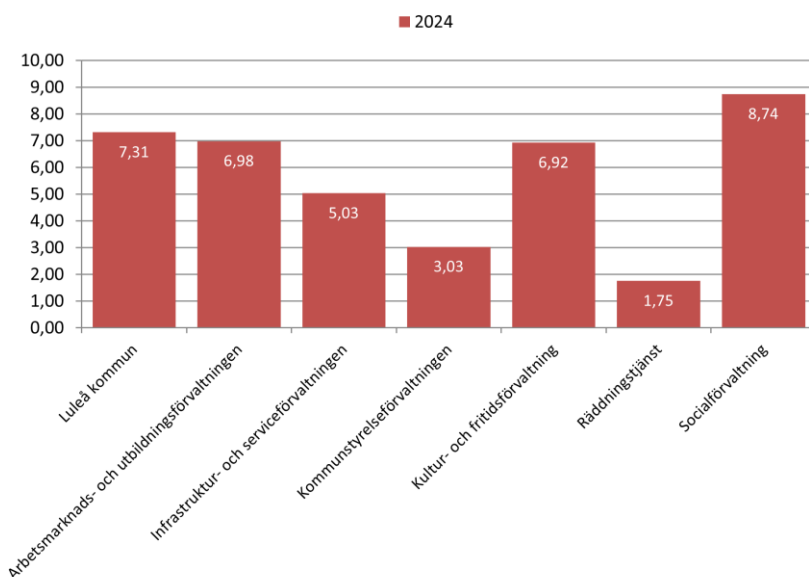
Personalstatistik

Sjukfrånvaro

Luleå kommun totalt	2024	2023	2022	2021	2020
Total sjukfrånvaro	7,31	6,99	7,61	6,79	7,46
Långtidssjukfrånvaro från dag 60	38,62	39,24	32,68	30,87	25,59
Sjukfrånvaro för kvinnor	8,08	7,84	8,32	7,64	8,28
Sjukfrånvaro för män	4,97	4,34	5,33	4,09	4,76
Sjukfrånvaro inom åldersgruppen 29 år eller yngre	6,52	6,76	7,88	7,16	7,95
Sjukfrånvaro inom åldersgruppen 30 – 49 år	6,39	6,06	6,68	6,22	7,01
Sjukfrånvaro inom åldersgruppen 50 år eller äldre	8,28	7,85	8,36	7,20	7,75

Luleå kommun har som arbetsgivare totalt sett ett högre sjuktal än 2023, den totala sjukfrånvaron i procent för Luleå kommun som arbetsgivare är 7,31 procent jämfört med fjolårets 6,99 procent. Psykisk ohälsa är fortfarande den främsta orsaken till sjukskrivning mer än 14 dagar i Luleå kommun. Flera insatser har gjorts där det bland annat arbetats fram en utbildning för chefer, psykisk ohälsa i arbetslivet.

Under 2024 har utbildning startats för tidiga signaler för psykisk ohälsa samt ett projekt om klimakteriehälsa som skall fortsätta hela 2025. Luleå kommuns HR-kontor har gjort behovsanalyser för att fånga utbildningsinsatser och stödresurser för chefer och HR-funktioner.

Vid årsskiftet 2023/2024:

Arbetsmarknadsförvaltningen och Barn- och utbildningsförvaltningen slogs ihop till Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen. Stadsbyggnadsförvaltningen bytte namn till Infrastruktur och serviceförvaltningen samt att delar flyttades till Kommunstyrelseförvaltningen. Kommunstaben bytte namn till Kommunstyrelseförvaltningen samt att delar flyttades till Infrastruktur och serviceförvaltningen.

Frisknärvaro

	2024	2023	2022	2021	2020
0 dagar frånvaro pga sjukdom	36,2	37,4	30,3	35,3	33,1
1-7 dagar frånvaro pga sjukdom	28,4	28,8	28,0	26,7	24,0
LK kv	61,1	62,3	54,7	58,3	52,8
LK män	74,5	77,4	69,2	73,7	70,3
Luleå kommun totalt	64,5	66,2	58,3	62,1	57,1
AUF kv	56,9				
AUF män	74,2				
Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen totalt	60,4				
ISF kv	67,4				
ISF män	80,2				
Infrastruktur- och serviceförvaltningen totalt	72,4				
KSF kv	85,0				
KSF män	91,1				
Kommunstyrelseförvaltningen totalt	86,7				
RTJ kv	93,3	83,3	72,7	81,8	57,1
RTJ män	91,3	90,3	77,5	84,9	77,2
Räddningstjänst totalt	91,6	89,4	76,8	84,5	74,2
BUF kv		59,0	50,4	54,1	50,6
BUF män		77,2	70,6	72,7	70,1
Barn- och utbildningsförvaltning totalt		62,5	54,2	57,5	54,3
Stab kv		80,2	80,5	82,4	74,7
Stab män		88,2	75,7	83,8	87,5
Kommunstab totalt		82,6	79,1	82,8	78,8
KFF kv	64,4	60,4	56,3	60,2	69,3
KFF män	74,4	83,2	80,5	82,2	81,6
Kultur- och fritidsförvaltning totalt	68,9	70,4	67,6	70,3	74,2
SOC kv	68,0	76,4	55,1	58,4	50,8
SOC män	70,7	73,6	64,0	69,6	65,5
Socialförvaltning totalt	64,1	65,2	57,3	60,9	53,9
SBF kv		67,2	58,7	65,7	60,9
SBF män		81,9	74,3	77,8	73,1
Stadsbyggnadsförvaltning totalt		73,4	65,2	71,5	67,0

Sjukfrånvaro och frisknärvaro per förvaltning

Kommunstyrelseförvaltningen

Vid årsskiftet 2023/2024 genomfördes en omorganisation då flertalet av serviceverksamheterna organiserades under infrastruktur- och serviceförvaltningen samtidigt som mark- och exploatering samt detaljplan organiserades under kommunstyrelseförvaltningen. I september 2024 tillkom Luleå Business Region till kommunstyrelseförvaltningen genom verksamhetsövergång.

Totala sjukfrånvaron har ökat något jämfört med 2023 men är fortfarande på låg nivå (3,0%) jämfört med kommunen som helhet (7,3%). Ökningen har varit för både kvinnor och män. Det är inom åldersgruppen 30-49 sjukfrånvaron ökat vilket är den åldersgrupp som är störst inom förvaltningen. Åldersgruppen 19-29 omfattar få personer så enskilda individer ger stora utslag. Kommunhälsan har utbildningar för chefer om psykisk ohälsa som erbjudits till kommunens chefer samt att kommunhälsan startat ett projekt om klimakteriehälsa.

Frisknärvaron i kommunstyrelseförvaltningen är högre 2024 jämfört med kommunstaben 2023. Jämfört med kommunen är förvaltningens frisknärvaro hög.

Cirka 62 procent av förvaltningens medarbetare hade ingen frånvaro på grund av sjukdom. Det är högre jämfört med kommunstaben 2023 och kommunen som helhet.

Det kan finnas så kallad dold sjukfrånvaro då man har möjlighet till flex och distansarbete.

Arbetsmarknad och utbildningsförvaltningen

Arbetsmarknad och utbildningsförvaltningen arbetar med två nämnder och redovisas nedan enskilt:

Arbetsmarknads- och gymnasienämnd

Total sjukfrånvaro är 6,98 procent. En frisk organisation brukar räknas som att en sjuknärvaro på 4-6 procent är rimlig. Före pandemin låg BUF på en nivå om cirka 6,7 procent, medan AMF låg något lägre. Att notera att sjukfrånvaro för dem under 29 år ser ut att öka, vilket också är en nationell trend. HR ska undersöka den sjukfrånvaron under 2025. Det är en majoritet av de anställda som är kvinnor (kvinnodominerad verksamhet) och dessutom många kvinnor som arbetar i förskolan. Notera: Av den totala sjukfrånvaron (6,98%) består drygt en tredjedel (38,01 %) av frånvaro som längre än 59 dagar. Det finns sedan lång tid välinarbetade rutiner och arbetssätt kopplat till sjukfrånvaro, rehabilitering och chefsstöd i form av system och stödfunktioner.

Frisknärvaro visar på att 60,35 procent av medarbetarna inte har haft fler än 7 sjukfrånvarodagar under kalenderåret. Före pandemin låg BUFs nivå på drygt 75 procent. 34 procent arbetarna har alltså inga sjukdagar, 26,6 procent har haft 1-7 frånvarodagar.

Barn- och utbildningsnämnd

Total sjukfrånvaro är ca 7 procent (6,98%), varav drygt en tredjedel (38,01 %) är frånvaro som är längre än 59 dagar. I en frisk organisation brukar man räkna att en total sjuknärvaro på 4-6 procent är rimlig. Förkylningar, magsjukor och andra infektionssjukdomar kommer alltid att bidra till en viss frånvaro, även i en organisation med mycket god arbetsmiljö. Före pandemin hade Barn- och utbildningsförvaltningen en

nivå om cirka 6,7 procent total sjukfrånvaro medan Arbetsmarknads-förvaltningen hade en något lägre total sjukfrånvaro. Att sjukfrånvaron är högre i den del av verksamheten som förut tillhörde Barn- och utbildningsförvaltningen följer ett nationellt mönster där kvinnodominerade verksamheter tenderar att ha högre sjukfrånvaro. Många av de anställda finns också i förskola och skola där det inte går att utföra arbetet hemifrån. Förskolor och skolor är också miljöer där många virus sprids.

Sjukfrånvaro för personer under 29 år ser ut att öka, vilket också är en nationell trend. Avdelningen för HR och ekonomi kommer att undersöka sjukfrånvaron för personer under 29 år närmare under 2025.

Det finns sedan lång tid välinarbetade rutiner och arbetssätt kopplat till sjukfrånvaro, rehabilitering och chefsstöd i form av system och stödfunktioner.

Frisknärvaro visar på att cirka 60 procent av medarbetarna inte har haft fler än 7 sjukfrånvarodagar under kalenderåret. (För jämförelse kan nämnas att Barn- och utbildningsförvaltningens nivå lågt på drygt 75 procent före pandemin.)

Räddningstjänsten

Förvaltningen har generellt haft väldigt låg sjukfrånvaro senaste åren, och 2024 var lägsta hittills (1,75%). Det har blivit bättre ordning i organisationen, efter några oroliga år bakom med missnöje vilket kan vara en bidragande faktor till ännu bättre resultat i år. Har även blivit en tydligare struktur kring arbetet med OSA och SAM, om än det finns mycket kvar att utveckla på förvaltningen.

Frisknärvaron för 2024 uppgick till 91,58 procent jämfört med 2023 då det uppgick till 89,36 procent.

Socialförvaltningen

Sjukfrånvaron har ökat något sedan föregående år men trenden över tid är en minskning. Sjukfrånvaron har ökat i alla undergrupper utom för dem under 29 år, där en svag minskning finns. Socialförvaltningens uppdrag med kontakter med sköra personer gör att det är angeläget att inte ta med sig smitta in till arbetet. Den psykiska ohälsan ökar. Förvaltningen har svårare än andra verksamheter att till exempel tillämpa friskvårdstimme eller göra hälsofrämjande helgruppsaktiviteter med medarbetarna. Under året har ett par arbetsgrupper deltagit i pilotprojekt kring klimakteriehälsa och friskfaktorer.

Frisktalet, andelen medarbetare som har ingen eller låg sjukfrånvaro, har minskat i jämförelse med föregående år men är betydligt högre än då samhället präglades av pandemin. Minskningen speglar ökningen i sjuktalen.

Infrastruktur och serviceförvaltningen

Infrastruktur- och servicenämnd

Den totala sjukfrånvaron för 2024 uppgår till drygt 5 procent, vilket är lägre än föregående år då den uppgick till 5,3 procent. Den positiva utvecklingen av den totala sjukfrånvaron beror uteslutande av en minskad korttidsfrånvaro (1-14 dagar).

Sjukfrånvaron överstigande 59 dagar (vilket motsvarar definitionen av långtidsfrånvaro) har ökat jämfört med föregående år. Utvecklingen gällande långtidsfrånvaron har efter 2023 succesivt försämrats och påverkats av att verksamheterna har ett antal medarbetare som varit helt frånvarande från arbetet under

året på grund av sjukdom. Inom förvaltningen arbetas långsiktigt med att rehabilitera dem. För att hålla i och säkerställa att den totala sjukfrånvaron inte ökar har förvaltningen fokus på det främjande och förebyggande arbetsmiljöarbetet, inte minst i samverkan mellan chefer, fackliga och skyddsombud.

Infrastruktur- och serviceförvaltningens frisknärvaro (0–7 dagars frånvaro) uppgår under året till 72,4 procent. Under samma period 2023 var frisknärvaron 73,4 procent. Minskningen av frisknärvaron ses främst bland dem som inte har haft någon sjukfrånvaro alls under året.

Miljö- och byggnadsnämnd

Den totala sjukfrånvaron för miljö och bygg är 5,1 %. Den har minskat med 1,0 procentenheter från 6,1 procent föregående år. Den korta sjukfrånvaron (1-14 dagar) är 1,74 procent. Den har ökat något mot tidigare år (1,50% år 2023). Det är positivt att den långa sjukfrånvaron sjunker och det betyder att vi har färre sjukdagar över 15 dagar. Minskningen är cirka 1,6 procentenheter.

Frisknärvaron är cirka 78 procent det vill säga 51 medarbetare har en sjukfrånvaro under åtta dagar under året. Verksamheten har arbetat metodiskt och långsiktigt med rehabilitering av de kort- så väl som långtidssjuka medarbetarna. Detta samtidigt som insatser pågår för att stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet med fokus på det främjande och förebyggande arbetsmiljöarbetet. Detta arbete har gett resultat redan under 2024. Vi kommer fortsatt att prioritera friskfaktorer och trivsel på arbetet och detta kommer förhoppningsvis bidra till ytterligare förbättring och ge positiva effekter på sjukfrånvaron så väl som frisknärvaron.

Kultur och fritidsförvaltningen

Sjukfrånvaron har totalt sett ökat under 2024 jämfört med föregående år och ligger totalt för året på 6,92 procent, varav 2,99 procent är korttidsfrånvaro (dag 1-14) jämfört med 2,7 procent föregående år. Större delen av ökningen beror till i huvudsak på långtidssjukskrivning och är till stor del inte arbetsrelaterad ohälsa.

Månadsanställda

Tabell: Antal månadsanställda den 31 december

Luleå kommun	2024	2023	2022	2021	2020
Tillsvidareanställda	6 086	6 051	5 963	5 993	5 861
- kvinnor	4 643	4 649	4 628	4 641	4 587
- män	1 443	1 402	1 335	1 352	1 274
Visstidsanställda	601	682	765	702	721
- kvinnor	439	468	537	524	519
- män	162	214	228	178	202

Tabell: Åldersfördelning månadsanställda den 31 december (%)

Tillsvidareanställda	Åldersgrupp	2024	2023	2022	2021	2020
	0 - 29 år	9,4	9,4	9,1	8,7	7,8
	30 - 39 år	19	18,6	18,7	18,5	18,1
	40 - 49 år	22,8	23,7	23,7	24,2	25,2
	50 - 59 år	30,1	30,8	31,6	31,3	31,8
	60 år -	18,8	17,5	16,8	17,2	17,1
Visstidsanställda	Åldersgrupp	2024	2023	2022	2021	2020
	0 - 29 år	26	27,3	27,2	25,1	29
	30 - 39 år	22,2	22,9	22,3	21,1	14,9
	40 - 49 år	20,7	17,2	18,3	19,1	22,6
	50 - 59 år	16,8	17,7	18,8	21,6	21
	60 år -	14,3	14,8	13,4	12,5	12,5

Åldersfördelningen ligger i princip oförändrad. Luleå kommun har en hög medelålder för tillsvidareanställda i likhet med andra kommuner, vilket gör att satsning på ett hållbart arbetsliv är viktigt.

KS-Kommunstyrelseförvaltningen

Åldersfördelningen avseende tillsvidareanställda har förändrats så att fler av de anställda är inom åldersspannet 40-49 samt 30-39. Anställda i övriga ålderskategorier har minskat. Åldersfördelningen kan delvis förklaras av att förvaltningen har många specialistbefattningar som kräver arbetslivserfarenheter.

År 2024 var 19 anställda inom förvaltningen visstidsanställda. Vad gäller de visstidsanställda har ökningen varit inom åldersspannet 40-49 år och 50-59 år.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen

Det är 29 personer fler inom förvaltningen som har tillsvidareanställningar 2024, jämfört med det totala antalet inom Barn- och utbildningsförvaltningen samt Arbetsmarknadsförvaltningen sammanslaget vid samma datum 2023. Samtidigt så har antalet visstidsanställningar vid samma jämförelsedatum minskar med 26 personer. Rekryteringar till Luleå International School och konverteringar av anställningar från visstid till tillsvidare kan påverka utfallet.

Kultur- och fritidsförvaltningen

Totalt uppgår antal tillsvidareanställda till 180 per 31 december jämfört med föregående år då antalet uppgick till 174.

Förvaltningen har fortsatt högt antal timanställda, 121 medarbetare jämfört med föregående år 116 medarbetare. En stor andel av timanställningarna finns fortsatt inom badverksamheten och fritidsgårdarna. Inom förvaltningen finns även 24 månadsavlönade visstidsanställda jämfört med 20 föregående år.

Infrastruktur- och serviceförvaltningen

Infrastruktur- och serviceförvaltningen hade vid årets slut 570 tillsvidareanställda (357 kvinnor och 213 män) och 31 visstidsanställda medarbetare (19 kvinnor och 12 män). Antalet tillsvidareanställda har ökat med 104 personer jämfört med 2023 och kan hänföras till den förändring av organisationen som genomfördes vid årsskiftet då sektionerna Plan respektive Mark- och exploatering övergick till Kommunstyrelseförvaltningen och Service och support ingick som en del i den nya förvaltningen som bildades.

Medelåldern ligger mellan 48 och 49 år. Förvaltningen har flest anställda i åldersgruppen 50–59 år och tillsammans med de medarbetare som är 60 år och äldre utgör dessa båda åldersgrupper cirka 56 procent av förvaltningens medarbetare.

Avdelning miljö och bygg hade vid årets slut 57 tillsvidareanställda medarbetare. Antalet medarbetare är samma som i fjol, 46 kvinnor och 11 män. Avdelningen har flest anställda i åldersgruppen 35–54 år denna grupp utgör ca 51 % av förvaltningens medarbetare. Medelåldern är 47 år. Den har minskat med 3 år, jämfört med i fjol, på grund av att några av våra nyrekryterade medarbetare är yngre. Verksamheten har nu full bemanning på samtliga poster. De nyrekryterade introduceras löpande och kommer snart att fullt ut kunna bidra till måluppfyllelse och effektiv myndighetsutövning inom nämndens uppdrag. Under kommande år kommer ytterligare medarbetare att rekryteras och arbete men fokus på tidiga skeden i våra arbetsprocesser

KS-Räddningstjänsten

Den sista dagen på 2024 hade Räddningstjänsten 67 tillsvidareanställda, varav 9 kvinnor. För 2023 låg den siffran på 65 tillsvidareanställda och 8 kvinnor.

Socialförvaltningen

Antalet anställda har minskat men den arbetade tiden ökat. Andelen män bland månadsanställda ökar svagt men kontinuerligt. Bland månadsanställda är den nu 23 procent. Bland timanställda är andelen män 27 procent.

Åldersstrukturen hos förvaltningens anställda varierar inte särskilt mycket över tid. Noterbart är att trenden för de yngre, 20–29 år, samt de äldre + 60 är de grupper som ökat över tid. Medelålder för timanställda har ökat något vilket antas bero på att fler arbetar kvar som timanställda efter pensionsavgång. Åldersstrukturen hos förvaltningens medarbetare följer också demografiutvecklingen i stort, och andelen pensionsavgångar förespås öka de kommande åren med en topp för åren 2028-2032.

Luleå Kommunföretag AB - koncernen

Luleå Kommunföretagskoncernen	2024	2023	2022	2021	2020
Medelantal anställda	725	684	639	535	502
- kvinnor	218	201	190	148	131
- män	507	483	449	386	370

2.8 Förväntad utveckling

Omvärldsanalys 2024

För Luleå kommun är det viktigt att beakta sex centrala trender som identifierats, eftersom dessa trender kommer att påverka kommunens utveckling och strategiska arbete framöver.

En fragmenterad värld: Den globala världsordningen genomgår fundamentala förändringar, vilket påverkar allt från näringslivsutveckling till kompetensförsörjning. För Luleå kommun innebär detta att globala skeenden snabbare får konsekvenser på lokal nivå, vilket kräver ökad samverkan och beredskap. Kommunen måste också ompröva tidigare strategier för internationalisering och utveckling, samt stärka det nordiska och europeiska samarbetet för att hantera osäkra globala handelssystem.

Trippel omställning: Klimatomställning, digital transformation och samhällstransformation är sammanlänkade trender som påverkar samhället på flera nivåer. Luleå kommun behöver ta en aktiv roll i att minska utsläpp och anpassa sig till klimatförändringar, utveckla sin digitala infrastruktur och kompetens, samt ompröva sina roller och arbets sätt för att möta nya förväntningar och behov från medborgare och näringsliv.

Ett samhälle i flera hastigheter: Urbanisering och centralisering skapar skillnader mellan stad och land, vilket påverkar relationen mellan olika samhällsgrupper och regioner. För Luleå kommun innebär detta utmaningar med att leverera välfärdstjänster, rekrytera nödvändig expertis och upprätthålla offentlig service i alla delar av kommunen. Kommunen måste också hantera segregation och skapa åldersvänliga miljöer för en åldrande befolkning.

Kampen om resurser: Konkurrensen om kritiska resurser som arbetskraft, finansiering, mark och energiresurser intensifieras. Luleå kommun behöver hantera behovet av kvalificerad arbetskraft inom välfärdsyrken, investeringar i tekniska lösningar och klimatomställning, samt bostadsbyggande och näringslivsutveckling. Kommunen måste också skapa en flexibel och dynamisk utbildningsstruktur för att möta arbetsmarknadens skiftande behov.

AI driver förnyelse: Artificiell intelligens och automation kommer att omvandla kommunal verksamhet, vilket innebär både möjligheter och utmaningar. Luleå kommun kan använda AI för att förbättra vårdkvaliteten, öka tryggheten för brukare, optimera personalanvändning och effektivisera beslutsfattande och strategisk planering. Kommunen måste också hantera frågor kring datasäkerhet, integritet och digital inkludering.

Resilienta samhällen: Behovet av att bygga motståndskraftiga och anpassningsbara samhällen ökar. Luleå kommun måste utveckla sin förmåga till både akut krishantering och långsiktig anpassning, investera i resilient infrastruktur och främja en kultur av innovation och samarbete. Kommunen behöver också skydda sig mot välfärdsbrottslighet, gängkriminalitet, cyberattacker och informationspåverkan.

Genom att beakta dessa trender kan Luleå kommun bättre förbereda sig för framtidens utmaningar och skapa en hållbar och inkluderande utveckling för sina invånare.

Kommunens förutsättningar

Luleå kommun har ett långsiktigt finansiellt mål om att årsresultatets andel av skatt och statsbidrag ska vara 2 procent. Ett överskott i verksamheten skapar förutsättningar för att långsiktigt finansiera ny- och reinvesteringar, pensionsåtaganden från ansvarsförbindelsen samt ha en beredskap för oförutsedda kostnader. Även om de ekonomiska förutsättningarna ser bättre ut från 2025 så når resultaten i beslutad plan och budget för perioden 2025–2027 inte någon av åren upp till det finansiella överskottsmålet om 2 procent.

De senaste årens höga inflation har inneburit ökade kostnader inom kommunens verksamheter och även om inflationen tydligt har fallit tillbaka så är den förhöjda prisnivån dock bestående. Räntorna har sjunkit under året men bedömningen är att de inte kommer att återgå till de nivåer som rådde före ränteuppgången.

I dag tar många kommuner ett stort ansvar för att bidra till den gröna omställningen, varav Luleå är en av dem. Det är viktiga satsningar för att Sverige ska klara målet med noll i nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären och EU:s klimatmål om mer än en halvering av utsläppen till 2030. Kommunernas engagemang är en förutsättning för att Sveriges industri ska vara konkurrenskraftig i framtiden. Företagens etableringar förutsätter ofta inflyttning av invånare och därmed arbetskraft. För att möta ett ofta kraftigt ökat antal invånare planerar kommunerna för investeringar i nya bostäder, infrastruktur och verksamhetslokaler. Kommunernas investeringar innebär i flera fall en ökad upplåning, vilket påverkar de ekonomiska villkoren under lång tid och ökad ränterisk. Staten lägger i budget 2025 förslag om vissa kreditgarantier till bostäder men generellt bekostar kommunerna många av dessa investeringar med egna medel.

3 Finansiella rapporten

3.1 Koncerninterna förhållanden

I Luleå kommunkoncern ingår kommunen och de kommunala bolagen. Ett stort antal transaktioner sker mellan de olika enheterna inom Luleå kommunkoncernen. Nedanstående tabeller ger en bild över dessa transaktioner.

(Tkr)					
Enhet	Ägd andel	Intäkter	Kostnader	Finansiella intäkter	Finansiella kostnader
Luleå kommun		155 118	337 896	19 289	428
Luleå Kommunföretag AB	100 %	3 542	4 009	79 282	5 542
Luleå Energi AB koncernen	100 %	212 141	2 769	2	5 452
Lulebo AB	100 %	48 548	130 420	428	67 401
Luleå Lokaltrafik AB	100 %	145 837	13 541	-	3 317
Luleå Miljöresurs AB	100 %	100 716	147 149	-	2 204

Luleå Kommunföretag AB har mottagit koncernbidrag på 79,8 miljoner kronor och lämnat koncernbidrag på 73,7 miljoner kronor. Totala utdelningar som Luleå Kommunföretag AB erhållit uppgår till 53,8 miljoner kronor.

(Tkr)							
	Ägd andel	Koncernbidrag		Aktieägartillskott		Utdelningar	
		Givna	Mottagna	Givna	Mottagna	Givna	Mottagna
Luleå kommun							
Luleå Kommunföretag AB	100 %	73 732	79 815				53 845
Luleå Energi AB koncernen	100 %	79 815				52 526	
Lulebo AB	100 %						
Luleå Lokaltrafik AB	100 %						
Luleå Miljöresurs AB	100 %					1 319	
Luleå Hamn AB	100 %		70 000				
Nordiskt Flygteknikcentrum AB	100 %		3 732				
Luleå Business Region AB	100 %						

3.2 Resultaträkning

(Mkr)	Not	Kommunen				Koncernen	
		Utfall år 2024	Budget år 2024	Avvikelse år 2024	Utfall år 2023	Utfall år 2024	Utfall år 2023
Verksamhetens intäkter	2	1 321	771	550	1 097	3 564	3 307
Verksamhetens kostnader	3	-6 609	-6 199	-409	-6 188	-8 359	-7 895
Avskrivningar	4	-390	-403	13	-372	-661	-648
Verksamhetens nettokostnad		-5 678	-5 832	154	-5 463	-5 456	-5 236
Skatteintäkter	5	4 947	4 952	-5	4 858	4 947	4 859
Generella statsbidrag och utjämning	6	907	907	-1	740	907	740
Verksamhetens resultat		176	28	148	135	398	363
Finansiella intäkter	7	34	56	-22	32	22	29
Finansiella kostnader	8	-78	-84	6	-48	-187	-92
Resultat efter finansiella poster		132	-1	133	119	233	300
Extra ordinära poster							
Årets resultat		132	-1	133	119	233	300
Resultat exkl semesterlöneskuld		132					

3.3 Balansräkning

(Mkr)	Not	Kommunen		Koncernen	
		2024	2023	2024	2023
TILLGÅNGAR					
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR					
Immateriella anläggningstillgångar	9	4	4	19	16
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader och anläggningar	10	7 524	7 050	11 998	10 746
Maskiner och inventarier	11	260	230	2 140	1 889
Pågående nyanläggningar	12	1 062	1 044	2 363	2 096
Summa Materiella anläggningstillgångar		8 846	8 324	16 502	14 731
Finansiella anläggningstillgångar	13	124	117	209	193
Summa ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR		8 974	8 445	16 729	14 940
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR					
Förråd och exploateringsfastigheter	14	202	164	225	186
Fordringar	15	650	671	1 084	1 166
Kortfristiga placeringar	16	116	104	262	310

(Mkr)	Not	Kommunen		Koncernen	
		2024	2023	2024	2023
Kassa och bank	17	347	283	349	285
Summa OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR		1 315	1 221	1 920	1 947
Summa TILLGÅNGAR		10 289	9 666	18 650	16 887
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Eget kapital vid årets början		6 417	6 318	9 904	9 614
Varav resultatreserv		-	-	-	-
Varav resultatutjämningsreserv		1 246	1 246	1 246	1 246
Årets resultat		132	119	233	300
Eget kapital vid årets slut		6 549	6 436	10 117	9 914
Varav resultatreserv		58	-	58	-
Varav resultatutjämningsreserv		1 246	1 246	1 246	1 246
Summa Eget kapital	18	6 549	6 436	10 117	9 914
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	19	529	464	534	471
Andra avsättningar	20	23	32	542	462
Summa Avsättningar		552	496	1 076	932
Skulder					
Långfristiga skulder	21	1 519	1 324	4 758	3 266
Kortfristiga skulder	22	1 669	1 409	2 698	2 775
Summa Skulder		3 188	2 734	7 456	6 041
Summa EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		10 289	9 666	18 650	16 887
PANTER OCH ANSVARFÖRBINDELSER					
Panter och därmed jämförliga säkerheter	23	3 830	2 660	3 833	2 660
Ansvarförbindelser					
Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulder eller avsättningar	24	1 501	1 488	1 503	1 488
Övriga ansvarförbindelser	25	-	-	1	1
Summa PANTER OCH ANSVARFÖRBINDELSER					

3.4 Kassaflödesanalys

(Mkr)	Not	Kommunen		Koncernen	
		2024	2023	2024	2023
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat		132	119	280	300
Justering ej likvidpåverkande poster	27	374	382	713	728
Övriga likvidpåverkande poster	28	56	90	56	90
Poster som redovisas i annan sektion	29	-213	-41	-199	-30
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		349	550	850	1 088
Ökning/minskning av periodiserade anläggningsavgifter					
Ökning/minskning av kortfristig fordran		21	32	-175	97
Ökning/minskning av periodiserade förråd och varulager		-39	-151	-39	-151
Ökning/minskning av kortfristiga skulder		260	146	315	133
Kassaflöde från den löpande verksamheten		591	577	950	1 167
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investering immateriella anläggningstillgångar				-3	-2
Försäljning av immateriella tillgångar					5
Investering av materiella anläggningstillgångar		-971	-814	-2 528	-1 751
Försäljning av materiella tillgångar		266	51	267	58
Investering i finansiella anläggningstillgångar		-8	-8	-35	-8
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar				61	10
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-713	-771	-2 238	-1 688
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Nyupptagna lån		250	450	1 735	625
Amortering låneskuld		-50	-200	-368	-50
Amortering av skulder för finansiell leasing		-3	-5	-3	-5
Kassaflöde från investeringsverksamheten		197	245	1 364	571
Årets kassaflöde		76	51	76	50
Likvida medel vid årets början		387	337	389	339
Likvida medel vid årets slut		463	387	465	389
Förändring av likvida medel		76	51	76	50

3.5 Noter

Not 1 Redovisningsprinciper

Reglering

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) samt Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer (RKR).

Under avsnittet leasing har avsnitten om avtal tecknade för 2018 tagits bort då alla avtal är rätt klassificerade. Under avsnittet anläggningstillgångar har ett tillägg gjorts med aktivering av lånekostnader.

Den kommunala bolagskoncernen upprättar årsredovisningen i enlighet med årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Sammanställd redovisning

Den sammanställda redovisningen för Luleå kommun omfattar kommunen samt bolagskoncernen. Luleå kommun organiserar de flesta av sina bolag i ett av kommunen helägt holdingbolag, Luleå Kommunföretag AB.

Den sammanställda redovisningen har, för de dotterbolag där kommunen har en ägd andel på mer än 50 %, upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering.

Förvärvsmetoden innebär att dotterföretagsandelarnas anskaffningsvärden avräknas mot förvärvat eget kapital. I koncernens egna kapital ingår förutom kommunens egna kapital endast den del av dotterbolagens egna kapital som intjänats efter förvärvet. Obeskattade reserver hänförs vid konsolideringen, exklusive uppskjuten skattedel, till respektive dotterbolags egna kapital. Med proportionell konsolidering menas att endast ägd andel av dotterföretagens resultat- och balansräkningar konsolideras i koncernredovisningen.

Varje enskilt koncernbolag konsolideras för sig med undantag för Luleå Energikoncernen och Luleå Hamn koncernen där koncernens civilrättsliga årsbokslut konsolideras. Det minoritetsintresse som finns i Luleå Energikoncernen redovisas inom eget kapital i Luleå kommunkoncernen. Ingen justering har gjorts då det gäller delägda dotterbolag i denna underkoncern då detta utgör ett obetydligt värde i koncernen.

Bolag i vilka kommunen har en ägd andel på mindre än 50 %, betraktas som intresse-företag. Konsolidering av dessa intressebolag görs inte eftersom dessa endast har marginell betydelse för kommunkoncernen.

Aktieinnehav i intresseföretag redovisas enligt kapitalandelsmetoden. Kapitalandelsmetoden innebär att det i koncernen redovisade värdet på aktier i intresseföretag motsvaras av koncernens andel i intresseföretagens egna kapital.

Skatteintäkter

Den preliminära avräkningen för skatteintäkter i årsredovisningen är baserad på Sveriges kommuner och regioners (SKR) decemberprognos för skatteunderlaget.

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar upptas i balansräkningen till anskaffningsvärdet efter avdrag för avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Investeringsbidrag och anläggningsavgifter redovisas som en långfristig skuld. Skulden upplöses och intäktsfördes på ett sätt som återspeglar investerings nyttjande och förbrukning.

Investeringar som aktiveras har ett anskaffningsvärde på minst ett prisbasbelopp (57 300 kr år 2024) och en nyttjandetid överstigande tre år i kommunen och för bolagen ett halvt prisbasbelopp. Kommunen aktiverar inte lånekostnader men bolagen aktiverar i vissa specifika fall.

Investeringar som inte färdigställts under året redovisas som pågående nyanläggningar. Avskrivningar beräknas inte för mark, konst och pågående nyanläggningar. På övriga anläggningstillgångar sker en planlig avskrivning utifrån den bedömd nyttjandeperiod. Avskrivningarna påbörjas den dag anläggningstillgången är färdig att tas i bruk.

Från och med 2015 tillämpas komponentavskrivning enligt RKR R4 Materiella anläggningstillgångars rekommendation. Historiska värden har beräknats om enligt framtagen modell för fastigheter från år 2016. För gator räknades de historiska värden om i mars 2019 samt att det genomfördes en revidering av modellen i december 2021, då den första bedömningen gjordes på felaktiga antaganden. För anläggningar inom vatten och avlopp infördes komponentavskrivning från år 2016, dock har inte de historiska värdena omräknats. För park och grönområdena tillämpas komponentavskrivning på vissa delar samt att de historiska värdena inte omräknats.

Komponentavskrivning gäller med följande avskrivningstider för tillgångar:

- Fastigheter och anläggningar 10 - 65 år
- Maskiner och inventarier 5 och 10 år
- Va-anläggningar 10 - 99 år
- Gator och vägar 7 - 99 år
- Ledningsrätter 99 år
- Datorer 3 år

Finansiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde. Nedskrivning av aktier och andelar sker i de fall värdenedgången anses bestående.

Leasing

Leasing ska enligt RKR-R5 klassificeras och redovisas antingen som finansiella eller operationella leasingavtal. Från och med 2018 redovisar Luleå kommun, leasing och hyra av lös egendom i enlighet med RKR-R5. Klassificering av avtal sker vid avtalens början.

Omsättningstillgångar

Värdering av lager/förråd sker enligt lägsta värdets princip, dvs det lägsta av anskaffningsvärdet eller verkligt värde.

Samtliga kundfordringar äldre än 13 månader redovisas som osäkra fordringar. För övriga kundfordringar sker individuell bedömning om fordran ska anses som osäker.

Kortfristiga placeringar värderas till verkligt värde.

Kommunens exploateringsfastigheter klassificeras som omsättningstillgångar.

Kommunens tomträttsmark för småhus och flerbostadshus har oklassificerats från bostadsmark till omsättningstillgång från år 2023.

Avsättning för deponi

Framtida återställningskostnader för sluttäckningen av deponianläggning redovisas som avsättning i kommunen. Beräkningen av avsättningens storlek är utförd 2007. Kommunen har sedan 2014 anlitat LUMIRE för utförande av uppdraget.

Sluttäckningen av nuvarande deponi i Sunderbyn har påbörjats. I juli 2020 lämnade LUMIRE in en statusrapport till Miljö- och Byggnadsnämnden om sluttäckningen av deponi av etapp 1A med begäran om att förlänga tidplanen med att sluttäckningen färdigställs under 2027.

Under våren 2023 aktualiserades frågan om uppföljning och behandling av tidigare nedlagda deponier, då kommunen fick ett föreläggande gällande handlingsplan för nedlagda deponier från Miljö- och Byggnadsnämnden. Den nya handlingsplanen kommer bland annat medföra genomförande av en ny riskbedömning, utökad provtagning samt mer täckning av de nedlagda deponierna, minst 28 st. Arbetet med uppföljning och behandling av tidigare nedlagda deponier behöver enligt föreläggandet utökas jämfört med nuläget vilket medför högre kostnader. Dessa är ännu inte kvantifierade då omfattningen av tillkommande åtgärder ännu inte är känd. Ytterligare ett par deponier som ska utredas, följas upp och behandlas med medel från avsättningen förväntas tillkomma.

Pensionsförpliktelser

Kommunens pensionsskuld redovisas enligt lag om kommunal bokföring och redovisning enligt den så kallade blandmodellen.

Avsättning redovisar förmånsbestämda pensionsförmåner som intjänats fr o m 1998 samt garanti- och visstidspensioner. Under ansvarsförbindelser redovisas de pensionsförmåner som intjänats före 1998.

Beräkning av det samlade åtagandet har utförts av Kommunernas Pensionsanstalt KPA.

Pensionsförpliktelser, såväl avsättningar som ansvarsförbindelser, beräknas enligt RIPS.

Pensionsförpliktelser för anställda i bolag som ingår i kommunkoncernen redovisas enligt BFN K3. Det innebär att pensionsförpliktelser inte redovisas som ansvarsförbindelser.

Taxefinansierad verksamhet

Enligt Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster, särredovisas den allmänna Va-anläggningens verksamhet och kan därmed särskiljas från annan verksamhet. Redovisningen sker enligt god redovisningssed och finns tillgänglig för fastighetsägarna och andra berörda. I den mån avgiftsuttaget inom vatten- och avloppsverksamheten överskrider självkostnaden minskas intäkten och överuttaget bokförs som en förutbetalad intäkt. Ett över- respektive underuttag regleras inom en 3 års period.

Not 2 Verksamhetens intäkter (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Försäljningsintäkter	102	97	1 260	1 311
Taxor och avgifter	190	196	585	553
Hyror och arrenden	187	176	834	784
Bidrag och kostnadsersättningar från staten	345	370	399	383
Bidrag och gåvor från privata aktörer	-	-	0	2
EU-bidrag	10	2	2	2
Övriga bidrag	44	10	30	18
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	223	201	101	204
Intäkter från exploateringsverksamhet och tomträtter	213	34	213	34
Realisationsvinster på anläggningstillgångar	6	7	7	12
Övriga verksamhetsintäkter	0	4	134	4
Summa verksamhetens intäkter	1 321	1 097	3 564	3 307

Not 3 Verksamhetens kostnader (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Personalkostnader exklusive pensionskostnader	3 794	3 642	4 336	3 869
Pensionskostnader	426	345	471	385
Lämnade bidrag	356	376	237	376
Köp av verksamhet	580	564	580	564
Lokal- och markhyror samt övriga fastighetskostnader	243	218	516	514
Inköp av material och varor	460	396	1 151	1 166
Inköp av tjänst	737	636	840	721
Realisationsförluster och utrangeringar	7	4	38	18
Anskaffningskostnad sålda exploateringsfastigheter	-	-	-	13
Övriga verksamhetskostnader	6	6	190	269
Bolagsskatt		-		
Summa verksamhetens kostnader	6 609	6 188	8 359	7 895

Not 4 Av- och nedskrivningarskrivningar (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Byggnader och anläggningar	320	306	437	426
Maskiner och inventarier	70	66	224	217
Nedskrivning	-	-	-	5
Summa av- och nedskrivningar	390	372	661	648

Not 5 Skatteintäkter (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Preliminär kommunalskatt	4 953	4 776	4 953	4 776
Preliminär slutavräkning innevarande år	15	62	15	62
Slutavräkningsdifferens föregående år	-20	21	-20	21
Mellankommunal kostnadsutjämnning		-		-
Summa skatteintäkter	4 947	4 859	4 947	4 859

Not 6 Generella statsbidrag och utjämnning (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Inkomstutjämnning	554	521	554	521
Kostnadsutjämnning	-365	-399	-365	-399
Regleringsbidrag	243	185	243	185
Införandebidrag	-	-	-	-
Kommunal fastighetsavgift	189	181	189	181
Bidrag LSS-utjämnning	78	59	78	59
Övriga bidrag i utjämningsystemet	-	-	-	-
Övriga generella bidrag från staten	207	194	207	194
Summa generella statsbidrag och utjämnning	907	740	907	740

Not 7 Finansiella intäkter (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Utdelning på aktier och andelar	4	1	5	2
Försäljning och värdering, finansiella anläggningstillgångar	-	4	-	4
Ränteintäkter	10	6	11	12
Försäljning och värdering, finansiella omsättningstillgångar	6	10	6	10
Kommunal borgensavgift	14	10	0	0
Övriga finansiella intäkter	0	1	0	1
Summa finansiella intäkter	34	32	22	29

Not 8 Finansiella kostnader (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Räntekostnader på lån	40	18	120	61
Finansiell kostnad, förändring av pensionsavsättning	38	29	38	29
Orealiserad värdeminskning finansiella instrument	0	0	28	0
Bankkostnader, placeringskostnader och liknande	-	-	-	-
Övriga finansiella kostnader	0	1	0	1
Summa finansiella kostnader	78	48	187	92

Not 9 Immateriella anläggningstillgångar (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Ingående anskaffningsvärde	4	4	20	17
Anskaffningar		1	3	3
Avyttringar och utrangeringar			0	0
Utgående anskaffningsvärde	4	4	23	20
Ingående ackumulerade avskrivningar	0	0	-4	-3
Årets avskrivningar	0	0	-1	0
Återförda avskrivningar vid avyttring och utrangering			0	0
Utgående ack. anskaffningsvärde	0	0	-4	-4
Utgående redovisat värde	4	4	19	16
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod	99 år	99 år	59 år	65 år

Not 10 Mark, byggnader och anläggningar (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Ingående anskaffningsvärde	11 378	11 079	16 846	16 525
Anskaffningar	869	527	1 245	543
Avyttringar och utrangeringar	-17	-39	-52	-76
Övriga förändringar	-55	-188	479	-122
Nedskrivning	-	-	0	-23
Utgående anskaffningsvärde	12 176	11 378	18 518	16 846
Ingående ackumulerade avskrivningar	-4 329	-4 110	-6 100	-5 803
Avyttringar och utrangeringar	10	35	33	52
Övriga förändringar	-1	53	-1	77
Årets avskrivning	-331	-306	-451	-426
Utgående ack. avskrivningar	-4 651	-4 329	-6 519	-6 100
Utgående redovisat värde	7 524	7 050	11 998	10 745
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod	33 år	32 år	34 år	35 år

Not 11 Maskiner och inventarier (inkl. skepp)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Ingående anskaffningsvärde	538	490	4 989	4 803
Anskaffningar	106	86	248	318
Avyttringar och utrangeringar	-43	-26	-77	-68
Övriga förändringar	-14	-11	17	-65
Utgående anskaffningsvärde	588	538	5 177	4 989
Ingående ack. avskrivningar	-308	-275	-2 893	-2 847
Avyttringar och utrangeringar	41	25	73	61
Övriga förändringar	9	8	9	110
Årets avskrivningar	-70	-66	-226	-217
Utgående ack. avskrivningar	-328	-308	-3 037	-2 893
Utgående redovisat värde	260	230	2 140	2 096
Därav finansiell leasing	5	11	14	17
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod	8 år	8 år	13 år	13 år

Not 12 Pågående nyanläggningar (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Pågående vid årets början	1 044	712	1 889	976
Årets investeringar (netto)	872	871	1 914	1 562
Övriga förändringar	-6	-1	-33	-6
Årets aktiveringar	-848	-537	-1 407	-643
Pågående vid årets slut	1 062	1 044	2 363	1 889

Not 13 Finansiella anläggningstillgångar (mkr)	Andel	Kommunen		Koncernen	
		2024	2023	2024	2023
Aktier och andelar kommunkoncernföretag					
Luleå Kommunföretag AB	100%	23	23	23	23
Aktier och andelar intresseföretag					
Stiftelsen Norrbottensteatern	42%				
Kommuninvest Ek förening		99	91	99	91
Shorelink AB	7%	1	1	1	1
Luleå Energi AB:s aktier i Lulekraft AB	50%			10	10
Övriga		1	1	1	1
Summa aktier och andelar kommunkoncernföretag mm		124	116	134	126
Långfristiga placeringar		-	-	0	0
Bostadsrätter		0	0	0	0
Uppskjuten skattefordran		-	-	75	67
Summa finansiella anläggningstillgångar		124	117	209	193

Not 14 Förråd, lager och exploateringsfastigheter (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Tomter för försäljning	201	161	201	161
Förråd och lager	1	3	24	25
Summa förråd och exploateringsfastigheter	202	164	225	186

Not 15 Fordringar (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Kundfordringar	76	73	204	253
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	439	525	626	734
Övriga kortfristiga fordringar	135	73	255	178
Summa fordringar	650	671	1 084	1 166

Not 16 Kortfristiga placeringar (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Räntefond				
Anskaffningsvärde	114	104	260	315
Värdereglering	2	0	2	-5
Summa kortfristiga placeringar	116	104	262	310

Not 17 Kassa och bank (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Kassa	0	0	0	0
Bank- och plusgiro	347	283	349	285
Summa kassa och bank	347	283	349	285

Not 18 Eget kapital (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Ingående eget kapital	6 436	6 318	9 914	9 592
• varav justeringar av eget kapital*	-19	-	-30	22
Årets resultat	132	119	233	300
Utgående eget kapital	6 549	6 436	10 117	9 914
• varav resultatreserv (RER)	58		-	-
• varav Resultatutjämningsreserv (RUR)	1 246	1 246	1 246	1 246

* Justering av eget kapital för kommunen avser ej bokförd löneskatt för år 2023 med 19 mkr. För koncernen tillkommer uppskjuten skatt -45 mkr och eliminering av interna investeringar med 34 mkr.

Not 19 Avsättningar för pensioner och likande förpliktelser (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Ingående avsättning till pensioner inkl löneskatt	464	370	464	377
Korrigerat IB	-	-	-	-
Nyintjänad pension	-	1	6	1
Skuldförändring	14	45	14	45
Ränte- och basbeloppsuppräknig	38	29	38	29
Förändring av löneskatt	13	18	13	18
Summa avsatt till pensioner inkl löneskatt	529	464	534	470

Not 20 Andra avsättningar (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Avsatt för återställande av deponi	67	67	67	67
Redovisat värde vid årets början	31	34	31	34
Nya avsättningar	-	-	-	-
Ianspråktaga avsättningar	-9	-3	-9	-3
Utgående avsättning	22	31	22	31
Avsatt för uppskjutna skatter	-	-	519	430
Övriga avsättningar	1	1	1	1
Summa andra avsättningar	23	32	542	461

Not 21 Långfristiga skulder (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Långfristig upplåning i banker och kreditinstitut	1 150	950	4 380	2 880
Långfristig leasingskuld	2	5	2	5
Sale and leaseback	36	38	36	38
Övriga långfristiga skulder	-	-	9	12
Förutbetalda intäkter anläggningsavgifter	156	161	156	161
Förutbetalda intäkter offentliga investeringsbidrag	175	170	175	170
Summa långfristiga skulder	1 519	1 324	4 758	3 266

Sale-and-leaseback	
Försäljningspris	106 mkr
Avtalets längd, start 2017	20 år
Huvudsakliga villkor i avtalet:	Hemsö ska bidra till att utveckla och investera i kommunens expansion med fokus på fastigheter och lokaler för samhällsservice.

Förutbetalda intäkter som regleras över flera år	2024	2023
Anläggningsavgifter återstående antal år (vägt genomsnitt)	33 år	26 år
Offentliga investeringsbidrag återstående antal år (vägt genomsnitt)	30 år	27 år
Förutbetalda intäkter för anläggningsavgifter periodiseras på 33 år vilket är lika med den vägda genomsnittliga nyttjandeperioden för VA-anläggningar.		
Det offentliga investeringsbidraget periodiseras med samma nyttjandeperioder som tillgången som bidraget avses.		

	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Uppgifter om lång- och kortfristig upplåning				
Genomsnittlig ränta	3,6%	3,7%	2,9%	2,9%
Genomsnittlig ränta, exklusive derivat	3,6%	3,7%	2,9%	2,9%
Genomsnittlig kapitalbindningstid, år	2,3	2,9	2,7	2,4
Genomsnittlig räntebindningstid, år	2,3	2,9	2,7	2,4
Genomsnittlig räntebindningstid, exklusive derivat, år	2,3	2,9	2,7	2,4
Kapitalförfall andel av lån				
0-1 år	30,4%		19,1%	20,2%
1-3 år	34,8%	57,9%	36,8%	42,9%
3-5 år	34,8%	42,1%	36,1%	36,8%
5-10 år			8,0%	
Över 10 år				
Marknadsvärde säkringsinstrument				
Säkrad låneskuld	0	0	0	315
Marknadsvärde derivat	0	0	0	0,7

Not 22 Kortfristiga skulder (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Kortfristiga skulder till banker och kreditinstitut	3	6	603	736
Leverantörsskulder	350	411	684	778
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	778	713	940	971
Övriga kortfristiga skulder	539	280	472	290
Summa kortfristiga skulder	1 669	1 409	2 698	2 775

Not 23 Panter och därmed jämförliga säkerheter (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Borgensåtagande kommunala bolag				
Luleå Kommunföretag AB	3 830	2 345	3 830	2 345
Lulebo AB		315		315
Övriga borgensförbindelser				
Fastighetsinteckningar	-	-	3	3
Summa borgensförbindelser	3 830	2 660	3 833	2 663

Luleå kommun har i oktober 1994 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 296 kommuner och regioner som per 2024-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemmarna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlem lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Luleå kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2024-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 601 095 707 587 kronor och totala tillgångar till 603 916 952 803 kronor. Luleå kommuns andel av de totala förpliktelserna uppgick till 5 484 940 172 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 5 517 026 596 kronor

Not 24 Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulder eller avsättningar (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Ansvarsförbindelse för pensioner intjänade före 1998				
Ingående ansvarsförbindelse för pensioner intjänade före 1998 inkl löneskatt	1 480	1 473	1 480	1 473
Årets utbetalning	-97	-110	-97	-110
Ränte- och basbeloppsuppräknig	91	118	91	118
Övrigt post	15	1	15	1
Minskning av ansvarsförbindelse genom tecknande av försäkring	-	-	-	-
Förändring löneskatt	4	-	4	-
Summa ansvarsförbindelse för pensioner intjänade före 1998 inkl löneskatt	1 493	1 480	1 493	1 480

Övriga pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulder eller avsättningar	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Visstidspension eller liknande	8	6	8	6
Omställningsstöd för förtroendevalda	0	1	0	1
Övriga pensionsförpliktelser				
Utgående pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulder och avsättningar	8	8	8	8

Uppgifter om pensionsförpliktelserna ovan har inte redovisats tidigare år. Utfallet för år 2023 har kompletterats med beloppet jmf årsredovisningen 2023.

Övriga upplysningar avseende pensioner	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Aktualiseringsgrad	98%	98%	98%	98%
Visstidspension, antal	3	3	3	3
Överskottsmedel i pensionsförsäkringen	-	-	-	-

Not 25 Övriga ansvarsförbindelser (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Fastigo garantibelopp, Lulebo	-	-	1	1
Summa övriga ansvarsförbindelser	0	0	1	1

Not 26 Leasing	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Finansiell leasingavtal				
Fordon				
Totala minimileaseavgifter	5	11	11	15
Nuvärde minimileaseavgifter	5	11	10	14
Därav förfaller inom 1 år	3	6	5	8
Därav förfaller inom 1-5 år	2	5	5	7
Därav förfaller senare än 5 år	-	-	-	-
Operationella leasingavtal				
Minimileaseavgifter				
• med förfall inom 1 år	9	15	26	36
• med förfall inom 1-5 år	4	7	32	44
• med förfall senare än 5 år	-	-	38	42

Not 27 Justering för ej likviditetspåverkande poster (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Avskrivningar	390	372	661	648
Nedskrivning	-	-	-	-
Utrangeringar	7	3	7	3
Övriga ej likviditetspåverkande poster	-22	6	45	77
Summa ej likviditetspåverkande poster	374	382	713	728

Not 28 Övriga likvidpåverkande poster som tillhör den löpande verksamheten (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Utbetalning av avsättning för pensioner	64	94	64	94
Utbetalning av övriga avsättningar (exkl bidrag till infrastruktur)	-9	-4	-9	-4
Summa övriga likviditetspåverkande poster som tillhör den löpande verksamheten	56	90	56	90

Not 29 Poster som redovisas i annan sektion löpande verksamheten (mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Realisationsresultat vid försäljning av anläggningstillgångar	-213	-41	-199	-30
Summa poster som redovisas i annan sektion	-213	-41	-199	-30

Not 30 Upplysning om kostnader för räkenskapsrevision (tkr)	Kommunen		Koncernen	
	2024	2023	2024	2023
Kostnader för räkenskapsrevision				
Sakkunnigt biträde	175	165	868	886
Förtroendevalda revisorer*	-	-	-	-
Auktoriserade revisorer (bolagsrevision)	-	-	-	-
Total kostnad för räkenskapsrevision	175	165	868	886
Kostnad för övrig revision				
Sakkunnigt biträde	1 548	1 660	4 465	3 141
Förtroendevalda revisorer*	-	-	-	-
Lekmannarevision	-	-	-	-
Total kostnad för övrig revision	1 548	1 660	4 465	3 141
Total kostnad för revision	1 723	1 825	5 333	4 027
*Uppgift saknas				

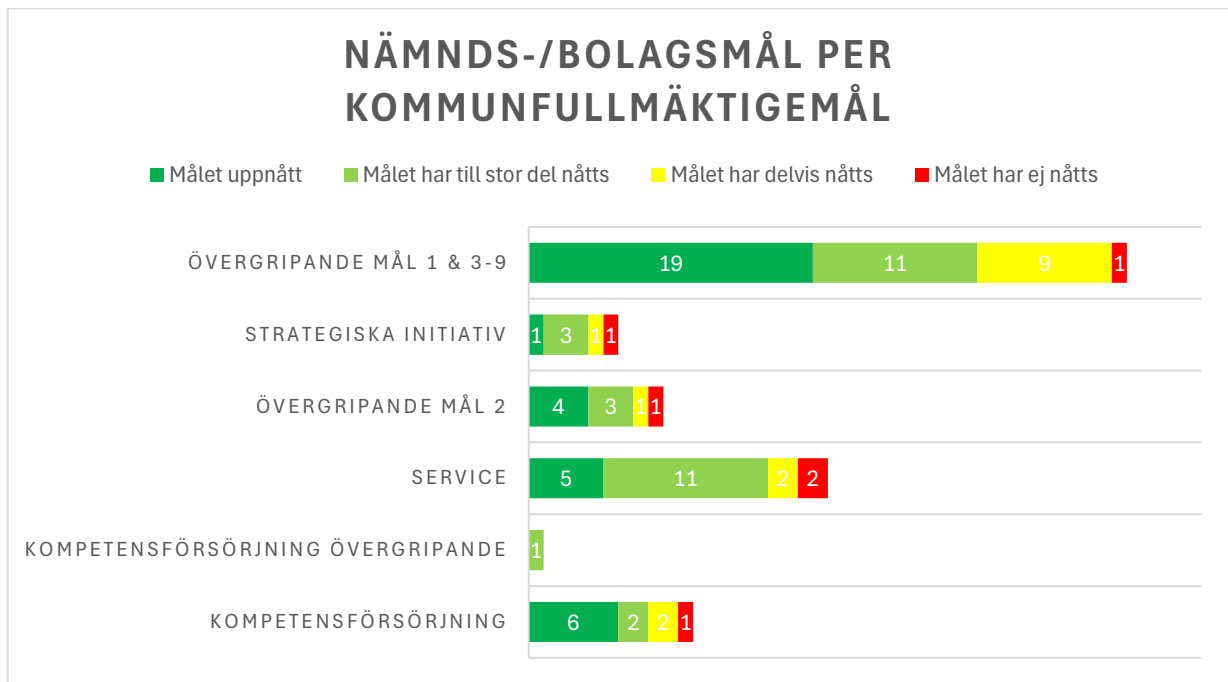
4 Revisionsberättelse

Kompletteras

5 Uppföljning av kommunfullmäktiges mål

Kommunkoncernens verksamheter hanterar de utmaningar som överensstämmer med respektive grunduppdrag och bidrar genom samverkan, omtanke och nytänkande till kommunfullmäktiges mål.

Nämnder och kommunala bolagsstyrelser beslutar om mål som sammantaget utgör bidrag till målarbetet. Utförligare analys per mål finns att läsa i bilaga (Nämnder och bolags måluppföljning).

Sammanvägd bedömning för Luleå kommunkoncern:

5.1.1 Samhällsbygget

De övergripande målen till 2040 beslutades av kommunfullmäktige i april 2019. Med ett beslut i september 2021 tidigarelades visionen från 2050 till 2040. Syfte med målen är att göra den hållbara utvecklingen enligt visionen tydligare samt att visa hur våra långsiktiga mål förhåller sig till de globala målen i Agenda 2030.

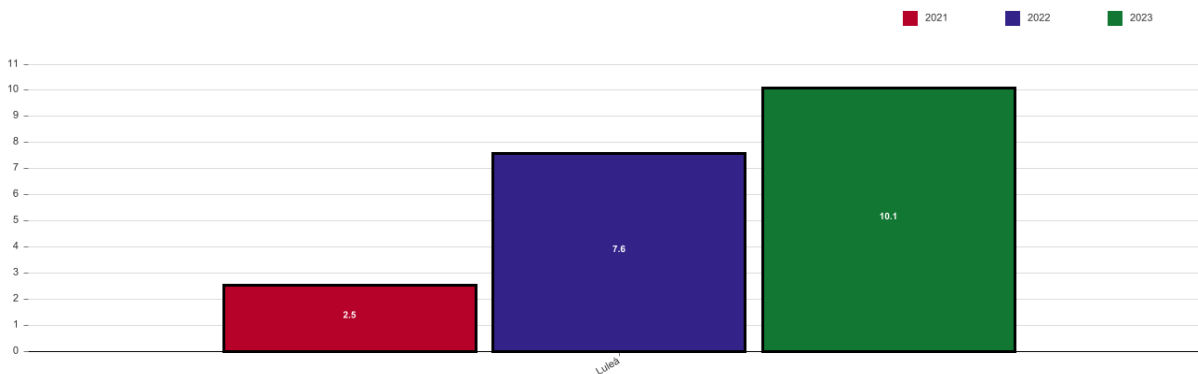
1. Jämlik, 3. Aktiv, 4. Natur, 5. Klimat, 6. Grannskap, 7. Vardag, 8. Innovation, 9. Arbete

Verksamhetsuppföljning av de övergripande målen till 2040

Målen följs med hjälp av 3-4 nyckeltal vardera. Grafer och jämförelser kommer från Kolada (se www.kolada.se). För varje graf kommenteras trend och jämförelse med andra kommuner. Jämförelse sker i förhållande till socioekonomiskt liknade kommuner (8 st) eller gruppen större stad (23 st). I jämförelsen med andra delas kommunerna in i tre grupper, bästa gruppen (25%), mittengruppen (50%) och sämsta gruppen (25%).

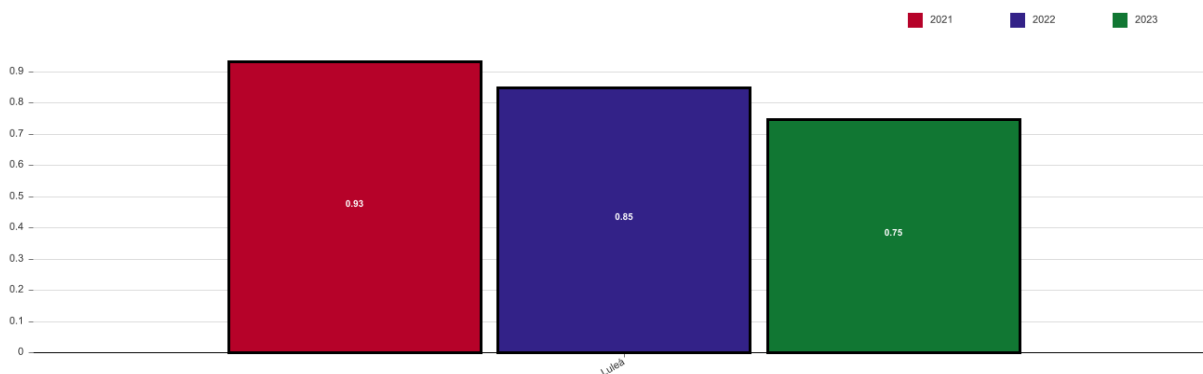
JÄMLIK

Verkställda vräkningar/avhysningar som berör barn, antal barn/100 000 inv. Källa: Kolada

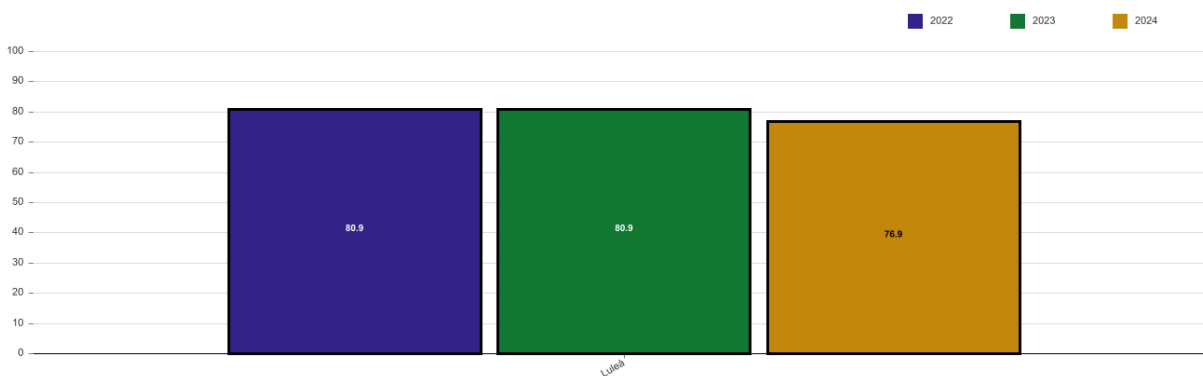
Trend - negativ, Jmf socioekonomiskt liknande kommuner - mittengruppen

Vuxna biståndsmottagare (18+ år) med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen. Källa: Kolada

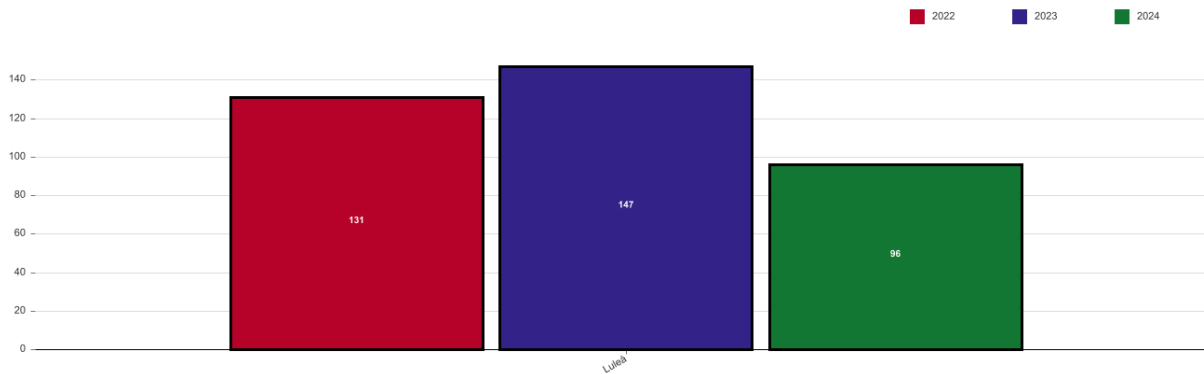
Trend - positiv, Jmf socioekonomiskt liknande kommuner - mittengruppen

Elever i åk 8: Känner du dig trygg i skolan? Andel som svarat "Helt och hållet" eller "Till stor del", (%). Källa: Kolada

Trend - negativ, Jmf socioekonomiskt liknande kommuner - mittengruppen

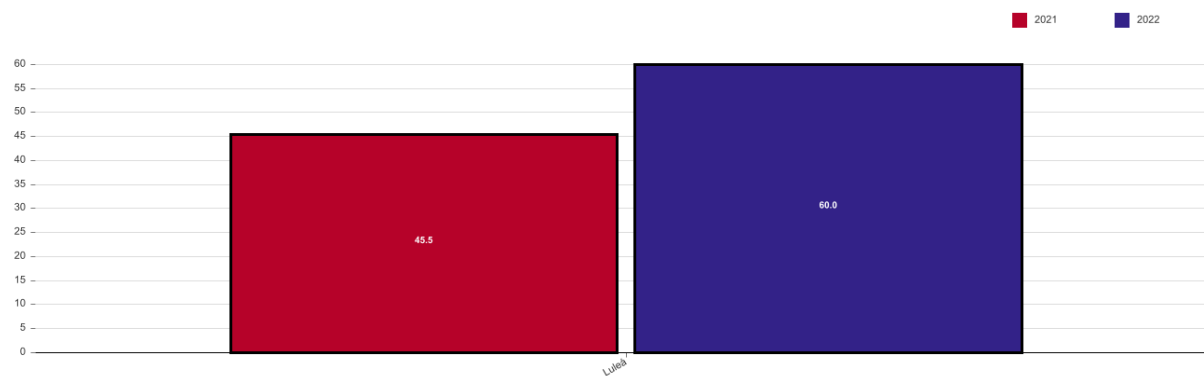
Väntetid i antal dagar från ansökningsdatum till första erbjudet inflyttningsdatum till särskilt boende, medelvärde. Källa: Kolada

Trend - positiv, Jmf socioekonomiskt liknande kommuner - sämsta gruppen

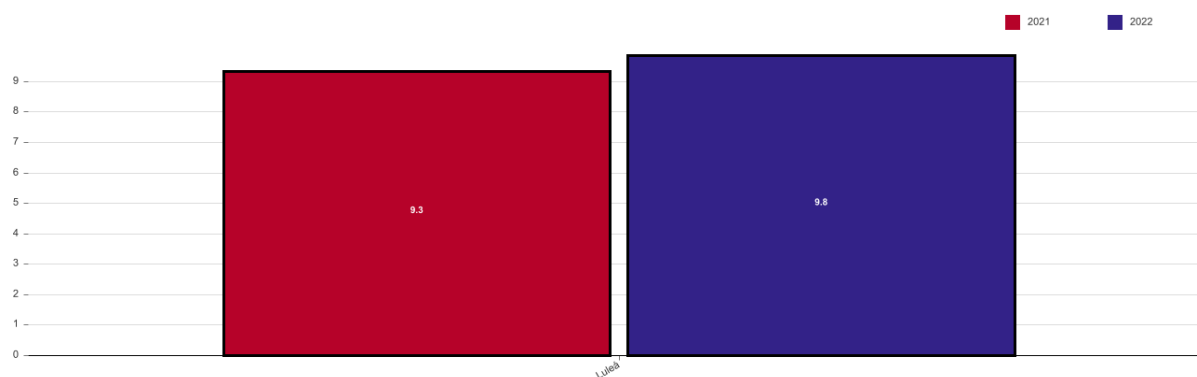
DELAKTIG

Kvinnor på ordförandeposter i kommunen, andel (%). Källa: Kolada

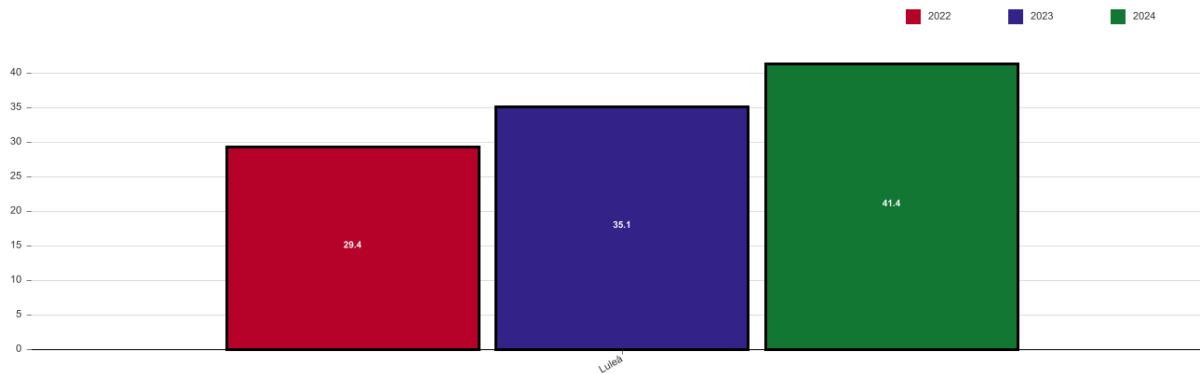
Trend - positiv, Jmf större stad - bästa gruppen

Utrikes födda bland förtroendevalda kommunpolitiker, andel (%). Källa: Kolada

Trend - positiv, Jmf socioekonomiskt liknande kommuner - mittengruppen

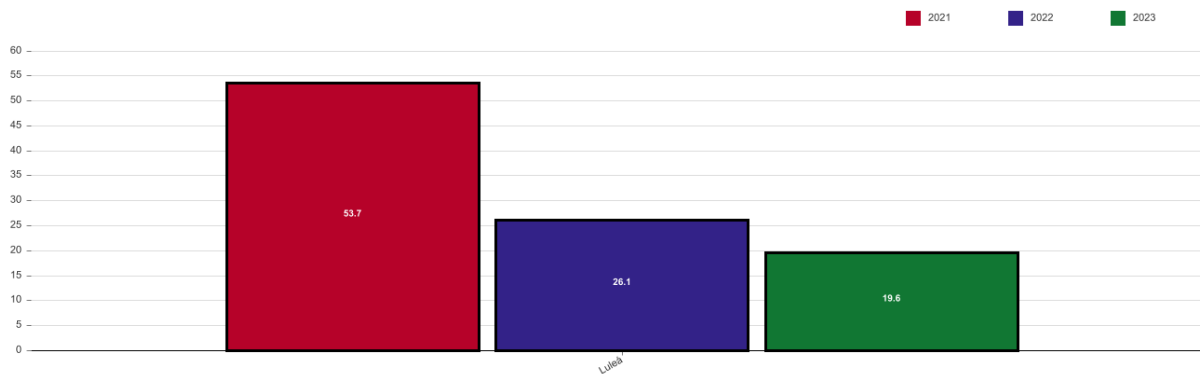
Medborgarundersökningen - Möjlighet att delta aktivt i arbetet med att utveckla kommunen fungerar bra, andel (%). Källa: Kolada

Trend - positiv, Jmf socioekonomiskt liknande kommuner - mittengruppen

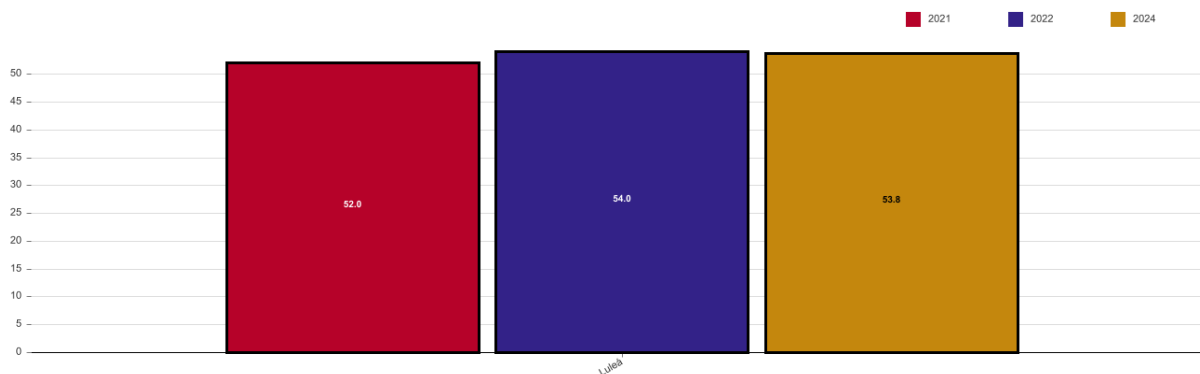
AKTIV

Aktivitetstillfällen för barn och unga i kommunala bibliotek, antal/1000 inv 0-18 år. Källa: Kolada

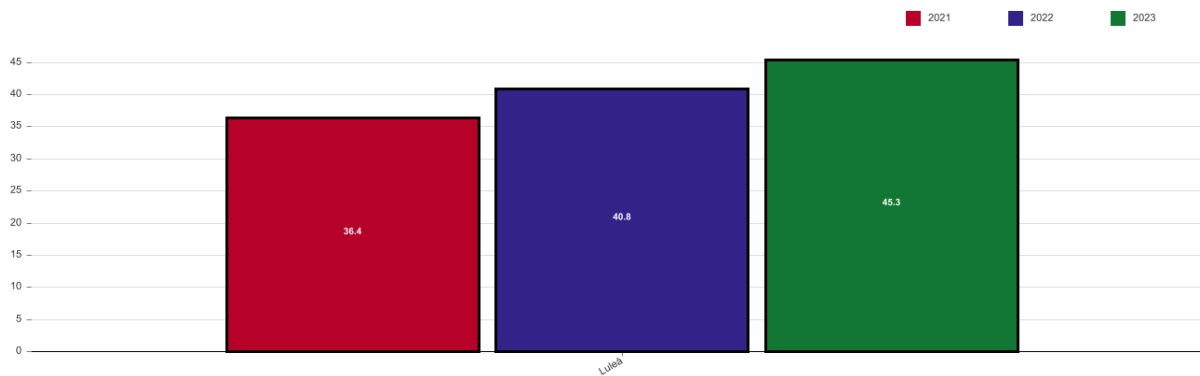
Trend - negativ, Jmf större stad - sämsta gruppen

Invånare 16-84 år som är stillasittande mer än 7 timmar per dag, andel (%). Källa: Kolada

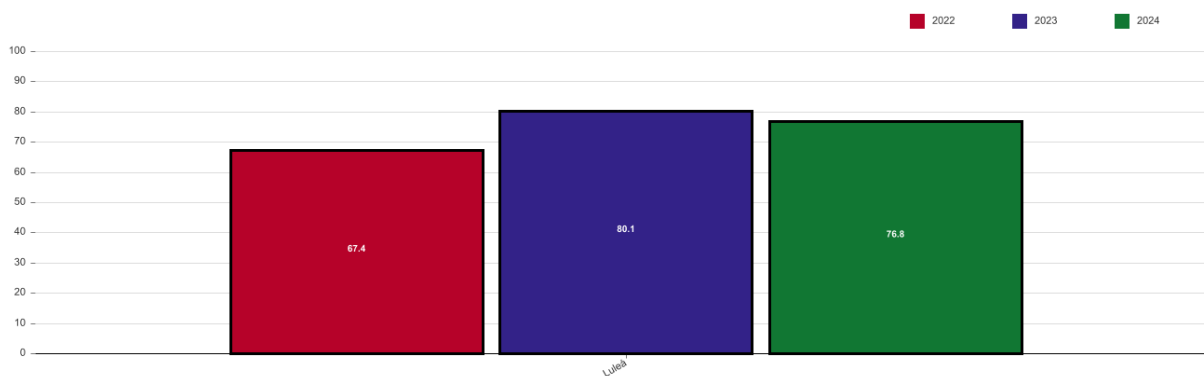
Trend - oförändrad, Jmf socioekonomiskt liknande kommuner - mittengruppen

Deltagartillfällen i idrottsföreningar, antal/inv 7-20 år. Källa: Kolada

Trend - positiv, Jmf socioekonomiskt liknande kommuner - bästa gruppen

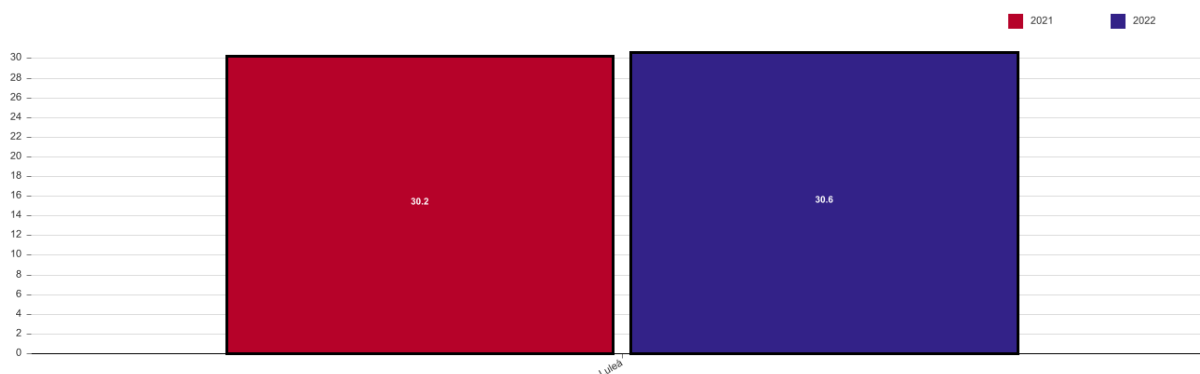
Medborgarundersökningen - Bra utbud av lekplatser, parker etc. i kommunen, andel (%). Källa: Kolada

Trend - negativ, Jmf större stad - sämsta gruppen

NATUR

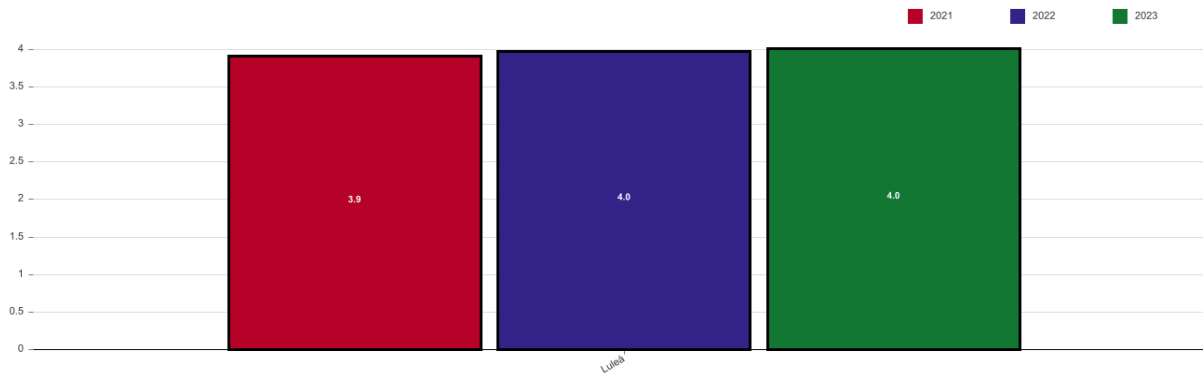
Havsstrandlinje påverkad av bebyggelse, andel (%). Källa: Kolada

Trend - oförändrad, Jmf större stad - mittengruppen

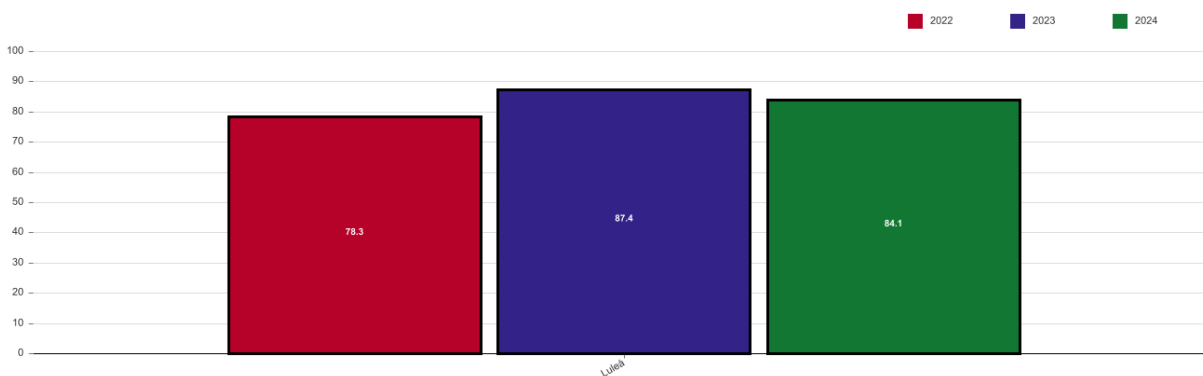

Skyddad natur land, andel (%). Källa: Kolada

Trend - oförändrad, Jmf större stad - mittengruppen

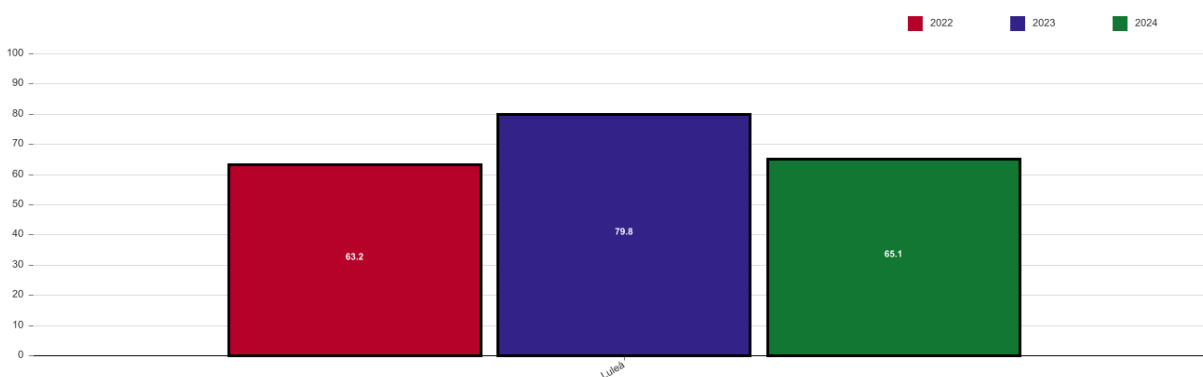
Medborgarundersökningen - Skötsel av naturområden i kommunen fungerar bra, andel (%). Källa: Kolada

Trend - negativ, Jmf större stad - mittengruppen

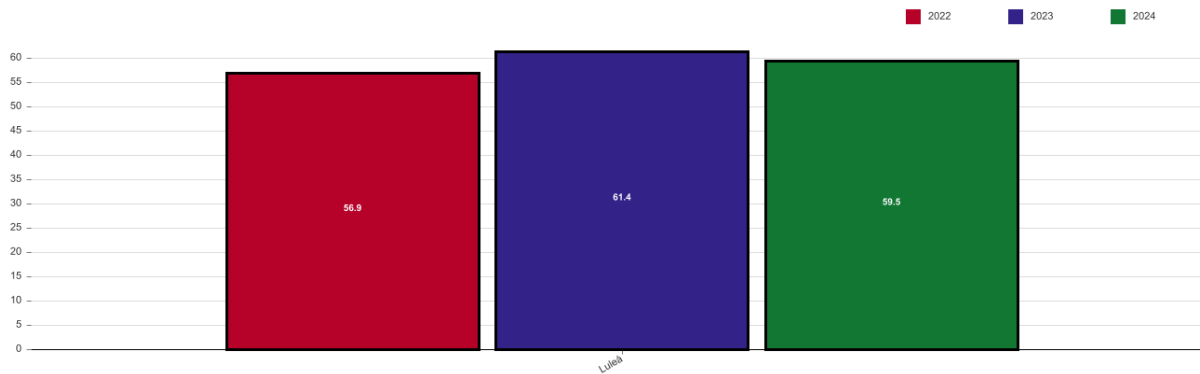
KLIMAT

Medborgarundersökningen - Kommunens arbete för att minska miljö- och klimatpåverkan i egna verksamheter är bra, andel (%). Källa: Kolada

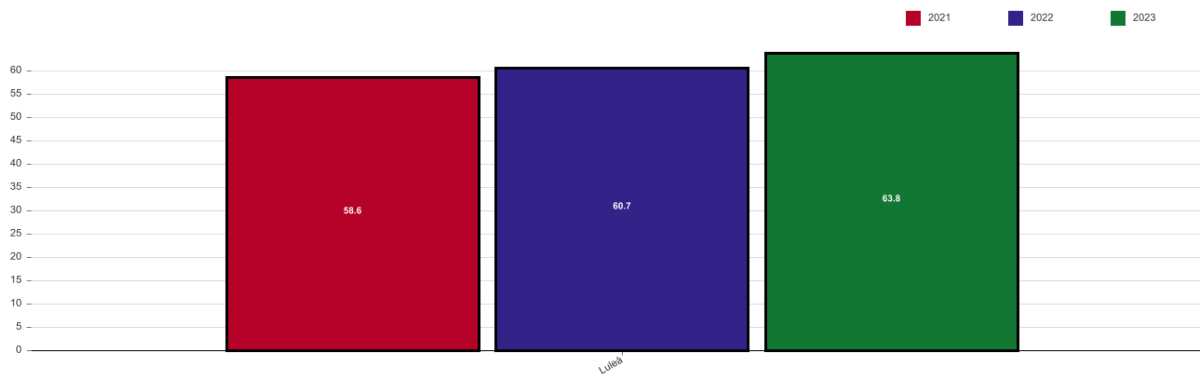
Trend - negativ, Jmf större stad - mittengruppen

Medborgarundersökningen - Information från kommunen om vad enskilda kan göra för att minska sin miljö- klimatpåverkan fungerar bra, andel (%). Källa: Kolada

Trend - negativ, Jmf större stad - mittengruppen

Fossiloberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%). Källa: Kolada

Trend - positiv, Jmf större stad - sämsta gruppen

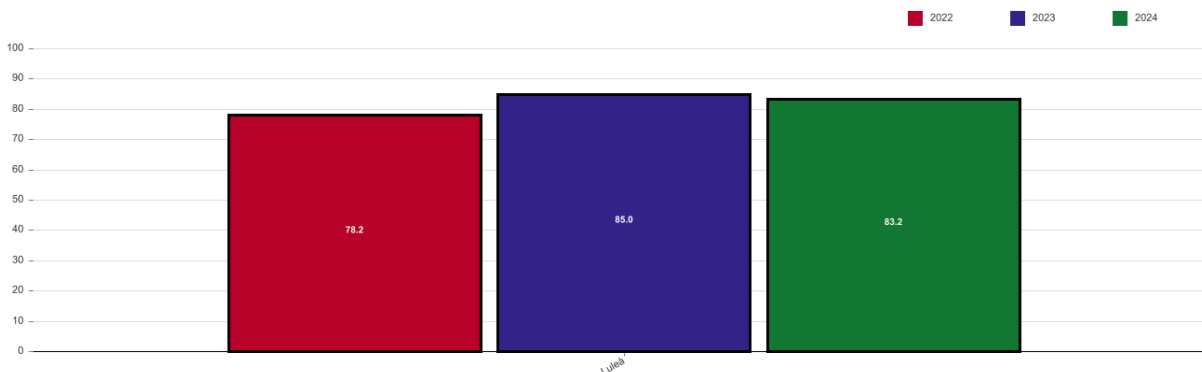
GRANNSKAP

Befolkning i kollektivtrafiknära läge, andel (%). Källa: Kolada

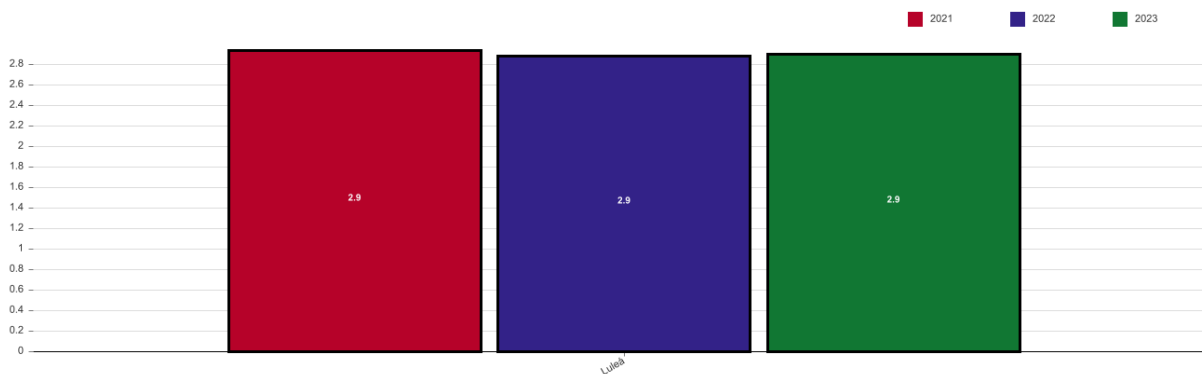
Trend - oförändrad, Jmf större stad - mittengruppen

Medborgarundersökningen - Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute, andel(%). Källa: Kolada

Trend - negativ, Jmf större stad - mittengruppen

Cykelväg i kommunen, total, meter/inv. Källa: Kolada

Trend - oförändrad, Jmf större stad - mittengruppen

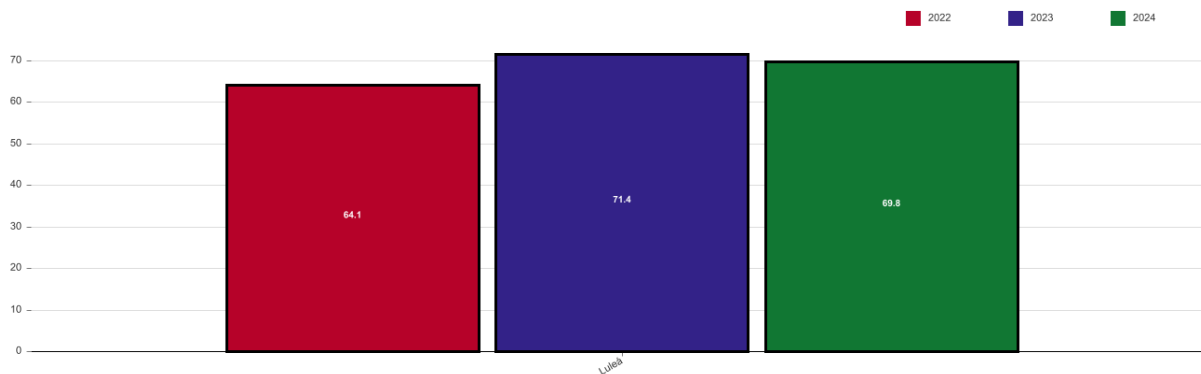
Vattentäkter med vattenskyddsområde, andel (%) (-2022). Källa: Kolada

Trend - oförändrad, Jmf större stad - mittengruppen

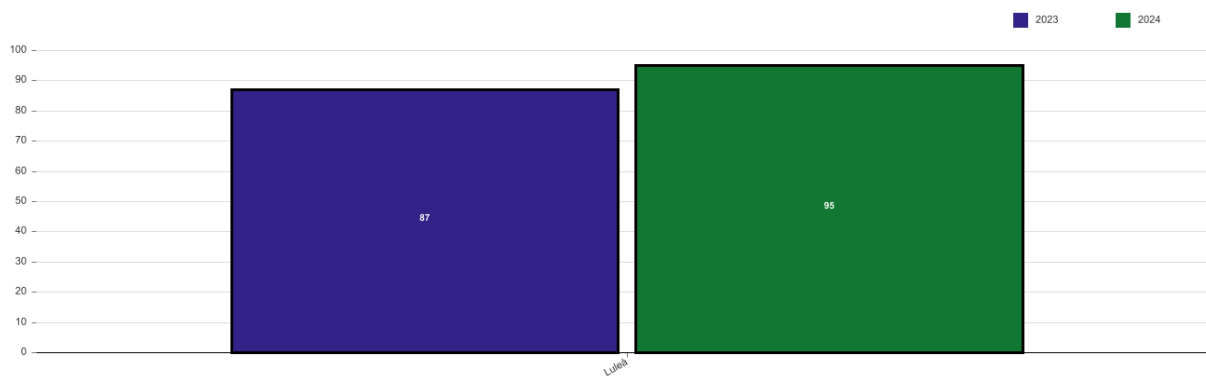
VARDAG

Medborgarundersökningen - Bra tillgång till kommunal service utanför kommunens centralort, andel (%). Källa: Kolada

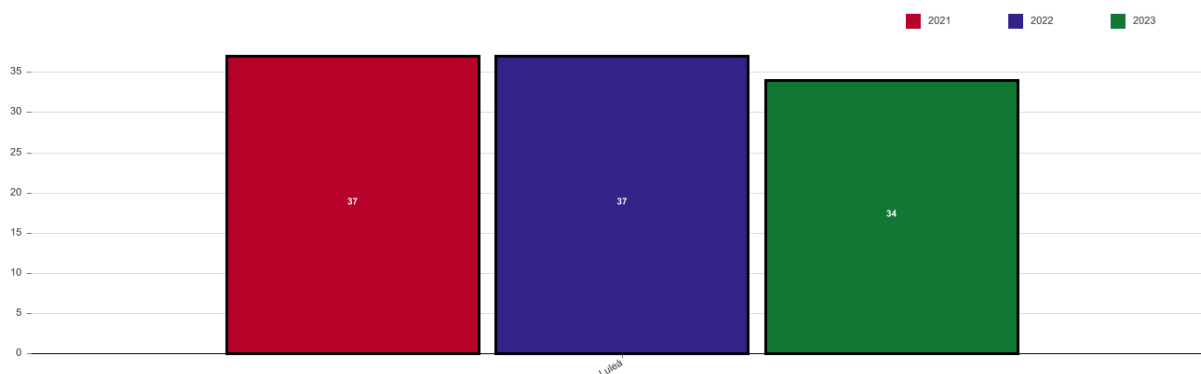
Trend - negativ, Jmf större stad - sämsta gruppen

Elbilsladdpunkter, totalt antal. Källa: Kolada

Trend - positiv, Jmf större stad - sämsta gruppen

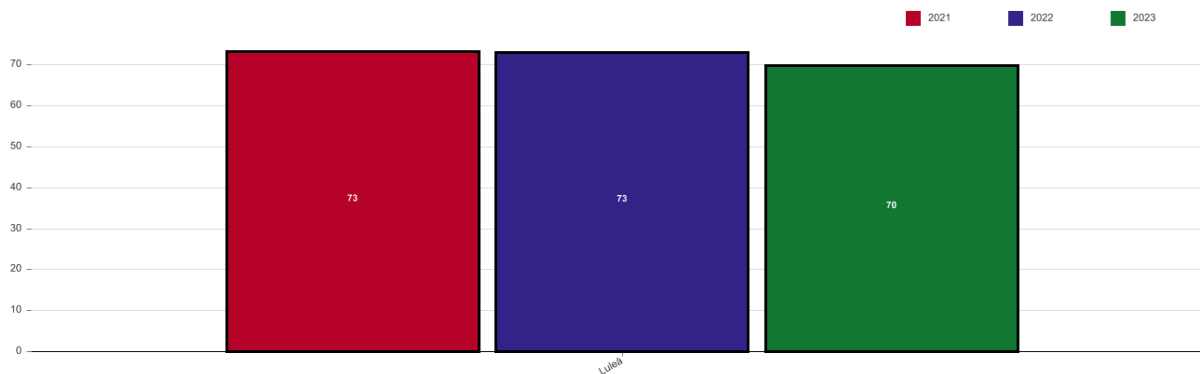
Kommunalt avfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling, andel (%). Källa: Kolada

Trend - minskande, Jmf större stad - kan inte bedömas, i gruppen med de lägsta värdena

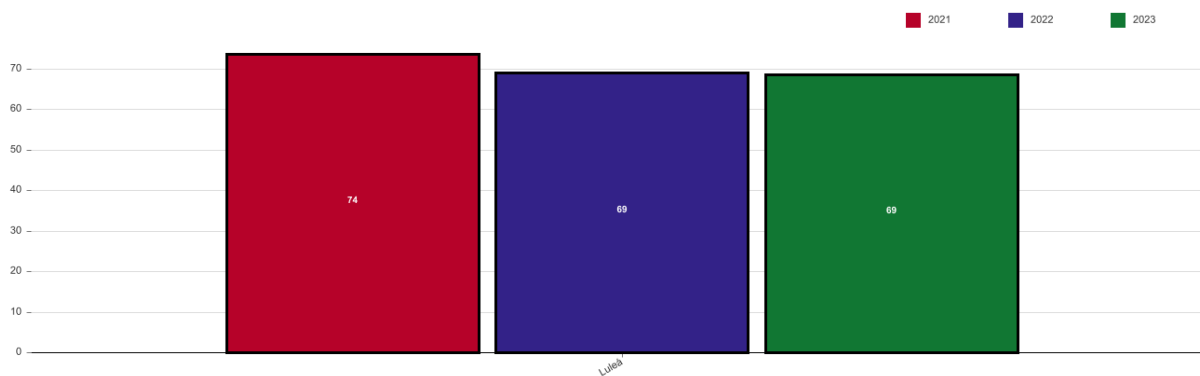
INNOVATION

Företagsklimat Insikt - Totalt, Index. Källa: Kolada

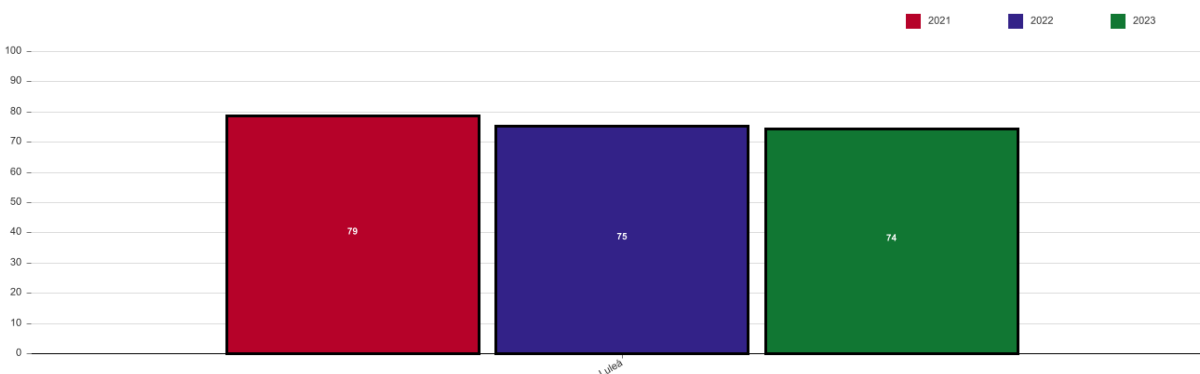
Trend - negativ, Jmf större stad - sämsta gruppen

Företagsklimat Insikt - Information - Index. Källa: Kolada

Trend - oförändrad, Jmf större stad - sämsta gruppen

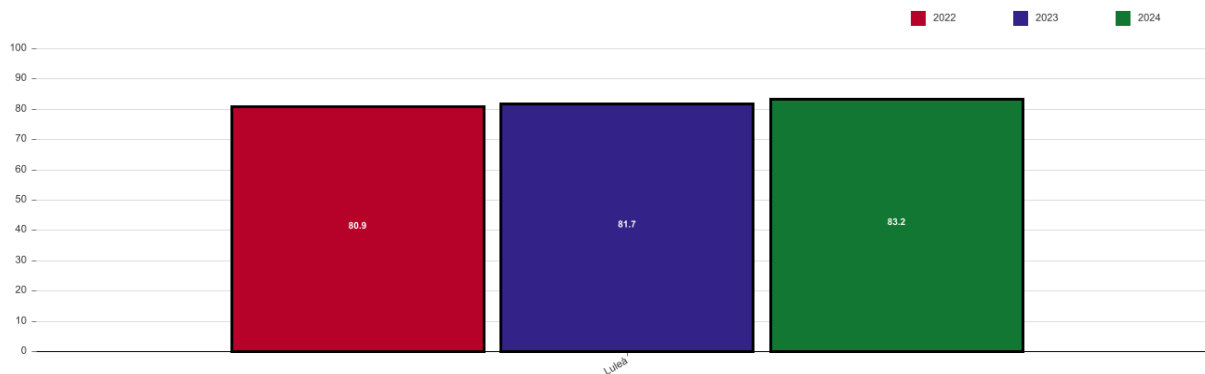
Företagsklimat Insikt - Kompetens - Index. Källa: Kolada

Trend - negativ, Jmf större stad - mittengruppen

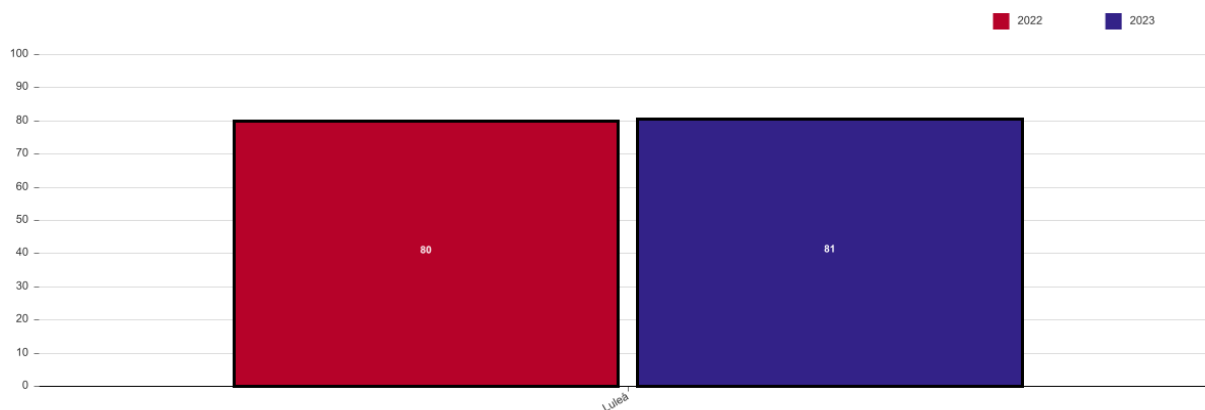
ARBETE

Gymnasieelever med examen eller studiebevis inom 4 år, hemkommun, andel (%). Källa: Kolada

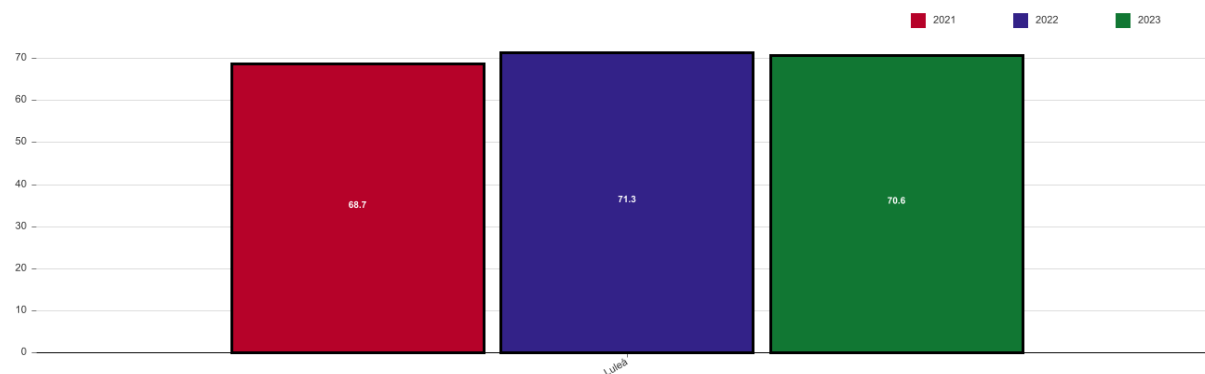
Trend - positiv, Jmf socioekonomiskt liknande kommuner – mittengruppen

Heltidsarbetande månadsavlönade, kommun, andel (%). Källa: Kolada

Trend - positiv, Jmf större stad - mittengruppen

Kursdeltagare i komvux som har avslutat med godkända betyg, i huvudmannens skolenheter, andel av de som avslutat eller avbrutit kurs under året (%). Källa: Kolada

Trend - oförändrad, Jmf socioekonomiskt liknande kommuner - mittengruppen

Totalt visar 10 nyckeltal av 30 st en positiv trend (33%), 8 st en oförändrad (27%) och 11 st en negativ trend (37%). För ett nyckeltal är trenden minskande och kan tolkas både positiv eller negativ. Jämfört med andra kommuner ligger Luleå kommun i bästa gruppen för 3 nyckeltal (10%), i mitten för 18 st (60%) och bland de sämsta för 8 st nyckeltal (27%).

Under 2021 beslutade kommundirektören att sex strategiska initiativ skulle starta för att för att hantera politiska mål och prioriteringar. Strukturen för att omhänderta detta utgör sponsorer som syftar till att ge team goda förutsättningar för sitt arbete med initiativen, bland annat i form av stödjande resurser för exempelvis coachande och koordinerande.

Initiativen har ett utforskande arbetssätt för att ta fram erfarenheter, metoder, verktyg etcetera som senare kan användas och införas i hela organisationen. Det övergripande syftet med de strategiska initiativen är att ta kliv för att nå en hållbar utveckling.

- – målet har ej nåtts
- – målet har delvis nåtts
- – målet har i hög grad nåtts
- – målet har uppnåtts

Den sammanvägda bedömningen bygger på intervallen 0-50% , 50-74% , 75-99% och 100% . Mål som ej nåtts eller delvis nåtts läggs samman, detsamma gäller mål som i hög grad nåtts eller nåtts helt.

Kommunfullmäktigemål	Bedömning	Trend
8 övergripande mål (Nr 1 och 3-9)		↗
Alla nämnder och kommunala bolag har bidragit i olika omfattning till något av de åtta övergripande målen. Trettio av fyrtio nämnds-/bolagsmål har uppnåtts eller nåtts till stor del.		
Strategiska initiativ		→
De sex initiativen bidrar på olika vis med utforskande arbetssätt för att ta fram erfarenheter, metoder, verktyg etcetera som senare kan användas och införas i hela organisationen. Ett av de strategiska initiativen nås helt, tre uppnås till stor del, ett uppnås delvis och ett mål nås inte. Utförligare beskrivning finns att läsa under kommunstyrelseförvaltningen i bilaga (Nämnder och bolags måluppföljning).		

5.1.2 Demokrati

Luleå kommun har nio övergripande mål till 2040, beslutade av kommunfullmäktige i april 2019.

Ett av de övergripande målen, Luleås invånare är delaktiga i samhällets utveckling, syftar till att försvara demokratin, att öka möjligheterna till delaktighet, att driva dialoger och att nå en jämställd representation. En systematisk och nära dialog med invånare samt att öka insyn och transparens är nödvändiga för att målet ska nås. Av program till Vision Luleå 2040 framgår också att kommunen ska arbeta med en aktiv brukardialog för att söka kunskap, erfarenhet och förslag, samt att det ska skapas utrymme för innevånarens inflytande och delaktighet i kommunens och samhällets utveckling.

Kommunfullmäktigemål	Bedömning	Trend
Övergripande mål 2, Delaktig		→
Nämnder och bolag erbjuder olika former av dialoger och andra möjligheter för invånare att vara delaktiga när det gäller frågor som rör verksamhetsområden de har ansvar för. En samlad bild över nämnds- och bolagsmålen visar att sju av nio av målen nås eller är nära att uppnås.		

Tre verksamhetsuppföljande nyckeltal, som redovisas under 5.1.1, förstärker bedömningen då trenden är positiv samt att de vid jämförelse med andra kommuner placerar Luleå i mitten- eller bästa gruppen.

5.1.3 Service

Luleå kommuns service ska ligga i nationell framkant när det gäller nöjda kunder, kvalitet, effektivitet och nyttjande av teknikens möjligheter. Vår servicekultur ska genomsyra hela kommunen och förstärka upplevelsen av oss som en förtroendefull serviceorganisation.

Det handlar om att ständigt förenkla, förnya och förbättra oss i våra uppdrag – bidra till en enklare vardag för de vi finns till för. Bemötande och tillgänglighet ska präglas av en helhetssyn på vad som är till samlad nytta för kommunen. Användarresan mellan olika tjänster och verksamheter ska uppfattas enkel och sömlös. För att upprätthålla och stärka vår drift- och utvecklingskapacitet, behöver vi accelerera utvecklingen av verksamheterna, digitala lösningar och samverkan inom kommunkoncernen, tillsammans med andra kommuner och nationella aktörer.

Kommunfullmäktigemål	Bedömning	Trend
Service till de som bor, verkar och vistas i Luleå kommun		→
Alla nämnder och kommunala bolag bidrar i olika omfattning till service inom respektive verksamhets grunduppdrag. En samlad bild över nämnds- och bolagsmålen visar att 16 av 20 av målen nås eller är nära att uppnås.		

5.1.4 Kompetensförsörjning

Alla våra 300 yrken har något gemensamt; vi har stor betydelse, vi gör skillnad och vi skapar värde och livskvalitet för kommunens 79 000 invånare. Med andra ord så spelar vi en viktig roll. Varje dag, året om, för Luleå.

Luleå kommun som arbetsgivare behöver satsa på att behålla och utveckla nuvarande medarbetare och chefer samt attrahera och rekrytera nya medarbetare. Inom ramen för kommunens strategiska mål ställs höga krav på samordnade metoder och rutiner för kompetensförsörjning. Att rekrytera, behålla och utveckla rätt kompetenser kommer att bli ännu viktigare när verksamheter utvecklas, konkurrens om arbetskraft och pensionsavgångar ökar.

Att rekrytera, behålla och utveckla rätt kompetenser kommer att bli ännu viktigare när verksamheter utvecklas, konkurrens om arbetskraft och pensionsavgångar ökar.

Framgångsfaktorer för kompetensförsörjning inom Luleå kommun

- Kompetensattraktion – att samarbeta med andra arbetsgivare i Luleå och norra Sverige för att attrahera kompetens till regionen
- Att, med stöd av det gemensamma arbetsgivarvarumärket, och platsvarumärket sprida en positiv bild av våra verksamheter och skapa extern nyfikenhet
- Att medarbetare känner stolthet över sitt uppdrag och sin arbetsplats
- Att vara en intressant och aktiv arbetsgivare som är kreativ, framåtskridande och bedriver en verksamhet som är på framkant
- Att ge ett samlat erbjudande om att arbeta, leva och bo i Luleå.

Kommunfullmäktigemål	Bedömning	Trend
Kompetensförsörjning kommunövergripande		↗
<p>Målet är att fortsatt attrahera, rekrytera, behålla och utveckla medarbetare och chefer, utveckla chefers förutsättningar och skapa en hållbar arbetsmiljö genom att förstärka friskfaktorer. Bedömningen är att målen för 2024 är uppfyllt. Flera aktiviteter har bäring på längre sikt och kommer därför att fortsätta under 2025. Med stöd av den revision av kompetensförsörjningsarbetet som gjorts 2023 kommer insatserna att riktas ytterligare mot särskilt viktiga förflyttningsområden i kommande kompetensförsörjningsplan.</p>		
Kompetensförsörjning		↘
<p>Luleå kommunkoncern har i alla verksamheter under 2024 arbetat med att vidta åtgärder för att möta kompetensförsörjningsutmaningarna i syfte att klara respektive verksamhets grunduppdrag. De flesta nämnder och bolag har eller till stor del nått målsättningarna. Flera av de aktiviteter som grundar sig från kommunens övergripande kompetensförsörjningsplan kommer att fortsätta under 2025.</p>		

5.2 Utredningsuppdrag

▶ Pågår, ✓ Klar, ⏸ Paus, ⏳ Ej startad

Uppdrag	Status
Möjliggör för fler att stanna kvar i yrket även efter pension för att behålla kompetensen	✓
Minska kommunens klimatpåverkan genom klimatsmarta upphandlingar av varor och tjänster till kommunens verksamheter	▶
Tydliggör och följ kontinuerligt upp Klimatplan mot 2040	▶
Öka den kommunala servicen så att företag får återkoppling från alla kommunens verksamheter inom 24 timmar	✓
Ta fram en gemensam näringslivsutvecklingsstrategi med Boden	✓
Ta fram förslag på medborgardialoger under mandatperioden	✓
Struktur och uppdrag för de kommunala råden	✓
Öka medborgarna i Luleå kommuns möjligheter att välja hållbara transportmedel	▶
Näringslivsfrämjande insatser för företagande på landsbygden	✓
Skapa nya naturreservat	✓
Underlätta för bostadsbyggandet på landsbygden genom försäljning av kommunala tomter och utbyggt VA	▶
Höja servicenivån för företagen och öka kommunens tillgänglighet	✓
Förenkla de kommunala upphandlingarna för att fler lokala och mindre leverantörer får bättre förutsättningar att lämna anbud	✓
Förbättra dialogen mellan kommunen och företagen	✓
Inrätta en flyttlots för att hjälpa människor att bosätta sig i Luleå	✓
Öka antalet lärare i grundskolan	▶
Öka skolbibliotekens tillgänglighet genom samarbete mellan barn- och utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen	▶
Införa en kulturgaranti för alla barn i Luleå genom samarbete mellan barn- och utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen	✓
Mer kultur och upplevelser för unga – efter ungas önskemål	▶
Ge snabbare och bättre service i ett växande Luleå genom fler bygglovshandläggare	✓
Öka antalet laddpunkter för elbilar i anslutning till kommunens verksamheter och parkeringsplatser	▶
Öka kommunens egen energiproduktion genom att installera solceller där det är ändamålsenligt	▶

Uppdrag	Status
Säkerställ Lulebornas tillgång till vatten genom beredskapsplan för vattentäkter samt skyfallsplan	
Införa hundrastgårdar	
Fortsätta miljonsatsning på projekt i byarna	
Energieffektivisera fastigheter och verksamheter	
Utvärdera nuvarande hantering av kommunens bostäder för kommunala verksamheters behov och Lulebos bostäder och föreslå mer samordnade och effektivare sätt att organisera sig	
Utreda och bygga ny depå för LLT	
Se över bemanningen och anställa fler undersköterskor och stödassistenter	
Satsningar på specialistutbildningar för undersköterskor (palliativ vård, psykiatri- och demens- men även andra specialistutbildningar)	
Satsningar på yrkeskompetens genom en validering av utbildningen och en betald utbildning på arbetstid för undersköterskor och stödassistenter	
Utvärdera avgiften för familjerådgivning under 2023 för att ta bort till 2024	
Möjliggör för elbilar hos Lulebos hyresgäster genom laddpunkter för elbilar i anslutning till fastigheterna	
Uppdra till Lulebo att bygga i byar och på landsbygden	
Införa avgiftsfri kollektivtrafik på sommaren till barn till och med 19 år inom Luleå kommun	
Öka kollektivtrafikens andel av resandet	

6 Verksamhetsredovisning

6.1 Nämnder

I avsnittet sammanfattas det uppdrag som nämnden har att uppfylla gentemot kommunfullmäktige, det vill säga en beskrivning av verksamhetens syfte/ändamål. Dessutom viktiga händelser som har haft större betydelse för verksamheten under året som gått utifrån nämndens uppdrag.

6.1.1 KS-Kommunstyrelseförvaltningen

Uppdrag

Kommunstyrelsen styr genom att bereda fullmäktiges mål och riktlinjer, följa utvecklingen och ha uppsikt över kommunens verksamheter. Kommunstyrelsens verksamheter har i uppdrag att sköta:

- kommunens ekonomiska förvaltning och kommunkoncernens internbank
- kommunens personalpolitik och strategiska HR-frågor
- kommunens samhällsplanering, infrastruktur och kommunikationer
- kommunens mark- och exploateringsverksamhet
- utveckling av den kommunala demokratin
- utvecklingen av ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart Luleå
- näringslivsutveckling, internationellt arbete och destinationsutveckling
- samhällsskydd, beredskap och informationssäkerhet
- information till allmänheten och marknadsföring av Luleå
- inköp och upphandling av varor, tjänster och entreprenader
- kvalitets- och innovationsledning
- kommunens digitaliseringsarbete, IT-styrning och IT-säkerhet.
- arbetet med nationella minoriteter och de särskilda rättigheterna kopplade till finska, samiska och meänkieli.

Kommunstyrelsen ansvarar för att en effektiv och ändamålsenlig organisation upprätthålls i kommunal verksamhet.

Kommunstyrelsen är krisledningsnämnd och har särskilt ansvar inför och vid extraordinära händelser och höjd beredskap. Kommunstyrelsen är också arkivmyndighet samt har vissa ansvar inom valnämndens och miljö- och byggnadsnämndens verksamhetsområden.

Året som gått

Året började med en omorganisation och fysisk flytt inom stadshuset samt till och från Luleå servicecenter och infrastruktur- och serviceförvaltningens lokaler. Även den digitala flytten i form av system och intranät har varit omfattande. I september fortsatte omorganisationen då Luleå Business Region AB:s verksamhet övergick till kommunstyrelseförvaltningen.

Under året har SSAB fattat beslut om att bygga ett fossilfritt stålverk i Luleå och infart för Norrbottniabanan kom närmare beslut då den västliga infarten förordades av Trafikverket. Ett prioriterat

arbete i kommunstyrelseförvaltningen har varit att öka takten i samhällsbyggnadsprocessen. Målet bedöms ha uppnåtts då många olika aktiviteter har genomförts som bidragit till att skapa förutsättningar för detta. Organisatoriska samlandet av planfrågor, framtagandet av planer och planeringsunderlag, nya interna arbetssätt för ordning och reda i processer och ekonomi liksom strategiska markinköp är några av aktiviteterna. Det strategiska initiativet accelererad samhällsomställning har bidragit liksom det strategiska initiativet kompetensattraktion.

Kopplat till samhällsomställningen har förvaltningen arbetat för att öka invånares och företagens delaktighet exempelvis i skolstrukturfrågor, detaljplan Notviken Rostbollen och Mjölkudden C. samt i arbetet med fördjupad översiktsplan i Björsbyn-Bensbyn. Luleå Framtidsforum är en ny metod som beslutats under året för att samla in invånarnas perspektiv. En ny lokal i Shopping med temat samhällsomställning är ett initiativ som planerats och finansierats tillsammans med industrin. Den ska utgöra en plats för information och dialog med invånare.

Förbättrat näringslivsklimat har varit prioriterat under året. Ett nämndsmål, flera utredningsuppdrag och ett strategiskt initiativ har syftat till att förbättra näringslivsklimatet. Att samla näringslivsfrågorna organisatoriskt i kommunstyrelseförvaltningen har varit ett sätt att bygga en tydligare organisation som under året arbetat mycket med att lyssna på företagare och skapa en struktur för samarbete i kommunen för att omhänderta inspel. Trots ansträngningar, har företagarnas upplevelse av kommunen, enligt mätningar, inte förbättrats vilket innebär att målet inte nåtts.

Kommunstyrelseförvaltningen har också arbetat internt i organisationen med att förbättra servicen för dem vi finns till för och på så sätt skapa förutsättningar för kommunens chefer att bedriva ett nära och tillitsfullt ledarskap. Exempelvis har arbetssätt med tydligare startsäkring av uppdrag och ärenden lett en mer effektiv beredning och ärendehantering. Även införande av beslutsstödsystem som samlar verksamhet, personal och ekonomi ska förenkla för kommunens chefer. Ny styrmodell för kommunen har arbetats fram vilket förväntas skapa förutsättningar för ett kommungemensamt ledar- och medarbetarskap som möjliggör ett större handlingsutrymme i mötet med invånare.

Kommunövergripande kompetensförsörjning har varit ett prioriterat arbete under året och målet för året är nått. Under 2024 har Luleå kommun genomfört flera insatser för att säkerställa en långsiktig och hållbar kompetensförsörjning. Arbetet har fokuserat på att attrahera, utveckla och behålla kompetens samt skapa hållbara arbetsvillkor och en attraktiv arbetsmiljö. Trots framsteg kvarstår viktiga utvecklingsområden som kräver fortsatta insatser för att kommunen ska ha rätt kompetens på plats och kunna leverera kvalitativa tjänster till invånarna.

Målet om att säkra förvaltningens egen kompetensförsörjning är nått. Kommunstyrelseförvaltningen har fler externa och interna rekryteringar än avgångar men upphandling, kommunhälsa samt IT har haft vakanta tjänster som inte tillsatts under året. De externa rekryteringarna har varit nya tjänster samt ersättningsrekryteringar och söktrycket på befattningar inom kommunstyrelseförvaltningen är god. I vissa fall har dock förvaltningen inte lyckats rekrytera på grund av löneerbjudande. Inom upphandling och inköp har det varit en viss omsättning, övriga kontor är mer stabila.

Innovation och utveckling har varit prioriterat under året genom det strategiska initiativet Smart kommun som arbetat för att integrera artificiell intelligens i kommunens verksamhet på ett säkert och tillförlitligt sätt. Initiativet har uppnått ambitionerna under året genom att samverka intern och externt och testa olika idéer för att sedan kunna implementera i större skala. Förvaltningen har bedrivit innovativt arbete med digitala modeller och digitala tvillingar för att skapa ännu bättre underlag för att framtidens Luleå. En ny webbplats för att visa innovationer i kommunkoncernen som heter Utveckla.Luleå.se är framtagen. Luleå kommun har påbörjat deltagandet i projekt med AI-Sweden för att utveckla en AI-assistent för skolan som ska underlätta rektorernas vardag och vidareutvecklat det praktiska stödet utifrån verksamheternas behov.

Olika perspektiv på trygghets- och säkerhetsfrågor har varit prioriterade under året. Det strategiska initiativet Trygg i Luleå samverkar inom och utanför kommunen med olika initiativ med fokus på social hållbarhet och trygghet. Analysen "Hur mår Luleå?" som är framtagen under året visar att kommunen är relativt välmående och sammantaget bedöms arbetet vara på rätt väg, om än sårbart och beroende av ett gemensamt ansvarstagande inom hela kommunkoncernen. Under året har en ny samverkansöverenskommelse mellan kommunen och polisen tagits fram och arbete för att förhindra välfärdsbrottslighet har varit prioriterat under året med många olika aktiviteter för att förebygga korruption och andra oegentligheter samt följa upp avtal med leverantörer. Beredskapsveckan år 2024 hade temat "Sätt i gång!" som var en uppmaning till att stärka sin hemberedskap innan en kris eller ett krig hotar. Kommunstyrelseförvaltningen har också arbetat med att stärka kommunens förmåga inom civil beredskap genom ett flertal olika övningar samt även inom IT- och informationssäkerhet.

Klimat och natur har varit prioriterat under året, dels genom ett antal utredningsuppdrag dels genom det strategiska initiativet Klimatneutral och naturpositiv. Arbetet med framtagande av en plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning har pågått med brett deltagande i kommunkoncernen. Flera av kommunens projekt inom området har finansierats genom externa medel och det strategiska initiativet har samverkat intern och externt för att testa olika idéer för att sedan kunna implementera i större skala. Inom initiativet har invånare involverats genom bland annat framtidsforum.

Kategoristyrning är en modell för att utöva strategisk upphandling och inköp som Luleå kommun har beslutat om och som är under införande. Kategorierna Livsmedel och IT är de kategorier som startat upp under 2024. Kategori livsmedel omfattar inköp för förskola, skola, äldreomsorg, vidareförsäljning, personal, butikssortiment, måltidstjänster och koncessioner. Kategori IT omfattar system, programvara inklusive konsulter, IT-infrastruktur, konsultstöd/IT-konsulter, digitala enheter inklusive tillbehör samt Trygghetsskapande teknik.

På ekonomiområdet har en ny investeringspolicy beslutats av fullmäktige och en förnyad policy för god ekonomisk hushållning är framtagen. En del av kommunens pensionsskuld har för första gången lösts bort via en försäkring. Syftet med att försäkra är att säkerställa att kommande generation inte drabbas av kostnader kopplat till dagens och tidigare generationers pensioner

Luleå kommun bjöd alla barn och unga födda mellan 2005 och 2017 på gratis sommarlovsresor med LLT och Länstrafiken under sommarlovet 2024. Insatsen fick bra resultat då fler ungdomar valde att åka buss. Nytt avtal har tagits fram och beslutats mellan Luleå kommun och Luleå Lokaltrafik AB avseende tätortstrafiken i Luleå kommun.

Val till Europaparlamentet genomfördes i juni. Då valdes de ledamöter som ska representera Sverige de kommande fem åren. Europaparlamentet beslutar tillsammans med ministerrådet om nya EU-lagar som alla medlemsländer måste följa. I Luleå fanns 62 072 röstberättigade och valdeltagandet var 53,32 procent.

Förvaltningen har hanterat ett antal motioner från fullmäktige, bland annat om utredningskostnader, innovation inom kommunala verksamheter, AI - Möjligheter och risker, inrättandet av en studentsamordnare i Luleå kommun, handlingsplan mot knark, plan för cirkulärt byggande, identifiera pilotprojekt för cirkulär nybyggnation och renovering och solceller på kommunala fastigheter.

6.1.2 KS-Räddningstjänst

Uppdrag

Utdrag ur kommunstyrelsens reglemente

Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens räddningstjänst-, sotnings- och olycksförebyggande verksamhet enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Kommunstyrelsen ansvarar också för tillsyn och tillståndsprövning enligt lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, förutom för egna verksamheter och objekt.

Verksamhetsuppdrag

Räddningstjänsten Luleå arbetar för att kvinnor och män, flickor och pojkar, som bor och vistas i Luleå ska vara trygga och säkra. Det gör räddningstjänsten genom att förebygga och hantera olyckor och samhällsstörningar.

Räddningstjänsten ska planeras och organiseras så att räddningsinsatser kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt. Arbetet ska leda till ett bättre skydd och höjd säkerhet. Grundsynen ska vara att riskkällor i första hand elimineras och i andra hand reduceras och som sista åtgärd får den skadeavhjälpande verksamheten rycka ut.

Räddningstjänstens verksamhet har tidigare till stor del koncentrerats på det skadeavhjälpande arbetet. De förändringar som sker i samhället medför också förändrade krav på räddningstjänsten och för att möta dessa krav sätts det förebyggande arbetet alltmer i fokus.

Den förebyggande verksamheten ska planeras och organiseras så att den effektivt bidrar till att förebygga bränder och andra olyckor samt förhindra eller begränsa skador till följd av bränder och andra olyckor. Den skadeförebyggande verksamheten ska också i takt med samhällets utveckling förebygga nya och förändrade risker. Detta sker genom lagstadgad tillsyn och genom brandteknisk information, rådgivning samt utbildning riktad till företag, förvaltningar, organisationer och medborgare. För att långsiktigt utveckla den skadeförebyggande kunskapsnivån inom olika samhällssektorer beaktas särskilt information och utbildning riktad till barn och ungdomar, samt insatser mot bostadsbränder.

Räddningstjänsten ska också hantera störda förhållanden och ha god resilient förmåga.

Året som gått

I mars har ett nytt rädd- och släckfordon tagits i drift. Räddningstjänstens brandmän har fått utbildning i det nya fordonets utrustning för att vara förberedda vid olyckor.

Räddningstjänsten har skickat in en ansökan om dispens för brandmän vilket har erhållits. Ansökan gäller möjligheten att arbeta dygn under sommarperioden samt helger. Beslutet gäller t o m oktober 2025.

Vakthavande befäl har fått dispens att arbeta dygn t o m 31 maj 2025. I avtalsrörelsen under våren 2025 kommer dygnsvilloreglerna återigen omförhandlas, så ytterligare ändringar är att vänta.

Under våren har Kulturskolan i samverkan med Räddningstjänsten genomfört en föreställning "Elden är lös" för elever i årskurs två. Föreställningen innehöll en brand och skyddsutbildning och var mycket uppskattat.

På RUC har utbildningen GRIB, Grundläggande utbildning för räddningsman i beredskap, genomförts under de senaste åren. Under 2024 så har en ny upphandling genomförts av MSB som Luleå Räddningstjänst har deltagit i. Luleå Räddningstjänst har fått detta uppdrag och kommer att genomföra GRIB under de närmaste tre åren, med en större grad distansundervisning.

Under 2024 har det varit ett ökat tryck på sektionen Myndighet med anledning av att Framtidens Luleå, Luleå Industripark och Hertsöheden är på gång vilket har medfört att det är svårt att hinna med planerade tillsyner och viss omprioritering har gjorts.

Räddningstjänsten i länet har fått ett visst stöd från MSB (staten) inom området höjd beredskap. Det avser 1 mkr i för övergripande planering av krigsorganisation, organisering av räddningstjänsten under höjd beredskap, kontinuitetshantering och säkerhetsskyddsanalys samt att utbilda inom länet. En person har anställts för detta och har börjat sin anställning i augusti.

En ny chef till sektionen operativ räddningstjänst har rekryterats under hösten. Sektionschefen kommer leda, organisera och utveckla Räddningstjänstens operativa verksamhet och vara chef över bla styrkeledare och deltidsbrandmän.

MSB har under året genomfört tillsyn på ledningssystemet Räddsam Nord och ställt ett föreläggande att öka kapaciteten i räddningscentralen senast till 2026. Mer personal kommer innebära en högre kostnad för räddningsledningssystemets drift.

Automatlarmsprojektet omfattar ett omtag med att teckna nya avtal med befintliga kunder samt ta emot nya förfrågningar genom SOS Alarm. I projektet har räddningstjänsten även varit med att upphandla ett digitalt nyckelsystem som användas för tillträde till automatlarmsobjekten. Tecknande av nya avtal samt installation av digitala nyckelsystemet på samtliga av de 340 objekt som omfattas i projektet löper framåt. I projektet arbetar nu två handläggare med handläggning av dessa ärenden.

Räddningstjänsten har tecknat ett så kallat räddningstjänstavtal med företaget SMC, Släckmedelscentralen, som verkar för att det ska finnas särskild förmåga att släcka bränder i olje- och bensincisterner i landet. Sedan oktober verkar Luleå som den nordligaste depån av fem som på avtal står till förfogande med särskild utrustning och utbildning för att skydda norra Norrlands anslutna oljedepåer mot brand. Utbildning av förmågan kommer fortsätta under 2025.

Under vintern 2023/2024 har en fristående konsultfirma fått i uppdrag att utreda förutsättningarna för att slå samman räddningstjänstorganisationerna mellan flera kommuner. Det är Kiruna, Gällivare, Jokkmokk, Boden, Luleå, Skellefteå och Umeåregionens brandförsvaret som beställt en gemensam utredning. Utredningen har presenterats på en konferens för kommunpolitiker under hösten och ett nytt politiskt inriktningsbeslut väntas under våren 2025.

Förhandlingarna med Region Norrbotten om IVPA har resulterat i att två nya avtal har tecknats om IVPA och transport i terräng.

I december har utbildning för medarbetarna i "Krigets kontext" påbörjats. Syftet med utbildningsinsatsen är att stärka det civila försvaret, och i utsträckningen totalförsvareffekten, genom att höja förmågan för befintlig personal inom den kommunala räddningstjänsten. Räddningstjänstens samtliga medarbetare ska genomgå utbildningen.

6.1.3 Arbetsmarknads- och gymnasienämnd

Uppdrag

Arbetsmarknads- och gymnasienämnden är kommunens huvudman enligt skollagen för gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning. Nämnden fullgör det ansvar som ankommer på hemkommunen enligt skollagen, inklusive aktivitetsansvar för ungdomar. Nämnden utgör kommunens arbetsmarknadsorgan. I uppdraget ingår att i samverkan med andra bidra till tillväxt och kompetensförsörjning i samhällsomställningen. Det ingår även att vidta och främja åtgärder för att förebygga och minska effekterna av arbetslöshet. Arbetsmarknads- och gymnasienämnden ansvarar också för bosättning av nyanlända och nyanländas etablering samt integrationsfrågor.

Större delen av verksamheten utförs i kommunal regi, men en liten del utförs av privata utförare. Det gäller främst externa utförare inom ramen för vuxenutbildningen. Kostnaderna motsvarar ca 2,3 % av nämndens budget innan statsbidrag har rekvirerats (större delen av kostnaderna täcks av statsbidrag).

Även andra kommuner är till viss del utförare av tjänster inom nämndens område, på samma sätt som Luleå kommun också utför tjänster åt andra kommuner. Inom vuxenutbildningen samarbetar närliggande kommuner för att erbjuda ett brett utbud av utbildningar på ett kostnadseffektivt sätt. Även inom gymnasieskolan finns ett samarbete kring utbildningsutbud och antagning. Tillväxt- och integrationsenheten samarbetar med en annan kommun för att utbilda nyanlända i samhällsinformation.

Även andra sorters samarbeten finns inom nämndens ansvarsområde. Arbetsmarknadsenheten samverkar med flera olika aktörer, bland annat Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Samordningsförbundet Södra Norrbotten (där även andra kommuner och Region Norrbotten ingår) är ett viktigt samverkansorgan. Dessutom finns flera samverkansprojekt med andra kommuner kopplat till kompetensförsörjning och tillväxtfrågor.

Året som gått

Auktoriserad International Baccalaureate-skola

Under året har Luleå gymnasieskola, efter arton månader av noggranna förberedelser, godkänts som auktoriserad International Baccalaureate-skola (IB-skola). Det innebär att Luleå kommun kan erbjuda Diploma Programme, en internationell gymnasial utbildning på engelska.

Lokalbyten

För att klara volymökningar i samband med det anpassade programutbudet har gymnasieskolan tagit utökade lokaler i anspråk. Det innebär också att några av yrkesprogrammen får mer ändamålsenliga lokaler. Fler lokalbyten planeras, bland annat byggs det gamla så kallade "Förvaltningshuset" om till skola. Inventariebanken, Luleå kommuns interna lager av inventarier som kan nyttjas av alla förvaltningar, har förut haft sitt lager i källaren på Förvaltningshuset men har under året flyttat till nya lokaler på Örnäset. De nya lokalerna är betydligt mer ändamålsenliga för inventariebankens verksamhet och flytten kommer underlätta både hanteringen av inventarier samt erbjuda bra arbetsträningsplatser för deltagare.

Stärkt elevhälsa

Behovet av stöd för gymnasieelever har ökat, något som också uppmärksammats politiskt. I mars 2024 gav nämnden Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen ett uppdrag att ta fram ett förslag kring hur elevhälsan i Luleå Gymnasieskola kan stärkas. Förslaget godkändes i juni och innebär att elevhälsan förstärks med en skolsköterska, en specialpedagog och en skolpsykolog under hösten 2024. Totalt tillkommer tre nya tjänster, vilket möjliggör bättre organisering i team. Dessutom rekryteras två socialpedagoger som börjar i februari 2025. Målet är att ha en ny organisation på plats hösten 2025.

Ökad skolsäkerhet

Luleå Gymnasieskola arbetar systematiskt för att stärka beredskap och kunskap kring skolsäkerhet. Under året har ett digitalt larmsystem införts, en upphandling av kompetensstöd har genomförts och utbildningsinsatser för skolledning och all personal har gjorts. Vidare har en säkerhetsgenomgång av gymnasiebyns lokaler har också gjorts under hösten. Säkerhetskonsulten som bedömde lokalerna gav fina omdömen, och skrev bland annat att:

"Arbetsmiljön inom Gymnasieskolorna i Luleå tillhör den absolut bästa som vi stött på under alla de år vi arbetat med skolsäkerhet och gjort olika typer av inventeringar. Inte på något ställe såg vi skadegörelse, klotter eller klistermärken. ..."

"... Avslutningsvis kan vi säga att Gymnasieskolan i Luleå har en mycket fin och bra arbetsmiljö och att man i princip endast behöver fylla på med kunskap hos personal och elever gällande de säkerhetsrutiner som finns på skolan och att införa regelbundna utbildningar och övningar avseende hot och våld i arbetsmiljön."

Arbetet med att stärka säkerheten i gymnasiebyn fortsätter och fler insatser planeras under året som kommer.

Förberedelser för ämnesbetygsreformen- GY25

Gymnasieskolan i Sverige står inför en stor förändring – ämnesbetygsreformen GY25. Från hösten 2025 införs en ny struktur i gymnasieskolan och kursbetyg ersätts av ämnesbetyg. Det här är den största förändringen av svensk gymnasieskola sedan 1994, när kursbetyg infördes. Huvudmannaplan för gymnasiet och vuxenutbildningen godkändes av nämnden i juni och stora kompetensutvecklingsinsatser för personalen har påbörjats under hösten och fortsätter under hela läsåret

Förberedelser för digitala nationella prov

Till våren ska nationella prov för första gången genomföras digitalt i Luleå Gymnasieskola. Vi vet från andra delar av Sverige att det är en utmaning, och ordentliga förberedelser och utbildningsinsatser har gjorts under året för att klara utmaningen.

Industriutbildningar

Vuxenutbildningen har under året byggt upp nya industriutbildningar, i syfte att förbättra kompetensförsörjningen till den gröna omställningen i stålverksindustrin. Processen har inneburit upphandling, rekrytering av lärare, anskaffning av utrustning, ansökan av bygglov samt arbete med att anpassa de lokaler som utbildningen ska bedrivas i. Utbildningarna startar i februari. Satsningen har möjliggjorts genom EU-medel samt genom statlig medfinansiering.

Beviljade statsbidrag

Under året har Vuxenutbildningen även ansökt om statsbidrag för yrkesutbildningar och blivit beviljade 34 miljoner kronor från Skolverket för yrkesutbildningar som syftar till att leda till kompetenser som efterfrågas på arbetsmarknaden vid företagsetableringarna.

Trendbrott i antal sökande till vuxenutbildningen

Under året har ett trendbrott skett i antalet sökande till alla vuxenutbildningens utbildningar, efter några års lägre söktryck. Särskilt glädjande var att nästan alla yrkeshögskoleutbildningar fylldes samt att gymnasiekurserna inom Vuxenutbildningen upplevde ett söktryck som inte funnits sedan före pandemin. Även SFI hade ett långt högre söktryck än på flera år vilket har skapat en kö igen.

Skolinspektionens tematiska kvalitetsgranskningar

Skolinspektionen gjorde under våren en kvalitetsgranskning av rektors arbete för rättvisande och likvärdiga betyg inom komvux på entreprenad i Luleå kommun. Skolinspektionen identifierade i första omgången tre utvecklingsområden men konstaterade efter uppföljning under hösten att Luleå kommun utvecklat och höjt kvaliteten inom alla tre områden. Alla kvalitetskriterier uppfylls nu.

Under sommaren gjordes även en tematisk kvalitetsgranskning av hur Luleå kommun följer reglerna i Skollagen om huvudmannens klagomålshantering. Skolinspektionen fann att kommunen uppfyller alla krav.

Flera nya satsningar projekt för ökad tillväxt

Tillväxtenhetens verksamhet har under året vuxit i samband med att flera nya satsningar och projekt har påbörjats. Exempelvis ett projekt som inriktar sig i att få studenter i större utsträckning stanna kvar efter

studier genom att få kontakt med små och medelstora företag i regionen. Projektet hjälper både näringslivet att hitta kompetent arbetskraft och studenter att få sitt första jobb efter studierna.

I slutet av året blev Tillväxtenheten beviljade EU-medel för att fortsätta samverka med Bodens kommun inom områdena analys och koordinering av kompetensbehov, ökat arbetskraftutbud, anpassat utbildningsutbud samt ökad kompetensattraktion.

Fler deltagare i arbetsmarknadsinsatser

Fler deltagare har anvisats till arbetsmarknadssidan främst från Arbetsförmedlingen. Många av deltagarna behöver anpassade insatser för att närma sig arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsenheten utvecklar verksamheten för att den ska anpassas till målgruppens behov samt få fler att ta steget till jobb eller studier. För målgruppen ungdomar och unga vuxna har arbetsmarknadsenheten utökat antalet resurser för att bättre möta behovet och för att kunna ge så tidiga insatser som möjligt.

Ny lag om folkbokföring för flyktingar som tillhör målgruppen för massflyktingsdirektivet

En ny lag trädde i kraft i november 2024 vilket innebär att personer som har haft uppehåll inom ramen för massflyktingsdirektivet efter ett år ska folkbokföra sig i Sverige. Det innebär att de får delvis samma rättigheter och skyldigheter som övriga folkbokförda samt att personerna inte längre får ersättning från Migrationsverket. Integrationsenheten har under hösten varit i kontakt med alla personer i målgruppen och på olika sätt hjälpt dem i vad den nya lagen innebär.

Fler viktiga nämndsbeslut

En rad viktiga beslut som påverkar verksamheten har tagits av Arbetsmarknads- och gymnasienämnden under året. Utöver vad som redan nämnts ovan så har nämnden bland annat beslutat om en plan för arbetsmarknadsåtgärder, om primärt samverkansavtal för yrkesutbildningar inom Vuxenutbildningen södra Norrbotten (VSN), om samverkansavtal för gymnasieutbildning med Boden, Luleå, Piteå och Älvsbyns kommun. Man har även beslutat om övertagande av Nordiskt flygtekniskt centrum (NFTC) till följd av ändrad driftsform, om Idéburet offentligt partnerskap Hej främling (samverkan mellan offentlig och idéburen sektor), om bidrag till ungdomar som har praktik inom ramen för det kommunala aktivitetsansvaret om Visita-certifiering av Luleå Gymnasieskola, om införande av kulturgaranti för gymnasiet, om huvudmannaplan för GY25 (ämnesbetygsreformen) samt om att börja bygga en reception i kvarteret Kungsfågeln i gymnasiebyn.

6.1.4 Barn- och utbildningsnämnd

Uppdrag

Barn- och utbildningsnämnden är kommunens huvudman enligt skollagen (2010:800) för förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, fritidshem samt annan pedagogisk verksamhet. Nämnden ansvarar även för elevhälsan, modersmåls- och minoritetsspråksundervisning, kulturskolan samt skolmåltider.

Verksamheten är organiserad i en gemensam förvaltning tillsammans med arbetsmarknads- och gymnasienämndens verksamheter. I förvaltningen tillgodoses utbildningsbehovet i alla utbildningssteg

från förskola till kommunal vuxenutbildning. Förvaltningen hanterar också arbetsmarknads- och integrationsfrågor. Inom förvaltningen finns även gemensamma stödresurser som it och administration, HR och ekonomi, kansli samt resurscentrum med central elevhälsa, modersmål, måltider samt kulturskola.

Året som gått

Barn- och utbildningsnämnden har under perioden exempelvis

- beslutat att förskoleavdelningen Safiren för barn med flerfunktionsnedsättningar flyttas från Kristallen till Strandens förskola från höstterminen 2024. Antalet platser kan utökas till 10–12.
- lyft ett nämndsinitiativ om förskola på engelska
- vidtagit åtgärder utifrån Skolinspektionens kvalitetsgranskning av Mandaskolan f-6.
- startat den engelskspråkiga grundskoleutbildningen i augusti 2024, Luleå International School, med ett femtiotal elever i årskurserna 4–9.
- fattat beslut om skolstruktur i området Örnäset.
- beslutat om förändring av regler för elevtransport till anpassad skolas fritidshem/ungdomsfritids.
- beslutat om ny riktlinje för godkännande och rätt till bidrag för fristående förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Under perioden har tillsyner genomförts i fem fristående förskolor och en pedagogisk omsorg för barn i fritidshemsålder.
- beslutat om utökad igångsättning av Hertsöskolan samt igångsättning av Tunaskolan
- avsatt medel för inköp av litteratur till små bibliotek i förskolorna, i kombination med ett riktat statsbidrag.
- planerar att starta en resursskola hösten 2025 för elever i årskurs 7–9 med behov av mindre grupper, högre personaltäthet och anpassade lärmiljöer vid Kråkbergsskolan.

6.1.5 Kultur- och fritidsnämnd

Uppdrag

Ett rikt kultur- och fritidsutbud är en förutsättning för ett attraktivt och fungerande välfärdssamhälle, där olikhet är en tillgång och där det finns sammanhang och platser som lockar till möten mellan människor. Arbetet med att erbjuda ett brett utbud av kultur-, sport- och fritidsaktiviteter kommer att fortsätta att utvecklas tillsammans med professionella utövare och civilsamhället. Barn och unga är vår mest prioriterade grupp, men vi ser också behovet av ett brett/rikt utbud för alla under hela livet. Vi arbetar tillitsbaserat och modigt med fokus på en uppväxling av besöksattraktivitet, föreningsliv, idrott och kultur, såväl i stad som på landsbygd, där dialoger och samråd är en naturlig del av arbetet framåt.

Kultur- och fritidsnämndens har hand om följande verksamheter:

- Främja kultur- och fritidsverksamhet genom att förverkliga kommunens övergripande mål. Detta görs dels genom att bedriva egen verksamhet, dels genom samverkan med andra aktörer, organisationer och civilsamhället.
- Ansvara för att utveckla och förvalta de kommunala kulturhistoriska miljöer som ligger inom nämndens ansvarsområde samt värna om det lokala kulturarvet. Nämnden ska hyra ut anläggningar, lokaler och mötesplatser för kultur-, fritids- och turistverksamhet. Nämnden ska

ansvara för driften av de kommunala kultur-, fritids- och idrottsanläggningarna samt driften och utvecklingen av kommunens verksamheter i skärgården.

- Efter överenskommelse med andra nämnder svara för att administrera ansökningar och genomföra utbetalningar av bidrag till civilsamhället. Nämnden ansvarar även för utvecklingen av konceptet "en väg in".
- Skapa förutsättningar för ungas delaktighet och inflytande i frågor som ligger inom nämndens ansvarsområde och som rör utvecklingen av samhället. * Ansvara för den konstnärliga gestaltningen av kommunens byggnader, samt att vara beslutande vid konstnärlig gestaltning av offentliga platser, bostads- och andra bebyggelseområden.
- Svara för driften av kommunens turistcentrum samt förmedling av information och marknadsföring till medborgare och besökare för de verksamheter som ligger under nämndens ansvarsområde.

Året som gått

År 2024 har varit ett år fyllt av framgångsrika satsningar och stora evenemang inom kultur- och fritidsområdet i Luleå. Staden har stärkt sin position som en attraktiv destination genom att erbjuda ett brett spektrum av aktiviteter och investeringar som gynnar både invånare och besökare. Samarbeten med andra kommuner, kulturutveckling, fritidsevenemang och turism har varit i fokus, och en rad insatser har genomförts för att skapa fler möjligheter för medborgarna att ta del av stadens växande utbud.

I mars stod Luleå värd för SM-veckan tillsammans med Bodens kommun, ett stort idrottsarrangemang som lockade över 26 000 besökare. Tävlingarna, som omfattade 22 olika idrotter, hölls på sju arenor i både Luleå och Boden. Utöver tävlingarna arrangerades en mängd kringaktiviteter och folkfest i både Luleå och Boden, vilket bidrog till en festlig stämning i båda städerna. Samverkan mellan kommunerna fortsätter även på andra områden, bland annat genom en gemensam anläggningsstrategi där steg ett är anläggningsinventering och i nästa steg att ta fram en anläggningsstrategi. Arbetet med kartläggning av idrottsanläggningar har pågått under året. Ett motsvarande arbete har påbörjats av Luleås kulturinstitutioner och kulturmötesplatser med målet att ta fram en strategi för utveckling av kulturlokaler och mötesplatser i Luleå. Målet är att optimera användningen av resurser och säkerställa en hållbar utveckling av stadens sport- och kulturlokaler.

Under februari genomfördes den nederländska skridskotävlingen Schaatsen och i samband med det Luleå On Ice, ett evenemang som vuxit markant och nu innehåller fler aktiviteter, utställare, livemusik och gastronomiska upplevelser. Luleås isbana firade sitt 20-årsjubileum under evenemanget och fortsätter att vara en populär samlingspunkt under vintern. Sommaren bjöd på en rad evenemang, däribland Luleåbiennalen, Skärgårdens dag, Putte i Parken och ungdomsfestivalen L-Å Vibe. Den sistnämnda festivalen arrangerades vid tre tillfällen och hölls i Porsöns stadsdel samt även i Antnäs och Råneå för att inkludera landsbygdens ungdomar. Under hösten genomfördes Luleå Live, där konserter och kulturupplevelser spreds över flera scener i stadens centrum.

Ett viktigt arbete under året har varit att göra Luleå till en mer attraktiv evenemangstad. För att förenkla för externa aktörer att arrangera evenemang har en ny evenemangsorganisation etablerats inom kultur- och fritidsnämnden. Nämnden har även erhållit särskilda evenemangsmedel som möjliggör fler arrangemang,

och kriterier för ansökan om dessa medel håller på att utarbetas. Samtidigt har förstudien "Kulturens del i Luleås samhällsomvandling" fått nationell uppmärksamhet, och Luleå har deltagit vid flera stora konferenser, däribland Folk och Kultur i Eskilstuna, för att dela med sig av erfarenheter och insikter.

För att ge barn och unga bättre tillgång till kulturupplevelser beslutade kultur- och fritidsnämnden, i samarbete med barn- och utbildningsnämnden, att införa en kulturgaranti från 2024. En projektledare har rekryterats och ett nätverk av kulturombud i skolorna har etablerats. Kulturgarantin omfattar barn och ungdomar från 4 år upp till sista året i gymnasiet. Kulturgarantin omfattar dessutom både kommunala skolor och fristående aktörer. Arbetet med att öka skolbibliotekens tillgänglighet har också inletts genom ett samarbete med arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen, där statliga stödinsatser förväntas under kommande år. En annan viktig satsning för framtiden har varit anställningen av en konststrateg för att utveckla offentlig konst i staden. Samtidigt har en projektledare för Kultur och Näringsliv tillsatts, med uppdrag att stärka samarbetet mellan kommunen, kultursektorn och näringslivet.

Under året invigdes Origoparken i Kronandalen, där offentlig konst och aktivitetsytor samverkar för att skapa en levande mötesplats. Multiarenan på Kronanområdet har också öppnats, vilket ger utrymme för spontanidrott inom exempelvis fotboll, basket och dans. Ett annat betydande projekt har varit färdigställandet av Hertsöns nya badhus, som nu står redo för invigning i mars 2025. Måttsundsbacken har även fått en ny skicrossbana efter ett medborgarförslag, vilket breddar möjligheterna för skidåkning oavsett erfarenhetsnivå.

Medborgarhusets lokaler i Råneå har renoverats, nya möbler har införskaffats och invändig skyltning har gjorts för tydligare information om vad som erbjuds i huset. Entrén och de allmänna ytorna i Kulturens hus har också genomgått en omfattande uppdatering och beräknas vara klart för invigning under första delen av 2025.

Turismen har haft ett starkt år, där skärgårdstrafiken ökade med 41 % fler passagerare än året innan. Den ökade vinterturismen har också märkts av, med fler guidade turer i världsarvet Gammelstad och friluftsmuseet Hägnan. Denna trend har lett till fler restaurangbesök och hotellbokningar, vilket gynnar det lokala näringslivet. Visitor Center ökade sina besökstal med 15% och Luleå Turistcenter noterade sitt bästa besöksantal sedan 2010, med en ökning på 11 %. Digital utveckling har varit ett fokusområde, och uppdaterade informationsskärmar har införts för att bättre guida både turister och lokalbefolkning.

En central satsning på friluftsmuseet Hägnan var nya skolprogram som utformades i nära dialog med lärare och elever. Höstens lansering av den nya temaguidningen "Gammelstads mörka historia" väckte stort intresse, och extraturer som snabbt sålde slut visar på det stora engagemanget för platsens berättelser. Arbetet med en ny förvaltningsplan för världsarvet och tydligare rollfördelning inom kommunen inleddes också under året.

Inom samverkansprojektet Bottenvikens skärgård har två större initiativ varit i fokus. Det första handlar om att främja hållbart sportfiske och göra kustområdets fiske mer tillgängligt. Det andra projektet syftar till att utveckla friluftslivet genom anläggning av nya vandringsleder, skyltning med information om skärgårdens natur- och kulturvärden samt test av hållbara lösningar för avfallshantering och torrdass.

6.1.6 Infrastruktur- och servicenämnd

Uppdrag

Infrastruktur- och servicenämndens uppdrag är att i dialog med medborgare, näringsliv och kommunala verksamheter skapa ett hållbart samhälle med attraktiva livsmiljöer där alla kan leva ett rikt och utvecklande liv.

Inom sitt ansvarsområde ska nämnden tillhandahålla, förvalta och utveckla en god infrastruktur genom planering och genomförande av beslutade detaljplaner och avtal samt fullgöra kommunens uppgifter avseende vatten- och avloppsförsörjning.

Nämnden ska verka för hög trafiksäkerhet, god framkomlighet och bra trafikmiljö av gator och gång- och cykelvägar. Vidare ansvarar nämnden för planering, utveckling och skötsel av allmänna park- och naturmiljöer, lekmiljöer samt kommunens skogsbestånd.

Nämnden ansvarar för kommunens fastigheter, som inte förvaltas av annan nämnd eller styrelse, och ska tillgodose kommunala verksamheters behov av ändamålsenliga lokaler och bostäder samt bidra till goda och estetiskt tilltalande miljöer samt god byggnadskultur.

Nämnden ska samordna och utveckla gemensamma stödfunktioner till kommunens verksamheter samt den gemensamma servicen till medborgare och företag. Därtill är nämnden ansvarig för drift och förvaltning av organisationens IT-miljö samt stöd och utveckling av IT-infrastruktur, geografiska informationssystem och förvaltning av geodata.

Nämnden är trafiknämnd enligt lag om nämnd för vissa trafikfrågor och bistår kommunstyrelsen i arbetet med den översiktliga användningen av mark och vatten och den övergripande trafikplaneringen.

Nämndens uppdrag regleras i detalj av reglementet beslutat av kommunfullmäktige.

Året som gått

Precis som tidigare år har det gångna året i vår omvärld präglats av ett förändrat säkerhetsläge med krig i Ukraina och mellanöstern, ekonomisk osäkerhet och ökning av den organiserade brottsligheten i samhället. För att motverka effekterna av omvärldsfaktorerna har infrastruktur- och serviceförvaltningen under året arbetat med aktiviteter för att balansera ekonomin och minimera risker för välfärdsbrottslighet.

Utöver detta, och i samklang med det ordinarie uppdraget och i det viktiga dagliga arbetet, har mycket handlat om aktiviteter kopplat till service och tillgänglighet för dem vi finns till för. Luleå kommuns service ska ligga i nationell framkant när det gäller nöjda kunder, kvalitet och effektivitet.

Den samlade bedömningen av nämndens tre effektmål för 2024 är gröna, det vill säga att målen är helt eller i hög grad uppfyllda.

Viktiga händelser som har varit betydelsefulla för infrastruktur- och serviceförvaltningen under året är;

- Förvaltningen har under årets början arbetat med anpassning och uppdateringar kopplat till den nya organisationen.
- Arbetet med policy för lokalförsörjning och riktlinjer för lokalförsörjning samt utvärdering av internhyressystemet.

- Som en del i målet om en service i nationell framkant pågår ett arbete för att se över och utveckla arbetsprocesserna gällande hantering av felanmälningar.
- Vintersäsongen 2023/2024 var väldigt snörik vilket gett negativa konsekvenser på kostnaderna för vinterväghållningen.
- Badhuset på Hertsön är slutbesiktat. Invigning 1 mars 2025.
- Byggnation av ny skola, bibliotek, fritidsgård och idrottshall på Hertsön pågår.
- Origoparken invigdes 24 augusti. Många besökare och stort medialt utrymme.
- För flera av nämndens resultatenheter, där självkostnadsprincipen gäller, dvs att intäkterna ska täcka verksamhetens kostnader har inte resultatenheterens intäkter höjts i samma utsträckning som kostnadsökningarna och det påverkar nämndens underskott väsentligt.
- Receptionstjänsterna har samlats i Luleå kommuns servicecenter och receptionen på kontoret i södra hamn (Bangårdsgatan 12) har stängts.

6.1.7 Miljö- och byggnadsnämnd

Uppdrag

Avdelning miljö och bygg arbetar för att Luleå kommun ska ha en väl fungerande, tillgänglig och hållbar samhällsstruktur som håller hög estetisk kvalitet både i staden och på landsbygd.

Med lagstiftningen som grund utför avdelningen tillsyn och prövning inom miljö, byggande, bostadsanpassning, livsmedel, hälsoskydd, tobak/alkohol, receptfria läkemedel mm. Allt i syfte att säkra en hållbar utveckling och våra medborgares hälsa och välbefinnande. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar att förvalta naturen väl.

Avdelningen arbetar också aktivt i samhällsbyggnadsprocessen. Från idé till genomförande krävs en god samordning och samverkan för tydlighet i processer och hög kvalitet i det som tillkommer i vår kommun. I det arbetet handlar det mycket om att ha en röd tråd från vår vision till den översiktliga planeringen ned till detaljplan och bygglov och verka för att ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet vägs in i bedömningarna.

I avdelningen ansvarar vi även för Fairtrade, energi- och klimatrådgivning samt VA-rådgivning.

Vi hjälper våra kunder så det blir lätt att göra rätt – tillsammans tar vi ansvar för en hållbar framtid

Året som har gått

Verksamheten påverkas fortfarande av omvärldsfaktorer som exempelvis höga räntor och inflation vilket innebär minskade intäkter inom flera områden, men främst inom bygglov. Styrräntan fortsätter att gå ned vilket förhoppningsvis gör skillnad på byggandet av bland annat bostäder framöver.

Enligt Boverkets prognos förväntas bostadsbyggandet öka något under 2025 men vi kommer inte nå de nivåer som innan konjunkturedgången. Höga byggkostnader och hushållens låga köpkraft kommer fortsatt att bromsa återhämtningen av byggande framåt.

Från 2024-01-01 har avdelningen miljö och bygg testat sin nya organisation med 4 sektioner istället för två. Det har gett ett närmare och bättre ledarskap i vardagen och uppdragen har renodlats mer för att effektivisera och arbeta smartare.

Avdelningen miljö och bygg har ingått i ett arbete tillsammans med andra förvaltningar för att rusta oss och minimera risker för välfärdsbrottslighet. Ett svårt område som gör att kommunen i samverkan med andra myndigheter behöver hjälpas åt för att minska risken och mota möjligheten till välfärdsbrottslighet.

Utifrån våra beslutade effektmål så klarar verksamheten alla delar förutom målsättningen inom Nöjd kundindex. Det gör att vi inte heller kan sätta målsättningen som grön. Vi vet att vårt utvecklingsarbete gör skillnad och att det kommer över tid visa sig i resultatet av vår kundnöjdhet. I samtalen vi har med företagen hör vi positiva signaler som inte än riktigt visar sig i enkäten.

I vårt utvecklingsarbete kring en pedagogisk och främjande myndighetsutövning tar vi ständigt kliv. Nyttan med en nära och god dialog med våra kunder både i ärenden men också i tidiga skeden ger en tydlig nöjdhet. Vi lägger fortsatt fokus på att utveckla vår dialog men också på hur vi kan stärka tillgängligheten till oss när man behöver hjälp i sina processer. Vi testar nya former av tillsyn som är mer proaktiv och som hjälper våra kunder att göra rätt, ett exempel är vi bjudit in rektorer för att tillsammans diskutera vilka krav som ställs på skolmiljöer. Utöver det så har vi arbetat för att förbättra tillgänglighet och service genom olika former av dialogmöten. Avdelningen fortsätter att utveckla e-tjänster om som ska underlätta kontakten till oss och att kunden själv kan välja när man vill skicka in sitt ärende.

Under året har avdelningschef och ordförande i nämnden besökt 19 företag och myndigheter i syfte att lyssna in och öka förståelsen för varandras roller. Dialogen mellan kommun och företag/myndigheter är uppskattad då vi kan skapa bättre förståelse för varandras vardag och fånga synpunkter på deras upplevelse i kontakten med kommunen och vice versa. Avdelningen miljö- och bygg har också deltagit i de gemensamma företagsbesöken som det nya Näringslivskontoret arbetat med under 2024.

Ett antal strategiska områden har också inletts inom avdelningen för att möta framtiden bättre. Det handlar bland annat om att säkra kompetensförsörjningen över tid med en ökad konkurrens på arbetsmarknaden, utvecklad styrning/ledning och medarbetaransvar inom våra uppdrag och insatser för en utvecklad myndighetsutövning.

Avdelningen miljö och bygg har deltagit i uppstarten och genomförandet av ett brett nätverk inom hållbart byggande. Under året har 6 olika insatser genomförts i syfte att belysa viktiga frågor och utmaningar som kommun och företag står inför den starka hållbara tillväxt framåt. Avdelningen miljö och bygg kommer efter årsskiftet lämna över stafettpippen till nya aktörer som får fortsätta driva nätverkets utveckling framåt.

Vi har stärkt upp inom tillsynsområdet PBL för att klara av uppgiften bättre över tid. Vi har tagit fram ett handledarstöd som underlättar processen i tillsynsarbetet inom plan och bygglagen. Under 2025 ska vi se över om en tillsynsplan ska tas fram för att tydliggöra uppdraget.

Avdelningen miljö och bygg har under året utvecklat arbetet med luftvård med ett förebyggande och hälso- och miljöförbättrande fokus. Under året har verksamheten startat upp formaliserande av samverkansförbund i norra delen av Sverige samt påbörjat planeringen för införlivandet av EU:s nya

luftdirektiv. Kommande år kommer fokus ligga på ett långsiktigt planerade av framtidens mätningplatser av luftkvalitet samt att kunna svara upp mot de nya nationella lagkrav som slutligen börjar gälla år 2030. Verksamheten kommer bedriva informerande och kompetenshöjande de insatser såväl internt som externt. Detta med hjälp av förbättrade presentationsmöjligheter avseende Luleå stads luftkvalitet.

6.1.8 Socialnämnd

Uppdrag

Socialnämnden ska främja social hållbarhet i samhällsplaneringen i syfte till ett jämlikt och hållbart samhälle, genom att främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialnämndens verksamhet styrs huvudsakligen av aktuella nationella lagar inom socialtjänstområdet och inom hälso- och sjukvårdsområdet men också av socialnämndens reglemente. Detta innebär att nämnden svarar för insatser i egen regi för service, vård och omsorg i ordinärt och särskilt boende för de människor som på grund av ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning har behov av sådana insatser. Uppdraget till den enskilde sker utifrån individens och barnets behov i fokus att erbjuda och utforma en jämlik och likvärdig service, stöd, hjälp, omsorg.

Den enskildes rättighet till stöd sker via myndighetsutövning, men det finns även olika serviceinsatser att tillgå utan föregående behovsprövning. I uppdraget att bidra till jämlika levnadsförhållanden och uppväxtvillkor genomförs även förebyggande arbete i samverkan med interna och externa aktörer.

Inom ramen av reglementet svarar socialnämnden även för det brottförebyggande arbetet inom Luleå kommun.

Verksamhet

Socialförvaltningen verksamhet leds av socialdirektören. Förvaltningen är organiserad i fem verksamhetsområden och två avdelningar för ledning och stöd.

Året som har gått

För 2024 bedömer socialnämnden att den sammanfattande måluppfyllelsen till största delen är delvis eller helt uppfylld. Måluppfyllelsen har därmed även bidragit till en utveckling till de övergripande målen; Jämlik, Delaktig, Arbete, Grannskap och Innovation.

Detta baseras bland annat på nämndens bidrag till det kommunövergripande arbetet med att uppnå "Sveriges bästa service" inom ramen av bland annat nämndens mål Socialnämnden erbjuder en god service med god kvalitet. Aktiviteter som genomförts under året har fokuserat på att de vi är till för ska uppleva en god service med god kvalitet.

Av dem som vänder sig för råd och stöd till de förebyggande, främjande verksamheterna är det 99,1 % som upplever mycket gott eller ganska gott bemötande, vilket är detsamma som föregående år. En stor andel uppger också att det är enkelt att hitta information. Drygt 95 % uppger att de haft nytta av stödet.

Resultatet av 2024 års nationella enkät "Vad tycker äldre om äldreomsorgen" visar att upplevelsen hos brukare är i stort sett ett likvärdigt med 2023, vilket innebär att målet om att förbättra resultatet för 2024 inte har uppnåtts. Från och med 2025 kommer nämnden följa utvecklingen via indikatorn Kvalitetsindex särskilt boende och Kvalitetsindex hemtjänst, där bland annat resultatet från enkät "Vad tycker äldre om äldreomsorgen" ingår.

Målet om god service till god kvalitet kommer fortsatt ingå i verksamhetsplanen under 2025, där fokus bland annat kommer vara att förbättra tillgängligheten via telefoni inom förvaltningens samtliga verksamheter.

Gällande målsättningen Säkerställa och utveckla boendekoncept bedöms som ej uppfyllt. Ett stort antal personer med ej verkställda boendebeslut inom lagstadgad tid (90 dagar), väntar på plats på ett boende. Kan dock tilläggas att det mellan kvartal två och kvartal tre så är det sammanlagt 12 som verkställt, av dem som väntat på boende mer än tre månader. Två nya boenden har öppnats under året och det planeras för fler. Det arbetas fortsatt med att stödja och motivera frivilligt brukarna till ökad självständighet.

Kompetensförsörjningen är tveklöst fortfarande en stor utmaning på grund av ökande konkurrens och demografisk utveckling. Inför sommarens rekrytering 2024 hade förvaltningen något fler sökande än året innan, vilket kan bero på en något minskad konkurrens från till exempel handelsbranschen tillsammans med engagerade medarbetare och chefer som värvar nya kollegor samt en offensiv, företrädesvis digital, marknadsföring.

Sett till nyckeltalet Frisknärvaro hade 64,12 % av medarbetarna mindre än sju dagar av sjukfrånvaro i december 2024, vilket är något lägre jämfört med 2023 då det var 65,18 %. Den långsiktiga trenden är dock att sjukfrånvaron minskar efter toppnoteringar under pandemin. Det är framför allt andelen som har en enstaka sjukdag som har ökat.

Socialförvaltningen arbetar med att skapa förutsättningar för att driftsätta ett Kompetenscentra under 2025 och kommer att utgöra en samlad organisering (paraplyorganisation) för introduktion, utbildning och lärande i arbetslivet.

Inom ramen av samverkansarbetet Trygg i Luleå har det tagits fram en kommunövergripande handlingsplan för suicidprevention under ledning/samordning av socialförvaltningen. Alla förvaltningar förväntas omsätta den till mål och aktiviteter. Planen föreslås gälla för åren 2025–2028.

Socialnämnden är enligt reglementet ansvarig för det brottsförebyggande arbetet. En kartläggning har genomförts på kommunövergripande nivå, vilket har resulterat i en åtgärdsplan för brottsförebyggande åtgärder. Det har även skett ett fortsatt internt och externt utvecklingsarbete utifrån föreslagna lagstiftningsförändringar med koppling till det brottsförebyggande området, såsom Lokal operativ samverkan (LOS) för att motverka gängkriminalitet och genomlysning av välfärdsbrottslighet.

I mitten av november 2024 aktiverades ett webbaserat Trygghetsverktyg där allmänheten kan rapportera. Rapporteringarna kommer följas upp löpande i samverkansgruppen för att upprätta åtgärder och aktiviteter.

Inom det brottsförebyggande arbetet i samverkan kommer bland annat följande aktiviteter genomföras under 2025:

- Följa brottsutveckling utifrån lägesbild
- Revidera fördjupad lägesbild och åtgärdsplan för brottsförebyggande arbete samt lägesbild Våldsbejakande extremism
- Säkerställa att samordningen fungerar i Luleå kommun och gentemot externa parter
- Öka kunskapen om brottsförebyggande arbetet inom socialförvaltningen

Fältarbete har genomförts på kvällar och helger, i syfte att skapa relationer med barn och unga i olika miljöer för att främja god hälsa, trygghet och informera om vad socialtjänsten kan hjälpa till med. Fältuppdraget kommer att permanentas från och med 2025.

Under året har det genomförts sammanlagt 105 aktiviteter för uppsökande verksamhet med syfte att nå riskgrupper inom barn, unga och familjeområdet, vilket visar att ett omfattande arbete sker med det främjande arbetet och att målet för året, 74 aktiviteter, är uppnått.

En intensivare samverkan har också skett med skola, polis och fritidsgårdar för att informera om tidiga insatser och stöd. PIS (Prevention i samverkan), med syfte att identifiera tidiga tecken i samverkan med skolan, har utvecklats under året.

6.1.9 Valnämnd

Uppdrag

Valnämnden är lokal valmyndighet i samband med val till riksdagen, region- och kommunfullmäktige, Europaparlamentet samt vid eventuellt förekommande folkomröstning, omval eller extra val.

Valnämnden ansvarar för:

- översyn av kommunens indelning i valdistrikt och bereder ärenden om fullmäktiges förslag till ändringar i valdistriktsindelningen.
- att det finns lämpliga vallokaler och röstningslokaler.
- att utbilda och förordna röstmottagare och övrig tillfällig personal för att genomföra val och folkomröstningar.
- information till allmänheten om förestående val och folkomröstningar samt i övrigt om väsentliga delar i den egna verksamheten.

Året som har gått (redovisat vid delårsuppföljning jan-aug 2024)

EU-valet genomfördes den 9 juni och valprövningsnämnden har prövat de överklagningar som inkommit. Alla överklagningar har avslagits och valresultatet har fastställts.

Viktiga moment vid förberedelser och genomförande av val är rekrytering och utbildning av alla röstmottagare samt bokning, planering och materialhantering kopplat till vallokaler och förtidsröstningslokaler. De lokaler som nyttjas ska även vara tillgängliga för alla röstanden, och det finns utmaningar kopplat till fysisk tillgänglighet. Kommunikationsinsatser är avgörande för att val ska kunna genomföras på ett korrekt och tillgängligt sätt. Omvärldsläget innebär att säkerhetsfrågor blivit en allt mer

omfattande del av valarbetet och Valmyndigheten tror att säkerhetsfrågorna kommer att fortsätta att växa i omfattning till kommande val.

6.1.10 Överförmyndarnämnd

Uppdrag

Överförmyndarnämnden är en tillsynsmyndighet med uppdrag att utöva tillsyn över ställföreträdare, det vill säga gode män, förvaltare och förmyndare. Nämnden ska utifrån föräldrabalken utreda behov av ställföreträdarskap för personer som inte har förmåga att tillvarata sina rättigheter och genom en kvalitativ tillsyn förhindra att omyndiga barn eller vuxna som har god man eller förvaltare missgynnas ekonomiskt eller rättsligt.

Överförmyndarnämnden har också till uppdrag att rekrytera och utbilda lämpliga, ideellt engagerade ställföreträdare.

Verksamhet

Enligt föräldrabalken är varje kommun skyldig att ha en överförmyndare eller överförmyndarnämnd. Luleå kommun har en nämnd bestående av fem ordinarie och fem ersättande ledamöter. Den löpande handläggningen sköts av överförmyndarexpeditionens 6,5 handläggare, administratör samt enhetschef.

Överförmyndarnämndens verksamhet består av att utreda och hos tingsrätten ansöka om eller yttra sig över ärenden om anordnande eller upphörande av ställföreträdarskap. Nämnden rekryterar ställföreträdare och lämnar förslag på lämpliga ställföreträdare till tingsrätten. Nämnden förordnar vissa tillfälliga ställföreträdare, beslutar om byte av ställföreträdare, meddelar tillstånd i enskilda ärenden, granskar årsräkningar och utövar i övrigt tillsyn över ställföreträdare.

Huvudmännen består till största delen av vuxna personer som på grund av sjukdom, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp av en ställföreträdare att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom och sörja för sin person. Huvudmannen kan också vara ett underårigt barn som på grund av sina ekonomiska förhållanden står under överförmyndarnämndens tillsyn eller ett utländskt barn som kommit till Sverige utan vårdnadshavare och söker uppehållstillstånd här. Överförmyndarnämnden utövar även tillsyn över samtliga legala förmyndare (föräldrar) och förordnade förmyndare till omyndiga barn.

Överförmyndarnämnden har ungefär 1 200 akter fördelade på ca 180 förvaltarskap, ca 600 godmanskap, ca 100 utredningar och resten förmynderskapsärenden. Under åren fattar nämnden ca 1 600 enskilda beslut, granskar ca 1 000 redovisningshandlingar och utövar tillsyn över mer än 460 000 000 kr.

Överförmyndarnämnden är ansvarig för att ställföreträdare erbjuds den utbildning som behövs. Nämnden bjuder löpande in till utbildningar och informationsmöten för gode män och förvaltare i syfte att lämna stöd i deras uppdrag så att huvudmännens intressen tas till vara på ett bra sätt. Utbildningarna syftar även till att ställföreträdarna ska vara väl medvetna om hur de ska redovisa uppdragen till nämnden.

Länsstyrelsen har tillsyn över nämndens verksamhet och gör årliga tillsynsbesök med stickprovsgranskning av enskilda ärenden.

Året som gått

Året inleddes med en fortsatt hög arbetsbelastning, introduktion av ny medarbetare och långtidssjukskrivning på 25 procent vilket har påverkat möjligheterna att arbeta med utveckling av verksamheten. Allt utvecklingsarbete tar tid från den löpande verksamheten och nämnden har därför under större delen av året varit tvungna att fokusera på det dagliga arbetet.

Överförmyndarnämnden beslutade att omfördela medel i budgeten för att kunna rekrytera ytterligare en handläggare. Tjänsten tillsattes i början av sommaren av en person med tidigare erfarenhet från verksamheten vilket innebar en kort introduktion och möjlighet att lägga viss tid på utveckling under hösten.

Överförmyndarnämnden genomförde två halvdagsutbildningar för ställföreträdarna under våren med inbjudna föreläsare. På programmet fanns information från socialpsykiatri och LSS, biståndsenheten, vuxenheten om missbruk, beroende och våld i nära relation, RoS-mottagningen (råd och stöd vid beroende), Kronofogden, budget- och skuldrådgivning, kommunjuristen om dödsbohantering samt kognitiva stödteamet. Utöver de externa föreläsningarna erbjöds även grundutbildning för ställföreträdare samt utbildning i redovisning och den e-tjänst som nämnden erbjuder ställföreträdarna för redovisning av deras uppdrag. Utbildningsdagarna var välbesökta och uppskattade och planeras att genomföras vid fler tillfällen.

Under hösten genomfördes studiebesök hos Sollentunas och Nackas överförmyndarenheter för att ta del av deras arbete med att digitalisera verksamheterna. Utifrån informationen vid studiebesöken och de erfarenheter som Sollentuna och Nacka dragit av sina utvecklingsprojekt påbörjades ett arbete i slutet av året med att förbereda en övergång till digitala akter för överförmyndarnämnden från och med 2025. En översyn har gjorts av arkivbeskrivning, dokumenthanteringsplan och handläggningsrutiner för att anpassa dessa till en digital handläggning med digitala akter. Samråd kring ersättningsskanning av pappershandlingar till digitala handlingar har genomförts med stadsarkivet för att säkerställa en korrekt hantering vid övergången.

Länsstyrelsens inspektion i början av 2024 föranledde ingen kritik. Länsstyrelsens samlade bedömning var att överförmyndarnämnden "arbetar i enlighet med gällande lagstiftning. Goda rutiner finns och akterna handläggs på ett lämpligt och rättssäkert sätt."

6.1.11 Kommunrevision

Uppdrag

De förtroendevalda revisorerna arbetar på uppdrag av kommunfullmäktige. Revisorernas uppgift är att ge fullmäktige underlag till den årliga ansvarsprövningen av kommunens nämnder och styrelser.

Kommunrevisorerna ska bedöma om de förtroendevalda ledamöterna i nämnder och styrelser har tillräcklig styrning och kontroll över verksamhetens ekonomi, prestationer och kvalitet. Revisorerna granskar även de kommunala bolagen. Genom uppföljning och dialog med dem som granskas främjas ett arbete med ständiga förbättringar av kommunens verksamhet. Arbets sättet är framåtsyftande.

Revision utförs enligt god revisionsledning och utgår från kommunallagen samt de mål och regelverk som kommunfullmäktige beslutat för kommunens olika verksamheter. Därutöver har revisorerna fastställt en arbetsordning, som reglerar revisorernas ansvarsfördelning och arbetssätt i Luleå kommun.

Varje år genomför revisorerna övergripande granskning av alla nämnder och styrelser samt ett antal fördjupade granskningar inom utvalda verksamheter. Sakkunniga experter från revisionsföretaget KPMG anlitas som biträden i arbetet. Vid varje granskning upprättar revisionsbiträdet en granskningsrapport som lämnas till kommunrevisorerna. Med utgångspunkt från denna rapport upprättar revisorerna en revisionskrivelse (slutdokument) från granskningen som skickas till berörd nämnd/styrelse.

Den slutliga bedömningen för hela det gångna året görs i en revisionsberättelse där revisorerna föreslår kommunfullmäktige att bevilja - eller i undantagsfall att inte bevilja - nämnder, styrelser och enskilda ledamöter ansvarsfrihet. Fullmäktige beslutar om ansvarsfrihet, grundat på revisionsberättelsen.

Året som gått

Vi har under 2024 haft 14 revisionsmöten. Dessutom har dialoger med samtliga nämnder genomförts under hösten. Därutöver deltar en revisor vid varje fullmäktigesammanträde. Revisionen har dessutom haft en hel planeringsdag fördelat på två halvdagar samt genomfört dialoger med KFs presidium, nämnder och gruppleddare. Årets samlade granskningsarbete redovisas i revisionsberättelsen med redogörelse. Det årliga erfarenhetsutbytet med kommunrevisorerna i Umeå och Sundsvall genomfördes i Skellefteå detta år.

6.1.12 E-nämnd

Uppdrag

Norrbottnens e-nämnds uppdrag är att genom samverkan stötta ingående kommuner till att förverkliga regeringens intentioner med den nationella strategin för e-samhället. Nämnden har ansvar gentemot de samverkande parterna för sådana särskilda, specificerade uppdrag inom utveckling av e-samhället vilka lämnats till nämnden av två eller flera samverkande parter och som nämnden accepterat genom särskilt beslut. Det huvudsakliga operativa uppdraget består av samordning för utveckling inom e-förvaltning.

"E-förvaltning är verksamhetsutveckling i offentlig förvaltning som drar nytta av informations- och kommunikationsteknik, kombinerad med organisatoriska förändringar och nya kompetenser."

Genom e-nämnden tillhandahålls gemensamma alternativ via gemensamma kontrakt och avtal likväl som ramavtal för ingående kommuner, dess bolag och stiftelser.

Året som gått

Under året har nämnden samordnat ett antal projekt som följer e-nämndens process.

- Gemensamt verksamhetssystem Socialtjänsten Norrbotten
- Gemensamt system elevhälsan
- Datacenter Norrbotten (DCBD)
- Gemensamt löneadministrativt system
- Samverkansprojekt e-arkiv

6.1.13 KS – Kollektivtrafik

Uppdrag

Kollektivtrafikskostnader består av driftbidrag till Luleå Lokaltrafiken och Länstrafiken i Norrbotten (Regionala kollektivtrafikmyndigheten RKM i Norrbotten). Bolagets syfte är inte att vara vinstdrivande, däremot ska kollektivtrafikverksamhet bedrivas på affärsmässiga grunder och i övrigt vara förenlig med bestämmelserna om kollektivtrafik i lagen om vissa kommunala befogenheter. Målsättningen med den regionala kollektivtrafiken är att:

- Arbeta för att nå målen som uttrycks i det regionala trafikförsörjningsprogrammet
- Bidra till en ökad samordning av samhällsbetalda resor
- Utveckla samarbetet över länsgränser och även över landsgränser, och arbeta för en ökad samordning mellan transportslagen
- Utveckla kollektivtrafiken genom att aktivt arbeta för nya innovativa och kostnadseffektiva lösningar utifrån en helhetssyn, i samverkan med medborgare och andra aktörer

6.1.14 Kost- och servicenämnd

Uppdrag

Kost- och servicenämnden (KSN) är en gemensam nämnd mellan Piteå och Luleå kommun. Uppdraget är att producera välsmakande, kvalitetssäkrade och näringsriktiga maträtter till ordinärt boende i Piteå kommun och ordinärt samt särskilt boende i Luleå kommun. Nämnden ska utveckla måltidsverksamheten och begränsa kostnadsökning inom området. Produktionen sker i Öjebyns produktionskök.

Året som gått

- Ansträngd situation under april med anledning av Kommunals strejkvarsel
- Utvecklat den flytande kosten
- Utbildning rörande specialkost och anpassad kost

6.2 Koncernbolag

Avsnittet ger en sammanfattande beskrivning av de helägda kommunala bolagens verksamhet samt viktiga händelser under året.

6.2.1 Luleå Kommunföretag AB

Verksamhet

Luleå Kommunföretag AB, ägs till 100 % av Luleå kommun, och är ett holdingbolag för de helägda kommunala dotterbolagen. Luleå Kommunföretag AB har en central och koncernstrategisk roll i kommunen med huvudsaklig uppgift att:

- Ansvara för en aktiv ägarstyrning av dotterbolagen.
- Bidra till samordnad och kommunkoncernövergripande samhällsnytta i riktning mot vision Luleå 2040

- Stödja hållbara affärsmodeller i dotterbolagen samt att optimera effekten av bolagskoncernens ekonomiska resultat, optimera resultatnivån inom koncernen och tydliggöra kommunens ägarroll i den egna företagsverksamheten.
- Skapa goda förutsättningar för samordning av kommunala koncern- och bolagsfrågor
- Inom kommunfullmäktiges principbeslut genomföra omstruktureringar och förändringar av bolagsstrukturen.

Året som gått

Det var för moderbolaget det första året med ny verksamhetsinriktning, med mer fokus aktiv ägarstyrning och operativt stöd till dotterbolagen samt en uppstart av fördjupad samverkan mellan bolagen och med kommunen. Under året startade arbetet med avveckling av Luleå Business Region AB som bolag, verksamheten flyttade in till kommunen 1 september och processen för frivillig likvidation startade. Utredning gällande Nordiskt Flygteknikcentrum AB genomfördes med beslut i slutet av året att även detta bolag skall avvecklas och dess verksamhet flytta in till kommunen.

6.2.2 Lulebo AB

Verksamhet

Lulebo AB har i uppdrag att främja bostadsförsörjningen inom Luleå Kommun genom att förvalta både bostads- och kommersiella fastigheter. Företaget ska på marknadsmässiga grunder bygga, äga och hyra ut bostäder och kommersiella lokaler inom Luleå kommun. Bolaget skall tillhandahålla bostäder för alla kategorier av hyresgäster, allt från traditionella bostäder till studentbostäder och trygghetsboenden.

Antalet lägenheter uppgick till 7 679 st per 31 december 2024 (7 730). Lulebo äger även 191 lokaler (189). Minskningen av antalet lägenheter beror på att två hus har brunnit ned och har under 2024 avförts från tillgångarna, samtidigt som ett antal lägenheter har tillskapats genom nyproduktion.

Året som gått

Lulebos resultat efter finansiella poster uppgår till ca 106 mkr, vilket understiger föregående år med ca 28 mkr och överstiger budget med ca 79 mkr. Förändringen mot år 2023 samt budget beror främst på att bolaget erhållit försäkringsersättning avseende bränder.

Intäkter från ordinarie verksamhet har ökat men även kostnader för drift och underhåll har stigit, vilket leder till att överskottsgraden är något lägre, 32 % (33 %). Bolaget har av ägaren erhållit ett mål att nå 4 % i avkastning på eget kapital (med ett sänkt mål från om med år 2025 till 2 %). Med den plan för underhåll som nu är upprättad bedöms målet om 2 % år inte vara möjligt att nå inom de närmaste åren. Årets avkastning på eget kapital uppgår till 1,6 %.

Lulebos soliditet uppgår till 39 % (41 %), vilket överstiger ägarens mål om 35 % (med ett nytt mål på 25 % från år 2025). Ökade investeringar och högre skulder leder till att soliditeten minskar.

Företaget har under 2024 genomfört investeringar uppgående till ca 439 mkr (fg år 488 mkr) där den allra största delen avser underhåll av fastigheter som klassas som redovisningsmässiga investeringar. Investeringar i större renoveringar och underhåll av lägenhetsbeståndet kommer att fortgå kommande år.

Under året har nyproduktion av 20 lägenheter färdigstälts och det pågår produktion av ytterligare 152 lägenheter, vilka beräknas stå klara under våren 2026.

Enligt ägardirektiv ska Lulebo ta ett delansvar för kommunens bosättningsuppdrag för personer som beviljats permanent uppehållstillstånd genom att upplåta de lägenheter som behövs till denna målgrupp. Tilldelning sker i nära samarbete med Infrastruktur- och serviceförvaltningen i Luleå kommun.

Under 2024 har medarbetarundersökning genomförts. Bolaget kan med glädje konstatera att den antagna strategiska planen har gett effekt. I undersökningen uppvisar Lulebo en stigande positiv trend.

Bolaget fortsätter satsningen på social och miljömässig hållbarhet. Den forskning som genomförs i samarbete med LTU har renderat i internationell uppmärksamhet inom miljöområdet. Lulebo pilotsatsning på Hertsön fortsätter med framgång att utvecklas inom de fyra delområdena.

6.2.3 Luleå Business Region AB

Verksamheten

Luleå Business Region har sedan 2020 i aktiv samverkan med näringsliv, universitet och andra aktörer verkat för en hållbar tillväxt i Luleå och regionen. Bolaget har drivit insatser för att öka Luleås attraktionskraft och stärka konkurrenskraften som destination, arbetsmarknad samt etableringsort för företag, organisationer och talanger. Bolaget har aktivt bidragit till fler jobb, branscher, besökare, investeringar och etableringar. Bolaget har också stöttat det befintliga näringslivet med utvecklingsrelaterade frågor.

Året som gått

Under hösten 2023 fattades politiskt beslut om att verksamheten avvecklas i bolagsform och att personal och verksamhet ska flyttas in i Kommunstyrelseförvaltningen och kommunens Näringslivskontor. Från den 1 september 2024 har en så kallad verksamhetsövergång skett, då Luleå Kommun har övertagit personal och projekt samt köpt bolagets anläggningstillgångar. Samtidigt med verksamhetsövergången påbörjades en frivillig likvidation av bolaget.

Givet beslutet om att avveckla bolaget har 2024 varit ett år av förändring och utveckling för Luleå Business Region, där omorganisation och integration i den kommunala förvaltningen har präglat stora delar av verksamheten. Trots detta har bolaget fortsatt att bidra till näringslivets tillväxt, etableringar och destinationsutveckling i regionen. Året har inneburit både utmaningar och framgångar, vilket har format en stabil grund för framtiden.

Arbetet med etableringar har fortsatt vara intensivt, med totalt 100 aktiva etableringscase i maj, jämfört med 93 i januari. Fördelningen mellan externa och lokala etableringar har förblivit relativt jämn, och dialogen med nyckelaktörer som de stora industriaktörerna så väl som starka lokala entreprenörer har stärkt förutsättningarna för framtida projekt. Detaljplanen för Rutvik vann laga kraft, vilket var viktigt då utmaningarna med tillgången till verksamhetsmark fortsatt varit utmanande under året.

Inom kompetensförsörjning avbröts bolagets deltagande i projektet "Kompetenslyft Grön Industri" på grund av fortsatta utmaningar, medan det egna projektet "Kompetensstegen" framgångsrikt närmade sig

sitt slut med flera viktiga aktiviteter genomförda. Samarbetet med Boden både inom kompetensförsörjning och gemensamma evenemang har förstärkt regionens attraktionskraft.

Destinationsutvecklingen har haft ett produktivt år med framgångsrika internationella visningsresor och ökad medial uppmärksamhet, bland annat för "Bothnian Coastal Route"-projektet. Dessutom genomfördes Sveriges Innovationsriksdag med stor framgång i maj, vilket samlade över 300 deltagare.

Trots omorganisationsarbetet har 2024 präglats av framsteg och samverkan. Året har lagt grunden för en starkare och mer samordnad organisation som kan möta framtidens utmaningar och möjligheter med tillförsikt.

6.2.4 Luleå Energi AB - koncern

Verksamhet

Moderbolaget Luleå Energi AB producerar och distribuerar bland annat fjärrvärme till kunder inom Luleå kommun. I moderbolaget finns också en elhandelsverksamhet som köper el på den nordiska elbörsen via portföljförvaltare och säljer el till kunder främst inom elområde Luleå. Luleå Energi AB erbjuder även tjänster för en effektiv energianvändning.

Dotterbolaget Luleå Energi Elnät AB äger och driver elanläggningar för överföring av elektrisk energi inom i huvudsak Luleå kommun.

Dotterbolaget Bioenergi i Luleå AB förädlar bioråvara till produkten träpellets. Bolaget har ingen egen direktförsäljning till slutkund utan producerar träpellets på uppdrag av SCA Energy AB.

Dotterbolaget Lunet AB erbjuder bredbandskommunikation till såväl operatörer, företagskunder som privatkunder.

Intressebolaget LuleKraft AB producerar i sitt kraftvärmeverk elkraft, ånga och hetvatten.

Året som gått

Verksamhetsåret 2024 har präglats av stabil produktion och distribution, arbete med optimering av elnätsutbyggnad och ökad flexibilitet inom ramen för Luleåmodellen samt säkerställande av framtidens fjärrvärme och behov av elnät. Luleå Energi-koncernen har fortsatt arbetet med framtidssäkring av organisationen genom att bland annat stärka förmågan till digital utveckling samt utveckling av tvärfunktionella arbetsätt för att på bästa sätt möta koncernens kunder och samhällets behov i omställningen.

Enligt moderbolagets särskilda ägardirektiv kan bolaget årligen avsätta upp till en procent av sin årsomsättning till utvecklingsaktiviteter. Under 2024 har aktiviteter motsvarande 12,5 mnkr genomförts inom ramen för det särskilda ägardirektivet, med syfte att möta energiomställningen som sker i samhället. Kostnadsutfallet är 1,5 mnkr högre än 2023. Arbetet har bland annat skett inom områdena samordning av kraftförsörjning, återanvändning av restenergier, flexibilitet med fokus på elnät och stödtjänster samt energilagring. Många av projekten har skett i samarbete med akademi, forskningsinstitut och andra företag.

Ekonomisk redovisning

Luleå Energi-koncernens resultat 2024 efter finansnetto är 134,5 mnkr vilket är 24,7 mnkr lägre än 2023 (159,2 mnkr). Fjärrvärmeverksamhetens resultat varierar från år till år beroende på väderlek.

Täckningsbidraget för fjärrvärmeverksamheten, uttryckt som nettoomsättning minus kostnader för råvaror och förnödenheter, är drygt 18 mnkr lägre än 2023, vilket är en konsekvens av betydligt kallare väder 2024. Det lägre täckningsbidraget för fjärrvärmeverksamheten förklarar i princip hela avvikelsen mot 2023.

6.2.5 Luleå Hamn AB

Verksamhet

Luleå Hamn AB:s verksamhet ska bygga på en långsiktig ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet. Detta gör Luleå Hamn till en hållbar länk till världen för ägare, kunder och regionen. Luleå Hamns regionalt strategiska placering medför en naturlig plats som nav i den gröna omställningen.

Luleå Hamn AB skall skapa förutsättningar för en effektiv handelssjöfart såväl sommar- som vintertid. Luleå Hamns verksamhet skall främja logistiklösningar som på sikt skapar ett starkt regionalt logistikcentrum för sjöfart, järnväg och vägtransporter.

Bolaget skall ha rådighet över hamninfrastruktur, anläggningar och byggnader i syfte att utveckla industriell verksamhet och bana väg för såväl befintlig som framtida företagsverksamhet inom och i anslutning till Luleå Hamns hamnområde.

Bolaget skall även bedriva rederiverksamhet för att möjliggöra hamnbogsering och isbrytning, men också bedriva farledsarbete och annan service som främjar regionens näringsliv.

Luleå Hamn AB är en av fem hamnar i riket som är utpekad av EU att ingå i det så kallade "core-nätverket", och har därmed prioritet inom ramen för vissa infrastrukturprojekt, men också ett ansvar att tillsammans med övriga "core-hamnar" driva gemensamma hamnutvecklingsfrågor.

Företaget med säte i Luleå, är ett helägt dotterbolag till Luleå Kommunföretag AB

Året som gått

2024 har präglats av arbete med bolagets stora projekt. Muddring och ny djuphamn (Projekt Malmporten), nya hamnterminaler och landinfrastruktur (Projekt Framtidens hamn) och externfinansiering (Koncessionsupphandling) fram till sommaren då koncessionsupphandling avbröts. Bolaget är också en del av Luleå Kommuns Projekt Luleå Industripark. Rundabords-samtal inleddes under sommaren med hamnens kunder för att sondera alternativ till en förnyad koncessionsupphandling. Detta renderade i att under hösten påbörja layout-arbete och planering för en indelning av de olika projekten för att möta kundernas tidplaner i sekvens.

Samtidigt har ordinarie verksamhet bedrivits, där leverans till kund i Sveriges femte största hamn och Sveriges största torrbulkshamn varit i fokus och hanterats utan störningar.

Den ordinarie verksamheten har återhämtat sig och är åter normala nivåer även om både omvärldsläge och efterföljande inflation haft ger ett visst förändrat logistikmönster. Ökade kostnader som legat kvar, inte

minst på drivmedel, till trots så summerade vi vid årets slut en ganska liknande volym som 2023 men med en ökad omsättning som en följd av bland annat justerade avgifter.

Luleå Hamn har bildat 3 dotterbolag och ytterligare ett införskaffas i början av 2024. Luleå Hamn Holding AB, Luleå Hamn Bygg AB, Skvampen Djuphamn AB och Luleå Hamn SPV AB.

Bolagens verksamhet kommer innefatta delar av pågående projekt, Projekt Malmporten och Framtidens Hamn och kommande koncessionsupphandling och koncession.

Ekonomisk Redovisning

Bolagets omsättning ökade under året. Det ekonomiska utfallet för perioden visar ett resultat efter finansiella poster på - 70 mkr med en räntabilitet på eget kapital på -69%. Soliditeten uppgår till 7,8%. Bolagets räntabilitet och soliditet når således inte upp till avkastningskravet.

Bolagets frisknärvaro är 96,1% och sjukfrånvaro 0,9%.

6.2.6 Luleå Lokaltrafik AB

Verksamhet

Luleå Lokaltrafik AB (LLT) har Luleå Kommuns uppdrag att planera, marknadsföra och utföra tätortstrafiken med buss i Luleå tätortsområde. LLT arbetar utifrån ägardirektiv innehållande kommunfullmäktiges utvecklingsområden; starkare ekonomi för tillväxt, ökad jämlikhet, mer jämställd fördelning av makt och resurser och minskad klimatpåverkan. LLT är ett viktigt instrument för att tillhandahålla en god kollektivtrafik för Luleås invånare och besökare. Trafiken ska vara ett konkurrensmässigt, hållbart, modernt och enkelt transportalternativ för resor mellan bostadsområden, affärsområden, skolor/arbetsplatser och fritidsaktiviteter. Med smart kollektivtrafik ska bolaget aktivt agera och medverka till att bidra till utvecklingen av Luleå som attraktiv stad.

Året som gått

LLT har under året fortsatt återhämtningen efter pandemin och närmat sig resandet 2019. Nya resvanor efter pandemin medför köp av andra typer av produkter såsom till exempel månadskort, antal resor i stället för årskort, vilket ger mer intäkt per resa. Under föregående år genomfördes åtgärder för att ha möjlighet att nå en budget i balans gällande år, nerläggning av kostsamma linjer med lågt resande, prishöjning av biljettprodukter, borttagande av biljettautomater samt några linjesatsningar med snabbare restid var några av de insatser som lade en grund för att uppnå det målet. Ett mål som kunnat uppnås då bolaget lyckats nå det bästa resultatet sedan 2014. Kostnadsbilden har under året stabiliserats efter tidigare års ökade inflation, något som underlättat möjligheten att klara uppsatt budget. Under året har även ett nytt avtal med Luleå kommun tagits fram och som började gälla från årsskiftet.

Arbetet med planering av ny depå löper vidare där förstudien avslutades under året. Utifrån den bedömda kostnaden har en budgetplan beslutats där vidare fördjupade förstudier fortsätter under kommande år. Vikten av en ny depå har genom detta arbete tydliggjorts på flera plan och ligger nu i fokus för de styrande politikerna med förhoppning att kunna få en färdig depå så fort det bara är möjligt.

LLT har ett starkt varumärke med stort förtroende hos resenärer och allmänhet. Luleå kommun har en tydlig vision fram till år 2040 där kollektivtrafikens betydelse lyfts fram för att bland annat nå miljömål och skapa god tillgänglighet för alla. Bolaget har en viktig samhällsfunktion som tydliggjorts under pandemin då många inom kommunen inte har några andra alternativ för förflyttning.

I ägardirektivet för bolaget har miljömål såsom fossilfrihet och minskning av CO₂-utsläpp förtydligats, vilket medför en tyngd i genomförandet av framtagna omställningsplan. För att lyckas med den fortsatta omställningen och utvecklingen av bolaget är det viktigt att arbetet med ny depå fortskrider. Dagens depå har inom kort nått sin slutliga livslängd och har dessutom ingen möjlighet att hantera den mängd el- och gasbussar som behövs för att klara miljömålen.

Arbetet med gemensamt biljettsystem har fortsatt utvecklas under året, i januari lanserades LLT:s nya app. Appens införande har kantats med utmaningar och barnsjukdomar som hanterats eftersom. Resterande delar av projektet för biljett- och betalssystem planeras kunna införas under kommande år.

Planen är att allt fossilt drivmedel ska ha ersatts fram till år 2030. Den diesel som köpts in under året har haft en inblandning som följt kvotplikten med 6% fossilfri diesel. För att förbättra hållbarheten har biogasbussarna använts i så stor utsträckning som möjligt. Elbussarnas drift har varit begränsad då de på grund av många haverier och störningar i driften begränsades under föregående år att bara användas i morgontrafiken under sommar, vår och höst för att klara trafiken.

Återhämtningen av resande har varit bra även om nivåerna som bolaget hade före pandemin inte uppnåts. Att bolaget arbetar med minskade utsläpp är viktigt i sig och kan dessutom hjälpa Luleå kommun i stort att minska totala utsläppen genom att få fler att välja buss. Under året har fortsatt arbete inom avfallshantering samt energibesparingar genomförts för att minska bolagets avfalls- och resursförbrukning.

6.2.7 Luleå Miljöresurs AB

Verksamhet

Lumire, Luleå Miljöresurs AB, är det kommunala bolaget för vatten och avlopp samt avfallshantering, återvinning och återbruk. Lumire ägs av Luleå kommunföretag och idag finns över 200 anställda i bolaget. Lumire säkerställer att alla Luleåbor har ett friskt och välsmakande dricksvatten i kranen och att avfall och avlopp tas om hand. Bolaget deltar i stor utsträckning till att forma den framtida staden och landsbygden och är en viktig förutsättning för Luleås tillväxt. Som Norrbottens största livsmedelsproducent levererar bolaget årligen 8 miljoner m³ dricksvatten, i avloppsverksamheten renas årligen 10 miljoner m³ spillvatten och 2 miljoner m³ grön biogas produceras som bland annat driver ett antal bussar i Luleå. Bolaget ansvarar gällande hela avfallstrappan, från att förebygga att avfall uppstår till deponi. Det hanteras närmare 55 000 ton avfall per år som samlas in från 40 000 hushåll och 700 företag i Luleå och via bolagets återvinningscentraler och avfallsanläggningar.

Året som gått

Verksamhetsåret har varit intensivt och utmanande för Lumire. Några exempel på utmaningar och framgångar under året:

Bolaget har tagit över det kommunala insamlingsansvaret av förpackningar, vilket medför beslut om vägval vad gäller insamling vid enskilda fastigheter.

Ett övergripande arbete med krisberedskapsorganisation och en implementering av denna i verksamheten har påbörjats under 2024 och arbetet är planerat att slutföras under 2025.

Lumires första hållbarhetsrapport, som avser, för 2023 blev klar under 2024.

Under 2024 har en kundenkät genomförts. I enkäten, som sammanfattas av kundens övergripande upplevelse av Lumire, svarade 70 % 4 eller 5 och 23 % svarade 3 på en skala 1–5.

På Luleå kommuns stora ledardag belönades bolagets hållbarhetschef Jenny Widmark med priset årets ledare inom kategorin nytänkande.

Arbetet med Östra länkens har fortsatt enligt plan. Under året invigdes bland annat den nya pumpstationen Hyttan som ligger vid SSAB. Ett annat stort och viktigt VA-projekt som pågått under året är en ny intagsdel för spillvatten på Uddebo avloppsreningsverk.

En del i Lumires digitaliseringsresa är att få våra kunder att använda Lumireappen för att kunna nyttja våra tjänster och göra det enklare för kunden. Idag är över 12 000 kunder registrerade som användare av appen.

En återuppbyggnad och omstart av behandling av återvinningsmaterial, efter branden på Storheden 2023, skedde under 2024. Den behandling som tidigare gjordes på Storhedens anläggning har under 2024 flyttats till Sunderby avfallsanläggning.

En stor positiv utveckling av både produktion och avsättning av biogas har skett under 2024, i nuläget kör 27 bussar från LLT och 11 insamlingsfordon på biogas.

Under 2024 beslutades VA-plan 2040 i kommunfullmäktige.

För att till vara på värden med överflyttning av VA- och Biogasverksamheten till Lumire har arbetet med Lumires Vision 2030 för restströmmar intensifierats under året.

Arbetet med vatten till Luleå industripark har tillsammans med Luleå kommun och industrin pågått intensivt under 2024. Under 2024 landade bolaget ett gemensamt avtal med industrin för att tillsammans utreda och se över möjligheterna med ett gemensamt system för tekniskt vatten.

6.2.8 Nordiskt Flygteknikcentrum AB

Verksamhet

Nordiskt Flygteknikcentrum AB utbildar flygtekniker genom en yrkeshögskoleutbildning samt bedriver uppdragsutbildningar. Uppdragsutbildningarna riktar sig primärt mot verksamheter och personer i flygbranschen, både civilt och militärt.

Året som gått

2024 har haft huvudfokus på verksamhetens framtida driftsform. En utredning är genomförd som pekade på att drift i förvaltning var mest lämpligt. Det formella beslutsfattandet har sedan skett vid olika

tidpunkter under året för att sedan slutligen befästas i kommunfullmäktige. Antagningen till hösten 2024 var samtidigt en av de bättre där en full klass påbörjade sina studier. En ny förordning som trädde i kraft i juni medförde en omfattande förändring i kursplanen. I samband med detta valde verksamheten att övergå till engelska både i fråga om utbildningsmaterial men även examinationer. Detta är något som öppnar upp för kunder utanför landets gränser.

Ekonomi för 2024 landar på ett resultat en miljon bättre än budgeterat. Mycket beroende på att upplägget från 2023, med intern tillförordnad vd, fortsatte att tillämpas i stället för att ta in en ny vd. Trots detta är underskottet betydande och fortsatt arbete med att finna intäkter är en nödvändighet. Jämfört med året innan är resultatet ca 360 tkr bättre vilket visar på att det går i rätt riktning.

7 Bilaga: Nämnder och bolagsstyrelser måluppföljning och ekonomi

7.1 KS-Kommunstyrelseförvaltningen

7.1.1 Sammanställning måluppfyllelse

Nämndsmål	Bedömning	Trend
Strategiska initiativet Accelererad samhällsomställning		↗
Kompetensförsörjning kommunövergripande		↗
Kompetensförsörjning för att säkra den egna verksamheten i kommunstyrelseförvaltningen		↗
Service till de som bor, verkar och vistas i Luleå kommun		↗
Öka takten i samhällsbyggnadsprocessen		↗
Strategiska initiativet Klimatneutral och naturpositiv		↗
Strategiska initiativet Trygg i Luleå		↗
Strategiska initiativet Förbättrat företagsklimat		↘
Strategiska initiativet Smart kommun		↗
Strategiska initiativet Kompetensattraktion		↗
Utveckla dialogen i planprocessen för att skapa delaktighet för invånare		↗

Nämndsmål	Bedömning
Strategiska initiativet Accelererad samhällsomställning	
<p>Beskrivning: För att möjliggöra industrins gröna omställning i Luleå och Norrbotten och driva på för en hållbar tillväxt och samhällsomställning i nationell framkant. Under 2024 är innovativa sätt att ställa om samhället tillsammans med aktörer inom och utanför kommunkoncernen i fokus. Exempelvis arbete kring kraft, Norrleden och kulturen som motor för tillväxt.</p> <p>Målet med det strategiska initiativet har nåtts. Samverkan med aktörer inom och utanför kommunkoncernen har inletts. Se även måluppföljning Öka takten i samhällsbyggnadsprocessen.</p> <p>Samverkan för att möjliggöra industrins gröna omställning i Luleå och Norrbotten och driva på för en hållbar tillväxt och samhällsomställning i nationell framkant som pågått under perioden är med följande aktörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Byggföretagen, länsstyrelsen, Fastighetsägarna Norr, Regeringskansliet, Invest in Norrbotten, Gällivare kommun och byggaktörer för att öka takten i bostadsbyggandet. • kommunala bolag, aktörer i byggbranschen och LTU för Testbädd Hertsöheden. • aktörer i byggbranschen och med Bodens kommun för hållbara markanvisningar • Bodens kommun för gemensam strukturplan för området Sunderbyn - Sävast. • mellan kommunala förvaltningar för kulturens roll i samhällsomställningen. • industriaktörer för social hållbarhet i arbetet med entreprenörsbostäder • byggaktörer för att undersöka möjligheten att nyttja permanenta bostäder för tillfälliga arbetare som hävstång för att öka takten i bostadsbyggandet. • Länsstyrelsen m.fl. inom ramen för initiativet BoNo för ökad takt i bostadsbyggandet genom ett antal strategiska arbetsgrupper för bland annat regulatorisk sandlåda och kommunikation. 	

- Industriaktörer, förvaltningar och kommunala bolag för agil planering genom digitalt planprogram.

Involvering av och synpunkter/inspel för invånarens delaktighet har skett genom lunchseminarier i olika aktuella frågor. Under perioden har tre seminarier om elens betydelse för industrins gröna omställning och för samhällsomställningen i stort genomförts. Fler seminarier med andra teman planeras under året.

Projekt för att upprätta, testa och utvärdera kulturfond i samverkan med näringsliv, akademi m.fl. har inletts.

Förstudie Norrleden har beviljats finansiering av Tillväxtverket och Region Norrbotten. Samverkan kommer ske med industriaktörer, åkeriföretag m.fl.

Kompetensförsörjning kommunövergripande

Beskrivning:

Kommunstyrelseförvaltningen prioriterar under 2024- 2026 att arbeta med utvecklingsaktiviteter för att behålla och utveckla nuvarande medarbetare och chefer samt attrahera och rekrytera nya medarbetare. Under 2024 prioriterar kommunstyrelsen arbetet med testa en pilot för operativt nära chefsstöd samt utveckla arbetet med att främja hälsa och förebygga psykisk ohälsa.

Under 2024 har Luleå kommun genomfört flera insatser för att säkerställa en långsiktig och hållbar kompetensförsörjning. Arbetet har fokuserat på att attrahera, utveckla och behålla kompetens samt skapa hållbara arbetsvillkor och en attraktiv arbetsmiljö. Trots framsteg kvarstår viktiga utvecklingsområden som kräver fortsatta insatser för att kommunen ska ha rätt kompetens på plats och kunna leverera kvalitativa tjänster till invånarna. Ett viktigt steg har varit införandet av en kompetensbaserad rekryteringsmetod och inledningen av arbetet med samordnad rekrytering. Syftet har varit att effektivisera och kvalitetssäkra rekryteringsprocesserna samt underlätta arbetet för chefer. Insatser har också gjorts för att stärka kommunens arbetsgivarprofil, bland annat genom deltagande i mässor och samarbeten med externa aktörer.

Samarbetet med Luleå tekniska universitet har stärkts genom nätverket Meeting Point, där kommunen uppmuntrat studenter att genomföra examensarbeten. Språkinsatser har genomförts inom socialförvaltningen och insatser för att utveckla ledarskapet har också genomförts, bland annat genom analyser av chefers arbetsbelastning och pilotprojekt för att främja ett medskapande arbetssätt.

Arbetet med att främja intern rörlighet och förbättra rutiner för kompetensöverföring har påbörjats. Kommunen har även genomfört riktade insatser för att förbättra arbetsmiljön och förebygga sjukfrånvaro, med särskilt fokus på psykisk ohälsa och klimakteriehälsa. Medel från Kompetens- och omställningsavtalet (KOM-KR) har använts till omställningsinsatser som körkortsutbildning, språkutbildning och validering av yrkeskompetens, vilket är viktiga insatser för att stärka både medarbetarnas anställningstrygghet och kommunens långsiktiga kompetensförsörjning.

Pilotprojektet medskapande arbetssätt startade under hösten och syftar till att ge verksamhetsnära stöd som utgår från chefers och medarbetares gemensamma behov. Cirka 20 stödinsatser är igång, och de första uppföljningarna visar positiva upplevelser. Projektet fortsätter under 2025. Kommunen har även inlett ett utvecklingsarbete för att undersöka hur satsningar på klimakteriehälsa kan bidra till en bättre arbetsmiljö och långsiktig kompetensförsörjning. Insatser som utökad tillgång till företagshälsovård, utbildningar och flexibla arbetslösningar testas för att minska sjukfrånvaro och öka arbetsförmågan. Samtidigt har en grundutbildning i psykisk ohälsa genomförts för chefer och HR, vilket har lett till ökad kompetens i att tidigt upptäcka ohälsa. Kommunhälsan har också utvecklat testmetoder inom arbetspsykologi för att mäta effekterna av rehabiliteringsinsatser. Under 2024 genomförde Luleå kommun en exitenkät för att undersöka varför medarbetare väljer att lämna kommunen och vilka förbättringsområden som behöver prioriteras. Totalt deltog 337 medarbetare, vilket motsvarar cirka 5,2 % av kommunens totala personalstyrka på ca 6 500 medarbetare. Resultatet ger viktiga insikter, men omfattningen visar också att ytterligare insatser krävs för att skapa en helhetsbild av arbetsmiljön och arbetsvillkoren inom kommunen. De främsta orsakerna till personalomsättning var hög arbetsbelastning, bristande ledarskap, begränsade karriär- och utvecklingsmöjligheter samt upplevelse av låga löner. Medarbetarnas nöjdhet som helhet ligger på en medelnivå, och endast 15 % av de som avslutat sin anställning skulle starkt rekommendera Luleå kommun som arbetsgivare. Detta tyder på att det finns strukturella utmaningar som behöver åtgärdas för att behålla och attrahera kompetens.

Den externa personalomsättningen är 9,79 procent vilket är en minskning jämfört med 2022 och 2023 men högre än 2020 och 2021. Det är dock stora skillnader mellan olika yrkesroller i kommunen. Av de 18 största yrkesgrupperna (fler än 100 anställda) är det grupperna ledningsarbete, personliga assistenter socialsekreterare samt vårdbiträden som har en extern personalomsättning 10 procent eller mer. Av de 18 största yrkesgrupperna (fler än 100 anställda) är det grupperna gymnasielärare, lärare i fritidshem samt städ, tvätt och renhållningsarbete som har lägst extern personalomsättning (5 procent eller lägre)

Den interna personalomsättningen är 1,22 procent i kommunen totalt men varierar med ålder. Yngre medarbetare upp till cirka 40 år har högre intern personalomsättning, och därefter avtar rörligheten. Av de 18 största yrkesgrupperna (fler än 100 anställda) är det ingen som har hög intern rörlighet, flera yrkesgrupper har inte haft någon intern rörlighet alls under 2024.

Socialförvaltningen har högst intern rörlighet med 1,63 procent medan KSF (0,51%) och ISF (0,18%) har den lägsta interna personalomsättningen.

Den totala nettoförändringen i kommunen är negativ. Antalet anställda har alltså minskat totalt sett. Tidigare år har socialförvaltning och barn- och utbildningsförvaltning haft negativa nettoförändringar men år 2024 är nettoförändringen per förvaltning positiv utom i socialförvaltningen där färre rekryteringar än avgångar gjorts.

I kommunens är yrkesgrupperna barnskötare, personliga assistenter, stödassistenter och stödpedagoger, köks- och måltidsarbete, undersköterskor, skötare och vårdbiträden samt övrigt skol- och förskolearbete de större yrkesgrupperna som har hög negativ nettoförändring.

Yrkesgrupperna handläggare, grundskole- och gymnasielärare, elevassistenter samt socialsekreterare är de större yrkesgrupper (över 100) som har haft den största positiva nettoförändringen.

Kompetensförsörjning för att säkra den egna verksamheten i kommunstyrelseförvaltningen

Beskrivning:

Kommunstyrelsen fortsätter genomföra aktiviteter för att ge sammanhållen introduktion för nya medarbetare, möjliggöra karriäresor inom organisationen, skapa förutsättningar för ett hållbart arbetsliv och intern stolthet. Aktiviteter för att ge förutsättningar för ett nära och tillitsfullt ledarskap fortsätter också.

Målet om att säkra kompetensförsörjningen för kommunstyrelsens egna verksamheter är i hög grad uppnått.

Kommunstyrelseförvaltningen har fler externa och interna rekryteringar än avgångar men vissa vakanser har inte kunnat tillsättas under året.

De externa rekryteringarna har varit nya tjänster samt ersättningsrekryteringar. Söktrycket på befattningar inom kommunstyrelseförvaltningen är god. I vissa fall har dock förvaltningen inte lyckats rekrytera på grund av löneerbjudande.

Upphandling, kommunhälsan samt IT har haft vakanta tjänster som ej tillsatts under året. Inom upphandling och inköp har det varit en viss omsättning, övriga kontor är mer stabila.

De flesta av dem som avslutat är personer som gått till annat arbete. De som avslutat sin anställning (utom de som avslutat vid pension) har besvarat Exitenkäten visar att personer som avslutat sin anställning under 2024 framförallt avslutat på grund av andra intressanta arbetsuppgifter och på grund av högre lön. Externa arbetsmarknaden har varit god och även omorganisationen kan ha påverkat omsättning. Fler av dem som avslutat under 2024 har varit yngre medarbetare. Flertalet av de som slutat uttrycker att de har varit nöjda med Luleå kommun som arbetsgivare. Exempel på saker som anges som skäl för att stanna kvar är bättre introduktion och ledarskap samt karriärutveckling inom kommunen.

Kommunstyrelsen har genomfört aktiviteter för att skapa förutsättningar för ett hållbart arbetsliv under året, exempelvis genom kunskaper om klimakteriehälsa. Aktiviteter för att ge förutsättningar för ett nära och tillitsfullt ledarskap har genomförts.

Förvaltningen arbetar med att ta fram en sammanhållen introduktion för nya medarbetare. Förvaltningen arbetar aktivt med att möjliggöra för medarbetare att växa genom att erbjuda möjlighet att delta i utvecklingsprogram och tillämpa intern rekrytering när så är möjligt. I september arrangerades en gemensam förvaltningsdag för att främja samarbetet och den interna stoltheten. Då arrangerades även den uppskattade minimiässan där medarbetare bidrar med aktuella och intressanta ämnen för varandra. Aktiviteterna fortsätter 2025.

Service till de som bor, verkar och vistas i Luleå kommun

Beskrivning:

Under 2024-2026 kommer kommunstyrelseförvaltningen prioritera att förbättra servicen för näringsliv för att förbättra näringslivsklimatet. Kommunstyrelsens förvaltning ska samordna kommunen i frågor som rör näringslivet.

Förbättrat näringslivsklimat har varit prioriterat under året. Ett nämndmål, flera utredningsuppdrag och ett strategiskt initiativ har syftat till att förbättra näringslivsklimatet. Enkätresultat och rankingar visar dock ännu inte resultat.

Det nya näringslivskontoret har varit i drift från 1 september, kontoret har 22 medarbetare (varav några är projektanställda). Det organisatoriska samlandet av näringslivsfrågorna i kommunstyrelseförvaltningen har varit ett sätt att bygga en tydligare organisation som under arbetat med att lyssna på företagare och skapa en struktur för samarbete i kommunen för att omhänderta inspel. Förvaltningen har skapat mötesplatser, evenemang på landsbygderna, byggfika, näringslivsråd och internt näringslivs nätverk. Förvaltningen har också arbetat med att ta fram förslag på en plan för service på landsbygd.

I februari beslutade kommunstyrelsen om medel till ett projekt för ett starkare näringsliv och levande centrum. Det långsiktiga resultatet förväntas leda till ett attraktivt och levande centrum, stärkt ekonomisk tillväxt för berörda företag, ökad sysselsättning och fler företag samt förbättrat företagsklimat.

Näringslivskontoret har under året arbetat med de fem utredningsuppdrag som kontoret ansvarar för. Utredningarna för fyra av dem har mynnat i styrdokument och drivs nu i ordinarie linjearbete.

Förvaltningen har, tillsammans med andra verksamheter, omhändertagit utredningsuppdraget att öka den kommunala servicen så att företag får återkoppling från alla kommunens verksamheter inom 24 timmar.

Ett av utredningsuppdragen sträcker sig över 2025 och handlar om genomförande (återkoppling till företag). Insatserna i utredningsuppdragen syftar till förbättrad service till företag. En arbetsgrupp har tillsatts med representanter från kommunstyrelseförvaltningen och infrastruktur- och serviceförvaltningen. Initialt har huvudprocesserna inköp, näringslivkontakter via näringslivskontoret, miljö- och bygg, plan och servicecenter prioriterats och påbörjat sitt utvecklingsarbete. Under hösten 2024 har kultur- och fritidsförvaltningen, arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen samt kontor mark och exploatering initierat sitt deltagande/arbete. I december gav arbetsgruppen en lägesrapport till kommunstyrelsen. Exempel på insatser;

- Kundcenter, möter alla förvaltningars ledningsgrupper och presenterar/analyserar nuläget samt ger förslag på väg framåt, ser över och anpassar talsvar, samtalsmetodik genom övningar och utbildning, digitala studiebesök, deltar i SKRs servicemätning 2025
- Avdelning miljö och bygg, processkartläggning, snabb registrering av ärenden, utveckling av färdiga mallar, följa sitt ärende om man använder e-tjänst, tonalitet, personligt tilltal, jobbar via Artvise där en person har veckovist ansvar för att besvara frågor
- Inköp; gemensam inkorg för mejl och återkoppling till alla när dagen är slut, utveckling av internt samarbete och rutiner
- Detaljplan, god statistik med daglig återkoppling, processkartläggning för fortsatt arbete
- Mark och exploatering, plan för införande utarbetas 2025.
- Näringslivskontoret, gemensam inkorg för mejl som töms dagligen, Artvise som pilot
- Kultur och fritid, identifikation av tre huvudprocesser, fortsatt arbete under 2025

Förvaltningen har omhändertagit de två utredningsuppdragen att förbättra dialogen mellan kommunen och företagen samt att höja servicenivån för företagen och öka kommunens tillgänglighet. Arbetet för förbättrad dialog och ökad tillgänglighet handlar bland annat om företagsbesök, näringslivsfrukostar, nätverk, näringslivsråd, dialog med LTU, målområden blomstrand näringsliv, kundresor, kommunikation, tillgänglighet samt utbildning för service.

Inriktningen är ett styrande dokument för det fortsatta arbetet. I och med det är utredningen avslutad och arbetet med genomförandet fortsätter via linjearbete.

I december beslutades om att etablera ett näringslivsråd med tjänstepersoner samt representanter från politiken och näringslivet med syftet att goda relationer och samverkan mellan Luleå kommun och det lokala näringslivet. Målsättningen är att dialogen upplevs som meningsfull av deltagande parter och genererar aktiviteter som leder mot förbättrat företagsklimat och ett attraktivt och växande Luleå.

Förvaltningen har omhändertagit utredningsuppdraget om näringslivsfrämjande insatser för företagande på landsbygden.

Insatserna handlar om:

- Öka tillgängligheten till kommunens näringslivskontor och kommunen i stort (bland annat genom landsbygdsgruppen, företagsbesök).
- Öka kunskapen om levande och livskraftiga landsbygder (externt och internt inom kommunkoncernen).
- Stärka förutsättningarna för näringslivsutveckling på landsbygderna.

Inriktningen är ett styrande dokument för det fortsatta arbetet bland annat för landsbygdsutvecklaren och landsbygdsgruppen.

Förvaltningen har omhändertagit utredningsuppdraget om att ta fram en gemensam näringslivsstrategi med Boden.

Utredningsuppdraget om att ta fram en gemensam näringslivsstrategi med Boden har efter utredning bedömts hanteras inom ramen för avsiktsförklaring för utveckling genom samverkan mellan Luleå och Boden. I avtalet finns fyra prioriterade samverkansområden (kompetensförsörjning, leva och bo, infrastruktur och näringslivsutveckling). Avtalets giltighet är 1 september 2022–1 september 2026 och arbetet drivs av en partsgemensam styrgrupp.

Förvaltningen har omhändertagit utredningsuppdraget att förenkla de kommunala upphandlingarna för att fler lokala och mindre leverantörer får bättre förutsättningar att lämna anbud. Bland annat delegationsordningarna vid tilldelningsbeslut, fortsatta leverantörsdialoger och externa informationsinsatser.

Förvaltningen har under hösten 2024 jobbat med att ta fram en kommunikationsstrategi för att nå ut till identifierade målgrupper.

Målgrupper, känsla och budskap är identifierade och jobbet fortsätter under 2025. Förvaltningen har även paketerat åtgärderna kopplat till blomstrand näringsliv i rörlig film som kommer att gå ut i digitala kanaler i januari. Företagsbesök, byggfika, delegationsbesök, internationella insatser, företagsfrukostar och andra event kommuniceras frekvent i våra kanaler.

Ett kommuninternt nätverk har etablerats och det första mötet är planerat till januari 2025. Nätverket syftar till att öka kännedomen inom Luleå kommun om aktuella frågor och initiativ inom området näringsliv och tillväxt.

Mätetal

Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt - Bemötande, NKI

Sveriges kommuner och regioner (SKR) genomför mätningen Insikt som handlar om företagsklimat. Mätetalet bemötande inom serviceområdet mättes senast 2023 och sjönk då från 73 till 70. Med det hamnade Luleå på plats 176 av 198 kommuner. En nedgång med 22 placeringar. Analysen av resultatet 2023 pekar på ett antal faktorer som bidragande till det försämrade resultatet:

- Under 2023 skedde en omfattande organisationsförändring inom Luleå kommun, något som man i andra kommuner sett påverkar resultatet negativt
- den gröna omställningen med enorma investeringar och nya etableringar för med sig en ökad komplexitet i samhällsbyggnadsprocessen
- ökad konkurrens på arbetsmarknaden påverkar kompetensförsörjningen
- taxorna för markupplåtelse förändrades för ett par år sedan och detta kan påverka även 2023 års resultat
- svarsfrekvensen har sjunkit sedan tidigare år, något som man i andra kommuner sett påverkar resultatet negativt

Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Upphandling, NUI

Mätetalet upphandling mättes senast 2023 och var 66 vilket är tre enheter lägre än år 2022. Med det sjunker Luleå i rankingen och hamnar i jämförelse med andra kommuner på plats 42 av 100 kommuner. Det var en nedgång med 13 placeringar. Några av förändringarna från föregående år är att nöjdheten kring bland annat att tydligt motivera tilldelningsbeslut samt tydlighet i utvärderingsmodellen har minskat. Däremot har nöjdheten ökat kring upplevd användarvänlighet i upphandlingssystemet.

Öka takten i samhällsbyggnadsprocessen ●

Beskrivning:

Under 2024 - 2026 kommer kommunstyrelsens förvaltning prioritera att öka takten i samhällsbyggnadsprocessen för att kunna möta etableringar inom näringsliv och befolkningstillväxt. Kommunstyrelsens förvaltning ska bland annat arbeta med planeringsunderlag för infrastrukturplanering, bostadsbyggande, säkerställa exploateringsekonomin och arbeta med markanvisningsverktyget samt utveckla Luleå Industripark för att möta och möjliggöra näringslivets utveckling och befolkningstillväxt i kommunen

Målet att öka takten i samhällsbyggnadsprocessen bedöms uppnått, många olika aktiviteter har genomförts som bidragit till att skapa förutsättningar för att öka takten i samhällsbyggnadsprocessen. Planberedskap gällande bostäder är ca 2500 bostäder i färdiga detaljplaner och ca 2500 bostäder i pågående planuppdrag. Jämfört nationellt har Luleå kommun en god planberedskap för bostäder. Under 2024 har beredskapen legat konstant. Vad gäller planberedskap för verksamhetsmark har Luleå kommun en relativt låg beredskap. Den mark som är färdigplanerad är i stor utsträckning tecknad/såld. Under 2024 intensifierades arbetet för att höja planberedskapen gällande verksamhetsmark och ca 60 hektar är under framtagande i pågående planuppdrag och under iordningställande.

Framtagandet av planer och planeringsunderlag, nya interna arbetssätt för ordning och reda i processer och ekonomi liksom strategiska markinköp är några aktiviteterna under 2024. Det strategiska initiativet accelererad samhällsomställning har också bidragit med samverkan med aktörer inom och utanför kommunkoncernen.

Utvecklingsplan Porsön antogs av kommunfullmäktige under året och tre förstudier för planeringsunderlag kulturmiljö, kulturmiljöutredning samt verksamhetsområden är klara. Detaljplaner för Luleå industripark har också tagits fram i efterfrågad takt. Fördjupad översiktsplan för Landsbygdsområde Mitt pågår enligt plan.

Samråd för utvecklingsplan Skärgården har genomförts under året och synpunkterna beaktas i kommande beslutsförslag.

Genomförandeplan för samhällsbyggnadsprocessen pågår för att öka takten i genomförandet av detaljplaner.

Förvaltningen har arbetat fram en systematisk uppföljning av tidplaner för detaljplaner i syfte att öka takten i processen. Nya arbetssätt med investeringsbudgeten och förbättrad uppföljning i månadsrapporter bidrar till bättre överblick och ordning och reda i investeringsprojekten liksom bättre möjligheter att följa upp investerings- och exploateringsprojekt. Ny mall för igångsättningsbeslut ny redovisningsprincip för försäljningsintäkter är planerade och kommer genomföras under 2025.

Förvaltningen har påbörjat ett arbete kring strategiska markförvärv, för att kunna tillhandahålla mer kommunal verksamhetsmark framöver och även en förbättrad exploateringsekonomi. Under 2025 avser förvaltningen kunna redovisa när exploateringsbudgeten är i balans till 2030 och utifrån detta även att säkerställa eventuella behov av att justera mark- och BTA-intäkterna (avgift som exploatörer betalar för att bygga bostäder) för att nå dit.

Kommunstyrelsen har fått förlänga markanvisningar i Kronandalen, då aktörer har svårt att upphandla entreprenörer.

Markanvisningar har även lämnats tillbaka av samma anledning. Ny aktör Lulebo på kvarter som har lämnats tillbaka är på gång. Markanvisningar på Mjölkudden samt Notviken har lämnats tillbaka på grund av att aktörer inte avser att genomföra dessa. Nya markanvisningar planeras under 2025. Inom Luleå industripark löper det till största delar enligt plan, där vi även har

lyckats få in en ny aktör på fastigheten som Lindab lämnade tillbaka. Viss justering har vi varit tvungna att göra avseende BD- fastigheten då de inte har levererat allt kopplat till deras markanvisning.

Strategiska initiativet Klimatneutral och naturpositiv

Beskrivning:

För att bli klimatneutral, ta ledningen i den gröna samhällsomställningen och ta vara på Luleås naturvärden. Exempel på områden som ska utforskas inom initiativet under 2024 är klimatinvesteringar, cirkulärt och hållbart byggande samt mobilitet. Tidskriften Aktuell hållbarhets ranking redovisats särskilt under året.

Det strategiska initiativet har delvis uppnått ambitionerna under året genom att samverka internt och externt för att testa olika idéer för att sedan kunna implementera i större skala. Inom initiativet har invånare involverats genom bland annat framtidsforum.

Beslut om framtagande av en plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning tog av KS i början av juni. Det strategiska initiativet har fokuserat på detta uppdrag under hösten. Detta arbete är ett viktigt steg för att kommunkoncernen ska kunna ta ledningen i den gröna omställningen samt nära kopplat till det lagkrav som kommer ställas på de kommunala bolagen om hållbarhetsredovisning.

Projektansökan Thriving Northern Buildings för cirkulärt och hållbart byggande inom kommunkoncernen har beviljats och arbetet har startats under året. Projektet ska göra återbruksinventering, projektering av ökat återbruk via ombyggnation/renovering och nyproduktion, handlingsplan för hållbart och cirkulärt byggande inom kommunkoncernen och utreda fysisk plats för återbrukscentral inkl. Affärsmodell.

Arbetet med klimatinvesteringsplaner som är ett projekt finansierat av Energimyndigheten avslutas vid årskiftet 2024/2025.

Arbetet har resulterat i ett beräkningscase för en fossilfri skärgårdstrafik och ökad förståelse för interna processers påverkan på möjligheterna att investera i linje med övergripande klimatmål.

Ansökan Klimatneutrala städer 2030 3.0 beviljades och projektet startade den 1 december 2024. Projektet syftar till att utforska innovativa samverkansformer, processer och arbetsmetoder för att möjliggöra djupgående förändringar som krävs för att lyckas påskynda klimatomställningen både i och utanför kommunen. Framför allt skapas en långsiktig arena för dialog och delaktighet i omställningen. Parter i ansökan är Luleå kommun, Luleå Energi, Luleå Näringsliv, SSAB, Rädda Barnen; RISE, LTU och Sustainable Action Foundation.

Det pågående projektet Luleå Framtidsforum med fokus på medborgardialog inom komplexa samhällsfrågor kommer att vara en del av detta projekt om ansökan beviljas. Den ansökan som skickades in till Vinnova för att kunna fortsätta driva Luleå Framtidsforum längre än den planerade tiden på 1,5 år beviljades inte.

Under året har kommunen gett stöd till ideella krafter i Lokala Naturupplevelseprojekt finansierade av naturvårdsverket för att utveckla naturvärden och människors möjlighet att komma ut och uppleva natur. I flertalet fall är det samarbetsprojekt med kommunen eller så är föreningarna självdrivande. Under året har kommunen också stöttat flera initiativ i Brändön/Örarna för att främja naturupplevelser, och även varit delaktiga i projektet "Tysta naturområden".

Aktuell hållbarhets ranking av Sveriges miljöbästa kommun syftar till att ge en mångsidig bild av hur kommunerna integrerar klimat- och miljöfrågor i till exempel samhällsplanering, lokal infrastruktur och upphandling. Rankingens genomförts i 16 år och Luleå kommuns snittplacering 2009 - 2024 har varit plats 141 av 290 kommuner. År 2023 placerade sig Luleå kommun på plats 84, år 2024 på plats 141. I kommungruppen mellanstora städer och kommuner nära mellanstora städer placerade sig Luleå kommun på plats 51 av 110 kommuner och inom Norrbotten plats 4 av 14.

Rankingen består av tre delar; en självskattningsenkät (max 22 poäng), externa data (max 23 poäng), klimatdata (max 8 poäng).

Totalt kan man få 53 poäng. I 2024 är ranking fick Luleå kommun följande poäng; självskattningsenkät (10,5 poäng), externa data (7,5 poäng), klimatdata (0,1 poäng).

Anledning till att Luleå kommuns placering i rankingen har varierat över åren är flera. Bland annat så har kommunen visat sig vara valt att inte svara på enkäten. Vidare har det varit olika personer som besvarat enkäten år till år. Flera av frågorna i självskattningsenkäten byts ut varje år så det är svårt att utifrån rankingen dra slutsatser om kommunen gjort en förflyttning inom olika områden. Vidare så baseras poängen från externa data på ett flertal olika externa källor, bland annat från

Vattenmyndigheten, SCB, SKR, Boverket, Miljöförordningen Sverige och Avfall Sverige. Det har visat sig att några av dessa externa källor saknar data från Luleå kommun vilket till viss del förklarar den låga poängen. Gällande klimatdata ingår utsläppen från industrin i denna data vilket gör det svårt för Luleå kommun att få höga poäng på denna del då det inom kommun finns tung industri t.ex. ståltillverkning som har mycket höga utsläpp av växthusgaser.

Strategiska initiativet Trygg i Luleå

Beskrivning:

För att stärka det främjande och förebyggande arbetet för social hållbarhet. Exempel på område som ska utforskas inom initiativet under 2024 är arbetet för psykisk hälsa samt en överenskommelse om samverkan med polisen. Socialförvaltningen huvudansvarig

Det strategiska initiativet samverkar inom och utanför kommunen med olika initiativ för social hållbarhet och trygghet. Effekter inom området är svårt att utvärdera eftersom det är ett långsiktigt arbete som dessutom påverkas av händelser i omvärlden som kommunen inte har rådighet över. Analysen "Hur mår Luleå?" är framtagen under året visar att kommunen är relativt välmående men med skillnader mellan kön och grupper. Sammantaget bedöms arbetet vara på rätt väg, om än sårbart, särskilt inom områdena brottsförebyggande och prevention där samordningsresurserna är begränsade. Framgång i arbetet är starkt beroende av ett gemensamt ansvarstagande inom hela kommunkoncernen vad gäller att bidra i arbetet och att bidra med åtgärder. Kärngruppen för Trygg i Luleå består av representanter från olika förvaltningar och Polisen. Gruppen har stöttat utvecklingsfrågor och även varit styrgrupp för handlingsplanen för suicidprevention som ger riktning i arbetet. Gruppen har arbetat för att förbättra kommunens kommunikation om social hållbarhet och trygghet.

Ny Samverkansöverenskommelse med Polisen för perioden 2024-2027 är framtagen och ger en samlad lägesbild och åtgärdsplan för brottsförebyggande arbete har tagits fram.

Digitalt trygghetsverktyg lanserades under namnet "Trygg i Luleå" där invånare kan rapportera trygga och otrygga platser, vilket kompletterar rapporter från kommunens verksamheter, Lulebo och Polisen.

Välfärdsbrott har varit ett prioriterat område under 2024. En arbetsgrupp har bildats för att genomlys kommunens förmåga att upptäcka, förebygga och hantera välfärdsbrott. Även utbildningsinsatser för medarbetare är framtagna.

Utbildning och workshop har genomförts på temat utanförskap och gängkriminalitet som riktades till skolledning, elevhälsa, socialpedagoger, fritidsledare och socialsekreterare. Initiativet planerat att införa SSPF (skola socialtjänst polis fritid) som metod för att förebygga att barn och unga begår brott. Det innebär att utforska dels möjligheterna att jobba med läsförämjande insatser i förskolor i områden med höga riskfaktorer, parallellt med stöd till vårdnadshavare dels möjligheterna att erbjuda feriearbete till fler åldersgrupper och under fler tider under året, alternativt som åtgärd riktad till unga i riskzon.

Lokal Operativ Samverkan (LOS) är en modell för systematisk myndighetsöverskridande samverkan inom tillsynsområdet.

Förberedande möten har hållits, och genomförandet är planerat till hösten 2025.

Analysen "Hur mår Luleå?" är framtagen under året som visar att kommunen är relativt välmående men med skillnader mellan kön och grupper. En workshop har genomförts för att och rapporten har spridits till förvaltningen för att användas som kunskapsunderlag för verksamhetsplanering och riktade insatser.

Strategiska initiativet Förbättrat företagsklimat

Beskrivning:

För att ge näring till näringar och nå ett växande näringsliv och nå topp 50 placering i ranking. Initiativet kommer under 2024 att fokusera på att utveckla vår service och vårt bemötande till företag. Sveriges Kommuners och Regioners och Svenskt Näringslivs rankingar redovisas särskilt under året.

Målet har varit att förbättra servicen för näringsliv för att förbättra näringslivsklimatet. Bedömningen är att målet inte är uppnått sett till resultaten i näringslivsrankningen som Svenskt Näringsliv sammanställer.

Under 2024 har det strategiska initiativet tagit hjälp av en lokal extern konsult för att omhänderta alla förstudier, rapporter och undersökningar som kommunen gjort inom området. I konsultuppdraget ingår även att genomföra intervjuer med kommunala tjänstepersoner och externa aktörer. Konsulterna tog fram ett förslag på koncept för hur kommunen, på ett systematiskt sätt, ska komma framåt i arbetet mot ett bättre företagsklimat i Luleå.

Konceptet fokuserar på två utvecklingsområden; värdskap och kommunikation. Initiativet bedöms leda arbetet på rätt väg men det är ett långsiktigt arbete som kräver samtliga förvaltningars deltagande och engagemang.

Inom ramen för strategiska initiativet har också ett utbildningspaket tagits fram, den heter Spela roll när Luleå växer och består av två delar,

- bra samtal när Luleå växer
- kommunen som möjliggörare.

Samtliga förvaltningar har använt utbildningsmaterialet.

Under hösten har infrastruktur- och serviceförvaltningen initierat ett kommunövergripande arbete för ökad tillgänglighet och förbättrad service.

Den strategiska arbetsgruppen för blomstrande näringsliv och ett förbättrat företagsklimat har prioriterat fem kundresor/processkartläggningar för gemensamt lärande. (Detta arbete pågår.)

Mätetal

Svenskt Näringslivs mätning av företagsklimatet i Sveriges 290 kommuner bygger till två tredjedelar på en enkätundersökning som genomfördes bland företagen under första kvartalet 2023, och ytterligare en tredjedel på statistik från SCB och UC. I enkäten får företagare runt om landet betygsätta olika områden som påverkar företagsklimatet i den kommun de är verksamma. Luleå kommun tappar fem placeringar och landar i år på plats 275 av landets 290 kommuner. Luleås företagare lyfte bland annat bättre dialog mellan kommunen och företagen samt bättre förståelse för företagande hos kommunens beslutsfattare som områden de vill se förbättringar inom. Se även Sveriges kommuners och regioners ranking i måluppföljning ovan.

Strategiska initiativet Smart kommun

Beskrivning:

För att skapa resultat som ligger i Sveriges framkant och nå samma eller bättre kvalitet till lägre kostnad samt nyttja digitaliseringens möjligheter. Områden som ska utforskas inom initiativet under 2024 är teknikens möjligheter i framför allt artificiell intelligens, Internet of Things samt automatisering.

Det strategiska initiativet har uppnått ambitionerna under året genom att samverka intern och externt för att testa olika idéer för att sedan kunna implementera i större skala. Fokus för initiativet har varit på att effektivt integrera artificiell intelligens i kommunens verksamhet på ett säkert och tillförlitligt sätt samt arbeta med Virtual Reality, Internet of Things och automatisering. Det relativt nya området med Generativ AI har vuxit sig stark och framförallt kommunens administrativa verksamheter har möjligheter att effektiviseras genom användandet.

Året inleddes med att säkerställa att alla perspektiv, att alla förvaltningar fanns representerade i Smart Kommun, med målet att maximera räckvidd och nå ut till så många som möjligt. I början av 2024 skapades en arbetsgrupp, AI-samverkan med syfte att:

- Fungera som ett nav för övergripande AI-frågor och funderingar, och vara kommunens centrala kontaktpunkt för AI.
- Främja intern samverkan kring AI och hantera komplexa AI-utmaningar gemensamt.
- Underlätta samarbete och kommunikation inom AI-området.

AI-samverkan jobbar bland annat med att ta fram kommunens AI-policy.

På våren anordnade initiativet ett så kallat Hackaton för att identifiera möjliga expeditioner, workshopens syfte var att jobba för "smart service till invånarna". Denna arbetsmetod kom även att stärka glädjen, skapa inspiration och engagemang i organisationen om teknikens möjligheter. LTU Business ledde processen och arbetssättet som användes uppskattades mycket. Arbetet presenterades på Innovationsveckan som anordnades av Sveriges kommuner och regioner SKR.

Kommunen gick med i AI Swedens samverkansprojekt "En gemensam digital assistent för offentlig sektor" för att accelerera AI-förmågan och gemensamt med 27 andra kommuner, regioner och myndigheter bland annat förbättra stödet till chefer och rektorer.

På hösten ordnade initiativet ett event; "AI-möjligheter för Luleå kommunkoncern". Även det var en aktivitet för att öka samverkan och AI-förståelsen. Det var ett internt inspiration- och informationstillfälle för alla AI-intresserade i hela kommunkoncernen som kommer att ordnas 1-2 gånger per år.

Strategiska initiativet Kompetensattraktion

Beskrivning:

För att öka inflyttningen och nå 100 000 luleåbor senast 2040. Bättre matcha utbud och efterfrågan av kompetens i Luleå som organisation och som samhälle. Exempel på områden som ska utforskas inom initiativet under 2024 är att kartlägga befintliga aktörers uppdrag inom kompetensattraktion och utforska mellanrum där initiativet kan bidra till att vi blir 100 000.

Det strategiska initiativet har i hög grad uppnått ambitionerna under året genom att samverka intern och externt för att testa olika idéer för att sedan kunna implementera i större skala. Antalet invånare har inte ännu ökat i önskvärd takt utan insatserna kan ge resultat i ett senare skede.

Under 2024 har organisationsförändringar gjort att kompetensförsörjningsfrågorna i större utsträckning hanteras inom arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen samt för kommunens egen kompetensförsörjning inom HR-kontoret som i hög grad bidrar till målet att bättre matcha utbud av kompetens med efterfrågan. Här är samverkan fortsatt viktigt.

Under året har initiativet samverkat med delar av kompetenslotsen inom arbetsmarknads- och utbildningsnämnden, Initiativet har utforskat flyttbidrag och instegsbostäder under året.

Under hösten har initiativet upparbetat ett samarbete med en bostadsaktör som förvaltar studentlägenheter, dessa lägenheter ligger inte direkt på campusområdet så någon månad in på hösten blir det alltid lediga lägenheter i dessa byggnader. Det är dessa lägenheter som vi kommer kunna förmedla som instegsbostäder. Initiativet kommer inte stå för något kontrakt eller dylikt

utan kommer förmedla kontakt med den sökande och bostadsbolaget. Här finns det möblerade och omöblerade lägenheter att hyra, även tillgång till parkeringsplats om man önskar.

Initiativet har under hösten också påbörjat utredning om möjligheter att lämna flyttbidrag.

Under perioden har digitala kampanjer om samhällsomställningen genomförts, målgrupp Luleåbor + länsbor. Statistiken visar på mycket gott resultat, med högt läsvärde. Utställningslokal i Shopping om omställningen har planerats och ställts i ordning under perioden, öppning och invigning sker i januari. Kommunikationsinsatserna har skett i samverkan med och med gemensam finansiering med industrin och de kommunala bolagen.

Organiseringen av näringslivsbolaget inom kommunstyrelseförvaltningen är en åtgärd för att samla etableringsfrågorna i kommunstyrelseförvaltningen tillsammans med näringsliv, destination samt plan- och markfrågor vilket bedöms kunna påverka inflyttningen positivt. Från och med 2025 ingår inflyttningsfrågorna i målområdet Mer Luleå för fler Luleåbor vilket gör att de samlas med initiativet för accelererad samhällsomställning.

Utveckla dialogen i planprocessen för att skapa delaktighet för invånare

Beskrivning:

Under 2024-2026 prioriterar kommunstyrelseförvaltningen att utveckla dialogen i planprocessen för att skapa delaktighet för invånare i aktuella samhällsbyggnadsfrågor. I processen ska andra delar av kommunen delta. Finansiering inom ram

Målet omhändertar:

- Kommunstyrelsen ansvarar för samordning och genomförande av breda kommungemensamma dialoger. Nämnder och bolag deltar i den utsträckning det är motiverat utifrån dialogens ämne och syfte.
- Nämnder och bolag ska erbjuda olika former av dialoger och andra möjligheter för invånare att vara delaktiga när det gäller frågor som rör verksamhetsområden de har ansvar för.

Kommunstyrelsens förvaltning har arbetat med de planerade aktiviteterna som ska utveckla dialogen i planprocessen för att skapa delaktighet för invånare i aktuella samhällsbyggnadsfrågor och involverat andra verksamheter. Prognosen för målet är att det i hög grad kommer att bli uppfyllt men det är inte helt säkert. Kommunstyrelseförvaltningen fortsätter det påbörjade arbetet som pågår enligt plan:

- Tidig dialog i arbetet med skolstruktur fortgår som ger stöd för skolans dialoger.
- Tidigt samråd (vid uppstart) med bred inbjudan har även genomförts i samband med detaljplan Notviken Rostbollen och Mjölkudden C. Båda mötena var välbesökta.
- Förvaltningen har testat att använda verktyget Platskompassen i översiktsplan för Landsbygd Mitt dialog i samband med fördjupad översiktsplan Björnsbyn – Bensbyn för att öka medborgarnas delaktighet.
- Även lunchseminarier om samhällsomställningen har genomförts som en del av att öka delaktigheten.

I och med att Luleå Business Region övergår till Näringsliv, omvärld och destination per 1/9 2024 kommer processen för företagsbesök att ses över och utvecklas. I detta ingår att föra dialog internt med berörda i planprocessen så att företagens synpunkten gällande planprocessen tas omhand.

Luleå Framtidsforum är en ny och innovativ metod som beslutats för att samla in invånarnas perspektiv och tillvarata samhällets samlade kompetens. Luleå Framtidsforum fortsätter år 2025 som en medborgarberedning.

En ny lokal i Shopping med temat samhällsomställning är ett initiativ som planerats och finansierats tillsammans med industrin. Syftet är att den ska utgöra en plats för information och dialog.

Inga specifika undersökningar har gjorts avseende delaktighet i planprocessen som planerat, däremot visar medborgarundersökningen 2024 att upplevelsen av möjligheten att delta aktivt i arbetet med att utveckla kommunen har förbättrats liksom möjligheten att påverka politiska beslut i kommunen. Båda mätetalen är nu över rikets genomsnitt.

7.2 Kommunfullmäktiges beslutade utredningsuppdrag som nämnden/styrelsen är ansvarig för

Uppdrag	Status
Möjliggör för fler att stanna kvar i yrket även efter pension för att behålla kompetensen	✓
Inriktning på utredningen beslutas i kommunstyrelsen under januari 2025. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.	

Minska kommunens klimatpåverkan genom klimatsmarta upphandlingar av varor och tjänster till kommunens verksamheter	▶
Kommunstyrelsen beslutade om inriktning för utredningsuppdraget i december 2024. Beslutade kategoriplaner följs upp årligen i nämndens årsuppföljning.	
Tydliggör och följ kontinuerligt upp Klimatplan mot 2040	▶
Kommunstyrelsen beslutade om inriktning för utredningsuppdraget i under 2024. Klimatplan är under framtagande inklusive uppföljningen av klimatmålen. Uppdraget följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.	
Öka den kommunala servicen så att företag får återkoppling från alla kommunens verksamheter inom 24 timmar	✔
Kommunstyrelsen beslutade om inriktning för utredningsuppdraget i under 2024. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.	
Ta fram en gemensam näringslivsutvecklingsstrategi med Boden	✔
Utredningsuppdraget hanteras inom ramen för avsiktsförklaring för utveckling genom samverkan mellan Luleå och Boden. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.	
Ta fram förslag på medborgardialoger under mandatperioden	✔
Kommunstyrelsen beslutade om inriktning för utredningsuppdraget i under 2024. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.	
Struktur och uppdrag för de kommunala råden	✔
Kommunstyrelsen beslutar om inriktning för utredningsuppdraget i februari 2025. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.	
Öka medborgarna i Luleå kommuns möjligheter att välja hållbara transportmedel	▶
Politisk förankring om syfte och avgränsning för uppdraget under perioden. Uppdraget följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.	
Näringslivsfrämjande insatser för företagande på landsbygden	✔
Kommunstyrelsen beslutar om inriktning för utredningsuppdraget i början av 2025. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.	
Skapa nya naturreservat	✔
Områden och prioritering för nybildande av naturreservat har genomförts och beslutats. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.	
Underlätta för bostadsbyggandet på landsbygden genom försäljning av kommunala tomter och utbyggt VA	▶
Startsäkring genom politisk förankring om syfte och avgränsning för uppdraget har gjorts under perioden. Uppdraget följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.	
Höja servicenivån för företagarna och öka kommunens tillgänglighet	✔
Se måluppföljningen ovan. Kommunstyrelsen beslutade om inriktning för utredningsuppdraget i december 2024. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.	
Förenkla de kommunala upphandlingarna för att fler lokala och mindre leverantörer får bättre förutsättningar att lämna anbud	✔
Se måluppföljningen ovan. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.	
Förbättra dialogen mellan kommunen och företagen	✔
Se måluppföljningen ovan. Genomförandet följs upp under 2025 genom kommunstyrelsens verksamhetsplan.	

Motioner från fullmäktige, nämndsinitiativ och ordförandeuppdrag	▶
Motion Utredningskostnader Innovation inom kommunala verksamheter Innovation och utveckling. AI - Möjligheter och risker Inrätta en studentsamordnare i Luleå kommun (Handlingsplan mot knark Genomföra Plan för cirkulärt byggande samt identifiera pilotprojekt för cirkulär nybyggnation och renovering Solceller på kommunala fastigheter Även ett nämndinitiativ om att identifiera fler varor och tjänster som kan upphandlas av lokala företag	

7.3 Driftsredovisning

(Mkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse 2024	Utfall 2023
Nettokostnader	-284,8	-281,8	-3,1	-307,8
Kommunbidrag	-281,8	-281,8	0	-287,9
Resultat	-3,1	0	-3,1	-19,8

Friskvårdsbidrag 2020-2024

Bilderna beskriver kostnad i mkr samt antal användare

Kommunstyrelseförvaltningen gör ett underskott på 3,1 mkr jämfört med budget. Underskottet beror på ett ökat nyttjande av friskvårdsbidraget där budget för hela kommunen, 6,2 mkr ligger under kommunstyrelseförvaltningen och utfallet är 9,6 mkr.

På sektornivå är det positiva och negativa avvikelser inom båda sektorerna. Den största avvikelsen finns inom sektor Samhällsbyggnad och demokrati, där kontor Detaljplan gör ett underskott på 5,4 mkr. Underskottet beror på lägre intäkterna än budgeterat, samt högre konsultkostnader kopplade till detaljplaner där utredningsbehoven varit större än planerat. Till följd av omorganisationen så innebär det utmaningar i budgetarbetet för budget 2024 med att förutse de nya kontorens behov.

Andra negativa avvikelser finns inom kontor Kommundirektör som gör ett underskott på 2,7 mkr där underskottet beror på att budget för säkerhetsskyddschef saknats samt konsultkostnader kopplade till

samhällsomställningen. Kontor Samhällsomställning gör ett underskott på 1,4 mkr som avser konsultkostnader för resecentrum och andra projekt kopplade till samhällsomställningen. Kontor Säkerhet och beredskap gör ett underskott på 1,2 mkr där underskottet beror på ej förbrukade bidrag från MSB som periodiserats över till 2025.

Kontor som gör positiva avvikelser är Ekonomikontoret med ett överskott på 2,6 mkr som beror på lägre systemkostnader än budgeterat. Kontor Samhällsbyggnad och demokrati gör ett överskott på 2,3 mkr som beror på att projektet Luleå industripark gått över till linje verksamhet och budgeterade konsultkostnader tagits via investeringsredovisningen mot gjorda försäljningar.

Utfall och budget för 2023 är ej med då det inte är jämförbart med 2024 till följd av omorganisationen som genomförts 2024.

7.4 Investeringsredovisning

Investeringsredovisning, mkr	Utfall 2024	Budget 2024	Årsavvikelse 2024
KS/kommunstyrelseförvaltningen exkl exploatering & försäljningsintäkter mark	-15,3	-23,2	7,9
KS/kommunstyrelseförvaltningen exploatering & försäljningsintäkter mark	220,4	-72,2	292,5
	205,1	-95,4	300,4

Utfallet 2024 visar ett överskott på 205,1 mkr. Det stora överskottet beror främst på markförsäljningar på 274 mkr och friköp tomträtter 7,6 mkr.

Genomförda investeringar inom kommunstyrelseförvaltningen exklusive exploatering och försäljning avser verksamhetsanpassningar och säkerhetsanpassningar i stadshuset (5,9 mkr), till följd av omorganisationen som är genomförd 2024. Säkerhetsanpassningar och återstående arbeten i servicecenter från 2023 (6,6 mkr) samt strategiska markförvärv (2,8 mkr).

En omorganisation genomfördes år 2024 som även påverkade fördelning av investeringsbudget mellan förvaltningarna. Efter omorganisationen finns exploateringsbudgeten hos kommunstyrelseförvaltning som efter igångsättningsbeslut överför medel till Infrastruktur- och servicenämnden för utförande.

Avvikelse inom Exploatering avser markförsäljningar som blivit tidigarelagda och inte budgeterade 2024, samt att tidplanen i flera projekt försenats och planerade medel inte blivit igångsatta. Detta gäller bland annat Hertsöfältet där upphandlingen blivit överklagad och Rutvik Södra där tidplanen för 2024 blivit försenad, tidplanen för projektet som helhet är dock oförändrad. En annan stor avvikelse är för projektet Kronan, där inga planerade försäljningar skett samt att ett återköp av fastigheten Filten genomförts.

7.4.1 Investeringsprojekt

Investeringsredovisning, mkr	Totalutgift			Varav årets investeringar		
Färdigställda projekt	Total budget	Ack. Utfall	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse

Investeringar stadshuset	5 000	5 930	-930	5 000	5 930	-930
Adm lokaler och teknisk utrustning	18 700	21 940	-3 240	0	6 559	-6 559

Genomförda investeringar i stadshuset avser verksamhetsanpassningar och säkerhetsanpassningar i stadshuset, till följd av omorganisationen som är genomförd 2024.

Adm lokaler och teknisk utrustning avser säkerhetsanpassningar och återstående arbeten i servicecenter från 2023.

7.5 KS-Räddningstjänst

7.5.1 Sammanställning måluppfyllelse

Nämndsmål	Bedömning	Trend
Utveckla räddningstjänstens förmåga vid insatser	●	-
Utveckla servicen inom räddningstjänstens myndighetsutövning	◐	-
Räddningstjänsten ska vara en jämställd arbetsplats år 2030	◑	-
Räddningstjänsten ska vara en attraktiv arbetsgivare	●	-
Öka kunskapen hos befäl i syftet att minska skador på miljön vid genomförande av insatser	●	-
Antalet bränder i bostäder ska minska	◐	-
Öka kunskapen om brand och säkerhet hos Luleås medborgare	●	-
Öka kunskapen om brand och säkerhet hos barn och unga	●	-
Öka kunskapen om brand och säkerhet hos utsatta grupper	●	-

Nämndsmål	Bedömning
Utveckla räddningstjänstens förmåga vid insatser	●
<p>Beskrivning: Lag om skydd mot olyckor anger att räddningstjänsten skall planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt. Utifrån det pågår ständigt utveckling och kvalitetssäkring av räddningstjänstens förmåga. Räddningstjänsten avser under 2024 stärka förmågan att leda räddningsinsatser, att minska tiden till räddningsinsats påbörjas samt att verka för att bredda uppdraget jämnt emot medborgaren. Räddningstjänstens leverans av operativ förmåga vid räddningsinsatser verkar mot det övergripande målet grannskap i Luleå kommun.</p> <p>Räddningstjänsten arbetar löpande med att utvärdera räddningsinsatser i syfte att förbättra dessa. Under våren har det varit fokus på ledningsövningar. Dessa genomförs i stor grad i samverkan med Bodens räddningstjänst och andra räddningstjänster inom Räddsam Nord.</p> <p>Under våren har Räddningstjänsten genomfört utbildning i AOSP, Akut Omhändertagande Suicid Prevention tillsammans med övriga blåljusorganisationer.</p> <p>KS och KF har tagit ett inriktningsbeslut om att inrätta en RIB-station i Sörbyarna under kommande år. Budget för drift och investering kommer att tas upp i 2025 års budgetprocess avseende åren 2026-2028.</p> <p>Förutom befintlig FIP på huvudstationen har nu också Råneå förberetts för FIP, vilket bedöms kunna komma korta responstiden i Råneå väsentligt.</p>	

Nya IVPA avtal och avtal om transport i terräng har tecknats och tagits i drift 1 december. Sektionerna OPSAM och Myndighet har inlett en förvaltningsövergripande samverkan som riktar sig mot att utveckla förmågan för räddningsinsatser till de nya industrierna i Luleå Stripark och det nya bostadsområdet Hertsöheden. Inledande dialoger har förts med några av parterna på industriområdet.

Utveckla servicen inom räddningstjänstens myndighetsutövning

Beskrivning:

Räddningstjänstens verksamhet har haft gott renommé. Dock är myndighetsutövning, som ibland riktar krav på åtgärd mot enskild, en balans mellan rättssäkra formalia och service samt bemötande. Kommundirektören har sammanställt särskilt viktiga utvecklingsområden som kallas strategiska initiativ. Ett av dessa är ett förbättrat företagsklimat. För att få mer kunskap om hur räddningstjänsten kan bidra till ett ytterligare förbättrat företagsklimat kommer räddningstjänsten delta i SKR:s insiktsmätning om just företagsklimatet.

Utveckling att verksamhetens myndighetsutövning sker löpande. Bl.a. genom utbildning kommuninternt där MYND genomfört kommunens egen utbildning inom området för det empatiska byråkraten. Att utveckla servicen inom räddningstjänstens myndighetsutövning är även en del i uppdraget som åligger kommunen med att utveckla och förbättra Service- bemötande och tillgänglighet. Denna resa är påbörjad och kommer att fortsätta de kommande åren och kommande åren framöver. Nya insiktsmätningar kommer att göras för att mäta NKI bl.a. och det näringslivsklimat som finns i Luleå kommun och hur företagen upplever MYND i sin roll.

Räddningstjänsten ska vara en jämställd arbetsplats år 2030

Beskrivning:

En jämställd räddningstjänst är en grundförutsättning för att nå ett säkert och tryggt samhälle där alla invånare känner förtroende för oss. Räddningstjänsten har länge betraktats som en arbetsplats uteslutande för män men idag vet vi att jämställda arbetsplatser är att föredra. Det sätt som Räddningstjänsten tidigare har rekryterat brandmän på, innebärande att den anställda har lasats in efter flera år som vikarie, har försvårat för kvinnor att få en anställning som brandman. Räddningstjänsten är en arbetsplats med låg personalrörlighet vilket får till följd att rekrytering av medarbetare sällan sker. Under 2023 har räddningstjänsten rekryterat flera nya medarbetare. Rekryteringar har skett genom traditionellt anställningsförfarande vilket ökar möjligheten för kvinnor att få en anställning som brandman. Inom övriga befattningar finns flera kvinnor anställda, vilket också bidrar till målet att räddningstjänsten ska vara en jämställd arbetsplats. Räddningstjänsten har under flera år deltagit i rekryteringsmässor och liknade som ger möjlighet till kontakt med ungdomar i syfte att förändra bilden av brandmannayrket och insikt om att även kvinnor kan arbeta som brandman. Vid dessa mässor deltar brandmän av båda könen. På sikt kanske fler kvinnor söker sig till utbildningen för brandman, vilket också bidrar till att fler kan rekryteras. Sedan utbildningen Skydd mot olyckor, SMO; startades har andelen examinerade kvinnor varit runt 16 %. Det har funnits en förväntan om att andelen kvinnor som jobbar inom operativ räddningstjänst ska öka i takt med att antalet SMO- utbildade kvinnor ökar, men dessa förväntningar har inte infriats. Den 30 september 2023 var andelen kvinnor (alla yrkeskategorier) inom Luleå räddningstjänst 12,3%.

Aktiviteter är genomförda, men det praktiska utfallet vid senaste rekryteringen av brandmän var dock ändå endast män, eller få kvinnliga sökande. Räddningstjänsten arbetar med att delta både i arbetsmarknadsmässor och i Framtidsvalet, ett koncept för marknadsföring i högstadiet och gymnasium och lyfter där upp både kvinnor och män kan arbeta inom Räddningstjänsten.

Räddningstjänsten ska vara en attraktiv arbetsgivare

Beskrivning:

Räddningstjänstens verksamhet har haft gott renommé och varit en attraktiv arbetsgivare för många yrkeskategorier. Ökade krav på medarbetare och förändrade arbetsuppgifter innebär att de traditionella yrkena förändras över tid. Räddningstjänsten måste därför arbeta för att även fortsättningsvis kunna attrahera och rekrytera rätt kompetens samt behålla befintliga medarbetare. Detta kommer att bli särskilt viktigt under kommande år när konkurrensen om arbetskraften kommer att öka.

Intresset att söka till Luleå Räddningstjänst har varit relativt stort och attraktionskraft finns utifrån utfall i de senaste rekryteringarna som genomförts. Desto mer specialiserad kompetens, desto svårare rekrytering.

Öka kunskapen hos befäl i syftet att minska skador på miljön vid genomförande av insatser

Beskrivning:

Att värna miljön är ett av de tre skyddsvärdena i lag om skydd mot olyckor. Luleå kommun har ett övergripande mål "Luleås naturvärden finns kvar och har plats att utvecklas" där bland annat de särskilda utmaningarna i att säkerställa god vattenstatus i hav, sjöar, älvar och vattendrag samt att begränsa spridning av skräp och skadliga kemikalier, finns med. Att förstå hur olyckor och snabba olycksförlopp kan påverka naturen negativt och vad räddningstjänsten eventuellt kan göra i dessa förlopp är komplicerat och inte alltid självklart i stunden. Räddningstjänsten avser under 2024 kompetensutveckla inom området räddningsinsatser och miljöpåverkan.

Under året har Räddningstjänsten genomfört två utbildningsomgångar för befärl avseende räddningsinsatser och miljöpåverkan.

Antalet bränder i bostäder ska minska

Beskrivning:

Den vision för brandskyddsområdet som formulerats i MSB:s nationella strategi för att stärka brandskyddet för privatpersoner, lyder "Ingen ska omkomma eller skadas allvarligt till följd av brand".

Den nationella statistiken från MSB under perioden 1999–2015 visar att det var markant fler män än kvinnor som omkom i bränder. Cirka 8 av 10 dödsbränder inträffade i bostäder. Flest individer omkom i ålderskategorin 45–64 år, följt av 65–79 år. Personer i åldersgruppen 80 år eller äldre var kraftigt överrepresenterade i dödsbränder, liksom för flera andra olyckstyper. Den nationella statistiken visar också att om antalet bränder i bostäder minskar så medför det att antalet dödsbränder blir färre. Att samhället förändras bl a genom att befolkningen blir äldre och i allt större utsträckning bor hemma högre upp i åldrarna kan också komma att påverka antalet bränder i bostäder i framtiden.

Hela räddningstjänstens verksamhet syftar till ett tryggt och säkert Luleå och de aktiviteter som har satts är inriktade mot att nå ut till prioriterade grupper och stärka dessa att själva agera tidigt vid en olycka. Bränder i bostäder är det område där behovet av insatser är störst och där räddningstjänsten nu fokuserar sin förebyggande verksamhet.

Några målvärden har inte satts utan trenden i utfallet kommer att följas över tid för att se om aktiviteterna leder till att antalet bränder i bostäder minskar.

Räddningstjänstens genomför hembesök och ger information om brand och säkerhet till medborgarna. Även brandvarnare kontrolleras vid dessa besök.

Uppfyllande av tillsynsplan, med syfte att genomföra tillsyner på samtliga planlagda och planerade objekt har inte genomförts. 8 av 27 blev genomförda under 2024. Vissa objekt fick prioriteras bort på grund av hög arbetsbelastning då dessa inte ingår i den nya föreskrifterna från MSB. Under året har hembesök med inriktning mot kontroll av brandvarnare samt information genomförts enligt plan.

Öka kunskapen om brand och säkerhet hos Luleås medborgare

Beskrivning:

Räddningstjänsten ska enligt lag om skydd mot olyckor, stödja den enskildes förmåga att själv kunna värna sig mot olyckor. Den främsta vägen till att göra detta är kunskapshöjande åtgärder, såsom utbildnings- och informationsinsatser. Räddningstjänsten avser genomföra informationsinsatser både med specifika målgrupper i åtanke, så kallade riktade informationsinsatser, såväl som allmänna breda informationsinsatser genom hembesök/dörrknackning.

Under året har hembesök med inriktning mot kontroll av brandvarnare samt information genomförts enligt plan. Riktade informationskampanjer och andra förebyggande insatser har genomförts.

Öka kunskapen om brand och säkerhet hos barn och unga

Beskrivning:

Räddningstjänsten genomför årligen en teaterföreställning i samverkan med Luleå Kulturskola. Föreställningen innehåller information om brand och säkerhet och riktar sig till Luleås samtliga elever i årskurs två.

Räddningstjänsten erbjuder Luleås skolor möjligheten att få information om brand och säkerhet till elever i årskurs 8 samt om det varit incidenter på skolorna som inneburit att räddningstjänsten har blivit larmad.

Teater "Elden är lös" för åk 2 är genomförd tillsammans med Kulturskolan och under vecka 3 och 4. Ca 200 elever såg föreställningen och arrangemanget var mycket uppskattat. Information om konsekvenser av anlagd brand har skett till åk. 8 under januari, februari och mars. Totalt 28 tillfällen och 538 elever har delgetts informationen.

Öka kunskapen om brand och säkerhet hos utsatta grupper

Beskrivning:

Räddningstjänsten genomför hembesök och ger information om brand och säkerhet till medborgarna. Även brandvarnare kontrolleras vid dessa besök. Urvalen till var hembesöken genomförs är där störst nytta sker genom analys av statistisk riskbild och socioekonomiska faktorer.

Under året har hembesök med inriktning mot kontroll av brandvarnare samt information genomförts enligt plan. Riktade informationskampanjer och andra förebyggande insatser har genomförts.

7.5.2 Driftsredovisning

(Mkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse 2024	Utfall 2023
Nettokostnader	-77,2	-77,0	-0,2	-71,6
Kommunbidrag	-77,0	-77,0	0	72,0
Resultat	-0,2	0	-0,2	0,4

T o m 2024-12-31 så är avvikelse mot budget -0,2 mkr för räddningstjänsten på total nivå. Intäkterna är 3,8 mkr högre än budget för perioden vilket i huvudsak beror på vissa ersättningar som räddningstjänster har erhållit som motsvaras av kostnader.

Avvikelsen i kostnader exklusive kapitalkostnader uppgår till -5,2 mkr varav avvikelsen i personalkostnader uppgår till -0,9 mkr. Under 2024 har uttaget av semester inklusive po-pålägg varit 1,3 mkr högre än föregående år. I detta finns också utbetalning av sparad semester med. Med anledning av arbetsanhopning inom vissa sektioner så har det anställts extra medarbetare vilket bidrar till den negativa avvikelsen. Det har också funnits vakanser som har tillträtt sina tjänster under hösten vilket motverkar de negativa avvikelserna i personalkostnader.

Avvikelsen i andra kostnader exklusive kapitalkostnader uppgår till -5,3 mkr vilket i huvudsak består av avvikelsen i köpta tjänster. Avvikelsen i kapitalkostnader uppgår till +1,3 mkr beroende på att investeringarna har levererats under senare delen av året.

7.5.3 Investeringsredovisning

(Mkr)	Utfall 2024	Utfall 2023	Budget 2024	Avvikelse 2024
Nettoinvesteringar	3966	6479	2600	-1366

Under året har investering skett i en lastbil med lastväxlare, en räddningsbåt, 6-hjuling samt en FIP-bil.

7.5.3.1 Investeringsprojekt

Investeringsredovisning, mkr	Totalutgift			Varav årets investeringar		
Färdigställda projekt	Total budget	Ack. Utfall	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse

Lastbil med lastväxlare	1200	1749	-549	0	1749	-1749
Räddningsbåt	1500	1234	266	1500	1234	266
6-hjuling	300	183	117	300	183	117
FIP-bil	800	800	0	800	800	0
Totalt	3800	3966	-166	2600	3966	-1366

På grund av försenad leverans så levererades lastväxlaren under 2024. Den var upptagen i budgeten år 2022.

7.6 Arbetsmarknads- och gymnasienämnd

7.6.1 Sammanställning måluppfyllelse

Nämndsmål	Bedömning	Trend
Kartlägga befintlig branschrådsstruktur och identifiera utvecklingsmöjligheter för att skapa en effektivare och smidigare organisation	●	-
Utveckla de arbetsprocesser som gör att fler individer fullföljer utbildningen och fler individer går till arbete eller studier	●	-
Identifiera hur kommunens utbildningskapacitet bättre kan matcha arbetsmarknadens behov	●	-

Nämndsmål	Bedömning
Kartlägga befintlig branschrådsstruktur och identifiera utvecklingsmöjligheter för att skapa en effektivare och smidigare organisation	●
<p>Beskrivning:</p> <p>Samverkan kring utbildningsfrågor mellan näringsliv/offentliga arbetsgivare och Luleå kommun ska vara så smidig och effektiv som möjligt. Samverkan organiseras idag i branschråd där arbetsgivarna möter kommunen som utbildningsanordnare för att utveckla utbildningarna utifrån branschernas behov och utbildningsanordnarnas förutsättningar. Idag finns en delvis överlappande organisation kring branschråden inom vissa branscher och kommunen arbetar inte som en enad röst i den samverkan som behövs kring yrkesutbildningar.</p> <p>En kartläggning av branschråd behöver göras där följande frågor besvaras: Vilka branschråd finns? Var finns överlappningar? Går det att reducera antalet branschråd eller antalet möten? -Var finns luckor? Behöver nya forum skapas någonstans? Behöver något branschråd som kommunen är sammankallande för förtydliga sina syften eller specificera vilka roller/funktioner som bör delta? Tillsammans med näringsliv och offentliga arbetsgivare behöver en plan för utveckling av branschråden utvecklas, där målet är att skapa en smidig och effektiv organisation med rätt sammansatta branschråd. Kommunikationen i branschråden ska leda till att så väl arbetsgivare (näringsliv och offentliga arbetsgivare) som utbildningsarrangör (vuxenutbildning och gymnasium) får goda möjligheter att förklara och synliggöra sina behov för varandra samt identifiera hur man bäst kan samverka.</p> <p>Kartläggning och utveckling av branschråden behöver göras i samverkan med näringsliv, fackliga organisationer och offentliga arbetsgivare, samt, där det är behövligt, tillsammans med Luleå Business Region, Luleå näringsliv och Näringsliv och omvärld vid Kommunstyrelsens förvaltning.</p> <p>Under vårterminen 2024 genomfördes en kartläggning av befintliga branschråd/samverkansorgan med näringsliv/arbetsliv, både de branschråd som utbildningssektorn ansvarar för och branschråd inom Luleå Näringslivs ansvar. En mindre arbetsgrupp med</p>	

skolledare från Luleå Gymnasieskola, vuxenutbildningen, Luleå kommuns näringslivsavdelning och Luleå Näringsliv arbetar nu vidare med denna kartläggning som grund.

Under arbetets gång har det blivit tydligt att det inte går att göra en färdig "plan" för branschrådsstrukturen. Näringsliv/arbetsliv är i ständig utveckling och rörelse. En konsekvens blir att de olika branschkonstellationerna måste vara dynamiska och följa med i utvecklingen. Så - i stället för en statisk plan för branschråden bygger vi ett arbetssätt för att säkerställa en långsiktig samverkan. Därför träffas arbetsgruppen som nämns ovan regelbundet 2- 3 gånger per år för att stämma av och bidra till att över tid bibehålla en nära koppling mellan näringsliv/arbetsliv och Luleå kommun, både kommunens näringslivsavdelning och utbildningsanordnarna. Exempel på frågor på arbetsgruppens agenda:

Vi delar kunskap, information om branschkonstellationer och hur arbetet fungerar. Vad är på gång i de olika sektorerna?

Finns det branschråd som kan slås ihop?

Är det något branschsamverkan som som behöver hjälp att öka sin aktivitet, t ex få med fler företag?

Saknas det utbildningsrepresentanter någonstans?

Behöver nya konstellationer skapas?

Utveckla de arbetsprocesser som gör att fler individer fullföljer utbildningen och fler individer går till arbete eller studier

Beskrivning:

På lång sikt handlar målet om att fler elever ska fullfölja sin utbildning och att fler elever ska gå vidare till arbete eller fortsatta studier, vilket respektive förvaltning arbetat för länge. Under 2024 blir Arbetsmarknadsförvaltningen och Barn- och utbildningsförvaltningen ny gemensam förvaltning, och under det kommande året behöver fokus ligga på att förbättra våra arbetsprocesser gemensamt. Vi behöver göra något nytt för att komma längre än innan. Det första steget blir att skapa en nulägesbeskrivning och en målgruppsanalys som svarar på frågor som:

- Vilka grupper av elever/individer är det som riskerar att i lägre grad än andra fullfölja utbildningen och hamna utanför arbetsmarknaden, och vad har de gemensamt? Hur stora är grupperna och vilka behov finns?

- Vilka processer finns idag för att möta behoven? Hur har vi organiserat för dessa processer idag? Vad fungerar bra respektive mindre bra för målgruppen?

- Hur kan vi med våra gemensamma resurser förbättra stödet till eleverna/individerna så att fler fullföljer utbildningen och går vidare till arbete eller fortsatta studier?

Detta ska sedan resultera i en utvecklingsplan.

Nulägesbeskrivning (se delårsuppföljning 2, 2024)

Om arbetet:

Arbetet med att skapa en nulägesbeskrivning påbörjades direkt i januari efter att förvaltningarna slagits samman.

Ledningsgrupperna sågs för en kick-off där man i workshops (i blandade grupper med representanter från respektive tre verksamheter) identifierade gemensamma utmaningar samt vilka målgrupper som det övergripande målet handlar om. Utifrån detta valdes några prioriterade processer ut för fortsatt samverkansarbete under året. Dessa processer har därefter följts genom regelbundna möten mellan skolchefer för gymnasieskolan, vuxenutbildningen och verksamhetschef för tillväxt, integration och arbetsmarknad. Under året har vissa processer avslutats och nya har tillkommit. Processerna framgår av rubrikerna längre ned i detta dokument. Arbetet med att beskriva nuläget fortsatte därefter med en kartläggning av storlek, gemensamma nämnare och behov för olika målgrupper. Gymnasieskolan, vuxenutbildningen och avdelningen för tillväxt, integration och arbetsmarknad arbetar var och en för sig med målgrupperna sedan tidigare, och utvecklingsarbete för ökad kvalitet sker kontinuerligt i respektive del av verksamheten. Kvalitetsarbetet beskrivs i respektive verksamhets kvalitetsrapport, som nämnden tar del av vid andra tidpunkter under året. De gemensamma utvecklingsprocesser som tillkommit under året finns för översiktens skull med i nulägesbeskrivningen, tillsammans med fördjupad statistik rörande gruppen "övriga" i Statistiska centralbyråns arbetsmarknadsstatistik samt en översikt över gruppen "Unga som varken arbetar eller studerar" (UVAS). För mer information och för att ta del av nulägesbeskrivningen i dess helhet, se bilaga 3 i Arbetsmarknads- och gymnasienämnden delårsuppföljning 2, 2024.

Processer/aktiviteter för att nå nämndsmål 1

Skapa effektiva flöden för elever utan gymnasieexamen till vuxenutbildning eller till arbetsmarknadsåtgärder

Beskrivning:

Under vårterminen i årskurs 3 blir det vanligen uppenbart vilka gymnasieelever som av olika skäl inte kommer att nå gymnasieexamen och heller inte planeras för förlängd studietid inom gymnasieskolan ("fjärde år"). Dessa elever lämnar gymnasieskolan, och en del av dem övergår till arbetsmarknadsåtgärder via kommunala aktivitetsansvaret eller så småningom till vuxenutbildning. Eftersom gymnasieskolan efter tre år tillsammans med eleven har en väl utarbetad kunskap om elevens

situation så kan gymnasieskolans personal hjälpa till att underlätta den eventuella övergången till andra verksamheter. För att skapa ökad kvalitet i överlämningen och effektiva flöden för elever utan gymnasieexamen så kan gymnasieskolans elevteamsmöten (där pedagoger, elevhälsa och skolledare konfererar för samverkan i elevärenden) öppnas upp för utvalda personalkategorier från arbetsmarknadsenheten och vuxenutbildningen. Detta arbetssätt ska under året prövas och utvärderas av en pilotgrupp inom Samhällsvetenskapsprogrammet som genomför en serie utökade elevteamsmöten som beskrivs ovan, och därefter utvärdera de olika professionernas perspektiv.

Senaste kommentar 2024-12-31:

Kommunikation och samråd har skett mellan personal på Samhällsvetenskapsprogrammet och personal på vuxenutbildningen, vilket har klargjort en rad gränsdragningsfrågor och andra förutsättningar för elevers övergång från gymnasieskola till vuxenutbildning. Arbetet med vägledning och studieplanering inom Samhällsvetenskapsprogrammet har påverkats positivt och stärkt arbetet med sistaårselever på programmet som under vårterminen riskerade att inte nå gymnasieexamen.

En serie av samverkansmöten har genomförts, på så sätt att personal från kommunala aktivitetsansvaret (KAA) har anslutit till ordinarie elevteamsmöten för klasserna i år 3 på samhällsvetenskapsprogrammet. Information om elevers skolsituation har kunnat överlämnas på ett meningsfullt sätt, vilket har ökat möjligheterna för KAA att knyta eleven till kommande verksamhet. Gränsdragningar gentemot elevhälsans sekretess har kunnat hanteras. Samverkan har testats genom att studieplanera elev i förlängd studietid till att samtidigt på deltid delta i praktik arrangerad av KAA, vilket har varit en mycket gynnsam lösning. Arbetssättet är nu upparbetat och befäst inom skolenhet C (där Samhällsprogrammet och IB-utbildningen finns). Rektorerna för de övriga skolenheterna inom Luleå Gymnasieskola har under hösten fått ta del av hur arbetssättet fungerar och vilka positiva resultat det kan ge, för att se hur och om de egna enheternas arbetssätt i förhållande till KAA bör utvecklas. Frågan fortsätter följas i gymnasietets ledningsgrupp under året som kommer.

Under året har även samarbetet med vuxenutbildningen utvecklats. Läs mer under nedanstående rubrik.

Undersöka möjligheterna att i samverkan mellan gymnasiet och vuxenutbildningen erbjuda fler yrkespaket

Beskrivning: Inom introduktionsprogrammet yrkesintroduktion finns möjlighet att erbjuda yrkespaket, kortare utbildningar med kurser från nationella program. Yrkespaketen leder inte till gymnasieexamen, syftet är i stället att förbättra elevens möjligheter till etablering på arbetsmarknaden. Ett exempel är det tvååriga yrkespaketet Vårdbiträde, där eleverna läser kurser från Vård- och omsorgsprogrammet.

Vårdbiträde är ett av de nationella yrkespaketen, där Skolverket tillsammans med branscherna enats om innehållet. Det finns också möjlighet att anordna regionala yrkespaket. Ett exempel på det är Måltidsbiträde, en tvåårig utbildning i Luleå gymnasieskola, som utformats i samverkan mellan gymnasieskolan och Måltidsservice.

För närvarande är Vårdbiträde och Måltidsbiträde de yrkespaket som erbjuds i Luleå gymnasieskola.

Inom Vuxenutbildningen erbjuds betydligt fler yrkespaket än i gymnasieskolan. Sannolikt skulle de vara ett bra alternativ för en del elever på introduktionsprogram, men så länge eleverna är under 20 år får Vuxenutbildningen inget statsbidrag för dem. Elever som efter grundskolan påbörjar ett introduktionsprogram har oftast målsättningen att nå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan. Om man efter ett eller två år inte har nått det målet kan det vara svårt att upprätthålla motivationen för fortsatta studier. Ur det perspektivet vore det en fördel om Vuxenutbildningens yrkespaket kunde erbjudas elever även under 20 år. Syftet med denna aktivitet är att utreda möjligheterna till en sådan samverkan mellan gymnasieskolan och vuxenutbildningen.

Senaste kommentar (2024-12-31):

Under året har möjligheter att skapa individuella lösningar för elever under 20 år att läsa sin utbildning hos vuxenutbildningen undersökts. Lösningen har betydelse för elever där gymnasieskolans vanliga format inte passar. Det kan handla om elever som har behov av mindre studiegrupp, avskalad studiemiljö med färre stimuli, möjligheter till distansundervisning och till "vuxnare" socialt format än gymnasieskolan vanligtvis kan erbjuda. Det kan också handla om elever som inte är behöriga till nationella yrkesprogram, och som, enligt beskrivningen ovan, önskar läsa yrkesintroduktion med inriktning mot något annat yrke än Vårdbiträde eller Måltidsbiträde.

En viktig faktor för att möjliggöra den här typen av samverkan mellan gymnasieskola och vuxenutbildning har varit att klargöra hur ekonomiska aspekter ska hanteras. Vuxenutbildningen bedrivs till stor del med hjälp av statsbidrag, och dessa statsbidrag ges som huvudregel inte för utbildning av elever under 20 år. Elevpengen för gymnasieskolans introduktionsprogram har dock visat sig i det närmaste motsvara vuxenutbildningens statsbidrag, vilket skulle kunna möjliggöra att vuxenutbildningens kostnader ersätts med hjälp av gymnasieskolans elevpeng. Lösningar har gjorts, bland annat för en elev från gymnasieskolans introduktionsprogram som kunnat påbörja en fordonsutbildning (ett yrkespaket) hos vuxenutbildningen. För att hitta modeller som fungerar för fler situationer, tex när gymnasieelever vill läsa grundskoleämnen eller gymnasiegemensamma ämnen hos vuxenutbildningen, behöver roller, ansvar och juridiska aspekter kring elevens skolformstillhörighet utredas och förtydligas.

Undersöka möjligheten till samverkan med Arbetsförmedlingen för att påskynda individers etablering i arbetslivet

Senaste kommentar (2024-12-31):

Målet var att undersöka samarbete med Arbetsförmedlingen för att snabba på individers etablering i arbetslivet. Ett möte hölls där gymnasieskolan ville veta mer om Arbetsförmedlingens insatser för ungdomar under 20 år, men det visade sig att Arbetsförmedlingen bara kan hjälpa de med gymnasieexamen eller som är över 20 år. Unga under 20 år utan gymnasieexamen hänvisas därför till KAA

För mer utförlig information, se Arbetsmarknads- och gymnasienämndens delårsuppföljning 2.

Kartlägga om man kan utöka samverkan för att stötta SFI-elever att klara studierna innan man går till arbete

Senaste kommentar (2024-12-31):

Målet är att undersöka utökat samarbete för att stödja SFI-elever. För elever som behöver stöd för att nå arbete finns ett bra samarbete mellan SFI och Arbetsmarknadsenheten. För arbetande elever som har svårt att kombinera studier och arbete, har man ansökt om ESF-medel för mobila utbildningsteam. I vuxenutbildningens kvalitetsrapport som redovisas under våren kommer vi att berätta mer om detta. För mer utförlig information om arbetet under 2024, se Arbetsmarknads- och gymnasienämndens delårsuppföljning 2.

Förstärkt information om vuxenutbildningens möjligheter till elever i Luleå kommuns gymnasieskolor

Beskrivning: Det finns gymnasieelever som en bit in i utbildningen inser att de vill byta spår eller vill vidareutbilda sig med en kortare yrkesutbildning efter sina gymnasiestudier. Det finns även ungdomar som inte lyckats så bra med studierna i gymnasieskolan och som för att ta sig vidare ut på arbetsmarknaden behöver möjligheten att läsa upp betyg. Samtidigt har vuxenutbildningen idag ett alltför lågt söktryck till sina utbildningar för att elevunderlaget ska räcka till i kompetensförsörjningen vid den gröna omställningen. För att alla ungdomar ska få kännedom om vad vuxenutbildningen erbjuder så har informationsinsatser gjorts i gymnasiebyn.

Senaste kommentar (2024-12-31):

Under året har vuxenutbildningen besökt Luleå gymnasieskola. Studie- och yrkesvägledare samt lärare har delat ut broschyrer och visitkort, samt svarat på frågor från elever. De har också visat en kort film på gymnasieskolans monitorer om utbildningsmöjligheter och den gröna omställningen. Till våren 2025 planeras liknande insatser, inklusive besök till språkintröduktionsprogrammet och ett öppet hus på Vuxenutbildningen för avgångselever från gymnasiet.

Förstärkt dialog mellan fristående gymnasieskolorna, kommunala aktivitetsansvaret (KAA), Luleå kommuns gymnasieskola samt vuxenutbildningen

Beskrivning: Syftet med en förstärkt dialog mellan fristående gymnasieskolor, kommunala aktivitetsansvaret (KAA), Luleå kommuns gymnasieskola och vuxenutbildningen är att öka samarbetet för att gemensamt förbättra stödet till elever som riskerar att avbryta sina studier. Det är viktigt att överlämningsrutinerna mellan skolorna och KAA fungerar smidigt i alla led, så att inga ungdomar "faller mellan stolarna".

Senaste kommentar (2024-12-31):

Från hösten 2024 har vi stärkt dialogen mellan Luleå Gymnasieskola, de fristående gymnasieskolorna i kommunen och det kommunala aktivitetsansvaret (KAA). Målet är dels att skapa en god samverkan mellan Luleå gymnasieskola och de fristående i olika gemensamma frågor, dels att KAA ska komma in tidigare när det finns risk för studieavbrott och möta upp eleven redan innan avbrottet, för att maximera stödet till de elever det rör, oavsett vilken skola eleven går på.

Luleå Gymnasieskola och de fristående gymnasieskolorna kommer att fortsätta träffas regelbundet en till två gånger per termin, och KAA kommer att delta vid ett möte per termin.

Vuxenutbildningen planerar riktade informationsinsatser om olika utbildningsmöjligheter till de fristående gymnasieskolorna under våren 2025.

Identifiera hur kommunens utbildningskapacitet bättre kan matcha arbetsmarknadens behov

Beskrivning:

Målet handlar om att vi ska kartlägga hur vår gemensamma utbildningskapacitet inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen ser ut och matcha den mot arbetsmarknadens efterfrågan i så hög grad som möjligt. Arbetsmarknadens efterfrågan beskrivs med hjälp av flera olika underlag, tex Skolverkets planerings- och dimensioneringsunderlag och information från branschråden. Inom ramen för målet ska även en utvecklingsplan tas fram, med olika scenarier för hur utbildningskapaciteten kan riktas framöver. Målet är att nyttja resurserna så effektivt som möjligt för att bäst matcha arbetsmarknadens efterfrågan.

Ändringar i skollagen ställer krav på huvudmän att väga in arbetsmarknadens behov när de planerar och erbjuder utbildning i gymnasieskolan och komvux. Kommuner ska samverka när utbildningar inom gymnasieskolan och komvux planeras, dimensioneras och erbjuds. Lagändringarna ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas 2025.

Vid förslag till dimensionering tar Luleå Gymnasieskola stor hänsyn till arbetsmarknadens behov, baserat på den samlade bilden som ges via Skolverkets rapport, via lokala/regionala efterfrågebehov från samverkansföretag, och olika regionala

kompetensbehovskartläggningar. Tillgång till platser för det arbetsplatsförlagda lärandet (APL) är också en viktig faktor för att antal platser på yrkesprogrammen ska kunna öka. Hänsyn måste alltid tas till elevernas sökmönster och förstås till huvudmannens ekonomiska och organisatoriska förutsättningar.

Luleå Gymnasieskola arbetar strategiskt för att möta arbetslivets behov av kompetens. Hösten 24 kunde platserna på El- och energiprogrammet öka rejält och en programmet erbjuder nu även inriktningen Automation.

Satsning på Vård- och omsorgsprogrammet pågår och målsättningen är att kunna öka elevantalet och starta två klasser årligen. Ännu är söktrycket inte tillräckligt högt, och här satsar skolan extra på information och att utveckla lärmiljön på programmet för att öka intresset. Programmet har fått större och mer ändamålsenliga lokaler i kvarteret Kungsfågeln. Arbete med att bygga upp ett bättre metodrum pågår för fullt. En särskilt marknadsföringsinsats pågår, med bl a inspelning av filmer som presenterar programmet. Samverkan med Region Norrbotten behöver stärkas, ett arbete som nu pågår tillsammans med övriga gymnasier och vuxenutbildning inom södra Norrbotten.

Lokalt i Luleå-regionen är efterfrågan på utbildade inom hotell- och turismnäringen stor. En mindre ökning av antalet elever gjordes hösten 24, och inför läsåret 25-26 finns goda förhoppningar att ta nästa steg och ytterligare öka antalet studieplatser. Samverkan med branschen fungerar mycket väl, de tillhandahåller kvalitativa lärlingsplatser. Om söktrycket blir tillräckligt stabilt kommer Luleå Gymnasieskola föreslå att öppna ytterligare en klass hösten 25.

Industritekniska programmet, som nu tar in maximalt antal elever utifrån skolans lokalförutsättningar, föreslås bredda programmet genom att starta inriktningen Produkt- och maskinteknik.

Luleå Gymnasieskola följer den riktning som planerings- dimensioneringslagstiftningen pekar ut, och ökar successivt de program där efterfrågan är tydlig. Generellt sett är det efterfrågan på utbildade från gymnasieskolans yrkesprogram som är störst.

Glädjande nog följer söktrenden med - i Luleå ser vi ett tydligt ökat intresse för yrkesprogrammen.

Värt att nämna är också att intresset för Luleå Gymnasieskolas TE4 - fjärde året på Teknikprogrammet - håller i sig. Inom inriktningen Samhällsbyggande utbildas 10 - 15 studerande årligen och efterfrågan är stor. De allra flesta har jobberbjudande redan innan de tagit examen. Under hösten 24 har nya, ändamålsenliga lokaler för utbildningen tagits i bruk, vilket ger riktigt gynnsamma förutsättningar att fortsätta leverera kompetens till byggsektorn.

Vuxenutbildningen ser att i princip alla utbildningar man erbjuder skulle behöva dimensioneras upp med tanke på arbetsmarknadens efterfrågan på kompetens. Det är dock svårt att öka utbildningskapaciteten ytterligare i nuläget då det saknas sökande elever till utbildningarna. Ekonomiska förutsättningarna spelar också in.

För att kunna nyttja resurserna så effektivt som möjligt samarbetar gymnasiet och vuxenutbildningen kring validering, lokaler och lärresurser där det behövs

Kartlägga hur man kan samverka för att öka valideringskapaciteten

Validering innebär att erkänna och bedöma kunskaper förvärvade utanför formell utbildning. Under året har en kartläggning gjorts av hur gymnasiet och vuxenutbildningen kan samverka för att öka valideringskapaciteten. Man har kartlagt resurser och kompetens för validering inom olika program. Se mer information i Arbetsmarknads- och gymnasienämndens delårsuppföljning 2, 2024.

Kartlägga möjligheter till framtida samnyttjande av lokaler och lärresurser

Senaste kommentar (2024-12-31): Vuxenutbildningen och gymnasieskolan har nu väl utarbetade banor för dialog, och när behov uppkommer förs dialog om hur man kan samnyttja lokaler och lärresurser.

7.6.2 Kommunfullmäktiges beslutade utredningsuppdrag som nämnden/styrelsen är ansvarig för

Uppdrag	Status
Inrätta en flyttlots för att hjälpa människor att bosätta sig i Luleå	✓
Flyttlots är inrättad. Uppdraget har redovisats till Kommunstyrelsen i uppföljning av 2023.	

7.6.3 Driftsredovisning

(Mkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse 2024	Utfall 2023
Nettokostnader	-464,0	-481,6	17,7	-115
Kommunbidrag	-481,6	-481,6	0	-122

Resultat	17,7	0	17,7	7
-----------------	------	---	------	---

Arbetsmarknads- och gymnasienämnden redovisar ett positivt resultat för helåret på 17,7 mkr, eller motsvarande 3,7% av årets budget. Samtliga av nämndens verksamhetsområden redovisar en budget i balans för 2025. Resultatet har förbättrats med 1,7 mkr från den tidigare rapportering i oktober.

Förklaringen till resultatförbättringen beror huvudsakligen på att arbetsmarknadssidan inte kunnat erbjuda beredskapsanställningar i den utsträckning som planerats, eftersom antal deltagare vilka blivit anvisade sjönk. Tillväxt integration och arbetsmarknad redovisar totalt ett förbättrat resultat med 1,7 mkr från tidigare rapportering. Högre bidrag från migrationsverket under årets sista månader, förbättrat även resultatet inom vuxenutbildningen med 0,9 mkr. Gymnasieskola redovisar ett försämrat resultat med -1,7 mkr, huvudsakligen kopplat till ökade inköp av lärverktyg genom årets goda resultat och ökade kostnader inom drift av fastigheter.

Nämndens egen budget redovisar ett överskott på 0,8 mkr, detta genom att utvecklingsmedel ej förbrukats i sin helhet. Förbättrat resultat redovisas med 0,8 mkr från den tidigare prognosen.

Inom nämndens område finns interna resultatavvikelser. Samtliga av nämndens verksamhetsområden redovisar en budget i balans. Tillväxt, integration och arbete redovisar överskott uppgående till (8,7 mkr), vilket är en förbättring med 1,7 mkr. Gymnasieskolan redovisar överskott med (4,3 mkr), vilket är en försämring med -1,7 mkr från tidigare rapportering. Vuxenutbildningen redovisar ett överskott på 3,9 mkr, vilket är en förbättring med 0,9 mkr från tidigare rapportering.

7.6.4 Investeringsredovisning

(Mkr)	Utfall 2024	Utfall 2023	Budget 2024	Avvikelse 2024
Nettoinvesteringar	-6,1		-1,6	-4,5

Totala inköp under året av investeringar uppgår till 6,1 mkr, vilket överskrider årets budget med -4,5 mkr. Förklaringen till den negativa avvikelsen är huvudsakligen kopplat till inköp av laboratorieutrustning, vilket inte är budgeterat. Inköp av laboratorieutrustning ersätts i efterhand genom statlig ersättning. Inköp av inventarier har även överskridit budgeten med -0,5 mkr och huvudförklaringen är strukturåtgärder inom centrumprojektet kopplat till utökade lokaler på Hackspetten. Detta förklarar -0,8 mkr vilka ej funnits med i årsbudgeten.

7.6.4.1 Investeringsprojekt

Investeringsredovisning, mkr	Totalutgift			Varav årets investeringar		
Pågående projekt	Total budget	Ack. Utfall	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse
Projekt 36040 inredning & Vht utr.	-1,2	-2,0	-0,8	-1,2	-2,0	-0,8
Projekt 38430 Komvux utr. & inv.	-0,4	-0,1	0,3	-0,4	-0,1	0,3
Projekt 38431 Laboratorie utr.	0,0	-4,0	-4,0	0,0	-4,0	-4,0

7.7 Barn- och utbildningsnämnd

7.7.1 Sammanställning måluppfyllelse

Nämndsmål	Bedömning	Trend
Alla barn och elever får jämlik utbildning		-
Barn och elever i Luleå kommun äter klimatsmart skolmat		-
Luleå kommun har behöriga lärare och förskollärare		→
Alla barn och elever får jämställd utbildning		-

Nämndsmål	Bedömning
Alla barn och elever får jämlik utbildning	
<p>Beskrivning:</p> <p>En förskola och skola som säkerställer likvärdighet och arbetar kompensatoriskt är grundläggande förutsättningar för ett jämlikt Luleå. Att klara grundskolan och gå vidare och genomföra gymnasieutbildning är viktigt och ofta avgörande för framtida möjligheter att få arbete. Den socioekonomiska kommunanalysen visar att Luleå har goda förutsättningar med en hög utbildningsnivå och hög andel i förvärvsarbete, men att det finns socioekonomiska skillnader som avspeglas i skillnader i resultat mellan olika skolor. Analyser visar att barn till föräldrar med lägre utbildningsnivå har lägre chans att lyckas i skolan, liksom pojkar och barn som är födda utomlands. Förskolans och skolans kompensatoriska roll är viktig. Att ha ett främjande och förebyggande synsätt och en planering som möjliggör tillgängliga lärmiljöer är viktiga nycklar till att lyckas arbeta kompensatoriskt i tillräckligt hög utsträckning. Målet finansieras inom befintlig ram.</p> <p>Nämnden arbetar mot följande verksamhetsmål som följs genom mätetal eller kvalitativ bedömning:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barngruppernas storlek ska inte öka (referenspunkt 16,4 barn/grupp 2022) • Andelen vårdnadshavare som upplever att deras barn får bra stöd i förskolan ska vara fortsatt hög • Andelen elever som är behöriga till gymnasieskolan ska öka* • Skillnaderna mellan skolorna avseende andel elever behöriga till gymnasieskolan ska minska** • Skolorna och förskolorna ska utveckla en tillgänglig lärmiljö utifrån fysiskt, socialt och pedagogiskt perspektiv. <p>Att alla barn och elever får en jämlik utbildning består av flertalet komponenter. Det systematiska utvecklingsarbetet för ökad kvalitet med prioriterade utvecklingsområden är en del. Verksamhetsmålet där grundskolor och förskolor ska utveckla en tillgänglig lärmiljö utifrån fysiskt, socialt och pedagogiskt perspektiv följs kontinuerligt och bedöms ha hög måluppfyllelse då arbetet sker systematiskt för att utveckla lärmiljöer utifrån flera perspektiv.</p> <p>Området lärmiljöer upplevs som angeläget och prioriterat av förskolor och grundskolor. Verksamheterna fortsätter att systematiskt och utvecklingsinriktat arbeta för att identifiera utvecklingsbehov inom respektive verksamhet och har utvecklingsinsatser kopplat till utvecklingsarbete för en tillgänglig lärmiljö. Goda och välorganiserade processer beskrivs som en framgångsfaktor inom samtliga verksamheter. Ledningens synkroniserade och samverkande arbete för att organisera och leda resurser lyfts som viktigt. Systematiskt insamlade underlag för reflektions- och analysarbete består av såväl skriftliga underlag som dialoger i olika konstellationer och nivåer över tid. Strategier och arbetssätt där barn och elever ges möjlighet att vara delaktiga och aktiva i sitt eget lärande gällande lärmiljöer är viktigt.</p> <p>Arbetet och insatserna sker ofta i samverkan med stödresurser som lokal elevhälsa, Resurscentrums stödfunktioner, förstelärare och andra stödjande roller och funktioner inom flera fält. Tillgången till pedagoger och lärare med hög kompetens och behörighet anses mycket viktig, särskilt i tider med minskat barnantal där exempelvis förskolan arbetar för att behålla övertaliga barnskötare i pooltjänster.</p> <p>Barngruppernas storlek har minskat från 16,3 till 16,1 (lokal statistik) barn per barngrupp. Barnantalet kommer att minska i förskolan då ett stort antal barn börjar förskoleklass i grundskola och färre barn föds, vilket medför att antalet förskoleavdelningar kommer att minska. Barngruppernas storlek i förskolan har över tid legat ganska stabilt kring 16,3-16,7 barn per barngrupp. Barngruppernas storlek är viktig för att förskolan och dess rektor ska kunna organisera utbildning och undervisning som gynnar alla barn. Andra viktiga förutsättningar är även lokaler och utomhusmiljö, lärmiljöernas utformning</p>	

och organisation såväl på förskolan/skolan som helhet som i den enskilda gruppen/klassen för att skapa goda förutsättningar för barns och elevers lärande och utveckling.

Vårdnadshavare i förskola som svarat på vårdnadshavarenkäten är mer nöjda med det stöd som deras barn får då 97,5 % svarar positivt i jämförelse med föregående år 94,8 %. Att erbjuda vårdnadshavare att svara på enkäten i anslutning till utvecklingssamtal kan vara en bidragande orsak till högre svarsfrekvens på enkäten.

Behörigheten som helhet har minskat från föregående års 87,9 % till 87,1 % år 2024. Gymnasiebehörigheten för aktuell elevgrupp är för grundskolor i Luleå kommun 2024 87,1 % vilket kan jämföras med riket 83,8 % och alla kommuner 82,0 %. De tre sista åren är det en nedåtgående trend nationellt, för Luleås del de två senaste åren från en stabilare period. Luleås kommunala grundskolor har högre behörighet när man jämför med riket.

Barn och elever i Luleå kommun äter klimatsmart skolmat

Beskrivning:

För att nå det kommunövergripande målet om att Luleå inte ska ha påverkan på klimatet så måste den skolmat som serveras vara klimatsmart. Här har kommunen lyckats bra: koldioxidekvivalenten för livsmedelsinköp ligger i linje med FN:s mål. Resultaten från den senaste Ungdomsenkäten LUPP (Lokal uppföljning av ungdomspolitiken, genomförd våren 2021) visar dock att fyra av 10 elever i årskurs åtta och i gymnasiet årskurs två hoppar över att äta lunch minst en dag i veckan. Samtidigt vill sju av 10 elever vara med och bestämma om skolmaten. Att äta lunch är viktigt, både för skolresultaten och för elevernas hälsa. Att invånarna i Luleå är delaktiga i samhällets utveckling är ett av Luleå kommuns övergripande mål. Här har kommunen en viktig utmaning: att göra eleverna delaktiga i det som rör skolmaten, såväl menyerna som matsituationens organisation och utformning. Delaktighet är både ett mål i sig (som en viktig demokratiprocess) men också ett medel för att nå målet om att få fler elever att äta den klimatsmarta skolmaten.

Nämnden arbetar mot följande verksamhetsmål med mätetal och kvalitativa mått

- Barnen och eleverna ska vara delaktiga i att organisera och utforma matsituationen.
- Barnen och eleverna ska vara delaktiga i att utforma klimatsmarta och goda menyer.
- Skolmåltider har ett lågt klimatavtryck. Koldioxidekvivalenten ska vid livsmedelsinköp ligga i linje med FN:s 1,5 gradersmål. Alla skolformer ska ligga under en koldioxidekvivalent på 2,1.

Inom målet barn och elever i Luleå kommun äter klimatsmart skolmat har barn- och utbildningsnämnden beslutat om ett målliknande mätetal:

Skolmåltider ska ha ett lågt klimatavtryck. Koldioxidekvivalenten ska vid livsmedelsinköp ligga i linje med FN:s 1,5 gradersmål. Skolmåltider ska därför ha en koldioxidekvivalent som inte överstiger 1,7. Detta gäller för samtliga skolformer.

Resurscentrums skolmåltider har ett lågt klimatavtryck där koldioxidekvivalenten för mätperioden januari till november ligger på 1,47. Resultatet innebär att skolmåltiden redan i år når målet för 2025 med maxvärde på koldioxidekvivalenten på 1,5 på totalen. Skolmåltidens resultat ligger därmed i linje med FN:s 1,5 graders mål.

Resultat för skolformerna:

- Förskola: 1,30
- Grundskola: 1,57
- Gymnasieskola: 1,47

Totalt måltider: 1,47

Kommentar:

Det kan noteras att förskolan fortsätter ligga på en låg nivå kopplat till klimatavtrycket. Gymnasieskolan fortsätter sin positiva rörelse med att sänka sitt klimatavtryck. Grundskolan ligger på liknande nivå som föregående års resultat.

Barns och elevers delaktighet i att organisera och utforma matsituationen samt klimatsmarta och goda menyer följs och har en positiv utveckling. Resurscentrum Måltider har i samverkan med rektorer följt upp arbetet med elever och beskriver exempelvis att

- Omkring 80 procent av köken har återkommande matråd tillsammans med eleverna
- Nästan 90 procent frågar aktivt och återkommande eleverna efter återkoppling kring maten och måltidsmiljön samt lyssnar aktivt på sina elever
- 94 procent av köken bygger idag aktivt relationer med eleverna
- Omkring 20 procent av köken jobbar ihop med lärare i undervisningen
- Omkring 90 procent av köken har ändrat maträtter utifrån elevers förslag - både i form av att lägga till önskerätter men också rätter som tagits bort
- Över 75 procent bedömer att köket har börjat utveckla sätt som främjar delaktighet, där eleverna till viss del är delaktiga och kan till viss del påverka skolmåltiden

Det fortsatta arbetet läsåret 2024/25

Varje måltidschef har genom den genomförda undersökningen fått en bild över sitt områdes arbete med elevdelaktighet. Sedan hösten 2024 jobbar varje måltidschef kontinuerligt med coachande samtal, där aktuella resultat blir ett naturligt underlag för kommande läsårs coachande samtal. Vidare kommer kökens fortsatta arbete med elevdelaktighet vara en del av innehållet vid måltidschefernas APT:er, där medarbetarna med hjälp av dialogen som verktyg får fördjupa sin förståelse av hur man kan främja delaktighet, bland annat att lyfta goda exempel och lärdomar mellan köken.

En viktig utmaning kommande läsåret är att utveckla tillagningskökens arbete med elevdelaktighet. En annan viktig insikt som vuxit fram under läsåret som gått är betydelsen av att laga mat från grunden. Mathantverket är en nyckel för att köken ska kunna möta sina barn och elevers preferenser. När maten lagas från grunden kan köken arbeta med kryddning, konsistens, sammansättning och tillagning på ett sätt som kombinerar näringsriktighet, hållbarhet och matgästernas smaklökar.

Barndelaktighet i förskolan

Under läsåret har även köken arbetat med barndelaktighet i förskolan. Måltidscheferna har haft återkommande coachande samtal där barndelaktighet varit ett av fokusområdena. Ett illustrerande exempel på hur arbetet med barndelaktighet kopplat till måltider utvecklats under läsåret som gått är innehållet i 'Förskolans kokbok' som beskriver arbetet med klimatsmart och hållbar mat, delaktiga barn och kreativa kokkar.

Luleå kommun har behöriga lärare och förskollärare

Beskrivning:

Det är en nationell utmaning att rekrytera behöriga legitimerade lärare och förskollärare. I kombination med stora pensionsavgångar de kommande åren behöver dessutom fler medarbetare än tidigare rekryteras. Att säkra kompetensförsörjningen inom förskolan och skolan är en viktig och avgörande förutsättning för såväl kvaliteten som likvärdigheten i utbildningen. Huvudmannen ansvarar för att se till att det finns legitimerad och behörig personal för undervisningen, och frågan är central för Luleå kommun som skolhuvudman.

Nämnden arbetar mot följande verksamhetsmål genom följande mätetal:

- Heltidstjänster i förskolan med förskollärlägitimation ska vara i nivå med jämförelsegruppen större städer
- Lärare (heltidstjänster) med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne i grundskola åk 1-9 ska vara i nivå med jämförelsegruppen större städer

Luleå kommun har behöriga lärare och förskollärare. I förskolan är trenden för Luleå nedåtgående när det gäller förskollärare med legitimation, medan trenden för gruppen större städer samt riket ligger relativt stabilt på lägre nivåer. Luleå har dock högre behörighet i samtliga jämförelser med 55 %, jämförbara städer 48 % och riket 44 %. I grundskolan i Luleå är behörigheten 80,1 %, och ökande likt behörigheten i större städer 74,1 % och i riket 72,1 %, där Luleås ökning är större än den som sker i övriga jämförelser. (Kolada april 2024)

Båda verksamhetsmålen prognosticeras som uppfyllda innan årets slut. Även i detta område sker ett mångfacetterat och systematiskt arbete för att behålla och rekrytera personal.

Att behörigheten fortfarande ligger på hög nivå, trots pensionsavgångar och få lärarstudenter, kan bero på:

- goda samarbeten med universitet i Luleå och Umeå, där följande är några exempel: Samarbete med Umeå universitet, AIL, för att utbilda lärare i fritidshem är på gång och startar ht-24. Samverkan med olika parter, ex LTU för utveckling, verksamhetsförlagd utbildning för lärarstudenter (VFU).
- samverkan med Teach for Sweden för att locka fler ska akademiker ska omskola sig till lärare.
- stabil rektorsorganisation i förskola och grundskola som grund för god utveckling, arbetsmiljö och stabilitet
- deltagande på rekryteringsmässor etc för att marknadsföra Luleå kommun som arbetsgivare och plats att flytta och bo på, detta sker också i samverkan inom förvaltningen och kommunövergripande.
- rekryteringsriktlinjer ses över kommunövergripande och övergången till kompetensbaserad rekrytering som metod för rekrytering sker inom hela kommunen. HR-konsulter med fokus på rekrytering innebär i sin tur utvecklat stöd till chef och rektor i det dagliga arbetet.

HR har ser lärarbehörigheterna i grundskolan och erbjuder att bekosta kompletterande lärarlegitimationer till de som har utökat sin behörighet men inte har tagit ut en ny legitimation. Ett arbete att analysera kommande pensionsavgångar är på gång samt att kommunövergripande arbete pågår med att se över olika alternativ för äldre att stanna kvar i arbetslivet längre. Det kontinuerliga arbetet med kvalitetsarbete, systematiskt arbetsmiljöarbete och den organisatoriska arbetsmiljön är också en grund för verksamheterna för att underlätta för chefer- och medarbetare att stanna kvar och arbeta i våra verksamheter och utvecklas gemensamt. Vikarietillgången säkerställs med hjälp av externa part i god samverkan med förvaltningen.

Alla barn och elever får jämställd utbildning

Beskrivning:

Jämställd utbildning handlar om att flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling. Läroplanerna slår fast att förskolan och skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur förskolan och skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.

Pojkar som grupp har lägre meritvärden än flickor som grupp och färre pojkar fullföljer en gymnasieutbildning. Svaga skolresultat ökar risken för individer att inte få tillträde till arbetsmarknaden, att hamna i ekonomiska svårigheter och utanförskap. En bristfällig skolbakgrund ökar också risken för ohälsa och psykosociala problem. Målet om att fortsatt öka pojkars studieresultat är avgörande för att skapa möjligheter till etablering på arbetsmarknaden och till god hälsa och delaktighet i samhället.

Flickor har generellt högre måluppfyllelse i skolan och högre utbildningsnivå. Flickor har dock sämre psykiskt hälsa än pojkar och hälsan försämras ju äldre flickorna blir. Barn och utbildningsnämndens mål om att minska flickors upplevelse av stress är en av flera viktiga komponenter i ett hälsofrämjande arbete i skolan. Arbetet med förbättrade studieresultat och ökat välmående ur ett jämställdhetsperspektiv kräver uthållighet och långsiktighet och arbetet måste starta redan i förskolan.

Nämnden arbetar mot följande verksamhetsmål genom mätetal eller kvalitativa mått:

- Flickors upplevelse av stress över skolarbetet alltid eller ofta, årskurs 7, ska minska
- Flickors behörighet i grundskolan ska öka
- Pojkars meritvärde i grundskolan ska öka
- Skolorna och förskolorna ska motverka könsmonster som begränsar barnens och elevernas lärande, val och utveckling

Inom både förskola och grundskola pågår ett långsiktigt arbete för att synliggöra och motverka könsmonster som kan begränsa barns och elevers lärande och utveckling. Arbetet är mångfacetterat och består av flera olika sammanhang och aktiviteter i kombination med förskolans och grundskolans hela uppdrag. Inom förvaltningen pågår ett arbete med att revidera huvudmannaplanen för studie- och yrkesvägledning. Generell studie- och yrkesvägledning dvs den som ska genomsyra undervisningen är viktig för att bryta könsstereotypa yrkesval men även ett kompensatoriskt verktyg för att bredda kunskapen om möjliga framtida yrkesval.

I förskolan synliggörs könsmonster som tydligast när det gäller barn i behov av särskilt stöd där pojkar är överrepresenterade i ansökan om stöd från Resurscentrum och ansökan om Tilläggsbelopp. Det pågår kompetenshöjande insatser för pedagoger kring könsmonster och barns psykiska hälsa samt i samband med likabehandlingsarbetet i form av en framtagen utbildningsinsats för samtliga förskolor. Även förskolans prioriterade utvecklingsområden Lärmiljöer och Språkutveckling berör arbete med koppling till pojkar och flickor. Rektorer i förskola och grundskola har under våren deltagit i en föreläsning om läsfrämjande och dess betydelse för språkutveckling.

I grundskolan har de senaste årens kompetensutvecklingsinsatser ökat kunskapen om faktorer som begränsar lärande och hur skolan kan arbeta för att motverka könsmonster som begränsar lärandet. Ett fokus för grundskolan är att genom analys av måluppfyllelse synliggöra skillnader mellan flickor och pojkars resultat och att arbeta med bedömningsfrågor. Djupare analyser utifrån pojkars och flickors måluppfyllelse och lärares bedömning var en aspekt Skolinspektionen granskat på några av Luleå kommuns grundskolor 2023. Under vårterminen 2024 har grundskolans rektorer tagit del av en kompetensutvecklingsinsats gällande analys. Utbildningen ska stödja skolornas systematiska kvalitetsarbete genom att bättre analyser som i sin tur leder till träffsäkrare och effektivare åtgärder. Analyserna på skolorna ska också vara ett stöd i analyserna och utvecklingsarbetet som sker på huvudmannanivå. Flertalet skolor har fortsatt extra fokus på språkutvecklande arbete som prioriterat utvecklingsområde vilket omfattar kommunikativ och skriftlig förmåga dvs läs och skriv.

Pojkars meritvärde ser ut att ha ökat enligt lokal preliminär statistik medan meritvärdet för samtliga elever ser ut att ha minskat en aning, där flickorna ser ut att minskat mest. Meritvärdet för samtliga elever har minskat en aning från 223,6 till 222,9.

Flickornas har minskat från 237,1 till 233,6, pojkarnas ökat från 211,4 till 212,7. \ (Källa: Qlik 2024\ -08\ -20\ )

Flickors upplevelse av stress följs upp senare under året.

7.7.2 Kommunfullmäktiges beslutade utredningsuppdrag som nämnden/styrelsen är ansvarig för

Uppdrag	Status
---------	--------

Öka antalet lärare i grundskolan	▶
<p>Ärendet hanteras och beslutas i den politiska processen. Modellen som antagits är att för 2025 tillskjuta medel motsvarande 5 mkr (5,2 mkr inklusive fristående) och året därpå ytterligare tillskjuta 5 mkr (5,2 mkr inklusive fristående). Den totala satsningen inklusive fristående motsvarar 10,4 mkr vilket motsvarar 15 lärare. För 2025 fördelas medlen områdesvis utifrån elevantal i syfte att öka antalet lärare.</p>	
Öka skolbibliotekens tillgänglighet genom samarbete mellan barn- och utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen	▶
<p>Luleå kommun har en biblioteksplan som tagits fram i samverkan med Kultur- och fritidsförvaltningen. I Luleås kommunala grundskolor utökas även för närvarande utbudet av litteratur med exempelvis riktade medel från Barn- och utbildningsnämnden för läromedel och riktade statsbidrag för inköp av skönlitteratur och "faktaböcker" (ej vanliga läroböcker). Riksdagen beslutade 20 november om förslag på ändringar i skollag och bibliotekslag enligt betänkandet 2024/25:UbU3 Stärkta skolbibliotek. Nya nationella riktlinjer med riktade medel för att stärka skolbibliotek börjar gälla från 1 juli 2025, där en definition för vad som avses med skolbibliotek, dess ändamål och hur de ska bemannas framgår samt att varje huvudman ska ha en biblioteksplan för skolbibliotek. Skolbiblioteken ska bemannas och för detta tillskjuter staten medel under 2025 och 2026. Arbetet för att omhänderta beslutet samt att revidera Luleå kommuns biblioteksplan pågår i samverkan med Kultur- och fritidsförvaltningen. Dialog kring skolbiblioteken pågår med Luleå kommuns folkbibliotek. Även Luleås kommunala förskolor väljer att satsa på små förskolebibliotek med hjälp av statligt stöd men även egna medel.</p>	
Införa en kulturgaranti för alla barn i Luleå genom samarbete mellan barn- och utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen	▶
<p>Projektledaren, som är anställd på Kultur och fritidsförvaltningen, har från och med september 2024 arbetat vidare med införandet av kulturgarantin och organisationen kring denna. Det arbetet innefattar att sprida information, möta berörda skolchefer samt rektorer på friskolor, allmänheten, lärare och kulturaktörer. Ett nätverk av kulturombud på skolor och förskolor är under uppbyggnad. Parallellt pågår inom kulturgarantin flera erbjudanden till skolor och förskolor och 5913 barn har under hösten 2024 tagit del av utbudet. En styrgrupp för kulturgarantin har bildats med två representanter från Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen och två representanter för Kultur- och fritidsförvaltningen. Enligt Luleå kommuns plan och budget 2025 - 2027 permanentas Kulturgarantin och målgruppen utökas till att omfatta även gymnasieskolan, vilket gör att även Arbetsmarknads- och gymnasienämnden berörs.</p>	

7.7.3 Driftsredovisning

(Mkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse 2024	Utfall 2023
Nettokostnader	-1 862,5	-1 872,7	10,4	-2 091
Kommunbidrag	-1872,7	-1 872,7	0	-2 076
Resultat	10,4	0	10,4	-16

Barn- och utbildningsnämnden redovisar ett överskott för året på 10,4 mkr vilket motsvarar 0,6% av nämndens totala årsbudget. Årets resultat är i linje med upprättad årsprognos på 10,7 mkr, med en avvikelse på endast -0,2 mkr. Samtliga verksamheter utom grundskolan har ett positivt årsbokslut.

Förvaltningsstöd har ett positivt resultat för året på 4,3 mkr (3,2%) vilket är något sämre än prognosen (5,9 mkr). Resultatet beror främst på den budgeterade bufferten inför året, vilket har behållits centralt för att möta nämndens oförutsedda kostnader. Avvikelsen mot prognos förklaras av sent tillkomna fastighetskostnader.

Förskolans överskott uppgår till 6,7 mkr (prognos 7,0 mkr) vilket motsvarar 1,3% av förskolans årsbudget. Överskottet förklaras främst av två faktorer. Dels har förskolan erhållit ett statsbidrag på 15,7 mkr för

kvalitetshöjande åtgärder. Detta statsbidrag har nyttjats med återhållsamhet och framför allt stöttat upp redan befintlig verksamhet. Den andra anledningen till överskottet kan tillskrivas ännu färre barn i verksamheten än prognosticerad demografi, varpå förskolans internbank redovisar 10,5 mkr i överskott för året. Förskolans rektorer redovisar ett sammantaget underskott på -7,5 mkr, i enlighet med prognosen på -7,0 mkr. 21 förskolor hade positiva resultat medan 33 förskolor redovisade underskott.

Grundskolan redovisar ett underskott för året i linje med den årsprognos som kommunicerats. Årets resultat blev -4,9 mkr, alltså något sämre än prognosen på -4,1 mkr. Grundskolans resultat motsvarar -0,5% av grundskolans totala budgetram. Rektorerna gemensamt redovisar ett negativt resultat om -4,4 mkr vilket är i linje med kommunicerad prognos. Utmaningarna är detsamma som tidigare kommunicerat, vissa enheter har svårt att anpassa bemanningen utifrån rådande lägre elevvolym, vissa enheter har även valt en högre bemanning kopplat till resurskrävande elever, trots att skolan saknar finansiering. Därutöver finns sjukfrånvaro som driver merkostnader från korttidsbemanning, interna som externa.

Resurscentrum redovisar ett bättre resultat än prognos. Årets resultat uppgår till 4,3 mkr (1,9% av budgetram) vilket är 2,4 mkr bättre än prognosen på 1,9 mkr. Överskottet, samt avvikelsen mot prognos, förklaras av att skolmältider bedrev både livsmedelsinköp och personalplanering mer resurseffektivt under HT24 än VT24. Samtliga verksamheter inom Resurscentrum har positiva årsresultat.

7.7.4 Investeringsredovisning

(Mkr)	Utfall 2024	Utfall 2023	Budget 2024	Avvikelse 2024
Nettoinvesteringar	-11,3	-15,6	119,2	107,8

Barn- och utbildningsnämndens totala investeringsbudget år 2024 uppgick till 144,3 mkr varav;

- IT-investeringar 3,7 mkr
- Inredning/utrustning förskolan 1,5 mkr
- Inredning/utrustning grundskolan 5,5 mkr
- Inredning/utrustning Resurscentrum 0,7 mkr
- Myndighetskrav 2,5 mkr
- Strukturåtgärder 115,0 mkr
- Åtgärder i befintliga lokaler 15,5 mkr

Vad gäller "strukturåtgärder" och "åtgärder i befintliga lokaler" upprättas investeringsprojekten hos ISF som, i takt med att projekt startar, får budget för detta från BUN. Under år 2024 har budget motsvarande 25,5 mkr av dessa 130,5 mkr flyttats till ISF för uppstartade projekt som inkluderar exempelvis anpassning av fd förvaltningshuset, Kungsfågeln's reception, anpassning av Tunaskolan, storkök på Furuparksskolan samt övriga mindre lokalanpassningar inom grund- och förskola.

Investeringar inom IT, inredning och verksamhetsutrustning samt myndighetskrav har genomförts inom nämndens tilldelade investeringsutrymme på 13,8 mkr. Utfallet blev 11,3 mkr för året vilket är 2,5 mkr lägre än budgeterat.

7.7.4.1 Investeringsprojekt

Investeringsredovisning, mkr	Totalutgift			Varav årets investeringar		
Färdigställda projekt	Total budget	Ack. Utfall	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse
Chromebooks/ipads för- och grundskola	3,7	1,5	2,2	3,7	1,5	2,2
Inredning/utrustning grundskola	5,5	5,7	-0,2	5,5	5,7	-0,2
Myndighetskrav	2,8	2,5	-0,3	2,8	2,5	-0,3

- iPads/Chromebooks till förskola och grundskola är ett årligen återkommande projekt med ett budgetutrymme på 3,7 mkr per år. Datorerna och iPads byts ut i cykler varpå investeringsbeloppet kan variera från år till år.

- Inredning/utrustning grundskola: årlig investeringsbudget är 5,5 mkr och används till inventarier och utrustning för kommunens grundskolor. Oftast möbler, tex till klasrum men kan även vara torkskåp, spånsug osv. Budget överskreds på grund av ett större investeringsbehov i och med starten av Luleå internationella skola som öppnade hösten 2024.

- Myndighetskrav: arbetsmiljöåtgärder inom förskola, grundskola och gymnasieskola. Årlig budget 2,5 mkr. Budget överskreds på grund av stora behov inom verksamheterna, tex ljuddämpande åtgärder pga hörselproblematik.

7.8 Kultur- och fritidsnämnd

7.8.1 Sammanställning måluppfyllelse

Nämndsmål	Bedömning	Trend
Bidragen ska vara jämlika och transparenta		↗
Utöka kunskapen hos civilsamhället inom barnkonventionen och jämställdhet		→
Ta fram framtidens uppdrag gällande Servicepunkt Råneå		↗
Ta fram en kompetensförsörjningsstrategi		→
Luleå utvecklas som evenemangsstad		→
Succesivt växla upp service och utbud för 100 000 invånare		↗
Ta fram en anläggningsstrategi i samverkan med Bodens kommun		↗
Kartläggning av mötesplatser/kulturmiljöer/kulturvården med efterföljande strategi		↗

Nämndsmål	Bedömning
Bidragen ska vara jämlika och transparenta	
Beskrivning:	
- Gå från att vara arrangör till att i högre grad vara möjliggörare för andra aktörer	

- Nämndens bidrag ska fördelas jämställt

Sammanfattning

Bidrag inom Ung i Luleå har fortsatt handläggas enligt ny struktur och fler bidrag har sökts och beviljats under året. Etablering av en dörr in för bidrag fortsätter där fokus legat på införande av ett nytt boknings- och bidragssystem. Luleå kommuns Kundcenter har involverats ytterligare för att kunna lämna rådgivning och vägledning kring bidrag samt även registrering av nya föreningar.

Bidrag Ung i Luleå

Ung i Luleå har tagit fram en ny struktur och riktlinjer för fria sökbara medel till ungas fritid enligt uppdrag från nämnden. Arbetet med ny struktur och nya riktlinjer var färdigställt sommaren 2023. I den nya strukturen delas PeKA (Pengar till Kreativa Arrangemang) upp i två olika pottor – dessa går under Ung kultur med namnen Fixa och Arra. Bidragen Fixa och Arra söks via en e-tjänst sedan i januari i 2024. Under 2024 har unga arrangerat en mängd olika aktiviteter för unga i Luleå kommun. Det har bland annat varit resor till aktivitetscenter, läger, spelningar, temakvällar, matlagning, turneringar, bio, konstutflykt, smakprovingar och sportevenemang. 2024 har Ung i Luleå beviljat 268 tkr i bidragsmedel. Könsfördelningen för fixa & arra ligger på 54% tjejer, 44% killar och 2% icke-binära. Fixa söks av fler killar än tidigare och tjejer söker generellt sett mer Arra bidrag. Sammanfattningsvis så är Fixa och Arra implementerat och det går att se en stor positiv förändring i antalet genomförda aktiviteter.

Det har funnits en plan i Ung i Luleå att söka sociala folkhälsomedel för att kunna erbjuda bidrag till de barn/unga som inte har ekonomiska möjligheter att betala föreningsavgifter och därför inte ges möjlighet att delta i t ex en fotbollsförening. Tills vidare finns inga folkhälsoprojektsmedel att söka.

En dörr in för föreningar

En dörr in gällande bidrag är etablerat inom Luleå kommun. Alla föreningar som söker bidrag gör det i ett digitalt ansökningsförfarande via lulea.se. Ansökningarna handläggs hos respektive förvaltning (kultur- och fritidsförvaltningen, infrastruktur- och serviceförvaltningen, socialförvaltningen, arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen samt kommunstyrelseförvaltningen) inom kommunen. Under hösten har arbetet fokuserats på implementering av nytt boknings- och bidragssystem. Samverkan med Kundcenter i kommunen har utökats och innefattar, utöver stöd för rådgivning och vägledning, även registrering av nya föreningar.

Från avtal och tjänster till bidrag

Kultur- och fritidsförvaltningens har uppdraget att allt stöd och bidrag till föreningslivet ska vara jämlikt och transparent. Det medför att föreningar som idag har avtal om tjänster med förvaltningen ska övergå till att vara årligt sökbara bidrag för drift och verksamhet. Totalt handlar det om ett femtontal föreningar vars avtal sträcker sig mellan 12-36 månader. Kultur- och fritidsförvaltningen har uppnått att hälften av föreningarna som tidigare hade avtal med kommunen numera söker årligt drift- och/eller verksamhetsbidrag. Under 2023 har förvaltningen arbetat tillsammans med Luleå Ridklubb med övergången till att söka årligt verksamhetsbidrag vilket ersätter tidigare avtal. Under 2024 har RF/SISU Norrbotten inkommit med ansökan om verksamhetsbidrag vilket är en organisation som tidigare haft avtal med förvaltningen. Målet bedöms uppnått trots att alla föreningar med tidigare avtal om tjänster ännu inte är fullt ut genomarbetade vilket har att göra med avtalsperioder och uppsägningstider för avtalen.

Utöka kunskapen hos civilsamhället inom barnkonventionen och jämställdhet

Målet för området är att utbilda civilsamhället i Barnkonventionen. Ett första steg i arbetet är att ta fram en struktur och utforma utbildningen. Arbetet är inte påbörjat under året.

Ta fram framtidens uppdrag gällande Servicepunkt Råneå

Sammanfattning

Målet att ta fram framtidens uppdrag gällande Servicepunkt Råneå är genomfört. Under 2024 har fortsatt arbete skett med att se över skyltning, införandet av meröppet mm. Målet bedöms vara uppfyllt 2024.

Uppdrag Råneå medborgarhus

Under 2023 beslutades om nämndens utökade uppdrag för Råneå bibliotek och starten av Råneå medborgarhus. Nästa steg har varit att börja införa meröppet och planen är att införa en enkel meröppettlösning vilket inte kräver stora ombyggnationer. Meröppet vid Råneå bibliotek kom inte igång innan årsskiftet som planerat. Planen är att meröppet är igång under januari månad 2025.

Bibliotekets lokaler och de nya miljöerna i medborgarhuset håller på att förnyas och rustas. På grund av en enklare meröppettlösning har medel funnits för att göra en del i bibliotekets lokaler som till exempel byte/uppgradering av belysning,

översyn och nyinköp av skyltar, inventarier, möbler och textilier som varit slitna eller trasiga. Konferensrummen Sulan och Klacken har rustats med ny modern teknik för ljud, bild och videokonferens. Skyltar inomhus är framtagna och monterade. Fasadskyltarna har förnyats och samtidigt behållit tidsandan och det unika med medborgarhuset. Bibliotekets "bibbloskylt" framhäver biblioteket, även på minoritetsspråken/förvaltningsspråken. Det befintliga sjömärket utanför kommer att plockas bort under 2025, om möjligt ersättas med någon form av offentlig konst. De övriga ytorna i Medborgarhuset står för närvarande delvis outnyttjade och kommunen har i uppdrag att fylla huset med aktiviteter utifrån civilsamhällets och näringslivets behov. I dialoger med civilsamhället under åren 2023-2024 framgår önskemål om att utveckla Medborgarhuset till att bli ett mer "levande" hus och att det finns en blandning av hyresgäster. En utveckling av medborgarhuset skulle ge ett stort symbolvärde som kommer till nytta för hela bygden och en utvecklad mötesplats skapar en enklare och mer hållbar vardag för personer som är boende och verksamma i Råneå med omnejd.

Ta fram en kompetensförsörjningsstrategi

Målet att ta fram en kompetensförsörjningsplan för kultur- och fritidsnämnden kommer att uppfyllas tidigast nästkommande år. Anledningen till det är att en kommunövergripande kompetensförsörjningsplan håller på att tas fram under 2024. Utifrån den kommunövergripande kompetensförsörjningsplanen kommer nämndens plan att tas fram.

Luleå utvecklas som evenemangsstad

Sammanfattning

Aktiviteter som planeras att genomföras är omhändertagande av förstudie för en samlad evenemangsservice, fortsätta utveckla arrangörer som genomför evenemang i kommunen, skapa en väg in för evenemang samt öka tillgänglighet i lokaler och besöksmål. Flera av aktiviteterna är långsiktiga arbeten som kommer att sträcka sig under planeringsperioden men flertalet påbörjade projekt och aktiviteter leder till en viktig förflyttning mot att utveckla Luleå som evenemangsstad.

Skapa förutsättningar för att göra kommunen ännu bättre som evenemangsstad

Aktiviteter som pågått sedan 2023 är genomförande av en förstudie för att åstadkomma en samlad evenemangsservice samt fortsätta möjliggöra för arrangörer som genomför evenemang i kommunen. Flera av aktiviteterna är långsiktiga arbeten som kommer att sträcka sig under flera år men flertalet påbörjade projekt och aktiviteter leder redan nu till en viktig förflyttning mot att utveckla Luleå som evenemangsstad.

Luleå kommun vill skapa förutsättningar för att göra kommunen ännu bättre som evenemangsstad och med det förlängda målet att Luleå ska bli en kommun man vill besöka och bo i. Ytterligare steg på vägen med att formera evenemangsservice är gjorda. Förstudien har slutrapporterats under våren och ytterligare resurser har avsatts till verksamheten. Resurserna består av kommunikatör från kommunstyrelseförvaltningen (kommunikationskontoret) och en samordnande funktion på infrastruktur- och serviceförvaltningen för allt praktiskt arbete vid utomhusevenemang. Evenemangsservice kärngrupp är organiserad under kultur- och fritidsförvaltningen och består av programansvarig, projektledare, evenemangsansvarig för införsäljning, evenemangslots samt ansvarig chef.

Uppdraget som evenemangslots har varit sårbart då alltmer tid viks för projektledning av kommunens egna arrangemang men kan nu etableras genom att personella resurser har tillförts Evenemangsservice. Rekrytering av projektledare pågår och beräknas vara klart under första delen av 2025.

Fortsätta utveckla arbetet med arrangörer som genomför evenemang i kommunen

Antalet evenemang har ökat och fler arrangemang med både interna och externa arrangörer har genomförts under året. Under sommaren genomfördes två stora och mycket välfyllda konserter i Södra hamnplan med artisterna Hooja och Bolaget. Festivalerna L-Å Vibe riktat mot unga har genomförts under sensommaren dels en festival på Porsön dels även lokaliserat på landsbygden i Råneå respektive Antnäs. Inför 2025 finns det redan externa arrangörer som planerar att genomföra evenemang i Luleå.

Förvaltningen hanterar från 2024 fördelningen av evenemangspotten. Arbetet med att ta fram kriterier för externa arrangörer att kunna söka medel från potten har påbörjats men är ännu inte slutförd.

En väg in för evenemang

Målet är att skapa en väg in för evenemang i kommunen, det vill säga att för arrangörer ska det finnas endast en kontaktväg in i kommunen för hanteringen av evenemang. Den gemensamma vägen in för evenemang är som dörren in för bidrag; lulea.se.

Under 2024 har vi arbetat med flera insatser som stärker Luleås utveckling som evenemangsstad genom att både synliggöra våra egna evenemang och skapa bättre förutsättningar för externa aktörer att arrangera evenemang.

För att förbättra synligheten har vi uppdaterat och vidareutvecklat evenemangskalendern på visitgammelstad.se, vilket säkerställer att verksamhetens evenemang presenteras tydligt på en etablerad kanal. Vi har även inlett ett samarbete med Kommunikationskontoret för att planera utvecklingen av destinationswebben visitlulea.se, där evenemangskalendern spelar en

central roll. Dessa insatser skapar en mer tillgänglig och användarvänlig plattform för att kommunicera evenemang, med lansering av ytterligare förbättringar planerad under 2025.

Samtidigt har vi fokuserat på att gå från arrangör till möjliggörare på Hägnan genom att skapa bättre förutsättningar för externa aktörer. Dessutom har vi tagit fram underlag för att synliggöra Hägnans bokningsbara lokaler och scener, med lansering planerad till första delen av 2025.

Tillsammans stärker dessa insatser Luleås position som evenemangsstad genom att underlätta för aktörer att arrangera och delta i evenemang samt göra det enklare för medborgare och besökare att hitta och ta del av aktiviteter och evenemang i området.

Succesivt växla upp service och utbud för 100 000 invånare

Sammanfattning

Aktiviteter för att växla upp service och utbud för samhällsomvandling är att förbättra processen för 1%-konsten, se över förutsättningar för kulturens del i Luleås samhällsomvandling samt delta vid utveckling av nya lokaler i befintliga och nya stadsdelar. Ytterligare mål är att utveckla entréytorna i Kulturens hus och utveckla turistservicen för Luleås besökare. Processen för den konstnärliga gestaltningen, den sk 1%-konsten, håller på att ses över för att förbättras som ett viktigt inslag i samhällsbyggnadsutvecklingen. Förutsättningar för Kulturens plats i Luleås samhällsomvandling ses över med anställning av en näringslivslots som brobyggare mellan kultur, näringsliv och offentlig sektor. Utveckling av de allmänna ytorna i Kulturens hus planeras genomföras för att tillgängliggöra ytorna bättre för besökare. Projektet "Framtidens turistcenter" har startat för att utveckla användningen av "evenemangsskärmar" på nya platser samt håller en guide-app i världsarvet Gammelstads kyrkstad, Hägnan och skärgården på att tas fram. Aktiviteter för att växla upp service och utbud för fler invånare pågår och är påbörjade.

Stärka kulturens roll i framtidens Luleå

När ett samhälle växer och utvecklas behöver kulturen också göra det. Satsning på att anställa en projektledare görs för att kunna stärka kulturens roll i framtidens Luleå där konst, kultur och evenemang är avgörande för att skapa en attraktiv plats. Projektledaren är rekryterad, ingår i Luleå kommuns nybildade näringslivskontor och kommer att fungera som en brobyggare mellan kultur, näringslivet och offentlig sektor. Målet är att hitta samverkansformer där gemensamt ansvar tas för att skapa en attraktiv plats där människor vill bo både nu och i framtiden. Det handlar om att bygga förtroende, trygghet och samverkan för att se till att fler kulturella och mänskliga möten kan ta plats i framtidens Luleå.

Processen för den konstnärliga gestaltningen, den sk 1%-konsten, håller på att ses över för att förbättras som ett viktigt inslag i samhällsbyggnadsutvecklingen.

Utveckling av lokaler i stadsdelarna

Förvaltningens olika verksamheter deltar fortsatt i det kommungemensamma arbetet med detaljplaner, skolutredningar och andra planarbeten. Det gäller lokaler i Hertsö centrum, Gammelstads centrum med större skola, samt vid planering av större skola på Tunaområdet.

Uppdrag bibliotek och fritidsgårdar

Under året ska förvaltningen ta fram ett förslag till uppdrag för bibliotek och fritidsgårdar i nya eller större stadsdelar som kultur- och fritidsnämnden ska ta ställning till. Förvaltningen har tagit fram ett underlag som lyfter två alternativ. Dessa är antingen en satsning på fler fritidsgårdar till exempel en fritidsgård i centrum eller att öka antalet tillsvidareanställd personal på befintliga fritidsgårdar. Förvaltningen kommer att förordna det senare alternativet.

Utveckling av entréytorna i Kulturens hus

Under 2024 har det avsatts investeringsmedel för att uppdatera entrén och övriga allmänna ytor i Kulturens hus. Projektets syfte är att skapa samordnade, tillgängliga och välkomnande allmänna ytor för att och därmed locka fler att besöka Kulturens hus.

Koncepten ska passa in i husets design och Kulturens Hus varumärke.

Utveckling turistinformation

Under 2024 har vi stärkt vår digitalisering för att effektivisera, tillgängliggöra och synliggöra verksamheten. Två testpiloter av "evenemangsskärmar" har genomförts med positiv feedback. Vi planerar att fortsätta utvärdera möjligheten att utveckla detta vidare under 2025 i samband med arbetet med visitlulea.se-webben.

Lanseringen av en guide-app för världsarvet Gammelstads kyrkstad, som även inkluderar friluftsmuseet Hägnan, är i slutfasen. Appen, som lanseras första delen av 2025 under namnet Visit Gammelstad, innehåller två ljudguider och annat material som tillgängliggör området för besökare. En inventering av information har också inletts för att inkludera Luleå skärgård i appen och utvecklat digitala lärarhandledningar och material kopplat till Kulturgarantin, redo för 2025.

Dessa insatser stärker vår digitala närvaro och skapar bättre förutsättningar att möta våra besökares behov.

Ta fram en anläggningsstrategi i samverkan med Bodens kommun

Sammanfattning

Målet att ta fram och utveckla en anläggningsstrategi är ett större arbete som pågår under hela planeringsperioden. Tillsammans med Bodens kommun har beslut fattats om att genomföra en kartläggning av nuvarande idrottsanläggningar i Luleå och Boden. Utredningsuppdrag för detta har lämnats till Riksidrottsförbundet och SISU Idrottsutbildarna (RF-SISU). Det gäller en nulägesanalys på de idrottsanläggningar, både kommunala och föreningsägda, som finns i respektive kommun. Inventeringen kommer att ligga till grund för en gemensam anläggningsstrategi. I denna strategi ska nya behov och önskemål som kan medföras av den omställning som regionen står inför tas i beaktande. Under året har kartläggningsarbetet pågått och slutförts. Resultatet av analysen presenteras för nämnden under första delen av 2025 och lägger grunden för framtagandet av en anläggningsstrategi.

Kartläggning av mötesplatser/kulturmiljöer/kulturvärden med efterföljande strategi

Beskrivning:

Detta mål har beretts i arbetsutskottet 2023-11-01 inför verksamhetsplan 2024-2026

Sammanfattning

Ett arbete har startat med att ta fram förslag till definitioner av mötesplatser/kulturmiljöer och kulturvärden. Med utgångspunkt i kultur- och fritidsnämndens reglemente, rapporten Kulturens plats i framtidens Luleå, samt kommunens kultur- och idrottpolitiska program skall aktuella mötesplatser/kulturmiljöer och kulturvärden sammanställas. Arbetet fortsätter under 2025.

7.8.2 Kommunfullmäktiges beslutade utredningsuppdrag som nämnden/styrelsen är ansvarig för

Uppdrag	Status
Öka skolbibliotekens tillgänglighet genom samarbete mellan barn- och utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen	
Ett inledande möte med skolchef hölls den 11 oktober 2023 där information lämnades om folkbibliotekets förutsättningar. Frågan om de statliga medlen som väntas tillskjutas för att stärka skolbiblioteken behandlades också. Förvaltningen har tagit del av en utredning om skolbibliotek som gjorts i Skellefteå kommun och Kiruna kommun och utifrån dessa har en uppskattning om vad skolbibliotek i Luleå kommun skulle kunna kosta vad gäller personal, lokaler, utrustning och medier. Den 1 juli 2025 träder en förändring i skollagen i kraft vilket syftar till att stärka elevers tillgång till ett ändamålsenligt skolbibliotek i sin skolmiljö. Revidering av biblioteksplanen har startat för folkbiblioteken som tas till beslut i november 2025. Skolbiblioteken, gymnasiebiblioteken och vuxenutbildningens bibliotek kommer att skriva egna biblioteksplaner utifrån respektive uppdrag samt krav från olika huvudmän och lagstiftning. De olika planerna kommer efter beslut i berörda nämnder att slås ihop till en biblioteksplan för hela kommunen.	
Införa en kulturgaranti för alla barn i Luleå genom samarbete mellan barn- och utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen	
Projektledare för Kulturgarantin är rekryterad under 2024 och ett antal aktiviteter har kunnat påbörjas under hösten. En kompetensutvecklingsdag har genomförts av de utsedda kulturombuden vid skolorna med tema kultur i skolan. Program för 2025 finns framtaget och publicerat på en webbsida. Politiken har genom politiskt beslut permanentat Kulturgarantin och utökat åldersspannet med att även innefatta gymnasieleverna.	
Mer kultur och upplevelser för unga – efter ungas önskemål	
DoIT-projektet på Hertsön är igång och fungerar jättebra. Regelbundna aktiviteter sker varje tisdag på aktivitetshuset Kubben. Det är ungefär 50 barn som träffas varje vecka på aktiviteter som DOIT anordnar utifrån barnens önskemål och behov. Biblioteket samverkar med DOIT, personalen besöker DOIT vid olika tillfällen och en del av aktiviteter sker även på biblioteket. Bibliotekspersonalen har varit med och fångat upp barnens vilja att starta en bokcirkel som nu rullar återkommande. Rektorer på Hertsön har initierat en träff med biblioteket gällande samverkan kring läsfrämjande och barns fritidsläsning. En första träff har genomförts i maj månad. Utgångspunkten är att med gemensamma åtgärder ökar möjligheterna markant för att stärka barns vilja till läsning. En uppföljande workshop kring Hertsöns utveckling hölls i april med representanter från både förvaltningar och bolag med anknytning till Hertsön. Utifrån workshopen arbetas vidare med olika initiativ, det som berör biblioteket mest är Hertsöns	

centrum som en trygg mötesplats under tiden bygget av Hertsöskolan pågår, tex belysning, skyltar, aktiviteter för trivsel och information.

Ung Kultur har under våren kontaktat aktörer och sett över strukturen under 2024. På grund av personalbrist har programverksamheten inte fortlöpt som planerat. Det framtagna upplägget har inte heller varit optimalt för att fungera utan stöttning. Ett nytt och enklare upplägg behöver tas fram, det arbetet är påbörjat och fortsätter under 2025.

En kommunikatör har rekryterats som jobbar gentemot målgruppen unga, något som är unikt i Sverige. Kommunikatören har arbetat fram arbetsrutiner för kommunikation och ett förslag till kanalstrategi och kommunikationsplan för Ung i Luleå. Mallar finns framtagna för en mer enhetlig och mer tillgänglighetsanpassad kommunikation. Bildbank från verksamheterna byggs vidare på eftersom. Under året har Ung i Luleås instagramkonto @ungilulea en ökning av antal följare med 300 st. Besök i samma konto har ökat med 27 procent i år. Totalt har Ung i Luleå nått ut till cirka 16 700 under året. Navets instagram har ökad räckvidd med 65%, ett minskat antal besök med 3% men ett ökat antal följare med 157 st.

Utöver detta har digitala skärmar installerats på fritidsgårdarna för att lättare kunna synliggöra aktiviteter, nyheter, öppettider och ändrade öppettider och ett nationellt nätverk för kommunikation på fritidsgårdarna har startat.

Projektet "Med egna ord" fortsätter genom att nya externa bidrag har erhållits för år 2. Möjligheten att söka bidragen Fixa och Arra nyttjas i alla verksamheter och har kommit igång.

On The Go har kommit i gång och har genomfört sju ordinarie verksamhetstillfällen samt ett arra-projekt tillsammans med Brändöns ungdomar. Föreläsningar har arrangerats bland annat en ungdom som berättade om sina erfarenheter som maskrosbarn, en föreläsning med @psykologenhenrik och konstworkshop på temat psykisk hälsa under namnet #lifehacks. Konsthallen har under året arbetat med att utveckla filmrummet till ett rum för ungas konst, vilket är färdigställt. Rummet kommer primärt användas för ungdomsverksamhet och andra workshops.

7.8.3 Driftsredovisning

(Mkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse 2024	Utfall 2023
Nettokostnader	-379,4	-375,1	-4,3	-339,4
Kommunbidrag	-375,1	-375,1	0	-342,7
Resultat	-4,3	0	-4,3	3,3

Kultur- och fritidsnämnden redovisar ett underskott på -4,3 mkr på helåret. Orsaken till underskottet beror främst på att det genomförda idrottsarrangemanget SM-veckan redovisar ett underskott på -2,3 mkr för 2024. Projektet redovisade ett överskott på +2,2 mkr år 2023 och med en tilldelad budget på 10 mkr över en tvåårsperiod redovisar projektet totalt sett ett knappt underskott (-0,16 mkr) vilket delas mellan Bodens och Luleå kommun. Utöver det har flera av nämndens olika verksamheter varit involverade i SM-veckan och bidragit med insatser. Totalt bedöms kostnaderna för den egna finansieringen i SM-veckan uppgå till 4,5 mkr.

Under året har satsningar på flera evenemang gjorts som ett led i att utveckla Luleå som evenemangsstad. Förutom SM-veckan har satsningar skett på Luleå on Ice, nederländska skridskotävlingen KPN Grand Prix, Rix FM-festivalen i samband med stadsfesten Putte i Parken, familjedagar i parken samt nationaldagen i ny utformning. Ökade kostnader för dessa olika evenemang orsakar ett underskott på -0,6 mkr. I februari 2025 genomförs Melodifestivalen i Luleå och sommaren 2025 ett nytt koncept för sommarfestivalen.

Förberedelsekostnader för dessa två arrangemang orsakar ett underskott på 2024 med totalt -0,6 mkr.

Nämnden kommer att erhålla budgettillskott för Melodifestivalen under 2025.

För satsning på landsbygden har nämnden fattat ett beslut i december om extra bidrag till samlingslokaler med -0,6 mkr.

Ökade kostnader för bevakning i Kulturens hus och Luleå Energi Arena orsakar ett underskott på -1,2 mkr. Konferensverksamheten i Kulturens hus har bidragit med ett överskott på +1,0 mkr.

Utfall jämfört med senaste prognos

Senaste prognosen uppgick till -2,0 mkr. Skillnaden mellan senaste prognos och bokslut (-2,0 mkr) är att beslut om utbetalning av bidrag till Melodifestivalen skett med -0,5 mkr, budget för arrangemanget tillskjuts nämnden under genomförandeåret 2025. Förberedelsearbete för sommarfestivalen 2025 i ny tappning har lett till kostnader på -0,1 mkr under 2024. Beslut om utökat bidrag till samlingslokaler på -0,6 mkr jämfört med budget fattades av nämnden i december. I övrigt blev kostnader för satsningar på flera olika evenemang sammantaget högre, än vad som prognostiserats, -0,6 mkr.

Utfall jämförelse med föregående år

År 2023 redovisade nämnden ett överskott på 3,3 mkr. Av det överskottet motsvarade SM-veckan 2,2 mkr vilket är den huvudsakliga anledningen till skillnaden på avvikelserna mellan 2023 och 2024. Högre kostnader i samband med satsningar på evenemang under 2024 samt högre kostnader för bevakning i Kulturens hus och Luleå Energi Arena förklarar i övrigt skillnaden mellan resultaten.

7.8.4 Investeringsredovisning

(Mkr)	Utfall 2024	Utfall 2023	Budget 2024	Avvikelse 2024
Nettoinvesteringar	-17,0	-19,5	-13,9	-3,1

Renovering av byggnaderna på friluftsmuseet Hägnan har fortgått enligt plan och budget för 2024 är förbrukad (-1,9 mkr). Efter år 2026 planeras de större renoveringsarbetena vara klara. Traktorer till idrottsplatserna, isbanan samt till Hägnan har anskaffats under året och uppgår totalt till -4,8 mkr. Avvikelsen i förhållande till budgeten blev -2,9 mkr vilket beror på att traktorn till Hägnan tidigare lagts till år 2024 då budget fanns 2025 och dels blev de övriga traktorerna dyrare (-1,7 mkr) på grund av prisökningar.

Belysning till Tunavallen (-1,3 mkr) genomfördes under året och var även den investeringen tidigare lagd till 2024 från 2025. Anpassning av ljud och ljus till Luleå Energi Arena har tillkommit under året (-1,6 mkr). Verksamhetsinvesteringar till Hertsö badhus har skett till ett belopp av -1,0 mkr, budgeterat belopp -1,5 mkr.

Investeringar från två medborgarförslag tillkommit och budget för dessa tillskjutits. Dessa investeringar består av en badbrygga i Norra hamn (-0,5 mkr) vilken tas i drift till sommaren 2025 samt anläggning av skicrossbana i Måttsundsanläggningen -0,5 mkr.

Entrén och de allmänna ytorna i Kulturens hus har genomgått ett renoveringsarbete, budget var satt till -4,0 mkr och -2,2 mkr har förbrukats under 2024. Resterande del kommer att användas under 2025 då arbetet blir klart. Renovering av lokalerna i Medborgarhuset i Råneå har också genomförts till en total summa av -0,8 mkr och budgeten var satt till -1,5 mkr.

I övrigt har investeringar på -2,2 mkr genomförts alltifrån hamn- och muddringsarbeten, maskiner till konst. Avvikelse mot budget -0,1 mkr.

7.8.4.1 Investeringsprojekt

Investeringsredovisning, mkr	Totalutgift			Varav årets investeringar		
Färdigställda projekt	Total budget	Ack. Utfall	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse
Traktorer idrottsplatser, isbanan, Hägnan				-1,9	-4,8	-2,9
Verksamhetsutrustning Hertsö badhus				-1,5	-1,0	+0,5
Ombyggnad entréplan Kulturens hus				-4,0	-2,2	+1,8
Ljud och ljus Luleå Energi Arena				0	-1,6	-1,6
Belysning Tunavallen					-1,3	-1,3
Övrigt				-4,5	-4,1	+0,4
Summa				-11,9	-15,1	-3,2
Pågående projekt	Total budget	Ack. Utfall	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse
Renovering byggnader Hägnan	-10,0	-6,0	+4,0	-2,0	-1,9	+0,1
Summa	-10,0	-6,0	4,0	-2,0	-1,9	0,1

I övrig post ingår exempelvis konst, hamnarbeten skärgård, kvarvarande del av personalhuset på Hägnan, renovering anläggningar.

7.9 Infrastruktur- och servicenämnd

7.9.1 Sammanställning måluppfyllelse

● Effektmål 1 – Vi ska förbereda för kommande generationer

- Ge barn och unga möjlighet att påverka, en för dem, säker, hälsosam och utvecklande vistelsemiljö.
- Möta behovet av tillväxt och samtidigt minska underhållsskulden genom att balansera nyinvesteringar mot reinvesteringsbehovet i befintliga anläggningar och byggnader.
- Öka medborgarnas möjligheter att välja hållbara transportmedel genom infrastruktur som ger förutsättningar för hållbart resande.
- Skapa förutsättningar för hållbart byggande.
- Minska klimatpåverkan inom drift- och investeringsverksamheten.

● Effektmål 2 – Vi vill åstadkomma en attraktiv kommun som ständigt utvecklas.

- Ökad dialog och kommunikation med medborgare och näringsliv som skapar förutsättningar att öka kommunens attraktivitet.
- Utökad och vidareutvecklad samverkan inom kommunkoncernen samt med näringsliv, akademi och övriga intressenter/samarbetspartners.
- Säkerställa att vi har rena, trygga, tillgängliga och tilltalande miljöer och mötesplatser för alla.
- Möta det arbetskraftsbehov samt den kompetensutmaning som den accelererade och hållbara samhällsomställningen kräver.

● Effektmål 3 – Effektiv och tillgänglig service, såväl internt som externt i syfte att stärka förtroendet för, och nöjdheten med, kommunen.

- Underlätta för alla att ta del av våra tjänster genom att erbjuda och vidareutveckla lösningar för självservice.
- Vidareutveckla och effektivisera arbetsprocesser för ökad kvalitet och service.
- Ökad nöjdhet från medborgare och näringslivet i kontakterna med Luleå kommuns kundcenter.

7.9.1.1 Effektmål 1 - Vi ska förbereda för kommande generationer

Effektmål 1 utgår från kommunens uppdrag som samhällsbyggare samt demokratiaktör stödjer i huvudsak de övergripande målen KLIMAT och GRANNSKAP. Det övergripande målet DELAKTIG omhändertas i de regelbundna arbetsprocesserna, en särskild tyngdpunkt avseende delaktighet för barn och unga finns med i verksamhetsmålen.

Den samlade bedömningen för effektmålet och dess underliggande verksamhetsmål är att det är i hög grad uppfyllt för verksamhetsåret. Detaljer gällande eventuella avvikelser samt planerade åtgärder framgår i rapporteringen för de underliggande verksamhetsmålen.

7.9.1.1.1 Ge barn och unga möjlighet att påverka, en för dem, säker, hälsosam och utvecklande vistelsemiljö.

Verksamhetsmålet syftar till att utveckla arbetet med barnens rätt för att på allra bästa sätt värna om och ta hand om medborgarna som är vår framtid – barnen.

Verksamhetsmålet anknyter till Artikel 3 i barnkonventionen; barnets bästa – vid alla åtgärder och beslut som rör barnet direkt eller indirekt, ska barnets bästa beaktas i första hand. Barnets bästa i förhållande till

vistelsemiljön omhändertas systematiskt vid genomförande av Barnkonsekvensanalys (BKA) i investeringsprojektens tidiga skeenden.

Verksamhetsmålet stödjer också demokratin och barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade (enligt artikel 12 i Barnkonventionen). Barnens åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

I syfte att utveckla arbetet med barnens rätt har infrastruktur- och serviceförvaltningen tagit fram en handlingsplan för att visa vilka insatser som behöver göras inom avdelningarnas olika uppdrag kopplat till barnperspektivet. Förvaltningsövergripande har information om genomförande av barnkonsekvensanalys (i de fall barn berörs) inarbetats och uppdaterats i projektmodellen. I början av 2025 är en workshop, som syftar till att ta fram ett anpassat och utökat stöd vid genomförande av barnkonsekvensanalyser i samband med samhällsbyggnadsprojekt, planerad.

I slutet av föregående år beslutade infrastruktur- och servicenämnden om uppdaterade **Riktlinjer för kommunala lekmiljöer** (före detta Lekplatsplanen). Syftet med uppdateringen har varit att förtydliga riktlinjerna för att underlätta arbetet med att utveckla barnens lekmiljöer med barnkonventionen i fokus. I handlingsplanen för allmänna lekmiljöer, vilken formats utifrån beslutade riktlinjer, har avvägningar gjorts för vilka lekmiljöer som ska rustas upp eller byggas om fram till och med 2027. Arbetet med lekmiljöer som ska rustas upp 2025 pågår.

I tillägg till arbetet med handlingsplanen för de allmänna lekmiljöerna har även ett arbete för att ta fram **riktlinjer vid utformning av grundskolans utemiljöer** pågått. Dessa riktlinjer, precis som riktlinjerna för kommunala lekmiljöer, är en del i kommunens arbete med att uppfylla barnkonventionen. Riktlinjerna för utformning och utveckling av grundskolans utemiljöer är klara att överlämnas till politiken så snart klagörande om beslutsinstans tydliggjorts.

Inom förvaltningen ges generellt berörda grupper, inklusive barn och unga, **möjlighet att påverka vistelsemiljöer och utformning** i olika forum i samband med utformning av stadsbyggnadsmiljön. Under hösten har dialoger hållits med barn på Stadsöskolan och på Hertsöskolan/Svedjeskolan inför om-/nybyggnationen av de allmänna lekmiljöerna 2025. Vid dialogerna har utöver platsbesök med frågor även workshops genomförts där eleverna med kreativa metoder kunnat visa och modellera lekmiljöer.

Ett annat exempel på dialoger som har genomförts under hösten handlar om dialog med barn på Svedjeskolan kopplat till bra skolvägar och där arbetet har samordnats med ombyggnation av Lillstrandsvägen och Svedjevägen. Urval för genomförande av ombyggnation av bra skolvägar samordnas i hög utsträckning med andra pågående projekt. Barnkonsekvensanalysen tillsammans med dialogerna utgör en viktig del i arbetet med förstudier avseende bra skolvägar.

Förvaltningen har även under året varit behjälplig i flertalet detaljplaner där kunskap om barns situationer och miljöer har behövts stärkas.

Den samlade bedömningen för helåret är att verksamhetsmålet är i hög grad uppfyllt.

7.9.1.1.2 Möta behovet av tillväxt och samtidigt minska underhållsskulden genom att balansera nyinvesteringar mot reinvesteringsbehovet i befintliga anläggningar och byggnader.

Hållbart byggande handlar om, förutom att tänka på hållbarhet vid nybyggnation, även om ett bra underhåll av byggnader och infrastruktur. Underhållet av gator, gång- och cykelvägar samt kommunala fastigheter omhändertas via reinvesteringsplanerna. Mätetalen syftar till en uppföljning av genomförande av planerade åtgärder samt att avsatta medel för ändamålet brukas.

Lokalbanken består av de objekt eller delar av objekt som står outhyrda. Antalet objekt i lokalbanken har under de senaste åren ökat och det kommunbidrag nämnden erhåller täcker inte kostnaderna.

Målsättningen är att halvera kostnaderna för lokalbanken under mandatperioden.

KPI	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
Åtgärder enligt reinvesteringsplan för gata och gång- och cykelvägar är genomförda till 100%	Nytt mätetal 2024	87,5%	100%
Åtgärder i beslutad förnyelse- och underhållsplan (Va) är genomförda till 100%	Nytt mätetal 2024	70%	100%
Åtgärder enligt reinvesteringsplan för fastigheter är genomförda till 100%	Nytt mätetal 2024	98%	100%
Nyttjande av tilldelade resurser (mkr) för beslutad reinvesteringsplan för gata och gc-vägar	98%	103%	100%
Nyttjande av tilldelade resurser (mkr) för beslutad förnyelse- och underhållsplan för VA	102%	78%	100%
Nyttjande av tilldelade resurser (mkr) för beslutad reinvesteringsplan för fastigheter	93%	96%	100%
Kostnaden för lokalbanken ska under mandatperioden minska med 50% jämfört med 2022-12-31 (<i>Kostnad 2022-12-31: 25 684 tkr</i>)	-14% 22,5 mkr	+32% 33,9 mkr	-50% (2026), 12,5 mkr

Utfallet för nyttjandet av tilldelade resurser för beslutad **reinvesteringsplan för fastigheter** uppgår till 96% för 2024 och utfallet för de åtgärder som har planerats i reinvesteringsplanen ligger på 98%. I prognosen för året har reinvestering Svartöstadens folkets hus exkluderats.

Utfallet för nyttjandet av tilldelade resurser för beslutad **reinvesteringsplan för gata och gång- och cykelvägar** uppgår till 103% för 2024. Gällande de åtgärder som hade planerats i reinvesteringsplanen beslutades, efter genomförd projektering av planerade åtgärder, att reinvesteringarna av Öresvägen samt del av Markvägen inte skulle genomföras 2024. Detta innebär att utfallet för genomförande av åtgärder enligt reinvesteringsplanen för 2024 ligger på 87,5%.

Infrastruktur- och servicenämnden är i egenskap av huvudman för vattentjänsterna i kommunen ansvarig för att säkerställa infrastrukturen för vattenförsörjning och avloppshantering. Utfallet avseende de åtgärder som planerats i **förnyelse- och underhållsplanen för VA** uppgår till 70% och utfallet för nyttjandet av tilldelade resurser uppgår till 78% för 2024. Nyttjandet av de tilldelade resurserna för helåret understiger budget med 73 mkr. Avvikelsen beror på flera olika anledningar. De största avvikelserna finns i projekt Råneå vattenledning (27 mkr) där myndighetsbeslut kopplat till markåtkomst förskjuter byggfasen och Östra länken (14 mkr) där utförandet understigit planerad budget. Ytterligare avvikelser kan läsas i investeringsredovisningen, kapitel 6.2.

Mätetalet avseende **lokalbanken** utgår från förvaltningens uteblivna hyresintäkter. De uteblivna hyresintäkterna för 2024 uppgår till cirka 34 mkr, en ökning med 11,4 mkr jämfört föregående år. Ökningen beror främst på att förvaltningshuset (Kungsfågeln 5) tillfälligt, under tiden för ombyggnation och anpassning till ny verksamhet, ligger i lokalbanken. De uteblivna hyresintäkterna jämfört med ingångsvärdet, december 2022, har ökat med drygt 32% (8,2 mkr).

De driftsrelaterade kostnaderna bedöms ligga 20 - 25% lägre än den uteblivna hyresintäkten. I verksamhetsplanen för 2025, där mätetalet avseende lokalbanken kvarstår, kommer uppföljning att uteblivna hyresintäkter att ersättas av uppföljning av aktuella driftskostnader. Ingångsvärdet från december 2022 kommer att uppdateras och ersättas med driftskostnaden vid den aktuella tidpunkten.

Utifrån den påverkansgrad nämnd och förvaltning har arbetar förvaltningen med aktiviteter för att balansera lokalbanken. I syfte att underlätta för verksamheterna att enkelt kunna se och ha tillgång till information om tillgängliga lokaler har information om lediga lokaler sammanställts. Förutom att underlätta hanteringen inom kommunen är förhoppningen att lokaler som redan finns i kommunens ägo ska, med eventuell anpassning, kunna återanvändas i högre omfattning. Även avyttringsprocessen för lokaler antas kunna påverkas positivt genom den ökade tillgängligheten till information. Till informationen ska en e-tjänst kopplas där verksamheterna ska kunna skicka in intresseanmälningar för de lediga lokalerna. Förbättringar som gjorts är en översyn av e-tjänsterna inom sektion lokalförsörjning med målsättningen att samla all hyresadministration i en e-tjänst. Ett annat exempel är en förenkling av den kontinuerliga uppföljningen av fastighetsobjekten i lokalbanken.

Ett samhälle med trygghet, säkerhet och trivsel är viktiga faktorer för dess invånare. Inom ramen för sitt uppdrag, och i det löpande arbetet, bidrar nämnd och förvaltning till detta genom bland annat bra och säkrare trafiklösningar och en grön och trivsamt miljö. En trivsamt miljö innefattar alltifrån lekplatser, parker och grönområden till utegym. Ett annat exempel där nämnd och förvaltning bidrar är via parksektionens särskilda insatser i socioekonomiskt utsatta områden, där de skapar förutsättningar för aktiviteter via olika mötesplatser, tex isbanor, grillplatser, pulkabackar och ytor för spontanidrott.

Den samlade bedömningen för helåret är att verksamhetsmålet är i hög grad uppfyllt.

7.9.1.1.3 Öka medborgarnas möjligheter att välja hållbara transportmedel genom infrastruktur som ger förutsättningar för hållbart resande.

God infrastruktur för hållbara transportmedel är en förutsättning för att fler ska välja att resa hållbart. Genom kommunens cykelplan, arbetet med L till Å – hållbart resande och genom att prioritera snöröjning på gång- och cykelvägar samt bussgator bidrar nämnden till att öka andelen hållbara färdvägar.

Vidare tillgänglighetsanpassas busshållplatser och med det menas att bussfickan justeras och att plattformen höjs för att minska insteget till bussen samt att taktilla plattor läggs för att underlätta för personer med nedsatt syn. I samband med tillgänglighetsanpassningen ses även anslutningen för gång- och cykeltrafiken till hållplatsen samt belysning över. Vid behov installeras rörelsedetektorer för belysningen för trygga busshållplatser. Kommunen har för närvarande 404 busshållplatser.

KPI	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
Öka antalet tillgänglighetsanpassade busshållplatser	150	153	153

Tillgänglighetsanpassning av busshållplatser har gjorts för busshållplatserna i båda riktningarna till/från centrum på Vänortsvägen (Porsön) samt i påstigande riktning mot centrum på Landbovägen (Södra Sunderbyn) gjorts. Utplacering av väderskydd vid busshållplatsen för påstigning på Vänortsvägen, vilket har utformats och byggts i samarbete med gymnasieskolan i Luleå, kvarstår och kommer att göras i närtid.

Förvaltningen har under en tid arbetat med en **digitalisering av cykelplanens utbyggnadsplan**.

Digitaliseringen har utvecklats till, och kommer att vara, ett viktigt verktyg till stöd vid planering av kommande investeringar och reinvesteringar av cykelinfrastruktur. Utbyggnadsplanen har tidigare visualiseras via ett lager i web-GIS, och är tänkt att alltid ha aktuell/uppdaterad information och visar både befintlig och obefintlig cykelinfrastruktur samt alla vägnät (kommunala, statliga och enskilda).

I samband med digitaliseringen har ett förslag på prioriteringsordning, som i många delar är likt tidigare beslutade ramar för prioriteringar, tagits fram. I handlingsplanen tydliggörs nämndens ramar och riktlinjer för att kunna applicera dessa vid arbetet med framtagande av förslag till framtida investeringar avseende cykelinfrastruktur och inför det årliga beslutet om kommande investeringsplan.

Den av förvaltningen föreslagna prioriteringsordningen tillsammans med en beskrivning över den metodik som föreslås bildar utbyggnadsplanen för cykel. Utbyggnadsplanen har beslutats av nämnden i augusti.

Mobility management handlar om **beteendepåverkande åtgärder** för att påverka resan innan den har börjat. Marknadsföring, utbildningsinsatser och samhällsplanering är några exempel på proaktiva åtgärder innan resan för att öka det hållbara resandet.

I fokus för de beteendepåverkande åtgärderna under 2024, vilket mobilitetskontoret **"L till Å – hållbart resande"** driver, har arbetet med att öka andelen hållbara pendlings- och tjänsteresor inom Luleå kommun som organisation fortsatt. Genom att ta fram underlag till en strategi för hållbart resande och förankra detta i organisationen vill kommunen agera förebild för hållbart resande.

Under ett antal sommarmånader har en resvaneundersökning för anställda inom kommunen genomförts. Undersökningen och dess resultat kommer, tillsammans med annan relevant data, att utgöra underlag för en kommande workshop där deltagarna i tillägg till att de får en introduktion till Mobility management även bidrar med framtagandet av en handlingsplan.

Ett annan aktivitet inom **"L till Å – hållbart resande"** handlar om det årligen inkommande inslaget Sommarrörelsen. I **"Sommarrörelsen 2024"** ville nämnd och förvaltning, förutom att inspirera till aktiv mobilitet och lyfta dem som cyklar och går samt styra mot ett önskvärt trafikbeteende, även visa på alternativa sätt att nyttja ytor i staden och väcka tankar och idéer om hur vi vill att vår stad ska se ut. Målsättningen med årets arbete har handlat om att, med insatser där vi tar hjälp av färg, form och belysning, uppnå en tydligare vägvisning längs med stråket. Hertsöstråket, vilket har inslag av blandtrafikgator och också är ett cykelstråk där det kommit in många synpunkter och där det finns svåra korsningar och ett behov av att tydliggöra vart man ska cykla, har varit testpilot. Några exempel på insatser som har vidtagits är vägmålning och vägmarkeringar, korrigerigering av befintlig skyltning och nya vägvisningsskyltar.

Efter avslutad testperiod har en utvärdering av årets sommarrörelse gjorts där bland annat resultatet av en genomförd enkät och observationer under testets gång har ingått i analysen. Resultatet av utvärderingen kommer att presenteras för nämnden i januari och kommer på sikt att vara ett underlag för att se om och hur de genomförda insatserna i framtiden kan vara applicerbara på andra delar av cykelnätet.

Den samlade bedömningen för helåret är att verksamhetsmålet har uppnåtts.

7.9.1.1.4 Skapa förutsättningar för hållbart byggande.

Genomförande av Livscykelanalys (LCA) för Hertsö badhus är ett exempel på hur nämnd och förvaltning bidrar till hållbart byggande.

KPI	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
Livscykelanalys (LCA) på tre investeringsprojekt; Hertsö Badhus, Kronanvägen samt Vattenledning Råneå	2	-	1

Arbetet med **livscykelanalyser** för Kronanvägen samt Råneå vattenledning gjordes under 2023. I analyserna har såväl projektens klimatpåverkan samt möjliga åtgärder för att minska klimatpåverkan tagits fram. Analyserna visade på stora skillnader i klimatpåverkan mellan de båda projekten t ex beroende på val av schaktningsmetod. Slutledningarna av de genomförda analyserna kommer att vara värdefulla vid planeringen av kommande projekt där det är applicerbart.

Livscykelanalysen för Hertsö badhus innehåller flertalet parametrar som ingår i byggnadens klimatdeklaration vilken slutförs i samband med att badhuset tagits i drift. Invigningen av badhuset sker 1 mars 2025. Livscykelanalysen kommer att redovisas till nämnden under våren 2025.

Förvaltningen är medsökande i ett delprojekt avseende ökad kapacitet för hållbart och cirkulärt byggande genom genomförande av piloter som ska resultera i strategiska satsningar samt ökad samverkan och kunskapsdelning i Luleå kommun med omnejd, genom kommunens medverkan i projektet Thriving Northern Cities, där Luleå tillsammans med Umeå, Örnsköldsvik, Sundsvall och Östersund söker projektmedel.

Förvaltningen deltar med ett flertal representanter i det kommunövergripande projektet gällande "Cirkulärt byggande och återbruk" som drivs av kommunstyrelseförvaltningen. I projektet tas bland annat tidigare erfarenheter tillvara vid ombyggnation och återbruk av massor vid tidigare projekt tillsammans med erfarenhetsutbytet i projektet "Smart Built optimera" med andra kommuner.

Förvaltningen bidrar till att skapa förutsättningar för återbruk och ett hållbart byggande genom varsam rivning och tillvaratagande av material vid ombyggnation av kommunala fastigheter. Tillvarataget material kan återbrukas antingen i kommunala fastigheter och/eller erbjudas för återbruk genom försäljning till allmänheten. Försäljning till allmänheten genomfördes via en tillfällig pop-up butik i maj. Intresset från allmänheten var dock ganska lågt denna gång, därför har inget ytterligare tillfälle genomförts under detta år.

Den samlade bedömningen för helåret är att verksamhetsmålet i hög grad har nåtts.

7.9.1.1.5 Minska klimatpåverkan inom drift- och investerings-verksamheten.

Infrastruktur- och serviceförvaltningen arbetar med att minska klimatpåverkan inom drift- och investeringsverksamheten bland annat genom att minska koldioxidutsläppet från de lokala resorna i tjänsten, fortsätta med utbyggnaden av den kommunala ladd-infrastrukturen, återanvändning av datorer samt byte av kommunens fordon till fossilbränslefria fordon för att på så sätt minska utsläpp av klimatpåverkande ämnen.

KPI	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
Halvera koldioxidutsläpp från lokala resor i tjänsten jämfört med 2019	133 501 kg (utfall 12 mån)	143 716 kg (utfall 12 mån)	135 502 kg
Öka antalet laddpunkter för elbilar i anslutning till kommunens verksamheter och parkeringsplatser jämfört med 2023-12-31	48	85 nya	60 nya
Minska den totala förbrukningen av el och värme, i kommunala fastigheter (inkl. motorvärmare och utomhusbelysning som matas från fastigheterna), kWh per kvm med 3 %.	159,5 kWh	156,1 kWh	154,7 kWh

Minskningen av **koldioxidutsläppet** för de lokala resorna under referensperioden för helåret 2024 jämfört med 2019 uppgår till 47% (ca 127 000 kg). Utfallet och möjligheterna till måluppfyllnad har framför allt påverkats av den förändrade reduktionsplikten som sänktes från 30,5% till 6% CO2 reduktion för diesel MK1 vid årets början. Ökningen av reduktionsplikten till 10% som kommer att införas under 2025 samt utbytet till fler elfordon kommer att bidra positivt nästkommande år.

Utbyggnaden av laddpunkter för tjänstebilar fortskrider. Det finns 133 tillgängliga laddpunkter för kommunens tjänstebilar, varav 112 är kommunens egna och 21 ägs av externa fastighetsägare. Ytterligare 24 laddpunkter är beställda. Merparten av de laddpunkter som återstår, utöver tillgängliga och beställda, är placerade på fastigheter där kommunen är hyresgäst. Det långsiktiga behovet är ca 350 laddplatser fram till år 2027.

Från och med 2025 finns ett **lagkrav att alla fastigheter** (bostäder undantaget) med fler än 20 parkeringsplatser **ska erbjuda minst en laddpunkt** för elfordon. Av de kommunalt ägda fastigheterna är det 27 fastighetsobjekt som berörs av de nya lagkraven. Fram till och med december månad har laddpunkter till 17 fastighetsobjekt beställts, varav fem är helt klara. Ytterligare nio beställs i början av 2025. Installation av laddpunkt vid Munkebergs förskola kan inte göras nu på grund av kommande ombyggnation.

Ingångsvärdet för mätetalet gällande **den totala förbrukningen av el och värme i de kommunala verksamheterna**, utfallet för 2023, har korrigerats från 163,6 kWh per kvm till det korrekta värdet 159,5 kWh per kvm. Justeringen har gjorts i samband med systembyte då det identifierades att den i systemet tidigare registrerade elförbrukningen genererat ett för högt värde på delar av fastighetsobjekten. I och med justeringen av ingångsvärdet har även målvärdet för 2024 justerats, från 158,7 kWh per kvm till 154,7 kWh per kvm.

Under 2024 uppgår den totala förbrukningen av el och värme i kommunala fastigheter till 156,1 kWh per kvm, en minskning med ca 2,1 procentenhet (3,4 kWh per kvm) jämfört med det korrigerade värdet för föregående år.

En positiv utveckling som trots tidigare rapporterade negativt påverkande faktorer, till exempel fler modulbyggnader som drivs och värme hålls enbart på el och där byggnaden i sig har ett mycket sämre energivärde, har möjliggjorts framförallt genom utbyte till LED armaturer i ett flertal skolor och sporthallar men även genom kallställning av f.d. räddningsstationen fram till mitten av oktober och enbart underhållsvärme för att förhindra skador på byggnaden efter den 15 oktober.

Återbruksinventering med klimatberäkning är genomförd för Örnen etapp 1. I den genomförda inventeringen har produkter i tvättstugor och kök prioriterats men även andra produkter där ett återvinningsvärde bedöms finnas har dokumenterats. I inventeringen har funktionellt skick och estetiskt värde bedömts och schablonvärden för klimatbesparing vid återvinning baserat på vad det innebär för utsläpp av CO₂-ekvivalenter att framställa nya liknande produkter har noterats. Schablonvärden på klimatbesparing (kg CO₂e) är redovisat per produkt och är framtagna från CCBuild samt Boverkets klimatdatabas.

Den tidigare rapporterade återbruksinventeringen inför ombyggnationen av förvaltningshuset är genomförd och upphandling av entreprenörer för tillvaratagande av det material som kan återbrukas påbörjas under våren 2025. Under året har även en återbruksinventering av etapp 2 på Örnen samt Klockarängen genomförts. Vid inventeringen av Örnen framkom förekomst av asbest i många delar vilket begränsar möjligheten till återbruk. Möjligheterna till återbruk vid Klockarängen är bättre där till exempel innerdörrar och vitvaror kan återbrukas till andra projekt. Vid ombyggnationen av del av Klockarängen (gruppbostad) bibehålls planlösningen till stor del, något som sparar innerväggsmaterial.

Förvaltningen har under 2024 gjort en **översyn av antalet tjänstebilar** i syfte att optimera nyttjandet för att minska klimatpåverkan och kostnader. Resultatet efter genomförd översyn kommer att användas för bedömning av framtida behov, där även framtida utbyte till elfordon behöver tas med i bedömningen.

Den samlade bedömningen för helåret är att verksamhetsmålet delvis har nåtts.

7.9.1.2 Effektmål 2 - Vi vill åstadkomma en attraktiv kommun som ständigt utvecklas.

Dialog och kommunikation med medborgare och näringsliv är viktigt för hur vår kommun upplevs. Det handlar dels om att förmedla information och skapa rätt förväntningar, dels att genom dialog lyssna in och förstå våra intressenters behov och använda de medel vi har till förfogande på bästa sätt. Allra störst värde uppnås när kommunikation och dialoger genomförs innan en förändring eller inför ett beslut, men kommunikation och dialog under pågående arbete och i det löpande arbetet, är också viktigt för att fånga upp synpunkter och förbättringsförslag. Dialoger med medborgare och andra intressenter sker med regelbundenhet i verksamheterna.

Den samlade bedömningen för effektmålet och dess underliggande verksamhetsmål är att det är uppfyllt för verksamhetsåret. Detaljer gällande eventuella avvikelser samt planerade åtgärder framgår i rapporteringen för de underliggande verksamhetsmålen.

7.9.1.2.1 Ökad dialog och kommunikation med medborgare och näringsliv som skapar förutsättningar att öka kommunens attraktivitet

KPI	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
Nöjdhet avseende reinvesteringsprojekt bostadsgator (NKI, Nöjd Kund Index)	-	-	75%

Under 2023 togs en undersökning fram för att, med hjälp av en applikation som sektion Geodata tillhandahåller, kunna mäta och följa upp boendes upplevelse i samband med reinvesteringsprojekt av gator i bostadsområden. Syftet med undersökningen, förutom att mäta de boendes upplevelse, är att kunna tillvarata de synpunkter som lämnats i samband med undersökningen vid planeringen av kommande projekt för underhåll av bostadsgator.

I undersökningen har de boende möjlighet att skatta, och i fritext ange, hur de upplevde informationen de fick innan ombyggnationen i området, hur de upplevde situationen under själva ombyggnationen och hur de upplever det färdiga resultatet. I tillägg till detta finns mer detaljerade frågor kopplat till upplevelsen under själva byggnationen och det färdiga resultatet.

Under 2024 har undersökningar genomförts vid bostadsområden på Björkskatan och Bergnäset där ombyggnation har skett under 2022 samt Lerbäcken där ombyggnation slutfördes under 2023.

Efter de genomförda undersökningarna kan konstateras att besvarandegraden genomgående har varit alltför låg för ett tillförlitligt resultat avseende mätetalet, detta trots försök att öka besvarandegraden genom personliga besök för information om genomförande av enkäten på bostadsområdet på Lerbäcken. De inkomna svaren i fritext vid de genomförda undersökningarna har dock gett värdefull information som har hjälpt till att kunna öka kvaliteten i arbetsprocessen och trots ett inte helt tillförlitligt resultat i absoluta tal avseende mätetalet kan konstateras att nöjdheten på Lerbäcken, där ombyggnationen slutfördes ett år senare, visar på en ökad nöjdhet.

Den samlade bedömningen för helåret är att verksamhetsmålet har nåtts.

7.9.1.2.2 Utökad och vidareutvecklad samverkan inom kommunkoncernen samt med näringsliv, akademi och övriga intressenter/samarbetspartners.

Fastighetsavdelningen arbetar med att marknadsföra och utveckla stöd i tidigt skede för våra hyresgäster. Inom ramen för detta arbete ses till exempel information om, och möjlig vidare utveckling av, hur avdelningen kan stötta övriga förvaltningar med specialistkompetens vid om- eller nybyggnationer.

Avdelning Service & support arbetar aktivt för att utveckla samverkan på flertalet områden. För att kunna klara kompetensförsörjning och upprätthålla drift- och utvecklingskapacitet måste samverkan sökas med andra inom kommunkoncernen och med andra kommuner. Lönecenter, för att ta ett exempel, har bjudit in till uppskattade träffar och utbildningar till andra löneverksamheter från Kiruna i norr till Umeå i söder. En rapport är sammanställd för att ensade arbetsätt och processer för lönehantering, med särskilt fokus på systemförvaltarens roll.

Kundcenter har utvecklat samarbetet med bolagen (LLT, Luleå Hamn, Lumire) och har upprättat nya överenskommelser om service.

Avdelningen ingår också i nationella nätverk/organisationer däribland Sveriges serviceförvaltningar, där aktörerna tillsammans söker områden för samverkan. Idag finns utmaningar i verksamheterna i form av

starka personberoenden, få specialister, komplexa system, tuffare krav på informations-/IT-säkerhet och krävande användare. Genom att träffas och utbyta arbetssätt är förhoppningen att på sikt kunna hjälpa varandra eller att samorganisera oss över kommungränser för att klara vårt grunduppdrag. Luleå är drivande i resonemangen för ett utökat samarbete och dialog förs med andra kommuner, e-nämnden, Sambruk och SKR gällande eventuella möjliga samarbetsformer och synergier.

I verksamheterna pågår, utöver ovan exempel, med kontinuitet och i det dagliga arbetet en mängd olika samverkansmöten såväl internt som externt.

Avdelning Infrastruktur, håller eller deltar, i olika mötesforum för samverkan utöver de regelbundna mötesforumen i projektmodellen som handlar om planering och genomförande av samhällsbyggnaden. Ett exempel handlar om deltagandet i branschråd Infrastruktur som drivs av Luleå näringsliv där även representanter från näringslivet deltar.

Den samlade bedömningen för helåret är att verksamhetsmålet har nåtts.

7.9.1.2.3 Säkerställa att vi har rena, trygga, tillgängliga och tilltalande miljöer och mötesplatser för alla.

Våra medborgares upplevelse är viktig i arbetet och strävan av att säkerställa rena, trygga och tilltalande offentliga miljöer och mötesplatser för alla.

Målet 75% har kvarstått från 2023, då antalet svarande under 2023 inte varit så stort.

KPI	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
Medborgare uppfattar våra offentliga miljöer som attraktiva, tillgängliga och välskötta	81%	88%	75%

Februari till och med mars månad har en undersökning av hur medborgare och besökare upplever **Södra hamnplan** genomförts. Gemensamt med tidigare genomförda undersökningar är att deltagandet inte varit tillräckligt högt vilket gör att det inte går att dra några absoluta slutsatser av resultatet utan det får mer ses som en indikation av, eller ett axplock av, upplevelsen av platsen bland dem som besökt denna.

Av dem som vid sitt besök på Södra hamnplanen valt att delta i undersökningen (57 personer) svarade 88% (51 personer) att de upplevde Södra hamnplan helt eller delvis som attraktiv, tillgänglig och välskött. Bland de kommentarer som lämnats har några svarat att de upplever platsen som en lugn mötesplats med mycket rymd och fin utsikt och möjlighet till flexibelt nyttjande medan andra upplever att det är för mycket betong och önskar mer gemytlighet. Den kommentar som är vanligast förekommande är önskemål om året runt café.

Under sommaren har tre undersökningar genomförts, **Raanparken (Råneå), Hermelinsparken samt Södra Hamnplan**. Genomförande av undersökningarna har kommunicerats via sociala medier, för deltagande i undersökningen behöver platsen dock ha besökts under den aktuella perioden för undersökningen. Undersökningarna av Raanparken och Hermelinsparken visar att de gröna miljöerna i samhället är högt uppskattade av medborgarna. I Raanparken (39 svar) och Hermelinsparken (73 svar) uppger 95% av de som deltagit i undersökningarna att de helt eller delvis upplever parkerna som attraktiva, tillgängliga och välskötta. Motsvarande siffra för Södra Hamnplan (72 svar) under sommarsäsongen ligger på 75% vilket är

i enlighet med målet. Sammantaget för sommar och vinter upplevs Södra Hamnplan vara en attraktiv, tillgänglig och välskött plats av drygt 80% av dem som deltagit i undersökningen.

I snitt för **samtliga genomförda undersökningar under året** har 88% av dem som deltagit i undersökningarna uppgett att de upplever parkerna och platserna helt eller delvis attraktiva, tillgängliga och välsköta vilket innebär att målet har nåtts.

Ett antal undersökningar är planerade för nästkommande sommar och uppföljning av dessa kommer att ske inom berörda sektioner.

Under våren bjöd nämnden in en student som gjort ett **examensarbete** om Södra hamn för att, som en ung lulebo, komma och berätta om sina tankar om en möjlig framtida utveckling av platsen.

Den samlade bedömningen för helåret är att verksamhetsmålet har nåtts.

7.9.1.2.4 Möta det arbetskraftsbehov samt den kompetensutmaning som den accelererade och hållbara samhällsomställningen kräver.

Aktiviteter för att öka kommunens attraktivitet som arbetsgivare pågår centralt inom kommunen där kommunstyrelseförvaltningen har ett uppdrag att samordna metoder och rutiner för kompetensförsörjningen. Inom infrastruktur- och serviceförvaltningen pågår ett flertal aktiviteter inom kompetensförsörjningsområdet, exempelvis nya kanaler för annonsering, fler grundskole-, gymnasie- och universitetsstuderande som feriearbetar och/eller gör praktik och/eller examensarbete, chefs- och ledarutveckling samt utveckling av rekryteringsprocessen.

Kompetensförsörjning handlar inte bara om att rekrytera nya kompetenser. Att behålla och utveckla rätt kompetenser är lika viktigt.

En av de många aktiviteterna som pågår inom HR området centralt, där de lokala HR konsulterna deltar, handlar om att följa upp personalrörligheten och ta fram underlag gällande orsak till anledning varför man väljer att avsluta sin tjänst. Den enkät som medarbetarna, helt frivilligt och anonymt, besvarar i samband med avslut innehåller viktig information som vid en sammanställning per förvaltning kan hjälpa organisationen att förstå de bakomliggande orsakerna och vidta åtgärder om/där det är möjligt. Resultatet av de enkäter som besvarats under 2024 kommer att presenteras för nämnden tillsammans med personalrörligheten under kommande år. Sammanställning och uppföljning av personalrörligheten ingår även som en del i det kommunövergripande arbetet gällande kompetensförsörjning och kommer att ingå som en del i kommande kompetensförsörjningsplan.

Det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) och en god arbetsmiljö är en viktig faktor för att behålla personal. I den årliga handlingsplanen för att stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet anges vilka aktiviteter som är i fokus för verksamhetsåret. HR konsulterna stöttar cheferna i arbetet både regelbundet såväl proaktivt som med uppföljning samt vid behov.

Andra viktiga faktorer för att behålla kompetens handlar, förutom om bra och tydliga arbetsprocesser, om delaktighet och inflytande samt om möjligheten till kompetensutveckling. Kompetensutveckling kan ske på olika sätt, genom utbildning men också genom ökad kunskap om samarbetspartners behov samt gemensam utveckling av möjligheter att stötta varandra i arbetet.

I tillägg till det centrala arbetet inom kommunen att samordna metoder och rutiner för kompetensförsörjningen, där förvaltningens HR konsulter deltar, har HR-konsulterna inom förvaltningen arbetat med att se över tillgängliga data som bör finnas i personalmodulen i Hypergene. Aktiviteten stödjer arbetet med att identifiera gemensamma nyckeltal inom HR området inför det kommungemensamma beslutet om de nyckeltal som ska följas. Vid införandet av Hypergene har tillgång till data för chefer både ökats och samlats och sökbarheten vid genomförande av analyser har förbättrats. Införandet är ännu inte helt avslutat.

Den samlade bedömningen för helåret är att verksamhetsmålet delvis har uppfyllts.

7.9.1.3 Effektmål 3 - Effektiv och tillgänglig service, såväl internt som externt i syfte att stärka förtroendet för, och nöjdheten med, kommunen.

Effektmål 3 utgår från kommunens uppdrag som serviceaktör och servicen till de som bor, verkar och vistas i Luleå kommun. Effektmålet stödjer i huvudsak de övergripande målen INNOVATION och VARDAG.

Den samlade bedömningen för effektmålet och dess underliggande verksamhetsmål är att det är i hög grad uppfyllt för verksamhetsåret. Detaljer gällande eventuella avvikelser samt planerade åtgärder framgår i rapporteringen för de underliggande verksamhetsmålen

7.9.1.3.1 Underlätta för alla att ta del av våra tjänster genom att erbjuda och vidareutveckla lösningar för självservice.

I och med den ökade digitaliseringen i samhället och de möjligheter denna ger finns en ökad förväntan om ökad tillgänglighet och möjlighet att komma i kontakt med kommunen direkt när behovet uppstår.

Ökad självservice ger också verksamheterna möjligheter till effektivisering av arbetssätt. I dag finns exempelvis felanmälan, ansökan om handikappstillstånd, anvisningar för konsulter och entreprenörer, bygglov, anmälan att bli god man eller förmyndare och boka tid för borgerlig vigsel. Totalt finns drygt 200 e-tjänster.

En av de tjänster som syftar till att öka graden av självservice, och som prioriteras av IT, handlar om att ta fram en **självservicelösning för utbyte av lösenord**. Ungefär 15% av de ärenden IT hanterar årligen handlar om utbyte av lösenord och en självservicelösning skulle effektivisera arbetet och underlätta för kollegorna. En första version av den nya självservicelösningen är framtagen och beräknas att drifställas i januari 2025.

Andra exempel på aktiviteter där utveckling av lösningar för självservice pågår handlar till exempel om översyn och uppdatering av e-tjänster som ägs av economicenter samt lönecenter. Arbete pågår särskilt kring e-tjänster kopplat till anställningsprocessen.

Den samlade bedömningen för helåret är att verksamhetsmålet i hög grad är uppfyllt.

7.9.1.3.2 Vidareutveckla och effektivisera arbetsprocesser för ökad kvalitet och service.

Fortsatt utveckling och effektivisering av arbetsprocesserna är viktigt för ökad kvalitet och service, men också med tanke på den utmaning verksamheterna står inför gällande kompetensförsörjningen med stora

pensionsavgångar och ökad konkurrens om arbetskraft som kommer att finnas i och med den gröna omställningen.

KPI	Utfall 2024	Mål 2024
Verksamheternas nöjdhet avseende förvaltning av lokaler (NKI, Nöjd-Kund-Index)	58	56
Förbättrad ärendehantering av felanmälan inom avdelning fastigheter - ärenden ska vara påbörjade och planerade inom 3 arbetsdagar	63%	80%
Förbättrad ärendehantering av felanmälan inom sektion gata – anmälare ska inom tre arbetsdagar få återkoppling att felet kommer att åtgärdas och när det åtgärdas.	41% (utfall sep-dec)	70%
Förbättrad ärendehantering av felanmälan inom sektion park och natur – anmälare ska inom tre arbetsdagar få återkoppling att felet kommer att åtgärdas och när det åtgärdas.	44% (utfall sep-dec)	70%
Förbättrad ärendehantering av felanmälan inom sektion gata – anmälare ska få återkoppling när felet är åtgärdat.	90% (utfall sep-dec)	70%
Förbättrad ärendehantering av felanmälan inom sektion park och natur – anmälare ska få återkoppling när felet är åtgärdat.	98% (utfall sep-dec)	70%

Förbättrad ärendehantering av felanmälningar är en prioriterad del i arbetet med att öka nöjdheten med kommunens service.

Under 2024 har fastighetsavdelningen för första gången deltagit i en undersökning som köpts in av extern aktör. Frågorna i undersökningen handlar om allt från hur avdelningen uppfattas som hyresvärd till vad verksamheterna tycker om lokalernas ändamålsenlighet, löpande skötsel, rondering med mera. Resultatet ges som NKI (Nöjd-Kund-Index) och en jämförelse med övriga kommuner som deltar i samma undersökning kommer att kunna göras. Utfallet ger indikationer på vad som behöver förändras/utvecklas för ökad kvalitet och service till verksamheterna. Målet om >56 är satt utifrån medelvärdet 56 för de kommuner som deltog i 2022 års undersökning (värde max 100). Resultatet av undersökningen har presenterats för nämnden i december. Det samlade betyget gällande fastighetsavdelningens serviceleverans blev 58 i årets undersökning och innebär att målet har nåtts. Ett mönster som återkommer i de olika frågeblocken är att hyresgästen är mer nöjd i de kommunägda lokalerna än de som är inhyrda från externa fastighetsägare.

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att vidareutveckla och effektivisera arbetsprocesser för ökad kvalitet och service till våra kunder och en mängd aktiviteter pågår.

Ett stort fokus ligger på **ärendehantering av felanmälningar** inom de olika verksamheterna. Ett arbete där arbetsprocessen inom verksamheten i **sektion gata** har setts över och anpassats för den nya systemlösningen för ärendehantering har genomförts och dokumenterats. I arbetet har även tillgång till den data som behövs för att kunna göra uppföljning av mätetalen setts över för att säkerställa att innehållet motsvarar behoven. En ny rapport har tagits fram i samarbete med leverantören, arbetet har försenats till följd identifierade problem vid kontroll och kvalitetssäkring av korrekt indata, men är nu klar. Resultatet kommer att kommuniceras månatligen med start från och med 2025 och är till stöd för ledare och medarbetare att kunna följa utvecklingen och se såväl när framsteg gjorts som när behov av förbättring finns. I samband med kvalitetssäkringen av den nya rapporten noterades att det finns ett behov av att

utveckla handläggarens stöd för kommunikation och återkoppling i systemet. Som en åtgärd har förslag på svarsmallar, skapade och anpassade utifrån behov av åtgärd, tagits fram. Formuleringar och eventuellt behov av fler svarsmallar kommer att stämmas av med organisationen under inledningen av 2025. I tillägg till detta håller en mer detaljerad lathund för hantering av felanmälan för gata, som innehåller både den lokala rutinen och hur man faktiskt gör i systemet, till stöd på att tas fram.

Under 2024 har **park och natursektionen** gjort ett arbete gällande hantering av felanmälningar. En förändring av arbetssätt med tydligare ansvarsområden kommer att införas under 2025 då även en översyn och harmonisering av arbetssätt med sektion gata planeras.

Gällande ärendehantering av felanmälan inom **avdelning fastigheter** har 63%, vilket är ett lägre resultat jämfört tidigare, av de inkomna ärendena under 2024 påbörjats och planerats inom tre arbetsdagar. Den bakomliggande orsaken till detta beror på underbemanning i driften under en längre period vilket fått till följd att prioriteringar, av till exempel myndighetskrav, har varit nödvändiga.

Fastighetsavdelningen har som första prioritet under året arbetat med att bygga rapportstrukturen för att kunna mäta utfallet och i det fortsatta arbetet ska rapporten vidareutvecklas så att resultatet kan följas per utförarroll. Detta eftersom det är en viktig parameter för återkoppling till och inom respektive utförargrupper för det arbete som utförs och vilket resultat eventuella förändringar i arbetsprocessen eller utförandet medför. En regelbunden återkoppling är också viktigt för att följa och utvecklingen och kunna vidta åtgärder om utvecklingen stagnerar över tid eller går åt fel håll. I tillägg till vidareutveckling av rapportunderlagen har en arbetsgrupp bildats med uppdrag att se över processen och de ingående rutinerna.

Ett annat exempel på utveckling, och effektivisering av en arbetsprocess handlar om **hantering av parkeringsplatser** för personalparkeringar där en applikation ersätter den tidigare manuella hanteringen. Handläggningen av personalparkeringarna har flyttats till sektion Trafikanordningar och parkering. Detta innebär att all handläggning av de kommunala parkeringarna, med undantag av externa parkeringsplatshyresgäster på fastigheter som handläggs på fastighetsavdelningen, kommer att bli samlad på ett ställe.

Vidareförädlingen av **projektmodellen** för samhällsbyggnadsprocessen fortskrider, om än i betydligt mindre omfattning än tidigare. Komplettering med beskrivning av delprocesserna från och med idé till och med planera, där ansvaret inte ligger inom nämndens uppdrag, avseende exploateringsprojekt kvarstår fortsatt. Den vidareförädling som görs och som avses handlar om mindre uppdateringar och förtydliganden men också om fortsatt utveckling av vissa stödmallar (som inte utgör beslutsunderlag). Projektmodellen följs upp med regelbundna möten varje tertiäl där eventuellt behov av förtydliganden eller förslag på vidareutveckling fångas upp.

Inom avdelning **verksamhetsstöd** pågår flera aktiviteter, ett exempel är tydliggörande av **rätt information i rätt kanal och till rätt mottagare** där en mängd underliggande aktiviteter har genomförts för kunskapsöverföring, klargörande av otydligheter och utveckling av rutiner i det interna arbetet. Införande av **objektförvaltning** i en anpassad modell som i korthet innebär tydliggörande av roller och tillhörande arbetsprocesser per verksamhetssystem är ett annat exempel på en aktivitet där arbete pågår.

Med anledning av genomförd revisionsrapport om **service och bemötande** har ett pågående arbete fått ny fart. En tydligare definition av tillgänglighet behöver göras, användandet av inkommande kanaler behöver ses över liksom kommunikationsvägar, styrdokument, rutiner och samarbetsformer. En annan viktig aspekt för en god service handlar om att tydliggöra och harmonisera servicelöftet gällande när de som kontaktar kommunen kan förvänta sig att få en återkoppling. Förvaltningen ska särskilt samordna, utveckla och optimera resurser inom kommunkoncernen och tillsammans med andra kommuner och nationella aktörer i syfte att underlätta medborgarnas tillgänglighet till offentlig service och bidra till likvärdig service för alla. Avdelning Service och support är den avdelning inom förvaltningen som leder arbetet. Under året har en serviceguide tagits fram där det framgår hur kommunen vill ha det i bemötandet vid olika kontaktvägar, e-tjänster, telefon, e-post eller spontant möte.

Andra exempel är det fortsatta arbetet med **förvaltningens ledningssystem** Lotsen där ett arbete bland övriga fortsatta aktiviteter med Lotsen pågår för att, i tillägg till det generella ekonomistödet, tydliggöra och ytterligare underlätta ekonomiarbetet för verksamheterna på förvaltningen. Samtidigt som detta arbete görs utvecklas och förbättras budgetprocessen vilket också hänger samman med kommunens nya beslutsstödsystem Hypergene som kommer att vara verktyget för registrering av budgeten. Bland de övriga fortsatta aktiviteterna kopplat till ledningssystemet är en översyn med en tydligare avgränsning av innehåll, utveckling av dokumentationsform och tillgänglighet planerad. Översynen gällande en tydligare avgränsning av innehåll handlar om att bryta ut de delar som rör rutiner för att på så sätt renodla ledningssystemet. Avdelning verksamhetsstöd arbetar också med aktiviteter för att vidareutveckla och **förenkla behörighetshanteringen** kopplat till ekonomisystemen. Arbetet utförs både kommunövergripande samt inom respektive förvaltning. Inom förvaltningen är projektet nu i det sista skedet, där huvudfokus ligger på att säkerställa korrekt implementering av behörigheter i systemen. Detta inkluderar även att identifiera och åtgärda eventuella avvikelser för att säkerställa att alla användare har rätt behörighet vid rätt tidpunkt. Målet med arbetet är att etablera en enhetlig och transparent attestförteckning, som ska förenkla och effektivisera hela processen för hantering av godkännanden och behörigheter.

Ett annat exempel där sektion Geodata deltar med viktig kompetens är projektet **"Digital 3D-tvilling"** för Luleå Industripark som drivs av kommunstyrelse-förvaltningen. Målet med att skapa en digital 3D-tvilling handlar om att digitalisera planprocessen, så att alla som arbetar och/eller är involverade i projektet har tillgång till samma data i realtid. Förutom att säkerställa att alla intressenter får samma realtidsinformation, kan den digitala 3D-tvillingen till exempel användas till simuleringar och stöd vid trafikplanering.

Den samlade bedömningen för helåret är att verksamhetsmålet är att det är delvis uppfyllt.

7.9.1.3.3 Ökad nöjdhet från medborgare och näringslivet i kontakterna med Luleå kommuns kundcenter.

Verksamhetsmålet bidrar till kommunens ansvar som serviceaktör.

KPI	Utfall 2024	Mål 2024
Nöjdhet i kontakten med Luleå kommuns kundcenter	84%	85%
Andel svar inom 60 sekunder av totala antalet svar	83%	80%
Andel lösta ärenden i första kontakt av totala antalet ärenden	75%	70%

Två av tre mätetal inom verksamhetsmålet överstiger de uppsatta målen och det mätetal där målet inte har nåtts, **Nöjdheten i kontakten med Luleå kommuns kundcenter**, ligger mycket nära målet. 84% av kunderna under 2024 har uppgett att de är nöjda i kontakten med kundcenter.

Under 2024 har **83% av telefonsamtalen besvarats inom 60 sekunder**. Målet nås, och överträffas, men har påverkats av semesterperioden med något färre kommun-vägledare och handläggare i verksamheterna vilket har inneburit en ökning av väntetiden. Även brister i form av hänvisning av telefonen har förekommit, något som avspeglats i de kommentarer kunderna har lämnat i samband med undersökningen gällande kundnöjdheten. Under hösten har de verksamheter som varit mindre tillgängliga fått återkoppling om problemet tillsammans med förslag på konkreta åtgärder. Aktiva åtgärder har vidtagits, ett exempel på åtgärd handlar om utfasning av telefontider vilket har ökat tillgängligheten, ett annat exempel handlar om eskalering av ärenden som inte hanterats inom anvisad tid.

I tillägg till kundens upplevelse följs även den interna effektiviteten och samspelet mellan kundcenter och förvaltningarna upp inom förvaltningen. Inom branschen för kundcenter är det vanligt att mäta **andel lösta ärenden i första kontakt**. Definitionen av innebörden av mätetalet varierar inom branschen och kan antingen syfta till att mäta den interna effektiviteten inom organisationen eller att mäta utifrån kundens perspektiv. Definitionen av mätetalet andel lösta ärenden i första kontakt i Luleå kommun utgår från kundens perspektiv, då detta är ett mer kundorienterat mätetal.

Andel lösta ärenden i första kontakt uppgår till 75% för 2024 och har i jämförelse med perioden januari till och med augusti i år ökat med två procentenheter.

I syfte att öka den interna effektiviteten har kundcenter träffat ett stort antal verksamheter för att stärka samarbetet, kvalitetssäkra kompetensen samt uppdatera kundvägledarnas kunskapsdatabas för att säkerställa rätt, korrekt och relevant information. Fler specialistgrupper har bildats i kundcenters ärendehanteringssystem vilket har ökat möjligheten att hjälpa medborgaren direkt vid första kontakt. De aktiviteter som vidtagits förväntas ge fortsatt effekt med en ökad andel lösta ärenden i första kontakt under 2025 även om en viss förbättring redan kunnat avspeglas i mätningarna för året jämfört med perioden januari till och med augusti.

Den samlade bedömningen för helåret är att verksamhetsmålet har nåtts.

7.9.2 Kommunfullmäktiges beslutade utredningsuppdrag som nämnden/styrelsen är ansvarig för

Uppdrag	Status
Öka antalet laddpunkter för elbilar i anslutning till kommunens verksamheter och parkeringsplatser	
Arbetet med laddpunkter för kommunala tjänstefordon fortlöper, se text under 9.1.5. Utredning gällande semipublik laddinfrastruktur för kommunens anställda och leverantörer är klar. Frågan är komplex och påverkas av ett flertal faktorer. I samband med utredning konstateras att det finns ett behov av att ta fram en laddplan, där kommunens ambitioner kring publik, semi-publik och icke-publik laddning beskrivs. Ett separat ärende kommer att gå till politiskt beslut med förslag om att ta fram en laddplan.	
Öka kommunens egen energiproduktion genom att installera solceller där det är ändamålsenligt	

Vid ny- och ombyggnadsprojekt görs från och med 2023 analys som standard om installation av solceller är ekonomiskt försvarbart och vilket behov av egenproducerad el som finns. Förutsättningar, som rent generellt, har stor påverkan på resultatet av analyser handlar om tillgång till fjärrvärme i området samt verksamhetens kontinuitet under året (där året-runt verksamhet har stor betydelse). Om/när installation är aktuell räknas investeringen med i budgeten för aktuellt projekt. Vid mandatperiodens slut redovisas antal installerade/planerade solceller

Säkerställ Lulebornas tillgång till vatten genom beredskapsplan för vattentäkter samt skyfallsplan

Infrastruktur- och servicenämnden är huvudman för vattentjänsterna inom kommunen. Uppdraget om att säkerställa Luleåbornas tillgång till vatten genom beredskapsplan för vattentäkter pågår (Lumire AB ansvarar). Utredningsuppdraget gällande skyfallsplan hanteras inom ramen för arbetet med revidering av dagvattenplanen och beräknas preliminärt vara klart innan sommaren 2025.

VA-planen som efter genomförd revidering antagits i oktober i år omfattar åtgärder för att säkra VA-anläggningarna mot skyfall.

Införa hundrastgårdar

Kommunfullmäktiges uppdrag gällande utredning att införa hundrastgårdar i kommunen med syfte att ge förslag har utförts såtillvida att "Riktlinjer för hundrastning i Luleå kommun" har tagits fram och beslutats. Beslut om investering i hundrastgård på Västra stranden i centrum har fattats. Medel för investering är inlagd i investeringsplanen för 2025 tillsammans med upprustning av den närliggande Residensparken.

Fortsätta miljösatsning på projekt i byarna

Miljösatsningen ger verksamma föreningar i kommunens byar möjlighet att ansöka om bidrag till uppförande av ny utrustning eller utsmyckning enligt fastställda kriterier. Infrastruktur- och servicenämnden har ansvarat för satsningen från 2022 då medel tilldelades och satsningen inleddes. Under 2024 har antalet ansökningar minskat jämfört föregående år, bidrag till åtta föreningar motsvarande 414 tkr totalt har beviljats under året. Kultur- och fritidsnämnden är föreslagna att ta över ansvaret under 2025.

Energieffektivisera fastigheter och verksamheter

Senaste kommentar (2024-12-31):

Drift- och re-/investeringsåtgärder för att minska energianvändningen i de kommunala fastigheterna pågår fortlöpande. Många insatser är gjorda sedan 2006 då dåvarande Tekniska nämnden tog beslut om en energipolicy.

Arbetet med att ta fram en handlingsplan med förslag gällande ytterligare energieffektivisering för de kommunala fastigheterna pågår och är i slutfas. Arbetet med handlingsplanen har utgått från krav för befintliga byggnader i EU:s omarbetade direktiv för byggnaders energiprestanda (EU 2023/1791), där utredning inför kommande införande i svensk lagstiftning pågår. En av de största nyheterna i det omarbetade EU direktivet handlar om att lokaler med sämst energiprestanda ska energieffektiviseras till de i direktivet satta nivåerna enligt den nya energiklassningen.

Utvärdera nuvarande hantering av kommunens bostäder för kommunala verksamheters behov och Lulebos bostäder och föreslå mer samordnade och effektivare sätt att organisera sig

Uppdragsdirektiv är framtaget och detta ska kvitteras med Lulebo. Till detta ska kostnader för genomförande av utredningen tas fram. Arbetet har pausats i väntan på tillsättandet av ny VD i Lulebo.

Utreda och bygga ny depå för LLT

Luleå Lokaltrafik AB har behov av en ny depå för att klara av och säkra den framtida operativa driften med omställningskraven mot fossilfritt drivmedel år 2030, Luleå kommuns klimatmål, Sveriges miljömål och EU direktiv, den planerade tillväxten och förtätningen av Luleå tätort 2040, fortsatt hög nivå på kundnöjdhet och höjd attraktivitet av kollektivtrafik samt fortsatt god arbetsmiljö i organisationen. Utredning med grov kostnadskalkyl har slutförts och utgör beslutsunderlag för att gå vidare/ej gå vidare i processen med eventuell byggnation av ny depå. Utredningen är presenterad för Kommunstyrelsen hösten 2024. Nästa steg är att utreda markförhållanden/ föroreningar och det genomförs av LLT i egenskap av markägare.

7.9.3 Driftsredovisning

(Mkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse 2024	Utfall 2023
Nettokostnader	-391,9	-366,3	-25,6	-326,8
Kommunbidrag	-366,3	-366,3	0	-259,3
Resultat	-25,6	0	-25,6	-67,4

Infrastruktur- och servicenämnden redovisar för helåret en negativ avvikelse mot budget med 25,6 mkr. Den kommunbidragsfinansierade verksamheten redovisar ett underskott om 12,1 mkr mot budget och resultatenheterna Fastighetsförvaltning och verksamhetsnära service samt IT-verksamhet och fordonsservice på avdelning Service och support redovisar ett sammantaget underskott om 13,5 mkr mot budget.

Kommunbidragsfinansierade verksamheter

Nämnd, ledning och verksamhetsstöd visar på en positiv avvikelse mot budget med 2,2 mkr. Det beror främst på att bidraget för landsbygdsmiljonen inte har förbrukats samt att en effektiviseringsåtgärd ger ett överskott på förvaltningsdirektörens budgetansvar.

De kommunbidragsfinansierade verksamheterna inom avdelning Service o support (Kund-, Löne-, Ekonomcenter och Internservice) redovisar sammantaget ett utfall enligt budget. Kund- och Ekonomcenter gör överskott och Lönecenter och Internservice redovisar ett underskott, vilket främst består av gemensamma kostnader i Luleå kommuns servicecenter, engångskostnader för schemaläggningssystem samt ökade kostnader för IT-licenser.

Verksamheter inom avdelning Infrastruktur redovisar sammantaget en negativ avvikelse mot budget med 14,3 mkr. Avvikelsen består främst av underskott inom sektion Gata (-12,6 mkr) som avser vinterväghållning (-7,6 mkr), verkstad och Transport (-7,6 mkr), enskilda vägar (-4,8 mkr) och beläggingsunderhåll (-1,7 mkr). Stor del av underskottet för vinterväghållning beror på mer tidskrävande plogning och väghyvling än beräknat på grund av ogynnsamma väderförhållanden i början av året och till viss del på tidigare ej kompenserade prisökningar. Avvikelsen för enskilda vägar beror främst på större reparationer enligt krav från Trafikverket. Verkstad- och transportenheten redovisar ett negativt resultat främst på grund av färre uppdrag samt höga kostnader för att iordningsställa nya lokaler i samband med flytt.

Underskotten möts till viss del av överskott för belysning (4,6 mkr), parkeringsövervakning (2,1 mkr) och övrig gatudrift (2,5 mkr). Överskott inom belysning beror främst på nytt avtal för reparation och underhåll, vilket har gett en lägre prisbild för felanmälningar samtidigt som takten på åtgärder har varit lägre på grund av anpassning till ny avtalsleverantör.

Sektion Landskap o trafik redovisar ett underskott (-3,9 mkr), vilket främst beror på kostnader för industrispår (-2,3 mkr) och kostnader för nedskrivning av projekteringskostnader samt ökade kostnader för konsulter. Avvikelse mot budget avseende industrispår (järnvägsinfrastruktur) beror dels på en ändring av redovisning av intäkter, dels på att verksamheten är till stor del ofinansierad då den planerades att flytta över till Luleå Hamn AB.

Sektion Projektledning respektive sektion Park och natur redovisar överskott om 1 mkr respektive 0,5 mkr. Överskott inom Park och natur beror främst på att uppdraget med att bekämpa invasiva arter inte har kunnat genomföras enligt plan (ej förbrukad budget 0,7 mkr). Överskottet för projektledning beror på högre debiteringsgrad än budgeterat.

Övriga enheter inom Infrastruktur har sammantaget låga avvikelser (-0,6 mkr) och kommenteras inte närmare.

Resultatenheter

För resultatenheter gäller självkostnadsprincipen dvs att intäkterna ska täcka verksamhetens kostnader.

Resultatenheter inom avdelning Service och support (IT-verksamheter och fordonsservice) redovisar ett underskott om 1,4 mkr i jämförelse mot budget, vilket främst beror på högre Microsoftlicenskostnader till följd av nytt avtal.

Resultatenheter inom avdelning Fastigheter (fastighetsförvaltning samt verksamhetsnära service) redovisar ett underskott mot budget med 12,1 mkr (1,4 procent av omsättningen) för helåret (jämför föregående år, redovisades ett underskott mot budget med 18,7 mkr). Resultatet består av både över- och underskott. Luleå Kommuns Servicecenter har medfört högre kostnader än intäkter med 5,5 mkr. Dock finns det tillfälligt under 2024 ett kommunbidrag om 3,8 mkr för att täcka ökade kostnader för fastigheten. Till detta kommer kostnader för snöröjning/takskottning (6 mkr). Åtgärder i samband med flera vattenskador (2 mkr), en brand (1 mkr), rivningar (1 mkr) samt nedskrivning av investeringsprojekteringar (1,6 mkr) vilket bidrar till ökade oförutsedda kostnader. Det finns också under året ökade hyresförluster till följd av vakanser samt att verksamheten för bostadsadministration redovisar ett underskott på 2,5 mkr. Det underskottet beror främst på högre kostnader avseende reparation och underhåll samt att hyresintäkter inte täcker hyreskostnader. Vidare beror avdelningens underskott även på ökade kostnader för elförbrukning och uppvärmning främst beroende på det kalla klimat som rådde under början av året. Detta möts av en återhållsamhet gällande felavhjälpande underhåll på lokaler, där den ökade reinvesteringstakten gör att akut underhåll minskar.

För verksamheter inom verksamhetsnära service såsom lokalvård och vaktmästeri redovisas underskott (-2,9 mkr), då pris- och löneökningar har medfört större kostnadsökningar än vad intäkterna har tillåtit höjas.

Inom verksamheten fastighetsförvaltning finns det även kommunbidragsfinansierade kostnadsposter, vilka är budgeterade på helåret till totalt 25,5 mkr. Dessa kostnader behöver inte täckas av verksamhetens intäkter. Hyresförluster för lokalbanken har ökat under året till följd av andra förvaltningars förändringar och omstruktureringar. Det är inte alltid nämnden som själv styr över lokalbankskostnader utan påverkas i stor del av pågående utredningar från andra verksamheter inom kommunen vilket gör att lokaler står oanvända i avvaktan på beslut.

Nedan redovisas utfallet av dessa poster (totalt utfall 50,3 mkr per sista december):

- Lokalbank intäktsbortfall 33,9 mkr (årsbudget 7,5 mkr)
- Offentliga lokaler 2,8 mkr (årsbudget 2,8 mkr)

- Hertsöskolans moduler 7,8 mkr (årsbudget 11,0 mkr)
- Servicecenter 5,5 mkr (årsbudget 3,8 mkr)
- Laddinfrastruktur 0,4 mkr (årsbudget 0,4 mkr)
- Vatten och avlopp redovisar ett underskott om 9,2 mkr för helåret 2024. Detta underskott tas i sin helhet i kommunens resultat.

7.9.4 Investeringsredovisning

(Mkr)	Utfall 2024	Utfall 2023	Budget 2024	Avvikelse 2024
Investeringar	-922,2	-840,4	-1104,7	-204
Försäljningar/ inkomster	10,8	44,7	0	10,8
Summa	911,4	-795,7	-1104,7	193,2

Utfallet för infrastruktur- och servicenämndens investeringar är 911,4 mkr vilket är 193,2 mkr lägre än budget (1 104,7 mkr) för året.

Skattefinansierade investeringar inkl. större projekt har ett utfall på 569 mkr vilket är 38 mkr lägre än budget (607 mkr). De främsta orsakerna till avvikelsen är:

- Nyinvesteringar inom IT, ökade beställningar från kärnverksamheterna avseende Wifi och datorer, totalt 11,4 mkr över budget.
- Reinvestering belysning, 3,1 mkr under budget, beroende på lägre investeringstakt kopplat till anpassning av ny avtalsleverantör.
- Reinvestering gator, 1,4 mkr över budget, främst pga att samprojekt med Lumire överskridit budget.
- Reinvestering fastigheter, totalt 12 mkr under budget, varav ung 50% avser Folkets hus Svartöstan, resterande 50% är att relatera till tidsförskjutning.
- Nyinvestering gruppbestäder, 28,9 mkr lägre än budget, beroende på tidsförskjutning pga ny lokalisering. En gruppbestad har färdigställts under 2024 och de andra två färdigställs under 2025 och 2026. Totalt prognos för respektive gruppbestad är i samma storleksordning som budget.
- Större projekt, fastigheter, 5,6 mkr över budget.
  - Hertsön Badhus överstiger årets budget 11 mkr (totala budgeten för projektet har inte överskridits). Detta beror delvis på högre utgifter till underentreprenörer relaterat till indexjusteringar och högre materialpriser. Projektet har också ökade kostnader för larm och bevakning under entreprenadtiden. Total prognos för Hertsö Badhus är lägre än projektets totala budget. Invigning av badhuset för allmänheten sker första mars 2025.
  - Nya Hertsöskolan underskrider årets budget med 5,8 mkr. Detta beror på att planen är justerad vilket påverkar projektets framdrift. Total prognos för hela projektet är i samma storleksordning som projektets budget.
- Tillkommande fastighetsprojekt från andra nämnder, 10,8 mkr under budget, vilket är att relatera till tidsförskjutning. Denna beror främst på ett sent tillkommande önskemål från beställande verksamhet som behöver projekteras innan upphandling.
- Resterande 1,6 mkr (under budget) är att relatera till mindre tidsförskjutningar i flera projekt.

Avgiftsfinansierade investeringar Vatten och avlopp har ett utfall på 256,4 mkr vilket är 73,3 mkr lägre än periodens budget (329,8 mkr).

- 27 mkr avser projekt Råneå vattenledning där myndighetsbeslut kopplat till markåtkomst förskjuter byggfasen. Dessa medel upparbetas under 2025.
- 14 mkr kan härledas till Östra Länken, 6 mkr avser reservering för risk gällande Mikrotunnelborrning, denna risk är nu eliminerad. 8 mkr avser en besparing jämfört med budget.
- 5 mkr avser reinvestering pumpstationer som ej genomförts.
- 8 mkr avser tidsförskjutning i flera olika reinvesteringsprojekt.
- 13 mkr uppbokades felaktigt som utfall 2023 mellan kommunen och Lumire.
- 6 mkr upparbetat hos Lumire, ej fakturerat Luleå Kommun.

Exploatering (igångsatta projekt)

Utfallet för den skattefinansierade exploateringsverksamheten är 64,7 mkr vilket är 61,1 mkr lägre än budget (125,8 mkr). Detta beror främst på tidsförskjutning avseende Hertsöfältet (18 mkr) och att största delen (14,3) av tilldelad budget (14,5 mkr), tilldelats för genomförande av projekt Entreprenörsbostäder Porsön år 2024 medan projektet kommer att genomföras år 2025. Detsamma gäller för Krondalsvägen (7 mkr av totalt tilldelad budget 9,5 mkr). Vidare har utfallet för Kronanvägen varit lägre i år (13 mkr) än budgeterat då projektet hade en högre framdrift än budgeterat under 2023, totalt överskrider utfallet för hela projektet budget med 3,5 mkr. Slutligen har investeringsbidrag, totalt 10,8 mkr, erhållits avseende projekt "Svartövägen" samt projekt "Gång och cykelväg Hertsöfältet" (ej budgeterat).

Utfallet för den avgiftsfinansierade exploateringsverksamheten är 20,8 mkr lägre än budget. Detta är främst är att relateras till tidsförskjutning avseende Hertsöfältet (20 mkr) och att budget, 7 mkr, tilldelats för Entreprenörsbostäder Porsön år 2024 medan merparten av projektet kommer att genomföras år 2025. Vidare har tre markanvisningar på Kronan annullerats (Bivacken, Filten och Vindskyddet) vilket genererat återbetalningar på 7,5 mkr.

7.10 Miljö- och byggnadsnämnd

7.10.1 Sammanställning måluppfyllelse

● Effektmål 1 - Vi skall förbereda för kommande generation

- Vi skall arbeta tillsammans för en hållbar framtid.
  - Självförsörjning.
  - Vi verkar för att den miljö där barn vistas är säker, hälsosam och utvecklande.
-

● Effektmål 2 - Vi skall åstadkomma en attraktiv kommun som ständigt utvecklas

---

- Säkerställa att vi har trygga, rena, tillgängliga och tilltalande miljöer
  - Öka dialog och kommunikation med medborgare och näringsliv som skapar förutsättningar att öka kommunens attraktivitet.
  - Utöka och vidareutveckla samverkan inom kommunkoncernen samt med näringsliv, akademien, andra kommuner och övriga intressenter/samarbetspartners.
  - Vi skapar stolthet för landsbygd, stad och vårt arbete.
  - Möta det arbetskraftsbehov samt den kompetensutmaning som den accelererade och hållbara samhällsomställning kräver.
-

● Effektmål 3 - Effektiv och tillgänglig service, såväl internt som externt i syfte att stärka förtroendet för, och nöjdheten med, kommunen.

- Underlätta för alla att ta del av våra tjänster genom att erbjuda och vidareutveckla lösningar för självservice.
- Främjande och pedagogisk myndighetsutövning.
- Arbeta för att Luleå Industripark realiserar genom deltagande i tidiga skeden.

7.10.1.1 Effektmål 1 - Vi skall förbereda för kommande generation

Effektmål 1 utgår från kommunens uppdrag som samhällsbyggare samt demokratiaktör stödjer de övergripande målen JÄMLIK, DELAKTIG, NATUR, GRANNSKAP och VARDAG.

Utmaningar/verksamhetsmål med koppling till effektmålet:

- Vi verkar för att den miljö där barn vistas är säker, hälsosam och utvecklande.
- Vi ska tillsammans arbeta för en hållbar framtid.
- Självförsörjning.

7.10.1.1.1 Vi verkar för att den miljö där barn vistas är säker, hälsosam och utvecklande

Utmaningen/verksamhetsmålet syftar till att utveckla arbetet med barnens rätt för att på allra bästa sätt värna om och ta hand om våra medborgare som är vår framtid – barnen.

Verksamhetsmålet anknyter till Artikel 3 i barnkonventionen. Artikel 3: Barnets bästa – vid alla åtgärder och beslut som rör barnet direkt eller indirekt, ska barnets bästa beaktas i första hand. Inom ramen för nämndens uppdrag omhändertar avdelning miljö och bygg barnperspektivet genom:

- Använda barnkonventionen som en delmängd i våra beslutsprocesser.
- Tillsyn som påverkar barn direkt eller indirekt.
- Skapa goda bebyggda miljöer i stads- och landsbygd.
- Bostadsanpassning för barn och unga.
- God luftkvalitet.

De övergripande målen JÄMLIK och GRANNSKAP stöds.

Ett projekt kring förskolor och skolans inre miljö är genomförd. Samtliga rektorer från förskola och grundskolans årskurs 1–6 har bjudits in till en utbildning för att visa på goda exempel. Utbildningen har hållits vid två tillfällen under hösten. På utbildningen har smittskydd från regionen varit med även chefer från lokalvården har varit inbjudna. Syfte har varit att stärka det proaktiva arbetet så att alla rektorer får höra samma sak och det blir enklare att ta ansvar för att uppfylla de krav som ställs på skolan. Projektet syftar också till att via proaktiv samverkan skapa bästa miljön för våra barn. Utbildningen har genomförts med gott resultat och kommer att genomföras även under 2025

Avdelningen har beställt ett kunskapsunderlag kring luftvård från SMHI som ska hjälpa kommunen att planera arbetet med det framtida luftvårdsarbetet bättre. Analysen ger en bild om vart det kan finnas risker för höga halter av partiklar och hjälper oss att prioritera insatser för förbättrad luftkvalitet. Arbetet syftar till att både minska miljöpåverkan men också främja folkhälsan.

Avdelningen är med i ett projekt gällande lokal operativ samverkan (LOS). Målet är att i samverkan mellan kommunen, polisen och andra myndigheter förebygga och försvåra möjligheten till olika typer av brott. Arbetet har just startat men många myndigheter har visat intresse att delta

7.10.1.1.2 Vi ska tillsammans arbeta för en hållbar framtid

Tillsammans med våra medborgare och företag tar vi ett gemensamt ansvar för vår hållbara utveckling. Myndighetsutövningen har till uppgift att med lagstiftningen som grund fatta hållbara beslut utifrån ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt perspektiv. Viktiga beståndsdelar i arbetet är Vision 2040, avdelningens tillsynsplan, miljömål, folkhälsomål, livsmedelsmål och Agenda 2030. För att nå en hållbar utveckling krävs ett starkt tillsammanskap med företag och medborgare för att hitta lösningar som gör att vi når längre än vad lagstiftningen lägger grunden för.

Avdelningen har under året minska ned antalet tillsynsobjekt för att hinna hantera de ansökningar vi fått och får in. Dessutom har vakanser som uppstått i teamet. För att minska beroende av de som utför tillsyn

på enskilda avlopp har ett antal av övriga anställda utbildas att utföra tillsyner (inventeringar). Detta för att ha möjlighet att nå uppsatta mål 2025

Nyckeltal	Utfall 2023	Utfall 2024	Prognos	Mål 2024
Hållbar miljö – Antal (st) genomförda tillsyner (inventering) av enskilda avlopp.	Nytt mätetal	15	15	90

7.10.1.1.3 Självförsörjning

I planerings- och byggprocessen kan vi styra byggandet så att värdefull jordbruksmark bibehålls och lokala matproduktionen kan utvecklas i syfte att öka självförsörjningsgraden. I planeringen kan perspektiv kring självhushållning (exempelvis kolonilotter och närodlat) tas med som viktiga perspektiv och utvecklingsområden. Förutom möjlighet till odling kan sådana initiativ även bli mötesplatser i kommunen som ökar attraktiviteten och tryggheten i samhället.

På årets planeringsdag med miljö- och byggnadsnämnden ingick en strategisk dialog om värdet av att hushålla med vår jordbruksmark och hitta platser där landsbygd och bostadsbyggande kan utvecklas. I den avvägningen behöver vi som kommun vara duktig på att se långsiktigt men också se möjligheter för en hållbar utveckling. Viktigt är det också att vi motiverar våra beslut utifrån detta perspektiv på ett bra sätt så det blir tydligt vilken bedömning som är gjord i varje enskilt ärende oavsett utfall.

I och med den gröna omställning som sker både i Luleå och Boden finns en ambition att bygga mer mellan våra kommuner. I det arbetet är det viktigt att strategiskt arbeta med självförsörjningsfrågan då det är stora områden i stråket längs riksväg 97 som berörs av jordbruksmark.

De övergripande målen NATUR och VARDAG stöds.

7.10.1.2 Effektmål 2 - Vi vill åstadkomma en attraktiv kommun som ständigt utvecklas

Effektmål 2 utgår från kommunens uppdrag som samhällsbyggare och demokratiaktör samt det strategiskt viktiga området Kompetensförsörjning. Effektmålet stödjer de övergripande målen VARDAG och DELAKTIG.

Utmaningar/verksamhetsmål med koppling till effektmålet:

- Ökad dialog och kommunikation med medborgare och näringsliv i tidiga skeden som skapar förutsättningar att öka kommunens attraktivitet.
- Säkerställa att vi har trygga, rena, tillgängliga och tilltalande miljöer.
- Utökad och vidareutvecklad samverkan inom kommunkoncernen samt med näringsliv, akademi, andra kommuner och övriga intressenter/samarbetspartners.
- Vi skapar stolthet för landsbygd, stad och vårt arbete.
- Möta det arbetskraftsbehov samt den kompetensutmaning som den accelererade och hållbara samhällsomställningen kräver.

7.10.1.2.1 Säkerställa att vi har trygga, rena, tillgängliga och tilltalande miljöer

Avdelningen har en viktig roll att genom sina ordinarie processer säkerställa och ställa krav på verksamheter och medborgare kring trygghet, tillgänglighet, städade, säkra och tilltalande miljöer.

Arbetet med detta perspektiv sker mycket i vår tillsynsuppgift. Vi ser till att utreda nedskräpade miljöer, vi ser till föroreningar tas om hand i olika projekt och vi arbetar för att trygga en god dricksvattenkvalitet genom att arbeta för att vår dricksvattentäkt inte påverkas negativt utifrån beslutade föreskrifter.

Det övergripande målet VARDAG stöds.

7.10.1.2.2 Ökad dialog och kommunikation med medborgare och näringsliv som skapar förutsättningar att öka kommunens attraktivitet

Dialog och kommunikation med medborgare och näringsliv är viktigt för hur vår kommun upplevs. Det handlar dels om att förmedla information och skapa rätt förväntningar men dels, och viktigast, att genom dialog lyssna in och förstå våra intressenters behov och använda de medel vi har till förfogande på bästa sätt.

Under året har 19 företagsbesök genomförts. Syftet med våra dialoger har varit att öka förståelsen för våra olika roller och för att lyssna in och fånga synpunkter på hur dessa företag upplever våra processer. Det som är tydligt i de möten vi haft under året är att vi hör att vårt utvecklingsarbete har gett effekt och vi får hjälp att fånga nya insatser som vi behöver arbeta med.

Det övergripande målet DELAKTIG stöds.

KPI	Utfall 2024	Mål 2024
Antal företagsbesök	19	12

7.10.1.2.3 Utökad och vidareutvecklad samverkan inom kommunkoncernen samt med näringsliv, akademi, andra kommuner och övriga intressenter/samarbetspartners

Det övergripande målet DELAKTIG stöds.

Under första delen av året har avdelningen tillsammans med Piteå, Älvsbyn, Boden, Skellefteå och Umeå kommun arbetat fram ett samverkansavtal inom livsmedel, alkohol, hälso- och miljöskydd i syfte att stärka arbetet med kompetensförsörjningen. Förhoppningen är att vi kan hjälpa varandra vid hög arbetsbelastning, i jävssituationer och när kunskap behöver lånas in i olika projekt. Avdelningen ser fram emot att testa samverkan och se hur det faller på plats tillsammans.

Avdelningen arbetar också tillsammans i olika nätverk för att lära av varandra, belysa gemensamma utmaningar och samverka för bättre effekt i våra processer. Avdelningen miljö och bygg ingår i nationella nätverk tillsammans med SKR, fyrkantsamverkan med våra närmaste kommuner och nyckeltal i norr som är ett samverkansforum med sju kommuner i Norr- och Västerbotten.

Den positiva utvecklingen i Luleå, inom länet och i närområdet kommer att ställa ökade krav på kommunen som myndighet. En ökad konkurrens om arbetskraften kan innebära att det blir svårare att rekrytera personal med rätt kompetens och erfarenhet. Under året har avdelningen arbetat med att stärka närvaron i tidiga skeden inom samhällsbyggnadsprocessen.

Avdelningen har planerat ett projekt för att attrahera och behålla personal. Vi ser och hör att det är en ökad konkurrens hos många arbetsgivare och att det är svårt att rekrytera erfaren personal. Projektet kommer genomföras under 2025. Projektet har fått ett arbetsnamn "En arbetsplats att längta till".

7.10.1.2.4 Vi skapar stolthet för landsbygd, stad och vårt arbete

Avdelningen har under 2024 valt att placera VA-rådgivningen i Råneås medborgarkontor för att komma närmare de medborgare som har berörts och berörs av vår tillsyn av enskilda avlopp i Råneå-älvdal. Ett sätt att göra det enklare att komma i kontakt med oss och få stöd i de insatser som man eventuellt behöver göra. VA-rådgivningen har även fortsätta samverka med Älvsbyn kommun, vilket ger ett bra utbyte mellan kommunerna.

7.10.1.3 Effektmål 3 - Effektiv och tillgänglig service, såväl internt som externt i syfte att stärka förtroendet för, och nöjdheten med, kommunen

Effektmål 3 utgår från kommunens uppdrag som serviceaktör och servicen till de som bor, verkar och vistas i Luleå kommun. Effektmålet stödjer i huvudsak de övergripande målen JÄMLIK och INNOVATION.

Utmaningar/verksamhetsmål med koppling till effektmålet;

- Underlätta för alla att ta del av våra tjänster genom att erbjuda och vidareutveckla lösningar för självservice.
- Främjande och pedagogisk myndighetsutövning

7.10.1.3.1 Främjande och pedagogisk myndighetsutövning

Främjande och pedagogisk myndighetsutövning handlar om att vidareutveckla och effektivisera arbetsprocesser för ökad kvalitet och service. Det ska vara lätt att förstå våra beslut och vi ska som myndighet arbeta för att hjälpa, guida och vägleda våra medborgare och företag att göra rätt och ge bra service. Vi arbetar ständigt med förbättringar och vi ser att vårt fokus med att ha en hög dialog i våra ärenden skapar förtroendeskapande processer och nöjda kunder.

Vi ser glädjande att andelen ärenden som är kompletta ökar. Av de ärenden som inkommit under året har 55 % varit kompletta, dock når vi inte riktigt fram till det uppsatta målet. I Sveriges kommuner ligger andelen i snitt på 41 % kompletta ärenden. Från och med 2024 mäter vi samtliga ärenden inom PBL, tidigare har vi bara mätt bygglov så det kan påverka till viss del. Vi börjar dock se en glädjande tendens till att andelen kompletta ansökningar är fler då våra e-tjänster nyttjas jämfört med de som skickats in via blankett. En djupare analys av detta kommer att göras under 2025. Genom att fortsätta utveckla den muntliga dialogen i tidiga skeden samt verka för ökat nyttjande av e-tjänster kommer leda till att fler ansökande kommer att använda sig av e-tjänster under 2025.

Resultat från SKR:s NKI mätning insikt har presenteras. Trots att resultatet är något sämre än i fjol så är vi övertygad om att vårt arbete som vi gör nu kommer att ge effekt över tid. Vi vet att utveckling tar tid och att den förändringsresa vi är inne i inte är någon Quick fix. Framgången är att fortsätta arbetet och hålla fast i de insatser som vi vet att våra medborgare och företag vill se förflyttning inom. I den analys som

gjorts av resultatet har avdelningen prioriterat tre områden. En utvecklad tillgänglighet för att det ska uppfattas som lätt att komma i kontakt med kommunen, en utvecklad dialog i vår ärenden och en pedagogisk kommunikation både skriftligt och muntligt i våra processer.

KPI	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
Pedagogisk myndighetsutövning - Andel ärenden inom plan- och bygglagen som är kompletta vid ansökan.	54 %	55 %	65 %
Uppnå rättssäker och effektiv verksamhet - Kundnöjdhet (NKI) inom Miljö och byggs verksamheter	73	70	75

7.10.1.3.2 Underlätta för alla att ta del av våra tjänster genom att erbjuda och vidareutveckla lösningar för självservice

En viktig framgångsfaktor i tillägg till dialog i våra olika processer handlar om att öka tillgängligheten till vår verksamhet. Vi vägleder och guidar våra kunder att göra rätt, exempelvis genom en väl fungerande hemsida och e-tjänster samt ökad tillgänglighet hos våra handläggare för dialog med våra kunder. Vi arbetar även med digitalisering för att underlätta kontakten med kommunen.

I dagsläget har avdelning 35 olika e-tjänster. Sju av dessa är för bygg, en för bostadsanpassning och 27 är för miljö. Samtliga e-tjänster för bygg är integrerat i vårt verksamhetssystem. Störst behov, för fortsatt utveckling, är mestadels nödvändig att tillhandahålla nya webbtjänster där vi idag endast har blanketter. Arbetet gällande, **"lätt att göra rätt"** fortsätter och ännu fler e-tjänster kommer att utvecklas.

Av de 857 ansöknings- och anmälningsärenden som upprättats under 2024 har 469 ärenden kommit in via de nya integrerade e-tjänsterna, det vill säga 55 %. Av privatpersoner är det 62 %, som nyttjar e-tjänst för sitt ärende. Här når vi satt mål men här kan vi utveckla så det blir ännu enklare att nå rätt tjänst och fortsätta arbetet med att ha pedagogiska tjänster.

För företag och organisationer ser vi en ökning av dem som nyttjar våra e-tjänster, totalt 46 %, trots att det finns vissa hinder med e-legitimation. Framtagande av interna e-tjänster för våra egna förvaltningar och bolag skulle kunna öka nyttjandet ännu mer, men det är en stor konkurrens av kommunens e-tjänsteutvecklare vilket medför att det kan vara svårt att få ut nya e-tjänster i den takt vi önskar.

7.10.1.3.3 Arbeta för att Luleå Industripark realiserar genom deltagande i tidiga skeden

Luleå industripark är ett samordningsprojekt för att hantera de komplexa samband som uppstår under utveckling och etablering av industrier, logistik och infrastruktur inom det samlade området Svartön och Hertsöfältet. Projektet ska så långt som möjligt omhändertas och finansieras som ett exploateringsprojekt för detta område, med ett affärsfall som ska ge ett positivt kommunal- och samhällsekonomiskt resultat. Under 2024 har kostnader som inte kan inkluderas i exploateringsbudget hanteras i befintliga linjebudgetar. Linjens förutsättningar för att ta ansvar för sina utlånade resurser ska säkras.

Avdelningen miljö- och bygg behöver se över möjligheten att avsätta resurser till projektet då det är av yttersta vikt för kommunens framtida utveckling. Utmaningen att hantera blir att hitta tid utöver det som är lagstyrt att vi måste göra och prioritera i ett uppdrag som redan idag är fullteknad. Med ett ökat krav/önskemål om att kunna delta i tidiga skeden behöver verksamheten se över om nya funktioner behöver skapas för att möjliggöra det som efterfrågas. Viljan för att delta i tidiga är självklar för

verksamheten men svårigheten är att frigöra resurser i den omfattning som krävs och med alla övriga satsningar som vi behöver göra. Därför är det glädjande att vi till nästa års budget har fått tillskott så att vi kan utveckla detta arbete och lägga större kraft i tidiga skeden.

Inom avdelningen miljö- och bygg ser vi en förflyttning på att fler projekt kräver och behöver mer stöd i tidiga skeden. Avdelningen tittar på förutsättningarna att rekrytera funktioner som renodlat arbetar med den gröna omställningen och i tidiga skeden. Komplexiteten ökar också i de stora projekt som ska genomföras på Svartön vilket också kräver nya kompetenser och en ökad samverkan.

7.10.2 Kommunfullmäktiges beslutade utredningsuppdrag som nämnden/styrelsen är ansvarig för

Uppdrag	Status
Ge snabbare och bättre service i ett växande Luleå genom fler bygglovshandläggare	✓
En bygglov och en inspektör för förorenad mark är anställd under senare delen av 2023	

7.10.3 Driftsredovisning

Övergripande	Utfall 2024	Budget 2024
Intäkter	-21,1 Mkr	-28,8 Mkr
Kostnader	69,8 Mkr	59,8 Mkr
Kommunbidrag	-31,0 Mkr	-31,0 Mkr
Resultat	17,7 Mkr	0

Miljö- och Byggnadsnämnden visar för år 2024 en negativ avvikelse mot budget om 17,7 Mkr.

Avvikelser mot budget för avdelningens verksamheter fördelar sig enligt följande:

Miljö- och byggnadsnämnden

Nämnden redovisar ett underskott på 0,2 Mkr som beror på att arvoden för året har varit något högre än budgeterat.

Intäkter 2024

Avdelningen miljö och bygg har utmaningar med omvärldsläget med hög ränta, inflation och ökade kostnader. Det har under flera år påverkat intäkterna negativt och nedan redovisas intäkter inom alla våra verksamhetsområden.

Verksamhet	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse 2024
21550 - Bygglov	-9,5 Mkr	-14,6 Mkr	5,1 Mkr
26101 - Hälsoskydd	-3,1 Mkr	-4,7 Mkr	1,6 Mkr
26102 - Livsmedel	-1,2 Mkr	-3,1 Mkr	1,9 Mkr
26103 - Miljöskydd	-4,9 Mkr	-4,4 Mkr	-0,5 Mkr

26700 - Alkohol	-1,9 Mkr	-1,6 Mkr	-0,2 Mkr
Övriga intäkter	-0,6 Mkr	-0,6 Mkr	0
Alla	-21,1 Mkr	-28,4 Mkr	7,9 Mkr

Det verksamhetsområde som påverkas mest av konjunkturläget är Sektion bygglov. Även verksamhet livsmedel och hälsoskydd har lägre -intäkter än budgeterat. På livsmedelssidan är utfallet en konsekvens av ny riskklassning av livsmedelsföretag som har inneburit minskad tillsyn inom detta område. På hälsoskydd är det främst intäkter förenat med inventeringar av enskilda avlopp som har minskat det senaste året, främst beroende på vakanser i verksamheten och högt tryck på inkomna ansökningar.

Personalkostnader

Personalkostnaderna för avdelningen har legat ca 1,1 Mkr lägre en budget över året. Detta beror bland annat på svårigheten att rekrytera personal med erfarenhet och att vissa vakanser är svårare att ersätta som gör att rekryteringstiden ibland drar ut på tiden. Även kostnader för resor och utbildning har inte använts i sin helhet för 2024.

Bostadsanpassning

Konto	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse 2024
Bostadsanpassningsbidrag	13,9 Mkr	5,8 Mkr	8,1 Mkr

Budgeten för bostadsanpassningen för 2024 överskreds med 8,1 Mkr. Detta beror till viss del på att sektionen har arbetet bort en hel del ärenden som har legat på hög en period på grund av vakanser men också av en enskilt ärenden som varit kostnadsdrivande. Över de senaste åren har bostadsanpassningen redovisat ett underskott mellan 0,5 Mkr till 2 Mkr. Verksamheten är och har under en längre tid varit underfinansierad.

Trygghetsboenden

Avdelning miljö och bygg administrerar utbetalningar för trygghetsboenden som har rätt till bidrag. Totalt har avdelningen en budget på 3,5 Mkr per år att betala ut för totalt för 348 lägenheter i Luleå kommun. Budgeten för trygghetsboenden för 2024 överskreds med 1,3 Mkr främst på grund av en sen inkommen ansökan om utbetalning.

Sammanfattning

Avdelningen miljö och bygg gör ett negativt resultat på budgeten på totalt 17,7 Mkr. Avvikelsen beror främst på tre faktorer vilka är; minskade intäkter (7,9 Mkr), ökade kostnader för bostadsanpassning (8,1 Mkr) samt ökade kostnader för trygghetsboende (1,3 Mkr). Totalt står dessa tre avvikelser för 17,3 Mkr.

7.10.4 Investeringsredovisning

(Mkr)	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse 2024
Nettoinvesteringar	0	0	0,2	0,2

Det planerade inköpet av luftmätningssutrustning och 0,2 Mkr har skjutets upp och förväntas ske under 2025. Investeringen beror på nya lagkrav kring luftvård som kommer att falla på plats 2030.

7.11 Socialnämnd

7.11.1 Sammanställning måluppfyllelse

Nämndsmål	Bedömning	Trend
Socialnämndens verksamheter erbjuder en tillgänglig, jämlik och jämställd service med god kvalitet		→
Utveckla och säkerställa kompetensförsörjningen för att behålla och rekrytera fler medarbetare.		→
I samverkan förstärka och skapa alternativ av tidiga, förebyggande och evidensbaserade insatser till förvaltningens berörda målgrupper.		↗
Säkerställa och utveckla boendekoncept samt utveckla nya arbetsätt för nämndens målgrupper		→
Utveckla samverkan för hållbara lösningar med den enskildes behov i fokus.		↗
Skapa goda förutsättningar för barn och unga till jämlika och trygga uppväxt- och livsvillkor. Barn har egna rättigheter och ska höras.		↗
Öka förutsättningen till att kvinnor/män utanför arbetsmarknaden kommer ut i en egen försörjning via studier/arbete.		↗
Utveckla och säkerställ framtagande av digitala och innovativa lösningar som skapar nytta		↗

Nämndsmål	Bedömning
<p>Socialnämndens verksamheter erbjuder en tillgänglig, jämlik och jämställd service med god kvalitet</p> <p>Beskrivning: Medborgare, samverkansparter, den enskilde och anhöriga ska enkelt och på ett lättillgängligt sätt få kontakt med verksamheten och vid mötet uppleva en god service med god kvalitet. Se Riktlinjer för god service på Socialförvaltningen.pdf - finns under fliken Bilagor. Verksamheten ska arbeta för att förstärka och säkerställa en lättillgänglig behovsstyrd service, samt skapa alternativ i det tidiga, främjande och förebyggande arbetet utifrån den medborgare/enskildes behov, oavsett kön, ålder, etnicitet, kulturell bakgrund etcetera. Arbetet för en social hållbarhet ska ske i samverkan med andra, internt och externt. Det som bedrivs i verksamheterna ska således den enskildes delaktighet, inflytande och behov vara en bärande del. Utöver det ska verksamheten erbjuda och utforma en jämställd och jämlik service, stöd, hjälp, omsorg och vård. Alla medarbetare ska visa respekt för individens integritet, specifika behov, rätt till självbestämmande i enlighet med gällande lagstiftning och utifrån den enskildes behov (enligt barnets/individens behov i centrum, BBIC/IBIC) och i samverkan med ett personcentrerat synsätt. Utifrån den enskildes behov ska även ett jämlikt, jämställt och socialt hållbart synsätt beaktas. Förvaltningens verksamheter ska utifrån sina uppdrag och insats sträva mot att vara en av Sveriges ledande kommuner i valda kvalitetsmätningar, såsom exempelvis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brukar- och anhörig undersökning • Kvalitetsindex (Kolada) • KKiK • Öppna jämförelse 	

Inom målet ska vi också omhänderta en kvalitetssäkrad intern- och extern kommunikation. Detta innebär bland annat förvaltningen erbjuder, utifrån medborgare/enskildes rättigheter och skyldigheter, möjlighet till målgruppsdialog utifrån mottagarens villkor. Det är således både chefer och medarbetares ansvar att den interna och externa informationen fungerar bra och blir tillgänglig för hela organisationen. Det innebär också att våra målgrupper får den information som efterfrågas och att de bemöts med ett positivt, öppen, korrekt och serviceinriktat förhållningssätt.

Socialnämnden bedömer den långsiktiga målsättningen om att socialnämnden erbjuder en god service med god kvalitet, som i hög grad uppfyllt och trenden är oförändrad sedan den senaste delårsuppföljningen. Nämnden har under året bidragit till det kommunövergripande arbetet med att uppnå "Sveriges bästa service" genom exempelvis aktiviteter som genomförts under året med fokus på målet att dem vi är till för, ska uppleva en god service med god kvalitet.

Gällande mätetal *Andel (%) av dem som vänder sig för råd och stöd inom förebyggande, främjande verksamheter, som upplever mycket gott/ganska gott bemötande* är periodens sammanfattande utfall 99,1 %, som är detsamma som föregående år. En stor andel uppger att det är enkelt att hitta information. Tillgänglighet och marknadsföring är en ständigt pågående aktivitet under utveckling. Foldrar på flera språk delas ut o olika sammanhang där det behövs, exempelvis finns foldrar översatt på tio vanligaste språken i Luleå (arabiska, burmesiska, engelska, franska, persiska, somaliska, thailändska, tigrinja samt ukrainska) inkluderat minoritetsspråken/ förvaltningsområdet (finska, jiddisch, meänkieli, nordsamiska samt romani chib kelderash). Arbetet med marknadsföring/göra verksamheterna kända blir aldrig klart, då målgrupper och dess behov förändras. För att få effekt på tidiga insatser behöver man nå ut till alla i en målgrupp för att nå dem som mest behöver stödet. Drygt 95 % av dem som besökt förebyggande verksamheter, uppger också att de har haft nytta av stödet. Mätetalet *Andel besvarade inkommande telefonsamtal inom Hälso- och sjukvårdsverksamheten (HSV)*, är det sammantagna resultatet likvärdigt som föregående år (82 %) och trenden är oförändrad. Målet på 90 % uppnår Hemsjukvården gällande inkommande besvarade samtal. De inkomna samtalen går under dagtid via kundtjänst och verksamheten har ett callback system. Callback system har även införts inom det palliativa hemsjukvårdsteamet. Inom särskilda boenden är det en mer varierad svarsfrekvens och saknar en återuppringsfunktion. Under jourtiden har verksamheten ett högt tryck på de två anknytningarna. Högst svarsfrekvens är under nattetid. Man har uppmärksammat att internt inkommande samtal till HSV har i systemet inte kopplats om till rätt anknytning. Ett arbete pågår att se över dessa "felringningar" och upprätta en fungerande lösning för att förhindra att detta kan ske.

Gällande *Andel besvarade inkommande telefonsamtal inom Myndighet* är det sammanfattande resultatet 58 % besvarade av inkommande samtal. Det är en försämring i jämförelse med föregående år (82 %). Bakomliggande orsak uppges vara tillämpning av begränsade telefontider, vilket genererat att inkommande samtal har missats under dessa tider. Ett förbättringsarbete har påbörjats i samverkan med kundcenter. Försörjningsenheten är först ut och har tagit bort sina telefontider och biståndsenheten har påbörjat sin resa.

Under 2025 kommer fokus vara att förbättra tillgängligheten via telefoni inom förvaltningens samtliga verksamheter. Det sammanfattande resultatet av 2024 års nationella enkät "Vad tycker äldre om äldreomsorgen" är i stort sett ett likvärdigt resultat i jämförelse med 2023, så målet om att förbättra resultatet för 2024 har därmed inte uppnåtts. Fr om 2025 kommer nämnden följa utvecklingen via indikatorn Kvalitetsindex särskilt boende och Kvalitetsindex hemtjänst. Frågorna i Kvalitetsindex för särskilt boende följer resultatet från enkät "Vad tycker äldre om äldreomsorgen" och frågor om bemötande, förtroende, trygghet, aktiviteter samt fråga om känsla av ensamhet.

När det gäller resultat utifrån enkäten "Vad tycker äldre om äldreomsorgen 2024" och kopplat till särskilt boende framkommer ett förbättrat resultat för Luleå jämfört med 2023 och på alla frågor utom bemötande där det identifieras ett tapp på 1% och går ner till samma nivå som riket (92% positiva svar, 93% 2023). Sammanfattningsvis är övriga frågor utom aktiviteter, på likvärdig nivå eller över riket.

Frågorna i nationella indikatorn Kvalitetsindex för hemtjänst följer resultatet i frågorna om bemötande, förtroende, trygghet, tillräckligt med tid, hänsyn till åsikter och önskemål samt fråga om möjlighet att påverka tider. Resultatet för enkäten för hemtjänsten i "Vad tycker äldre om äldreomsorgen 2024", framkommer ett förbättrat eller bibehållet resultat på alla frågor i jämförelse med i fjol. Resultatet ligger på samma nivå eller över riket på frågorna bemötande, trygghet och tillräckligt med tid. Sammantaget konstateras att handlingsplanernas aktiviteter som pågått under året inte genererat förbättrat resultat, utan Luleås hemtjänst ligger fortfarande i nivå med riket. I verksamheten pågår en fördjupad analys och revidering av handlingsplan utifrån ovannämnda resultat.

En annan nationell undersökning som är initierat av SPF Seniorerna och har utvecklats med stöd från Allmänna arvsfonden, är Hemtjänst index. Analys av resultatet pågår, som kommer vara en del av underlag i att vidareutveckla verksamheten. I denna undersökning framkommer resultatet för hemtjänsten i Luleå en förbättrad placering i jämförelse med föregående år. Bland Sveriges andra kommuner har Luleå förbättrat resultatet till plats 210 från 250. Bakgrunden till det är bland annat att Luleå

kommuns hemsida har uppdaterats med flera punkter som efterfrågas i Hemtjänst index, vilket märks i resultatet på delindex 1: "Information", från plats 280 till plats 126. Resultatet för "Bistånds handläggning är något förbättrat, Delindex 3 "Utförande" visar på en oförändrad placering från 2023. Framkommer ett försämrat resultat på delindex 4 "Stöd och utveckling", från plats 152 till plats 215, vilket kan bero på att Luleå kommun inte har deltagit i Socialstyrelsens kommunenkät e-hälsa 2024. Den årligen nationella brukarundersökningen inom exempelvis individ- och familj, funktionshinderområdet, socialpsykiatri och personlig assistans, har genomförts under hösten. Resultatet har inkommit i november och i verksamheterna pågår analys av detta. Ett exempel för funktionshinderområdet är att andel brukare som svarat på undersökningen ökat markant från föregående år. Daglig verksamhet (LSS) har ökat med 10%, gruppboend LSS med 14 % och sysselsättning SoL med 3 %. Ett mer sammanfattande resultat och analys från samtliga berörda verksamhetsområden kommer redovisas i Kvalitetsberättelse 2024, som presenteras vid nämndsmötet i februari 2025.

Sammanfattningsvis kommer förvaltningen utöver brukarenkäter också ta del av statistik från exempelvis verksamhetssystemet som visar på fakta kopplat till service och kvalitet, samt fortsätta med egna deltagaruppföljningar på tidiga, biståndsfria verksamheter.

Detta för att i ett nästa steg analysera samt reflektera över vad verksamheten behöver vidta för ett systematisk kvalitetsåtgärder enligt exempelvis lagkrav och med syfte att förbättra resultaten över tid, samt som en del till målet att bidra till att leverera Sveriges bästa service till medborgarna.

Ett kvalitativt mått i 2024 års verksamhetsplan har varit att följa resultatet ur ett anhörigperspektivs upplevelse av nöjdhet, via socialnämndens webbaserade anhörigenkät. Anhörigenkäten finns på svenska och finska och fylls i anonymt. Vid uppföljning av perioden 1 januari- 13 december 2024 har det inkommit 198 enkätsvar, vilket är en ökning i jämförelse med förra året. Flest är det enkäter som berör vård- och omsorgsboende (115), hemtjänst (25, korttidsboende, äldre (22) och gruppboend (12). Därefter är det enstaka enkäter på övriga verksamheter.

Orsaken till fler inkomna enkäter torde bero på att det skett olika marknadsföringsaktiviteter ute i verksamheterna, samt att enkäten har tillgängliggjorts på Luleå kommuns webbsida. Sammantaget framkommer att resultatet om upplevelsen av nöjdhet av verksamhetens stöd till anhöriga, så är 49 % är mycket nöjd eller nöjd, 26 % inte alls nöjda eller missnöjda och 25 % uppger varken eller. Berörda verksamheter har fått till sig resultatet för fortsatt analys.

Inom samtliga vård- och omsorgsboende har man under 2024 haft anhörigträffar. En ny rutin och en gemensam mötesagenda för anhörigträffar har tagits fram.

Vid uppföljning av kvalitativa måttet om Brukardialoger uppges från exempelvis funktionshinderområdet och socialpsykiatri att detta sker systematiskt och regelbundet, allt från en gång per kvartal till en ggr/vecka, såsom via husmöte och utifrån brukarnas önskemål och behov. I övrigt berörda verksamheter pågår utformning, planering och genomförande av tillvägagångsätt.

Andel inkomna synpunkter och klagomål som besvarats inom svarstid (fyra veckor, enligt rutin): Vi uppföljning av perioden 1 jan - 30 november 2024 är det sammantaget 85 % av inkomna synpunkter som hanterats enligt rutin och därmed är resultatet detsamma som föregående år. Målet för året är inte uppnått (95%).

Förvaltningen har fått in totalt 87 synpunkter och klagomål, vilket är färre än 2023 (220).

Bakomliggande faktor kan vara att det under 2023 genomfördes en särskild kampanj inom bland annat verksamhetsområde Stöd i hemmet där brukarna har uppmuntrats att skicka in sina synpunkter och klagomål via blanketten "Låt oss veta vad du tycker". 62 av årets inkommande synpunkterna och klagomålen har besvarats inom fyra veckor. 11 har inte besvarats inom svarstiden enligt rutin. 14 av synpunkterna har inlämnats anonyma varför ett svar inte kan skickas tillbaka. För en synpunkt har inte ännu svarstiden passerat.

Antalet personer som har skickat in synpunkter anonymt har ökat i jämförelse med föregående år. Synpunkterna handlar i huvudsak om insats/omvårdnad, bemötande, tillgänglighet, handläggning och dokumentation. Av de totalt 87 inkomna synpunkter och klagomål är det flest till verksamhetsområde Individ- och familjeomsorg (37) och Vård och omsorg (24).

Ett led i att öka möjligheten att omhänderta synpunkter och klagomål i verksamheten har det i den nya avvikelsemodulem DF Respons upphandlats en tilläggsmodul. Denna kommer tas i drift i januari 2025. Via modulen kommer samtliga synpunkter och klagomål direkt in i systemet och ett meddelande går direkt till ansvarig enhetschef, utan att först passera verksamhetschef /registrator. Tillsammans med att efterlevnaden av gällande rutin sker, torde denna modul öka förutsättningarna till att inkommande synpunkter och klagomål hanteras och besvaras inom svarstiden enligt rutin.

Utveckla och säkerställa kompetensförsörjningen för att behålla och rekrytera fler medarbetare.

Beskrivning:

Fokus på att säkra kompetensförsörjningen så att service, stöd-, vård- och omvårdnadsbehovet hos den enskilde tillgodoses. Här krävs bland annat att förbättra arbetsmiljön, attrahera, rekrytera, samt utveckla och behålla medarbetarna.

Vidare ett ökat fokus på uppgiftsväxling, karriärvägar, samarbete och att utveckla digitalisering och Världfärdsteknik där det är möjligt, samt att utforma arbetssätt som är mindre personalkrävande.

Socialnämnden bedömer målsättningen *Utveckla och säkerställ kompetensförsörjningen för att behålla och rekrytera fler medarbetare* som delvis uppfyllt. Trenden är oförändrad sedan den senaste delårsuppföljningen.

Kompetensförsörjningen är tveklöst fortfarande en stor utmaning utifrån sambandet med ökande konkurrens och ökad demografisk utveckling.

Inför sommaren 2024 hade förvaltningen något fler sökande än året innan. En orsak kan vara på grund av en något minskad konkurrens från till exempel handels-branschen tillsammans med engagerade medarbetare och chefer som värvar nya kollegor och en offensiv, företrädesvis, digital marknadsföring.

Socialförvaltningen fortsätter även under 2025 att säkerställa kompetensförsörjningen genom olika aktiviteter och kompetensförsörjningsplanen kommer revideras.

Verksamhetsområdet Vård och Omsorg har under året arbetat med att utveckla introduktion för nya chefer samt har det tagits fram två introduktionsmaterial för att täcka många områden inom både särskilt boende och stöd i hemmet. Arbetet kommer fortsätta under 2025.

Sammantaget för 2024 har 55 medarbetare inom vård och omsorgens särskilt boende, genomfört utbildning via en introduktionsarbetsplats.

Koncept med en introduktionsarbetsplats har varit mycket uppskattat och en viktig del i att säkerställa att medarbetare får en bra inskolning i yrket. Några medarbetare och också kunna avslutats under introduktionen eftersom inte lämplighet funnits.

Konceptet har drivits med stadsbidrag under nästa 18 månader, men finansiering inför 2025 är ännu inte klar.

I samverkan med arbetsmarknadsenheten och arbetsförmedlingen aktualiseras nya medarbetare till Servicegruppen. Individuell planering genomförs och med syfte att den enskilde ska kunna kombinera och slutföra studier vid SFI tillsammans med arbete i Servicegruppen. Tillsammans ökar detta den enskildes förutsättningar till en anställning inom vård och omsorg, samt möjligheten till att utbilda sig till undersköterskor.

Många kompetensförsörjningsinsatser sker via sociala medier men också besök i gymnasieskolan, vuxenutbildningen och Luleå tekniska universitet (LTU), samt vid mässor som vänder sig till arbetssökande eller dem som ska välja utbildningsinriktning.

Under våren 2024 har förvaltningen sett över möjligheten till ett internationellt samarbete med den europeiska arbetsförmedlingen Eures. Socialförvaltningen har tackat ja till medverkan tillsammans med utbildning- och arbetsmarknadsförvaltningen och LTU Business för att påbörja en internationell rekrytering under 2025 och då är det framför allt Polen som är i fokus.

Målet för mätetalet *Andelen manliga (månadsanställda) medarbetare* är 23 % och därmed är målet uppnått (22,50%). Det är angeläget att trenden hålls i, behovet av att rekrytera ur hela arbetsmarknadens utbud behöver mötas. Bland timanställda är andelen något högre än bland månadsanställda.

Under året har socialförvaltningen arbetat med att skapa förutsättningar för Kompetenscentra, där arbetet delvis finansierats med stöd från Europeiska socialfonden, ESF. Kompetenscentra driftsätts under 2025 och en samordnare ska rekryteras.

Kompetenscentra kommer att utgöra en samlad organisering (paraplyorganisation) för introduktion, utbildning och lärande i arbetslivet. Kompetenscentrum kommer att erbjuda grundläggande och fördjupande kunskaper i vård och omsorg med praktiska och reella omvårdnadssituationer med hjälp av övningsdockor för patientvård. Lärboxar är framtagna för kunskaphöjande insatser ute på arbetsplatserna.

Under året har myndighetsutövande socialsekreterare inom barn och unga tagit del av Yrkesresan.

Under hösten har Yrkesresan för medarbetare inom funktionshinderområdet påbörjats. Yrkesresan är en nationell och långsiktig satsning på kompetenshöjande insatser för vissa av socialförvaltningens yrkesgrupper.

För mätetalet *Antal gymnasiepoäng per män/kvinnor som arbetsgivaren tillhandahållit* är målet för året uppnådd (56 200). Årets resultat visar att arbetsgivaren har tillhandahållit 60 900 gymnasiepoäng, varav ca 12 750 poäng studerades av manliga medarbetare och ca 48 150 av kvinnliga medarbetare.

Inom ramen för Äldreomsorgslyftet har två parallella sammanhållna klasser läst mot undersköterska/stödassistent varav den ena är en kombinationsutbildning med vårdämnen och svenska språket, individuellt anpassat efter den enskildes förutsättningar.

Tolkningen av vilka som omfattas av Äldreomsorgslyftet har vidgats och omfattar nu också medarbetare som arbetar med äldre personer med funktionsnedsättning. Den reguljära uppdragsutbildningen med enstaka kurser har fortsatt.

Under året har 305 elever gjort sin VFU/APL (*Verksamhetsförlagda utbildning*, och arbetsplatsförlagt lärande), i socialförvaltningens verksamheter, vilket är färre än föregående år och målet om 375 är därmed inte uppnådd. Bakomliggande orsak är att Vuxenutbildningen haft färre studerande i vårdämnen. Elever som har VFU/ APL är en viktig rekryteringsbas för förvaltningen, så utvecklingen oroar, men positivt är att antalet studerande vid gymnasieutbildningens vård och omsorg har ökat.

Inom socialförvaltningens koncept för intern rörlighet för baspersonal, #blommaut, är det drygt 50 medarbetare som har bytt arbetsställe. Arbetssättet bidrar till att behålla medarbetare och minskar ledtiderna vid rekrytering.

Sett till nyckeltalet *Frisknärvaro* hade 64,12 % av medarbetarna mindre än sju dagar av sjukfrånvaro i december 2024, vilket är något lägre jämfört med 2023 då det var 65,18 %.

Den långsiktiga trenden är dock att sjukfrånvaron minskar efter toppnoteringar under pandemin. Det är framför allt andelen som har en enstaka sjukdag som har ökat.

Målet för mätetalet *Total sjukfrånvaro/arbetad tid* året är inte uppnådd (7,80%). Årets utfall är högre (8,76%) än fjolårets (8,14%), anledning kan vara dels att medarbetare inom stöd, vård och omsorg inte ska vara i arbete på grund av smittorisken, dels att fler haft frånvaro på grund av influensa och mycoplasma. Trenden avseende sjukfrånvaro/arbetad tid är fallande sedan pandemin. Kvinnors sjukfrånvaro är 9,63 % och mäns sjukfrånvaro 5,9 %. Skillnaderna mellan könen består sedan tidigare år. Utfallet på årsbasis verkar påverkas av när under vintern säsongsinfluensan har sin största spridning. Trenden sedan pandemin är dock en minskande sjukfrånvaro.

Nämnden följer utvecklingen gällande *Antal medarbetare 66 år och äldre*. Resultat för året visar att 161 medarbetare, 66 år och äldre, har under året arbetat efter 66 år (tills vidare-, visstid månads- och visstid timanställd), vilket innebär att målet på 160 är uppnått och är en ökning med 16 i jämförelse med 2023 (145).

För en god arbetsmiljö är ett nära och tillgängligt ledarskap. Luleå kommun har fastställt riktvärden för antalet underställda.

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att skapa goda och jämlika förutsättningar inom ramen av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Vid december månads början var Andelen chefer med färre än 30 underställda medarbetare 90,1 %. Målet på 96% uppnås inte och är en viss försämring än förra året (93,75%).

En kommungemensam enkät som medarbetare som avslutar sin anställning anonymt erbjuds att delta i har utvecklats och driftsatts under året. Förvaltningen arbetar med de resultat som framkommit och som bl. a pekar på upplevd hög arbetsbelastning och stress, men också på konkurrens från andra arbetsgivare.

I samverkan förstärka och skapa alternativ av tidiga, förebyggande och evidensbaserade insatser till förvaltningens berörda målgrupper.

Beskrivning:

Verksamheterna ska genom intern- och extern samverkan öka sitt fokus med att utveckla och säkerställa lättillgängliga, tidiga, förebyggande och evidensbaserade insatser till målgrupperna, som ligger i linje med inriktning i den nya socialtjänstlagen (f ro m 1 juli 2025).

Handläggning/service/stöd/ uppdrag/insats/ vård ska ges med respekt för individens specifika behov, förväntningar, integritet och rätt till självbestämmande i enlighet med gällande lagstiftning.

Verksamheterna ska inom ramen av sitt uppdrag och genom intern- och extern samverkan utveckla aktiviteter och arbetssätt/metoder som syftar till att motverka ofrivillig ensamhet, hemlöshet och utanförskap.

Förvaltningens verksamheter ska möta målgruppens behov av bostad/boende för människor i livets alla skeenden.

Bostadsförsörjningsplan revideras, där verksamheter bidrar med målinriktade aktiviteter som genom intern – och extern samverkan främjar förut-sättningarna, hos den enskilde/berörd målgrupp, för goda levnadsförhållanden.

Således skapas förutsättningar för den enskilde att ha ett bostad/boende utifrån dennes behov, ex. till ett eget bostadskontrakt från ett övergångskontrakt, verkställt boendebeslut inom lagstadgad tid etc.

Berörda verksamheter ska genom intern- och extern samverkan stärka arbetet i det avhysningsförebyggande arbetet med syfte att bland annat barn har tillgång till boende och därmed motverka att barn inte utsätts för vräkning. Förvaltningen ska öka

möjligheten för nämndens målgrupper som ofrivilligt står utanför arbetsmarknaden och/eller uppbär ekonomiskt bistånd, ska erbjudas insats som leder till sysselsättning, studier eller arbete. Detta med målet att öka möjligheten till egen försörjning.

Fortsatt våldsförebyggande arbete med fokus på tidiga insatser, samt utveckla arbetssätt som syftar till att skapa upplevelse av trygghet och säkerhet hos den våldsutsatta. Fortsätta att erbjuda stöd till den från 15 år och uppåt, som har svårt att kontrollera sin ilska och/eller har använt någon form av våld i en nära relation.

Socialnämndens målsättning att Nå fler Luleåbor med tidiga, förebyggande och evidensbaserade insatser med syfte att främja upplevelse av god hälsa, trygghet och säkerhet bedöms resultatet som i hög grad uppfyllt och trenden är ökande.

I och med att en ny socialtjänstlag träder i kraft 1 juli 2025 har en projektledare tillsatts under hösten 2024, med uppgift att kartlägga och förbereda för att förvaltningen ska kunna möta förändringarna i den nya socialtjänstlagen som bland annat kommer möjliggöra insatser utan föregående utredning.

Inom ramen av Trygg i Luleå har det under året tagits fram en kommunövergripande handlingsplan för suicidprevention under ledning/samordning av socialförvaltningen. Alla förvaltningar förväntas omsätta den till mål och aktiviteter. Planen föreslås gälla för år 2025–2028. Den kommunövergripande arbetsgruppen fortsätter att arbeta med samordning och uppföljning av handlingsplanen. Utöver detta har veckan för Psykisk hälsa genomförts traditionsenligt under hösten 2024. Evenemanget nådde

620 deltagare. Syftet med veckan är bland annat att öka kunskapen om och minska stigmat kring psykisk ohälsa och vidare bidra till suicidprevention.

Inom ramen av det brottsförebyggande arbetet har socialförvaltningen, tillsammans på kommunövergripande nivå, genomfört en kartläggning där en lägesbild upprättats över brottsligheten inom kommunens geografiska område. Detta har resulterats i en åtgärdsplan för brottsförebyggande åtgärder.

Det har även skett ett fortsatt internt och externt utvecklingsarbete utifrån föreslagna förändringar i lagstiftningen med koppling till det brottsförebyggande området (bland annat Lokal operativ samverkan LOS) motverka gängkriminalitet och fortsatt arbete med genomlysning av välfärdsbrottslighet). Lägesbilden baseras på kunskapsbaserat underlag och har resulterat i en åtgärdsplan för brottsförebyggande åtgärder. Åtgärdsplanen ska följas upp minst vartannat år.

Genom en intern och extern samverkan genomförs ett utvecklingsarbete utifrån föreslagna lagstiftningsförändringar. Detta med koppling till det brottsförebyggande området, genom exempelvis Lokal Operativ Samverkan, LOS, motverka gängkriminalitet och ett fortsatt arbete med genomlysning av välfärdsbrottslighet.

I mitten av november aktiverades ett webbaserat Trygghetsverktyg där allmänheten kan rapportera in. Detta kommer följas upp löpande i samverkans-gruppen, för att upprätta åtgärder/aktiviteter.

Ett led i det brottsförebyggande arbetet är forumet Effektiv samordning för trygghet (EST) ett arbetssätt där man på kommunövergripande nivå har träffar varje månad. Tillsammans sammanställs en lägesbild, som analyseras och vid behov föreslås åtgärder utifrån den nya lägesbilden.

Inom det brottsförebyggande arbetet och i samverkan, kommer det under 2025 bland annat genomföras följande aktiviteter:

- Följa brottsutveckling utifrån lägesbild
- Revidera fördjupad lägesbild åtgärdsplan Brottsförebyggande samt revidering av lägesbild Våldsbejakande extremism
- Säkerställa att samordningen fungerar i Luleå kommun och gentemot externa parter
- Öka kunskapen om brottsförebyggande arbetet inom socialförvaltningen

Arbetet med att nå medborgare tidigt så har fältarbete genomförts på kvällar och helger, där fältarbetare har skapat relationer med barn och unga i olika miljöer för att främja god hälsa, trygghet och informera om vad socialtjänsten kan hjälpa till med. Fältuppdraget kommer att permanentas från och med 2025.

Under året har det genomförts sammanlagt 105 aktiviteter för uppsökande verksamhet med syfte att nå riskgrupper inom barn, unga och familjeområdet, vilket visar att ett omfattande arbete sker med det främjande arbetet och att målet för året, 74 aktiviteter, är uppnått. En intensivare samverkan har också skett med skola, polis och fritidsgårdar för att informera om tidiga insatser och stöd. PIS (Prevention i samverkan), med syfte att identifiera tidiga tecken i samverkan med skolan, har utvecklats under året.

Ett samverkansprojekt med förskolan, Regionen och socialförvaltningen pågår med fokus på tidiga insatser för barn i förskoleålder. Projektet ska följas upp och en slutredovisning ska upprättas under 2025.

Antal(st) vårdnadshavare som sökt råd och stöd vid Föräldrarsupport: Under 2024 är det totalt 538 personer. Av dessa är det 238 kvinnor som sökt enskilt plus 70 kvinnor som deltagit i grupp (totalt 353 kvinnor) och 149 män som sökt enskilt och 36 män som deltagit i grupp (totalt 182 män). Målet för året på 535 är därmed uppnått. Föräldrarsupporten strävar för att nå fler pappor/män för att bidra till jämställt föräldraskap. Föräldrarsupporten har upprättat en film som skickats ut till alla rektorer. Den kommer att visas på alla föräldramöten i höst tillsammans med en möjlighet att chatta med Föräldrarsupporten. På så sätt kan verksamheten nå så många som möjligt. Verksamheten bjuds in till skolor där det är oroligt/finns särskilda behov. Föräldrarsupporten har även besökt förskolor och informerat personal om Föräldrarsupportens verksamhet.

Beträffande mätetalet Antal(st) kvinnor, män, flickor och pojkar som vänder sig till Freda mottagning, inkl. beslut om Trappan samtal Barn & Unga är det totalt 273 som under 2024 vänt sig till Freda och målet för året är uppnått. 105 av dessa är konsultationer /rådgivningar. Således har målet för året, 210, uppnåtts och trenden är ökande.

Antal (st) kvinnor, män, flickor och pojkar som vänder sig för råd och stöd vid EQ mottagningen under 2024 är summan 42, fördelat på åtta kvinnor och 34 män. Ingen var under 18 år. Sammanfattningsvis är bedömningen att resultatet är nära målvärde (50) och trenden är ökande i jämförelse med föregående år (34). Ett fortsatt arbete för att hitta målgruppen kommer prioriteras under kommande år. Målgruppen vålds-utövare kräver ett aktivt uppsökande arbete.

EQ-mottagningen och Föräldrarsupporten har under hösten genomfört utbildningen "bryta vålds arvet". Kurser kommer att kunna erbjudas nyblivna föräldrar från årsskiftet 2024/2025 via Barna- och Mödrahälsovården och Mötesplatsen.

Antal (st) nyinkomna Luleåbor (kvinnor och män) som sökt råd och stöd på RoS mottagningen: 1 januari - 5 november 2024 har 221 nya vänt sig för råd och stöd, fördelat på 120 kvinnor och 101 män. Antalet är jämnt fördelat mellan anhöriga och egen problematik. Alkoholproblematik är den vanligaste orsaken till kontakt (65,2 %). Arbetet med att marknadsföra verksamheten har fortsatt under hösten, men trots omfattande marknadsföringsaktiviteter uppnås inte årets mål (260). En orsak kan vara att antalet ärenden som uppnåtts för i år, är en rimlig nivå för Luleås storlek.

Oavsett det fortsätter verksamheten att utöka marknadsföringen och hitta nya vägar att nå människor inom målgruppen som verksamheten vänder sig till.

Många personer som besöker RoS uppger att de har fått information om verksamheten från andra personer som gått på RoS mottagningen.

Klara och Klas mottagningen har mellan 1 januari - 15 november haft åtta nya kontakter, fördelat på fyra var kvinnor och fyra män. Besökare till Klara och Klas-mottagningen väljer att hellre få råd och stöd via RoS då det erbjuder en tätare kontakt.

De få inkomna ärendena till Klara och Klas torde bero på att Hälsocentralerna i större utsträckning hänvisar till RoS mottagningen än till Klara och Klas mottagningen.

Satsningen *Nykter idag* har under året haft 46 nya kontakter, varav majoriteten är män. I samverkan mellan RoS-mottagningen, polis, brottsförebyggande samordnare, väktare och bostadsföretag har trygghetsvandringar genomförts. Dessa bidrar till en ökad samsyn och mer samordnade insatser.

Anhörigstöd, Äldresupporten och Personligt ombud har under perioden 2024-01-01 - 2024-11-15 tillsammans haft totalt drygt 700 individuella kontakter som är en ökning sedan föregående år. Av dessa var övervägande kvinnor. Utöver detta är det drygt 300 som deltog i nya grupper, vilket också är en ökning i jämförelse med föregående år.

Antal (st) 80+ som antagit erbjudandet om hälsofrämjande samtal: Under början av 2024 genomfördes ett ytterligare utskick om erbjudande av Hälsosamtal och då till medborgare mellan 70 – 80 år. Sammanlagt har det under året genomförts 286 hälsofrämjande samtal, med kvinnor (163), 84 män (84) och par (39).

Det har varit flest kvinnor. I jämförelse med förra året har hälsosamtalen ökat, således har målet på 150 uppnåtts. Störst andel av dem som tagit emot hälsosamtal bodde i centrala Luleå (22,7 %) därefter Örnäset (14,8 %) och Sörbyarna (11,7 %). Hälsosamtalen kan ses som ett tidigt förebyggande stöd.

Sammantagna reflektionen för hälsosamtalen är målgruppen som mötts, är en stor del av dem en aktiv åldersgrupp där de ofta har ett stabilt socialt nätverk. De är aktiva i olika föreningar och många tränar aktivt, antingen på gym eller genom andra föreningars aktiviteter.

De är mobila och de allra flesta kör bil. På frågan om vad som gjorde att de önskade ett hälsosamtal uppgav många att de drevs av nyfikenhet, "vad är det här" "vad kan kommunen erbjuda mig" och "det är bra att veta vad som finns tills den dagen då det kan behövas hjälp kommer".

En mindre del av dem som sökt hälsosamtal upplever ofrivillig ensamhet och uppger att det är svårt med motivationen att ta sig till de olika aktiviteterna i Luleå.

Eventuellt hade någon form av ledsagning kunnat underlätta. Information om vad kommunen och civilsamhället har för sociala aktiviteter lämnas till alla som fått ett hälsosamtal.

För att nå fler i målgruppen som upplever ofrivillig ensamhet och erbjuda dem hälsosamtal har kontakt tagits med hyresvärdar där LuleBo annonserar om Äldresupporten i sitt nyhetsbrev till hyresgästerna.

Annonsering har även skett via lokaltidningar och då även på finska. Trots detta har endast 10 samtal som helt eller delvis genomförts på finska skett.

Äldresupporten önskar, i större utsträckning, nå de personer som upplever en ofrivillig ensamhet och därför har en kontakt etablerats med hemtjänstens områdeschefer för att få en större spridning.

Under 2024 har vård- och omsorgsverksamheten i samverkan med Äldresupporten och skolor i Luleå kommun påbörjat planeringen för ett projekt som syftar till att skapa möjligheter för äldre personer boende inom ordinärt boende att erbjudas äta lunch på en närliggande skola. Ett flertal skolor har anmält sitt intresse. En utmaning i planeringen har varit att finna ett enkelt betalningssätt av hur lunch ska ske. Preliminär start av projektet är under 2025.

Antal (st) kvinnor och män inom hemtjänsten som tar del av trygghetsskapande insatser i form av digitala tillsynsbesök har inte målet för året uppnåtts (60). Två tester av digitala tillsyner har genomförts under året. Införandet av digitala tillsyner har försenats, dels på grund av försening av utbildning till medarbetarna i användningen av digitala plattor, dels att det varit utmaning att finna lämpliga brukare som kan vara aktuella för digital tillsyn. Ett omtag kommer ske med digitala tillsyner genom att en plan på åtgärder som bland annat innebär att ansvaret för den digitala utvecklingen läggs på Resurs-och planeringscentrum i samverkan med de berörda verksamheterna. Detta kommer genomföras som en pilot under 2025.

Målet gällande *Antal(st) installerade trygghetskameror hos kvinnor och män inom ordinärt boende, fördelat på nya och redan befintliga* är inte uppnått (80). Fram till 2024-11-21 var det totalt 48 installerade trygghetskameror, fördelat på 32 kvinnor och 12 män (fyra brukare har dubbla kameror). 20 av dessa trygghetskameror är installerade i år.

I jämförelse med föregående år är totala antalet kameror färre än förra året (60).

Resultatet beror på flera bakomliggande faktorer. Bland annat har den digitala lösningen som använts vid flertalet tillfällen bidragit till driftstörningar och kameror/routern har varit tvunget att hämtas in från brukaren.

En annan orsak är att kognitiv svikt bland målgruppen är vanligt förekommande vilket i vissa fall har genererat att exempelvis brukaren har plockat ned kameran efter bara ett par dagar. Verksamheten har även varit avtalslösa. Inom 2025 kommer ett nytt avtal vara på plats och ett omtag kan ske.

Säkerställa och utveckla boendekoncept samt utveckla nya arbetssätt för nämndens målgrupper

Beskrivning:

Genom intern och extern samverkan förebygga och motverka hemlöshet och utanförskap, samt säkerställa den enskildes behov med insats i första hand i ordinärt boende.

Beviljade beslut om boende tillgodoses och verkställs inom ramen av lagstadgad tid.

Socialnämnden bedömer målsättningen *Säkerställa och utveckla boendekoncept samt utveckla nya arbetssätt för nämndens målgrupper* som ej uppfyllt. Trenden är oförändrad sedan den senaste delårsuppföljningen.

Bedömningen om att målet ej är uppfyllt läggs utifrån att det fortfarande finns ett stort antal ej verkställda boendebeslut inom lagstadgad tid (90 dagar) som berör personer som väntar på plats.

Mellan kvartal två och kvartal tre har det sammanlagt verkställt 12 som väntat på boende mer än tre månader. Besluten som inte verkställts har följts upp kontinuerligt under hela väntetiden för att säkerställa att brukarens behov får sina behov tillgodosedda genom andra erbjudna insatser i väntan på en plats.

Under året har två nya boenden öppnats och planering av nya gruppboendestäder pågår men tidsplanerna för redan beställda gruppboendestäder är kraftigt försenade. Det arbetas fortsatt med att stödja och motivera frivilligt brukarna till ökad självständighet.

Vid uppföljning av kvartal tre 2024 var det inom lagrum:

- SoL Äldre 30 ej verkställda (25 kvinnor och fem män). En är avslutad på grund av utflytt från kommunen.
- LSS gruppboendestad var det 26 ej verkställda (10 kvinnor och 16 män), samt inom LSS Serviceboende 11 ej verkställda (Tre kvinnor och 8 män). Tre har återtagit beslutet på egen begäran.
- Sol Vuxna en ej verkställd (en man). Två har återtagit beslut på egen begäran (en man, en kvinna).

Inom förvaltningen pågår ett arbete med att utveckla olika insatser och boendeformer inom LSS för att öka möjligheterna för personer med behov att få förutsättningar att bo i ordinärt boende med insatser i hemmet och att erbjuda andra boendialternativ än gruppboendestad, om så är möjligt.

För att göra detta möjligt genomförs utvecklingsarbete i samverkan mellan biståndsenheten, verkställighet LSS och hälso- och sjukvård. Bostadsförsörjningsplanen kommer revideras under 2025.

Andel (%) kvinnor och män som gått från tillfälligt boende till annat boende är 27 procent, vilket innebär att målet är uppnått med marginal (14%) I nuläget finns 221 övergångskontrakt, som är en minskning med 8 övergångskontrakt sedan senaste rapporteringstillfället (229). Åtta har tagit över sina kontrakt (4%).

Tillfälliga boendet på Fyren har fortsatt utveckla arbetet genom att inleda samverkan med Region Norrbotten vilket lett till att läkare och sjuksköterska besöker boendet och dess gäster. Arbetet med att utveckla konceptet fortsätter under 2025.

Inom området vuxna med skadligt bruk beroende och samsjuklighet har förvaltningen fortsatt utveckla boendeformer genom att inleda samverkan med Infrastruktur och serviceförvaltningen (ISF) och Lulebo, gällande metoden Bostad först. Med beviljade statsbidrag har arbetet påbörjats under 2024 genom att stegvis utveckla arbetet. Arbetsgruppen har gemensamt tagit del av metoden hos partners samt arbetat fram rutiner. Nästa steg i processen är att testa kandidater i metoden och nytt statsbidrag har ansökt om för 2025 för att fortsätta arbetet tillsammans.

Förvaltningen har i samverkan med LuleBo tagit fram arbetssätt inom ramen för Bostad för våldsutsatta med syfte att våldsutsatta kvinnor ska ges förtur till bostad.

Målet (1,6 %) gällande *Andelen (%) invånare 65–79 år som bor på särskilt boende*, är inte uppnått. Resultatet från år 2022 till 2023 har ökat från 1,7% till 1,8%, vilket kan jämföras med kommungruppen större städer som ligger på 1,40%.

Bakomliggande orsak till ökningen mellan åren beror på en ökad andel ansökningar och beviljade beslut gällande särskilt boende. Att ansökningarna/behovet har ökat kan bero på att upplevelsen av otrygghet, känsla av ensamhet, social isolering.

Dessa tänkbara orsaker är något som förvaltningen kommer att arbeta med under år 2025 för att kunna möta upp det nya lagförslaget gällande SoL.

För en strävan mot målet 1,60% och att den enskilde kan bo kvar i ordinärt boende så länge det är möjligt, innan flytt till ett särskilt boende, pågår ett utvecklingsarbete i verksamheten. Arbetet syftar till att se över hur insatsernas innehåll i ordinärt boende utifrån den enskildes behov, kan utvecklas och stärkas, som ska leda till att den enskilde upplever säkerhet och trygghet i det egna hemmet.

Utveckla samverkan för hållbara lösningar med den enskildes behov i fokus.

Beskrivning:

Säkerställa att den enskildes behov enligt barnets/individens behov i centrum (BBIC/IBIC) tillgodoses och genom ett personcentrerat arbetssätt i samverkan, där perspektivet på lösning är säkerställt utifrån jämställdhet, är hållbart och utgår från den enskildes resurser, behov och mål.

Socialnämnden bedömer målsättningen *Utveckla samverkan för hållbara lösningar med den enskildes behov i fokus*, som helt uppfyllt och trenden är ökande.

Bedömningen är lagd utifrån de aktiviteter som planerades inför året, kopplat till målet och som genomförts. Framgent fortsätter respektive verksamhet att följa och säkerställa hållbara lösningar med den enskildes behov i fokus via systematisk kvalitetsuppföljning via exempelvis egenkontrollen.

Under året har ett aktivt arbete skett med personcentrering och arbetet går vidare med att analysera behovet som brukare har av trygghet, trivsel samt vikten av att veta vem den enskilde ska vända sig till när något inte fungerar.

Det sker kontinuerlig dialog med brukare utifrån förmåga, dess eventuella företrädare samt övriga i nätverket. Dialoger sker exempelvis på nätverksmöten, Samordnad individuell planering (SIP,) inför genomförandeplaner, via årlig självskattning och vid uppföljningar efter behov. Inom exempelvis verksamhetsområdet Hälso- och sjukvård finns det upptaget i introduktionsplanen för nyanställd personal att utbildning inom personcentrerad vård är en obligatorisk utbildning.

Under året har samverkansarbetet skett både internt och externt som syftat till att utveckla arbetssätt och metoder så att personer med beroendeproblematik ges möjlighet till sysselsättning/mötesplats. Implementering av IBIC, individens behov i centrum, pågår enligt plan ute i verksamheterna med tillhörande utbildningsmaterial.

Uppföljning av beslut sker vid placeringar inom vuxen och familjehem.

Kvalitativa måtten gällande att *Genomförandeplaner upprättas inom tre veckor, samt att Brukare ges möjlighet att vara delaktig vid upprättande och uppföljning av genomförandeplan*, framkommer att detta genomförs. Genomförandeplaner ska utföras tillsammans med brukare i den mån de kan, önskar/har förmåga att delta och/eller minst en gång per år.

Det kvalitativa måttet *Beslut inom SoL och LSS följs upp* visar att uppföljning av SoL beslut av placeringar som insats inom området Vuxen och Träningsboende har genomförts. Vid uppföljning framkommer att placeringar och de som är boende på Träningsboendet uppfyller brukarens behov.

Skapa goda förutsättningar för barn och unga till jämlika och trygga uppväxt- och livsvillkor. Barn har egna rättigheter och ska höras.

Beskrivning:

Öka fokus på det förebyggande och främjande arbetet genom tidiga insatser via uppsökande verksamhet i samverkan för jämlik, trygg uppväxt – och livsvillkor hos barn och unga.

Öka fokus på barn och ungas delaktighet under hela processen som berör dem, indirekt och direkt. Barnets röst ska höras.

Genomföra barnkonsekvensanalyser inför beslut som rör barn, direkt/indirekt. Ex. framtagande av riktlinjer, rutiner och budget eller förändringar i verksamheter.

Socialnämnden bedömer målsättningen *Skapa förutsättningar till jämlika och trygga uppväxt- och livsvillkor. Barn har egna rättigheter och ska höras* är i hög grad uppfyllt och trenden är ökande.

Inom barnområdet har det under året genomförts ett aktivt och systematiskt arbete med att stärka goda förutsättningar för barn och unga till jämlika och trygga uppväxt- och livsvillkor, rättigheter och delaktighet. Årets arbete har genererat utveckling av arbetssätt som tex fältarbete, mer samverkan och trygghetsskapande insatser kvällar, helger och andra risk helger. Ett arbete som fortsätter att utvecklas i samverkan och genom nya lagstiftningens intentioner.

Vid uppföljning av helår framkommer det att barnkonsekvensanalyser genomförs i samtliga utredningar. I 30 utredningar och 30 aktualiseringar har det granskats gällande om barnets röst kommer fram, delaktighet och inflytande.

I de granskade utredningarna framkommer att samtliga barn, som varit i talbar ålder, givits möjlighet att komma till tals.

I en utredning medverkade föräldrarna inte och i en önskad föräldrarna inte att barnet skulle delta på grund av hens psykiska mående.

Familjerätten visar gott resultat gällande beskrivning och motivering till hur barnets inställning har beaktats. Det finns oftast beskrivet hur barnets ålder och mognad har påverkat delaktigheten och det finns oftast beskrivet att barnet fått återkoppling. Här ska ett förbättringsarbete ske, det vill säga att det alltid i dokumentationen framkommer hur barnets bästa beaktats samt mognadsbedömning.

Resultatet för mätetalet *Andel (%) flickor/pojkar med upplevelse av delaktighet och inflytande och information under hela processen*, har hittills två ärenden avslutats i år (kontakten pågår 2–4 mån och består av 8–10 samtal).

Av ett fullständigt enkätsvar framgår att barnet känt sig lyssnad på. Finns ingen jämförande siffra eftersom enkäten i denna form var ny för året.

Verksamhetsområdet barn- och unga fortsätter framgent att säkerställa och följa upp detta vid egenkontrollen.

Resultat på mätetalet *Antal (st) flickor och pojkar som är placerade på annan plats än hemma* visar årets resultat (avstämning genomförs varje år i augusti då detta följs även upp på kommunövergripande nivå) enligt följande;

I augusti 2024 var det 144 barn, fördelade mellan 73 pojkar och 71 flickor, som var placerade på annan plats än hemma, vilket är en ökning med fem i jämförelse med augusti 2023. Av dessa är 119 placerade i familjehem, vilket är en liten minskning. 16 barn av dem i familjehem var placerade i konsultstödda familjehem, vilket är en person mindre i jämförelse med i fjol. Däremot är antalet fortsatt högt i jämförelse med augusti 2022 då nio barn var placerade i konsultstödda familjehem. Det är en fortsatt brist på familjehem och därmed svårt att hitta lämplig placering bland förvaltningens egna familjehem.

Av de totalt 144 placerade barnen och ungdomarna var 25 på HVB eller institution. I jämförelse med augusti 2023 är det en ökning med 11. Placering av ungdom vid HVB på grund av kriminalitet har ökat. Ungdomar med enbart problem med missbruk kan i stor utsträckning tillgodoses på hemmaplan.

Antalet barn/ungdomar i förstärkta familjehem är fortsatt på höga nivåer där viss anledning är att de som placeras har stora behov.

HVB-hems placeringar för ungdomar undviks så gott det är möjligt då det generellt ökar risken att ungdomen knyter nya mindre lämpliga kontakter. Flertalet av barnen och ungdomarna som är placerade på institution som är myndiga har komplexa behov där det krävs mer permanenta lösningar på hemmaplan, exempelvis plats vid ett LSS boende, detta vara en orsak till att placeringarna på institution bli långvariga.

Öka förutsättningen till att kvinnor/män utanför arbetsmarknaden kommer ut i en egen försörjning via studier/arbete.

Beskrivning:

Skapa möjlighet för nämndens målgrupp som ofrivilligt står utanför en arbetsmarknad, som har arbetsförmåga men som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden.

Utöver det även skapa möjlighet i samverkan med bland andra, ex. arbetsmarknadsenhet och arbetsförmedlingen, erbjuda möjlighet för kv/män som står utanför arbetsmarknaden och har grundläggande kompetens, att pröva arbeta inom stöd, vård och omsorg.

Socialnämnden bedömer att målsättningen *Öka förutsättningen till att kvinnor/män utanför arbetsmarknaden kommer ut i en egen försörjning via studier/arbete* som helt uppfyllt och trenden är ökande.

Antal barnfamiljer i ekonomiskt bistånd visar fortsatt positiv trend under 2024, där det minskat med en lägsta nivå med cirka 68 hushåll med barn. Orsak torde vara en god arbetsmarknad och det förhöjda bostadsbidraget för barnfamiljer. Inför 2025 kommer det extra bostadsbidraget minskas för att sedermera upphöra vilket kan risk till att andelen barnfamiljer i behov av ekonomiskt bistånd kommer ökar något. Andelen hushåll i behov av försörjningsstöd hålls på en relativt jämn nivå under 2024.

Med fokus att öka förutsättningar för att den enskilde ska komma ut i egen försörjning sker en fortsatt samverkan med arbetsmarknad- och utbildningsförvaltningen och Samordningsförbundet.

Mellan perioden 1 jan - 30 november 2024 är det 47 som hänvisats till arbetsmarknadsavdelningen (AMA), fördelade på 20 kvinnor och 27 män. Arbetslösheten är låg i Luleå och ett antal hushåll med försörjningsstöd har minskat men det kommer ske ett fortsatt arbete med enskilda som uppbär försörjningsstöd och som har behov av stöd, råd och vidare coachning. Samordnade insatser till långtidsarbetslösa och sjukskrivna sker i samverkan med Samordnings-förbundet.

Under året har åtta aktualiserats till beredningsgruppen och Samkraft, fördelade på tre kvinnor och fem män. Målgruppen som är aktuella med anledning av ekonomiskt bistånd är sjukskrivna och har behov av stöd från fler än en myndighet för att öka möjligheten till att komma ut i egen försörjning. Behov finns därför av att fortsätta stärka samarbetet med Regionen för att möjliggöra att fler i behov av arbetsträning ges möjlighet till det, såväl som insatser med lägre krav på arbetsförmåga, exempelvis för personer med beroendeproblematik.

Antalet anvisade till KAP (kommunalt anvisad praktik) under perioden 1 jan - 30 november 2024, är 29, fördelat på åtta kvinnor och 21 män. De största målgrupperna på försörjningsenheten är personer som är sjukskrivna eller som är arbetshindrande av andra skäl. Det finns också en stor andel personer som är inskrivna på Arbetsförmedlingen, men där ingår personer i ett arbetsmarknadspolitiskt program och där socialförvaltningen då är förhindrade att anvisa till KAP.

De nationella resultaten gällande mätetal Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen är resultatet för 2023, 0,75% som är en förbättring i jämförelse med 2022 (0,85%) och målet som lagts har uppnåtts (0,87%). Trenden bedöms som positiv i Luleå vilket överensstämmer med riket. Den positiva utvecklingen och värden som är bättre än riket beror troligen på den goda arbetsmarknaden i norra Sverige.

Orsakerna till långvarigt behov av ekonomiskt bistånd är oftast svag förankring på arbetsmarknaden, långvarig psykisk ohälsa och sjukskrivning. Andelen som har mycket långvarigt behov av bistånd är 26–28% av alla biståndsmottagare. För år 2023 noteras i stort sett ingen skillnad mellan män och kvinnor. Luleå har liknande värden som socioekonomiskt liknande kommuner. Nationella indikatorn Invånare, 0–19 år, med låg ekonomisk standard, andel (%) är ny och första publiceringen sker under första kvartalet 2025, därav kan inget resultat och analys presenteras.

Utveckla och säkerställ framtagande av digitala och innovativa lösningar som skapar nytta

Beskrivning:

Lösningar ska utgå utifrån nyttan ur ett medborgar-, brukar- och medarbetarperspektiv. Digitalt först, personligt när det behövs. Digital teknik kan förbättra livsvillkoren i vardagen. Den stöttar individer som med hjälp av tekniken får både valfrihet, integritet och självständighet.

Digital teknik ska syfta till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning.

I utformning av arbetssätt kan en del vara införande av digital teknik som är mindre personal krävande.

Socialnämnden bedömer målsättningen Utveckla och säkerställ framtagande av digitala och innovativa lösningar som skapar nytta som i hög grad uppfyllt och trenden är ökande.

Bedömningen utgår dels från arbetet med Antalet nyttovärderade produkter/tjänster, där målet om fem har uppnåtts.

Dessa är;

- Taligenkänning
- Balderspyramiden
- Digital Medicingivare
- Natt tillsyn digital
- Digitalt rådgivningsstöd

Gällande mätetalet Antal testade produkter/tjänster, med ett mål att nio produkter/ tjänster ska testas under 2024, har uppnåtts.

De testade produkter/tjänster som genomförts under året är:

- Verktyg för Professionell praktisk planering (PPP), kommer fortsätta under 2025
- SES, Samarbete efter skilsmässa (webbapplikation), kommer också fortsätta under 2025
- Utvecklat en SMS påminnelse för enheten Förebyggande verksamhet barn, unga och vuxna.
- RoomMate trygghetsskapande teknik har genomförts på två av Kronans vård- och omsorgsboende avdelningar och utvärdering pågår. Tekniken kommer efter utvärderingen flyttas under 2025 till ordinärt boende för nya tester i egna hem som ersätter de trygghetstelefoner som användas i dagsläget.
- Balderspyramiden där målet är att etablera ett arbetssätt som möjliggör att snabbt kunna förutspå behov och sätta in insatser som motverkar undernäring och undervikt, samt effektivisera arbetet med nutritionsplan, det vill säga jobba mer proaktivt för att undvika undernäring. Genomförande av en uppföljningsrapport pågår. Förslag finns att planera en utvidgning med ett eller två boenden till av projektet innan breddinförande.
- Pilot med hjälp av IoT teknik (handlar om att använda sig av uppkopplade föremål) genomförs på Kronans vård och omsorgsboende där medicinrum och kylskåp övervakas med hjälp av temperatursensorer som rapporterar in aktuell temp enligt ett tidsbestämt schema och kan larma om en temperatur över/understiger satta nivåer. Syftet är att ta bort arbetsuppgifter där sjuksköterska ska dokumentera temperaturer varje dag.

Målsättningen är att alla kylskåp där temperaturkänslig medicin förvaras inom socialtjänstens ansvar kommer att övervakas digitalt och kunna larma.

- Digitalt rådgivningsstöd (video) mellan baspersonal och sjuksköterska pågår i Råneå, där projektet ska ta fram möjlighet och arbetssätt gällande digital konsultation via bild/videosamtal mellan baspersonal, sjuksköterska och rehabpersonal samt brukare/patient och anhöriga. Sammantalet är det tre system som har testats under året.

Val av videolösning pågår för att samordnas tillsammans med ett annat projekt "digital tillsyn under dagtid".

Att fler produkter/tjänster inte kunnat testas, beror på försenade upphandlingar, dock är tre olika produkter testade för det som avser digitalt rådgivningsstöd för sjuksköterskor/baspersonal och en av dessa kommer bli ett pilotprojekt under 2025.

I och med ombyggnation av Örnen och nya korttids, pågår också ett arbete med att se över vilka digitala produkter/tjänster som kan bli aktuella.

Planering fortgår med att se över möjligheten för brukare/anhöriga att via Luleå kommuns webbplats själva genomföra digital bokning av närståendeplats och dagverksamhet. Utöver detta kommer det bland annat testas en sensorstyrd teknik i ordinärt boende (trygghetsskapande), VR glasögon (utbildning exempelvis HLR) och Krisberedskap kommunikation.

Utöver ovanstående och inom främst rekrytering, har förvaltningen arbetat med att utveckla intern service genom till exempel ökad digitalisering och nyttjande av AI möjligheten (artificiell intelligens). Vidare har tre e-utbildningar på temat bemötande producerats för att kunna användas av arbetsgrupper. Uppföljning under hösten visade att nyttjandegraden av e-utbildningarna har varit låg och nu pågår en analys om på vilket sätt stödet bättre kan möta verksamheternas behov.

7.11.2 Kommunfullmäktiges beslutade utredningsuppdrag som nämnden/styrelsen är ansvarig för

Uppdrag	Status
Se över bemanningen och anställa fler undersköterskor och stödassistenter	
Rapporten håller på att slutföras och kommer presenteras till socialnämnden i januari 2025, därefter vidare till KF som gav utredningsuppdraget till SN i plan och budget 2024-2026.	
Satsningar på specialistutbildningar för undersköterskor (palliativ vård, psykiatri- och demens- men även andra specialistutbildningar)	
Rapporten håller på att slutföras och kommer presenteras till socialnämnden i januari 2025, därefter vidare till KF som gav utredningsuppdraget till SN i plan och budget 2024-2026.. Därefter vidare till KF som gav utredningsuppdraget till SN i plan och budget 2024-2026. Resultatet visar behov av att ta fram en övergripande uppdragsbeskrivning för specialistundersköterska och för stödpedagog samt en plan för hur arbetet ska organiseras.	
Satsningar på yrkeskompetens genom en validering av utbildningen och en betald utbildning på arbetstid för undersköterskor och stödassistenter	
Rapporten håller på att slutföras och kommer presenteras till socialnämnden i januari 2025, därefter vidare till KF som gav utredningsuppdraget till SN i plan och budget 2024-2026. Socialförvaltningen har goda förutsättningar att erbjuda och bedriva uppdragsutbildning. Eftersom resultatet visar utmaningar när det gäller att frigöra tid för utbildning behöver socialförvaltningen arbeta med alternativa lärmiljöer för att säkerställa kvalitet och kompetens i verksamheterna. Uppdragsutbildningen är fortsatt viktig dels för att öka organisationens formella kompetens, dels för den enskilde medarbetarens konkurrenskraft på arbetsmarknaden men den bör kompletteras med alternativa lärmiljöer ute i verksamheterna. Tillskapandet av ett Kompetenscentrum bidrar till att säkerställa grundläggande kunskaper i vård och omsorg med praktiska och reella omvårdnadssituationer. Ett annat sätt är att omhänderta den kompetens som redan finns i verksamheten där erfarna kollegor handleder nya och oerfarna.	

7.11.3 Driftsredovisning

(Mkr)	Utfall 2024	Utfall 2023	Budget 2024	Avvikelse 2024
Nettokostnader	2 222	2 049		
Kommunbidrag	2 230	2 048		
Resultat	8	1		

Socialnämnden har en budget som är fördelad på annat sätt än 12:e delar inom verksamheterna stöd i hemmet, nattpatrull och vård- och omsorgsboende. Med periodiserad budget menas att det är utlagt en högre budget under sommaren för att spegla det verkliga utfallet bättre då kostnaden är högre under sommaren på grund av vikariekostnader.

Socialnämndens utfall för året är +7,5 mkr, överskottet beror på prestationsmedlen som erhållits och på grund av eftersläpning kring uppstart av gruppboende där nämnden budgeterat en driftsbudget. Under

året har 9,4 mkr utbetalats för viten för ej verkställda beslut och i bokslutet är ytterligare 38 mkr uppbokade som kommande förväntade kostnader.

Verksamhetsområdet Individ- och familjeomsorgen uppvisar en avvikelse på -23,9 mkr. Anledning till avvikelse är att antalet placerade barn och ungdomar har ökat med 2 362 dygn för perioden jan-dec jämfört med samma period föregående år. Det är en ökning med 45 %. Avvikelse från budget för institutionsplaceringar barn och unga är -19 mkr. Inom familjehemsvård har vi fler barn och ungdomar i förstärkta familjehem under perioden jan-dec jämfört med föregående år. Vilket motsvarar 4,7 mkr. Försörjningsstöd har ett lägre utfall än budget och kostnaden är i samma nivå som förra året samma period. Under mars inkom 3,8 mkr från Migrationsverket för ensamkommande barn. En genomlysning av de ökade placeringskostnaderna är gjord under november och redovisad i Socialnämnden.

Verksamhetsområdet Hälso- och sjukvård uppvisar på perioden en avvikelse på -5 mkr. Stadsbidrag som verksamheten haft under flera år har genererat kostnader som de idag inte har full teckning för. Arbetet med att se över bemanning är påbörjat i syfte att minska totala personalkostnader för att möta minskade stadsbidrag.

Verksamhetsområdet Särskilt boende inklusive korttidsvård har en avvikelse som uppgår till +7,6 mkr. Kostnader för betalningsansvar uppgår till på 3,1 mkr, årsbudgeten var 3 mkr. Arbetet kring schemaprocessen och bemanning har pågått under hela 2024 och kommer även att fortsätta under 2025.

Verksamhetsområdet Ordinärt boende uppvisar en avvikelse på -51,4 mkr. Utmaningen kring kompetensförsörjningen har märkts av och det har varit svårare än tidigare att få tag på arbetskraft och täcka frånvaro. Ett förstärkt arbetssätt kring planering startades upp innan sommaren 2023 och arbetet har pågått under hela 2024. Verksamhetschefen har haft daglig uppföljning tillsammans med områdescheferna och resurscheferna av verksamheternas insatsplanering. Områdeschefer och resurschefer har genomfört individuella fysiska möten med enhetschefer/verksamheter som varit i behov av stöd. Verksamhetschef har genomfört veckouppföljningar av de planerade/genomförda åtgärderna och rapporterat till socialdirektören varannan vecka. Socialnämnden har också fått detaljerad uppföljning per enhet på nämndssammanträdet i november och december och kommer följa arbetet löpande i månadsrapporten under 2025.

Verksamhetsområde Stöd och service uppvisar en avvikelse på -12,3 mkr. Arbetet kring schemaläggning har pågått under 2024. Områden har skapats där alla boenden ingår som kommer innebära bättre planering av alla arbetspass.

Verksamhetsområde Socialpsykiatri och öppenvård inklusive personlig assistans uppvisar en avvikelse på -2,5 mkr på perioden. Avvikelsen för personlig assistans är +1,6 mkr och socialpsykiatrin och öppenvården -4,1. Även inom stöd- och serviceboende finns en utmaning kring 11-timmars dygnsvila och jourverksamhet vilket är den största orsaken till underskott. Under 2024 har det även varit ovanligt många lägenheter inom stöd- och serviceboenden som sanerats till höga kostnader. Två verksamheter har flyttat och genererat kostnader både i form av tillfällig dubbelbemanning och flyttkostnader. Även branden på HertsöBo har genererat högre kostnader för både personal och övrig drift.

7.11.4 Investeringsredovisning

(Mkr)	Utfall 2024	Utfall 2023	Budget 2024	Avvikelse 2024
Nettoinvesteringar				-34,2

Vid uppstart flyttar socialnämnden investeringsbudget för byggnation till infrastruktur- och servicenämnden. Under året har en större post, som avser gruppboistäder på Skurholmen, flyttats. Detta resulterar i en minuspost i årets investeringsbudget men kommer ge ett överskott år 2025.

7.12 Valnämnd

7.12.1 Sammanställning måluppfyllelse

Nämndsmål	Bedömning	Trend
Genomföra EU-valet 2024 på ett bra, tillgängligt och rättssäkert sätt	 *	-

*Redovisat per jan-aug 2024

Nämndsmål	Bedömning
Genomföra EU-valet 2024 på ett bra, tillgängligt och rättssäkert sätt	
EU-valet har genomförts och valprövningsnämnden har prövat de överklagningar som inkommit. Alla överklagningar har avslagits och valresultatet har fastslagits. Genomförandet i Luleå har i hög utsträckning gått bra, men det finns brister i fysisk tillgänglighet vilket försvårar för röstande i Luleå att kunna nyttja sin demokratiska rättighet.	

7.12.2 Driftsredovisning

(Mkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse 2024	Utfall 2023
Nettokostnader	-4,1	-2,3	-1,8	-0,2
Kommunbidrag	-2,3	-2,3	0	-0,2
Resultat	-1,8	0	-1,8	0

7.13 Överförmyndarnämnd

7.13.1 Sammanställning måluppfyllelse

Nämndsmål	Bedömning	Trend
Effektivisera och förtydliga rekryteringsprocessen		→
Effektivisera ärendehandläggningen		→
Effektivisera hanteringen av årsräkningar		→

Nämndsmål	Bedömning
<p>Effektivisera och förtydliga rekryteringsprocessen</p>	
<p>Beskrivning: Antalet ärenden om behov av god man/förvaltare har ökat de senaste åren vilket medfört ett behov av att se över rekryteringsprocessen för att få en snabbare hantering vid tillsättning av ställföreträdare till nya uppdrag. Samma process används även vid byten av ställföreträdare och nämnden ser att handläggningstiderna har ökat i takt med ärendeökningen.</p> <p>Överförmyndarnämnden tecknade i slutet av 2023 avtal med en leverantör av ett rekryteringssystem och har under 2024 arbetat med att utarbeta och implementera nya arbetssätt och rutiner avseende rekryteringar för att effektivisera och förtydliga processen. Ett arbete med att dokumentera rutinerna för rekrytering är påbörjad men har inte hunnit slutföras med anledning av hög arbetsbelastning under våren samt föräldraledighet och introduktion av vikarier under hösten. Rutinen kommer att färdigställas under 2025.</p>	
<p>Effektivisera ärendehandläggningen</p>	
<p>Beskrivning: Överförmyndarnämnden bedömer att den ärendeökning som skett senaste två åren kommer att fortgå. För att undvika att handläggningstiderna fortsätter att öka behöver nämnden fortsätta att effektivisera ärendehandläggningen bland annat genom ökad digitalisering och nämnden kommer att undersöka möjligheten att införa AI för vissa rutinärenden.</p> <p>Handläggare och enhetschef från överförmyndarenheten genomförde under hösten studiebesök hos två kommuner som använder samma verksamhetssystem som överförmyndarnämnden och som har infört flertalet digitala arbetsmoment. Utvecklingsarbetet inriktades därefter på en övergång från fysiska till digitala akter och ett mer renodlat digitalt arbetssätt med minskade utskrifter och mer digital kommunikation. Under året har flertalet förberedelser genomförts för att kunna effektueras under det kommande året.</p>	
<p>Effektivisera hanteringen av årsräkningar</p>	
<p>Beskrivning: Överförmyndarnämnden behöver effektivisera hanteringen av årsräkningar i syfte att få till en snabbare granskning och därigenom även en snabbare arvodering. Nämnden betalar i normalfallet ut arvoden till ställföreträdarna en gång om året, efter genomförd granskning av årsräkningarna, så för att inte ställföreträdarna ska behöva vänta så länge på sina arvoden är det av vikt med en snabb granskning. Även för att i ett tidigt skede kunna upptäcka eventuella felaktigheter och undvika att ställföreträdare fortsätter att göra fel i tron att det är korrekt är det av vikt med en snabb granskning av årsräkningarna. En korrekt inlämnad årsräkning med fullständiga underlag möjliggör en snabbare granskning varför nämnden kommer att arbeta med undervisning och att ta fram tydliga instruktioner och hjälpmedel till ställföreträdarna.</p> <p>Tidigare år har en handläggare/administratör förgranskat årsräkningarna när dessa kommit in och begärt in kompletteringar där handlingar uppenbart har saknats. Detta är dock tidskrävande och det har visat sig i många ärenden att ytterligare kompletteringar har behövt begäras in när handläggaren påbörjat granskningen. För att undvika flera begäran om kompletteringar och långdragna handläggningar har kompletteringar under året begärts in när granskningen av årsräkningen påbörjades. Utfallet var till en början positivt men när de sista årsräkningarna granskades under senhösten och behövde kompletteras drog granskningen av dessa årsräkningar ut på tiden med anledning av de sena begäran om kompletteringar. Till nästa år kommer rutinen att ses över och revideras för ytterligare effektivisering.</p> <p>Tilldelningen av inkomna årsräkningar till handläggarna har tidigare år skett med hjälp av fysiska listor men det här året infördes en digital tilldelning i verksamhetssystemet vilket gav en bättre överblick över pågående granskning och en mindre upplevd stress.</p> <p>I syfte att hjälpa ställföreträdarna att kunna lämna in korrekta årsräkningar med fullständiga underlag har nämnden genomfört utbildning i redovisning, inklusive nämndens e-tjänst som ställföreträdarna kan använda för att redovisa sina uppdrag till nämnden, vid fyra tillfällen under året. Tre fysiska utbildningar samt en digital har erbjudits samtliga ställföreträdare tillsammans med överförmyndarnämnden i Bodens kommun. Ett arbete med att ta fram en egenproducerad film med instruktioner kring redovisning till nämnden påbörjades under hösten när granskningen av årsräkningar var klar och kommer att slutföras under nästa år.</p>	

7.13.2 Driftsredovisning

(Mkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse 2024	Utfall 2023
Nettokostnader	-11,0	-11,3	0,3	-9,7
Kommunbidrag	-11,3	-11,3	0	-10,6
Resultat	0,3	0	0,3	0,9

Överförmyndarnämnden höll sin budget 2024. Genom att prioritera ner utvecklingsarbetet och omfördela medel inom budget kunde nämnden finansiera två resursförstärkningar, en administratör och en handläggare, till gagn för såväl ärendehantering som arbetsmiljön för tjänstepersonerna på överförmyndarenheten.

Nämnden har inga avvikelser att rapportera.

7.14 Övriga nämnder

7.14.1 Kommunrevisionen

(Mkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse 2024	Utfall 2023
Nettokostnader	-2,5	-3,0	0,5	-2,5
Kommunbidrag	-3,0	-3,0	0	-2,9
Resultat	0,5	0	0,5	-0,4

7.14.2 KS - Kollektivtrafik

(Mkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse 2024	Utfall 2023
Nettokostnader	-167,9	-170,5	2,6	-159,5
Kommunbidrag	-170,5	-170,5	0	-153,8
Resultat	2,6	0	2,6	-5,7

Att utfallet är lägre än budget beror på att del av LLT budget kopplat till gratis resor för barn under sommaren är nyttjad bara till hälften. Även kostnader för busskort för första år studenter på LTU var lägre än budgeterat. Alla andra driftkostnader för både Luleå Lokaltrafiken och Länstrafiken i Norrbotten ligger i takt med budget.

7.14.3 E-nämnd

För räkenskapsåret 2024 visar Norrbottens e-nämnd ett överskott på 336 035 kr överskottet balanseras mot kommande år enligt samverkansavtal, och hanteras inom ramen för Luleå kommuns verksamhet.

(Mkr)	Utfall 2024
Kostnader	18,6
Kommunbidrag	18,9
Resultat	0,3

7.14.4 Kost- och servicenämnd

(Mkr)	Utfall 2024	Utfall 2023
Intäkter	31,1	29,1
Kostnader	-31,1	-29,1
Resultat	0	0

Gemensamma kost- och servicenämndens budget bygger på självkostnadsprincipen där samverkanskommunerna betalar för sina faktiska kostnader. Kostnaderna för den gemensamma kost- och servicenämndens verksamhet har fördelats på de två kommunerna Piteå (9%) och Luleå (91%) enligt kostnadsfördelningsnyckeln som fastställs av nämnden.

7.15 Luleå Kommunföretag AB

7.15.1 Sammanställning måluppfyllelse

Nämndsmål	Bedömning	Trend
Luleå kommunföretag verkar för en hållbar koncern		↗
Luleå kommunföretag verkar för en resultatnriktad affärsutveckling		↗
Luleå kommunföretag är en del av den gröna omställningen genom Luleå industripark		→
Luleå kommunföretag verkar för en effektiv och samordnad koncern		→

Nämndsmål	Bedömning
Luleå kommunföretag verkar för en hållbar koncern	
Beskrivning: Luleå kommunföretag verkar för en hållbar koncern genom att identifiera och ta fram målformuleringar för klimat, jämställdhet och social hållbarhet. Per bolag/koncern. Samt genom att utveckla och implementera ett modernt arbetssätt för hållbarhetsrapportering inom CSRD	
För att få igång arbetet, för att förbereda bolagskoncern för det nya CSRD-direktivet, som börjar gälla och ska rapporteras emot 2025 så har en direktupphandling av PWC genomförts som ett stöd till koncern. Arbetet har påbörjats under Q4. För att stärka Luleå kommunföretags kunskap så har även bolaget 2050 anlitats för att vara bolagets expert i området och sammanhålla det totala arbetet. Tyvärr har detta medfört att PWC har klivit av sitt arbete i början av 2025. 2025 har dock tagit på sig att genomföra PWC arbetet också.	
Luleå kommunföretag verkar för en resultatnriktad affärsutveckling	
Beskrivning: Luleå kommunföretag verkar för en resultatnriktad affärsutveckling genom att ta fram finansiella målsättningar för koncernen, avseende nyckeltal och nivå, soliditet och avkastning. Samt utvecklar process och tar fram modell för investeringsbeslut inom koncernen	
Arbetet med investeringsprocessen har fortskridit. En plan för att införa en ny investeringsprocess 2025 inom bolagskoncernen är framtagen. Planen är presenterad på bolagsarenan, ekonomicheferna på dotterbolagen samt även för ekonomi enheten på Luleå Kommun. Arbetet fortsätter under 2025 med att bryta ned planen i mer detaljer för att starta upp ett genomförande under hösten 2025 för planeringen 2026.	

Arbetet med den 10-åriga prognosplanen har delvis gått på sparlåga under hösten 2024 utifrån att bolaget varit en person kort och därmed har andra akuta uppgifter behövt lösas. Planen är dock att återuppta arbetet och genomföra en revidering av tidigare arbete med dotterbolagen utifrån de förändringar som skett/beslut som tagits under 2024 som påverkar deras framtid.

Luleå kommunföretag är en del av den gröna omställningen genom Luleå industripark

Beskrivning:

Identifiera aktuella behov och utmaningar, tillvarata insikter från andra industriparkeer samt utvärdera potentiella alternativ för fortsatt arbete

Luleå kommunföretag har nu slutfört utredningen som undersökt förutsättningarna för olika affärsmodeller för Luleå Industriparkeer framtida förvaltning och drift. Utredningen har presenterats både internt inom kommunkoncernen och i samverkansforumet med industriaktörerna.

Diskussionerna har bekräftat behovet av en flexibel och långsiktig samverkansmodell som kan anpassas i takt med att förutsättningarna förändras. Parterna har tagit del av analysen och ser värdet i en fortsatt dialog kring parkens framtida struktur och ansvarsområden.

Parallellt har Luleå kommunföretag verkat för ökad samordning genom aktivt deltagande i både interna processer och externa samverkansforum. Vi fortsätter att driva och stödja arbetet för att säkerställa goda förutsättningar för våra verksamheter och för att främja en effektiv samverkansstruktur.

Luleå kommunföretag verkar för en effektiv och samordnad koncern

Beskrivning:

Identifiera minst 3 områden för positiv besparing inom koncernen för 2025 och framåt samt initiera arbete inom 1 eller fler områden. Luleå kommunföretag verkar för en förbättrad samverkan mellan bolag/kommun. Identifiera och implementera processer för förbättrad samverkan

Arbetet med att stärka Luleå kommunföretags interna samverkan och effektivitet har nu resulterat i en tydligare gemensam riktning. Genom att enas om prioriterade frågor och identifiera de strategiska områden som är särskilt viktiga för koncernens samordning och utveckling har en stabil grund lagts för det fortsatta arbetet.

De prioriterade områdena – utvecklingen av VD-forumet, förbättrad samverkan inom kommunkoncernen, samordning av strategisk kommunikation och en koncerngemensam investeringsplan – har konkretiserats, och de första åtgärderna har initierats. Med dessa insatser har en viktig del av arbetet slutförts, samtidigt som utvecklingen fortsätter för att säkerställa långsiktiga effekter i form av effektiviseringar, samverkansvinster och förbättrade beslutsunderlag.

Moderbolaget fortsätter att aktivt delta i relevanta forum och nätverk för att driva arbetet framåt och stärka koncernen såväl internt som i samverkan med externa parter.

7.15.2 Ekonomisk redovisning och personalstatistik

Tkr	Utfall 2024	Utfall 2023
Omsättning	3 696	9 881
Kostnader inklusive avskrivningar	-10 054	-16 221
Finansiella poster	55 404	64 433
Resultat efter finansiella poster	49 046	58 093
Investeringar	0	0
Räntabilitet %	-	-
Soliditet %	100,0	98,0
Antal anställda, medeltal	4	2
Frisknärvaro %	100,0	83,3

Sjukfrånvaro %	0,2	3,4
----------------	-----	-----

Omsättningen och kostnaderna är lägre jämfört med 2023 utifrån främst att 2023 hade bolaget tagit in konsultkostnader i redovisningen som sent i bokslutet omvärderades att de mer korrekt skulle betalas av dotterbolaget Hamnen AB och som därefter fakturerades dem.

Utfallet avseende resultat efter finansiella poster 2024 är främst lägre än 2023 p.g.a. att utdelningen från dotterbolagen har varit lägre än föregående år samt att LKFAB har fler anställda som medfört ökade kostnader jämfört med 2023.

7.16 Lulebo AB

7.16.1 Sammanställning måluppfyllelse

Nämndsmål	Bedömning	Trend
Lulebo ska vara den bästa grannen		↗
Ökad kundnöjdhet		↗
Lulebo ska vara den bästa hyresvärden		↗
Lulebo ska vara med i samhällsbygget genom föreningslivet		↗

Nämndsmål	Bedömning
Lulebo ska vara den bästa grannen	
Beskrivning: Lulebo ska verka för att anses som den bästa grannen att bo bredvid, i alla våra kvarter, runt om i Luleå. Bolaget satsar årligen ca 300 mkr på att rusta upp befintliga fastigheter, såväl inomhus som utomhus, för att standarden ska höjas. Under 2024 har arbetet med den s k "Hertsöpiloten" intensifierats och samverkan med skola, kommun och civilsamhälle har väsentligt stärkts.	
Lulebo arbetar för hög trivsel och trygghet i bostadsområdena och på så sätt uppmuntra intilliggande fastighetsägare till nyproduktion och renovering.	
Ökad kundnöjdhet	
Beskrivning: Lulebo har som mål att ständigt öka kundnöjdheten. Under föregående år har organisationen stärkts med ca 15 personer som numera sköter det mesta när det gäller driften av fastigheterna, istället för att köpa in tjänsten externt. Vidare har bolaget gjort det lättare att få tag på rätt personer och få snabbare svar via projektet "Ett nummer in". Detta har medfört ett väsentligt lyft i kundundersökningen som genomförs vart annat år.	
Genom Lulebos satsning på trivsel och trygghet i bostadsområdena samt mer egen personal ute i fastighetsbeståndet ökar hyresgästernas nöjdhet med Lulebo som hyresvärd. Under 2024 har Lulebo vunnit pris i bästa lyft serviceindex i kategorin 4 000 - 10 999 bostäder där det är hyresgästerna som betygsätter sin hyresvärd.	
Lulebo ska vara den bästa hyresvärden	
Beskrivning: Lulebo genomför årligen boendemöten, runt om i beståndet, för att ge alla hyresgäster en chans att tycka till om vad som är bra och vad bolaget kan göra bättre.	

Genom Lulebos satsning på trivsel och trygghet i bostadsområdena samt mer egen personal ute i fastighetsbeståndet ökar hyresgästernas nöjdhet med Lulebo som hyresvärd.

Lulebo ska vara med i samhällsbygget genom föreningslivet

Beskrivning:

Lulebo satsar årligen ca 3 mkr på sponsring av stora och små föreningar, runt om i beståndet. Sponsringen fördelas lika mellan tjejer och killar och inom idrott, kultur och samhälle. Ett 30-tal föreningar erhåller sponsring av bolaget.

Lulebos satsning via sponsring till föreningslivet fortgår, där pengarna fördelas lika mellan flickor/kvinnor och pojkar/män och ideell verksamhet och elitidrott.

7.16.2 Kommunfullmäktiges beslutade utredningsuppdrag som nämnden/styrelsen är ansvarig för

Uppdrag	Status
Möjliggör för elbilar hos Lulebos hyresgäster genom laddpunkter för elbilar i anslutning till fastigheterna	✓
95 % av alla hyresgäster kan idag ladda elbilar i Lulebos bestånd. Bolaget uppgraderar och byter kontinuerligt gamla laddstolpar mot nya, med högre kapacitet.	
Uppdra till Lulebo att bygga i byar och på landsbygden	▶
Lulebo har tillsammans med Luleå kommun inkl skolan och Lumire utrett möjligheten att bygga i byar och på landsbygden. Utredningen är klar och rapporten är i sitt slutskede.	

7.16.3 Ekonomisk redovisning och personalstatistik

Tkr	Utfall 2024	Utfall 2023
Omsättning	768 690	680 348
Kostnader inklusive avskrivningar	-594 337	-559 592
Finansiella poster	-68 477	-43 103
Resultat efter finansiella poster	105 876	77 653
Investeringar	438 976	487 000
Avkastningskrav %	1,6	3,2
Soliditet %	38,8	41,2
Antal anställda, medeltal	86	83
Frisknärvaro %	76,0	70,0
Sjukfrånvaro %	4,4	4,3

2024 har präglats av fortsatta satsningar på renoveringar av bolagets fastighetsbestånd samt nyproduktion av ca 170 lägenheter, varav 20 st stod inflyttningsklara i slutet september 2024 och dessa var uthyrda då huset stod färdigt.

I början av 2024 vann Lulebo pris för största lyft i serviceindex i kategorin 4 000 - 10 999 lägenheter, där det är hyresgästerna som bedömer sina hyresvärdar. Detta är ett pris till alla engagerade medarbetare! Lulebo

tolkar även priset som ett kvitto på rätt satsning att ta hem skötsel av fastigheterna (med undantag för snöröjning, grönyteskötsel samt städning) i egen regi.

2024 inleddes kall och snörik med höga ökade kostnader relaterat till detta. Vidare har bolagets satsning på underhåll samt fastighetsskötsel och reparationer i egen regi fortsatt, vilket också påverkar bolagets resultat, då Lulebo har fler medarbetare ute i beståndet som snabbare uppmärksammar det som måste åtgärdas. Det rådande ränteläget har högt genomslag på bolagets räntekostnader, vilka har i princip fördubblats jämfört med samma period föregående år. Där ser bolaget dock en ljusning då styrräntan sänkts under hösten och fler räntesänkningar prognosticeras.

Under 2024 har höga försäkringsersättningar erhållits avseende bränder som skett 2023. Detta har påverkat bolagets resultat efter finansnetto positivt med ca 78 mkr. Motsvarande belopp 2023 var ca 21 mkr.

7.17 Luleå Energi AB

7.17.1 Sammanställning måluppfyllelse

Nämndsmål	Bedömning	Trend
Aktiv och delaktig organisation	●	→
Pålitliga och hållbara leveranser	●	→
Välförtjänt förtroende för varumärket	●	→
Attraktiv arbetsgivare	●	→
Förebild inom miljö och klimat	●	→

Nämndsmål	Bedömning
Aktiv och delaktig organisation	●
Beskrivning: Hur är hela organisationen delaktig och bidrar aktivt i arbetet mot visionen? Utfallet för 2024 visar att målbilden uppnåtts. Under verksamhetsåret 2024 har koncernen fortsatt sin utveckling av tvärfunktionella arbetssätt för att än bättre möjliggöra energiomställningen och framtiden, ett arbete som kommer fortskrida under 2025. Luleå Energi-koncernen arbetar även aktivt med och fokuserar på åtgärder för att förhindra diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter på arbetsplatsen. Arbetet sker kontinuerligt inom fem olika områden – arbetsförhållanden, föräldraskap och arbetet, löner och andra anställningsvillkor, rekrytering och befordran samt utbildning och övrig kompetensutveckling.	
Pålitliga och hållbara leveranser	●
Beskrivning: Vi utvecklar och driver vi vår verksamhet med rätt investeringar, rätt resurser och rätt arbetssätt. Utfallet för 2024 visar att målbilden uppnåtts. Tillgänglighetskrav för verksamhetens infrastruktur under året uppnåtts och avvikelser har hanterats skyndsamt. Luleå Energi-koncernen verkar för en god samverkan med såväl näringsliv, industrier, universitet och samhälle. Detta återspeglas dels i fortsatt samarbete rörande restenergi, det framtida energisystemet och	

samarbetsforum för både industrier och aktörer inom energibranschen. Under verksamhetsåret 2024 har koncernen även förstärkt organisationen för digital utveckling.

Välförtjänt förtroende för varumärket

Beskrivning:

Vi uppfattas som den självklara aktören i energiomställningen för alla våra intressenter.

Utfallet för 2024 visar att målbilden uppnåtts. Luleå Energi-koncernen har under året fortsatt arbetet med att driva på för en hållbar utveckling och positiv samhällsförändring i omställningen till ett fossilfritt samhälle. Under året har Luleå Energi bland annat fortsatt samverka inom ramen för Luleåmodellen, inlett ett samarbete med LKAB gällande Luleås fjärrvärme, lanserat varumärkeskoncept och deltagit i dialoger med Regeringens elmarknadsutredning.

Attraktiv arbetsgivare

Beskrivning:

Hur är vi en attraktiv arbetsgivare, i en offensiv framtidsregion?

Utfallet för 2024 visar att målbilden har uppnåtts. Luleå Energi-koncernen har under året fortsatt att arbeta aktivt med bland annat arbets- och kompetensförsörjningsstrategi, erbjuda platser för examensarbeten, praktik samt samverkan med universitet. Verksamhetsåret 2024 har Luleå Energi, bland annat, blivit den första arbetsgivaren i Sverige som validerat rollen som distributionselektriker, vilket är en svårrekryterad och kritisk kompetens i energiomställningen.

Förebild inom miljö och klimat

Beskrivning:

Vi ställer om vår egen verksamhet inom miljö och klimat samtidigt som vi hjälper våra kunder att göra detsamma

Utfallet för 2024 visar att målbilden har uppnåtts. Inom ramen för Luleå Energi-koncernens uppdrag inryms kommunens strategiska initiativ Klimatneutral och Naturpositiv. Koncernen verkar inom ett antal olika områden, bland annat klimatfärdplan, samarbete med industrier för att säkerställa det klimatsmarta och cirkulära fjärrvärmesystemet, stimulering av energieffektivisering samt tjänster inom IoT. Luleå Energi-koncernen verkar för en giftfri miljö där ett arbete med kemikaliesubstitution med ett positivt resultat har genomförts under året.

7.17.2 Ekonomisk redovisning och personalstatistik

Tkr	Utfall 2024	Utfall 2023
Omsättning	1 254 784	1 271 318
Kostnader inklusive avskrivningar	-1 116 060	-1 111 526
Finansiella poster	-4 240	-623
Resultat efter finansiella poster	134 484	159 169
Investeringar	322 069	243 735
Räntabilitet %	8,7	10,3
Soliditet %	61,6	66,7
Antal anställda, medeltal	199	191
Frisknärvaro %	77,2	85,5
Sjukfrånvaro %	3,8	1,8

Omsättning

Omsättningen är drygt 16 mkr lägre än föregående år. Det är främst elhandelsverksamheten som har lägre omsättning, men samtidigt ett något bättre resultat än föregående år eftersom inköpskostnaderna har minskat i motsvarande utsträckning.

Resultat

I moderbolaget Luleå Energi AB:s fjärrvärmeverksamhet blev försäljningen i energivolym lägre än föregående år. Inledningen på året var extremt kall vilket gjort att kostnaderna för värmeproduktionen blev högre än föregående år under årets första kvartal. Fossil eldningsolja utgjorde en större del av produktionen än vad som anses som normal. Under året har även tillgången på hetvatten från LuleKraft varit mindre vilket beror på ett längre stopp.

Elhandelsverksamhetens resultat är 1,6 mnkr högre än 2023, vilket huvudsakligen beror på ett högre täckningsbidrag.

Affärsområdet Energitjänster har till uppgift att erbjuda energitjänster samt rådgivning till företag och privatpersoner. Syftet är att främja en god energihushållning och skapa konkurrenskraftiga energilösningar för ett hållbart samhälle. Resultatet 2024 för affärsområdet är 1,0 mkr lägre än 2023, men då måste vi beakta att två tjänster (fjärrvärmestjänster och trygg värme) med resultat totalt 2,5 mkr 2023 flyttades till fjärrvärmeverksamheten inför 2024.

Resultatet 2024 för övriga delar av moderbolaget är 11,0 mkr lägre än 2023. Hälften av avvikelsen är också jämförelsestörande eftersom teknisk personal och kostnader har flyttats från affärsområde Värme & Kyla samt från elnätsbolaget till nya affärsområdet Teknik & Service i moderbolaget. Den andra halvan av avvikelsen beror framför allt på ökning av bemanning inom affärstöden samt affärsområdena Marknad och Utveckling.

Det totala resultatet för moderbolaget 2024 är 28,7 mkr lägre än 2023.

Resultatet i Luleå Energi Elnät AB 2024 är marginellt lägre än 2023. Avgiften mot överliggande nät (regionnätsavgiften) höjdes med ca 34 mkr jämfört med 2023. En större anslutningsintäkt samt tariffhöjning gör att resultatet är marginellt lägre jämfört med föregående år.

Resultatet i Bioenergi i Luleå AB 2024 är 1,6 mkr lägre än 2023. Bolagets lägre resultat är framför allt en konsekvens av lägre produktionsvolym, till följd av lägre tillgång på torkgaser från kraftvärmeverket.

Resultatet för Lunet AB 2024 är marginellt högre än 2023.

Resultatet för intressebolaget LuleKraft AB 2024 hamnade i nivå med föregående år.

Investeringar

Investeringarna är drygt 78 mkr högre än föregående år. De högre investeringarna består bland annat av batterilager, industriparken och framtidens hamn, ombyggnation av lokaler samt ett par mindre investeringar på Lunet. Dock har investeringarna i batterilagret inte aktiverats under 2024 utan kommer att göra så först i början av 2025.

Räntabilitet och soliditet

Avkastningen på eget kapital är högre än ägarkravet men har minskat jämfört med föregående år. Minskningen beror på att resultatet är 25 mkr lägre samtidigt som eget kapital är 6 mkr lägre. Soliditeten är högre än ägarkravet men lägre än föregående år. Minskningen beror på att balansomslutningen har ökat 185 mkr samtidigt som eget kapital (till följd av utdelning och koncernbidrag) har minskat -6 mkr.

Personalnyckeltal

Ökningen av medelantalet anställda svarar mot en planerad bemanningsökning om drygt 4 %. Den något lägre frisknärvaron svarar mot den högre sjukfrånvaron. Korttidssjukfrånvaron har ökat något, men det är en ökad långtidssjukfrånvaro som förklarar 2/3 av den ökade totala sjukfrånvaron.

7.18 Luleå Hamn AB

7.18.1 Sammanställning måluppfyllelse

Nämndsmål	Bedömning	Trend
Fossilfri verksamhet 2030		→
Digitalisering		↗

Nämndsmål	Bedömning
Fossilfri verksamhet 2030	
Mål och aktiviteter för att uppnå fossilfri verksamhet till 2030. Målet avser Luleå Hamns interna verksamhet och inte hamnområdet som helhet.	
Digitalisering	
Det hamnadministrativa systemet Port har driftsatts under perioden.	

7.18.2 Ekonomisk redovisning och personalstatistik

Tkr	Utfall 2024	Utfall 2023
Omsättning	139 900	130 366
Kostnader inklusive avskrivningar	-168 275	-134 259
Finansiella poster	-41 594	-4 672
Resultat efter finansiella poster	-69 969	-8 565
Investeringar	735 453	96 469
Räntabilitet %	neg	neg
Soliditet %	7,8%	25,2%
Antal anställda, medeltal	54	45
Frisknärvaro %	96,1%	88,1%
Sjukfrånvaro %	0,9%	3,5%

Bolagets omsättning för perioden är högre än budget, intäkterna har ökat med 9,5 mkr vilket beror på bland annat justerade taxor för verksamheten. Kostnaderna har ökat till följd av varvsbesök, charterhyror samt advokatkostnader. Upplåningen har ökat under året, även om det var i en lägre takt än beräknat, och medfört högre finansiella kostnader jämfört med budget. Räntekostnader i dotterbolagen har belastat investeringarna i bolagens pågående projekt. Resultat efter finansiella poster uppgår till -70 mkr och täcks av koncernbidrag.

Investeringskostnaderna för året har ökat och avser främst de pågående projekten Malmporten och Framtidens Hamn. Projektet Malmporten är nu i genomförandefasen och under sommaren inleddes första etappen av muddringen. Framtidens Hamns största projekt under året har varit byggnation av järnväg och väg.

Soliditeten för bolaget sjunker och förväntas fortsätta att göra det under kommande år då bolaget står inför stora investeringar. Räntabiliteten är negativ för perioden.

7.19 Luleå Lokaltrafik AB

7.19.1 Sammanställning måluppfyllelse

Nämndsmål	Bedömning	Trend
Fortsatt resa mot bättre miljö		→
Attraktiv Arbetsgivare - Jämställt bemötande		↗
Nöjd Kund		↘
Attraktiv Arbetsgivare - Nöjda Medarbetare		→
Ekonomi i Balans		↗

Nämndsmål	Bedömning
Fortsatt resa mot bättre miljö	
<p>Beskrivning: Bolaget utgör den största bränsle- och energiförbrukaren inom hela kommunkoncernen. Att ersätta fossila drivmedel är ett av de effektivaste sätten att påverka Luleå kommuns klimatprofil utsläppsmässigt. Om bolaget dessutom lockar nya resenärer som parkerar sina fossila fordon och reser med bussen i stället så uppnås en dubbelverkande effekt. Målsättningen är att till år 2030 vara fossilfria genom att ersätta alla fossila fordonstyper med rena och utsläppsfria fordon enligt ett jämnt och hållbart utbytesschema.</p> <p>34,8% gröna drivmedel användes under 2024. Prioriterad användning av Biogasbussar gör att siffran blir så hög som den kan bli. Den sänkta kvotplikten och den stora andelen dieselbussar gör att siffran 2024 är lägre än 2023. Under 2025 kommer den gröna inbladningen öka något på grund av EU-krav och förbättra resultatet.</p>	
Attraktiv Arbetsgivare - Jämställt bemötande	
<p>Beskrivning: Konkurrenten om arbetskraft växer sig allt starkare inom alla branscher. Ansvariga för LLT måste ständigt ställa sig frågan: " Hur kan vi vara en attraktiv arbetsgivare? " Vad måste bolaget fokusera på för att behålla och utveckla medarbetare och attrahera</p>	

nya till branschen. Kollektivtrafiken är ett komplext nätverk av samverkande arbetsuppgifter som måste utföras med expertis och precision för att blodomloppet i Luleå ska rulla.

Målsättningen till 2030 är att utgöra en attraktiv arbetsgivare och öka bredden på bakgrund, könstillhörighet samt bibehålla ett bra rekryteringsunderlag där en viktig faktor är att vara förgrundsfigurer för att sprida kunskapen om bredden, hantverket och den spännande komplexiteten för att locka fler att vilja arbeta i branschen.

Trenden har varit ökande där fler kvinnor anställts och kommer genom utbildningen bidra till en mer jämställd arbetsplats, något som kommer ge effekt under 2025. Jämställdheten landar på 20%.

Nöjd Kund

Beskrivning:

En del i den strategiska satsningen som gjorts kring kollektivtrafiken sedan år 2000 innefattar ett kundperspektiv som är viktigt för att få fler samt behålla resenärer. Kundbarometern ger en återkoppling hur kunderna upplever helheten, vilket har gjort att bolaget legat i en topp 3 position sedan år 2003. Kunden i fokus är ett av ledorden.

Målsättningen är att 2030 ha 80% nöjda resenärer och ha Sveriges nöjdaste kunder.

Kundnöjdheten har ökat bra sedan pandemin, där 2023 slutade på ett värde av 74%. Under året har värdet fortsatt pendla kring samma för att under slutet minska något och landa på 72%. En del i helheten har påverkats av dålig kvalitet på byalinjerna med kvarlämnade barn och dikeskörning. Något som kommenterats i kundsynpunkterna. Kundnöjdheten mäts för hela Luleå inte bara LLT's linjenät.

Attraktiv Arbetsgivare - Nöjda Medarbetare

Beskrivning:

Konkurrensen om arbetskraft växer sig allt starkare inom alla branscher. Ansvariga för LLT måste ständigt ställa sig frågan: " Hur kan vi vara en attraktiv arbetsgivare? " Vad måste bolaget fokusera på för att behålla och utveckla medarbetare och attrahera nya till branschen. Kollektivtrafiken är ett komplext nätverk av samverkande arbetsuppgifter som måste utföras med expertis och precision för att blodomloppet i Luleå ska rulla.

Målsättningen till 2030 är att utgöra en attraktiv arbetsgivare och öka bredden på bakgrund, könstillhörighet samt bibehålla ett bra rekryteringsunderlag där en viktig faktor är att vara förgrundsfigurer för att sprida kunskapen om bredden, hantverket och den spännande komplexiteten för att locka fler att vilja arbeta i branschen.

Arbetsmiljön är en viktig framgångsfaktor, där branschen i övrigt inte hängt med i utvecklingen. Att ha medarbetarsamtal, arbetsplatsträffar, möjlighet till rast, samt att det finns en toalett när man väl har rast är inget som är givet hos andra arbetsgivare i branschen.

Arbetsgivarvarumärket är viktigt och något som hela tiden behöver utvecklas. Arbetet har utvecklats bra under flera år vilket ger frukt. Även insikten att sticka ut i en förlegad bransch är en viktig faktor som bolaget blivit bättre på att förmedla.

Arbetsmiljön mäts årligen genom en enkät bland de anställda som indikerar den upplevda utvecklingen.

Ekonomi i Balans

Beskrivning:

Kollektivtrafiken är en bransch där finansiering enbart av biljettintäkter är en omöjlighet, i alla fall om den bygger på tillgänglighetsskapande och samhällsnytta som uppgift. Balansen är därför viktig mellan avtalad ersättning, ett bra kundunderlag och en attraktiv turlista. Att göra satsningar mot nya områden i tid är en faktor som påverkar beteenden för att behålla och öka resandet även om det är en linje som inte får full täckning i början.

Målsättningen är att 2030 ha en ekonomi i balans med en balanserad budget och positivt kassaflöde som täcker omställnings- och utvecklingskostnader.

Det ekonomiska resultatet förbättrades under våren jämfört med prognos 2, där framförallt biljettintäkter och diesel var faktorer som blev bättre än bedömt. I slutet av året lutade resultatet åt ett litet underskott men den glada nyheten att Biogasens skattereduktion skulle återinföras och dessutom resultera i retroaktiv ersättning gjorde att resultatet landade på ett positivt värde för första gången sedan 2014.

7.19.2 Kommunfullmäktiges beslutade utredningsuppdrag som nämnden/styrelsen är ansvarig för

Uppdrag	Status
Införa avgiftsfri kollektivtrafik på sommaren till barn till och med 19 år inom Luleå kommun	✓
Sommaren gav en tydlig resandeökning med potential till ytterligare förbättring nästkommande år när fler är medvetna om möjligheten.	
Öka kollektivtrafikens andel av resandet	✓
<p>I budgetprocessen för 2025 söktes medel för två olika delprojekt som kommer bidra positivt för ett ökande resande: Ökad ersättning för att minska förseningar är den ena. Medelhastigheten har minskat i Luleå med tiden på grund av fartgupp och andra koveser, ändrade trafikflöden, snöröjning m.m. vilket medför att kunderna missar sina byten och får vänta på smedjegatan till nästa buss vilket lett till minskat resande. Redan denna vinter påbörjas justeringar, där starttider tidigareläggs för att kompensera för den långsammare trafiken vilket medför förbättrad träffsäkerhet så att de planerade bytena mellan stomlinjerna ska fungera bättre. Under 2025 fortsätter arbetet för att ta det ytterligare framåt.</p> <p>10 minuterstrafik på 3 linjer under dagtid är en annan satsning från hösten 2025, där fler alternativ kommer avlasta överfulla bussar, bredda peaken när flest åker och skapa utrymme för fler kunder, vilket i sig kommer leda till fler resenärer</p>	

7.19.3 Ekonomisk redovisning och personalstatistik

Tkr	Utfall 2024	Utfall 2023	Budget 2024	Prognos
Omsättning	219 266	204 438	215 438	218 488
Kostnader inklusive avskrivningar	-215 190	-213 148	-211 930	-218 090
Finansiella poster	-3 290	-1 560	-3 508	-3 098
Resultat efter finansiella poster	786	-10 270	0	-2 700
Investeringar	4 534	67 183	17 087	6 057
Räntabilitet %	3,4	-43,8	0,0	-11,6
Soliditet %	16,5	13,7	15,0	13,3
Antal anställda, medeltal	183	178	176	184
Frisknärvaro %	72,5	65,7	X	X
Sjukfrånvaro %	6,5	6,2	X	X

Luleå Lokaltrafik AB har under perioden haft en fortsatt positiv återhämtningskurva från senaste åren av pandemi och oro i världen även om nivån på resandet från 2019 inte riktigt uppnåtts ännu. Resandet under perioden stannar på ungefär samma som år 2023. Prisökning från slutet av 2023 och kommunens satsningar har också bidragit till återhämtningen av ekonomin. Satsningen på barn och ungdomar under sommarlovet har slagit väl ut samt har kostat mindre än budgeterat. Det resulterar i att LLT fakturerar mindre till kommunen vilket är positivt för kommunens ram. Omkostnader för bränsle har minskat i och med sänkt reduktionsplikt och återinfört undantag för skatt på biogas. Kostnader för reparationer har ökat på grund av många äldre fordon i bussparken, ökad kostnad för snöröjning. Ökad kostnad till moderbolaget i och med nytt avtal om nyttjande av tjänster. Hög inflation ger stora ökade pensionskostnader. På grund av ökade sjukkostnader och brist på personal har overtidskostnader ökat

mycket. För att säkra personalförsörjningen satsar LLT på kommande utbildning i nya LLT akademi, med tillhörande intressekvällar, vilket har mottagits positivt i samhället.

Investering: Nytt biljett- och betalsystem 2024. Återinvesteringar i befintlig fastighet för att kunna upprätthålla trafiken. Under året har investering av ombyggnad fastighet för biogasbussar avbrutits.

7.20 Luleå Miljöresurs AB

7.20.1 Sammanställning måloppfyllelse

Nämndsmål	Bedömning	Trend
Bolagsmål: Vi är ett bolag med stolta medarbetare		↗
Bolagsmål: Vi ger trygga leveranser och god service		↗
Bolagsmål: Vi driver utvecklingen för ett cirkulärt Luleå		↗
Bolagsmål: Vi har effektiva arbetssätt som skapar miljönytta		↗
Bolagsmål: Avkastning på eget kapital		→
Bolagsmål: Soliditeten		→

Nämndsmål	Bedömning
Bolagsmål: Vi är ett bolag med stolta medarbetare	
Bolagsmål: Vi ger trygga leveranser och god service	
Bolagsmål: Vi driver utvecklingen för ett cirkulärt Luleå	
Bolagsmål: Vi har effektiva arbetssätt som skapar miljönytta	
Bolagsmål: Avkastning på eget kapital	
Beskrivning: Verksamheten ska bedrivas utifrån ekonomiska grundkrav som mäter bolagets lönsamhet och finansiella styrka. För precisering av de ekonomiska grundkraven fastställs detta ägarrkrav för perioden 2023-2025:	
Bolagsmål: Soliditeten	
Beskrivning: Soliditeten bör under perioden uppgå till minst 22 procent per år.	

7.20.2 Kommunfullmäktiges beslutade utredningsuppdrag som nämnden/styrelsen är ansvarig för

Uppdrag	Status
Säkerställ Lulebornas tillgång till vatten genom beredskapsplan för vattentäkter samt skyfallsplan	
Infrastruktur och Serviceförvaltningen är ansvarig för att ta fram en skyfallsplan som en del av dagvattenplanen, dialog och samverkan mellan ISF och Lumire pågår enligt plan. Beredskapsplanen för vattentäkter är Lumires ansvar och arbete pågår enligt plan med två delar, nödvattenplan och krisberedskap.	

Underlätta för bostadsbyggandet på landsbygden genom försäljning av kommunala tomter och utbyggt VA	
Samverkan och dialog har skett med Lulebo under perioden för att identifiera var kapacitet finns för att bygga på landsbygden. KF har under hösten antagit en ny VA-plan där perspektivet startegi bostadsbyggande inom landsbygd finns med.	

7.20.3 Ekonomisk redovisning och personalstatistik

Tkr	Utfall 2024	Utfall 2023
Omsättning	508 111	461 179
Kostnader inklusive avskrivningar	-498 370	-454 353
Finansiella poster	-1 947	-231
Resultat efter finansiella poster	7 794	6 595
Investeringar	59 183	43 251
Räntabilitet %	8,0	6,9
Soliditet %	29,6	32,6
Antal anställda, medeltal	180	159
Frisknärvaro %	66,0	66,8
Sjukfrånvaro %	5,1	4,4

Årets resultat är som helhet sämre än lagd budget för 2024. Bolaget redovisar dock ett resultat som överstiger budget för verksamhetsdelen på 7,8 mkr, jämfört med budget 4,3 mkr. I verksamhetsdelen ingår Sunderbyavfallsanläggning, avfall och återvinning, transporter och behandling av avfall, återbruksbutiker och biogasverksamheten. I verksamhetsresultatet ligger också kostnader för resurser i arbetet med tekniskt vatten för Luleå industripark. Avfallskollektivet redovisar ett resultat på -3,2 mkr (budget -7,5 mkr) och VA-kollektivet redovisar ett resultat på -9,2 mkr jämfört med budget 3,2 mkr. I VA-verksamhetens resultat finns stora avvikelser på grund av intäktsbortfall från industrikunder och stora underhållsinsatser på Uddebo avloppsreningsverk. Sunderby avfallsanläggnings positiva avvikelser mot budget kan framför allt hänföras till höga ersättningsnivåer på material och ett större inflöde av material och jordar till anläggningen. Biogasen levererar ett bättre resultat än budgeterat vilket förklaras av ökad produktion och avsättning och även en förväntad återbetalning av skatt på biogas.

7.21 Nordiskt Flygteknikcentrum AB

7.21.1 Sammanställning måluppfyllelse

Nämndsmål	Bedömning	Trend
Jämlikt		↗
Attraktiv arbetsplats		↗
Klimat		↗

Nämndsmål	Bedömning
Jämlikt	
Beskrivning: Mål 1, jämlikt.	
NFTC har i dagsläget två kvinnliga anställda där en påbörjat sin anställning under 2024. Vidare har NFTC nio kvinnliga studerande av totalt 43.	
Attraktiv arbetsplats	
Beskrivning: <ul style="list-style-type: none"> • Att medarbetare känner stolthet över sitt uppdrag och sin arbetsplats • Att vara en intressant och aktiv arbetsgivare som är kreativ, framåtskridande och bedriver en verksamhet som är på framkant • Att ge ett samlat erbjudande om att arbeta, leva och bo i Luleå. 	
NFTC har sedan 2020 lyckats få tjugotalet studerande att bli kvar i Luleå, bland annat genom att de efter utbildningen fått anställning åt Försvarmakten.	
Klimat	
Beskrivning: 5. Klimat.	
NFTC har avyttrat det äldre fordon som fanns i verksamheten. Samtidigt sker en nogsam hantering av avfall och spill. Vidare sker en del av möten med samarbetspartners digitalt mot att tidigare skett på plats.	

7.21.2 Ekonomisk redovisning och personalstatistik

Tkr	Utfall 2024	Utfall 2023
Omsättning	10 779	11 569
Kostnader inklusive avskrivningar	-14 455	-15 625
Finansiella poster	-82	-62
Resultat efter finansiella poster	-3 758	-4 118
Investeringar	164	27
Räntabilitet %	neg	neg
Soliditet %	7,7	7,4
Antal anställda, medeltal	9	9
Frisknärvaro %	89	100
Sjukfrånvaro %	2,2	1,0

En antagning som resulterade i en full klass har var positivt men verksamheten dras fortsatt med ett stort intäktsstapp för klassen med endast 15 studerande. Samtidigt tillsatte inte Försvarmakten någon av sina utbildningsplatser. Detta gör att intäkterna för 2024 är lägre än året innan. Samtidigt har kostnadssidan reducerats med över en miljon där fortsatt upplägg med intern tillförordnad vd inneburit stora besparingar.

Utgifterna har fortsatt granskats under lupp och en betydande post är marknadsföring där det skett en omfattande sänkning. Ny marknadsföringsplan och kostnadseffektiva punktinsatser är en ny strategi som visat sig fungera.

Verksamheten har övergått till engelska både för utbildningsmaterial och för examinationer. Detta för att tillmötesgå en regelverksförändring men även för att kunna attrahera kunder utanför landets gränser. Hemsidan är tillgänglig för bokning och ett flertal har anmält sitt intresse. För 2025 är detta något som bedöms kunna ge en betydande intäkt till verksamheten tillsammans med specifika utbildningar mot flygbranschen, där ökade krav på utbildning för personal på flygverkstäder kan nämnas som en.

Sett till det kommande året ska ett nytt avtal tecknas med Försvarmakten och där finns förhoppningar om att kunna bredda innehållet med flertalet alternativ. 2025 kommer även att vara signifikativt i och med att verksamheten ändrar driftsform och där är det viktigt att detta sker utan att påverka den dagliga driften.

Förslag till beslut gällande socialnämndens respektive infrastruktur- och servicenämndens resultatutjämningsfond 2024 samt ombudgetering av investeringsmedel till 2025

Ärendenr 2025/291-3.9.0.1

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att socialnämndens och infrastruktur- och servicenämndens begäran gällande resultatutjämningsfonderna avslås och redovisat över- respektive underskott hanteras inom kommunens bokslut 2024.
2. Infrastruktur- och servicenämndens budget för investeringar tillförs 138 mkr för 2025.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Nämnderna har till och med bokslutet 2023 haft möjlighet att reservera en del av sina överskott i en resultatutjämningsfond (RUF). Omorganisationen år 2024 samt utmaningarna med den gröna omställningen innebar att resultatutjämningsfonderna bedömdes ha tappat sin funktion. Av denna anledning beslutade kommunfullmäktige 2025-02-24 § 32 att nämndernas resultatutjämningsfonder ska avvecklas från och med år 2024.

Socialnämnden har 2025-01-30 § 8 föreslagit kommunfullmäktige att överföra resultatet 7 535 tkr för 2024 till socialnämndens resultatutjämningsfond. Infrastruktur- och servicenämnden har 2025-02-20 § 25 rekommenderat kommunfullmäktige besluta att resterade underskott för 2024 i beräkningen av resultatutjämningsfonden avskrivs.

Eftersom kommunfullmäktige beslutat att nämndernas resultatutjämningsfonder ska avvecklas föreslår kommunstyrelseförvaltningen att socialnämndens och infrastruktur- och servicenämndens begäran avslås och redovisat över- respektive underskott hanteras inom kommunens bokslut 2024.

Infrastruktur- och servicenämnden har 2025-02-20 § 25 föreslagit en ombudgetering från 2024 till 2025 med 162 mkr gällande investerings- och exploateringsprojekt främst på grund av tidsförskjutningar och förseningar. Enligt fastställd investeringspolicy får överskott i förhållande till beslutad investeringsram normalt sett inte överföras till nästkommande år, undantag som medges framgår av riktlinjen för investeringar. Med utgångspunkt i fastställd investeringsriktlinje föreslår kommunstyrelseförvaltningen att infrastruktur-

och servicenämnden tillförs 138 mkr för 2025, vilket är 24 mkr lägre än nämndens förslag. Kommunstyrelsen föreslår även att om nämnden i samband med delårsrapporten per augusti bedömer att dessa 24 mkr inte ryms inom tilldelad investeringsbudget får nämnden återkomma till kommunfullmäktige.

Beslutsunderlag

- Socialnämndens beslut 2025-01-30 § 8
- Infrastruktur- och servicenämndens beslut 2025-02-20 § 25
- Ombudgetering investerings- och exploateringsprojekt 2024

Lena Sallkvist
Ekonomichef

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomikontoret
Socialnämnden
Infrastruktur- och servicenämnden

§ 8

Socialnämndens resultatutjämningsfond

Ärendenr 2024/1641-3.9.0.1

Socialnämndens beslut

Socialnämnden beslutar att föreslå kommunfullmäktige att överföra resultatet 7 535 tkr till socialnämndens resultatutjämningsfond.

Sammanfattning av ärendet

Resultatet som ska tillföras resultatutjämningsfonden fastställs av kommunfullmäktige i samband med beslut om årsredovisningen. Kommunfullmäktige beslutar även om ombudgetering i samband med den revidering av investeringsbudgeten som sker vid bokslutsarbetet.

Socialförvaltningen föreslår socialnämnden att resultatet, som redovisas vid socialnämnden 2025-01-30, överförs till resultatutjämningsfonden.

Socialnämndens förslag skickas till kommunstyrelseförvaltningens ekonomikontor som sammanställer ärendet till kommunfullmäktige.

Socialförvaltningen har föreslagit socialnämnden besluta att föreslå kommunfullmäktige att överföra resultatet till socialnämndens resultatutjämningsfond.

Sammanträdet

Socialförvaltningen föredrar ärendet med följande komplettering i *kursiv stil* av förslag till beslut: Socialnämnden beslutar att föreslå kommunfullmäktige att överföra resultatet 7 535 tkr till socialnämndens resultatutjämningsfond.

Beslutsgång

Ordföranden ställer socialförvaltningens förslag med föredragen komplettering under proposition och finner att socialnämnden bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

- Socialförvaltningens förslag till beslut gällande socialnämndens resultatutjämningsfond, SOC Hid: 2025.204

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomikontoret
Kommunfullmäktige

§ 25

Årsuppföljning 2024 Infrastruktur- och servicenämnden

Ärendenr 2025/72-2.4.0.1

Infrastruktur- och servicenämndens beslut

1. Infrastruktur- och servicenämnden beslutar att godkänna redovisning och analys av nämndens effektmål 2024 inklusive ekonomiskt utfall, slutredovisning av internkontrollplan, förslag till resultatutjämningsfond samt förslag till ombudgetering av budgetramar för investerings- och exploateringsprojekt.
2. Rekommendera kommunfullmäktige besluta att resterande underskott för 2024 i beräkningen för resultatutjämningsfonden avskrivs infrastruktur- och servicenämnden.

Sammanfattning av ärendet

Infrastruktur- och serviceförvaltningen har utifrån kommunens anvisningar sammanställt en årsberättelse innehållande färgsättning och analys av nämndens effektmål, ekonomiskt utfall och analys samt resultat av genomförda interna kontroller. Anvisningarna innebär också att ge förslag till ombudgetering av budgetram för investerings- och exploateringsprojekt.

Efter beslut i infrastruktur- och servicenämnden lämnas underlagen till kommunstyrelseförvaltningen som sammanställer Luleå kommuns årsredovisning som beslutas av kommunfullmäktige i april.

Bedömningen för nämndens effektmål baseras på bedömning av planerade och genomförda aktiviteter, utfall på måtetal samt den samlade bedömningen av de i effektmålen underliggande verksamhetsmålen. Den samlade bedömningen för 2024 av nämndens effektmål är uppfyllda eller i hög grad uppfyllda, det vill säga att målen har uppnåtts vid årets slut. Kommentarer/analys finns att läsa under respektive mål i rapporten.

● Effektmål 1 – Vi ska förbereda för kommande generationer

- Ge barn och unga möjlighet att påverka, en för dem, säker, hälsosam och utvecklande vistelsemiljö.
- Möta behovet av tillväxt och samtidigt minska underhållsskulden genom att balansera nyinvesteringar mot reinvesteringsbehovet i befintliga anläggningar och byggnader.
- Öka medborgarnas möjligheter att välja hållbara transportmedel genom infrastruktur som ger förutsättningar för hållbart resande.
- Skapa förutsättningar för hållbart byggande.
- Minska klimatpåverkan inom drift- och investeringsverksamheten.

● Effektmål 2 – Vi vill åstadkomma en attraktiv kommun som ständigt utvecklas.

- Ökad dialog och kommunikation med medborgare och näringsliv som skapar förutsättningar att öka kommunens attraktivitet.
- Utökad och vidareutvecklad samverkan inom kommunkoncernen samt med näringsliv, akademi och övriga intressenter/samarbetspartners.
- Säkerställa att vi har rena, trygga, tillgängliga och tilltalande miljöer och mötesplatser för alla.
- Möta det arbetskraftsbehov samt den kompetensutmaning som den accelererade och hållbara samhällsomställningen kräver.

● Effektmål 3 – Effektiv och tillgänglig service, såväl internt som externt i syfte att stärka förtroendet för, och nöjdheten med, kommunen.

- Underlätta för alla att ta del av våra tjänster genom att erbjuda och vidareutveckla lösningar för självservice.
- Vidareutveckla och effektivisera arbetsprocesser för ökad kvalitet och service.
- Ökad nöjdhet från medborgare och näringslivet i kontakterna med Luleå kommuns kundcenter.

Prognos helår 2024: ● Helt uppfyllt ● I hög grad uppfyllt ● Delvis uppfyllt ● Ej uppfyllt

Infrastruktur- och servicenämnden redovisar för helåret en negativ avvikelse mot budget med 25,6 mkr inklusive resultatenheter Fastighetsförvaltning och Verksamhetsnära service samt resultatenheter inom avdelning Service och support (IT-verksamheter och fordonsservice). Underskottet är motsvarande cirka 7% av nämndens totala tilldelade ram.

Den kommunbidragsfinansierade verksamheten redovisar ett underskott om 12,1 mkr mot budget och resultatenheter Fastighetsförvaltning och verksamhetsnära service samt IT-verksamhet och fordonsservice på avdelning Service och support redovisar ett sammantaget underskott om 13,5 mkr mot budget.

Den huvudsakliga förklaringen till underskottet är ökade kostnader kopplat till verksamheter in sektion Gata såsom vinterväghållning, verkstad o transport, verksamheten för enskilda vägar samt till fastighetsförvaltningen.

Nettoinvesterings- och exploateringsverksamheten har ett utfall på 911,4 mkr mot årsbudget på 1 104,7 mkr. Avvikelsen 193,2 mkr är främst att relatera till

förskjutningar i projekt såsom gruppbestäder samt inom VA och exploateringsprojekt såsom Kronanområdet, Rutvik och Luleå industripark. Verksamhetens genomförda internkontroller under året följs upp i sin helhet i årsuppföljningen, se bilaga. Verksamhetens sammanvägda bedömning av den interna kontrollen är att den varit ändamålsenlig. Flertalet kontrollmoment fortsätter i internkontrollplanen för 2025 för fortsatt uppföljning.

I förslaget till resultatutjämningsfond föreslås att full avsättning görs det vill säga att maximalt utrymme (+3%) nyttjas. Det ger en avsättning från ingående balans om -7 556 tkr till -10 764 tkr, totalt -3 208 tkr i förändring. Resterande underskott om (-25 629 - 10 764 tkr) - 14 865 tkr föreslås avskrivas infrastruktur- och servicenämnden. Underskottet bedöms härröra från verksamheter som inte är kvar inom nämndens ansvarsområde samt från verksamheter som är ålagda nämnden att hantera men inte erhållit finansiering för.

Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskott har 2025-02-06 § 3 föreslagit infrastruktur- och servicenämnden besluta att godkänna redovisning och analys av nämndens effektmål 2024 inklusive ekonomiskt utfall, slutredovisning av internkontrollplan, förslag till resultatutjämningsfond samt förslag till ombudgetering av budgetramar för investerings- och exploateringsprojekt. Rekommendera kommunfullmäktige besluta att resterande underskott för 2024 i beräkningen för resultatutjämningsfonden avskrivs infrastruktur- och servicenämnden.

Sammanträdet

Infrastruktur- och serviceförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att infrastruktur- och servicenämnden bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har förts inom infrastruktur- och serviceförvaltningens olika verksamheter.

Beslutsunderlag

- Årsuppföljning 2024, SBF Hid: 2025.331
- Personalkonstut 2024, SBF Hid: 2025.332
- Intern kontroll 2024, SBF Hid: 2025.333
- Ombudgetering investerings- och exploateringsprojekt 2024, SBF Hid: 2025.334
- Överföring till resultatutjämningsfond bokslut 2024, SBF Hid: 2025.335
- Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskotts beslut 2025-02-06 § 3, SBF Hid: 2025.403
- Presentation Årsuppföljning, SBF Hid: 2025.508

Beslutet skickas till

Ekonomikontoret
kommunstyrelseförvaltningen

Ombudgetering, bokslut 2024

Alla belopp anges i tkr

Förvaltning:

Infrastruktur- och serviceförvaltningen

OMBUDGETERING exploaterings- och investeringsprojekt från 2024 till 2025

Exploaterings- och investeringsprojekt	Ombudgeteringsbehov		Kommentar
	Kvarstående anslag	ehov	
31424 Vht anp Kungsfågeln reception	783	783	Projektering tog längre tid än beräknat pga komplicerad grundläggning (kulvert under grunden)
31764 Rein v Svartöstadens folketshus	5 702	5 702	I december 2022 upphävde länsstyrelsen det beviljade bygglov, projektet kom därmed inte igång
31768 Nya Hertsöskolan	5 786	5 786	Planen är justerad vilket påverkar projektets framdrift. Total prognos för hela projektet är i samma
31886 Nybygg Hällbackens gruppbostad	5 053	5 053	Tidsförskjutning relaterad till brandkrav (krav för brand, vid nybyggnation, har skärpts från
31887 Gruppbostad Läraregatan	22 785	22 785	Byte av lokalisering har medfört tidsförskjutning.
31896 Vhtanp Örnens åbo	8 536	6 146	Slutreglering avseende etapp 1 pågår och projektering avseende etapp 2 är något tidsförskjuten.
31991 Tunaskolan,nybyggn och anp bef	4 151	4 151	Budget avser projektering men upphandling inför denna har tagit längre tid än beräknat.
31999 Vhtanp Gymnaisvägen SOC	1 769	1 769	Långa leveranstider på dörrar och kök har medfört lägre framdrift för projektet.
41232 Hertsöfältet Gata Hästsk et1&2	19 797	19 797	Försenat pga överklagade tilldelningsbeslut.
41233 Hertsöfältet VA Hästsk et 1&2	19 815	19 815	Försenat pga överklagade tilldelningsbeslut.
41246 StorPorsön entrbost - Gata	14 345	14 345	Igångsättning gjord 2024 men medel för projektet avser främst arbete 2025 och till viss del 2026.
41247 StorPorsön entrbost - VA	6 632	6 632	Igångsättning gjord 2024 men medel för projektet avser främst arbete 2025 och till viss del 2026.
41248 Krondalsvägen et 3 VA	585	585	Igångsättning gjord 2024 men medel för projektet avser även arbete 2025.
41252 Krondalsvägen et 3 Trafik	7 511	7 511	Igångsättning gjord 2024 men medel för projektet
33827 Råneå vattenförsörjning	40 501	27 000	Myndighetsbeslut kopplat till markåtkomst förskjuter
339* Östra länken	19 554	14 000	Tidsförskjutning.
		161 861	

Förslag till beslut gällande revidering av delegationsordning

Ärendenr 2025/222-1.3.2.4

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att fastställa ny delegationsordning.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsens delegationsordning har setts över under januari och februari, och vissa justeringar föreslås. Bland annat föreslås en höjning av beloppsgränserna för inköpschefen och kommundirektören för upphandlingsbeslut. Detta är en åtgärd som lyfts i förstudierapporten om hur Luleå kommun kan förenkla kommunala upphandlingar för lokala och mindre leverantörer.

För att korta ledtider i processer kopplade till samhällsomställningen föreslås att beslut om igångsättningstillstånd rörande exploatering delegeras till samhällsbyggnadsutskottet och till samhällsbyggnadsdirektör.

Möjligheten att bifalla och avslå ansökningar med koppling till minoritetspråk föreslås utökas så att delegationen även omfattar rätt att fatta beslut i de fall ansökningar lämnas från kommunens förvaltningar, inte bara intresseorganisationer.

Som en följd av kommunfullmäktiges beslut den 27 januari 2025 att flytta anslaget för projektstöd till landsbygdsutveckling samt byapeng till kultur- och fritidsnämnden, tas delegationen för dessa anslag bort.

Vidare har förhandlingschefens beslutanderätt vid avslut av anställning förtydligats, utan att innebära någon faktisk förändring.

Övriga justeringar är i hög utsträckning av redaktionell karaktär och syftar till att anpassa delegationsordningen till nya titlar inom förvaltningen.

Dialog

Information om pågående revidering har lyfts på kommunstyrelseförvaltningens ledningsgrupp.

Beslutsunderlag

- Förslag till ny delegationsordning

Sofia Riström
Kanslichef

Beslutet skickas till
Alla kontorschefer

LULEÅ KOMMUN

Förslag till delegationsordning

Försättsblad beställs hos kommunikationskontoret och infogas av nämndsekreterare efter att dokumentet har fastställts i nämnd eller annan beslutsinstans (se Riktlinjer för styrdokument på lulea.se).

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
Delegationsordning	2025/222		
Dokumentansvarig	Senast reviderad	Beslutsinstans	Dokument gäller för
Kanslichef	2024-01-15 § 35	Kommunstyrelsen	Kommunstyrelsen

Regler om delegering av nämndsärenden finns i 6 kap. 37-41 §§ kommunallagen (2017:725), KL. Delegation innebär överlåtande av beslutsfunktion. Syftet med delegering är att avlasta nämnderna från rutinärenden. Av delegationsordningen framgår vilken beslutanderätt som delegeras och till vem beslutanderätten överläts.

De beslut som avses i delegationsordningen gäller endast verklig beslutanderätt i kommunallagens mening till skillnad från så kallad verkställighet, eller faktiskt handlande. Kännetecknande för ett beslut är bland annat att det föreligger alternativa lösningar och att beslutsfattarna måste göra vissa överväganden och bedömningar. Beslut som fattas med stöd av delegation jämföras med ett beslut som nämnden själv har fattat. Beslutet kan överklagas, antingen genom förvaltningsbesvär eller bli föremål för laglighetsprövning genom kommunalbesvär.

Delegation kan inte ske till beredningar eller motsvarande som består av både förtroendevalda och tjänstepersoner. Vidaredelegation kan endast ske i ett steg, det vill säga nämnden får överlåta till en förvaltningschef som fått delegation att vidaredelegera sin beslutanderätt till en annan anställd i kommunen. Den som fått sin beslutanderätt på delegation från förvaltningschefen kan inte i sin tur delegera vidare.

Nämnden kan när som helst återkalla en lämnad delegering. Detta kan göras både generellt och i ett enskilt ärende. Nämnden kan även föregripa en delegats beslut i ett enskilt ärende genom att själv ta över ärendet och besluta. Detta kan till exempel gälla ett ärende som nämnden bedömer som så principiellt viktigt att den själv bör besluta. Återkallelse av delegering kan inte göras i ett ärende där delegaten redan fattat ett beslut.

Den som har fått delegation kan i ett enskilt ärende välja att inte själv utnyttja sin beslutanderätt utan istället hänskjuta avgörandet till närmaste överordnad tjänsteperson eller till nämnden. Den som är jävig får inte besluta i ärendet.

Riktlinjer och principer

- Principiella beslut kan inte delegeras, vilket innebär att delegerad beslutanderätt inte får utövas i ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet (6 kap 38 § p 1 KL). I dessa ärenden beslutar kommunstyrelsen.
- Delegerad beslutanderätt får endast nyttjas inom ramen för budgeterade medel och i enlighet med gällande lagar, avtal, mål och riktlinjer, anvisningar etc.
- Anställningsbeslut som är kortare än 12 månader betraktas som ~~verkställighet~~ **faktiskt handlande**
- Direktupphandlingar understigande 100 tkr betraktas som ~~verkställighet~~ **faktiskt handlande**
- **Avskrivning av fodringar när kundförlust är konstaterad genom underlag från myndighet, konkursförvaltare, inkassobolag eller om gäldenären är avliden betraktas som faktiskt handlande. Avskrivning när fordringsbeloppet understiger**

ansökningsavgiften för ansökan om betalningsföreläggande anses också vara faktiskt handlande.

I övrigt gäller följande riktlinjer för utövande av delegerad beslutanderätt.

- Överordnad tjänsteperson har generell rätt att besluta i alla de ärenden som tillkommer underordnad delegat vid dennes frånvaro, vilket innebär att beslut kan fattas vid den ordinarie befattningshavarens frånvaro.
- Delegerad beslutanderätt får inte utövas i ärende som berör delegatens egna personliga förhållanden eller där jäv enligt 6 kap 28-30 §§ KL föreligger
- Delegationsbeslutsärenden ska behandlas i ett sammanhang, dvs en uppdelning av ärendet får ej ske i syfte att kringgå gällande delegation.

Brådskande ärende

I ärenden, som är så brådskande att kommunstyrelsens avgörande inte kan avvaktas, beslutar ordföranden, med vice ordföranden som ersättare. Besluten anmäls till kommunstyrelsen på nästföljande sammanträde.

Vidaredelegation

Förvaltningschef har, i enlighet med 7 kap 6 § KL, rätt att vidaredelegera sin beslutanderätt till annan anställd inom sin förvaltning, utom i de fall där det särskilt står i delegationsordningen att vidaredelegering inte får ske.

Anmälan av beslut

Beslut fattade på delegation av kommunstyrelsen ska anmälas till kommunstyrelsen på nästföljande tillgängliga/möjliga sammanträde. Av anmälan ska följande framgå:

- vem som är beslutsfattare
- typ av ärende
- vilket beslut som fattats
- datum för beslutet

En sammanställning görs av samtliga delegationsbeslut som framgår i protokollet.

Beslut fattade på vidaredelegation från ~~direktör samt sektorchefer inom~~ **kommundirektör tillika förvaltningschef inom** kommunstyrelsensförvaltning ska anmälas till denne, som i sin tur anmäler beslutet till kommunstyrelsen. Beslut fattade av ordföranden som ett brådskande beslut ska anmälas till nästkommande sammanträde.

Finanscontrollerns delegationsbeslut rapporteras via separat finansrapport där beslut fattade föregående månad framgår.

Arbetsutskottets beslutanderätt

1. Beslut om direktupphandlingar och tilldelning av kontrakt samt beslut om avrop från inköpscentral i de fall avtalsvärdet överstiger 6 mkr och fler än en förvaltning/ett bolag berörs.

1. Beslut om att avropa från inköpscentral, anta anbud och teckna avtal för varor, tjänster och entreprenader i del fall avtalsvärdet överstiger 20 miljoner kr inom kommunstyrelsens förvaltningar alternativt att fler än en förvaltning/bolag berörs.
2. Avgöra frågor om tolkning och tillämpning av gällande pensionsbestämmelser för förtroendevalda.
3. Beslut om stöd till ändamål som bedöms innebära marknadsföring av kommunen samt allmänt gagna kommunens näringsliv.
4. Beslut om disponering av kommunens medel för näringslivsbefrämjande åtgärder överstigande 100 tkr (se även ~~chef näringsliv & omvärlds~~ näringslivschefs beslutanderätt).
5. Beslut om disponering av medel för strategiska utvecklingsinsatser överstigande 250 tkr (se även ~~chef näringsliv & omvärlds~~ näringslivschefs beslutanderätt).
6. Beslut om disponering av medel för särskilda folkhälsoinsatser.
7. Uppdrag att upprätta detaljplaneprogram, detaljplaner och områdesbestämmelser. Innefattar även rätt att avslå begäran om att upprätta detaljplan.
8. Beslut om att bifalla eller avslå skadeståndskrav som orsakats inom ramen för kommunstyrelsens verksamhet där kravets belopp uppgår till max 100 000 kr.

Samhällsbyggnadsutskottet

1. Uppdrag att upprätta detaljplaneprogram, detaljplaner och områdesbestämmelser. Innefattar även rätt att avslå begäran om att upprätta detaljplan.
- ~~2. Beslut om direktupphandlingar och tilldelning av kontrakt samt beslut om avrop från inköpscentral i de fall avtalsvärdet överstiger 6 mkr och fler än en förvaltning/ett bolag berörs. Detta sker endast vid brådskande ärenden.~~

Ny. Beslut om att avropa från inköpscentral, anta anbud och teckna avtal för varor, tjänster och entreprenader i del fall avtalsvärdet överstiger 20 miljoner kr inom kommunstyrelsens förvaltningar alternativt att fler än en förvaltning/bolag berörs. Samhällsbyggnadsutskottet fattar endast beslut i upphandlingsärenden som inte kan avvakta arbetsutskottets ordinarie sammanträde.

3. Besluta om förlängning av markanvisning under förutsättningen att förlängningen avser max 6 månader samt att eventuella tidigare fastställda villkor gäller.
4. Besluta om igångsättningstillstånd inom ramen för beviljade exploateringsmedel.

Räddningsutskottets beslutanderätt

1. Revidering av "riktlinjer för externa tjänster och uthyrning m.m. inom räddningstjänsten" med undantag av tillsynstaxa och avgift för och återställning av larm.

Beslutanderätt för ordföranden i kommunstyrelsen med vice ordföranden som ersättare

1. Fastställa lön, godkänna semester, besluta om tjänstledighet, kompetensutveckling samt vikariatsförordnande för kommundirektören.

2. Besluta om deltagande i kurser och konferenser för kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges ledamöter och ersättare.
3. Tillstånd att använda kommunens vapen.
4. Beslut på kommunstyrelsens vägnar som är så brådskande att kommunstyrelsens avgörande inte kan avvaktas.

Kommundirektörens beslutanderätt med biträdande kommundirektör som ersättare

1. Anställa, fastställa lön och övriga anställningsvillkor för samtliga direktörer inom kommunen samt direkt underställd personal inklusive säkerhetsskyddschef.
2. Säga upp och avskeda samtliga direktörer och direkt underställd personal.
3. Beslut om att förbjuda bisysslor för direktörer och direkt underställd personal.
4. Vara kommunens ombud i mål och ärenden inför domstolar och andra myndigheter samt övriga ärenden i den mån det åligger kommunstyrelsen att företräda kommunen.
5. Rätt att uppdra åt annan att föra kommunens talan.
6. ~~Beslut om direktupphandlingar, tilldelning av kontrakt och beslut om avrop från inköpscentral i de fall avtalsvärdet inte överstiger 6 mkr och fler än en förvaltning/ett bolag berörs.~~
7. ~~Beslut om direktupphandlingar, tilldelning av kontrakt och beslut om avrop från inköpscentral i de fall avtalsvärdet inte överstiger 6 mkr gällande kommunstyrelsens förvaltningar (räddningstjänst och kommunstyrelseförvaltning)~~

Ny 6 + 7. Beslut om att avropa från inköpscentral, anta anbud och teckna avtal för varor, tjänster och entreprenader i del fall avtalsvärdet inte överstiger 20 miljoner kr inom kommunstyrelsens förvaltningar alternativt att fler än en förvaltning/bolag berörs.

8. Teckna kommunens firma på kommunfullmäktige och kommunstyrelsens vägnar. Se även delegation för biträdande kommundirektör.
9. Besluta om särskilda pensionslösningar, enligt pensionspolicy med HR chef som ersättare.
10. Beslut om representation enligt riktlinjen som fastställts av kommunstyrelsen med biträdande kommundirektör som ersättare.
11. Beslut om att avsätta upp till 1 mkr av redan beslutade sociala investeringsmedel, som kan användas för folkhälsoinsatser (KF § 140, 2018-06-18) med biträdande kommundirektör som ersättare.
12. Utse signalskyddschef eller biträdande signalskyddschef.
13. Fördela medel från anslaget för ett hållbart och växande Luleå.
14. Fastställa kommunens säkerhetsskyddsanalys.
15. Fastställa kommunens teckningsrätt inom ekonomiområdet.

Kommundirektörens beslutanderätt i egenskap av förvaltningschef för kommunstyrelseförvaltningen

1. Anställa direkt underställd personal vid kommunstyrelseförvaltningen.
2. Säga upp och avskeda direkt underställd personal.

Biträdande kommundirektör med samhällsbyggnadsdirektör som ersättare

- ~~1. Anställa, säga upp och avskeda direkt underställd personal.~~
2. Rätt att överklaga ärenden angående folkbokföring och taxering till skatt.
3. Beslut om förlängd giltighetstid för interna styrdokument (politiskt beslutade) som efter översyn inte innebär någon materiell förändring av innehållet.
4. Rätt att inom kommunstyrelseförvaltningens ansvarsområde omfördela medel av kommunstyrelsen fastställd internbudget samt utse beslutsattestanter för dessa.
5. Beslut om representation enligt riktlinjer som fastställts av kommunstyrelsen.
6. **Beslut om igångsättningstillstånd vid investeringar inom kommunstyrelseförvaltningen understigande 5 mkr.**
7. Omdisponering av medel inom kommunstyrelseförvaltningen mellan projekt i fastställd investeringsbudget.
8. Beslut om innehav av personligt betalkort inom kommunstyrelseförvaltningen verksamhetsområde inklusive årlig omprövning av kortinnehav.
9. **Beslut om att anmäla personuppgiftsincidenter enligt dataskyddsförordningen till tillsynsmyndighet. Gäller för incidenter inom kommunstyrelseförvaltningens verksamhetsområde.**
10. **Beslut om direktupphandlingar, tilldelning av kontrakt och beslut om avrop från inköpscentral i de fall avtalsvärdet inte överstiger direktupphandlingsvärdet.**

Samhällsbyggnadsdirektörens beslutanderätt

1. Beslut om att bifalla förslag inom ramen för Luleåförslaget i de fall de inryms inom det anslag som avsatts (2 mkr/år).
2. Beslut om att avslå förslag inom ramen för Luleåförslaget.
3. **Beslut om direktupphandlingar, tilldelning av kontrakt och beslut om avrop från inköpscentral i de fall avtalsvärdet inte överstiger direktupphandlingsvärdet.**
4. **Besluta om igångsättningstillstånd inom ramen för beviljade exploateringsmedel understigande 5 mkr.**

Sektorchef för samhällsbyggnad och demokrati inom kommunstyrelseförvaltningens beslutanderätt

1. Anställa, säga upp och avskeda direkt underställd personal.
2. Beslut om direktupphandlingar, tilldelning av kontrakt och beslut om avrop från inköpscentral i de fall avtalsvärdet inte överstiger direktupphandlingsvärdet.

Kontorschefer inom kommunstyrelseförvaltningens beslutanderätt

1. Anställa direkt underställd personal inom respektive kontor.
2. Säga upp och avskeda underställd personal inom respektive kontor.

3. Beslut om direktupphandlingar, tilldelning av kontrakt och beslut om avrop från inköpscentral i de fall avtalsvärdet inte överstiger direktupphandlingsvärdet.
4. Beslut om att underteckna personuppgiftsbiträdesavtal.
5. ~~Beslut om att anmäla personuppgiftsincidenter enligt dataskyddsförordningen till tillsynsmyndighet. Gäller för incidenter inom kommunstyrelseförvaltningens verksamhetsområde.~~

Enhetschefer inom kommunstyrelseförvaltningens beslutanderätt

1. Anställa direkt underställd personal inom respektive enhet.

HR chefs beslutanderätt

1. Besluta om avgångsförmån och omställningsersättning.

Förhandlingschefs beslutanderätt

1. Förhandla på kommunens vägnar enligt gällande lagstiftning om förhandlingsrätt utom vad gäller 11–14 och 38 §§ lagen om medbestämmande i arbetslivet inom **kommunstyrelsen och** andra nämnders verksamhetsområden.
2. Med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal ~~reglera~~ **besluta i** frågor rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare.
3. ~~Besluta om andra överenskommelser (över 3 månader) i samband med avslut av anställning.~~

Ny. För kommunens räkning, i samband med lokal tvisteförhandling, besluta om överenskommelser med enskilda medarbetare.

Ny. För kommunens räkning besluta om överenskommelser, över 3 månader, i samband med avslut av anställning.

Säkerhetsskyddschefens beslutanderätt med biträdande säkerhetsskyddschef som ersättare.

1. Beslut om anmälan av förekomst och upphörande av säkerhetskänslig verksamhet till tillsynsmyndighet enligt 2 kap. 6 § säkerhetsskyddslag (2018:585).
2. Beslut om anmälan av säkerhetshotande verksamhet eller händelse enligt 2 kap. 4–5 §§ säkerhetsskyddsförordningen (2018:658).
3. Beslut om placering av personal i säkerhetsklass enligt 5 kap 8 § säkerhetsskyddsförordningen (2018:658)
4. Beslut om interna bestämmelser för säkerhetsskyddet i Luleå kommun.

Säkerhets- och beredskapschefs beslutanderätt

1. Beslut om att begära utsändning av varning och information enligt lag (2023:407:) om viktigt meddelande till allmänheten.
2. Beslut om att avslå och bifalla registrerades begäran om registerutdrag inom kommunstyrelsens ansvarsområde. (Rätt till information)

3. Beslut om att avslå och bifalla registrerades begäran om att få personuppgifter rättade inom kommunstyrelsens ansvarsområde. (Rätt till rättelse)
4. Beslut om att avslå och bifalla registrerades begäran om att få personuppgifter raderade inom kommunstyrelsens ansvarsområde. (Rätt till radering)
5. Beslut om att avslå och bifalla registrerades begäran om att begränsa behandlingen av personuppgifter inom kommunstyrelsens ansvarsområde. (Rätt till begränsning av behandling)
6. Beslut om att avslå och bifalla registrerades begäran om att flytta personuppgifter inom kommunstyrelsens ansvarsområde. (Dataportabilitet)
7. Beslut om att avslå och bifalla registrerades begäran om att göra invändningar inom kommunstyrelsens ansvarsområde. (Rätt att göra invändningar)

Ekonomichefens beslutanderätt

1. Avskrivning av fordringar.

Ekonomichef och Finanscontrollerns beslutanderätt

1. Placering av överskottslikviditet (utlåning) enligt kommunens regler för medelsförvaltning. Undertecknas två i förening av följande: ekonomichef och finanscontroller. Kommundirektör eller biträdande kommundirektör kan ersätta finanscontroller eller ekonomichef.
2. Omsättning, amortering eller nyupptagande av lån samt beslut om derivata instrument och undertecknande av sådana dokument inom den beloppsram som kommunfullmäktige fastställt. Undertecknas två i förening av följande: ekonomichef och finanscontroller. Kommundirektör eller biträdande kommundirektör kan ersätta finanscontroller eller ekonomichef.
3. Borgensåtaganden inom den av kommunfullmäktige fastställda borgensramen undertecknas två i förening av följande: ekonomichef och finanscontroller. Kommundirektör eller biträdande kommundirektör kan ersätta finanscontroller eller ekonomichef.

Ovanstående punkter (1-3) rapporteras via egen finansrapport månadsvis till kommunstyrelsen. Beslut fattade föregående månad ska redovisas i rapporten.

Inköpschefens beslutanderätt

1. ~~Beslut om direktupphandlingar, tilldelning av kontrakt och beslut om avrop från inköpscentral i de fall avtalsvärdet inte överstiger 3 mkr.~~
2. ~~Beslut om direktupphandlingar, tilldelning av kontrakt och beslut om avrop från inköpscentral i de fall avtalsvärdet inte överstiger 3 mkr gällande kommunstyrelsens förvaltningar.~~

Ny. Beslut om att avropa från inköpscentral, anta anbud och teckna avtal för varor, tjänster och entreprenader i del fall avtalsvärdet inte överstiger 5 miljoner kr inom kommunstyrelsens förvaltningar alternativt att fler än en förvaltning/bolag berörs.

3. Rätt att teckna tredjepartsavtal mellan två av kommunens avtalsleverantörer och i förekommande fall inköpscentral.

Samhällsomställningschef beslutanderätt

1. Beslut om medfinansiering ur medel för folkhälsoinsatser upp till 100 tkr.
2. Beslut om bidrag till intresseorganisationer med koppling till kommunens förvaltningsområden (finska, meänkieli, samiska) om maximalt 2 3 basbelopp.
3. Besluta om att bifalla eller avslå bidragsansökningar för att täcka merkostnader som uppstått hos förvaltningar med anledning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk om maximalt 3 basbelopp
4. Besluta om att bifalla eller avslå ansökningar om bidrag för åtgärder som syftar till att stödja användningen av de samiska språken, meänkieli och finska om maximalt 3 basbelopp.

~~Chef näringsliv & omvärld~~ Näringslivschefs beslutanderätt

1. Beslut om disponering av kommunens medel för näringslivsfrämjande åtgärder understigande 100 tkr (se även arbetsutskottets beslutanderätt).
2. Beslut om disponering av medel för strategiska utvecklingsinsatser understigande 250 tkr (se även arbetsutskottets beslutanderätt).
3. Beslut om att disponera medel från potten för projektinriktat stöd för landsbygdsutveckling (ärende 2020/643)

Planschefs beslutanderätt

1. Företräda kommunstyrelsen vid samråd med lantmäterimyndigheten i ärenden rörande fastighetsbildningslagen, anläggningslagen, ledningsrättslagen.
2. Rättidsprövning av överklaganden av beslut enligt 13 kap. i Plan och bygglagen (PBL).
3. Beslut om avvisande av för sent inkommen överklagan av detaljplaneärende.

Mark och exploateringschefs beslutanderätt

1. Besluta i ärenden som tillförsäkrar kommunen rätt till servitut, ledningsrätt eller nyttjanderätt (exklusive 12 kap jordabalken) i fastighet samt ändring eller upphävande av sådan rätt.
2. Godkänna och underteckna tomträttsavtal vid omregleringar av gällande avtal under förutsättning att underliggande beslut fattats av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.
3. Besluta i ärenden som belastar kommunen tillhörig fastighet med servitut, ledningsrätt eller nyttjanderätt (exklusive 12 kap jordabalken) samt ändring eller upphävande av sådana rättigheter.
4. Medge utsträckning, nedsättning, dödning, sammanföring och relaxation av in-teckningar samt utbyte av pantbrev liksom andra jämförbara åtgärder.
5. Genomföra markförvärv, försäljning eller byte samt friköp av tomträtt i de fall köpeskillingen inte överstiger 5 mkr.

6. Genomföra uppsägningar och nyupplåtelse av tomträtt.

Markingenjörers samt Mark och exploateringsingenjörers beslutanderätt

1. Företräda kommunen som markägare och ledningsägare vid lantmäteriförrättningar och bygglovsärenden samt efterföljande överprövningar.

Samordnare för minoritetsspråks beslutanderätt

1. Beslut om bidrag till intresseorganisationer med koppling till kommunens förvaltningsområden (finska, samiska, meänkieli) om maximalt 1 basbelopp. (se även samhällsomställningschefs beslutanderätt)
2. Besluta om att bifalla eller avslå bidragsansökningar för att täcka merkostnader som uppstått hos förvaltningar med anledning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk om maximalt 1 basbelopp
3. Besluta om att bifalla eller avslå ansökningar om bidrag för åtgärder som syftar till att stödja användningen av de samiska språken, meänkieli och finska om maximalt 1 basbelopp.

~~Samhällsstrateg (landsbygd) beslutanderätt~~

- ~~1. Besluta om att utbetala byapeng i enlighet med kommunstyrelsens fastställda nivåer (ärende 2020/644)~~

Kommunjuristers beslutanderätt

1. Beslut om att avslå begäran om att lämna ut allmänna handlingar inom kommunstyrelseförvaltningens **ansvarområde**
2. Beslut om avvisande av för sent inkommet överklagande av annat ärende än detaljplaneärenden inom kommunstyrelsens ansvarsområde.
3. Avge yttrande över ansökan om tillstånd för kameraövervakning, samt tillstånd över användning av svävare.

Kanslichefens beslutanderätt

1. Förelägga nämnder och kommunala bolag om åtgärder som framkommit vid tillsyn av arkiv.
2. Beslut om förändring i den verksamhetsbaserade arkivredovisningen.
3. Beslut om att förskottsbetalning ska tillämpas vid begäran om allmän handling.

Kommunarkivariernas beslutanderätt

1. Beslut om ensidigt övertagande av arkiv i samband med tillsyn.
2. Beslut om att ta emot arkiv från nämnder och kommunala bolag.

Räddningsdirektörens beslutanderätt

1. Anställa personal inom förvaltningen.
2. Säga upp och avskeda underställd personal inom förvaltningen.
3. Medge att en fastighetsägare utför eller låter annan utföra sotning på den egna fastigheten enligt 3 kap 4 § 2 st lag om skydd mot olyckor, LSO (2003:778).

4. Utse tillsynsför rättare och ange i vilken omfattning de har rätt att utfärda föreläggande och förbud i ärenden med stöd av 5 kap 1 § och 2 § 1 och 2 st LSO.
5. Utse tjänsteperson och ange i vilken omfattning de har rätt att besluta i tillståndsärenden enligt 17 § 2 st och 18 § 2 st lag om brandfarliga och explosiva varor, LBE (2010:1011).
6. Beslut om återkallning av tillstånd enligt 20 § LBE.
7. Utse tillsynsför rättare och ange i vilken omfattning de har rätt att utfärda föreläggande och förbud i ärenden med stöd av 21 § 1 st och 25 § 1 st LBE.
8. Beslut om representation enligt riktlinjer som fastställts av kommunstyrelsen.
9. Beslut om direktupphandlingar, tilldelning av kontrakt och beslut om avrop från inköpscentral i de fall avtalsvärdet inte överstiger direktupphandlingsvärdet.
10. Beslut om att avslå begäran om utlämnande av allmän handling.
11. Beslut om avvisning av för sent inkommen överklagan enligt 45 § förvaltningslagen (2017:900).
12. Rätt att inom räddningstjänstens ansvarsområde omfördela medel inom av kommunstyrelsen fastställd internbudget samt utse beslutsattester för dessa.
13. Beslut om att underteckna personuppgiftsbiträdesavtal.
14. Beslut om att anmäla personuppgiftsincidenter enligt dataskyddsförordningen till tillsynsmyndighet.
15. Rätt att teckna samverkansavtal inom förvaltningens verksamhetsområde med andra kommuner, regioner och civilsamhället.
16. Återta medgivande för fastighetsägare att genomföra sotning på den egna fastigheten enligt 3 kap 4 § 2 st lagen om skydd mot olyckor (2003:778), LSO.
17. Avge sakkunnigutlåtande rörande förhållanden vid en räddningsinsats till andra myndigheter.
18. Avge yttrande över tillstånd enligt ordningslagen, alkohollagen, hotell och pensionatlagen, miljöbalken och plan och bygglagen.
19. Beslut om att begära utsändning av varning och information enligt 2§ lag (2023:407) om viktigt meddelande till allmänheten samt 3 § förordning (2023:579) om viktigt meddelande till allmänheten.
20. Utse skorstensfejartekniker och ange i vilken omfattning de har rätt att utfärda förelägganden och förbud enligt 3 kap 6 § 2 st i samband med kontroll från brandskyddssynpunkt enligt 3 kap 4 § 3 st LSO.
21. Utse de beslutsfattare med mandat att i särskilda fall besluta om kontroll från brandskyddssynpunkt, till exempel vid soteld enligt 3 kap 1 § 2 st förordningen om skydd mot olyckor, FSO (2003:789).
22. Utse person som ska ingå i räddningsvärn enligt 6 kap. 1 § LSO

Förslag till beslut gällande dispensansökan avseende dygnsvila för räddningstjänsten

Ärendenr 2025/507-2.3.0.3

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att ställa ansökan om dispens till centrala parterers arbetstidsnämnd om avvikelser från dygnsvilo-reglerna från ABs §13 mom. 5 i syfte att kunna tjänstgöra upp till 24h för vakthavande befäl och larm- och ledningsbefäl för perioden 2025-06-01 till 2026-05-31.

Paragrafen anses omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Det har gjorts ändringar i kollektivavtalet Allmänna bestämmelser, i § 13 om arbetstid, i enlighet med arbetstidsdirektivet, 2003/88/EG. De nya reglerna gäller sedan 2023-10-01 med vissa nya justeringar per 2024-04-01. Syftet är att skärpa arbetstagarens skydd och rättighet till dygnsvila samt att tydliggöra under vilka omständigheter det är möjligt att avvika från huvudregeln om 11 timmars dygnsvila.

Vakthavande befäl och larm- och ledningsbefäl tjänstgör i räddningscentralen inom det av 19 kommuner gemensamma räddningsledningssystemet Räddningssamverkan Nord. Befälen tjänstgör i räddningscentralen i Luleå och bemanningen delas mellan erfarna befäl från Umeå, Skellefteå, Piteå, Luleå, Kallax, Boden och Kiruna. Enligt det schema och regelverk som gällde före 1 oktober 2023 kunde dessa befäl arbeta upp till 24h arbetspass, vilket möjliggjorde för en hanterbar schemaläggning både avseende vakanshantering såväl som resor och transporter till räddningscentralen i Luleå. Luleå kommun räddningstjänsten sökte inledningsvis inte dispens för denna grupp, utan inledde verksamheten med drift under ett drygt halvår med delade dygnspass, 10-21 och 21-10. Resultatet blev en verksamhet som var helt utan marginaler för vakanser. Det går helt enkelt åt dubbelt så många personal för samma produktion som tidigare och ingen får bli sjuk eller behöva vara frånvarande av andra skäl. Schemat med delat dygn har fördubblat antalet helger som varje individ är schemalagd för arbete och intresset för tjänstgöring i denna avancerade ledningsfunktion har rasat och riskerar den långsiktiga kompetensförsörjningen. Enligt genomförd risk- och konsekvensanalys ser arbetsgivaren fara för kompetensbrist på både kort och lång sikt som en följd av denna förändring.

Inför sommarsemestern drar räddningstjänsten Luleå slutsatsen att det är helt omöjligt att få resurserna att räcka till en schemaläggning som dessutom omhändertar semesterlagens krav om inte dygnspass används.

Ledningsfunktionerna i räddningscentralen, vakthavande befäl och larm- och ledningsbefäl, är för avancerade och krävande för att en snabb omställning med fler tjänstgörande personal kan åstadkommas. Således föreslås att söka dispens, för att klara omställning till nytt regelverk.

Dialog

I beredningen av detta ärende har dialog förts mellan räddningstjänstförvaltningen och berörda fackliga parter Ledarna och Sveriges Ingenjörer. Lokalt är parterna överens om att söka dispens. Vidare har Luleå kommuns förhandlingschef deltagit i formuleringen av dispensansökan. Frågan har förhandlats och riskbedömts.

Beslutsunderlag

- Ansökan om dispens från dygnsvila i syfte att säkra verksamhetens bemanning, inkl bilagor.

Elin Selberg
Förhandlingschef

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, HR-kontoret
Räddningstjänsten

Förslag till beslut gällande upphandling Plattform för dokumenthantering

Ärendenr 2024/1738-2.5.1.1

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

1. Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att tilldela kontrakt till leverantör **xxx** med organisationsnummer **xxx** avseende Plattform för dokumenthantering.
2. Kommundirektören ges i uppdrag att underteckna avtal efter att tiden för avtalsspärr har löpt ut.

Paragrafen förklaras omedelbar justerad.

Sammanfattning av ärendet

Avtalet omfattar inköp av en plattform för dokumenthantering för socialförvaltningens ca 3000 medarbetare samt 500 vikarier och visstidsanställda medarbetare.

Det ska finnas möjlighet till option för Luleå kommuns övriga förvaltningar att nyttja avtalet. Vid eventuellt nyttjande av optionen ökar omfattningen.

Beställarens behov är en användarvänlig och tidseffektiv lösning för en rätts-säker hantering av våra styrande dokument (riktlinjer, rutiner, ostrukturerade dokument etc.)

Leverantören ska erbjuda en helhetslösning som ska uppfylla beställarens behov och målbild samt målbild IT- säkerhet.

Socialförvaltningens målsättning är att samtliga medarbetare ska ha tillgång till sin specifika och lättillgängliga information via en plattform som ska användas för att styra dokumentflöden och stödja våra processer i det vardagliga arbetet för respektive medarbetare i sin kontext. I grund och botten ska alla filer i plattformen hanteras individuellt där produktion, klassning, granskning och publicering till rätt arbetsgrupper etc. sker med versionshantering samt rollbaserad åtkomst.

Kontraktet omfattar

Detta avtal avser inköp av en digital plattform för dokumenthantering inkl. implementation samt service, support och underhåll.

Optioner

- Option- Konsultstöd
- Option- Utbildning
- Option- Luleå kommun -övriga förvaltningar
- Option- Integrationer

Beställaren har för avsikt att teckna kontrakt med en (1) leverantör.

Upphandlingen har genomförts som ett Förhandlat förfarande LOU och avtal kommer att tilldelas den leverantör vars anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga för beställaren. Vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet ska utvärderas utifrån bästa förhållande mellan pris och kvalitet.

Mervärden enligt upphandlingsunderlaget kan tilldelas för:

- Mervärde- Införande, implementation- och testplan
- Mervärde- Användarvänlighet/funktionalitet
- Mervärde- Bulk uppladdning
- AI-funktioner- Översätta och summera text till annat språk
- AI-funktioner- Söka semantiskt
- AI-funktioner- Söka verbalt

Övrigt

- Antal anbud: **xxx**
- Avtalsvärde: Uppskattas till ca 8 000 000 SEK.
- Avtalstid: Avtal kommer att gälla i 24 månader från att avtal tecknas (preliminär avtalsstart planeras att ske under kvartal 3, 2025)

Möjlighet till option upp till ytterligare 96 månader.

Parterna ges möjlighet att nyttja option på tecknat avtal med en (1) eller flera perioder om totalt högst 96 månader. Vid nyttjande av option gäller avtalet med oförändrade villkor. Ambitionen är att förlängning sker skriftligen i god tid innan avtalet förfaller.

Beskrivning av ärendet

Miljökriterier

Kommunen ska arbeta för ekologisk hållbarhet i samband med inköp och upphandling. Det innebär att kommunen vill köpa varor och tjänster utan att orsaka ökade miljöproblem i Sverige eller andra länder. Kommunen ska medverka till en minskad klimatpåverkan, vilket betyder att inköpen ska leda till en effektivare energianvändning och till en ökad andel förnybara bränslen.

Leverantören ska utifrån detta, vid utförandet av detta avtal, beakta möjliga åtgärder för att under avtalstiden medverka till en minskad klimatpåverkan genom att, som minst, beakta och arbeta med:

- Materialval utifrån tillverkningsprocess som leverantören kan påverka.
- Återanvändning, återvinning och avfallshantering av aktuella produkter.
- Frakt- och leveranssätt.
- Klimatpåverkan från egna resor och transporter.

Jämställdhetskrav

Beställaren har ett övergripande mål där det framgår att Luleåborna ska vara jämställda, ha jämlika förutsättningar för hälsa och välfärd och vara delaktiga i samhällsutvecklingen. Luleå kommun har skrivit under CEMR deklARATIONEN vilket innebär att jämställdhetsarbetet ska integreras i alla verksamheter i Luleå kommun samt att Luleå kommun även ska se till att leverantörer jobbar aktivt med denna fråga.

Leverantören och dess personal ska ha kunskap inom jämställdhet och jämlikhet. Leverantören ska säkerställa att alla delar i utförandet av detta avtal bidrar till likvärdig service, jämlikt bemötande och jämlika levnadsvillkor minst på en godkänd/acceptabel nivå. Detta oavsett kön, bostadsort, ålder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning.

Leverantören ska på beställarens begäran beskriva:

- hur personalen får kompetensutveckling kring jämställdhet/ jämlikhet.
- hur ni arbetar med att öka det underrepresenterade könet bland de anställda.

Sociala krav

Leverantören ska på begäran föra dialog och ta emot besök från beställarens personal på Arbetsmarknads- och Utbildningsförvaltningen för att diskutera möjligheter att erbjuda praktik- och anställningsmöjligheter för prioriterade målgrupper av arbetssökande som t.ex. långtidsarbetslösa, ungdomar 16–24 år som saknar gymnasiebetyg, personer med funktionsnedsättningar och utrikesfödda personer.

Under samarbetet förväntas leverantören att aktivt samverka med Arbetsmarknadsförvaltningen för att se och ge möjligheter som främjar syfte samt att med en positiv attityd aktivt delta i möten med Arbetsmarknadsförvaltningens representanter och de individer som behöver kontakt med arbetsmarknaden.

Dialog

Berörd verksamhet har varit en del av dialogen. Leverantörsdialoger har förts med relevanta leverantörer på marknaden för att skapa oss en bild av marknaden och dess förutsättningar.

Utöver det har ytterligare dialog förts med aktuella kvalificerade leverantörer, då denna upphandling har genomförts som ett förhandlat förfarande.

Beslutsunderlag

- Upphandlingsprotokoll
- Anbudsutvärdering

Lisa Aspgren
Upphandlare

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, inköpskontoret

Förslag till beslut gällande upphandling av Profilprodukter och profilkläder

Ärendenr 2025/6-2.5.1.1

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

1. Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att Luleå kommun ska anta den leverantör som uppfyller alla kvalificerings- samt obligatoriska krav och har lämnat det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet utifrån grunden bästa förhållandet mellan pris och kvalitet angivet av **XXX**.
2. Kommundirektören ges i uppdrag att underteckna ramavtal efter tiden för avtalsspärr enligt 20 kap. 1 § LOU har löpt ut.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Upphandlingen omfattar Luleå Kommun och Luleå Miljöresurs ABs behov av profilkläder, profilprodukter och give aways.

Ramavtalet kommer att tilldelas den leverantör vars anbud är ekonomisk mest fördelaktigt utifrån bästa förhållande mellan pris och kvalitet.

Antal anbud: **X** st

Avtalsvärde: ca 3 500 000 kr

Takvärde: 10 000 000 kr

Avtaltid + eventuella förlängningar: 2 år med möjlighet till förlängning på upp till 24 månader.

Beskrivning av ärendet

I upphandlingen har hållbarhetskriterier från upphandlingsmyndigheten ställts för tillverkning av textilier.

Krav kring jämställdhet och jämlikhet har ställts och anbudsgivarna har fått beskriva sitt arbete kring jämställdhet och jämlikhet i anbudet.

Det har även ställt krav att leverantören ska vid fullgörande av avtalet följa diskrimineringslagen (2008:567) samt lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Leverantören ska säkerställa att produktionen av upphandlade varor har skett på ett sätt som är förenligt med ILO:s kärnkonventioner om grundläggande rättigheter i arbetslivet. Vid framställning av produkterna får barnarbete inte förekomma.

Dialog

I upphandlingen har representanter från kommunstyrelseförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen och kultur och fritidsförvaltningen deltagit i upphandlingens expertgrupp. Dialog har förts inför upphandlingen med leverantörer på den lokala marknaden.

Beslutsunderlag

- Öppningsprotokoll
- Utvärderingsprotokoll

Josefine Engström-Hallin
Upphandlare

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, inköps- och upphandlingskontoret

Information om anslaget för strategiska utvecklingsinsatser

Ärendnr 2025/546-2.1.0.1

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsens arbetsutskott delges information om anslaget för strategiska utvecklingsinsatser; riktlinjer för anslaget, budget och exempel på projekt som finansieras från anslaget.

Information om anslaget kommunalt värdskap

Ärendnr 2025/547-2.1.0.1

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsens arbetsutskott delges information om anslaget kommunalt värdskap.